ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
2
MARDI
2 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատ՝ 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.919 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.919

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ

ՆՈՐ ԶՈՀԵՐ

ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ՓԱԿ ԿԸ ՄՆԱՆ

Պէյրութ եւ հարաւ – Լիբանան կրկին կրակի տակ են եւ Կիրակի, Մայիս 31–ը «արիւնալի Կիրակի» մը կը նկատուի, քանի առնուազն 18 մեռեալ եւ 250 վի – րաւոր կայ:

Երկուշաբթի առաւօտ, հեռաձայնով առած մեր լուրերուն համաձայն, դէպ – քոյները մինչտ փակ կը մնան (կ'ընէ՝ եր – կու ամիս) եւ Շաբաթ օրուընէ ի վեր էլէֆիֆէի բնակչութիւնը կրկին ներքնա – յարկ պատսպարաններու մէջ ապաստա – նած է եւ դուրս չելլեր:

Կիրակի օր, ռմբակոծութիւնները ա – ռաւելաբար կատարուած են արեւմտեան Պէյրութի վրայ բայց արեւելեան (քրիս – տոնեայ) գօտին ալ չէ խնայուած, մինչ հարաւ – Լիբանանն ալ իսրայէլեան ու – ժերու թիրախը կը մնար:

Երկուշաբթի առաւօտ, ժամը 8·30–ին, Պէյրութ խաղաղ էր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ.

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳԻԻԼ (Հոլչթայն) քա – ղաքին մէջ չատ ծանր բախումներ պա – տահած են ալ եւ ձախ Թուրքերու մի – ջեւ: Եօթը հոգի թեթեւօրէն վիրաւոր – ուած են: Բախումները ծայր տուած են դպրոցի մը առջեւ, որու մէջ Թրքական ալ կազմակերպութիւն մը ժողով մը կ'ու – զէր գումարել հակառակ, նախապէս, իրեն եղած արգելքին:

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ՎԻՇԻՆՍԿԻԻ յուղարկա – ւորութիւնը բացառիկ չուքով կատար – ուած է, Կիրակի օր Վարշաւա: Շուրջ 400 հազար հոգի հաւաքուած են «յաղ – թանակի հրապարակը» եւ արարողու – թեան իր մասնակցութիւնը բերած է կա – ռավարութիւնը: Տպաւորութիւնն այն է թէ ցարդ ոեւէ կրօնապետ նման փառա – չուք յուղարկաւորութիւն չէ ունեցած: Վատիկանի կողմէ, ներկայ էր կարդինալ Պաղարոլի, որ օսթփոլիքիֆի մարդը կը նկատուի: Պապը, որ դեռ հիւանդանոցն է, ուղերձ մը արձանագրած էր, ուր կ'ըսէր «որքան կ'ուզէի ձեր մէջ ըլ – լալ»:

ՊԱՐՋԵԼՈՆԱՑԻ մէջ, ուր ապահովու – թեան արտակարգ միջոցներ ձեռք առ – նուած էին, Ուան – Կառլոս Թագաւո – րը ժողովրդային մեծ ոգեւորութիւն ըս – տեղծեց: Կը նախագահէր զինուորական տողանցքի մը, որ կը նշէր «Բանակի Օրը»: Ոչ մէկ միջադէպ եւ անապահովի խանգավառութիւնը հասատատեցին Թա – գաւորին վայելած վարկը եւ իրեն «յաղ – թանակ» մը ապահովեցին:

ՊԵՆԿԱՏԻՆԻ պետական հարուածը յաւական չփոթ ստեղծած է եւ կարելի է, որեւէ յստակ դաղափար կազմել: Աջի դիւղը սպաննուած էր նախագահը՝ Թհհան, որ վեց տարի է երկիրը կը վարէր: Փոխարինող նախագահը պատե – րազմական վիճակ հռչակեց անմիջապէս եւ 40 օրուան ազդային սուգ: Ապստամբ ուժերը եւ իրենց ձայնասփիւռը կ'ըսեն թէ Տաքքայի վրայ կը քալեն մինչ օրի – նաւուր իշխանութիւնները կը պնդեն թէ բազմաթիւ ապստամբ սպաներ անձնա – տուր եղած են:

ՀՈԼԱՆԴԱՑԻ երեսփոխանական ընտրու – թիւնները չատ անորոշ արդիւնքներու յանգեցան: Քրիստոնեայ – Դեմոկրատ

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

Հ. Բ. Ը. Մ.Ի ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ
ԿԵԴՐՈՆԻ ԴԷՄ
ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԷՆ ԵՏՔ

—o—

Թուրք թերթերը մեծ տեղ չեն տար դէպքին եւ ընդհանրապէս կը գոհանան արձագանգ հանդիսանալով փարիզի Ֆը – րանսական օրաթերթերու տուած տեղե – կութեանց: Այսպէս, Մայիս 30–ի «Հիւր – րիյէթ»ը կը դրէ թէ «Ֆրանսայի մէջ, ա – ռաջին անգամ ըլլալով Հայկական Մշա – կութային կեդրոնի մը դէմ կատարուած յարձակումի մը հետեւանքով, Փորթու – կալցի մը մեռած է եւ նիւթական մեծ վնասներ պատահած են»: Թերթը կը նը – կարագրէ թէ դռնապանը փլաթիք ծը – րարին դպելով է, որ պայթումը յառա – ջացուցած է եւ իր մարմինն ալ՝ բզիկ – բզիկ եղած է: Կրկնելով Ֆրանսական թերթերուն տուած կարգ մը առնուազն «տարօրինակ» լուրերը, «Հիւրրիյէթ» կ'ըսէ թէ «ձեռնհաս չրջանակները ուշա – դրաւ կը գտնեն որ դէպքը պատահած ըլլայ 1918 Մայիս 25 Թուականէն, այ – սինքն Խորհ. Միութեան կազմած Հայկ. Հանրապետութեան հիմնադրութեան տա – րեդարձէն քանի մը օր վերջ»...

×

Մայիս 29–ի «Թէրճիւմանը»ն ալ չատ կարճ ձեւով կ'անդրադառնայ, դէպքին հակիրճ նկարագրականն ընելով, չի յի – շեր «Հիւրրիյէթ»ի նման «ուշագրաւ թը – ւականը» ու կ'եզրակացնէ թէ «ոչ մէկ կազմակերպութիւն տէր եղած է»:

կուսակցութիւնը կը մնայ ամէնէն զօրա – ւորը, 48 աթոռով (նախապէս՝ 49), մինչ աջակողմեան Ազատականները ունին 26 (նախապէս՝ 28): Ուրեմն՝ իր 74 քուէով աջը մեծամասնութիւն չունի 150 երես – փոխանէ բաղկացած խորհրդարանին մէջ: Միջոցին, ձախը կոտորակուած է: Աչ – խատաւորականները ապահոված են մի – այն 44 աթոռ (նախապէս՝ 53), եւ ու – րեմն Դեմոկրատ – 66 կուսակցութիւնն է որ իր 17 երեսփոխանով (նախապէս՝ 8) կարեւոր դերքի տէր է: Սակայն անոր ա – ջին հետ գործակցիլը հաւանական չի թուիր առ այժմ, քանի որ ձախին նը – ման հակառակ է աթոմական ռումբերով զինուած ամերիկեան նոր հրթիռներու զետեղման՝ Հոլանտայի հողին վրայ:

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆ Փոսթ թղթակիցը, Քէվին Քլոզ, տեսակցութիւն մը ունե – ցած է Թուրքիոյ զինուորական կառա – վարութեան առաջնորդ Զօրավար Քէնան Էվրէնի հետ: Ըստ անոր, Թուրքիոյ տնտեսական ու քաղաքական ներքին վի – ճակը կը պահանջէ յետաձգում դէպի ժողովրդավարութիւն դարձի՝ գոնէ եր – կու տարի: Եւ երբ այդ վերադարձը պա – տահի, կը խորհրդածէ ամերիկացի լը – րագրողը, կասկած չկայ որ նոր սահ – մանադրութիւնը նախագահին չատ աւե – լի մեծ ուժեր պիտի տայ, եւ պիտի տը – կարացնէ մինչտ պատակուած խորհրդը – դարանի դերքը: Քլոզ կ'ենթադրէ որ Զօրավար Էվրէն կրնայ թեկնածու ըլ – լալ ապագային՝ նախագահական ընտ – րութիւններու առեն:

ԲԱՔՈՒԻ մէջ արտադրութեան նախա – րարութեան մէկ քննիչը, դատախազ մը եւ կերպասեղէնի գործատան մը ճար – տարագէտը զնդակահարուած են «տըն – տեսական յանցանքի» համար: Շուրջ ե – րեք տարիներու ընթացքին, երեքը յա – ղողեր են պետական գանձէն 3 միլիոն տոլար չորթել, անձնական ձեռնարկի վերածելով գործատան մէկ բաժինը:

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐԸ ՅԻ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ»

—o—

ԽՄԲ. – Այժմէական նիւթերու պատ – ճառով, ընդհատումներով կուտանք Պոլսոյ «սիմպոզիումին» մանրամասնու – թիւնները: Ստորեւ Յակոբ Սվասլեանի ուղղուած հարցումներու եւ պատասխա – նիերու շարունակութիւնը (սկիզբը՝ Մա – յիս 28–ին):

×

«Սօն Հաւատիս»ի թղթակիցը կը հար – ցընէ Յակոբ Սվասլեանի.

«Շատ մը Հայեր, կ'ըսեն թէ իրենք ալ Թուրք են, ուստի այս դէպքերուն տար – բեր հակազդեցութիւն մը ցոյց տալու կամ ուրիշ շարժումներ ընելու պէտք չկայ: Ես ներկայ պայմաններուն մէջ դէմ եմ այս տեսակէտին: Որպէսզի այլեւս յայտնի ըլլայ թէ Հայերը այս երկրին մէջ Պետութեան կողքին են, չէ՞ որ խոր – հիր որ իրրեւ Թրքահայեր անհրաժեշտ է հաւաքական շարժում մը ցոյց տալ: Արդեօք այդպիսի համայնական ձեռնար – կի մը պատրաստութիւն կը տեսնո՞ւի: Օրինակի համար, գնացք մը կամ բողոքի ցոյց մը կատարելու ձեւին տակ:

– Այդպիսի ձեռնարկ մը չէ մտած – ուած, որովհետեւ մենք՝ Թրքահայերս մենք զմեզ երկրին միւս զանգուածէն տարբեր չենք նկատեր ամէն տեսակէ – տով: Ուստի, Պետութիւնը այս բոլոր դէպքերուն դէմ ինչ որ կը խորհի կամ պիտի խորհի անոր կը միանանք, բոլոր միւս հայրենակիցներուն հետ միասին:

Ձենք խորհիր անջատ կեցուածքով, համաչնական տարբեր ցոյցերու, չար – ժումներու դիմել: Բայց մեր հաւաքա – կանութեան իւրաքանչիւր անհատ, ա – ռանձին առանձին ազատ է իր մտածելա – կերպին մէջ:

Յետոյ, երբ Թրքահայութիւնը այդ ձեւով բողոքի ցոյց մը կամ ուրիշ ձեռ – նարկ մը կատարէ, այդ չարժումը ար – տասահմանի մէջ թուրք կառավարու – թեան կողմէ թելադրուած պիտի նկատ – ւի, նոյնիսկ պիտի մեկնաբանուի իբրեւ պետութեան ճնշումով կատարուած գործ, ինչ որ բոլորովին հակառակ ըս – պաւորութիւն մը պիտի ստեղծէ եւ անդ – րադարձ պիտի ունենայ:

Ուրիշ ունկնդիր մըն ալ կը հարցնէր.

– Գիտենք թէ հիմէն ի վեր հայերէն օրաթերթեր կը հրատարակուին Իսթան – պուլի մէջ: Ի՞նչ է արդեօք անոնց տպա – ճանակը:

– Ներկայիս մեր երկու օրաթերթերու տպաքանակը, առանձին առանձին առած 2000–էն 2500–ի չուրջ է: Թերեւս առա – ջին ակնարկով չատ քիչ կ'երեւի այս թի – ւը, սակայն, երբ Թուրքիոյ 45 միլիոն բնակչութեան համար հրատարակուած թրքերէն թերթերու տպաքանակը համե – մատենք 30 – 35 հազարնոց հաւաքակա – նութեան մը թիւին հետ, կը տեսնուի թէ կրկին կարեւոր ընթերցասիրութիւն մը կայ Հայոց մօտ:

Լրագրող, հեղինակ եւ հրատարակիչ Իպրահիմ Մ.ինէթօղլու կը հարցնէ.

– Դուք, Թուրքիոյ մէջ ապրող մեր Հայ բարեկամները, արդեօք ձեր արտասահ – մանի ցեղակիցներուն մեր միջեւ գոյու – թիւն ունեցող մտերմութիւնն ու բարե – կամութիւնը բացատրելու համար ձեռ – նարկներ կը կատարէ՞ք: Ձեր հոգեւորա – կանները, առեւտրականները, մտաւո – րական եւ արուեստագէտները, գրողներ եւ մամլոյ ծառայողներ այս ուղղու – թեամբ արդեօք աշխատանք կը տա – նի՞ն:

– Շատ բնական է. կ'ըլլան այսպիսի բազմաթիւ ձեռնարկներ, բայց կարելի չէ ազդու նկատել զանոնք: Աղդարեւ ինչ – պէս դուք կը յիշէք, անհատական երե – ւոյթներ ըլլալէ անդին չեն կրնար անց – նել այդ եզածները:

Օրինակի համար պատրիարքը ինչ ինչ առիթներով յայտարարութիւններ կ'ընէ եւ նոյնիսկ յաճախ հաղորդագրութիւն – ներ կը հրատարակէ արտասահմանի հո – գեւորականութեան եւ ժողովուրդին ուղ – ղուած: Անհատներ ալ նամակներով կամ ճամբորդութիւններու ընթացքին կը յայտնեն անշուշտ իրենց անկեղծ զգա – ցումները եւ ցաւը բոլոր այս պատա – հածներուն դէմ:

Բայց ինչպէս ըսինք արտասահմանի Հայն ալ չի հաւատար ու երբեք համոզ – ուած չէ որ ոճիրները Հայոց կողմէ կա – տարուած են:

Ուրիշ աւելի կարեւոր պարագայ մը կայ սակայն: Ձեր ըսածները կատարելու եւ անկէ արդիւնք մը կարենալ առնելու համար մեր եւ արտասահմանի Հայոց միջեւ ըլլալիք անհրաժեշտ հաւասարա – կշռութիւնը խախտած է դժբախտաբար այլեւս:

Ինչպէս յայտնի է վերջին 20 – 30 տա – րիներու ընթացքին պատահած կարգ մը դէպքեր, աւելի ճիշդ կ'ըլլայ ըսել կարգ մը պատահարներ, ցաւով պէտք է ըսել, Թուրքիայէն արտագաղթ մը ստեղծեց ու մեծ թիւով Հայեր մեկնեցան արտա – սահմանի զանազան երկիրները: Մօտ անցեալի մէջ հարիւր հազարներու վրայ եղող Պոլսահայութիւնը, այսօր հազիւ 30 – 35 հազար կը հաշուէ: Ուստի քանա – կութեամբ այսքան տկարացած հաւաքա – կանութեան մը ձայնն ալ անշուշտ տկար կ'ելլէ ու չունենար սպասուած ազդեցու – թիւնը արտասահմանի մեծ զանգուած – ներու վրայ:

Սէրտար Քէչէճի հարցումը.

«Անցնող շարաթներու ընթացքին, երբ մամուլէն կը հետեւիմք Աթենքի մէջ կատարուած ցոյցերուն եւ գնացքնե – րուն տեսանք որ Հայ հաւաքականութեան հոգեւորականութիւնն ալ մաս կը կազ – մէր ցուցարարներուն: Ինչո՞ւ: Արդեօք մեր երկրի Հայ համայնքը եւ Յունաս – տանի Հայութիւնը դէպքերը նոյն տե – սանկի՞ւնէն կը դիտեն, թէ տարբեր կը խորհին:

Յակոբ Սվասլեան կուտայ հետեւեալ պատասխանը.

– Նախ հարցումին առաջին մասին պա – տասխանեմ: Աչխարհի բոլոր կողմերը ապրող Հայ գաղութները, անշուշտ պե – տական կառոյցէ զուրկ են ու իրրեւ հա – մայնքներ իրենց գոյութիւնը կը չանան շարունակել: Ունին իրենց յատուկ կա – ռոյց մը: Անոնք ամբողջականութիւն մը կը կազմեն իրենց եկեղեցիով, դպրոցով, բարեսիրական ու մշակութային հաստա – տութիւններով ու կազմակերպութիւննե – րով: Իրենց ուժը, զօրութիւնը եւ տե – ւականացումը այս ամբողջութեան մէջ է: Ուստի երբ արտասահմանի մէջ Հայ հաւաքականութիւնը, իրրեւ համայնք որեւէ չարժում մը կը կատարէ, Հայ ե – կեղեցին ու հոգեւորականը չեն կրնար անկէ դուրս մնալ:

Գալով ձեր երկրորդ հարցումին: Տարբեր երկիրներու մէջ գտնուող Հայեր հարցերը կրնան նոյն ձեւով ալ խորհիլ, տարբեր ձեւով ալ, նոյն արտայայտու – թիւններն ալ կ'ունենան, տարբեր ար – տայայտութիւններ ալ, անշուշտ նայած իրենց կարելիութիւններուն եւ իրենց ապրած երկրին պայմաններուն: Կարելի չէ որոշ ճշդում մը ընել այդ մասին:

Գալով Թրքահայերուս. մենք բոլորս – վին տարբեր ենք անոնցմէ: Իրրեւ այս երկրին հարազատ հայրենակիցները դէպ – քերը բոլորովին տարբեր տեսանկիւնէ մը կը դիտենք, երկրին ցաւերը կը բաժ – նենք: Այս ցաւալի հարցին լուծում մը գտնելու անհրաժեշտութեան կը հաւա – տանք ու անոր կ'աշխատինք:

(Շար.)

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ARMENIA

The Survival of a Nation

By Christopher J. WALKER

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱԶԳԻ ՄԸ ՎԵՐԱՊՐՈՒՄԸ

Գրեց՝ Ա. ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ (Պատմական Գիտութեանց Տոքթոր)

(Բ. և Վերջին Մաս)

Ուոլքըր 1905–ի Պաքուի պատահար – ներուն մասին ալ կ'անդրադառնայ (տե՛ս էջեր 76 – 78): Միայն կը թուի որ իրեն անծանօթ մնացած են երիտ Թուրքերու գաղտնի յարաբերութիւնները եւ դրդռութիւնները Ազգպէյճանի Թաթարներու մօտ ընդդէմ Հայոց եւ Ռուսերուն:

Գլուխ Բ.ը (էջեր 85 – 240) նուիրուած է Օսմանեան կայսրութեան տիրապետութեան ենթարկուած արեւմտահայաստա – նին: Այս բաժնին մէջ հեղինակը հայ – թուրք յարաբերութիւնները Ժ.Դ. դարէն սկսեալ ձեռք կ'առնէ եւ կը հասնի մին – չեւ Ա. Համաշխարհային պատերազմի 1916 տարեշրջանի վերջը կամ աւելի ճիշդ ռուսական Մարտ 17–ի յեղափոխութիւնը: Բնականաբար 1877 – 1878–ի պատերազ – մին կրկին կ'անդրադառնայ, որ իր հետեւանքներով անկիւնադարձ մը կը ներկայացնէ Արեւմտահայաստանի համար: Պերլինի խորհրդաժողովը իր տխրահռչակ 61–րդ յօդուածով քանի մը էջի մէջ ամփոփուած է: Նորութիւններ չկան այդ շրջանի պատմութեան ծանօթ եզրոյներու համար:

Ուոլքըր մանրամասնօրէն Սաոունի դէպքերէն մինչեւ Պանք Օթոմանի (26 Օգոստոս 1896) դէպքը, թէեւ ոչ նոր փաստերով բայց առնուազ հրատարակուած կա – պոյտ գրքերու օժանդակութեամբ ըն – դարձակօրէն եւ երբեմն ալ չատ մանրամասնօրէն, կը նկարագրէ: Ան յատկա – պէս կուսակցականներու գործունէու – թեան վրայ կը ծանրանայ: Բայց այս կարեւոր շրջանին մասին որքան որ կա – պոյտ գրքերը կարեւոր տեղեկութիւններ կը հաղորդեն որոնցմով Ուոլքըր բաւա – կանացած է, իրականութիւնը չատ աւելի տարբեր է մանաւանդ մեծ տէրութիւն – ներու դիրքորոշումին մասին: Մենք արդէն Անգլիոյ վարչապետ Լորտ Սալզ – պըրի ընդդրկած ուղղութեան վերեւ անդ – րադարձանք: Ուոլքըր Կլէտսթընի Պանք Օթոմանի դէպքէն դրեթէ 1 ամիս յետոյ Լիվըրփուլի մէջ արտասանած մեծ ճառին մասին կ'անդրադառնայ ուր Ազատական կուսակցութեան նախկին նախագահը խտիւ կերպով քննադատած էր Լորտ Սալզպըրիին: Միայն Ուոլքըր չի բացատ – տեր թէ երբ Կլէտսթընը 1880 – 1885, եւ 1892–էն 1894 վարչապետ եղաւ ի՞նչ բարեփոխում կրցաւ ներմուծել տալ Ա – րեւմտահայաստանի գաւառներուն ի նը – պաստ: Մենք ըսենք. Ոչինչ:

Ուոլքըր հայ ազատագրական չարժ – ման ծաւալման գլխաւոր դրդապատճառ կը նկատէ «ոչ թէ Եւրոպացին ներածուած ազգայնականութեան պատուաստը» ինչ – պէս չատեր կ'ուզեն վերագրել, այլ կը չեշտէ թէ «Հայերը որ տասնեակ տարի – ներով իրենց հայրենակիցներուն հետզ – հետէ վատթարացող դրութիւնը տեսան չկրցան այլեւս հանդիստ տես մնալ»: Ա.յ – սօր ծանօթ է թէ Թուրք կամ կարդ մը «ծախուած» արեւմտեան պատմաբաններ հայ ազատագրական չարժումը կ'ուզեն վերագրել «օտար էնթրիկներու» կամ «թելադրութիւններու արդիւնք»: Սա մի անհիմն վերագրում է եւ զուրկ ամէն փաստէ: Ինչպէս Ներսէս Պատրիարք ան – դամ մը կը յայտարարէր 1878–ին Ազգա – յին Ժողովի առաջ «Հայկական Հարցը անկարելի էր որ 1878–ին չծագէր»: Մի – այն թէ մեր կարծիքով յաջողութեան գլխաւոր ազդակներէն երկուքը պակաս եղան Հայերուն մօտ: Եթէ սկզբնական շրջանին կարգ մը հայ պետական անձեր (ինչպէս Օտեան, Սուրիան Փաշա Ա.լան – եան), Ամերիկեան Հայրիկ՝ յետագային կամ Մկրտիչ Փորթուկալեան նշմարեցին մեծ եւ անանցելի խոչընդոտները, կու – սակցականները բնաւ չկրցան նախատե – սել գահավէժը: Ա.յս երկու ազդակներն էին.

Ա. Հայ ժողովուրդին մեծամասնու – թիւնը դեռ 1895 – 1896–ին ինչպէս աւե – լի յետոյ մինչեւ Ա. Համաշխարհային պատերազմը հեռու էր «ապստամբական» ուղին ընդդրկելէ: Մենք մեր ձեռքը փաս – տեր ունինք որոնք ցոյց կուտան թէ 1895 – 1896–ի արհաւիրքի տարիներուն կարգ մը գիւղերու մէջ հայ գիւղացիները նոյն – իսկ կը վտարեն յեղափոխականները ը – սելով թէ իրենք «չեն ուզեր յեղափոխա – կանները իրենց միջեւ»: Ասիկա չապա – ցուցաներ թէ այդ գիւղացիները գոհ էին Օսմանեան կառավարութենէն, այդ պար – զապէս որովհետեւ իրենք դեռ ազատա – գրական ուղին ընտրելու մակարդակին չէին հասած:

Բ. Կուսակցականները ոչ թէ չեփո – րով եւ թմբուկով այլ առանց աղմուկի պարտ էին ժողովուրդը ինքնապաչտպա – նութեան եւ ազատագրումի ուղիին պատ – րաստելու: Ա.յս պարագային յաջողու – թեան հաւանականութիւնը չատ աւելի պիտի ըլլար:

Եթէ յետագային, 1915–ին, ոչ թէ բա – ւականակ հայութիւնը այլ նոյնիսկ մեծա – մասնութիւնը վրկութեան իբր միակ մի – ջոց զէնքով ինքնապաչտպանութեան ու – ղին ընտրէր տարագրութիւնը ոչ այդքան մեծ ծաւալ կրնար ստանալ եւ ոչ ալ դիւ – րութեամբ կարելի կ'ըլլար Օս – մանեան «բարեխնամ» կառավարութեան բնաջնջել հայ Ժողովուրդը: Օրինակ – ները չեն պակսիր: Վանի ինքնապաչտ – պանութիւնը, Մուսատաղի հերոսամարտ – ը, ասոր անհերքելի փաստերն են:

Ուոլքըրի ուսումնասիրութիւնը 1914 – 1916 տարիներուն մասին նոր փաստերու լոյսին տակ իրօք չատ հետաքրքրական է: Վատահաբար ընթերցողները նորու – թիւն պիտի գտնեն հոն (տե՛ս էջեր 202 – 236): Միայն թէ կ'ուզենք հոս նչել թէ երկու կարեւոր կէտերու մասին հեղինա – կին համոզումը չենք բաժներ:

1). – Ուոլքըր կը գրէ (էջ 199) թէ մեծ թուով Թրքահայեր որոնց կարդին Ա.րմէն Գարօն, Ռուսիոյ կողմէ կազմակերպուած կամաւորներու խումբերուն միացած էին: Ասիկա մեր համոզումով ոչ թէ ճիշդ չէ այլ նաեւ մեծ սխալ մըն է և իրականու – թեան չի համապատասխաներ: Նախ որով – հետեւ պատերազմի ժամանակ այնքան ալ դիւրին չէր հայ գինուորներուն ռու – սական բանակներուն միանալ: Ա.րդէն ե – թէ նկատի առնենք թէ հայ կամաւոր 4 վաչտերու գինուորներու թիւը հազիւ 6000–ի կը հասնէր 1915–ին եւ երբ գի – տենք թէ այս գինուորներուն մեծաւոր մեծամասնութիւնը կովկասահայ էր ու – րիչ մեկնաբանութեան հարկ չկոտեսնուիր: Հայ գինուորներուն թիւը որքա՞ն էր Օս – մանեան բանակին մէջ: Որքա՞նը չգին – ուորագրուելու համար 1914–ի Օգոստո – սին 43 Թրքական օսկի (1) կրցաւ վճա – րել: Ճշդրիտ թիւերը մեզ կը պակսին բայց անտարակոյս հայ գինուորներուն թիւը 60·000–ը կը գերազանցէր: Մինչ կամաւոր կովկասի վաչտերու թիւը 10·000–ը չգլեց բնաւ:

2). – Անգլիացի հեղինակը Գեր – մանիոյ պատասխանատուութիւնը հայկական ցեղասպանութեան մէջ գրե – թէ չընդունիր: Հոս եւս համամիտ չենք: Նախ ճշդենք թէ գերման դեսպան՝ Վան – կէնհայմ չանաց աքսորին նպատակն ու խժդուժութիւնները թեթեւ կերպով ներ – կայացնել իր կառավարութեան:

Բայց գերման դիւանագիտութեան պա – տասխանատու՝ Պէթման – Հօլվէկ նոյն – իսկ եթէ հարկ եղածին պէս ճշդրիտ կեր – պով չէր ստանար ցեղասպանութեան լու – րերը Վանկէնհայմի կողմէ, ուրիշ ազ – բիւրները չպակսեցան իրեն: Ա.յսօր Վիլ – հէլմշթրասէի արխիւները մեզ կը թոյ – լատրեն հաստատել թէ դերմանական կա – ռավարութիւնը իր պզատոհական քաղա – քականութեամբ քայլերեց Հայոց բնա – ջնջումը: Եթէ ոչ ինչպէ՞ս կարելի է ար – դէն բացատրել Վիլհելմ Բ. կայսեր ըն – թացքը որ 1916–ի գարնան աւազակապետ Թալէաթի կուրծքը գերմանական արծիւ չքանչանով զարդարեց:

Վանկէնհայմի յաջորդը Վոլֆ – Մե – թերնիխ իր նախորդին ուղղութեան չհե – տեւեցաւ եւ այս պատճառաւ ալ դեռ տա – րի չեզած Պերլին ետ կանչուեցաւ:

Ուոլքըր Հայերու ցեղասպանութեան վերաբերեալ այս բաժնին մէջ արդարո – րէն կ'եզրակացնէ. «1915–ի հայկական ցեղասպանութիւնը 20–րդ դարու ցեղա – պաշտական հոսանքի իսկական օրինակն է» (էջ 237):

Գլուխ Գ.ին մէջ (էջեր 243 – 335) կը ներկայացուին այն բոլոր խառնաչփոթ վիճակները որոնց ենթարկուեցաւ Հա – յաստան ռուսական Ա. յեղափոխութենէն մինչեւ սովետականացում: Հայաստանի Հանրապետութեան հռչակումն ու առա – ջին մէկ վայրկեանէն իր դէմ առ դէմ գտնուած անհամար դժուարութիւնները, տնտեսական, քաղաքական եւ անկատ – ուած դաշնակիցներէն ու շրջապատուած թշնամի ժողովուրդներէ յաջող կերպով կը պատկերացուին:

Վերջաբանին մէջ Ուոլքըր կը հաստա – տէ եւ կ'եզրակացնէ թէ Սովետական պաշտպանութեան չնորհիւ այսօր Արեւե – լահայաստանը կարող է հսկայ վերա – շինութեան աշխատանքի մը ձեռնարկել (տե՛ս էջ 339):

Ուոլքըր Սթալինեան սարսափի տարի – ները եւս կը յիշէ: Փաստաթուղթերու յենլով կ'ապացուցանէ թէ ինչպէս Հա – յաստանի համայնավար կուսակցութեան Ա. քարտուղար Ազասի Յանճեան որ Ք – րեմլինի Թիւ 1–ին վատահութիւնը եւ պաշտպանութիւնը կը վայելէր Պերիայի էնթրիկներուն եւ մրցակցութեան 1936ին զոհ կ'երթար:

Անգլիացի հեղինակին աշխատասիրու – թիւնը կը չօշափէ նաեւ Լօզանի դաշնա – գրէն (1923) յետոյ դեռ Թուրքիա մնա – ցած Հայոց դրութիւնը, Բ. Համաշխար – հային պատերազմի ընթացքին Սովետա – կան Հայաստանի դերը, Թուրքիոյ դեր – մանեսէր քաղաքականութիւնը, յետ պա – տերազմին Մորտ. Միութեան Թուր – քիայէն պահանջած Արեւմտահայաստա – նի հողերն ու Դաշնակիցներուն ընդդի – մութիւնը եւ վերջապէս 1946 – 1947–ի տարիներուն բազմահազար Հայոց զանա – գան երկիրներէ դէպի մայր հայրենիք ներգաղթը:

Ուոլքըր այսօրուան հայ Սփիւռքի մասին ալ քանի մը էջեր յատկացնելով կ'եզրակացնէ թէ թէպէտեւ միայն Ա – յաստանի մէջ Հայերը կրնան վստահա – բար իրենց ժողովուրդին յաւերժացման բայց արտասահմանի մէջ եւս անկարելի չէ որ անոնք իրենց ինքնութիւնը պահէն եթէ երիտասարդ սերունդները հայերէն լեզուն եւ իրենց պատմութիւնը սորվին: Կը թուի թէ մեզմէ նուազ տեղեակ Ա – րեւմտեան երկիրներու մէջ երիտասար – դուններ վերջ դեռ «Հայ եմ» ըսող դասա – կարգին թուին Քրիսթօֆէր Ուոլ – քըր յոռետես չերեւիր Սփիւռքի դրու – թեան համար: Ա.րդարեւ երբ դեռ քա – նի մը չաբաթ առաջ 24 Ապրիլի պատո – նի մը չարաթ առաջ 24 Ապրիլի պատո – նին Սալ Կավոյի սրահներուն մէջ նե – րկան կաներուն թիւը հազիւ 700 հոգի կրցանք հաշուել, ուր Ֆրանսահայերուն թիւն ալ հազիւ կէսը կը կազմէր, չենք կրնար ը – սել թէ սա չատ յուսադրիչ պարագայ է:

Հայ ժամանակակից պատմութեան նուիրուած այս գիրքը խնամքով պատ – րաստուած անուանացանկ մըն ալ ունի, որ կը փաստէ անգամ մը եւս թէ հեղի – նակը անխոնջ եւ համբերատար պատմա – բան մըն է: Անգլերէն լեզուին տեղեակ մեր հայրենակիցներուն կը յանձնարա – րենք այս գիրքը: Ընթերցողը մերթ ան – մերթ թերեւս պիտի հանդիպի Ուոլքըրի հայանպատ արտայայտութիւններուն կամ վերլուծումներուն բայց կրնայ վստահ ըլլալ թէ Ուոլքըր պատմական ճշմարտութիւնը չէ գոհած յաչս իր հա – յասէր տրամադրութիւններուն: Եթէ այսպիսի երկրորդական թերութիւններ գտանք յուսանք սրբագրութեան ը. տպա – գրութեան ընթացքին, որուն մաղթենք կ'արժանանայ:

---

(1) 1914–ին մէկ թրքական օսկին հա – ւասար էր 1 Նափոլէօն եւ 3 օսկի Ֆ.ի:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Յունաստան՝ «Մղձաւանջ»ը

Թուրքերը, համաձայն Նիւ – Եորք Թայմզի լրագրող Մ. Հաուի, ընդհանրա – պէս ձանձրացած են Յոյներուն հետ ու – նեցած իրենց տարակարծութիւններէն, վէճերէն: Եւ, միշտ համաձայն լրագը – րողին, տրամադիր են վերջ տալու լուծ – ման կարօտ հարցերուն, անչուչտ, պահ – պանելով ազգային արժանապատուութիւնը:

Թուրքերը, պարզ է, «վտանգ» մը չեն նախատեսեր եգէականի կողմէն: Ասիկա հիմնական տարբերութիւնը կը մնայ եր – կու ժողովուրդներուն միջեւ. այսինքն՝ Յոյները միշտ սպառնալիք մը կը նկատեն Թուրքիոյ քաղաքական ձգտումներն ու ռազմավարութիւնները:

Հարցերը լուծելու տրամադրութեան գլխաւոր պատճառները մէկէ աւելի կը մնան: Բոլորն ալ այս կամ այն ձեւով կապ ունին երկրին ներքին կացութեան հետ. – տնտեսութեան ազեատալի վիճակը, դրամահոսութեան արագարշ տոկոսը, աշխարհի բարձրագոյններէն մէկը, ահա – բեկչութեան, խափանարարութեան դէր – դապատճառներուն գոյութիւնը՝ հակա – ռակ զինուորական իշխանութեանց ձեռք առած կարուկ միջոցներուն եւ սանձում – ներուն. կայ նաեւ զինուորական մենա – տիրութեան մը իրողութիւնը, որ կը հա – կասէ ժողովրդավարութեան սկզբունք – ներուն. պէտք չէ մոռնալ նոյնպէս Թուրք – Յորհրդային սահմանադրութիւնը՝ մնա – յուն վտանգը եւ, վերջապէս, իրաք – Իրան պատերազմին անդրադարձները ներ – քին կեանքին վրայ:

Լրագրողը չանտեսեր հիմնական կէտ մը, որ յաճախ աննկատ կը մնայ. – Թուրքերու զերագահութեան զգացումը: Թուրք պաշտօնատար մըն է, որ կ'ըսէ՝ չեմ մոռնար, որ Յունաստանի տիրե – ցիմ մօտ 400 տարի եւ 1922–ի ազատա – գրական պատերազմին պարտութեան մատնեցիմ յունական բանակները: Վեր – ջապէս, առաւել մեծ երկիր եմ, բնակ – չութեան թիւով հնգապատիկը:

Զինուորականները, տարբեր ակնոցով կը դիտեն կացութիւնը ըսելով, թէ Մորհ. Միութեան հետ բախում մը պա – րզապէս, կ'ապահովեն օժանդակութիւ – նը Ատլանտեան Ուխտի իրենց դաշնա – կիցներուն, սակայն միեակ պիտի մնաեմ, եթէ Յունաստանի հետ բախում ունե – նամ: Հաւանականութի՞ւն կայ: Այո, կը պատասխանեն զինուորականներ: Ա.րդէն

= ՀԱՅԱՍՏԱՆ =

ՅԱՎԱՌԱԺ ԶՈՒՏԱԽՈՍ

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԻ ՔԱՆԻ ՀԱՐՑԵՐ

ՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒՄ Է ՊՐՈՖԵՍՈՐ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԱՖԱՆ

ՀԱՐՑԵՐԻՆ

Ի՞նչ է ուզում Ձեզանից Ամերիկան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ գումարներ հատկացնում զենքի արտադրության համար։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ ուշադրություն դարձնում ռազմական ուսումնարանների ընդլայնմանը։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Կորեա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ֆրանսիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Գերմանիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ավստրիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Իտալիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ճապոնիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Թուրքիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Հունաստան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Իրան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Պակիստան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Հնդկաստան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ինդոնեզիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ավստրալիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Նոր Զելանդիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ֆիլիպին։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Մալայա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Հարավային Աֆրիկա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ալժիր։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Մարոկո։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Թունիս։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Լիբիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Եգիպտոս։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Իսրայել։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Իրաք։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Սիրիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Լիբանան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Սաուդյան Արաբիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Եմեն։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Օման։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Քուվեյթ։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Բահրեյն։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Կատար։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Միացյալ Արաբական Էմիրություններ։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ղատար։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Իրան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Պակիստան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Հնդկաստան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ինդոնեզիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ավստրալիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Նոր Զելանդիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ֆիլիպին։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Մալայա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Հարավային Աֆրիկա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ալժիր։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Մարոկո։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Թունիս։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Լիբիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Եգիպտոս։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Իսրայել։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Իրաք։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Սիրիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Լիբանան։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Սաուդյան Արաբիա։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Եմեն։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Օման։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Քուվեյթ։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Բահրեյն։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Կատար։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Միացյալ Արաբական Էմիրություններ։ Ինչո՞ւ է նա ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկում Ղատար։

Ահա այդ հարցերի պատասխանը։ Ամերիկան ուզում է ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ գումարներ հատկացնել զենքի արտադրության համար, որովհետև նա ուզում է ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ ուշադրություն դարձնել ռազմական ուսումնարանների ընդլայնմանը, որովհետև նա ուզում է ամեն տարի ավելի ու ավելի մեծ թվով զորքեր ուղարկել Կորեա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Ավստրիա, Իտալիա, Ճապոնիա, Թուրքիա, Հունաստան, Իրան, Պակիստան, Հնդկաստան, Ինդոնեզիա, Ավստրալիա, Նոր Զելանդիա, Ֆիլիպին, Մալայա, Հարավային Աֆրիկա, Ալժիր, Մարոկո, Թունիս, Լիբիա, Եգիպտոս, Իսրայել, Իրաք, Սիրիա, Լիբանան, Սաուդյան Արաբիա, Եմեն, Օման, Քուվեյթ, Բահրեյն, Կատար, Միացյալ Արաբական Էմիրություններ, Ղատար։

Տիկին Անգին Սայեան, Տէր եւ Տիկին Գեղամ Սայեան, Սայեան, Ակոբեան, Իճառճեան, Խոզէր ընտանիքները, ցա – ւով կը ծանուցանեն իրենց մօր եւ ազգա – կանին՝

ՏԻԿԻՆ ԱՇԽԷՆ ՍԱՑԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 27–ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, 4 Յունիս ժամը 16–ին Փարիզի Ս. Յովհ. – Մկրտիչ Եկեղեցին, եւ մարմինը կը փոխադրուի Պաթինյօլի գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ալբի Տիկին Օսմար Սիրվանեանի մահ – ուան քառասունքին առթիւ իր զաւակ – ները՝ Ժան – Անարէ եւ Ալիս 100 Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽՄԲԵՐԴՑԻԱԿԱՆ Միութեան Վալանսի մասնաճիւղի վարչութիւնը, կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները՝ ընդհ. անդամական ժողովի, Հինգշաբթի, Յու – նիս 4, ժամը 21–ին, Հ.Բ.Ը.Մ.–ի Հիւ – սիսեան սրահին մէջ. 6 rիւ Ֆավանթին: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Խանում Մտեփանեան ընտանիքը կը փնտռէ.– Յակոբեան Մանուկ. Հօրը ա – նունը՝ Յակոբեան Յակոբ, մօրը՝ Վար – դեր, եղբայրը՝ Խաչիկ, քոյրը՝ Զարու – հի: Ծնած՝ Պաթում, 1922ին, փողոց կալեանվայ:

Փնտռողին հասցէն. – Խանում Մտե – փանեան, Էրէբունի փողոց, շէնք 27, բնակարան 29, Երեւան, Ս. ՀԱՑԱՄՏԱՆ:

———×———

Երեւան բնակող Մարգարեան Արսէն Դանիէլի, ծնած Հայաստանի Մեղրիի շըր – ջանի Լիճք գիւղը. կը փնտռէ մօրեղբայ – րը՝ Գաբրիէլեան Հրանդուշ Քրիստափո – րի, քոյրը՝ Արաքսիա (Ադիզ), եղբայր – ները՝ Պետրոս, Խաչօ. մայրը՝ Սանդի. ծնած՝ Հայաստանի Մեղրիի շրջանի Վանք գիւղը, 1941–ին մեկնած ռազմաճակատ: Կը կարծուի թէ՝ կը գտնուի Մարսէյլ: Տեղեկացնել հետեւեալ հասցէին.–

Մարգարեան Արսէն Դանիէլի
Սարի թաղ, 5 շարք, թիւ 7
375017 – *Երեւան 17* Ս. ՀԱՑԱՄՏԱՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
Մրցանակաբաշխութեան Հանդէսը՝
ՅՈՒՆԻՍ 21–ԻՆ

ՈՒԽՏԻ ՕՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Այս տարի, Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ 15–րդ տարեկան Ուխտի Օրը կը կազ – մակերպուի՝ Կիրակի, Յունիս 7–ին, Հողեղալուստի տօնին առթիւ:

Ուխտի Օրուան կրօնական եւ աչխար – հիկ հանդիսութիւններուն կը նախագա – հէ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան.– 8:30:
Պատարագ.– 10:00:

Յաւարտ Պատարագի՝ Մատաղօրհնու – թիւն, որմէ յետոյ ախորժակաբեր մը կը հրամցուի ներկայ հաւատացեալնե – րուն: Ըստ տարիներու աւանդութեանց, այս տարի եւս կը կազմակերպուի՝ Ուխ – տաւորի Սեզան, Եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

Homenetménagan

Si vous aimez le tennis de table, entraînez-vous les Mardi et Jeudi, de 18 h. à 22 h. à la Maison de la Culture Arménienne.- 17, Rue Bleue - 75009 Paris; Salle du premier étage.

Si vous souhaitez apprendre le tennis de table, nos entraîneurs sont à votre disposition.

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

Վիեննի Հայ Գաղութին

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Վիէննի Հայ Ազգ. Միութիւնը կը ծա – նուցանէ թէ՝ Յունիս 6–ի երեկոյեան Սալ – Ռամոյի Թատերական ներկայաց – ման («ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ») մասնաւոր օթոքառով երթուղարձը ա – պահովուած է: Տոմսերը կարելի է գնել օթոքառին մէջ: Փափաքողներէն կը խըն – դրուի հեռաձայնել մինչեւ Յունիս 4.–

– Լուսարձեան.– 85·60·53
– Ոլուսուգեան.– 85·49·26
– Ալթունեան.– 85·88·26

Հ. Բ. Ը. Մ. – ՎԱԼԱՆՍ
Տիկնանց Օժանդակ Յանձնախումբի կազմակերպութեամբ՝
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ-ուան Տօնակատարութիւն
Հ.Բ.Ը.Մ.–ի Հիւսիսեան սրահին մէջ
Rue Faventine
Շաբաթ, Յունիս 6, ժամը 15–ին
Օրուան խորհուրդը կը ներկայացնէ՝
Նարեկ Խչէր. Քհնյ. Վարդանեան
Հոգեւոր Հովիւ Վալանսի Հայոց
Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ հիւ – բասիրութիւն:
– Մուտքը ազատ է –

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղին դպրոցի եւ պարի դասերու Ամավերջի Հանդէսը՝ Յունիս 13, Շաբաթ օր, ժամը 14·30–ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկե – ղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը, շնորհակա – լութեամբ ստացած է փ.ծ.–ի, եկեղե – ցւոյ պայծառութեան համար, Յակոբ Զա – քարեանի մահուան առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Սարգիս Գիզարճեան 100, Տէր եւ Տիկին Մալճեան, Տէր եւ Տիկին Մէս – ճեան, Տէր եւ Տիկին Վարդգէս Վար – դանեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Օ – հանեան 50–ական, Տէր եւ Տիկին Կարա – պետ Թուֆէնքճեան 40 Ֆ.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ.ը հը – նորհակալութեամբ ստացած է 1050 Ֆ. փոխան ծաղկեպսակի, Նուարդ Զաքար – եանի մահուան առթիւ, ողբացեալին բարեկամներէն:

×

Իսի – լէ – Մուլինոյի Եկեղեցւոյ Հո – գաբարձութեան անդամները, Յարութիւն Պօղոսեանի մահուան առթիւ՝ 500 Ֆ. կը նուիրեն Իսիի Եկեղեցւոյ միօրեայ դըպ – րոցին, փոխան ծաղկեպսակի:

CENTRE CULTUREL
ST. MESROB
10 bis, Rue Thouin - 75005 PARIS

Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄՇ. ԿԵԴՐՈՆ

Հայերէնի դասընթացքները կը շա – րունակուին երեքշաբթի օրերը, ժամը 20 – 21·30, սահմանուած չա – փահաս սկսնակներու:

×

Թատերական արուեստի վերապահ – ուած օրը փոխուած է եւ ասկէ ետք՝ հաւաքոյթները կը կատարուին Չորեք – շաբթի օրերը, ժամը 20·30–ին:

×

ՄԵԾԱՐԱՆՔ

ՈՒԻԼԵԶՄ ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ

Յունիս 4, Հինգշաբթի, ժամը 21–ին:
Դասախօս՝ ***ՅԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ***

A VENDRE

———o———

A la Clusaz (Haute - Savoie)
Petit appartement moderne - Duplex
TOUT CONFORT — MEUBLE
Tél. pour renseignements: 015. 50. 84

Հ. Բ. Ը. Մ.

Հ. Բ. Ը. Մ.–ի Փարիզի մասնաժողովը ցաւով կը տեղեկացնէ իր անդամներուն եւ յարգոյ հասարակութեան թէ Մայիս 28–ի վաթ եղեռնափորձին հետեւանքով Ալեք – Մանուկեան Մշակութային կեդ – րոնը առժամապէս փակ կը մնայ, մին – չեւ անհրաժեշտ նորոգութեանց ատա – տիլը: Այս պատճառով Յունիս ամսուան նախատեսուած ձեռնարկները տեղի պի – տի չունենան:

Մասնաժողովը կը յուսայ շուտափոյթ կերպով իր գործունէութեանը վերսկսիլ:

Dans le cadre de l'année de l'obten – tion de la PLAQUETTE du CINQUAN – TENAIRE de la FEDERATION FRAN – CAISE de FOOTBALL, l'U.S.G.A. – VIENNE organise un:

Grand Tournoi de FOOTBALL

Le 7 Juin (Dimanche de Pentecôte)
Avec la participation de:
- U.G.A. LYON - DECINES
- U.J.A. ALFORTVILLE
- A.S.A. ISSY-LES-MOULINEAUX
- U.S.J.O.A. VALENCE
- U.G.A. ARDZIV - MARSEILLE
- U.S.G.A. VIENNE

Ce grand rassemblement de la Jeunesse Arménienne de France doit être un pole d'attraction national.

Le Théâtre d'Art Dramatique d'EREVAN

Sous le haut patronage et la présence effective de:
Dr. RITA PARSADANIAN
Présidente de la Croix Rouge d'Arménie
à l'occasion du 60eme anniversaire de la
CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente
Sous la Présidence de: HENRI VERNEUIL
SAMEDI, 13 JUIN, A 20h.30
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ
(LE DENTISTE ORIENTAL) ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)

———×———

DIMANCHE, 14 JUIN, A 14h.30
Sou la Présidence de: JEAN CARZOU
(de l'Académie des Beaux-Arts)
ՍԷՐ ԵՒ ԾԻՇԱՂ
(AMOUR ET RIRES) ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)
Mise en scène: HRATCHIA KAPLANIAN (Artiste Emerite d'URSS)

MAISON DE LA MUTUALITE
24, Rue Saint Victor, 75005 Paris — Métro: Maubert-Mutualité

Assurez vos billets... sont en vente...:
— PARIS; Ets. BAKERDJIAN: 35, Rue de Trévise - Tél.: 770.07.25
— PARIS; Librairie PALOUYAN: 9 Rue de Trévise - Tél.: 523.24.97
— Alfortville; Maison DANY: 10 bis, Rue Etienne Dolet - Tél.: 378.03.65
— Alfortville; CAPPADOCE: 67 bis, Quai Blanquai - Tél. 375.05.30
— Arnouville; Alim. NIGOGHOSSIAN 121 Av. Henri Barbusse-Tél.: 985.04.46
— Bois-Colombes; DJIZMEDJIAN: 31, Rue Paul Déroulède-Tél.: 781.09.72
— Clamart; SEVAN: 4, Rue Lazare Carnot - Tél.: 642.16.07
— Issy-les-Mlx.; Ets. SANOSSIAN, 109. Rue J.J.Rousseau-Tél.: 645.13.52
Réservation par téléphone:
— NAVASSARTIAN: 985. 36. 53 — SAGHATELIAN: 854. 35. 74

LE THEATRE D'ART DRAMATIQUE D'EREVAN
présente également à:

« LE DENTISTE ORIENTAL »
— Lyon: Salle Rameau; Samedi, 6 Juin, à 20h.45
Sous la Présidence de: A. AUBOZIAN et Dj. BAHADOURIAN
Billets en vente: Au Bureau de l'Eglise Arménienne
40, Rue d'Arménie
SEVAN VOYAGES: 48, Cours de la Liberté
Réservation par téléphone:
DEYIRMENJIAN: 824. 65. 24 — FELLAHIAN: 862. 83. 42
TCHALIKIAN: 862. 97. 67
— Nice: Théâtre du Vieux Nice; 7 Juin, à 20.45
Sous le haut patronage de: R.P. DARON GEREJIAN
Avec la collaboration du Foyer Culturel Arménien
Billets en vente: Ets. AZAD; 6, Rue Oscar II — Tél.: 88. 19. 59
Réservation par téléphone:
IKEDJIAN: 83.35.03 - MARDOYAN: 88.43.04 - BALIOZIAN: 87.00.12
DJEVISIAN: 43. 79. 08

« AMOUR ET RIRES »
— Nice: Casino Club; Lundi, 8 Juin, à 15h.30
— Valence: Salle des Fêtes; Mardi, 9 Juin, à 20h.30
Avec la collaboration des Associations Arméniennes
Billets en vente: chez les Dames de l'U. G. A. B.
et 8 jours avant la représentation à la SALLE DES FETES DE VALENCE
Prix des places pour chaque séance: 40, 60, 80 *et* 100 *F.*

TRANSTOURS

ORGANISE PLUSIEURS VOYAGES POUR L'ANNEE 1981
AVEC LES MEILLEURES CONDITIONS ET DES PRIX IMBATTABLES.
Hôtel COSMOS à MOSCOU et Hôtel ARMENIA à EREVAN 1e classe
De PARIS:
du 5 Août au 20 Août — Prix: 4400 F.
3 Sept. au 18 Sept. — Prix: 4400 F.
du 5 Oct. au 20 Oct. — Prix: 3800 F.
De MARSEILLE:
— 1e Voyage: du 1 Août au 14 Août
— 2e Voyage: du 5 au 18 Septembre — 3e Voyage: du 3 au 16 Octobre

○ PARIS — MR. OUNDJIAN: 25, Rue d'Argenteuil, 75001. Tél.: 261.58.28
Mercredi et Vendredi: de 14 à 18 h.
○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55
○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin
○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
3
MERCREDI
3 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.920
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
56e ANNÉE — No 14.920

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱՅԻՄ ԽԱՏԷՐ, չափաւոր Պաղեստինցի մը, որ ՊԱԿ-ի ներկայացուցիչն էր Պրուսէլի մէջ, սպաննուեցաւ առջի օր եւ ահաբեկիչը յաջողած է խոյս տալ: 41 տարեկան, Խատէր Պելժիա կ'ապրէր 1968-էն ի վեր ուր նաեւ կատարած էր իրաւաբանական իր ուսումը, աւարտե-լով Լուվէնի կաթողիկէ համալսարանը: Կողմնակից էր Իսրայէլի հետ խօսակցութեան եւ խաղաղասէր: Ֆրանսայի Ար-տաքին Գարաբերութեանց նախարարը յայտարարած է թէ «յստակապէս ցնցուած է»: Ոչ ոք տէր եղած է արարքին եւ մինչ Պաղեստինցիք կ'ամբաստանեն իսրայէլեան դաշտնի սպասարկութիւնները, ան-կարելի չէ նկատուիր նաեւ որ պաղես-տինեան զանազան մրցակից հոսանքնե-րու, մանաւանդ ծայրայեղ, հաշուեյար-դարն ըլլայ:

ՊԷՅՐՈՒԹի երկու զօտիներուն մէջ ալ հրացանաձգութիւն եւ ռմբակոծութիւն չեն դադրիր: Հրադադարեր կ'իյնան նոյն-իսկ ծովափը: Քրիստոնեայ շրջանը 5 հոգի վիրաւորուած է երկուշաբթի եւ 3 երախայ ալ մեռած:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին Գարաբերու-թեանց նոր նախարարը՝ Շէյսոն կը շա-րունակէ այն միջամտութիւնը զոր սկը-սած էր Փոնսէ ի նպաստ այն երկու Ֆը-րանսացիներուն, որոնք բանտարկուած են Թուրքիա, («Ճառագ» Մայիս 30/31): Ցարդ բոլոր դիմումները արդիւնք չեն տուած:

«ՄԻԼԼիԳԷԹ» կը հաղորդէ որ Թուր-քիոյ ապահովութեան ուժերը կազմալու-ծած են ձախ զինեալ 28 խմբակներ, ո-րոնք գոյութիւն ունէին երկրին մէջ:

ՇԻՐԱՔ տրամադիր է «Ազգ· Միու-թիւն» մը կազմելու առանց համայնա-վարներուն: ՀՀՀ-ի (այսինքն՝ իր) եւ ընկերվարականներու համաձայնութեան մը հաւանականութեան մասին եղած հարցումին (հեռատեսիլէն) Շիրաք յայ-տարարեց· – «Եթէ ընկերվարական կու-սակցութիւնը յստակ կերպով ցուցադրէ համայնավարներու հետ իր խզումը, ա-մէն բան պէտք է ի գործ դրուի որպէս զի ազգ· իրական մեծամասնութիւն մը կարենայ տագնապին դժուարութիւննե-րուն յաղթահարել»:

ԻՐԱՆի նախագահը՝ Պանի Սատր պաշ-տօնապէս ամբաստանուած է երեք կրօ-նաւորներէ կազմուած յանձնախումբի մը կողմէ, որ Սահմանադրութիւնը բռնա-րարած է եւ դէմ գործած Խոմէյնիի հը-րահանգներուն:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ Օդուժի ներքին հսկիչ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է տեղա-կալ մը, Քրիսթոֆըր Քուք: Տեղակալը կատածի տակ է, իբր լրտես, որովհետեւ ՏՓ – Պէ – Այ-ի գաղտնի լուսանկարչա-կան մեքենաները, որոնք միշտ կը լուսա-նկարեն Ուաշինկթընի սովետական դես-պանատան այցելողները, «արձանագրած» են իր երեք այցելութիւնները: Հարցը դեռ լուրջ կը նկատուի, որովհետեւ Քուք կը պատկանի Օդուժի ընտրանիին: Հիւ-անդական դէպք կրող հրթիռներու արձա-կումի մասնագէտ է, եւ Քանբըս նահան-գի Տիւսան հրթիռներ պարունակող գըլ-խաւոր խարիսխին մէջ պատասխանատու դիրք ունի: Վերջին երկու տարիներու ընթացքին, Օդուժը՝ որուն պատասխա-նատուութիւնն է նաեւ լրտես արբան-հներու վարումը, ստիպուեցաւ ձեր-բակալել թէ՛ զինուորական, թէ՛ ալ քա-ղաքական պաշտօնեաները, որոնք կարե-ւոր գաղտնիքներ ծախած են Սովետա-կան Միութեան:

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐԸ ՅԻ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ»

—o—

ՅԱԿՈԲ ՍՎԱՍԼԵԱՆԻ
ՈՒՂՂՈՒԱԾ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ
ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ մամուլի բարձրագոյն վարժա-բանէն Քէնան Իփէք կը հարցնէ.

«Ձեր խօսքերուն մէջ շեշտեցիք, թէ կարելի չէ ընդունիլ այս ոճիրներուն Հա-յոց կողմէ գործուած ըլլալը, երբ միայն հեռաձայնային խօսակցութեամբ մը ա-ռնուիլ կը վերագրուին Հայերու: Եթէ այդ մասին որեւէ փաստ ունենալ կը կարծէք, ինչո՞ւ կ'ըլլան ուրեմն ոճիրներէ վերջ ե-ղած հայկական ցոյցերը:

– Կ'երեւի այս հարցումը ուղղող յար-գելի բարեկամը դէպքերը իրարու հետ կը չփոթէ: Եթէ հարցին լաւ մօտենայ, պի-տի տեսնէ որ իր յիշած ցոյցերը, ոչ մէկ կապ ունին ոճիրներուն հետ: Եթէ ինք ոճիրներէն անմիջապէս վերջ կատար-ուած եւ ոճիրներուն կապակցութեամբ կատարուած ցոյցեր ու գնացքներու մա-սին տեղեկութիւն մը ունի կ'ուզէինք գիտնալ, որովհետեւ մենք այդպիսի բա-նէ մը լուր չունինք:

Գալով փաստի եւ փաստելու հարցին, իմ արտայայտութիւններս մտածումներ ու դատողութիւններ են միայն: Որքան աւելն ոճիրներուն իրապէս Հայոց կողմէ կատարուած ըլլալու փաստ մը գոյու-թիւն չունի, եւ ըսուածները ենթադրու-թիւններէ անդին չեն անցներ, հակառակը փաստելու պէտք չկայ արդէն:

Կրկին կը պնդեմ որ արտասահմանի հայ գաղութներու վիճակը, իրենց կազ-մակերպչական կարելիութիւնները եւ հարցին մօտենալու եղանակը երբէք թոյ-լատու չէ եւ կարող չէ այսպիսի յար-ձակումներ կազմակերպելու, ոճիրներ գործելու, առանց հետք մը ձգելու իրենց ետեւ:

Օրինակի համար, որքան մեծ, զօրա-ւոր ու իսկապէս գաղտնի կազմակերպու-թիւն մը պէտք է ունենան Հայերը, որ – պէսզի օր ցերեկով Վիէննայի բանուկ մէկ պողոտային մէջ, քանի մը հոգի, առանց զգացնելու Թրքական դեսպանա-տունէն ներս մտնեն, առանց զգացը – նելու իրենց ինքնութիւնը կարենան սպրդիլ Ասող Դեսպանին սենեակը, զայն մեռցնել իր աշխատութեան սեղանին վը-րայ ու յետոյ կրկին ձեռքերնին ոտքեր – նին չարժելով չէնքէն դուրս ելլեն ու ան-յայտանան:

Ես նախ, այսպիսի Հայկական կազմա-կերպութեան մը գոյութեան հաւատացած չեմ:

Մէհմէտ Կիւնկէօրի չահեկան հար-ցումը·

«Յարգելի Յակոբ Սվասլեան,

Լսեցինք ձեր արժէքաւոր բանախօսու-թիւնը, բայց անմիջապէս ըսենք որ ա-ռնուց մէջ կան մասեր, որոնք կը հակա-սեն, միւս յարգելի բանախօսներու ար-տայայտած պատմական իրականութիւն-ներուն: Հայոց կողմէ 1974-էն վերջ ըս-կսած արիւնալի դէպքերով ու անիրաւ պայքարի մը հետեւանքով կրկին օ-րակարգի վրայ բերուեցաւ այս հարցը: Ինչպէս ուրիշ գեկուցող մը ըսաւ, կարգ մը վիճակագրութիւններ ցոյց կուտան թէ ժողովուրդին հարիւրին 90-ը ծանօթ չէ այս խնդիրներուն: Ցետոյ, այս դարու սկիզբներուն պատահած այդ ցաւալի դէպքերը թուրք ժողովուրդին կողմէ ար-դէն շատոնց մոռցուած են: Ձեր խօսքե-րուն մէջ շեշտեցիք մասնաւորաբար թէ 1915-ի դէպքերը մարդկութեան ճակտին խուսած սեւ մուր մըն է, ուստի պէտք է ձեռք ձեռքի տանիք ու աշխատիքիք զայն սրբել այլեւս: Բայց ձեր նոյն խօսակ-ցութեան ընթացքին, ըսիք նաեւ թէ 24 Ապրիլի յիշատակումները աւելորդ են:

Երբ նիւթս սկսայ, մասնաւորաբար ըսի թէ «Հայկական Հարց»ը լաւ հասկը-նալու եւ անոր լուծման մասին կարենալ խորհելու համար, այսօր ամէն բանէ ա-ռաջ կարգ մը երեւոյթները, կարգ մը դէպքերը իրարմէ պէտք է զատել եւ զատ զատ ձեռք առնել:

Այս առթիւ չեշտած էի որ ինչպէս դուք ալ կը յիշէք ձեր հարցումին մէջ արդէն, վերջին մէկ քանի տարուան մէջ կատար-ուած եւ Հայոց վերագրուող ահաբեկչու-թիւնները ու ոճիրները պէտք է անջատել ընդհանուր նիւթէն ու առանձինն մեկ – նաբանել մերօրեայ միջազգային տագ-նապներու սահմանին մէջ:

Իսկ «Հայկական Հարց»ը պէտք է քըն-նել իր ընդհանուր իմաստով, որուն սահմանին մէջ կ'ինյայ 24 Ապրիլի յիշա-տակումը:

Նոյնիսկ այս հարցը լաւ ըմբռնելու հա-մար կարելի չէ նաեւ մեկնակէտ ընդու-նել 1915-ի տեղահանութիւն, տարագը – րութիւն, ցեղասպանութիւն եւ այլ ձեւե-րով մեկնաբանուող ցաւալի դէպքերը, քանի որ ան 60 – 70 տարուան տագնա-պալի շրջանի մը տխուր վախճանն է մի-այն:

Պատմութեան մէջ չատ մը դէպքեր պա-տահած են ու պիտի պատահին անշուշտ: Անոնցմէ չատեր, պատմութեան հին է-ջերուն մէջ կը կորսուին կ'երթան, ան-յիշատակելի նիւթեր կը դառնան: Իսկ ուրիշներ ալ չեն մոռցուիր, մարդոց յի-շողութեան մէջ կենդանի կը մնան: Այս վերջիններէն մէկն է «Հայկական Հար-ց»ը: Չէ մոռցուած: Ինչո՞ւ: կարելի չէ կարգ մը երեւոյթներու բացատրութիւն գտնել· տեսնուածէն պէտք է դատել: Այսօր ուզենք թէ չուզենք հարցը այժ-մեական բնոյթ ունի եւ իր կարգ մը ան-տեղի զարգացումներով կ'անհանդստա-ցընէ բոլորս:

Ոչ միայն մեր երկրին, այլ օտար եր-կիրներու մամուլը եւ հաղորդադրութեան այլ միջոցները կը զբաղին այս նիւթով: Նոյնիսկ կարելի է ըսել թէ համաչխար-հային ընդհանուր կարծիքը 1915-ին ան-դամ, թերեւս այսքան չէր հետաքրքրը-ուած այս հարցով: Մեր այս հաւաքոյթին ալ այս պարագան հաստատող երեւոյթ մըն է: Ուստի հարցին մոռցուած ըլլալու մասին խորհիլը անտեղի կ'ըլլայ:

Ուրեմն, մէկ կողմ թողելով օտարնե-րու ազդեցութիւնը եւ անտեղի միջամը-տութիւնները, մենք՝ այս երկրի թուրք եւ Հայ հայրենակիցները, պէտք է ձեռք ձեռքի վերջ մը տանք այս անհաճոյ կա-ցութեան:

Աւտր համար ալ պէտք է նախ հարցը լաւ ճանչնանք, քանի որ չատեր արդէն ծանօթ չեն անոր, որուն հետեւանքով զանազան անհատակցողութիւններ եւ սը-խալ մեկնաբանութիւններ կը տեսնուին մեր մէջն իսկ:

Ինչ որ ալ ըլլան, դէպքերու մասին

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓրԷՍ ՄԱՑԻՍ 19 – 21)

ՅԱԿՈԲ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

Կիպրոսի Խորհրդային Մշակութային Կեդրոնին մէջ բացուած է Յակոբ Յա-կոբեանի նկարչական ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են մօտ 50 գործեր:

×

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԿՈՑԹ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Գրողներու Միութեան սը-րահին մէջ տեղի ունեցած է գրական երեկոյթ մը, նուիրուած՝ Համաստեղի (Համբարձում Կելեշեան): Սփիւռքի հայ գրականութեան ծանօթ դէմքերէն Հա-մաստեղի կեանքն ու գործը ներկայա-ցուցած է «Սովետական Գրականութիւն» ամսագիրի խմբագրապետ Ստեփան Կուր-տիկեան: «Համաստեղը, – ըսած է ան, – կերտեց հին հայկական գիւղի անմոռաց պատկերները, իսկական մարդկային վե-հութիւն ունեցող գարշ եւ համեստ Ա-րեւմտահայերի կերպարներ: Թէեւ գը-րողը անդրադարձել է նաեւ ուրիշ թե-մաների՝ ամերիկեան իրականութեան պատկերներ, խոհական արձակ, բայց արեւմտահայ գիւղը միշտ էլ եղել է նրա ուշադրութեան կենտրոնում: Համաստե-ղի բոլոր հերոսները ոչ միայն տուգոր-ուած են Հայաստանի սիրով, հանդիպ-ման երազանքով, այլեւ հոգեպէս միշտ ապրում են այնտեղ»: Ասոք առած են Գէորգ Էմին, Գեղամ Սեւան եւ Անդրա-նիկ Անդրէասեան (Միացեալ Նահանգնե-րէն): Երեկոյթի գեղարուեստական բաժ-նին մասնակցած են Լուսինէ Զաքարեան, Մելանիա Ազովեան, Ազատ Գասպար-եան:

×

ՆՈՐ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ ՄԸ ԲԱՑՈՒԱԾ ՇԱՀՈՒՄԵԱՆԻ ՇՐՋԱՆԸ

Երեւանի Շահումեանի շրջանի թաղա-մասերէն մէկուն մէջ բացուած է 280 տեղով նոր մանկապարտէզ մը, ընդար-ձակ խաղասենեակներով, ննջարաննե-րով, երգի ու պարի, մարզանքի դահ-լիճներով: Ծրագրուած է նոյն շրջանին մէջ կառուցանել հինգ մանկապարտէզ – ներ եւս:

զանազաններու բացատրութեան ձեւե-րը, 1915-ին Արեւելքի մէջ անհամար մա-հեր պատահեցան: Բազմաթիւ Հայերու հետ բնական է Թուրքեր ալ մեռան: Կա-րելի չէ ժխտել այս պարագան:

24 Ապրիլը սուգի եւ յիշատակումի օր մըն է միայն: Ինչպէս անհատները, նոյն-պէս ալ հասարակութիւնները ատեն ատեն կը սգան իրենց մեռելները:

Պախարակելի կը գտնենք այս պարա-գան, որքան ատեն որ այդ նպատակով կրկին թշնամութեան, ատելութեան եւ նոր անհամաձայնութեան սերմեր ըս-տեղծելու կ'աշխատին ոմանք:

Կը կրկնեմ անշուշտ, բոլորս դէմ պէտք է ըլլանք այս երեւոյթին, որ խորքին մէջ որքան հակառակ է բուն իսկ իր նը-պատակին, նոյնքան վնասակար է նաեւ ներկայ կացութեան:

Ինչպէս որ բոլոր ժողովուրդները յար-թանակի, ցնծութեան եւ ուրախութեան օրեր ունին, անխուսափելիօրէն ունին նաեւ իրենց տխրութեան եւ ցաւի օրերը: Աչք մը նետեցէք նաեւ թուրք ժողովուր-դի անցեալ կամ մօտակայ պատմու-թեան, ինչպէս անհամար յաղթանակ-ներու, պիտի գտնուին նաեւ սուգի յիշա-տակութեան օրեր:

(Շար·)

ԵՐԿԱՐ ԿՈՂ ՎԱՀԱՆ ՅՈՍՈՂՆ ՎԱՀԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐՄՆԻ ՎԱՍՊԱՆ

ԶՈՒՅԳ ՈՐԴԻՔ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԵՎ ՄԱՅՐԱԿԱՆ ՀՈՂԻ

Ամեն տարի գարնանը, երբ ծաղկում են ծիրանենիները, Վահանի հոգին ավելի է կարոտում հայրենի Յոլաշենը, ավելի է տագնապում ու անհանգստանում։ Ամեն տարի գարնանը նա ուզում է գնալ, տեսնել հայրենի հողը, ծաղկած ծիրանենիները, ծաղկած ծիրանենիների տակ իր ծնողներին, որոնք ամեն գարուն ծիրանենիների տակ են նստում, սպասում որդուն, որ գա, ծաղկած ծիրանենիների տակ նստի նրանց հետ, ուտի ծիրան, խոսի, պատմի, լսի նրանց պատմածները, ապա վերադառնա։

Ամեն տարի գարնանը Վահանը ուզում է գնալ, բայց չի գնում։ Ամեն տարի գարնանը նա ուզում է գնալ, բայց չի գնում։ Ամեն տարի գարնանը նա ուզում է գնալ, բայց չի գնում

ՅԱՍՎԱԾ ԿՈՏՏԱԿՈ

— Հա, Նոթեր, — ես ինձ ասում եմ, — ուրեմն սա՞ է քո ընտրյալը, որի համար դու ինձ թողեցիր, ո՞ւ թողեցիր ես էլ չեմ հետաքրքրվում, իսկ ինչ վերաբերում է նրան, որ դու ինձ ասում էիր, թե նա ինձ հետ ամուսնանալ է ուզում, ապա ես դրան չեմ հավատում: Նաթալին ու ես ամուսնանալու ենք, որովհետև մենք իրար սիրում ենք, իսկ դու ինձ ոչ մի կերպ չես կարող սիրել, որովհետև դու ինձ չես ճանաչում: Դու ինձ ոչ մի անգամ չես տեսել ուրախ, դու ինձ միայն տխուր ես տեսել, ուրեմն ինչպե՞ս կարող ես դու ինձ սիրել: Ես ինձ ուրախ եմ զգում միայն այն ժամանակ, երբ Նաթալիի հետ եմ, իսկ դու ինձ հետ երբեք ուրախ չես եղ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Քիւթինէրեան եւ զաւակը՝ Ստեփան, Այրէ Տիկին Աստղիկ Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Փափազեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Յունիս 7–ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցին, իրենց մօր, մեծ – մօր եւ քրոջ՝

ՏԻԿԻՆ ՑԱՄՄԻԿ ՔԻՒԹՆԷՐԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ։– Այրէ Տիկին Ս. Խաչիկ – եան, Այրէ Տիկին Պերճուհի Խաչիկեան եւ զաւակները՝ Վարուժան եւ Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի Սրզումանեան եւ զաւակը՝ Նայիրի, Տէր եւ Տիկին Վահան եւ Գէորգ Խաչիկեան եւ իրենց զաւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Յունիս 7–ին, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, իրենց զաւկին, ամուսնոյն, հօր, մեծ – հօր, եղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՏԻՐԱՆ ԽԱՉԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ASSOCIATION
DES SCOUTS ARMENIENS DE LYON

Grand Fête Champêtre Scoute

Sous la Présidence du:
Dr. K. MEZADOURIAN
10e ANNIVERSAIRE DE LA REGION
Dimanche, 21 Juin, de 10 h. à 20 h. 30
au Clos Monderoux à BEYNOST
- Jeux pour Petits et Grands
- Buvette, Buffet à l'arménienne.
- Ambiance arménienne avec Orchestre.
TOMBOLA: 1 Voyage aux BALEARES
Velo demi-course, Polaroïd, Barbecue, Duvets, etc...

ԿՈՉ
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ

Աղքատախնամը վերջերս բազմաթիւ գործի դիմումներու դէմ – յանդիման կը գտնուի։ Կը խնդրուի գաղութիս գործատէրերէն, որ եթէ պաշտօնեայի կամ գործաւորի անհրաժեշտութիւն ունենան՝ փութով տեղեկացնեն գրասենեակ։

Աղքատախնամի վարչութիւն
Հեռ.– 878·02·99 – 281·17·80
77. *Rue Lafayette* - 75009 *Paris*

CENTRE CULTUREL
ST. MESROB
10 bis, Rue Thouin - 75005 PARIS
Ս· ՄԵՍՐՈՊ ՄՇ· ԿԵԴՐՈՆ

Հայերէնի դասընթացքները կը շարունակուին երեքշաբթի օրերը, ժամը 20 – 21·30, սահմանուած չափահաս սկսնակներու։

×

Թատերական արուեստի վերապահուած օրը փոխուած է եւ ասկէ ետք՝ հաւաքոյթները կը կատարուին Չորեքշաբթի օրերը, ժամը 20·30–ին։

×

ՄԵԾԱՐԱՆՔ

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ

Յունիս 4, Հինգշաբթի, ժամը 21–ին։
Դասախօս՝ ՑԱԿՈԲ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տիկին Վեհանոյշ Պայրամեան, իր ամուսնոյն՝ Հայկ Պայրամեանի *մահուան 4–րդ տարելիցին ի յիշատակ՝ 100–ական Ֆ· կը նուիրէ Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցւոյ, Կարմիր Խաչին, Կապոյտ Խաչին (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 200 Ֆ· «Ցառաջ»ին։*

VACANCES 1981

Prix au départ de Paris,
A/R à partir de:

○ BEYROUTH:	2.290 F.
○ DAMAS:	2.350 F.
○ ALEP:	2.450 F.
○ ATHENES:	1.400 F.
○ ISTANBUL:	1.350 F.
○ NEW YORK:	2.065 F.
○ MONTREAL:	2.100 F.
○ TORONTO:	2.300 F.

CHARTERS - VOLS VACANCES
TOUTES DESTINATIONS

N'ATTENDEZ PAS
LA DERNIERE MINUTE
POUR RESERVER VOS PLACES!

orientours
30, Rue Monsieur le Prince
75006 — PARIS
Tél.: 329. 49. 00

Licence A 762

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կրընոպլի Կապոյտ Խաչի դպրոցի
Ամավերջի Դաշտահանդէսը
Յունիս 21, Կիրակի օր,
Ֆոնթէն Սէ· Ը· Թէ·–ի դաշտը

ՈՒԽՏԻ ՕՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
Ս· ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Այս տարի, Ս· Կարապետ Եկեղեցւոյ 15–րդ տարեկան Ուխտի Օրը կը կազմակերպուի՝ կիրակի, Յունիս 7–ին, Հոգեգալուստի տօնին առթիւ։

Ուխտի Օրուան կրօնական եւ աշխարհիկ հանդիսութիւններուն կը նախագահէ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան– 8·30։
Պատարագ·– 10·00։

Յաւարտ Պատարագի՝ Մատաղօրհնու – թիւն, որմէ յետոյ ախորժակաբեր մը կը հրամցուի ներկայ հաւատացեալնե – րուն։ Ըստ տարիներու աւանդութեանց, այս տարի եւս կը կազմակերպուի՝ Ուխտաւորի Սեղան, Եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱԽԱՐԲԵՐԴՅԱՆ Միութեան վարչութիւնը, կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները՝ ընդհ· անդամական ժողովի, Հինգշաբթի, Յունիս 4, ժամը 21–ին, Հ·Բ·Ը·Մ·–ի Հիւսիսեան սրահին մէջ· 6 ռիւ Ֆաւանթիճ։ Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Հ. Բ. Ը. Մ.

Հ· Բ· Ը· Մ·ի Փարիզի մասնաժողովը ցաւով կը տեղեկացնէ իր անդամներուն եւ յարգոյ հասարակութեան թէ Մայիս 28–ի վատ եղանակային հետեւանքով Ալէք – Մանուկեան Մշակութային կեդ – րոնը առժամապէս փակ կը մնայ, մին – չեւ անհրաժեշտ նորոգութեանց աւար – տիլը։ Այս պատճառով Յունիս ամսուան նախատեսուած ձեռնարկները տեղի պի – տի չունենան։

Մասնաժողովը կը յուսայ չուառափոյթ կերպով իր գործունէութեանը վերսկսիլ։

Հ· Բ· Ը· Մ· – ՎԱԼԱՆՍ
Տիկնանց Օժանդակ Յանձնախումբի կազմակերպութեամբ՝
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ-ուան Տօնակատարութիւն
Հ·Բ·Ը·Մ·–ի Հիւսիսեան սրահին մէջ
Rue Faventine
Շաբաթ, Յունիս 6, ժամը 15–ին
Օրուան խորհուրդը կը ներկայացնէ՝
Նարեկ Խչկր· Քհնյ· Վարդանեան
Հոգեւոր Հովիւ Վալանսի Հայոց
Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ հիւ – բասիրութիւն։
– Մուտքը ազատ է –

CENTRE D'ENSEIGNEMENT UGAB
STS. SAHAK — MESROB

33, Cours Pierre-Puget;
13006 Marseille — Tél.: 37. 75. 97

339, Ave. du Prado;
13008 Marseille — Tél.: 77. 84. 70

Vacances Enfants

du Dimanche 12
au Vendredi 31 Juillet

Le Centre Agréé de Vacances: RIVIERA accueillera vos enfants de 7 à 15 ans à ANGELLE (05) 1350 m. d'altitude. 16 km. de Gap. Les enfants seront logés en chambre de 2, 4, au 6, nourris, blanchis et encadrés par des moniteurs d'origine arménienne.

Pour tous renseignements veuillez téléphoner aux numéros suivants:
- M. M. Harounian: 40. 08. 74 et
- U. G. A. B.: 37. 75. 97

CONCERT
DE MUSIQUE ARMÉNIENNE
par
L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN
de Paris (10 Musiciens)
Dir.: Gérard DER-HAROUTIOUNIAN
Le Vendredi 12 et le Samedi 13 Juin
à 20 h. 45
à DUNOIS
28, Rue, Dunois; Paris 13e - Tél.584.72.00
Place: 30 F.
Avec: Gérard Der-Haroutiounian (Tar)
Gérard Carcian (Kamantcha)
Takouhi Aprahamian, Agnès Agopian (Kanones)
Ara Hovsepian (Chévi)
Vahé Der-Kaloustian, Hovassap Sarkissian, Hovsep Kousiguian (Doudouks)
Edmond Zartarian, Hagop Kalfayan (Daholes).

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Ayez la joie de posséder une médaille symbolisant notre patrie;

le Mont Ararat

finement ciselée sur bronze
et habillée d'or 18 carats
le mont Ararat apparait en relief
dimensions de la médaille:
H. 51mm l. 39mm E. 3,5mm
prix: 550 F
Pour toute commande joindre un chèque ou mandat-carte à
M. Gérard ADJEMIAN
4, square Surcouf Parly 2
Le Chesnay 78
(*délai* 15 *jours*)
Possibilité d'effectuer cette réalisation en or massif sur commande.

Le Restaurant
EREVAN

a ouvert

son magasin
de TRAITEUR et de COMESTIBLES
29, RUE BERGÈRE - 75009, PARIS

RESTAURANT
EREVAN
26, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél.: 770.85.81 - Fermé le Mardi
40 Sortes de Hors - d'œuvres
25 Sortes de Plats

TRAITEUR
EREVAN
29, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél.: 523.44.73
Toutes sortes de Hors-d'œuvre, Charcuterie et Spécialités Arméniennes

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչեաց Մայր Եկեղեցւոյ Վարչութիւնը, շնորհակալութեամբ ստացած է, Ազատ Մուրատեանի մահուան առթիւ.– Տիկին Էլիզ Զրբաշեան ե·պ·, Ս· Սահակ – Մեսրոպ Երգչախումբին, Հ·Բ·Ը·Միութեան 500 – ական, Տիկին Ն· Մելքոնեան, Տիկին Զ· Մորէնոն, Տէր եւ Տիկին Լ· Խօքխուզեան, Տէր եւ Տիկին Թ· Աթոյեան, Վ· Պօղոսճեան, Սահակ – Մեսրոպ Երգչախումբի Վարչութիւն, Գ· Ահարոնեան ընտանիք՝ դպրոցին, Տէր եւ Տիկին Դ· Պանտիկեան՝ Երգչախումբին 200–ական, Տէր եւ Տիկին Տ· Տէր – Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկին Բ· Մաշոյեան, Տէր եւ Տիկին Պ· Նազարեան, Տէր եւ Տիկին Թիլքի՝ դպրոցին, Վասպուրականի Հայր· Միութիւն դպրոցին, Տօքթ· Ռ· Սիսակեան Հ·Բ·Ը· Միութեան, Ա· Ալթունեան Հայ Մարտիկներու եւ Դիմադրականներու Միութեան 100–ական, Տէր եւ Տիկին Զ· Ալիքսանեան, Տիկին Մէնճուրեան, Մ· Ասատոյեան 50–ական Ֆ·։

× *Պաղտասար Ասատուրեանի մահուան առթիւ.– Պ· Վանանեան եւ զաւակները 300, Տէր եւ Տիկին Ս· Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Պ· Մէրճէկեան, Տէր եւ Տիկին Ր· Նազարեան, Տէր եւ Տիկին Ֆ· Սէնոէրեան, Քէնթիքեան ընտ· 100–ական, Խ· Ասատուրեան 70, Վ· Շարիկեան, Ց· Սիմոնեան, Գ· Ասատուրեան 50–ական, Մ· Բարակեան 20 Ֆ·։*

× *Աւետիս Թոքոյեանի մահուան առթիւ.– Գ· Ահարոնեան ընտ· դպրոցին, Այրէ Տիկին Մ· Կիւլպատեան ե·պ· 100–ական, Էէր եւ Տիկին Ե· Ահարոնեան դպրոցին 50 Ֆ·։*

× *Յովհաննէս Քէամէեանի մահուան առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Ս· Քէչիչեան ե·պ· 200, Այրէ Տիկին Ե· Զուքուրեան Սահակ – Մեսրոպ Երգչախումբին, Տէր եւ Տիկին Ս· Թորոսեան, Տէր եւ Տիկին Նազարեան, Տիկին Ե· Գէորգեան 100–ական, Տէր եւ Տիկին Մ· Մուրատչեան, Տէր եւ Տիկին Ա· Մուրատչեան 50–ական Ֆ·։*

×

Կապոյտ Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է Պալիկեան ընտանիքէն 100 Ֆ· դպրոցին համար, Տիկին Գայեանէ Պապիկեանի մահուան առթիւ։

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
4
JEUDI
4 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատը : 2 Ֆ.

56ԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.921

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.921

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր երկ – րորդ նիստին ընթացքին, ակնկալուած որոշումները կուտար նուազագոյն աշխա– տավարձի, ընտանեկան նպաստներու եւ ծերութեան նուազագոյն թոշակի յաւե – լումներու վերաբերեալ:

ՏՈԼԱՐԸ նոր մրցանիշ մը կոտրեց առ– ջի օր 5 Ֆր. 62–ի հասնելով: Այս անքը – նական յաւելումը կը վերադրուի այն ամող չհարթաժին զոր Միացեալ – Նա– հանգները կուտան կարճ ժամանակի վը – րայ:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ մերժեց Մշա – կոյթի նախարար Ժան Լանկի հրաժարա– կանը: Նոր նախարարը յարմար նկատած էր իր հրաժարականը տալ երբ իր եղ – բայրը՝ Շառլ – Ֆլօռ Լանկ պինով վիճա– կի մէջ եւ առանց դրդապատճառի սըր – նարանի մէկ յաճախորդը սպաննած էր, նախի:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ եւ համայնավար կու– սակցութեանց 2 պատուիրակութիւնները, զոր կը գլխաւորէին՝ Ժոսիփէն եւ Մառչէ առաջին հանդիպում մը ունեցան առջի օր եւ հինգ ժամ վիճաբանութենէ ետք, համաձայնութեան չյանգեցան ու որոշե– ցին նոր հանդիպում մը ունենալ Հինգ – շաբթի, մինչ Զորեքշաբթի օր աւելի սեղմ յանձնախումբ մը պիտի փորձէր հող պատրաստել: Ընկերվարականները, սա– կայն, անպիղծ կը թուին իրենց նախա – պայմաններուն չուրջ եւ երաշխաւորու – թիւններ կ'ուզեն որ համայնավարներու յանձնառութիւնները ընտրական չբլլան միայն եւ յետագային անոնք չկարենան յետս կոչում ընել, լեզու փոխելէ ետք: Ժոսիփէն չատ յստակ էր այդ մասին մա– մուլի ասուլիսին, Երեքշաբթի իրիկուն, հետեւեալի Ա. կայանէն, երբ դիմացը նստած զանազան հոսանքներու լրագրող– ներ չէին դադրեր խօսելէ ու հարցում – ներու տարափի մը տակ խեղդելէ Ժոս – փէն, մինչ անդին, մէկ լրագրող, լուռ, մոխիկ կ'ընէր···: Այդ լրագրողն էր՝ «Հումանիթէ»ի խմբագիրը՝ Ռընէ Անտ – րիէօ: Ձիշդ է որ համայնավար կուսակ– ցութիւնը երբեք այսքան զիջում չէ ը– րած, այսքան անոյշ լեզու չէ գործա – ծած: Այս ընթացքով երբ համայնավար պատուիրակութիւնը ուղ ու ոը Սոլֆերինօ կ'երթայ, ի վերջոյ Գանոսա զացած պի– տի ըլլայ:

ԹՐՔԱԿԱՆ «Հօսը» ֆիլմին դերասանը՝ Թուրքը Ադան, 32 տարեկան ձերբակալ – ուած է Գոլիս երբ Գերմանիայէն կը վե– րադառնար, ուր յայտարարեր է· – «Ա– զատագրման Բ. պատերազմը պիտի չա– տնի»:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Արտաքին Ճարարերու – նախ նախարարը Քլօտ Շէսոն Գոնի մէջ տեսնուեցաւ իր պաշտօնակիցին հետ, ապա կ'ընդունուէր նաեւ նախա – գահապետ՝ Հելմութ Շմիտի կողմէ:

ԱԹԱԹԻՒՐՔԻ ծննդեան հարիւրամեակի ոգեկոչումով, Թուրքիա կը փորձէ տազ– նապին դուրս ելլել, կը դրէ Ֆիկառօ–ի աշխատակիցը՝ Քրիսթին Տըվալ, որ արձագանգ կը հանդիսանայ նաեւ ծովա– կալ Պիրէնի կարգ մը յայտարարու – թեանց· – «Պատերազմական վիճակը, որ ապահովութեան Ազգ· Խորհուրդի հաստատողը, եւ որոշ ուժի մը դիմելը անհրաժեշտ են: Թուրքիոյ վերապրումն է որ իննդրոյ առարկայ է: Բայց կը մեր– ժենք մենաւորական վարչակարգի կո – չումը: Իրականին մէջ, ապահովութեան վարչակարգ մըն ենք»: Լուսարգելը միշտ ի զօրու է երկրին մէջ (ժամը 1–էն 5) եւ գործադուլի իրաւունքն ալ՝ ընդհատ, մինչ 26 հազար հոգի կայ բանտը: Ար – տաքին նախարարութեան մէկ պաշտօ – նատարն ալ ըսեր է· – «Շատ ազդուած ենք Արեւմուտքի ցոյց տուած մտահո – գութենէն ժողովրդավարութիւնը վերա – հաստատելու Թուրքիոյ մէջ: Բայց ժա– մանակ ձգեցէք, որ մեր կարելիութիւն – ները ցոյց տանք»:

ՊԻՆԿԼԱՏԵԻ մէջ ապստամբ զօրա – վարն ալ մեռած է, սպաննուելով կառա– վարական ուժերու կողմէ: Այս ձեւով, առայժմ վերջ կը դնէ, քանի մը օր ա– ռաջ ծնած ապստամբական չարժումը:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Համայնավար կուսակցու– թեան մէջ պայքարը կը զօրանայ, եւ կը թուի թէ Մոսկուայի պատգամախօսները փոքրամասնութիւն են: Քաթօուիցէ քա– ղաքին մէջ, Երկուշաբթի, այս կատղած փոքրամասնութիւնը «Ժողում» մը կազ– մակերպած էր եւ յայտարարութիւններ ըրած՝ որոնց նմանը ամիսներէ ի վեր չէր լսուած Լեհաստանի մէջ: Այս «պահ– պանողականները» հաստատած են որ «ա– մէն օր, Լեհաստանի մէջ կը զօրանան քաղքենիական, Թրոցքիական ու սիոնա– կան մօտեցումները, եւ միաժամանակ ազ– գայնամոլ, հողատէր, կրօնամոլ եւ հա – կախորհրդային մարդիկ կը խմբաւոր – ուին»: Անչուշտ այս հակումներու չա – րանը տեսակ մը հանրագիտակ է՝ Մոս– կուայի մէջ մահացու յանցանք նկատ – ուող ամէն չեղումներուն: Այլ հարց, որ Սիոնականութիւնն ու կաթողիկէ կրօնքը իրարու հետ խառնելն ալ չատ տրամա – բանական չէ: Ինչ որ վտանգաւոր կը նկատուի, Մոսկուայի հսպճեպ վաւե – րացումն է Քաթօուիցէի յայտարարու – թեան, որուն հետեւած է Երեքշաբթի, կարուկ հակազդեցութիւն մը Լեհաստա – նի Համայնավար կուսակցութեան մեծա– մասնութենէն: Կուսակցութեան քարտու– ղարը՝ Ս. Քանիա եւ վարչապետ Վոյժէք Եարուժելսքի, կը պատրաստուին Հա – մայնավար կուսակցութեան Ընդհանուր Ժողովին, որ Յուլիսին տեղի կ'ունենայ, եւ ուր կ'ակնկալեն որդեգրել բաւական ազատամիտ որոշումներ: Ուրեմն կը զա– տապարտեն Քաթօուիցէի յայտարարու – թիւններուն մեծամասնութիւնը, եւ Վարշաւայի հեռատեսիլի խօսնակը բացէ ի բաց կը յայտարարէ Լեհաստանի թէ Պոլիտբիւրօն կը քննադատէ այս հաս – տատումները, որոնց մէկ մասը եթէ հասկնալի է, ուրիշ շատ մը կէտեր ա– նընդունելի են»: Մոսկուա – Վարշաւա խրամատը կ'ընդլայնի:

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԴԱՏԱԽՕՍՆԵՐԸ ԵՒ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ»

ԽՄԲ· – Առաջին ամփոփումէ մը եւ Յակոբ Սվապեանին ուղղուած հարցում– ներու եւ իր պատասխաններուն հրատա– րակութենէն ետք, ամբողջ պատկերը տալու համար թուրք դասախօսներու կազմակերպած այս «անձնախընթաց» վի– ճաբանական հանդիպումին, կը սկսինք լոյս ընծայել թուրք իրաւաբանչիւր դա – սախօսի ելոյթին ամբողջութիւնը: Առա– ջինը՝ Փրոֆ· Նէժատ Կէօյնիւչ, նախա – գահն է Պոլսոյ համալսարանի գրական ճիւղի Նորագոյն Շրջանի ամպիոնին: Չոն պիտի չգտնենք, անշուշտ ՄԵՐ ակնկա – լած նորութիւնները բայց երեւոյթն իսկ կարելի է նորութիւն համարիլ···: Մը – նացեալը նոյն հին ու մաշած յան – կերգն է:

×

Փրոֆ· ԿԷօյնիւչի ելոյթը·

«Տակաւին Ֆաթիհի շրջանէն կը ծագ– կին Թուրքեւհայ հաւաքականութիւննե – րու սիրալիր ու առողջ յարաբերութիւն – ները: Հայ հաւաքականութիւնը արժէ – քաւոր զաւակներ նուիրեց այս երկրին: Դիւրին է հաստատել այս կէտը եթէ մեր շուրջը նայինք: Ահաւասիկ Տոլմապահչէի պալատը, որ կառուցուած է հայ ճար – տարապետ Պալեանի ձեռամբ եւ յօրինու– մով: Հայերը Օսմանեան շրջանի մէջ կարեւոր պաշտօններ գրաւած են եւմտա– կան ու քաղաքական գետիններու վրայ: Փողերանոցը յանձնուած է անոնց: Ե– րախտաշատ նպաստ բերած են մեր երա– ժշտութեան: Ահա այսքան իրարու հետ ձուլուած են երկու հաւաքականութիւն – ները: Կան վայրեր, ուր հայ կիները Թրքուհիներու նման չարշաֆ կը հագ– ուէին: Շատ մը հայկական թաղերու մէջ կարելի էր հանդիպիլ Սիւլէյման Շահի նման Թրքական անուններու: Հայերը առ հասարակ պիրենք կը նկատէին քրիստոն– եայ Թուրքեր:

Երբորդ Սէլիմի շրջանին արտօնու – թիւն տրուեցաւ համայնական վարժա – րաններու: Կրնամ յիշել Սկիւտարի Շահ– նազարեան, Էրզրումի Սանասարեան վարժարանները, որոնք բարձր մակար – դակ ունեցող ուսումնարաններ էին:

Ինչ մեզք սակայն որ հետզհետէ տես– նուեցաւ հակաթուրք աշխատանքը կա – թողիկէ եկեղեցիի: Այս աշխատանքները յառաջ տարուեցան Վիէննայի, Վենետ– կի, Ժընեւի նման կեդրոններու մէջ: Վե– նետիկի Մխիթարեան միաբանութիւնը պարբերաբար հակաթուրք գործունէու – թիւն ցոյց կուտար: Այս միաբանութիւ – նը հիմնուած էր հոգեւորականի մը կող– մէ, որ ծնած էր Սեբաստիոյ մէջ: Այս – պիսի խլրտումներու ու աշխատութիւն – ներու հետեւանքով է որ 19–րդ դարուն ծագում առաւ Հայոց ազգայնական մէկ չարժումը, որ նետեց յեղափոխա – կան չարժումին հունտերը: Հայկական հարցը կը դառնար մեր Արեւելեան վեց նահանգներուն չուրջ: Այս վեց նահանգ– ները այն վայրերն են, ուր Նախադար – ման չրջաններուն հիմնուած էին Հայկա– կան Իշխանութիւններ: 600 Թուականէ – րուն կը հանդիպինք Աշոտ անուն կառա– վարիչի մը, որ հիմնեց Անիի Թագաւո – րութիւնը: Անին 1045–ին գրաւուեցաւ Բիւզանդացիներու կողմէ: Պատմաբան Լուիզ Նալպանտեան, երբ կը խօսի այդ չրջանի դէպքերու մասին, կը գրէ թէ Բիւզանդացիները մեծ ցաւեր պատճա – ռեցին Հայոց: Ատկէ վերջ, 1064–ին ալ Անին գրաւուեցաւ Ալփասլանի կողմէ: Այս անգամ նոյն պատմաբանը, Լուիզ Նալպանտեան կը գրէ թէ Թուրքերը ցե– ղասպանութիւն ըրին Հայոց վրայ: Հայ պատմաբանը Ցոյներուն համար տար – բեր, Թուրքերուն համար տարբեր բառեր կը գործածէ, սակայն յայտնի է որ եր – կուքին մէջ ալ տարբերութիւն չկար:

Դէպքերը չարունակուեցան եւ 1894 – 1896–ին եւ 1915–ին միչտ արձագանգ գը– տան որպէս հայկական ցեղասպանու – թիւն: Մինչդեռ ամէն ինչ սկսած էր 1878–ին Այա Սթէֆանոսի դաշինքին եւ Պերլինի Ժողովին 61–րդ յօդուածին հետ: Օտար պետութիւններ կը պաշտ – պանէին Հայերը Թուրքերու եւ Չէրքէզ– ներու դէմ, եւ կարգ մը բարեկարգում – ներ կ'ուզէին: Աշխատանք տարուեցաւ բարեկարգումները ընելու համար: Կէս – տրսթոն չորս ձեռքով փարեցաւ այս գործին: Անգլիա կողմ դարձաւ, չուտով Ռուսերն ալ կողմ մը դարձան: Նիւթը լաւ մը չհագործուեցաւ: Շրջաններու մէջ երկկողմանի բախումներ տեղի կ'ու – նենային: Ամէն անգամ ալ բախումները արձագանգ կը գտնէին ցեղասպանութեան ձեւով: Կազմուած էին նաեւ Հնչակ եւ Դաշնակ կուսակցութիւնները: Ցեղա – փոխական այս կուսակցութիւնները ի– րենց կեդրոն ընտրած էին Վանը, որով– հետեւ Ռուսերու մօտ ըլլալ կ'ուզէին: Արդարեւ 1915–ին Արեւելեան Ճակատի վրայ Ռուսերու նկատմամբ համակրանքի ցոյցեր տեսնուած են: Այդ օրերուն «Իւ– մանիթէ» կը գրէր թէ 60·000 Հայեր կը կռուին ռուսական բանակին մէջ Թուր – քերու դէմ: Այս պատճառաւ է որ չըր – ջանի Ներքին նախարարը Թալաթ փաշա կ'ուզէ Հայերը փոխադրել դէպի Մէյա – դեռք: Նախարարաց որոշումը կ'ընդու– նի այս առաջարկը: Բացարձակապէս ցեղասպանութիւն ընել չէ իր նպատակը: կ'ուզէ որ Հայերը տեղափոխուին դէպի Տէր Զօր, դէպի Եփրատի ափերը: Կը հրահանգէ նաեւ որ լաւ խնամք տարուի անոնց: Բայց այդ չրջանին Օսմանեան Պետութիւնը իր բանակն ալ կառավա – րելու կարողութիւնը չունէր: Բացայայտ է ուրեմն որ մաս մը Հայեր մահացան կազմակերպութեան պակասի հետեւան – քով»:

(Շար·)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՀ ՆՈՐ-ԱՅՐԻ

«Սովետական Հայաստան» օրաթերթի Մայիս 29–ի թիւէն կ'իմանանք, թէ Հա– յաստանի մէջ մեռած է արձակագիր Նոր – Այր (Նորայր Ալեքսանդրի Ցարու – թիւնեան): Մնած էր 1912–ին՝ կարսի մարզի Մաւրակ գիւղը: Նախակրթու – թիւնը ստացած է Լենինական ու Նոր Բայազէտ (ներկայիս կամօ): Տարիներ պաշտօնավարած է կիրովական, Եղէգ – նաձոր եւ Արտաշատ իբրեւ տեղական թերթերու խմբագիր: Եղած է վարիչը Հայաստանի Գրողներու Միութեան կի – րովականի բաժանմունքին: Գրած է «Ան– տառի երգը», «Լոյսեր», «Լոռուայ աստ– ղը», «Անապատի առաւօտը», «Արամ», «Պատմուճին՝ գրուած քարի վրայ» եւայլն:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓրԷՍ ՄԱՑԻՍ 24 – 29)

ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ՔՆԱՐԵՐԳՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՑԹ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Գրողներու Տունը տեղի ունեցած է Սփիւռքի հայ քնարերգու – թեան նուիրուած երեկոյթ մը, որու ըն– թացքին Մեսրոպ Սեւակ, Վոլո – դիա Ապաճեան եւ Հրաչուհի Ջինանեան արտասանած կամ կարդացած են Սփիւռ– քի հայ գրողներէ քերթուածներ եւ ար – ձակ էջեր: Ծօսք առնելով Լեւոն Միրի – Ջանեան անդրադարձած է հայերենիք – սփիւռք կապերուն: Շաքէ Վարսեան ներ– կայացուցած է Սփիւռքի հայ քնարեր – գութեան 60–ամեայ ուղին: Ողջոյնի խօսք արտասանած է Գէորգ Էմին:

×

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆ ՈԳԵԿՈՉՈՒԱԾ ԷՍՏՈՆԻՈՑ ՄԷՋ

Տարտուի (Էստոնիա) մէջ նշուած է 150–ամեակը այն յիշատակելի օրուան, երբ Փրոֆ· Պարոտի հրաւէրով Խաչա – տուր Աբովեան Տարտու (նախկին Դոր – պատ) գնաց համալսարանական ուսում առնելու: Աբովեան հոն մնաց 1830–էն մինչեւ 1836: Ի յիշատակ այդ տարինե – րուն, համալսարանի գրադարանին մէջ կը պահպանուի ԺԹ· դարու հայկական այն ձեռագիրը, զոր նուիրած է Աբով – եան, որուն անունով կը կոչուի քաղաքի փողոցներէն մէկը: Համալսարանական կեդրոնի շրջանը գտնուող այն տունը, ուր իր ուսանողութեան տարիները ապ – րած է Աբովեան, վերածուած է տուն – թանգարանի:

կ'ուզէ Հայերը փոխադրել դէպի Մէյա – դեռք: Նախարարաց որոշումը կ'ընդու– նի այս առաջարկը: Բացարձակապէս ցեղասպանութիւն ընել չէ իր նպատակը: կ'ուզէ որ Հայերը տեղափոխուին դէպի Տէր Զօր, դէպի Եփրատի ափերը: Կը հրահանգէ նաեւ որ լաւ խնամք տարուի անոնց: Բայց այդ չրջանին Օսմանեան Պետութիւնը իր բանակն ալ կառավա – րելու կարողութիւնը չունէր: Բացայայտ է ուրեմն որ մաս մը Հայեր մահացան կազմակերպութեան պակասի հետեւան – քով»:

(Շար·)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԿՐԹԱԿԱՆ

ՎԵՐԱՄՇԱԿՈՒՄ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ՈՒՍՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐԻՆ

—O—

Լուրջ աշխատանք կատարուած է պատկան մարմիններուն կողմէ, որպէսզի հայերէնի ուսուցման ծրագիրը բարեփոխութեանց ճամբով բարելաւուի նախակըրթարանի 4–րդէն 8–րդ դասարաններուն մէջ. (*): Այդ աշխատանքները տեղի ունեցած են Հայաստանի Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէի Բիւրոյի 1978 Նոյեմբեր 13–ի եւ Լուսաւորութեան Նախարարութեան 1979 Դեկտեմբերի տուած որոշումներուն եւ սահմանած առաջադրութիւններուն հիման վրայ:

Վերոյիշեալ որոշումներուն սահմանները յստակ էին: Ներկայացը նենք ամփոփ դիծերով, իրրեւ գաղափար: Հայերէնի դասաւանդութիւնը նպատակ ունենալով հաղորդակցութեան ժեզուի փոխանցութիւնն ու ճշդումները, նպատակ ունենալով՝ ուսուցման չարքին կանոնաւոր զործադրութիւնը. բաւարար ատիճանով ապահովել լեզուին օրէնքներուն իրագործումը նախակըրթարանի աշակերտութեան կողմէ. այս գոյզ նպատակներուն իրականացման համար զգալի կերպով ընդլել կամ՝ բեռնաթափել, ինչպէս ըսուած էր ատենին, աշակերտութեան համար բարդ, կրկնող եւ զործածական զեղուի վրայ երկ – րորդական նկատուած նիւթերը: Այլ խօսքով ուսուցման եղանակն ու միջոցները զարձնել դիւրաւահ: Գործնական:

Վերամշակուած ծրագիրը նախկինին բաղդատմամբ առաւել համակարգ պատկեր կը պարզէ նիւթերու յաջորդակա – նութեան կարգով, նաեւ՝ բովանդակու – թեամբ: Նիւթերը նկատի առնուած են ըստ դասարաններու, հետեւեալ չարքով. – Հնչիւնաբանութիւն, ուղղագրութիւն, ուղղախօսութիւն. Բառագիտութիւն, Ձեւաբանութիւն, Շարահիւսութիւն եւ Ընդհանուր տեղեկութիւններ լեզուի մասին:

Նոր ծրագիրին մէջ, իրրեւ կարեւոր բաղդատմամբ պահանջներէն մէկը ճշդուած է հետեւեալը. – զարգացնել դրաւոր եւ բանաւոր խօսքը աշակերտներուն մօտ: Այս ուղղութեամբ հիմնական երեք կէտ – եր առաջադրուած են. Ա.)– Դասա – նադրութիւններուն ընթացքին հարստա – ցընել աշակերտներուն բանաւոր եւ զը – րաւոր խօսքին բառապաշարը, քերակա – նական օրէնքները: Բ)– Ապահովել պահպանումը զրական հայերէնի օրէնքնե – րուն (սովորեցնել ճիշդ խօսել, բառերը ճիշդ կազմել եւ խօսքի մէջ գործածել, կանխել բարբառային ձեւերի ու արտայայտութիւնների գործածութիւնը եւ այլն): Գ)– Աշակերտներուն մօտ մշակել իրենց միտքերը, տպաւորութիւնները, կարծիքները, կարդացած – լսածը բանաւոր ձեւով չարադրելու կարողութիւնը: Այս վերջին նպատակը իրակա – նացնելու համար յատուկ պահերուն աշակերտներուն պէտք է տեղեկութիւններ հաղորդել ժամանակից հայերէնի գոր – ծառական, այսինքն՝ խօսակցական, պաշտօնական, գեղարուեստական, այ – սինքն՝ զրական, գիտական եւ հրապա – րակախօսական ոճերուն մասին (**):

Այլ կարեւոր կէտ մը: 5–րդ դասարանէն սկսեալ, իւրաքանչիւր դասարանին համար նախատեսուած է նախորդ կարզերուն դասաւանդուած նիւթերուն կրկնութիւնը, իրրեւ յիշեցում, կայունացում: «Այդ դասանիւթերի կրկնութիւնը նախ՝ հնարաւորութիւն կ'ընձեռի աշակերտներին վերյիշելու նախկինում ձեռք բերուած գիտելիքները, ամփոփելու ու զգալի չափով խորացնելու դրբաճիք, որը բաւարար նախադրեալներ կը ստեղծի նոր դասանիւթերի իւրացման համար»:

Վերամշակուած ծրագիրին մէջ, 4րդէն 8–րդ դասարաններուն համար սահմանուած են դասաւանդութեանց պահերն ու նիւթերը:

Սոսրեւ կը ներկայացնենք իւրաքանչիւր կարգի սահմանուած ծրագիրին առանցքը:

4–րդ դասարան: Ուսումնական տարեշրջանին համար յատկացուած է 140 դասաժամ, չաբաթական 4 պահերու հաշուով: Նիւթերուն առանցքն է՝ չարահիւսութիւն, հնչիւնաբանութիւն, ուղղագրութիւն, ուղղախօսութիւն, բառագիտութիւն եւ բանաւոր – գրաւոր խօսքի զարգացում:

5–րդ դասարան: Դասաւանդութեանց նոյն ժամանակամիջոցը: Նիւթերուն առանցքը՝ գոյական, ածական, թուական, դերանուն. նաեւ՝ գրաւոր – բանաւոր խօսքի զարգացում:

6–րդ դասարան: Ուսումնական տարեշրջանին համար 105 պահ, չաբաթական 3 դասաժամի հաշուով: Նիւթերուն առանցքը՝ բայերու համակարգ, մակբայ եւ միջոց բանաւոր – գրաւոր խոսքի զարգացում:

7–րդ դասարան: Նախորդին սահմանուած դասապահերը: Նիւթերուն առանցքը՝ կապ եւ չաղկապ, եղանակաւոր բառեր, ձայնարկութիւն, պարզ նախադասութիւն:

8–րդ դասարան: Ուսումնական տարեշրջանին յատկացնել 70 դասաժամ, չաբաթական 2–ի հաշուով: Նիւթերուն առանցքը՝ բարդ նախադասութիւն, ընդհ. տեղեկութիւններ լեզուի մասին: Այս վերջին կէտին կապակցութեամբ ճշդուած է. – 8–րդ դասարանի դասընթացքը պահանջում է նաեւ ընդհ. տեղեկութիւններ տալ լեզուի մասին՝ ուսուցման ընթացքում քննութագրելով լեզուի դերը հասարակութեան մէջ, լեզուի զարգացումը, ինչպէս նաեւ գրական լեզու եւ բարբառ, լեզու եւ խօսք՝ բանաւոր եւ գրաւոր հասկացողութիւնները, քննութագրել նաեւ Հայոց լեզուն որպէս աշխարհի հնագոյն եւ զարգացած լեզուներից մէկը, հայ գրական լեզուի երկու ճիւղերը՝ արեւելահայերէն եւ արեւմտահայերէն, արեւելահայ գրական լեզուի զարգացման արդի փուլը» եւայլն:

Վերամշակուած ծրագիրին մէջ չեն սահմանուած դասերու փորձերուն չարաքրութեան, պատրաստութեան պահերը: Գրաւոր աշխատանքներուն թիւին եւ տեսակներուն ընտրութեան հարցերը վերապահուած են ուսուցիչներուն:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(*) Նախակրթարանի առաջին դասարանի աշակերտներուն տարիքը ըստ է: Ուրեմն, այդ կարգով պէտք է սահմանել յաջորդող դասարաններուն աշակերտութեան տարիքները:

(**) Բարբառներուն գործածութիւնը դեռ տարածուած է ոչ միայն գաւառներուն մէջ, այլեւ հոնկէ երեւան տեղափոխուած աշակերտութեան մօտ: Պատկան մարմինները կը փորձեն ընդհանրացնել բոլորին մօտ գրական հայերէնին գործածութիւնը:

ՄԵՐ ՕՐԵՐՈՎ

Նախազահական ընտրապայքարի տագնապալի եւ անորոշ օրերը վերջ գտան: Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահ ընտրուեցաւ Ֆրանսուա Մեթերան, որ ընկերվարական կուսակցութեան յաղթապահն էր: Նախարարներու կազմը մըն ալ ձեւ առաւ կարճ ժամանակուան մէջ:

Ինչ կը վերաբերի նախարարապետի ընտրութեան, առաջին վայրկեանին Նախագահ Մեթերան ինքը նշանակեց Փիէռ Մօրուան:

Օրերէ ի վեր թեկնածուները եւ իրենց համակիրները ճառեցին ու ճառեցին:

Այս անգամ կիներ ալ կային թեկնածուներու մէջ: Ինչպէս չզարմանալ՝ Ֆէմինիզմը հասած է այդ պատասխանատու քաղաքական բարձրութեան:

Ֆէմինիզմը 13–րդ դարէն սկսած է: Կիներ տունէ տուն քարոզութիւններ ըրած են, կինը ազատելու այդ մարզուճնշիչ սարկութենէն: Տկար սեռ կոչուելէն եւ այդ մարդու հաճոյքի քմահաճ առարկայ ըլլալէ:

Բնական է ակնկալել որ նորընտիր Նախագահը Ֆրանսուա Մեթերան, իբր սոցիալիստ, իր գաղափարականով նոր բարեփոխութիւններ մտցնէ դրամատիրական անհատասարակչռութեան մէջ եւ պարզ է որ դրամատիրական աշխարհը որոշ ցնցում մը պիտի կրէ:

Փառամոլութիւն, չռայլ զեղմ կեանք եւ այլն, այս բոլորը ըստ ընկերային վարչակարգի պիտի չափաւորուին:

Անցոզակի ըսենք՝ սոցիալիզմի դարապետը Մարքսը ծնունդ առած է յունական փիլիսոփայութենէն՝ Քրիստոսէ առաջ՝ 5–րդ դարու կէսին:

Նախահայրը եղած է մեծ փիլիսոփա Սոկրատ, որ մարդ էակի բարօրութեան լուծումը կը փնտռէր եւ միշտ կը քարոզէր հարցազրոյցի ձեւի տակ (դիալոգ): Իր աշակերտը Պղատոն՝ անոր գաղափարները աւելի ընդլայնելով եւ խորացնելով, չարունակեց քարոզութիւնները:

Ի վերջոյ՝ մարդկային բարօրութեան հարցականը վարդապետութեան վերածուած է, փաստարկուած, ուսումնասիրուած, տրամաբանուած Մարքս եւ Լինդէլսի կողմէ:

Եւ Ֆրանսա: Ֆրանսական ընկերվարութեան հիմնադիրն է եղած Ժան Ժօրէս 1901–ին:

Ֆրանսահայ Սփիւռքն ալ ունի մեծ դերամասէրէր: Փափաքելի է որ բարեփոխութիւնները կնճռուտ կացութիւն չստեղծեն եւ անոնք յետ այսօրիկ տրամադրուին աւելի լայն չափով օժանդակ հանդիսանալ Սփիւռքի կենսական պահանջներուն:

Ի մտի ունենանք որ տաժանելի պայմաններու մէջ մուտք գործեցինք այս հիւրընկալ երկիրը, լքելով ինչ որ ունէինք: Գաղթական էինք ցուցն ի ձեռին: Եւ չնորհիւ մեր աշխատասիրութեան ու մեր չինարար ձեռներէցութեան, յաջողեցանք հասնիլ ապրելակերպէն մինչեւ հարուստներու փարթամ դիրքին մատչիլ:

Սակայն ինչ կը վերաբերի մեր ազգային ինքնութեան եւ մեր մայրենի լեզուի պահպանումի հրամայականին, չեղանք յանձնել մեր մարտիրոս նախնիքներու պատգամին:

Տուժեցինք որովհետեւ չյաջողեցանք մինչեւ այսօր կեդրոնական վարիչ մարմին մը ունենալ: Այդ մարմինը մէջտեղ հանելը անկ էր Մայր Եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան:

Այս առընչութեամբ քանիցս մամուլով արտայայտուած եմ, հանրային կենսական պահանջի մը պակասին լրջօրէն անդրադառնալու նպատակաւ: Ուրախ եմ որ ուրիշներ ալ ձայնակից եղած են եւ կը յուսանք այս խնդիրը այլեւս լրումի մը յանգի:

Հայեցութեան պիտակի տակ ամէն տեսակի գործունէութիւն՝ վարժարան, միօրեայ, եկեղեցի, հաւաքատեղի, միութիւններ՝ այս բոլորը, անկախութիւն ունենալով հանդերձ պէտք է հակակշռուին կեդրոնական մարմնով: Մանաւանդ միօրեաները եթէ ունենային միակերպ աշխատանք հակակշռուած՝ կրնային ծաղկիլ:

Ազգային գործունէութիւնները նուազ չեն, սակայն միշտ ցրիւ, անմիասնական եւ խաչաձեւուղ:

Կը խորհինք որ Ֆրանսահայութիւնը չի տառապիր ներկայիս հմուտ ազգային ղեկավարներու պակասէն՝ ըլլայ արտասահմանէն Ֆրանսա ապաստանողներ, ըլլան Ֆրանսահայ մտաւոր պատրաստութեամբ երիտասարդներ:

Ուրեմն պատրաստուած մարդը չէ որ կը պակսէր, այլ բարեկամեցողութիւնը:

Օտար ափերու վրայ՝ հայ, յոյն, հրեայ եւ այլն կրօնական կազմակերպութիւններ՝ ազգային գործունէութիւններու վերաբերեալ իշխողի հանգամանքը ունին: Այնչոզ երկար տարիներու մէջ չկարողացանք պահակը դառնալ մեր հայեցութեան: Հայը հայուն զօդող չափն է, որ կը պակսի մեր մէջ:

Բարեբախտաբար երիտասարդութիւն մը հրապարակ իջած է եւ հոգիով ու սրտով սկսած է պայքարիլ տիրող անտարբերութեան եւ անիրաւութիւններու դէմ: Եկան տրթընցնելու խզճի հրամայականը ի տես եղեռնի եւ ի կիբարկումի հայ վերազարթի ի սիփւռս աշխարհի:

Ի՞նչ երկար տարիներ անցուցինք, միշտ նոյն ցաւն ու մորմոքը մեր սրտերէն անբաժան:

Հայ ոգիով մկրտուած երիտասարդներ, ձեր նուիրական կոչումը նկատե – ցէք նեցուկ կանգնիլ եւ դարձի բերել օտարամոլութիւնէ վարակուած համայն սերունդը:

Նոր յոյս ծագեցաւ ձեզմով ամէնուս մէջ: Հայրենիքը իր խոյական վերելքով թող անսասան ապաւէնը դառնայ ձեր ազգանուէր զօրաշարժին»:

ԷԼԻԶ ԳԱՎՈՒՐՃԵԱՆ – ԱՅՎԱԶԵԱՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

(Լոս – Անճելէս)

—O—

Գրեց՝ Հ. ԳՐ. ՀԷՊՈՅԵԱՆ

ԼՈՍ – ԱՆՃԵԼԷՍ («Ծառաջ»)

Պարային արուեստը՝ նախաքրիստոնէական հնչեակն մինչեւ այսօր հոքի զեղեցիկ արուեստներէն մէկը համարուած է: Պարը կամ խմբապարը՝ արտայայտութիւնն է հոգեկան ապրումներու, կենցաղային բարքերու՝ մարմնոյ կլանութային յարափոփոխ չարժումներով, որ իր կենսունակութեան աւիշը կը առնայ իրեն ընկերացող երգէն կամ նուագէն:

Մեր ժողովուրդը իր հեթանոսական չրջանէն մինչեւ օրս՝ ունեցած է իր սեփական Փոլքլորի պարերը, որոնցմէ ծագում առած է արդի դասական պարարուեստը՝ հիմնուած քնարական, վիպական եւ դիւցազնական բանահիւսութեան եւ երաժշտութեան վրայ:

Պարարուեստը իբր այսպիսին՝ ժողովուրդի մը մշակութային բարձր մակարդակի ազդակներէն մին է: Անչուշտ մեր խօսքը միայն դասական պարարուեստի – մենապարի կամ խմբապարի – մասին է, որ իր զեղագիտական չնորհալի չարժուձեւերով, կշռութային պէսպիսակ փոփոխականներով ու նրբազգած երաժշտութեամբ կրնայ իրապէս ժողովուրդի մը զեղարուեստական ճաշակը կրթել, այնպէս՝ ինչպէս դասական երաժշտութիւնը, զեղանկարչութիւնը կամ քնարական բանաստեղծութիւնը:

Զենք ուզեր անդամ անդրադառնալ մեր օրերու նորոյթ համարուող այն պարերու մասին, որոնք իրենց խելացնոր չարժումներով, այլանդակ տարազներով, պժգալի զիմախազերով ու իրենց ընկերացող ժխորային նուագով, ոչ միայն մարդուս ճաշակը կը խեթարեն, այլ նաեւ կը քանդեն հոգեկան ազնուութիւնը եւ յաճախ նոյնիսկ ֆիզիքական առողջութիւնը...:

Այս հիւանդագին երեւոյթին, որ ներկայիս բոլոր երիտասարդական հատուածներուն – Տիսճօ Տաճս – անունով աւեր կը զործէ պատանիներուն ու պարմանուհիներուն նոր արթնցող հոգիներէն ներս՝ ձերբազատելու համար ըմբիւռքի հայահոծ կեդրոնները նոր զարկ կուտան հայ դասականացած ժողովրդական պարերուն, կազմելով արհեստավարժ պարախումբեր քանի մը մասնագէտ անհատներու առաջնորդութեամբ եւ յամառ աշխատանքով:

×

Անցնող տարուան Դեկտ. 14–ին բախտաւոր առիթն ունեցայ ներկայ գտնուելու Կլենտէյլի Հայ Սեռւ–ի սրահը «Համազգայինի» Լոս – Անճելէսի մասնաճիւղի պարախումբին հետաքրքրական մէկ ելոյթին:

Պարախումբին զոյգ առաջնորդները Եղիա Հաչօլեան եւ Օր. Սիւզի Բարսեղեան, խումբ մը սիրող երիտասարդներով չանացած էին նորութիւն մը մատուցել հայ ժողովրդական պարարուեստին ներս, ժամանակի արդիական պահանջներուն յարմարելու միտումով: Իր առեթին արտայայտուեցանք այդ ելոյթի մասին մամուլին մէջ (նոր կեանք):

Աւելի ուշ, փափաքելով յաւելեալ տեղեկութիւններ ունենալ «Համազգայինի» այս պարախումբին մասին, առանձին հանդիպում մը ունեցանք վրիժներ՝ Եղիա Հաչօլեանի եւ Սիւզի Բարսեղեանի հետ, որոնք տուին մեզի հետեւեալ բացատրութիւնները:

Գալիֆորնիա՝ իր բարենպաստ պայմաններով այս վերջին տասնամեակին արտաքին աշխարհի քաղաքական վերիվայրումներու հետեւանքով արագազթող Հայութեան կեդրոն սկսաւ դառնալ: Հայերու թուական աճին հետ առկայ ճոխ ազգային մշակոյթին վառնալ սկսաւ աճիլ: Այդ վառնդին դէմ միայն ազգային մշակոյթն է, որ կրնայ պատուար հանդիսանալ իր զպրոցներով, եկեղեցիով, ակումբներով եւ պրպտող, երաժշտական, թատերական ու գեղարուեստական յաճախակի ելոյթներով:

Այդ, մշակութային այս ճեռնարկին վրայ նոր հաւ մըն ալ աւելցնելու բարի նպատակով, Լոս – Անճելէսի 1974–ին հիմնուած «Հայ Երիտասարդաց» նախկին Մխիթարեանը 1976–ին կը կազմէ Պա –

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՎԱՎԵՐԱԳԻՐ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐԸ

= ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ =

Նախաբան եւ Օսար Ծամուլ

Նկարչությունը չարժանացավ իր ճիշտ գնահատությանը։ Ընդհանուր առմամբ, նկարչությունը ներկայացնում էր ոչ թե ինքնուրույն արվեստ, այլ միայն ճարտարապետության ծառա։ Ինչպես հայտնի է, Հայաստանում նկարչության ամենաբարձր ձեռքբերումները կապված են եղել տաճարների որմնանկարների հետ։ Ինչ վերաբերում է կենցաղային նկարչությանը, ապա այն ներկայացնում էր միայն ժողովրդական ստեղծագործությունների ցածր մակարդակը։

Ինչպես հայտնի է, Հայաստանում գրքի տպագրությունը սկսվեց 1512 թվականին Վենետիկում։ Առաջին տպագիր գիրքը հայերենով «Ժամագիրքն» էր։ Հետագայում տպագրվեցին մի շարք գրքեր, որոնք ունեին ոչ միայն կրոնական, այլև աշխարհիկ բովանդակություն։ Դրանք էին «Տոմարը», «Քերականությունը», «Ոսկեդարյանը» և այլն։ Այդ գրքերի մեծ մասը զարդարված էր գեղեցիկ նկարներով։ Դրանք հիմնականում ունեին կրոնական բովանդակություն։ Սակայն կային նաև աշխարհիկ նկարներ, որոնք ներկայացնում էին ժողովրդական կյանքի տարբեր կողմերը։ Այդ նկարները ունեին ինքնատիպ գեղարվեստական արժեք։

Հայ նկարչության զարգացման մեջ մեծ դեր խաղացին Նոր Ջուղայի նկարիչները։ Նրանք ստեղծեցին իրենց յուրահատուկ դպրոցը, որը ազդեցություն ունեցավ հարևան երկրների նկարչության վրա։ Նոր Ջուղայի նկարիչները ստեղծեցին նաև իրենց ինքնատիպ ոճը։ Նրանց նկարներին բնորոշ էին գունեղությունը, ճոխ զարդանախշերը, ինչպես նաև ֆիգուրների ուղղագիծ դասավորությունը։

Նոր Ջուղայի նկարիչների ստեղծագործությունները ներկայացնում էին ոչ միայն հայ, այլև արաբական, պարսկական, հնդկական և եվրոպական մանրանկարչության ազդեցությունները

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հունգարիայէն՝ Բորիս Թորգոմ, ծնած 1921-ին, կը փնտռէ իր եղբայրը (կամ անոր ընտանիքը) Ալբէն Թորգոմ։

Լուր ունեցողներէն հեռաձայնել։—

642· 08· 20

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Աչէի Կրընոպլի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ՝ ընկերուհի Ս· Սիմոնեանի, իր քրոջ՝ Վեհանոյշ Ապաճեանի մահուան առթիւ, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՀԱՅԿ· ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

ALIMENTATION GENERALE
EPICERIE ORIENTALE

M. et Mme MOURADIAN SARKIS

34 bis, Rue Flachet
69100 - Villeurbanne
Tél.: (7) 868.23.61

Հոն կը գտնէք լաւագոյն ապուխտը երշիկ, պաճիր եւ զանազան ածուընչեղէններ։

— ԱԶԳ —

ՍԷն – Ռաֆայէլի Հանդստեան Տունը մտնել փափաքող հայրենակիցներու խընդրանքները քննելու նպատակաւ, Տնօրէնուհի՝ Տիկին Կարապետեան, Մարսէյլի Փրատոյի Մայր Եկեղեցին ստորեւ նը – շանակուած օրերը ժամը 15 – 18ի միջեւ թեկնածուները կ'ընդունի։—

– 2, 16, 30 Յունիս։

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

OPERA DE MARSEILLE

CONCERT
Chorale
SAHAK - MESROB

Direction:
KHATCHIG YILMAZIAN

au Piano: JULIETTE YILMAZIAN

Au Programme:
KOMITAS, MOZART, RAMEAU, SARXIAN, BARTEVIAN, DIKRANIAN, HOVHANNESSIAN, ALTOUNIAN, ALEMSHAH, GANATCHIAN.

12 Juin, à 21 h.

- Réservation: Eglise Arménienne du Prado; Tél.: 77. 84. 70
- M. V. Bozadjian; Tél.: 90. 53. 91
- A partir du 8 Juin à l'Opéra

Collège Arménien
Samuel-Moorat

Les Inscriptions pour l'Année Scolaire 1981 — 1982 *sont ouvertes.*

A.- Le Collège admet des élèves arméniens EXTERNES et INTERNES, GARCONS et FILLES à partir de 6 ans

B.- Le Collège dispense les cours depuis les classes élèmentaires jusqu'à la classe terminale du baccalauréat, section A. B. C. D.

C.- L'Internat est réservé aux garçons

D.- *Un service d'auto-car est assuré pour les transports aller - retour des élèves externes.*

E.- *Il a été décidé que des conditions spéciales de tarifs scolaires seront prévues pour tout élève MERITANT, lors de son inscription.*

F.- *L'ouverture d'une section relative à un NOUVEAU JARDIN D'ENFANTS est prévue.*

Les parents s'y intéressant sont invités à se mettre d'urgence en rapport avec la Direction du Collège.

26, *Rue Troyon* - 92310 *SEVRES*
Tél.: 534. 68. 28

ՈՒԽՏԻ ՕՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ
Ս· ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Այս տարի, Ս· Կարապետ Եկեղեցւոյ 15–րդ տարեկան Ուխտի Օրը կը կազմակերպուի՝ կիրակի, Յունիս 7–ին, Հոգեգալուստի տօնին առթիւ։

Ուխտի Օրուան կրօնական եւ աշխարհիկ հանդիսութիւններուն կը նախագահէ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ· ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան·— 8·30։
Պատարագ·— 10·00։

Յաւարտ Պատարագի՝ Մատաղօրհնութիւն, որմէ յետոյ ախորժակաբեր մը կը հրամցուի ներկայ հաւատացեալնե – րուն։ Ըստ տարիներու աւանդութեանց, այս տարի եւս կը կազմակերպուի՝ Ուխտաւորի Սեղան, Եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։

Buffet Campagnard à Nice

Le Foyer Culturel Arménien de Nice, organise
à l'occasion de la venue de Théâtre d'Art Dramatique d'Erévan
un Grand Buffet Campagnard
Lundi, 8 Juin, à 12 h.

HOTEL PLAZZA — 12, *Ave. de Verdun*
— Tous les Arméniens y sont conviés —

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊՏՈՒՅՏ

PIQUE - NIQUE FAMILIAL
en proche Normandie

Organise par:
La Croix Bleue de Chaville
Le Dimanche, 21 Juin
Départ dec cars à 8h.30 devant l'Eglise Arménienne de Chaville.
Frais de transport: Adultes 20 F.
Enfants 10 F.
Jeux — Boules — Ballon
Inscriptions jusq'au 10 Juin inclus, auprès de:
— Mme. Jeanine KULTCHEYAN:
Tél.: 750. 40. 47 (le soir)
— Mme. Louise KARAOGLANIAN:
705, Ave. Salengro - Chaville
Tél.: 750. 10. 85 (dans la journée)
— Retour prévu vers 20 h. —

Հ· Բ· Ը· Մ· – ՎԱԼԱՆՍ

Տիկնանց Օժանդակ Յանձնախումբի կազմակերպութեամբ՝
ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ-ուան Տօնակատարութիւն Հ·Բ·Ը·Մ·–ի Հիւսիսեան սրահին մէջ
Rue Faventine
Շաբաթ, Յունիս 6, ժամը 15–ին
Օրուան խորհուրդը կը ներկայացնէ՝
Նարեկ Խչէր· Քհնյ· Վարդանեան
Հոգեւոր Հովիւ Վալանսի Հայոց
Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ հիւրասիրութիւն։
– Մուտքը ազատ է –

Le Théâtre d'Art Dramatique d'EREVAN

Sous le haut patronage et la présence effective de:
Dr. RITA PARSADANIAN
Présidente de la Croix Rouge d'Arménie
à l'occasion du 60eme anniversaire de la
CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente
Sous la Présidence de: HENRI VERNEUIL
SAMEDI, 13 JUIN, A 20h.30
ԱՐՀԵՒԵԼԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԱԿ
(LE DENTISTE ORIENTAL) ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)

———×———

DIMANCHE, 14 JUIN, A 14h.30
Sou la Présidence de: JEAN CARZOU
(de l'Académie des Beaux-Arts)
ՍԷՐ ԵՒ ԾԻՆՈՒՆՔ
(AMOUR ET RIRES) ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)
Mise en scène: HRATCHIA KAPLANIAN (Artiste Emerite d'URSS)

MAISON DE LA MUTUALITE
24, Rue Saint Victor, 75005 Paris — Métro: Maubert-Mutualité

Assurez vos billets... sont en vente..:
— PARIS; Ets. BAKERDJIAN: 35, Rue de Trévise - Tél.: 770.07.25
— PARIS; Librairie PALOUYAN: 9 Rue de Trévise - Tél.: 523.24.97
— Alfortville; Maison DANY: 10 bis, Rue Etienne Dolet - Tél.: 378.03.65
— Alfortville; CAPPADOCE: 67 bis, Quai Blanquai - Tél. 375.05.30
— Arnouville; Alim. NIGOGHOSSIAN 121 Av. Henri Barbusse-Tél.: 985.04.46
— Bois-Colombes; DJIZMEDJIAN: 31, Rue Paul Déroulède-Tél.: 781.09.72
— Clamart; SEVAN: 4, Rue Lazare Carnot - Tél.: 642.16.07
— Issy-les-Mlx.; Ets. SANOSSIAN, 109. Rue J.J. Rousseau-Tél.: 645.13.52
Réservation par téléphone:
— NAVASSARTIAN: 985. 36. 53 — SAGHATELIAN: 854. 35. 74

LE THEATRE D'ART DRAMATIQUE D'EREVAN
présente également à:

« LE DENTISTE ORIENTAL »
— Lyon: Salle Rameau; Samedi, 6 Juin, à 20h.45
Sous la Présidence de: A. AUBOZIAN et Dj. BAHADOURIAN
Billets en vente: Au Bureau de l'Eglise Arménienne
40, Rue d'Arménie
SEVAN VOYAGES: 48, Cours de la Liberté
Réservation par téléphone:
DEYIRMENJIAN: 824. 65. 24 — FELLAHIAN: 862. 83. 42
TCHALIKIAN: 862. 97. 67
— Nice: Théâtre du Vieux Nice; 7 Juin, à 20.45
Sous le haut patronage de: R.P. DARON GEREJIAN
Avec la collaboration du Foyer Culturel Arménien
Billets en vente: Ets. AZAD; 6, Rue Oscar II — Tél.: 88. 19. 59
Réservation par téléphone:
IKEDJIAN: 83.35.03 - MARDOYAN: 88.43.04 - BALIOZIAN: 87.00.12
DJEVISIAN: 43. 79. 08

« AMOUR ET RIRES »
— Nice: Casino Club; Lundi, 8 Juin, à 15h.30
— Valence: Salle des Fêtes; Mardi, 9 Juin, à 20h.30
Avec la collaboration des Associations Arméniennes
Billets en vente: chez les Dames de l'U. G. A. B.
et 8 jours avant la représentation à la SALLE DES FETES DE VALENCE
Prix des places pour chaque séance: 40, 60, 80 *et* 100 *F.*
AUTOCARS: de Grenoble à Nice- - Genève - Lausanne - Lyon. Bagneux - Mutualité; départ: Métro Bagneux, à 19 h. 15

TRANSTOURS

ORGANISE PLUSIEURS VOYAGES POUR L'ANNEE 1981
AVEC LES MEILLEURES CONDITIONS ET DES PRIX IMBATTABLES.
Hôtel COSMOS à MOSCOU et Hôtel ARMENIA à EREVAN 1e classe

De PARIS:
du 5 Août au 20 Août — Prix: 4400 F.
3 Sept. au 18 Sept. — Prix: 4400 F.
du 5 Oct. au 20 Oct. — Prix: 3800 F.

De MARSEILLE:
— 1e Voyage: du 1 Août au 14 Août
— 2e Voyage: du 5 au 18 Septembre — 3e Voyage: du 3 au 16 Octobre

○ PARIS — MR. OUNDJIAN: 25, Rue d'Argenteuil, 75001. Tél.: 261.58.28
Mercredi et Vendredi: de 14 à 18 h.
○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55
○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin
○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

ՅՈՒՇԱԿԱՆԻՑ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Աչէի Փարիզի մասնաճիւղը, չնորհակալութեամբ ընառացած է 250 Ֆ· Տէր եւ Տիկին Ստեփան Եաղճեանէ եւ զաւակներէն, իրենց սիրելի քրոջ եւ հօրաքրոջ՝ Ռէվիէկա Յարութիւնեանի (ծնեալ Եաղճեան) մահուան առթիւ, Երեւան։

×

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը, չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·— Պր· Ց· Գուլումճեան, Այրի Տիկին Պ· Խօլմէկեան, Այրի Տիկին Ա· Ճունկուռտեան, Այրի Տիկին Գ· Մարգարեան, Տիկին Գ· Զօլաքեան, Տիկին Ա· Գալիքեան, Տիկին Տէրմէնճեան 100 – ական Ֆ·, Տիկին Հ· Շահինեան, Տիկին Մ· Պէրպէրեան, Տիկին Քըլճեան, Այրի Տիկին Ա· Ցովհաննեան, Օր· Լ· Պօղուզ – լանեան, Տիկին Ա· Ա· Քէպէնեան 50–ական Ֆ· Այրի Տիկ· Հ· Մալճեան 30 Ֆ·։

×

Կապոյտ Աչէի Պօմոնի մասնաճիւղը, չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, փ·ծ·ի, Սիլոյեանի մահուան առթիւ·— Պ·Պ· Կիրակոսեան, Հրաչեան, 100ական, Ցովհաննէսեան 50, Լիւսի Զարեանի հոգեհանգստեան առթիւ Զա – զարեան ընտ· 250, Օր· Աչէկեան 100, Տիկին Զօրիկեանի մահուան առթիւ Զօ – րիկեան եղբայրներ 300, Տիկին Ա· Մարգարեանի մահուան առթիւ՝ Պր· Ճին – ճիեան, Տէր եւ Տիկին Վահան Տէր–Վարդանեան, Րաֆֆի Ղազարեան ընտ· Համբարձումեան 50–ական, Համբար – ձում Աւետիսեան 20, Պր· Ն· Նագգաշ – եան 200, իր կնոջ մահուան Ա· տարելիցին առթիւ։

×

Վալանսի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը, չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, փ·ծ·ի, եկեղեցւոյ պայծառութեան, Այրի Տիկին Զապէլ Մանուկեանի մահուան առթիւ·— Տէր եւ Տիկին Զաւէն Մանուկեան 150, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Զարդարեան եւ զաւակները, Շամախեան եւ Ստեփանեան Ընկ· 100–ական, Վարդանեան ընտ·, Տիկին Մարի – Պէթթ Պարսամեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Մխիթարեան, Մորենիկի Ուսումնասիրաց Միութիւն, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Կազուրեան 50–ական, Տէր եւ Տիկին Ասքէն Տէր–Սարգիսեան 20 Ֆ·։

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
5
VENDREDI
5 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ԿԱՅ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.922 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.922

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԻՐ ԱՒԱՋԻՆ ՈՒՇՈՒՄՆԵՐԸ

Ջորեքշաբթի օր, ուրեմն Նախարարաց նոր խորհուրդը, կարգ մը որոշումներ տուաւ, որոնք իր իրաւասութեան սահմանումներուն մէջ էին:

Ամսական նուազագոյն աշխատավարձը 10 առ հարիւր յաւելում կրեց, Յուն-ի 1-էն, ինչոր կը նշանակէ 2·900 ֆր., շաբաթական 40 ժամ աշխատանքի համար: Այս կարգադրութիւնը կը վե-րաբերի մօտ մէկ միլիոն աշխատաւորի: 25 առ հարիւր յաւելում կը կրեն ընտա-նեկան նպաստները: Այս ձեւով 10 տա-րեկանէն վար երկու երախայ ունեցող ընտանիք մը, ամսական 314 ֆր· 30 պի-տի ստանայ փոխանակ այժմու 286 ֆր· 54-ին: Մերսութեան նուազագոյն թոշակը 1410 ֆր·էն 1700 ֆր·ի կը բարձրանայ Յուլիս մէկէն սկսեալ: Եւ վերջապէս բը-նակարանային նպաստը 50% յաւելում կը կրէ, երկու անգամէն:

Այս ամբողջը բաւական մուղ պիտի պահէ անշուշտ եւ առաջին առթիւ պե-տական պիւտճէի բացէն պիտի ապա-հովուի: ՍՄԻԲԼ, օրինակ, այսինքն նը-պազտոյն աշխատավարձքը իր 10 առ հարիւր յաւելումով 60 միլիառ պիտի արժէ ձեռնարկութեանց, ընտա-նեկան նպաստներու 25% յաւելումը, 1981-ի առաջին վեցամսեայն համար երկու միլիառ աւելի ծախք կը նշանակէ քան ինչ որ նախատեսուած էր անցեալ նոյեմբերին: Մերսութեան թոշակներու յաւելումը, տարեան մը համար, 3,4 միլիառ նոր ծախք մը կը նշանակէ: Լաւ նոր ընդդիմութեան, այսինքն՝ նախքին մեծամասնութեան, առնչ ամբոխավար որոշումներ են, որոնց հետեւանքը պիտի ըլլայ ապրուստի սղութիւնը, ուրեմն դրամահոսութիւն եւ տնտեսութեան ան-հաւասարակշռութիւն: Կառավարութիւնը պիտակի է անշուշտ այդ վտանգին եւ ար-դէն Նախարարապետ Մօռուա, յայտնեց թէ երկու տարի հարկաւոր է կարգուկա-նոն դնելու համար: Պէտք չէ անտեսել թէ «ժառանգութիւնը ծանր էր···: Ա-կ զոտ բացառիկ տուրքեր պիտի դնէր - ին մեծ եկամուտներու վրայ (անոնք որ տարեկան 80·000էն աւելի տուրք կը վճա-րեն) ինչ որ շուրջ 100·000 հարկատուի կը վերաբերի: Բացառիկ տուրքեր պիտի դրուին նաեւ դրամատուներու եւ քարիւ-ղային ընկերութեանց շահերուն վրայ:

Այս առաջին որոշումներուն առթիւ խմ, խուճապը սկսած է ընդդիմութեան մօտ եւ Մաքս Քլօ Ֆիկարօ-ի իր քրո-նիքը կը սկսի չեշտելով «այս վարչա-պետը մեզ ուղղակի ազէտի կ'առաջնոր-դէ, ոչ երկու տարիէն, ոչ մէկ տարիէն, թանի մը ամիսէն···»: Բայց ընդհ· ձեւով փարիզեան մամուլը, մէկ թերթէն մի-ւը, բոլորովին հակառնեայ երեւոյթ մը կը պարզէ, ըստ հոսանքին:

Ընդհ· ձեւով, կարելի չէ չհաստատել դեռ որոշ տատամսումներ եւ անորոշու-թիւններ նոր վարիչներուն մօտ, ինչ որ բաւական ալ արդարանալի է: Այս պատճառով, ընդդիմութիւնը առիթը չի փախցներ չեշտելէ հակասութիւններ կամ մէկ նախարարէ միւսը տարբեր տեսակէտ-ներ: Ի վերջոյ, կարգ մը կէտերու մէջ, Նախագահ Միթերան տուաւ վճիռները, վերջակէտ մը դնելով Փլոկլոֆի (հիւ-լեական կեդրոն), Լառզաքի (զինուորա-կան կայանի ընդարձակում) եւ Պետու-թեան Ապահովութեան Ատեանին»:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

Աչալուսեան Ուխտը, Թուրքիա եւ Հայերը...

ԿԱՄ ԼԸՆՑԻ

«ՍԻՐԱՑԻՆ ՅԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ»

ԹՈՒՐՔԻՈՅ···

Յունիս 2-ի «Թէրճիւման»ը կ'անդրա-դառնայ ճաշ - ասուլիսի մը, որ տեղի ունեցեր է Պրիւսէլ եւ ուր Աչալանեան Ուխտի քարտուղարը չատ ու չատ «հա-ճելի» բաներ ըսեր է Թուրքերուն:

Պրիւսէլի մէջ Իզմիրի Համալսարանի ներկայացուցիչներու, գործի մարդոց եւ լրագրողներու համար տուած ճաշի ըն-թացքին ՕԹԱՆԻի ընդհ· քարտուղար Ժո-զէֆ Լընց խօսք առնելով ըսեր է ի մէջ այլոց·- «Խորհ· Միութեան պատերազմե-լէ վախցած 3 երկիրներէն մէկն ալ Թուր-քիան է»: Թուրք դիւանագէտներու դէմ գործուած յարձակումները ճաղկելով Լընց չեչտեց, որ «այդ տեսակ գործու-նէութիւններ դայթակղութիւն ըլլալէ աւելի վայրագութիւն են»: ՕԹԱՆ-ի ընդհ· քարտուղարը, ճաշին ընթացքին իրեն ուղղուած հարցումի մը պատաս-խանին մէջ անդրադառնալով այն երեք ազգերուն որոնց դէմ պատերազմելէ կը վախնայ Խորհ· Միութիւնը, ճչդած է· «Միւս ազգերն են Գերմանացիները եւ Ամերիկացիները: Գերմանացիները ամէն վայրկեան պատրաստ են պատերազմի: Ամերիկացիներուն կարողութիւնը չատ մեծ է: Բայց Թուրքերը պատերազմելու արուեստը, կռուիլը, անհրաժեշտ պա-րագային մինչեւ մահ երթալը լաւ իւրա-ցուցած են»:

ՕԹԱՆ-ի ընդհ· քարտուղարը խօսելով միջազգային ահաբեկչութեան մասին ը-սեր է· «Ի տես այս մագլցումին մտա-հոգ եմ: Կ'ուզեմ ըսել որ այս թափը կա-սեցնելու համար ՕԹԱՆ-ի անդամ եր-կիրները գործակցութեան մէջ են: Թուր-քիոյ մէջ գործի գլուխ գտնուող ղեկա-վարներու՝ ահաբեկչութեան եւ անիշ-խանականութեան դէմ մղած պայքարը կը գնահատենք: Թուրքին անխոնո բա-րեկամ մըն եմ: Այս խօսքերս դասական դիւանագիտութիւն մի համարիք: Կը կրկնեմ, Թուրք ղեկավարներու այս մար-ղին մէջ մղած պայքարը՝ ժողովրդավա-րութեան համար, հպարտութեան ազ-բիւր է: Այս առթիւ կ'ուզեմ յայտարա-րել նաեւ, որ Եւրոպայի Խորհուրդին Թուրքիոյ դէմ բռնած դիրքին բացար-ձակապէս հակառակ եմ: Օր մը պիտի հասկնայ, թէ սխալ չարժած է»:

×

Նոյն թերթը արձագանգ կ'ըլլայ նաեւ Աթաթիւրքի հարիւրամեակին, Պօխում, զոր Հ· Գ· Բ·-ը խանգարել ուզեր է···»:

Աթաթիւրքի ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ Պօխումի համալսարանին մէջ կազմակերպուած «Աթաթիւրքի Շաբա-թ»ի բացման հանդիսութիւնը Հայերը խափանել ուզեցին: Այս առթիւ Պօխում եկած Թուրք դեսպանը՝ Վահիտ Հա-լէֆօղլու, խօսած պահուն, համալսա-րանի մատենադարանը հեռաձայնելով անծանօթ անձեր լուր տուած թէ «Հայկ· Ազատագրութեան կազմակեր-պութիւն»ը չէնքին մէջ ռումբ մը զետե-ղած է:

Ապահովութեան պաշտօնեաները իրար անցած են, սակայն դեսպանը չարու-նակած է իր բանախօսութիւնը, որու ա-ւարտին սրահն ու դրացարանը պարպե-ցեր են եւ ոստիկանութիւնը սկսած է խուզարկութիւնը:

ՌՈՒՄԲ՝ ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԱՌՋԵՒ

Յունիս 4-ին, Հինգշաբթի առտու, ռումբ մը գտնուած է Փարիզի Ս· Յով-հաննէս - Մկրտիչ եկեղեցւոյ առջեւ, 15 ռիւ Ժան Կուժոն, բայց բարեբախտաբար արագօրէն լուր տրուած ըլլալով ոստի - կանութեան, կարելի եղած է խածատել (տէզամօրսէ) պայթումէն ճիշդ երկու վայրկեան առաջ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑԻՊ

Երեւան (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՄԱՑԻՍ 24 - 29)

ՆՈՐ ՅԱՑՏՆՈՒԱԾ ՀԱՑԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳԻՐ ՄԸ ՊՈՒԼԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պուլկարիոյ մեծ գրադարաններու մէջ եւ կարգ մը անձերու մօտ կը գտնուին հայերէն ձեռագիրներ եւ պատմական արժէք ունեցող փաստաթուղթեր, որոնք գրաւած են պետականներու ուշադրու-թիւնը: Պուլկարահայ բանասէր Ներսէս Գասապեան կազմած եւ հրատարակու-թեան պատրաստած է Պուլկարիոյ հայ-կական ձեռագիրներու պետական ցուցա-կը: Այդ ձեռագիրներու ուսումնասի-րութեամբ լրջօրէն զբաղած է Յարու-թիւն Քիւրտեան: Անոնց մէկ մասը փո-խադրուած է Երեւանի Մատենադարանը, սակայն Պուլկարիա տակաւին այսօր կան արժէքաւոր ձեռագիրներ, որոնց մէջ ա-մէնէն հիներէն կը համարուի Սոֆիայի հանրային գրադարանը գտնուող ԺԳ· դարու աւետարանը: Վերջերս Փլէվէնի քաղաքի Կէորկի Դիմիտրով գրադարա-նին մէջ յայտնաբերուած է հայերէն ձե-ռագիր աւետարան մը, գրուած Ժէ· դա-րուն: Ձեռագիրը, որմէ 212 էջ մնացած է, նկարազարդուած է· պահպանուած են երեք աւետարանիչներու մանրանը - կարները: Թերի ըլլալուն պատճառով անծանօթ են թէ գրողը, թէ նկարազար-դողը եւ թէ գրչութեան վայրը: Վառնա բնակող հնագէտ Աբա Մարկոսի ենթադ-րութեամբ այդ աւետարանը գրուած է Արեւմտեան Հայաստանի վանքերէն մէ-կուն մէջ եւ Պուլկարիա բերուած է հայ ուխտաւորներու կամ գաղթականներու միջոցով: Ձեռագիրին վրայ փոքրիկ կնիք մը կայ, որուն վրայ գրուած է· «Ա· Զաքրով, աշակերտ»: Աւելի կ'օգնէ դիտ-նալու համար, թէ երբ եւ ինչպէս ձեռա-գիրը յայտնուած է Փլէվէնի գրադարա-նին մէջ: Գրքին վրայ այդ կնիքը գրած է Պուլկարիոյ մէջ ներկայիս մեծ անուն հանած վիրաբոյժ Ցակոբ Զաքրով (Զա-քրեան): Ձեռագիր աւետարանը ան ժառանգութիւն ստացած է իր մեծ հօր-մէն՝ Վառնա բնակած Զաքր Գրիգոր Հա-ճի Մկրտչեանէն: Զաքրեանները Պուլ-կարիոյ հայ հնագոյն ընտանիքներէն են եւ հոն հաստատուած են 300 տարի ա-ռաջ: Զաքր Գրիգոր Հաճի Մկրտչեան ծանօթ մարդ էր Վառնայի մէջ· ան բազ-մաթիւ ծառայութիւններ մատուցանած է պուլկար պետութեան եւ այդ պատճառով ալ անոր յիշատակը յաւերժացնելու հա-մար համաքաղաքացիները Վառնայի փողոցներէն մէկը կոչած են «Զաքրեան»: 1920-ին Ցակոբ Զաքրով ձեռագիրը նը-ւիրուած է Փլէվէնի գրադարանին:

×

ՀԱՑ ՎԱՐՊԵՏՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԱՐՇԱՒԱՑԻ ՄԷՋ

Վարշաւայի մէջ բացուած է Հայաս-տանի կիրառական արուեստի ցուցա-հանդէսը, ուր ներկայացուած են ջուլ-հակներու եւ դրուագակուիումի վար-պետներու, փայտի վրայ փորագրողնե-րու եւ զարքինիներու պատրաստած գոր-ծերը:

ՀՐԱՉԵԱՑ ՂԱՓԼԱՆԵԱՆ ԵՒ ԱԼՊԷՌ ԱՍԼԱՄԱԶԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Երկուշաբթի, Յունիս 1-ին, երեւանէն Փարիզ ժամանեցին ծանօթ արուեստա-գէտ, բեմադիր՝ Հրաչեայ Ղափլանեան եւ Տրամաթիկական թատրոնի տնօրէն Ալպէռ Ասլամազեան:

Թատերախումբն ալ Ռուսահ Շահլ տը կոլ օդակայանը կը ժամանէ, Ուրբաթ, Յունիս 5, ժամը 13-ին:

ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՆԵՐԸ ԵՒ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ»

Փրոֆ ՆԷժատ ԿԷօյիւնչի ելոյթին շա-րունակութիւնն ու վերջը·-

×

«Ինչպէս ըսինք, այդ շրջանին Օսման-եան Պետութիւնը իր բանակը հակակշռ-ուելու կարողութենէ զուրկ էր: Բացա-յայտ է ուրեմն որ մաս մը Հայեր այդ շրջանին իրենց կեանքը կորնքցուցին կազմակերպութեան պակասի հետեւան-քով: Բայց այս դէպքերը Արեւմուտքի մէջ լայն արձագանգ գտան եւ չահագոր-ծուեցան: Աւտր գլխաւոր պատճառներէն մէկը այն է, որ Հայերը Քրիստոնէու-թիւնը պաշտօնապէս ընդունող առաջին Պետութիւնը եղած են: Այս իրողութիւ-նը շահագործումի կ'ենթարկէ ամբողջ Քրիստոնեայ աշխարհի կրօնական զգա-ցումները: Ցեզափոխական Հայերը անց-եալ դարու ընթացքին բազմաթիւ ան-գամներ հանրային ուշադրութիւնը ի-րենց վրայ հրաւիրել ուզեցին զգայա-ցունց դէպքերով (ինչպէս՝ Օսմանեան Դրամատան Գրաւումը, Եըլտըզի ռումբի դէպքը, եւայլն: Եւ յաջողեցան, որով-հետեւ Արեւմուտքը միշտ համակրանքով կը նայի այս պատմութեան առաջին Քը-րիստոնեայ ժողովուրդին: Այսօր ալ մեր դէսպաններուն սպանութիւնները նոյն նպատակը կը հետապնդեն: Հանրային կարծիքը իրենց վրայ հրաւիրել: Այս կերպով, դարեր ամբողջ իրարու հետ բարեկամաբար ապրած այս երկու ազ-գերուն միջեւ ոխ եւ առելութիւն սեր - մանել, ու առիթ ալ օգտուիլ կ'աշխա-տին: Եւ այսպիսի չարժումները միշտ ալ աւելի կը չեշտուին Թուրքիոյ տկար վայրկեաններուն: Մինչդեռ սովորաբար հայ ժողովուրդը թշնամական զգացում-ներ չունի Թուրք ժողովուրդին նկատ-մամբ: Մեզմէ անոնք, որ դէպի օտար երկիրներ ճամբորդութիւններ կ'ընեն, Թուրքի բարեկամ բազմաթիւ Հայերու կը հանդիպին հոս ու հոն: Փարիզի մէջ դժուար չէ հանդիպիլ Հայերու որոնք Թրքերէն կը խօսին: Հայոց մեծամաս-նութիւնը հեռու կ'ապրի այս թշնամա-կան գրգռութիւններէ: Ես ալ անձամբ, բազմաթիւ անկեղծ հայ բարեկամներ ու-նիմ հոս Թէ արտասահմանի մէջ: Ու-րեմն, խօսքս բերելով հոն, ուրկէ սկը-սած էի, կը կրկնեմ որ Հայերը միշտ օգտակար տարրեր եղած են այս երկ-րին, ու կը մաղթեմ որ մօտիկ ապագայի մէջ վերջ պիտի գտնեն բոլոր այն զէր - գրգռութիւնները, որոնք վտանգի տակ կը դնեն այդ բարեկամական յարաբերու-թիւնները:

(Շար·)

ՄՇՈՅ ԱՇԽԱՐՀ

ՍՈՒԼՈՒԽԻ ԿԱՄՈՒՐՋ

Անմահ հերոսներուն, Տաթօնի ֆաջէ – րուն, Գէորգ Զավուշի, Ղաբսայ Յակէի եւ հայրենի յայտնի եւ անյայտ նահա – տակներու յիշատակին:

Ա.

Մանկութեանս երջանիկ տարիներուն, Մուշէն դէպի Պոլիս մեր ճամբորդու – թեան ընթացքին, Ջորիներու կարավա – նով, երկու անգամ անցած եմ, հայրենի դեան՝ Արածանին կամարող, Սուլուխի կամուրջէն:

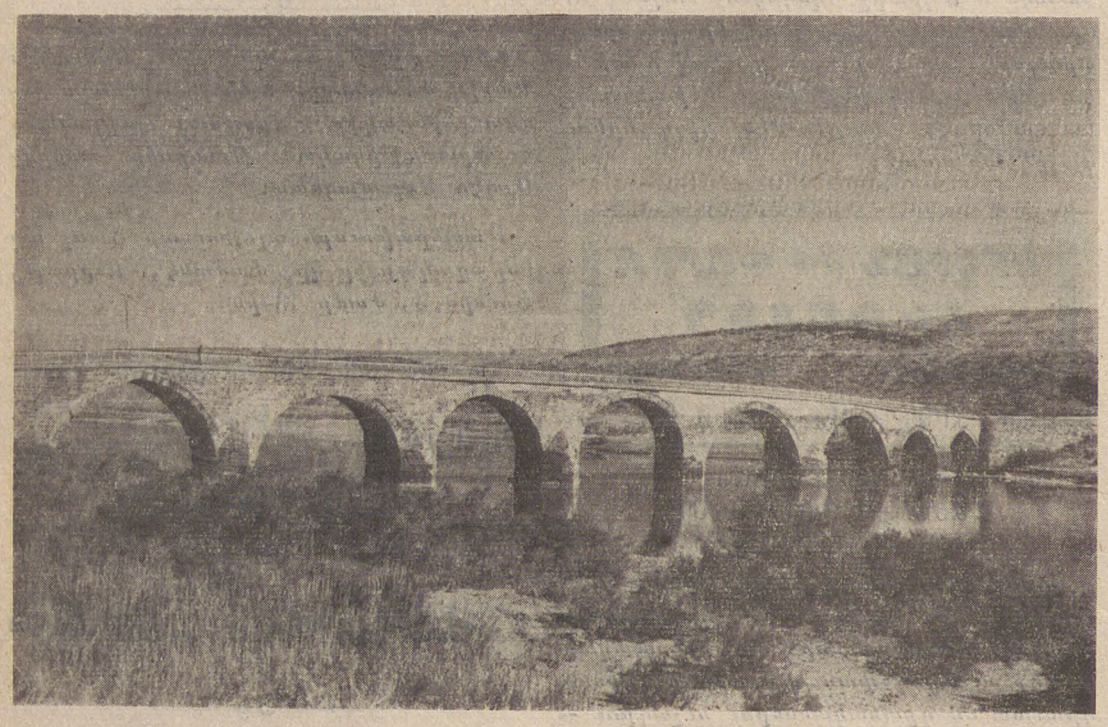
1900–ական թուականներուն, հայ յե – ղափոխական մարտնչումներուն, պատ – մական դրուագ մը անմահացուցած է Մշոյ դաշտի Սուլուխ գիւղը եւ համա – նուն կամուրջը:

Ռուբէն Տէր Մինասեան իր յուշերուն մէջ կը գրէ· – «Գիւղէն 300 քայլ հեռուն է Հայերու Թէ Հառմայեցիներու կողմէ շինուած կամուրջը, որ ունի բազմաթիւ կամարակապ աչքեր»:

Տարիներ առաջ, Փարիզի մեր տան դը – րացիներէն, ազնիւ բարեկամ, բնիկ Վաս – պուրականցի, ողբացեալ Նազարէթ Ս – ճէմեան (*), քանիցս ըսած է ինծի, թէ, անցեալ դարուն, իր ազգականներէն ծա – նօթ Մալֆա մը, Վանէն եկած է Մուշ, եւ Տարօնցի վարպետի մը հետ միասին, նորոգած են Սուլուխի կամուրջը:

Արդարեւ, կամուրջին վրայ, դաշտին կողմ եւ հանդիման դեպի հոսանքին, 1213 թուակիր հին թրքերէն արձանա – գրութիւն մը կը տեսնուի մինչեւ այ – սօր, որուն լուծումը հարկաւ կարգ մը լուսաբանութիւններ պիտի բերէ անոր պատմութեան մասին: Այս թուականը կը համապատասխանէ մեր 1798 – 1799 տա – րիներուն:

Ոչ ինծի ատանդուած խօսքերէն, ո՛չ

ալ բանաձէրներու դործերէն կը քաղեմ ասիկա: 1979–ին, ինծի մօտիկ անձեր, այցելած են երկիր, գացած հայրենի դիւղ, դտած նաեւ Սուլուխ ատանն ու իր կամուրջը: Անոր մէկ մասած ու պղտոր պատկերը, տեսած եմ չատերուն պէս, յեղափոխական դրքերու մէջ, իր յատա – ջամասին կանդնած, անչարժ, քիւրտ թէ հայ, երեք ձիաւորներով: Բայց այժմ՝ սեղանիս վրայ կը հանդչի, այս առթիւ հանուած կամուրջին վերջին լուսանը – կարը, զոր կը յանձնեմ «Յառաջ»ին:

Կը դիտեմ կարօտով, կը դիտեմ ար – ցունքով եւ կ'երեւակայեմ, 1915–ի կո – տորածի եղերական օրերը···: Ահա՛, այս կամուրջն է որ, հարիւրաւոր երա – խաներ, անթիւ, անհամար մայրեր ու քոյրեր, դրկած իրենց նորածինները, նետուեցան խելայեղ, հայրենի դեամին յորձանքներուն մէջ, փրկուելու համար հուրէն ու սուրէն եւ վերկելու իրենց պա – տիւը···:

Ժամանակի ընթացքին, հաւանաբար երկրաշարժներու հետեւանքով, իր ուղ – դահայեաց դիրքը կորնչացուցած եւ ծռած է Սուլուխի կամուրջը, որ երկու կող – մէն կը չարունակէ երկարիլ ցամաքի վրայ, մանաւանդ, դէպի Մուշ տանող ճանապարհին:

Գարնան կը յորդի հայրենի պեան Ա – րածանին եւ կը լափէ չրջապատը, իսկ երբ ջրերը քաշուին, դրախտավայրի կը վերածուի դեամիջը, ուր, առատ բուսա – կանութիւնը, բարձր ու կանաչ թուփերը եւ զոյնզոյն ծաղիկները զիրար կը գե – րազանցեն···:

Գեղին զօրաւոր հոսանքը փորած է կամուրջին հիմքերը, եւ փոսեր կազ – մուած են կամարներուն տակրոտը, ուր, աչքէ հեռու, կ'երթան պատապարուելու հայրենի կրիաները, արեգակին ճառա – գայթներուն ներքեւ տաքցնելու իրենց պատեանները եւ, ի հարկին, նետուելու ջրի մէջ ու լողնալու···:

Իսկ լայնատարած Արածանիի ափե – մական դրուագ մը անմահացուցած է Մշոյ դաշտի Սուլուխ գիւղը եւ համա – նուն կամուրջը:

Ռուբէն Տէր Մինասեան իր յուշերուն մէջ կը գրէ· – «Գիւղէն 300 քայլ հեռուն է Հայերու Թէ Հառմայեցիներու կողմէ շինուած կամուրջը, որ ունի բազմաթիւ կամարակապ աչքեր»:

Տարիներ առաջ, Փարիզի մեր տան դը – րացիներէն, ազնիւ բարեկամ, բնիկ Վաս – պուրականցի, ողբացեալ Նազարէթ Ս – ճէմեան (*), քանիցս ըսած է ինծի, թէ, անցեալ դարուն, իր ազգականներէն ծա – նօթ Մալֆա մը, Վանէն եկած է Մուշ, եւ Տարօնցի վարպետի մը հետ միասին, նորոգած են Սուլուխի կամուրջը:

Արդարեւ, կամուրջին վրայ, դաշտին կողմ եւ հանդիման դեպի հոսանքին, 1213 թուակիր հին թրքերէն արձանա – գրութիւն մը կը տեսնուի մինչեւ այ – սօր, որուն լուծումը հարկաւ կարգ մը լուսաբանութիւններ պիտի բերէ անոր պատմութեան մասին: Այս թուականը կը համապատասխանէ մեր 1798 – 1799 տա – րիներուն:

Ոչ ինծի ատանդուած խօսքերէն, ո՛չ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՉԻՆԱՆՇԱՆԸ

ԿԱՆՈՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի նա – խագահութիւնը, հրամանագիրով մը վաւերացուցած է Հանրապետութեան պետական զինանշանին կանոնագրութիւ – նը: Հրամանագիրը ստորագրած են նա – խագահը՝ Բ. Սարկիսով եւ քարտուղա – րը՝ Մ. Խախչինեան:

Կանոնագրութեան առաջին կէտով չեչ – տուած է, թէ պետական գերբը, ինչպէս ըսուած է պաշտօնապէս, Հայաստանի «սուվերենութեան, կոմունիստական հա – սարակարգ կառուցող բանուորների, գիւ – ղացիների եւ մտաւորականութեան ան – խախտ դաշինքի, Հանրապետութեան բո – լոր ազգութիւնների աշխատաւորների բարեկամութեան եւ եղբայրութեան խոր – հըրդանիշն է»:

Երկրորդ կէտով սահմանուած է պե – տական զինանշանը· – կը բովանդակէ Մեծ եւ Փոքր Արարատներուն պատկերը· վերը՝ արեւի ճառագայթներով չրջանակ – ուած հինգ թեւանի աստղին վրայ կ'ե – րեւայ մուրճ – մանդաղը· լեռներու պատկերին ստորոտը՝ խաղողի վազ ող – կոյզով եւ տերեւներով· ալ յու ձախ՝ գո – րենի հասկեր: Զինանշանին չուրջը, եզե – րող ձեւով կը գտնուի հետեւեալ մակա – դրութիւնը՝ «Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետութիւն»· վերը, կարմիր փոնի վրայ, հայերէն եւ ռուսերէն «Պրոլետարներ բոլոր երկրնե – րի, միացէք» մակագրութիւնը: (*)

Պետական զինանշանին գունատիպ նը – կարին մէջ մուրճ – մանդաղը, արեւին ճառագայթները, հասկերը, խաղողին ողկոյզը եւ զինանշանին չուրջը, եզեր – քին արձանագրուած Հայկական Սովե – տական Սոցիալիստական Հանրապետու – թիւն մակագրութիւնը ոսկեզօծ են· խա – ղողին վազը եւ տերեւները կանաչ են: Մեծ եւ Փոքր Արարատներուն նկարը երկնապոյտ, լեռներուն գագաթները ըս – պիտակ, հնգաթեւ աստղն ալ կարմիր:

Երրորդ կէտով ճշդուած են պետական զինանշանին գետեղումին վայրերը: Հա – յաստանի Գերագոյն Խորհուրդին, ասոր նախագահութեան, կառավարութեան, նախարարութիւններուն եւ պետական կոմիտէներուն, կառավարութեան են – թակայ այլ մարմիններուն, ժողովրդա – կան վերահսկողութեան կոմիտէին, գերագոյն եւ այլ դատարաններուն, երես – փոխաններու տեղական Խորհուրդներու գործադիր կոմիտէներուն, վերահսկո – ղութեան կոմիտէներուն, Հայաստանի դիւանագիտական ներկայացուցչու – թիւններուն եւ հիւպատոսարաններուն չէնքերուն վրայ:

Տուեալ կէտին յաջորդ բաժինով ճշ – դուած են այլ պարագաներ՝ սրահներ, ժողովասեղաններ եւ այլն, արտօնուած գետեղելու պետական զինանշանը. ընդ – հանրապէս պաշտօնատուները:

Սահմանուած են նաեւ հրատարակու – թիւններն ու պաշտօնաթուղթերը: Գե – րագոյն Խորհուրդի նախագահութեան կառավարութեան պաշտօնական հրատա – րակութիւններ, վիճակախաղի տոմսակ – ներ:

Ժ. Մ.

(*) Պետական զինանշանը ոչ մէկ փոփո – խութեան ենթարկուած է: Հայաստանի այժմու Սահմանադրութեան, 1978 Ապ – րիլ 14, Իններորդ գլուխին թիւ 166 յօդ – ուածով ճշդուած էր·– Հայկական Սովե – տական Սոցիալիստական Հանրապետու – թեան պետական դերբը բովանդակում է Մեծ եւ Փոքր Արարատների պատկերը, վերեւում՝ արեւի ճառագայթներով չրջ – չրջանակուած հնգաթեւ աստղի վրայ՝ մուրճ եւ մանդաղ· լեռների ստորոտում՝ խաղողի վազ՝ ոսկեզօծով ու տերեւներով, ալ եւ ձախ կողմից՝ ցորենի հասկեր: Գերբի չուրջը, եզերքում, մակագրու – թիւն՝ «Հայկական Սովետական Սոցիա – լիստական Հանրապետութիւն», ներքե – ւում, կարմիր փոնի վրայ, հայերէն եւ ռուսերէն լեզուներով մակագրութիւն՝ «Պրոլետարներ բոլոր երկրների, միա – ցէք»:

(Շար· 1)

(*) Հայրը՝ ծանօթ բեմադիր եւ շար – ժանկարի դերասան, Շաղ ժերար – Լե – ւոն Աճեմեանի:

ԺՈՐԺ ՍԱՆՑ

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ· ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Մեծապատճի նուէր Մարսէյլի լիսէ Սէն – Շարլի ազարտական դասարաննե – րու ֆրանսական գրականութեան ուսուց – չիս Պ· Պիէր Րիշարի յիշատակին (1925 – 1927):

×

Ժ·Թ· դարու Ֆրանսայի քաղաքական, ընկերային ու մշակութային կեանքը, իր զանազանութեամբ, այս երկրին երկար պատմութեան ամէնէն հարուստ շրջան – ներէն մին է:

Քաղաքական դեմքի վրայ, դարասկիզ – բէն դարավերջ – ներառեալ Հեղափոխ – ական, Կայսերական երկու, Աբքայա – կան երկու, Հանրապետական երկու հա – րարակարգերը, – Ֆրանսա երկրին կարգուսարքը ճօթին անդամ տակնուվրայ ըրած է, ինչ որ քաղաքական անկայու – նութեան հետ Ֆրանսացի ժողովուրդին բարձր կենսունակութիւնը կը ցուցնէ, կենսունակութիւն որուն չափանիշը տը – ւաւ 1815–ի եւ 1870–ի չարաչար պար – տութիւններէն ետք – որոնց ընթացքին թշնամի դրօշակները Փարիզի փողոցնե – րուն մէջ ծածանած էին, – նուաճողական պատերազմներու մէկ յոգեյատ 11 միլիան քա – ռակուսի հազարամեթրի հասնող տա – րածութեան մը վրայ բազմազգ եւ բազ – բալեզու ժողովուրդներ Ֆրանսական գաղթային կայսրութեան քաղաքակրը – թութեան ծիրին մէջ առնելով:

Ընկերային դեմքի վրայ, Նապոլէոն Ա·ի (1804 – 1815), Լուի ԺԸ·ի (1815 – 1824), Շարլ Ժ·ի (1824 – 1830), Լուի – Ֆիլիպ Ա·ի (1830 – 1848), Նապոլէոն Գ·ի (1852 – 1870) յեռազիմական վար – չաձեւերուն դէմ 1830–ի, 1848–ի, 1870–ի քաղաքացիական կռիւներու դրօշակիր – ները կը պահանջէն Ֆրանսայի Մեծ Յե – ղափոխութեան Ազատութեան, Հաւասա – րութեան, Եղբայրութեան պատգամնե – րուն օրէնքին ու բարքերուն մէջ մտնե – լու անհրաժեշտութիւնը:

Ազգային Հանրապետութեան եւ Ազա – տին կայսրութեան չրջաններուն քառորդ դար տեւող ներքին եւ արտաքին պատե – րազմներէն ետք, արիւնաքամ ու անտէր երկիրը, թէեւ վերականգնումի փայլուն չրջաններ կ'անցընէ, սակայն բնակչու – թեան աճը, ուսման ժողովրդականացու – մը, ընթերցանութեան տարածումին հետ անցեալ քաղաքակրթութիւններու եւ օտար երկիրներու քաղաքական, ընկե – րային ու մշակութային նուաճումներուն աւելի յստակ ճանաչումը, ճարտարար – ուեստական հոսանաւութիւններու բազ – մացումին հետ դիւղերէն դէպի արդիւ – նաբերական կեդրոնները մշակներու չուն եւ ընչազուրկ դասակարգի մը յայտնա – բերումը, նոր խնդիրներ կը յարուցա – նեն, որոնց լուծումը տիրող հասատքին ու կարգերուն ձեռնհասութիւններէն ու նախաձեռնութիւններէն կը խուսափին հետզհետէ:

Աւատականութեան չրջանին պատկա – նող երրորդ դասուն քաղքենի մասը, համեստ արհեստաւորներու, բանուոր – ներու եւ դիւղացիներու օգնութեամբ հին կարգերը տապալելէ ետք ազնուական ու կղերը չէզոքացնելով, իբր նոր ազատա – կան, ելմտական, արտադրողական, վա – ճառականական եւ առեւտրական ձեռնար – կութիւնները իր ձեռքերուն մէջ կեդրո – նացնելով ազատականութեան անունով նախկին դաչնակիցները կը տարվացնէ: Անկազմակերպ տարրեր, որոնք երբեմն ամբոստանալով խօլայեղ չարժումներու կը մասնակցին, ու զէնքի զօրութենէ մի – այն պարտուած, տեղի կուտան, դեղա – փոխութեան խորհրդանիշ կարմիր կամ եռագոյնները պարզելու միչտ պատ – րաստ:

Ֆրանսա, որպէս յեղափոխութեան եր – կիր, ազատութեան հայրենիքը կը նը – կատի 1830–ի, 1848–ի ժողովրդական չարժումները լայն արձագանգ կը գտնեն սահմաններէն դուրս, եւ փոքրամասնու – թեանց անունով մեծ Տէրութիւնները երկրագունդին չորս կողմը ազատագրա – կան կամ նուաճողական բազմաթիւ պա – տերազմներ կը մղեն իրենց հաշոյն:

Ընկերային խնդիրներու լուծման վի – պական չրջանին կոմս դը Սէն – Սիմո – նի, Շարլ Ֆուրիէ, Լուի Բլան, Աբբայ Ռ. Լամընէ, ընկերակցական ընկերվա – րութիւնը կամ գործատէրերու հետ աշ – խատակցութեան տեսակէտները առաջ կը տանէին, մինչ Կարլ Մարքսի ուղեկիցնե – րը, դասակարգային պայքարի գաղա – փարագրութեամբ առաջնորդուած ըն – կերվարական ընտանիքին յեղափոխա – կան, բարենորոգչական ու համապար – կան, գործնական ճիւղերուն ծնունդ կուտան:

(Շար· 1)

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Ցլորա Լուիս, որ Նիւ – Եորք Թայմզ թերթի նախկին թղթակիցն էր Փարիզի մէջ եւ հիմա նոյն թերթի դէսպուռը յօդուածագիրներէն է, գրուխին մը «նը – վիրած» է ահաբեկչութեան: Լուիս բա – ւական կշռուած եւ հասուն գրող մըն էր, սակայն յայտնօրէն Մէյցեալ – Նահանգ – ներու նոր կառավարութեան ու մանա – ւանդ վերազարթնող Աշխ հնչեցուցած ա – հազանգները զի՛նք ալ շփոթեցուցած են՝ երբ հարցը ահաբեկչութեան կը վերա – բերի:

Լուիս, 1968էն մինչեւ 1970ական թը – ւականները ահաբեկչական շարժում – ները կ՚որակէ «խենթ ռոմանթիք» եւ «ա – նիշխանական»: Ըստ իր տարօրինակ տը – րամաբանութեան, այս ահաբեկչութիւն – ները ոչ հիմնական սկզբունքներ իրագոր – ծել կ՚ուզէին, ոչ ալ հին իշխանութիւն – ներ տապալելէ առաջ՝ նորեր ստեղծել: Անոնց նպատակը ,ըստ Լուիսի, «անկա – յունութիւն ստեղծելն» էր: Նման չար – ժումներու կարգին ան կը դասէ Աբեւ – մտեան Գերմանիոյ Պաադէր – Մայնհո – ֆը ,Իտալիոյ կարմիր Զոկատները, Պա – ղեսթինցիք, ձախակողմեան կարմիր Զո – կասը, Իռլանտական շարժումը, Եուկոս – լաւիոյ Խրուաթները եւ ... Հայերը:

Ապա Լուիս կ՚անդրադառնայ նոր հան – գրուանի մը; որու ընթացքին (մօտ 3 տարիէ ի վեր) ահաբեկչութիւնը նոր ուղղութիւն առած է, մանաւանդ Իտա – լիոյ եւ Սպանիոյ մէջ: Հոս, ըստ Լուի – սի, ծայրայեղ ալ եւ ծայրայեղ ձախ ա – հաբեկչական շարժումները՝ գիտակից ու անգիտակից ձեւերով «կը զործակ – ցին», այսինքն՝ իրենց հարուածներով կը ակարեցնեն դեմոկրատական վարչա – կարգեր, հակառակ անոր որ անոնց ան – կայունութիւնն ու անկումը կրնայ մի – այն խիստ զինուորական վարչակարգե – րու համար տեղ բանալ, – ինչ որ պա – տահեցաւ Թուրքիոյ մէջ:

Փարիզի Ինթըրնէշընըլ Հերըլտ Թրի – պիւնի Մայիս 30 – 31–ի թիւը, որ ար – ատպած է Լուիսի յօդուածը, նո՛յն է – ջին վրայ տեղ կուտայ նաեւ Կիպրացիի մը անգլիագիր նամակին: Նամակագրու – հին զուսպ ծաղրով մը կ՚ընդգծէ թէ Թուրքերը փորձեցին Պապի ահաբեկիչ Մէհմէտ Ալի Աղճան ուրանալ, նախ՝ զինք Հայու վերածելով, եւ հիմա՝ երբ փորձը չյաջողեցաւ, հաւանաբար պիտի փորձեն զայն կիպրացի Յոյնի վերա – ծել:

Քաղեց՝ Ա. Թ.

«ԱՆԻ» ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻՆ ՀԱՄԵՐԳԸ

—o—

Քանի մը տարիներէ ի վեր կանոնաւո – րաբար «Անի» երգչախումբը ղեկավա – րութեամբ Հրանդ Աճէմեանի, համերգ կուտար Իսի– լէ –Մուլինոյի մէջ: Այս տարի առաջին անգամ ըլլալով՝ համեր – գը տրուեցաւ Փարիզի մէջ, աւելի ղիւ – րուելիւն տալու Փարիզի հայ հասարա – կութեան: Համերգը տեղի ունեցաւ Ուր – բաթ Մայիս 22–ին, Առ Ի՛Մէթիէի սը – րահին մէջ, կոկիկ բազմութեան մը ներ – կայութեամբ:

Ցայտագիրը կը բաղկանար երկու մա – սերէ: Առաջին բաժինը կը պարունակէր դրեթէ մեծամասնութեամբ Հայաստան – եան երգեր, առնուած Ալթունեանի եր – գացանկէն: Երգերու այս ընտրութիւնը լաւ կը պատշաճէր «Անի» երգչախումբին ոճին: Երկրորդ մասը կը բաղկանար հայ ժողովուրդի սրտին խօսող, յուզող եւ խանդավառող հայրենասիրական եւ ազ – գային – յեղափոխական երգերէ: Դաշ – նաւորումները պարզ, յստակ եւ միաձոյլ էին:

Ուրախալի է որ «Անի» երգչախումբը կազմուած է երիտասարդ ուժերէ, բայց պէտք է խոստովանիլ որ անոնք տակա – ւին համեստ ուժեր են եւ այս պարագան հասկնալի է որ կը դժուարացնէ դեկա – վարին տարած աշխատանքները: Տկար էին երգչախումբին մեներգողները: Բա – ւական յաջող էին խումբին ալթօները, հակառակ թիւով քիչ, որոնք վստահելի ձայներ էին, ինչ որ յաճախադէպ է հայ երգչուհիներու ձայնական կազմուածքին մէջ:

Ցաջող էր նոյնպէս նուագախումբը, մասնաւորաբար Տիկին է. Փէշլիվանեան, մեր լաւագոյն քանոնխմբիներէն, որ աւելի փայլ կուտար: Ղեկավարը՝ Հրանդ Աճէմեան զուսպ էր շարժուձեւերուն մէջ եւ յստակ իր ղեկավարութեան առեն:

Հրանդ Աճէմեան անկասկած կարելի բոլոր միջոցները ի գործ դրած էր երգ – չախումբի յաջողութեան համար, սա – կայն համեստ ձայներու գոյութիւնը՝ չէր կրնար դոհացնել դժուարահաճ եւ պահանջկոտ երաժշտասէրները:

Յամենայն դէպս մեծապէս գնահատելի են Հրանդ Աճէմեանի աշխատանքները յարատեւ ճիգեր ի խնդիր հայ երգի տա – րածման: Թող չարունակէ իր երաժշտ – ական գործունէութիւնը:

Բժ. Լ. ՄՈՄՃԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

« Բ Ա Զ Մ Ա Վ Է Պ »

Հայագիտական Բանասիրական – Գրական Հանդէս

Թիւ 1 – 4, 1979

Հրատարակութիւն՝ Վենետիկի Մխի – թարեան Միաբանութեան:

Ս. Ղազար:

ՄԱՔՍ ԳԻԼԻՆՃԵԱՆԻ

ՑԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲԻ ՉԵԿՈՑԸ

Մաքս Գիլինճեանի պաշտման յանձ – նախումբը, Մայիս 18 թուականով զե – կոյց մը հրապարակած է ուր կ՚ըսէ. – «1981 Փետրուարի որոշումով, էքս – Ան – Փրովանսի ամբաստանութեանց սեն – եակը ընդառաջ գնաց Մաքս Գիլինճեանի փաստաբաններ՝ Ռոպէր Պատէնթէռի եւ Փաթրիք Տէվէճեանի դիմումներուն, ո – րոնք դէմ առ դէմ հանդիպում մը կ՚ու – զէին ամբաստանութեան վկաներուն հետ: Ա՛յդ նպատակաւ, յանելեալ քէն – նութիւն մը հրահանգուեցաւ: Այսօր, այդ յանելեալ քննութիւնը ձախողու – թեան հաստատումի մը յանգած է, ամ – բաստանութեան բոլոր վկաները մերժե – ցին գալ այդ ճակատումին: Իրրեւ հե – տեւանք այդ մերժումին պաշտպան փաս – տաբանները ազատ արձակման դիմում մը կատարեցին: Իր ընտանիքին ուղղը – ւած նամակի մը մէջ, Մաքս – Հրայր Գիլինճեան կը յայտարարէ. –

«...Ի՞նչպէս զիս ամբաստանողները կրնան հանգիստ ըլլալ իրենց խղճին հետ: Պերնի թուրք դեսպանին վրայ յարձակո – ղը երբեմ չեմ եղած, բայց անհետեւանք յայտարարութիւններուն պատճառով ա – նոնց՝ որոնք երբեմ զիս չեն տեսած, բայց կը յանակնին զիս ճանչնալ չեմ գիտեր ինչ պատկերի վրայ, այս կացութիւնը կը կրեմ 15 ամիսէ ի վեր...»:

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՎՈԼԿԱՅԻ «ԴԺԲԱԽՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ»

Սովիէք Ուհիլի չաբաթաթերթը, – լոյս կը տեսնէ Լոնտոն, – կը մատնանշէ Վոլ – կա գետին՝ Եւրոպայի ամէնէն երկարը 3.700 քիլոմեթր, «դժբախտութիւնները», իրրեւ հետեւանք ճարտարարուեստակա – նացման, Համաշխարհային Բ. պատե – րազմէն ետք: Շաբաթաթերթէն քաղե – լով կը յիշատակենք գլխաւորները. – 21.000 քառակուսի քիլոմեթր արդասա – բեր հողեր ջուրին տակ կը մնան ըրած – բարներու կառուցումին հետեւանքով: Ջուրին հոսքին նուազումին հետեւանքով կասպից ծովին ջուրին տարողութիւնը կը նուազի լրջօրէն: Ձուկերը նմանապէս կը նուազին մտահոգիչ դառնալու աստի – ճան, բնութեան ապականութեան պատ – ճառով:

LIVRES RECUS:

« *VAHE GODEL* »

par Jean - Marie Le Sidaner

Ed.: Universitaires;

Fribourg, Suisse - 1981

ԼՐԱՏՈՒ ՍՊԱՍԱՐԿ

Փառ – Լոքս – Փիէվէ Լիկուէէ, անձ – նական ցուցահանդէս մը տուած է Մա – ռիա Սարեան Ապրիլ 25–էն Մայիս 3: Ծնած Միլանօ, արուեստագիտուհին նը – կարչութեան հետեւած է Քառոլա Տէ Ակոսթինիի մօտ, յետոյ շրջան մը ընդ – հատած ընտանեկան եւ աշխատանքի պատճառներով: Իւղաներկ եւ ջրաներկ գործեր սկսած է արտադրել երբ փո – խադրուած է Լիկուէէ եւ 1977–էն ցայ – սօր մասնակցած է խմբական ցուցահան – դէսներու եւ տուած նաեւ անձնական ցուցահանդէսներ:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԳՈՒՐՈՒՋԷՇՄԷԻ (Պոլիս), Երեւման Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ անուան տօնախմբ – րութիւնը տեղի ունեցած է Մայիս 17–ին, Շնորհք Պատրիարքի նախագահութեամբ: Պատարագած է Աստուր Վրդ. Ճիլոզ – եան: Ցաւարտ պատարագի, հոգեհան – դըստեան պաշտօն կատարուած է կաղ – գունեցի Զաքարիա Պատրիարքի ու հա – մայն սատարողաց յիշատակին: Ապա, «Կոմիտաս» երգչախումբի սրահին մէջ սարքուած է մատաղի սեղան: Ցօսք առ – նելով, Թաղ. Խորհուրդի ատենապետը՝ Եդուարդ Պէնկլեան, յայտնած է թէ՝ թաղին մէջ վարժարան չունենալով հան – դերձ, ունին մօտ 15 կրթաթոչակաւոր աշակերտներ զանազան վարժարաններու մէջ, նոյնիսկ՝ համալսարանը: Շնորհք Պատրիարքի գահակալութեան 20–ամեա – կին առթիւ, Թաղամասի քնակչութեան անունով՝ արծաթեայ ծաղկաման մը նը – ւիրուած է Պատրիարքին: Հաւաքոյթը վերջ գտած է՝ Շնորհք Պատրիարքի փակման խօսքով:

×

ՊՈԼՍՈՑ Նշանթաչ Ազգանքի Սրուեստի ցուցասրահին մէջ, Մայիս 11–ին բաց – ուած է Ռիթա Եաղուպեանի չորցուած ծաղիկներով գործերու ցուցահանդէսը, ուր ներկայացուած են ծաղիկներու, տե – րեւներու եւ չիւղերու օգտագործումով ստեղծուած 60–ի մօտ աշխատանքներ:

×

ՈՒՍՏՐԻ (Մէյցեալ – Նահանգներ) Ս. Երրորդութիւն Եկեղեցւոյ մէջ, Մայիս 12–ին, տեղի ունեցած է Կիլիկեան Թեմի հոգեւորականներու համագումարը, նա – խագահութեամբ առաջնորդ Մեսրոպ Ե – պիսկ. Աշճեանի եւ մասնակցութեամբ 16 հոգեւորականներու: Կարդացուած է Կը – րօնական Թողովի տարեկան տեղեկագի – րը: Ասոզիկ Աւ. քհնյ. Գալըճեան գա – տախօսութիւն մը կարդացած է «Աղանդ – ները Հայաստանի մէջ» նիւթին շուրջ: Անդրանիկ քհնյ. Պալճեան գատախօսած է «Թորլինոյի վարչամակը» նիւթին մա – սին: Թողովը քննած է նաեւ կրօնա–դաս – տիարակչական ծրագիրներ:

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Սաքօն ու Սարգիսը Գրիգորիոս Ձրգ – նաւորի քարայրէն վազուց հեռացած՝ ին – կած էին խոր հովտի մը մէջ, երբ անձ – րեւի խոշոր կաթիլ մը Սաքոյի ձեռքին վրայ ինկաւ:

– Պապի անձրեւէ, Սարգիս: Փաթ – թինք պէնքերը, – ըսաւ Սաքօն. – որ էս դիմացի լեռն ալ ելլենք, լեռները հետզ – հետէ կը փոքրանան: Վտանգը էդ մանր – մունր լեռներէն կը սկսի. չէրքեզ ձիա – բածները չատ կան էն տեղուանքը: Սար – գիս, նայէ որ ծայրայեղ վտանգի պա – հուն միայն կրակ բանանս: Գիշերուան ճամբորդութեան մէջ համբերանքը աւե – լի չահաւոր է, ըսաւ Սաքօն:

Ցետայու ամէն մէկ չարժումը, քայլը, տեղէ – տեղ փոխադրուիլը, վերջապէս անոր գոյութիւնը միշտ ալ վտանգներու հետ կապուած է: Սաքօն այդ վտանգ – ներուն աւելի վարժ էր: Ան էր, որ տեղէ տեղ զէնք կը փոխադրէր ու կ՚աշխատէր բարեկամներ դտնել քիւրտ ու չէրքէզ հո – վիւներու մէջ՝ իր չարժումները դիւրա – գրնելու համար: Ան միայն զիւղերը մըտ – նելէ կը զգուշանար, որովհետեւ իր ֆի – զիքական արտաքինով միշտ ալ կրնար կասկած ստեղծել:

– Սաքօն կացինի պէս տոպրակի մէջ կարելի չէ տեղաւորել, կոթը միշտ դուրս կը մնայ,– կ՚ըսէր ողորմած հոգի Մու – բարը:

Անձրեւի կաթիլները կը չատնային, մթութիւնը աւելի կը թանձրանար, եւ այդ ամբեւային մթութեան մէջ լեռները կը չնչէին կարծես, միայն թէ հովտի մէջ եղած ատեն ատրափի չքոնուէին ու հասնէին դիմացի լերան կատարը: Մի – ջոցի ու ամպերու հոտէն Աբէլ Սաքօն ու – ժեղ տարափ կը զուշակէր: Տարափի մը պահուն պիտի զժուարանար իրենց ճամ – բորդութիւնը, եւ ստիպուած պիտի ըլլա – յին չիտակ ճամբաներէն իյնալ, ինչ որ աւելի վտանգաւոր էր: Եթէ տարափն ու – ժեղ ըլլար, լեռներու կողերուն՝ ջուրե – րու հոսանքներ պիտի կազմուէին ու լ – րենց ելքը աւելի պիտի զժուարանար:

Անձրեւի այդ պահուն, Սաքօն վար – դաձորի զիւղացիներուն մասին մտածեց: Շատեր անպատսպար էին, ամանք սաւա – նով չինուած վրաններու տակ կը մնա – յին: Զօրաւոր տարափ մը պիտի թրջէր զիւղացիները, մանաւանդ երախաները:

– Ոտք վերցուր, Սարգիս, անձրեւը չչատցած՝ զիմացի լեռն հասնինք:

Սաքօ հազիւ խօսած էր, երբ չանթը հսկայ սուրի մը պէս փարատեցաւ, հով – տին փայլ տուաւ ու անցաւ: Որոտը այն – քա՛ն ուժեղ էր, որ կարծես երկինքը պայթեցաւ յանկարծ:

– Սարգիս, ինձ էնպէս կը թուի, որ փայլակը պիտի մատնէ մեզ. լաւ է՝ չու – տով լերան կատարը հասնինք:

Սաքօն ու Սարգիսը լերան քամակին վրայ էին, երբ սկսաւ խոշոր տարափ մը ու մութ պարապին մէջ ադմուկ մը փըր – թաւ: Տարափին խոշոր կաթիլները կը զարնուէին ապառաժներուն եւ Աբէլ Սա – քոյի լայն կռնակին: Նորէն չանթ ու նորէն որոտ: Այս անգամ չանթը այնքան ուժեղ էր, որ կ՚ըսես կրակէ այդ չեղբը լերան զագաթին վրայ կոտրուեցաւ ու երկու ֆէտայիները մէկ քանի ակնթարթ լոյսի բաց–խփող թեւերուն մէջ մը – նացին: Անոնց ետեւ, հովտի խորունկին մէջ տարափի ձայնը աւելի կը խորունկ – նար, կաթիլները կարծես երկաթներու վրայ կը թափէին:

– Ոտք վերցուր, Սարգիս,– կը կրկնէր Սաքօն, երբ ելքը հետզհետէ աւելի կը զժուարանար:

Ցարուխներուն մէջ ջուր կը լեցուէր ու անոնք կը ծանրանային: Կաւոտ հո – ղը ոտքերուն տակ կը սահէր: Ապառաժ – ներու արանքներէն սկսած էին հեղեղներ կազմուիլ անձրեւի ջուրերէն: Լերան կատարին հասնելու համար, տակաւին բաւական ճամբայ ունէին: Երկու ֆէ – տայիները ստիպուեցան խոշոր ապառա – ժի մը ներքեւ պատսպարուիլ: Ապառաժ – ներու արանքներէն իջած փոքրիկ հեղեղ – ները բռնած էին անոնց ճամբան: Սար – գիս զժուարութեամբ կը քալէր: Մութին մէջ կ՚ըսես երկինքը առաստաղի պէս չատ ցած իջած էր: Անձրեւի համաչափ աղ – մուկին հետ խառնուած էր հեղեղներու ձայնը:

(Շար. 331)

Ս.յրի Տիկին Գասպար Ալունեանի եւ զաւակները՝ Պաթիսթ, Ժան, Կապրիէլ, Մառի եւ Տէր եւ Տիկին Ֆրանչեսքօ Ջուցցէ ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԱՍՊԱՐ ԱԼՈՒՆԱՑԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 2–ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի՝ այս Ուրբաթ, Յունիս 5, ժամը 15·45–ին, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Իսիի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը։

Մահադդ չստացողներէն կը խնդրուի՝ ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ժան Մէնգիլճեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ Հոգեհանդստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 14, Ֆամը 11–ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց հօր եւ մեծ – հօր՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄԷՆՋԻԼՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

Այս Կիրակի, Յունիս 7, Փարիզի Ս. Յովհ. – Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ Հոգե – հանգստեան պաշտօն կը կատարուի՝

ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

OPERA DE MARSEILLE

CONCERT

Chorale

SAHAK - MESROB

Direction:

KHATCHIG YILMAZIAN

au Piano: JULIETTE YILMAZIAN

Au Programme:

KOMITAS, MOZART, RAMEAU, SARXIAN, BARTEVIAN, DIKRANIAN, HOVHANNESSIAN, ALTOUNIAN, ALEMSHAH, GANATCHIAN.

12 Juin, à 21 H.

- *Réservation: Eglise Arménienne du Prado; Tél.: 77. 84. 70*
- *M. V. Bozadjian; Tél.: 90. 53. 91*
- *A partir du 8 Juin à l'Opéra*

CENTRE D'ENSEIGNEMENT UGAB
STS. SAHAK — MESROB

33, Cours Pierre-Puget;
13006 Marseille — Tél.: 37. 75. 97

339, Ave. du Prado;
13008 Marseille — Tél.: 77. 84. 70

Vacances Enfants

du Dimanche 12 au Vendredi 31 Juillet

Le Centre Agréé de Vacances: RIVIERA accueillera vos enfants de 7 à 15 ans à ANGELLE (05) 1350 m. d'altitude, 16 km. de Gap. Les enfants seront logés en chambre de 2, 4, au 6, nourris, blanchis et encadrés par des moniteurs d'origine arménienne.

Pour tous renseignements veuillez téléphoner aux numéros suivants:

- *M. M. Harounian: 40. 08. 74 et*
- *U. G. A. B.: 37. 75. 97*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հունգարիայէն՝ Բորիս Թորգոմ, ծնած 1921–ին, կը փնտռէ իր եղբայրը (կամ անոր ընտանիքը) Արսէն Թորգոմ։

Լուր ունեցողներէն հեռաձայնել.–
642· 08· 20

Centre de Vacances

CROIX ROUGE ARMENIENNE
14, Sainte - Honorine - des - Pertes

Հայ Կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնը կը բացուի Յուլիս 4–ին։ Կ'ընդունուին 6 – 18 տարեկան մանուկներ եւ պատանիներ Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն համար։

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի գրասենեակը՝

32, Rue de Trévise, Paris 9e

Երկուշաբթի օրերը, ժամը 16 – 18 եւ կամ ժամադրուիլ, հեռաձայնելով՝

985· 36· 53

Ուշադրութիւն.– Կարմիր Խաչի 60–ամեակին առթիւ, սովորականէն աւելի մեծ թիւով կարօտ մանուկներ կ'ընդունուին ձրի եւ չափազանց նպաստաւոր պայմաններով։

Վարչութիւն
ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՈՒԽՏԻ ՕՐ

ՄԱՐՍԷՅԻ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

Այս տարի, Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ 15–րդ տարեկան Ուխտի Օրը կը կազմակերպուի՝ Կիրակի, Յունիս 7–ին, Հոգեգալուստի տօնին առթիւ։

Ուխտի Օրուան կրօնական եւ աշխարհիկ հանդիսութիւններուն կը նախագահէ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան.– 8·30։
Պատարագ.– 10·00։

Յաւարտ Պատարագի՝ Մատաղօրհնութիւն, որմէ յետոյ ախորժակաբեր մը կը հրամցուի ներկայ հաւատացեալներուն։ Ըստ տարիներու աւանդութեանց, այս տարի եւս կը կազմակերպուի՝ Ուխտաւորի Սեղան, եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։

Buffet Campagnard à Nice

Le Foyer Culturel Arménien de Nice, organise
à l'occasion de la venue de Théâtre d'Art Dramatique d'Erévan
un Grand Buffet Campagnard
Lundi, 8 Juin, à 12 H.

HOTEL PLAZZA — 12, Ave. de Verdun
— Tous les Arméniens y sont conviés —

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊՏՈՒՅՏ

PIQUE - NIQUE FAMILIAL
en proche Normandie

Organise par:
La Croix Bleue de Chaville
Le Dimanche, 21 Juin
Départ dec cars à 8h.30 devant l'Eglise Arménienne de Chaville.
Frais de transport: Adultes 20 F.
Enfants 10 F.
Jeux — Boules — Ballon
Inscriptions jusq'au 10 Juin inclus, auprès de:
— *Mme. Jeanine KULTCHEYAN:* Tél.: 750. 40. 47 (le soir)
— *Mme. Louise KARAOGLANIAN:* 705, Ave. Salengro - Chaville
Tél.: 750. 10. 85 (dans la journée)
— *Retour prévu vers 20 h.* —

Dîner - Réception

EN L'HONNEURE DE LA TROUPE THEATRALE VENUE D'EREVAN
Mercredi, 10 Juin, à 20 H. 30
YAN'S CLUB
5, Avenue Reille — 75014 Paris

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ամանաորի Դպրատհանդէսը, Լիոնի մէջ, Յունիս 28–ին

Le Théâtre d'Art Dramatique d'EREVAN

Sous le haut patronage et la présence effective de:
Dr. RITA PARSADANIAN
Présidente de la Croix Rouge d'Arménie
à l'occasion du 60eme anniversaire de la
CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente
Sous la Présidence de: HENRI VERNEUIL
SAMEDI, 13 JUIN, A 20h.30

ԱՐԵՒԵԼԵՑԻ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ
(LE DENTISTE ORIENTAL) ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)

———×———

DIMANCHE, 14 JUIN, A 14h.30
Sou la Présidence de: JEAN CARZOU
(de l'Académie des Beaux-Arts)

ՍԷՐ ԵՒ ԾԻՆԱՂ
(AMOUR ET RIRES) ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)
Mise en scène: HRATCHIA KAPLANIAN (Artiste Emerite d'URSS)

MAISON DE LA MUTUALITE
24, Rue Saint Victor, 75005 Paris — Métro: Maubert-Mutualité

Assurez vos billets... sont en vente..:
— PARIS; Ets. BAKERDJIAN: 35, Rue de Trévise - Tél.: 770.07.25
— PARIS; Librairie PALOUYAN: 9 Rue de Trévise - Tél.: 523.24.97
— Alfortville; Maison DANY: 10 bis, Rue Etienne Dolet - Tél.: 378.03.65
— Alfortville; CAPPADOCE: 67 bis, Quai Blanquai - Tél. 375.05.30
— Arnouville; Alim. NIGOGHOSSIAN 121 Av. Henri Barbusse-Tél.: 985.04.46
— Bois-Colombes; DJIZMEDJIAN: 31, Rue Paul Déroulède-Tél.: 781.09.72
— Clamart; SEVAN: 4, Rue Lazare Carnot - Tél.: 642.16.07
— Issy-les-Mlx.; Ets. SANOSSIAN, 109. Rue J.J.Rousseau-Tél.: 645.13.52
— YAN'S CLUB; 5, Ave. Reille - Paris 14e — Tél.: 589. 20. 48

Réservation par téléphone:
— NAVASSARTIAN: 985. 36. 53 — SAGHATELIAN: 854. 35. 74

LE THEATRE D'ART DRAMATIQUE D'EREVAN
présente également à:

« LE DENTISTE ORIENTAL »
— Lyon: Salle Rameau; Samedi, 6 Juin, à 20h.45
Sous la Présidence de: A. AUBOZIAN et Dj. BAHADOURIAN
Billets en vente: Au Bureau de l'Eglise Arménienne
40, Rue d'Arménie
SEVAN VOYAGES: 48, Cours de la Liberté
Réservation par téléphone:
DEYIRMENJIAN: 824. 65. 24 — FELLAHIAN: 862. 83. 42
TCHALIKIAN: 862. 97. 67
— Nice: Théâtre du Vieux Nice; 7 Juin, à 20.45
Sous le haut patronage de: R.P. DARON GEREJIAN
Avec la collaboration du Foyer Culturel Arménien
Billets en vente: Ets. AZAD; 6, Rue Oscar II — Tél.: 88. 19. 59
Réservation par téléphone:
IKEDJIAN: 83.35.03 - MARDOYAN: 88.43.04 - BALIOZIAN: 87.00.12
DJEVISIAN: 43. 79. 08

« AMOUR ET RIRES »
— Nice: Casino Club; Lundi, 8 Juin, à 15h.30
— Valence: Salle des Fêtes; Mardi, 9 Juin, à 20h.30
Avec la collaboration des Associations Arméniennes
Billets en vente: chez les Dames de l'U. G. A. B.
et 8 jours avant la représentation à la SALLE DES FETES DE VALENCE

Prix des places pour chaque séance: 40, 60, 80 *et* 100 *F.*
AUTOCARS: de Grenoble à Nice- - Genève - Lausanne - Lyon. Bagneux - Mutualité; départ: Métro Bagneux, à 19 h. 15

VOYAGES EN ARMENIE 1981

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 01 au 12 Août 81 — 3.990 F.
du 05 au 16 Sept. 81 — 3.990 F.

2° VOYAGES DE 14 JOURS

du 18 au 31 Juillet 81 — 4.290 F.
du 08 au 21 Août 81 — 4.290 F.
du 02 au 15 Octobre 81 — 3.490 F.

3° VOYAGE DE 16 JOURS

DU 01 AU 16 AOUT 1981 — 4.690 F.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS
OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans
2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.
S'adresser à:
Elia PEHLIVANIAN
tél. domicile: 384 31 28

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.
2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :
.....
Rayer les mentions inutiles

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՇԱԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
6
SAMEDI
6 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՍԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.923

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.923

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ – ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՒԱՅԺՄ՝ ՄԻԱՅՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ Է

Հինգշաբթի օր, համայնավար ու ընկերվարական նոյն դահուն ակութիւնը կը յուշաբերէին, իրենց խօսակցութեանց արդիւնքէն:

Առաջինները, որ առենէ մը ի վեր ոգրած են «բոլոր տեսակի օձերը (fou – էավր) կլլել» չեն ծանրանար խոր տարաձայնութեանց վրայ, այլ չեչոը կը դնեն համանակաւոր եւ մակերեսային բնոյթ ունեցող համաձայնութեանց վրայ:

Հրատարակուած միացեալ յայտարարութիւնը, զոր կարդաց ընկերվարական կուսակցութեան Ազգ. դիւանի անդամ՝ Փան Փորէն, կ'ըսէ ի մէջ այլոց. – «Այս վիճաբանութիւնները նկատի առին իւրաքանչիւր կուսակցութեան հաղորդ անձնաւորութիւնը, որուն մէկին ու միւսը օրինաւոր կերպով կապուած է: Հաստատեցին որ երկու կուսակցութեանց միջեւ տարակարծութիւններ կան կարգ մը հարցերու շուրջ, որոնց մասին, որոնցմէ հարցերը խորացնել: Միաժամա – նակ վերաքննեցին բազմաթիւ համաձայնութեանց դոյութիւնը, որոնք կը վերաբերին անմիջական կամ երկար ժամանակի վրայ երկարող միջոցներուն՝ անգործութեան, աշխատանքներու ստեղծման, երիտասարդներու կազմաւորման, շաբաթական 35 ժամ աշխատանքի առանց աշխատավարձի նուազումի, աշխատանքի պայմաններու բարելաւման, արձակուրդի 5-րդ շաբաթուան, ամիսի, ընտանեկան նպաստներու, ծերութեան նուազագոյն թոշակի եւայլն. եւայլն. յաւելումներուն»:

Եւ ուրեմն, այս կարկտան համաձայնութեան միակ համաձայնութիւնը՝ ընդհանուր է, այսինքն երկու կուսակցութիւնները համաձայնած են որ ընարութեանց Բ. շրջանին, Ձախը մէկ թեկնածու ձգէ, ան որ Ա. շրջանին լաւագոյն դիրքը ապահոված էր:

×

Նոյն իրիկունը՝ Հինգշաբթի Փարիզ տէ Փրէնսը երեք քառորդով միայն լեցուն էր համայնավար հանրաժողովին համար, ուր ծորժ Մարչէ լաւ «մարսած» կը թուէր Ընկերվարականներու անզիջող դիրքը եւ առանց յուսահատելու կը կրկնէր՝ «պարտաւոր ենք մեր պատասխանատուութիւնները ստանձնելու կառավարութեան մէջ», կը մնայ իրեն նոյն համբերատար լաւատեսութիւնը պահել, հակառակ անոր որ նոյն ժամուն նախագահ Փիէր Մօռուա, կը չեշտէր թէ կառավարութիւն մը չի կրնար երկու դաշնակցութիւն վարել, պէտք է հաճախոհ ըլլայ:

———×———

ԼԵՀԱՍՏԱՆ

ՄԹՆՈԼՈՐՏԸ ԼԱՐՈՒԱԾ Է

Լեհաստանի եւ դրացի համայնավար երկիրներու միջեւ լարուած վիճակ մը դոյութիւն ունի, որ օրէ օր կը վատթարանայ: Ներքին ճակատի վրայ, հակառակ Լեհ Վալեզայի բացակայութեան, Սոլիտարիթէ կրցած է միացեալ ճակատ կազմել լեհ Համայնավար կուսակցութեան մեծամասնութեան հետ: Այս ճակատը կը մերժէ Քաթօլիցկէի մէջ անց եալ չարաթ ժողով գումարող եւ լեհ նոր իշխանութիւնը դատապարտող պահպանողական խմբակի քննադատութիւնները, մերժում՝ զոր իր կարգին կը դատապարտեն Սովետ. – Միութեան, Արեւելեան Գերմանիոյ եւ Չեխոսլովաքիոյ Ստալինամիտ համայնավար կուսակցութիւնները: Նման դատապարտում կը կրկնուի, աւելի՛ խիստ բառերով, Հինգշաբթի առաւօտ, երբ ԹԱՍ-ի լրագրականը դործակալութիւնը կը նշէ որ Սոլիտարիթէի առաջնորդներէն Պոկտան Քրաքովսքի «հակա – Սովետ» միտում-ներ ունի եւ լեհ ժողովուրդի հակառուս ազգայնականութիւնը կը դրդռէ: Արդարեւ, Քրաքովսքի կ'ըսէ. – «ես չպահանջեցի (ինչպէս կ'ըսէր Թաս) որ կարմիր դրօշը վար առնուի Զավիէրչէ քաղաքի քաղաքապետարանէն: Սակայն պահանջեցի որ Լեհաստանի դրօշն ալ անոր քով ծածանի, որպէսզի մարդիկ դիտնան թէ լեհական քաղաքի մը մէջ կ'ապրինք, ոչ թէ սովետ»: Ապա պա – հանջած է որ 1945-էն ետք փոխուած փողոցներու անունները վերստանան իրենց հին անունները: Ի մասնաւորի, չեչտած է որ «Կարմիր Բանակ Փողոց»ին պէտք է տրուի «Իկնաս Փատերեւսքի» անունը, զոր կը կրէր մինչեւ 1945: «Աչխարհա – ծանօթ եւ հայրենասէր մարդ էր Փատերեւսքի», կը չեշտէ Քրաքովսքի, եւ սակայն խօսքին ճշմարտութիւնը չի կըրնար քօղարկել այն միամիտ դրդռումը, որ նման արտայայտութիւններ կ'ուղղեն Սովետ. Միութեան կառաւիօրէն պահպանողական Բանակին, որ մեծ ազդեցութիւն ունի կառավարական մտածելակերպին վրայ:

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՌՈՒՄԲ ՄԸ՝

ԻՍԻԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՒԱՋԻՒ

ՆԻՒԹԱԿԱՆ ՎՆԱՍՆԵՐ

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ՊԱՏԱՐԱԳԸ ԿԸ ՄԱՏՈՒՑՈՒԻ

Տասը օրուան ընթացքին, 3-րդ ռումբն է, որ կը պայթի հայկ. հաստատու – թեան մը դէմ: «Ալեք Մանուկեան, Մը – թեան մը դէմ: «Ալեք Մանուկեան, Մը – չակութային կեդրոնէն եւ Փարիզի Հայոց Եկեղեցիէն ետք, Հինգշաբթիէն Ուրբաթ լուսնալիք գիշերը, ժամը 1·30-ին ռումբ մը պայթած է Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին Եկեղեցւոյ առջեւ, 6 Աւրնիւ Պուռկէն, օդը հանելով եկեղեցւոյ մուտքի դուռը եւ բաւական վնաս հասցընելով գրասենեակի մուտքի դրան: Անմիջապէս տեղւոյն վրայ փութացած են ոստիկանութիւնը, քաղաքապետը՝ Անդրէ Սանթինի, համայնավար երեսփոխան՝ կի Տիւքոլոնէ: Առաւօտ կանուխ, հասած էր նաեւ կաթ. Պատուիրակ եւ Փարիզի առաջնորդ՝ Սերովբէ Արք. Մանուկեան, որ խորհրդակցութիւններ կ'ունենար տեղւոյն վրայ: Նախքան այս նոր եղեռնագործը, Փարիզի Մայր Եկեղեցւոյ դիւանը, մեզի ղրկած էր հաղորդագրութիւն մը, զոր կը հրատարակենք քիչ անդին:

×

Առայժմ, հիմնուած ոչ մէկ մեկնաբանութիւն կարելի է ընել այս անտէր – քանի, ցարդ, ոչ ոք տէր եղած է – արարքներուն մասին, որոնց թրքամոլի բնոյթը, եթէ սկսի խուճապ ստեղծել Ֆրանսահայ մեր գաղութէն ներս որեւէ ձեւով չի կրնար նպաստել հայկ. մեր հարցերուն:

×

Կիրակի առաւօտ, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին Եկեղեցւոյ մէջ, Պատարագը կը մատուցուի ըստ սովորական – նին:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Խոր յուզումով եւ ցաւով կը յայտնենք մեր ժողովուրդին, թէ Հինգշաբթի օր, Յունիս 4, 1981-ի առաւօտեան, ծրարի մը մէջ փաթթուած ռումբ մը զետեղուած էր Փարիզի Մայր Եկեղեցւոյ զըլխաւոր մուտքին առջեւ:

Եկեղեցւոյ լուսարարը պատահմամբ կը նշմարէ զայն, բարեբախտաբար չի դպիր անոր եւ անմիջապէս կը տեղեկացընէ Դիւանապետին եւ փոխանորդ Սըրբազանին: Սրբազանը պարագան փութով կը տեղեկացնէ Կրան Բալէի ոստիկանութեան, որոնք անմիջապէս ամէն միջոց ձեռք կ'առնեն եւ կը փութան յաջողութեամբ չէզոքացնել զետեղուած ռումբը:

Բարեբախտութիւն եւ Աստուածային նախախնամութիւն եղաւ, որ դժոխային այդ գործիքը չպայթեցաւ. այլապէս՝ իր տարողութեամբ՝ ազէտ մը պիտի ըլլար մեր եկեղեցիին եւ համայնքին համար:

Հայրապետական Պատուիրակը անմիջապէս խորհրդակցութեան հրաւիրելով Եկեղեցւոյ Վարչական Մարմինը, հարկ եղած դիմումը կատարեց Պատկան իշխանութեանց՝ նման դէպքերը կանխելու համար:

Այս ցաւալի առիթով կոչ կ'ընենք եւ կը զգուշացնենք մեր ժողովուրդը, որ չրջահայեաց եւ ուշադիր ըլլայ զոհ չերթալու նման դէպքերու, որոնք դժբախտաբար, մանաւանդ այս օրերուն, յաճախադէպ են ոչ միայն աշխարհին՝ այլ նաեւ մեր համայնքին մէջ:

Դ Ի Ւ Ա Ն
ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
(կնիք)

Յունիս 4

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԵԱՆ ՏԷՐ ԿԸԼԼԱՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԸ

———o———

Ուրբաթ առաւօտ վերը տուած մեր տեղեկութիւններէն ետք, ժամը 10-ին, ձայնասփիւռը կը հաղորդէր որ «Թուրք իսլամական խմբակ» մը, հեռաձայնելով Ա. Ֆ. Փ.-ի տէր եղած է Իսիի Հայոց Եկեղեցւոյ դէմ կատարուած եղեռնագործին:

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ 44-ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Յունիս 3-ի մրցումներու արդիւնքներն են. –

Կայրաթ – Նեֆթչի	2 – 0
Պախտակոր – ԲՍԱ	1 – 2
Տաւրիա – Կուբան	3 – 1
Դինամօ (Թ) – Տորպեդօ	0 – 0
Արարատ – ԲԿՍԱ	1 – 0
Զէնիթ – Չերնոմորեց	1 – 2
Դինամօ (Մինսկ) – Դինամօ (Կ)	1 – 0
Սպարտակ – Շախտեոր	1 – 0

Այս խաղերէն ետք դասաւորման գլխին են. –

Դինամօ (Կ)	20 կէտ
Տորպեդօ	16 կէտ
Սպարտակ	14 կէտ

«ՅԱՌԱՋ — ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ 51»

«*Միտք եւ Արուեստ*»ի այս ամսուան նոր թիւը 51-րդն է: 1976-ի Դեկտեմբերին, երբ առիթ այս ամսօրեայ մասնաւոր թիւը հրատարակելու ինձ մը յանդգնութիւն տալը, մեր նպատակն էր՝ ամէն քանէ առաջ, մերժել Սփիւռքահայ մտքի յաճախ վերագրուած մահաբոյնը, մերժել նոյնիսկ անոր կարապի երգը երգելու լալկանութիւնը, զոր ստանձնած է յաճախ եղերամայրերու հատաքուծոյ մը, թէ՛ Սփիւռքի, թէ՛ ալ Հայաստանի մէջ:

Կոյր չէինք ու չենք՝ իրականութիւնը ներու առջեւ: Տարիներու ընթացքին մեր ժողովուրդը բանական մաշեցաւ Սփիւռքի լպրծուն պողոտաներու վրայ, ու շատցան շիրիմները, – այս թերթը կորսնցուց, իր խմբագրէն անդին ու ուրիշ շատերու կարգին՝ Տէր – Ցակոբեանը, Խոնդկարեանը, Գմբէթեանը, Սաթեանը, Շահնուրը, Նարդունին ու Սամուէլը: Կորսնցուց թէ՛ որակ, թէ՛ քանակ:

Այս բոլորը իրատես ու անխթիր աչքերով տեսնելով հանդերձ՝ ուզեցինք հաստատել, առանց յաւակնութեան, որ «Յառաջ» հատարիւմ կը մնայ իր կոչումին, որն է՝ տեղ տալ նոր ու խոստումնալից գրիչներու, որոնք կը յամառին գրել ու մտածել իբրեւ հայ, հայերէնով, նոյնիսկ Սփիւռքի ներկայ պայմաններուն մէջ:

Կը հաւատանք որ «*Միտք Եւ Արուեստ*»ի առաջին 50 թիւերը ցոյց կուտան թէ աբեւմտահայերէնը թանգարանի ապրանք չէ դեռ, ոչ ալ Սփիւռքահայ մտքը՝ ամլացած: Անշուշտ փոփոխութիւններ պատահեցան՝ մեր ի սկզբանէ նախատեսած ուղեգիծին մէջ: Մենք այս թերթի գոյութեան առաջին երկու տարիներու ընթացքին շեշտը դրինք մեր ենթախորագրի «արուեստ»ին վրայ, իսկ անկէ ետք, բաղմակող պայմաններու բերումով, յարաբերաբար աւելի ընդգծեցինք հաղաքական «միտք»ը: Ընդգծում մը՝ զոր գուցէ կ'արդարացնեն օրուան դէպքերը:

Հաստատած էինք, առաջին թուին մէջ, յոյն իմաստունին սեմաչելի դասին խովն ի վեր, – ի՞նչ բանի կը ծառայեն, «Յառաջ», բոլոր ճիգերդ, բանի Սփիւռքի բոլոր ճիգերը մահուան դատապարտուած են:

– Ճիգ մը ընելու, մեռնելէ առաջ:

Կը հաւատանք որ այս առաջին թիւերը համեստ փաստ մըն են, որ ատենը չէ եկած՝ Սփիւռքահայ մտքի մահազդներ պատրաստելու:

«ՅԱՌԱՋ»

ՎԱՂԸ՝

«ՅԱՌԱՋ — ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»

Ինչպէս ամէն ամսուան առաջին կիրակին, վաղը լոյս կը տեսնէ «Յառաջ – Միտք եւ Արուեստ»ի նոր (51-րդ) թիւը, հետեւեալ բովանդակութեամբ.–

ԽԱՉԻԿ ԹՕԼԻՕԼԵԱՆ. –
Ի՞նչ կը մտածէ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.–ը

DANIEL LEUWERS.-
Ionesco; Francis Ponge

HAMAZASB SAKAYAN.-
Jusqu'à la mort, Elégie.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

(ՎԵՊ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐԱՆԻ)

Ի ՅՈՒՇ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱՒԱՂՈՒՄՆԱՒՈՐ

Մարտիրոս Գալուստեան, Ալեքսանդր Ծատուրեան, Գրիգոր Ղազարեան, Ստեփան Ղազարեան, Ստեփան Ղազարեան (կրտսեր), Ստեփան Ղազարեան (կրտսեր), Ստեփան Ղազարեան (կրտսեր),

ՆՈՐ ՄՕՏԵՑՈՒՄ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆ

Մանկավարժական տեսութիւնը ներկայիս կը հաստատէ որ ուսումը միայն դպրոցին մէջ չի իրականացուիր։ Դաս – տարակչական աշխատանքը կրնայ տարածուիլ ամէն տեղ, զանազան միջոցներով, մանուկին անվիտակից գործակցութեամբ։ Նման աշխատանք անպայման գրքի ու տպագրուած էջի վրայ չի սեւեռիր, կամ անոնց օգտագործման վրայ չի յենիր, այլ կը փորձէ օգտագործել մանուկին տեսողական զգայարանքը, ի-նչն համեմլի թուղթ խաղերու միջոցաւ։

Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ շատ արձագուած են դաստիարակչական նը – պատակ ունեցող խաղեր ու այսպէս – կոչուած «խաղալիքներ» որոնք խաղէն աւելի՛ բան մըն են սակայն։ Վերջերս, Հալիֆաքսի Գարբիէլ Զեմպերճեան պե – տական գաղափարը ունեցած է նման ըս-կզբունքներու վրայ հիմնուած խաղեր ներկայացնել հայ հանրութեան։ 1980–ի Դեկտեմբերին, Հալիֆաքսի Հ. Մ. Ը. Մ.–ի ակումբին մէջ տեղի ունեցած ցուցահան-դէս մը տեղւոյն ժողովուրդի ուշադրու – թեան յանձնած է դաստիարակչական խաղերու ամբողջ շարք մը։ Ուրիշ խաղե-րու կարգին ցուցադրուած են «բակըլ – նեը», այսինքն մանուհատուած պատ – կերներ, հիմնուած Հայոց պատմութեան վրայ, որոնց վերամիացումը աշխարհի ա-ռջին կողմը ծանօթ ժամանց մըն է։ Այս պատկերներու դծագրութեանց հեղինակն է Վիգէն Յակոբեան։ Գաղափար ու յղա-ցումը լաւ են, սակայն պատկերները քիչ մը չատ խճողուած եւ չինծու։ Մանրթելի էր որ աւելի խնամքով պատրաստուած ըլլային։

Նման աւելի հմտօրէն պատրաստուած են Ա – Բ – Գ–եան խորանարդներ եւ մա-նաւանդ «Աքրէպըլ» խաղ՝ հայերէն լեզ-ուով անշուշտ։ «Սքրէպըլ»ը ոչ միայն մանուկ, այլ պատանիներու և ուրիշներու ալ յարմար խաղ մըն է, նորէն Համաշ – խարհային սպառումով։ Խաղի մէջ գոր-ծածուղ խաղատախտակն ու կտորները ալ յղացուած են եւ խնամքով պատ – րաստուած։ Կարելի է հաստատել ան – կասկած որ թէ՛ զպրոցական զանազան հիմնարկներ, թէ՛ ալ անձեր՝ որոնք մա-նուկներու յարմար դաստիարակչական նուէրներ կը փնտռեն, գոհ պիտի մնան այս «Սքրէպըլ»ի տառախաղով։

Խ. Թ.

նի, որ լազարիսթներու Միաբանութեան անդամ է։ Պօղոս վրդ. Տէր – Պօղոսեան, ամինկն է ճաեւ, մօրս, Գիւլիզարի գեր – դաստանին։ Ղարսայ ռէս Միքոյի եղբօր, Տէր – Յարութիւնի ձեռամբ կնճռուած։

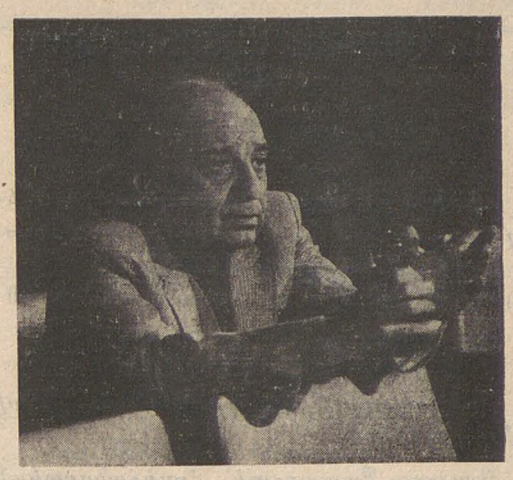
(**) Սարհատ՝ կեղծ անունն է Գէորգ Զաւուշին։

ԵՐԵՒԱՆԻ ՏՐԱՄԱԹԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ՓՐԱՆՍԱ. ՇՐՋԱՊՏՈՑՏԻՆ ԱՌԹԻԻ

—o—

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՐՏԻՍՏ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿԻ ԿՐԿՆԱԿԻ ԴԱՓՆԵԿԻՐ

ՀՐԱՉԵԱՅ ՂԱՓԼԱՆԵԱՆ

1935 Յունուարին, հազիւ 15 տարեկան, ան մտաւ Լենինականի Ա. Մոռավեան Թատրոնը եւ իր առաջին քայլերը սկսաւ Թատերական արուեստին մէջ։ Ցետա – գային հանդամանքներու բերումով, ան տեղափոխուեցաւ Երեւանի պատանի հանդիսատեսի Թատրոն ուր խաղաց բազ-մաթիւ դերերը, լեմատրեց Թատերախա – ղեր եւ յետոյ դառնալու համար նոյն Թատրոնին բեմադիրը։ Տարբեր տա – րիներ ան ղեկավարեց Ալ. Սպենդիար – եան Օպերայի եւ Բալետի, Գ. Սունդուկ-եան Թատրոնները, միաժամանակ իրա-գործելով հիասքանչ բեմադրութիւնները հայ, ռուս եւ եւրոպական Թատերգու – թիւններէն։

Օժտուած ըլլալով մեծ տաղանդով եւ անսպառ երեւակայութեամբ Հրաչեայ Ղափլանեան արագօրէն տեղ գրաւեց Խորհրդային յայտնի բեմադրիչներու շարքերուն մէջ։ Շարք մը բեմադրու – թիւններ իրագործեց Մոսկուայի Թատ-րոններուն մէջ։ Առանձնապէս պէտք է նշել Ս. Դանգուլովի «Ճանաչումի» եւ Լ. Ուկրաինկայի «Քարէ Տիկնոջ» բեմադ – րութիւնները, Շէյքսպիրի «Րիչար Եր – րորդի» բեմադրութիւնը Ե. Վախթան – գովի Թատրոններուն մէջ։

Հրաւիրուեցաւ Զեխոսլովաքիայի Պը – րաթիսլաւա քաղաքը ուր իրագործեց Լ. Թոլսթոյի «Կենդանի Դիակ»ի բեմադ – րութիւնը։

Ապրելով ստեղծագործական ժիր կեան-քով, Հրաչեայ Ղափլանեանը երկար ժա-մանակ մտածեց ստեղծել տրամաթիկ նոր Թատրոն որուն ստեղծագործական կազմին մէջ ըլլային իր գաղափարական համախոհները։ Ի վերջոյ յաջողեցաւ 1966–ին Սովետական Հայաստանի կա-ռավարութեան որոշումով հիմնել Թատ-րոն – Սթիւտիօ։

Բայց Հրաչեայ Ղափլանեանը ոչ միայն խորհրդային ականաւոր բեմադիր է, այլեւ մեծագոյն հասարակական գոր-ծիչ, ՀՍՍՀ Գերագոյն Սովետի երես – փոխան, ՍՍՀՄ Մշակութային Նախա – րարութեան Գեղարուեստական Խորհուր-դի եւ ՀՍՍՀ Մշակութային Նախարա – րութեան Գեղարուեստական Խորհուրդի անդամ։

Միեւնոյն վարպետութեամբ ան կը բեմադրէ ամենատարբեր տեսակի թա – տերախաղեր՝ ողբերգութիւններ, կա – տակերգութիւններ, եղերախաղեր, եր – գիծական գործեր, իւրաքանչիւրին հա – մար գտնելով ամէնէն անսպասելի եւ ինքնատիպ լուծումներ։ Ան ստեղծած է իր անկրկնելի Շէյքսպիրեսպատումը, տարբեր տարիներ բեմադրելով «Օթել – լօ»ն, «Ռիչարդ Երրորդը», «Գորիոլանը» որոնք արժանացած են սովետական եւ արտասահմանեան մամուլի եւ Շէյքս – պիրագէտներու հիասքանչ գնահատակա – նին։

Հրաչեայ Ղափլանեանի ստեղծագոր – ծական երեւակայութեան չնորհիւ, Տը – րամաթիկական Թատրոնի ներկայա – ցումները ներթափանցած են յուզակա – նութեամբ, հանդիսաւորութեամբ, հը – րատապ կենսական երեւոյթներն զգալու խորութեամբ, վառ թատերայնութեամբ, ճկունութեամբ եւ բեմական հնարքով։

Բազմաբնոյթ ստեղծագործական այս համաձուլուածքի չնորհիւ է որ Տրամա-թիկական Թատրոնի դէմքը գեղարուես – տական առումով առաւել հրապուրիչ ու սիրելի է հանդիսականներու լայն շար – քերուն մէջ։

Ա. ԱՍԼԱՄԱԶԵԱՆ

– ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ –

ՊՈԼՍՈՑ Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցի մատրան մէջ, Մայիս 28–ին, պատարագած եւ քարոզած է Վրթանէս Ա. քհնյ. Տէրտէրեան։ Ցաւարտ պատարագի այ – ցելութիւն տրուած է հիւանդանոցի հիմ-նադիր Ցարութիւն Ամիրա Պէզճեանի, Կիւլպէնկեաններու եւ այլ բարերարնե – րու դամբարաններուն ու հոգեհանգստա – եան պաշտօն կատարուած։ Կէսօրուան հաշ մը տրուած է, մասնակցութեամբ հոգեւորական դասուն, հոգաբարձու – թեան, դպիրներու եւ հիւրերու։ Խօսք առած է Վրթանէս Ա. քհնյ.։

×

ԹԵՀՐԱՆի «Հայ Ակումբ»ի սրահին մէջ, Մայիս 3–ին, տեղի ունեցած է «Վաչէ Յովսէփեան» վարժարանի ամա – վերջի հանդէսը, հովանաւորութեամբ Արտակ Աբք. Մանուկեանի։ Բացումը կատարած է տեսչուհին՝ Նոյեմիկ Համ – բարձեան, ներկայացնելով ընթացիկ ու-սումնական տարեշրջանի տեղեկագի – րը։ Ցայտագրի գործադրութեան աւար-տին Արտակ Աբք., նախքան վկայական-ներու բաշխումը, խօսք առնելով անդ – րադարձած է հայեցի դաստիարակու – թեան կարեւորութեան։

×

ՈՒՐՄԻՈՑ մէջ (Պարսկաստան), Մա – յիս 10–ին, տօնուած է Մայրերու Օրը, կազմակերպութեամբ Հ. Օ. Մ.ի։ Բա – ցումը կատարած է Թամարա Ղահրա – մանեան։ Գործադրուած է գեղարուես – տական յայտագիր մը բաղկացած երգե-րէ։

×

ՄՈՆՐԷԱԼի Հայ Կեդրոնի «Ա. Ահա – րոնեան» սրահին մէջ, Մայիս 8 – 10, տեղի ունեցած է կարօ Մարկոսեանի նը-կարչական ցուցահանդէսը, ուր ներկա – յացուած են շուրջ 90 իւղաներկ ւ ջրա-ներկ գործեր։

ԹԵՀՐԱՆի Զարմահալի Հայ Ուսում – նասիրաց Միութեան կեդրոնը նշուած է Միութեան հիմնադրութեան 50–ամեա – կը։ Բացումը կատարած է նախագահը՝ Անդրանիկ Բաբումեան, անդրադառնա – լով Միութեան հիմնադրութեան պայ – մաններուն (1930 Հոկտեմբեր 12) եւ ա-ռաքելութեան։ Բանախօսած է Յովհան – նէս Աբրահամեան, որ յոբելեանին առ – թիւ զրքոյկ մը պատրաստած է Միու – թեան գործունէութիւնը պատկերացնող։ Ազասի Փուլադեան կարդացած է ստայ – ուած ուղերձներ եւ չնորհաւորութեան դիրեր։ Ողջոյնի խօսք արտասանած է Կորիւն Եպիսկ. Պապեան։ Գեղարուես – տական յայտագրի գործադրութենէն ետք յոբելեանը վերջ գտած է Թեմին ա-ռաջնորդ Արտակ Աբք. Մանուկեանի փակման խօսքով։

×

ԹԵՀՐԱՆի «Հայ Ակումբ»ի սրահին մէջ, Մայիս 24–ին, նշուած է Արտակ Աբք. Մանուկեանի առաջնորդական եւ զրական գործունէութեան 20–ամեակը։ Ողջոյնի խօսքեր արտասանած են Կորիւն Եպիսկ. Պապեան, Տօքթ. Վարդգէս Նա – հապետեան, Լիզա Բերբերեան եւ Արամ Անտոնեան, ներկայացնելով Արտակ Աբք.ի հոգեւոր, հանրային եւ զրական գործունէութիւնը։ Վերջին քսանամ – եակին Արտակ Աբք. հրատարակած է «Խօսք Ժողովրդին» (1961), «Աւետարա-նի Շունչով» (1962), «Հաւատքի Հար – ցը Աբդի Ընկերութեան մէջ» (1963), «Ապրիլ 24» (1965), «Աստուածաշունչ Մատեանը» (1966), «Հայ Եկեղեցու Տօ-նները» (1969), «Լոյս եւ Ստուեր» (1971), «Աբեւ Գիչերուան Մէջ» (1973), «Զուրը Կրօնական Ծիսակատարութեան մէջ» (1973), «Վերանորոգումի Հարցը Հան – րային եւ Մշակութային Կեանքին Մէջ» (1976), «Լուսաւոր Ճամբաներ» (1976) եւ «Կենցաղագիտական Խորհուրդներ» (1977) գործերը։

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻԻՆ ՄԸ

Սաքօն կը մտածէր վարդաճորի դիւ – ղացիներու մասին. եւ սակայն, գլխի ցաւի պէս բան մը կար, որ աւելի ու ա-ւելի կը ծանրացնէր իր գլուխը, կարծես արդի քառասուն ճանկեր իր ուղեղին մէջ մխուած էին։ Կը մտածէր, կը խո-սէր, կ'անցնէր տարափին մէջէն, սակայն կը զգար, որ իր մէջ բան մը կը ծան-րանար։ Սարգիս ամէն բան գիտէր կա-րոյի մասին ու չէրսաւ։

– Սարգիս, կարօն ուրիշ բան չխօսե-ցա՞ւ,– հարցուց Սաքօն յանկարծ, երբ հեղղին ջուրերը չառափով մը խոշոր ապառաժներու կը զարնուէին։

– Չէ, Սաքօ, էդքան, էդքան խօսե – ցաւ ու դէպի Ազուրնկայ Քարերուն կողմը անցաւ։

Սաքօն չէր ուզեր այդ խօսքն ընել, կարծես կը վախնար, որ Սարգիսին ը-սածները ճիշդ էին։ Ինքն ալ չգիտցաւ, թէ ինչո՞ւ այդ հարցումն ըրած էր նո – րէն եւ սակայն կը հաւատար, որ Սար-գիս դիտէր ամէն բան։

– Բա, անձրեւը էնպէս կ'լիջնէ, կ'ըսես դժոխքի կրակը պիտի մարէ։ Սաքօն փո-խեց խօսակցութիւնը՝ վախնալով, որ սարկաւագ Սարգիս պիտի ըսէր ամէն բան։

– Անկից յետոյ այլեւս չտեսայ կարօն, Սաքօ,– նորէն ըսաւ Սարգիս, մինչ Սա-քօն իր այդ գլխի ծանրութիւնով քիթը հովտին բռնեց եւ արջի մը նախազգու-շութեամբ դէմքը վեր առաւ։

Մութի ու տարափի աղմուկին մէջ մօ-տեցող վտանգի մը հոտը կ'առնէր։ Մու-թը, կ'ըսես չօշափելի կը դառնար այծի կռնակի մը պէս։ Կայծակը նորէն բաց-խըփեցաւ, հովիտին լոյս ձգեց ու ան – ցաւ։

– Սարգիս, ինձ էնպէս կը թուի, որ հովիտին մէջ ձիաւորներ տեսայ։

– Էս գիշերանց նէ՛ արջ դուրս կ'ելլէ, նէ՛ գէլ։ դուրս ելլողը միայն փէտային է։ Էս ատեն ձիաւորներ ի՞նչ ունին էս տեղուանքը։

– Հա՛ կ'ըսեմ, Սարգիս,– ըսաւ Սաքօն։

Սաքօն քիչ անգամ կը սխալէր։ Վար թափուած անձրեւի առկիներուն մէջ՝ կայծակի լոյսով ձիաւորներ տեսած էր, կարծես անձրեւի թելերուն մէջ ձգուած նկարներ ըլլային։

– Զըլա՞յ որ Մարտիկի ձիաւորներն ըլլան։

– Սպասենք, Սարգիս, կայծակը հիմա նորէն կ'ելլէ։

– Էդ ճամբան դէպի Վարդաճորի լեռ-ները կը տանի, թերեւս Հայեր են։

– Էս լերան կռնակը ճամբայ մը կայ, Սարգիս, որ դէպի չէրքէզներու գիւղը կը տանի։ կ'ենթադրեմ, անձրեւի բըռ – նուած չէրքէզ ձիաւորներ են։

Սաքօն ուրիշ անգամներ անցած էր պե-տաւի ընդարձակ արօտատեղիներէն։ Այն կողմերը առհասարակ չէրքէզ վրա – նաբնակներ են, որոնք ձիերու նախիրներ ունին, ու ամէն գարունին իրենց նա – խիրները արածելու համար սարերու և գե-տափի արօտատեղիները կ'իջնեն։ Սաքօն տեսած էր անոնց ձիերու նախիրները, անձրեւի, փոթորիկի ու արեւուտ օրե – րուն։ Առեն մը, նոյնիսկ ծերունի չէր-քէզի մը հետ առեւտուր ըրած էր։ Ծե-րունի Ահմէտ ձիեր կը ծախէր Փէտա – յիններուն։ Ուրիշ չէրքէզ ձիավրած մը մատնեց զայն, եւ, որովհետեւ ծեր էր, մեռաւ բանտին մէջ։

Չէրքէզ ձիավրածներ յաճախ իրարու հետ կռիւ կ'ունենային, իրարու ձի ու աղջիկ կը փախցնէին։ Անցորդի մը հա-մար այն կողմերէն անցնիլ չատ ալ ա-պահով չէր, որովհետեւ ձիավրածները ա-ւազակութիւններ ալ կ'ընէին։ Ամառուան բարկ արեւին՝ անոնք գրեթէ մերկ կը նստէին առանց թամբի ձիու վրայ։ Արե-ւէն այրած մարմնով ու սրունքներով, ձիու մերկ կռնակին վրայ հեծած՝ անոնք հեռուէն հորիզոններէն տեսնես նետի պէս կ'իջնէին ու անցորդէն ծխախոտ կը պահանջէին։ Շատ անգամ, բուռ մը ծը-խախոտով գոհ՝ նորէն իրենց նախիրնե-րուն կը վերադառնային։ Սաքօ, ամէն անգամ որ ստիպուած ըլլար այդ կող – մերէն անցնիլ, իր հետ բաւական ծը – խախոտ կ'ունենար։

(Շար.– 332)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՊՈՐՏՕ.— Տիկին Աղաւնի Գոնիալեան, չնորհակալութիւն կը յայտնէ բոլոր ա-նոնց, որոնք անձամբ կամ դրաւոր ցա-ւակցութիւն յայտնեցին իր ամուսնոյն՝

ՍԱՐԳԻՍ ԳՈՆԻԱԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ, որ պատահեցաւ Մա-յիս 25-ին:

«ՅԱՌԱՋ».— Մեր ցաւակցութիւնները՝ Տիկին Գոնիալեանի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Շաբէ Կիւլեան, կը ծանուցանէ թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Յունիս 14-ին, Շաւիլի Ս. Գը-րիգոր Լուսաւորիչ Եկեղեցին, իր հօր՝

ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Յարութիւն Պահատրեանի *մահուան տխուր առթիւ, Մուսէեան ընտանիքը կը նուիրէ* 100 *Ֆր. Հաճնոյ Հայրենակցա-կան Միութեան,* 100 *Ֆր. «Ծառաջ»ին: Տառնալ «Ծառաջ»էն:*

VACANCES 1981

Prix au départ de Paris,
A/R à partir de:

- ○ BEYROUTH: 2.290 F.
- ○ DAMAS: 2.350 F.
- ○ ALEP: 2.450 F.
- ○ ATHENES: 1.400 F.
- ○ ISTANBUL: 1.350 F.
- ○ NEW YORK: 2.065 F.
- ○ MONTREAL: 2.100 F.
- ○ TORONTO: 2.300 F.

CHARTERS - VOLS VACANCES
TOUTES DESTINATIONS

N'ATTENDEZ PAS
LA DERNIERE MINUTE
POUR RESERVER VOS PLACES!

orientours
30, Rue Monsieur le Prince
75006 — PARIS
Tél.: 329. 49. 00

Licence A 762

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Համազգային Կրթական Կեդրոնի Մանկապարտէզի երեք դասարաններու արձանագրութիւնները, 1981 – 1982 կրթական տարեշրջանին համար, տե-ղի կ'ունենան Երկուշաբթի, Երեք-շաբթի, Հինգշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 10 – 12 եւ 13 – 16, եւ Շաբաթ օրերը՝ ժամը 10 – 12:

Կը խնդրուի որ, ծնողքները կանու-խէն արձանագրեն իրենց զաւակները:

1981 – 1982 կրթական տարեշրջանի վերամուտը տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ, Սեպտեմբեր 25, ժամը 9-ին:

Ecole Privée HAMAZKAINE
Centre d'Enseignement - France
185, Bd. de la Cabane
13012 Marseille - Tél.:16 (91) 93.75.25

INSCRIPTION SCOLAIRE 1981-1982

Les Inscriptions à l'Ecole Maternelle Hamazkaïne (Marseille) pour la rentrée 1981 - 1982 se prendront jusqu'au 11 Juillet 1981, les Lundi, Mardi, Jeudi, Vendredi, de 10 h. 12 h. et de 13 h. à 16 h., le Samedi de 10 h. à midi.

Al'Ecole: 185, Bd. de la Cabane - 13012 Marseille - Tél.: 93.75.25

L'Ecole accueille les enfants de 3 à 6 ans et compte trois classes de maternelle.

La Rentrée est fixée au 25 Septembre 1981, 9 h.

Les enfants seront admis dans la mesure des places disponibles.

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Համախարբերդցիական Միութեան Ֆր-անսայի չրջանի Կեդր. Վարչութիւնը կը տեղեկացնէ թէ՝ իր տարեկան Պատգա-մաւորական Ժողովը տեղի կ'ունենայ այս տարի Վալանսի մէջ, Շաբաթ, Յունիս 13 առաւօտեան ժամը 9-էն սկսեալ, Սալ տը լ'Եփէրվիէ:

Կը խնդրուի պատգամաւորներէն հա-ւաքուիլ Շաբաթ առտու 8·30-ին, Քա-փէ տը լ'Էսթ, Վալանս:

Իրիկունը, ժամը 9-ին, ճաշ – խնջոյք մը՝ Վալանսի Հ.Բ.Ը.Մ. «Հիւսիսեան» սրահը, բուն Խարբերդցիական մթնոլոր-տի մէջ: Բոլոր հայրենակիցները հրա-ւիրուած են խնջոյքին:

-ՅՈՅՑ-

Հայկ. Ազատագրումը բողոքի ցոյցի մը կը հրաւիրէ, Շաբաթ, Յունիս 10, ժամը 18·30-ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցւոյ առջեւ (Հինգշաբ-թի, Յունիս 4-ի, եկեղեցւոյ դէմ եղեռ-նափորձին առթիւ):

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ

ՕԾՄԱՆ 6-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին Եկե-ղեցւոյ Օծման 6-րդ տարեդարձի Պատա-րագ եւ Մատաղօրհնութիւն՝
կիրակի, Յունիս 14, սուրբ օտեան 10-ին:

Կը պատարագէ ու կը քարոզէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Կը կատարուի Խորհրդատան եւ Նկարի Սրբադործում:

Յաւարտ Պատարագի՝ Հոգեհանգստեան պաշտօն՝ եկեղեցւոյս հանգուցեալ բա-րերարներու հոգիներուն համար:

Սիրով կը հրաւիրուին չրջանիս Հայու-թիւնը՝ իր մասնակցութիւնը բերելու այս հանդիսութեանց:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊՏՈՅՏ

PIQUE - NIQUE FAMILIAL
en proche Normandie

Organise par:
La Croix Bleue de Chaville

Le Dimanche, 21 Juin
Départ dec cars à 8h.30 devant l'Eglise Arménienne de Chaville.
Frais de transport: Adultes 20 F.
Enfants 10 F.
Jeux — Boules — Ballon
Inscriptions jusq'au 10 Juin inclus, auprès de:
— *Mme. Jeanine KULTCHEYAN:* Tél.: 750. 40. 47 (le soir)
— *Mme. Louise KARAOGLANIAN:* 705, Ave. Salengro - Chaville
Tél.: 750. 10. 85 (dans la journée)
— *Retour prévu vers 20 h.* —

Dîner - Réception
EN L'HONNEURE DE LA TROUPE THEATRALE VENUE D'EREVAN
Mercredi, 10 Juin, à 20 H. 30
YAN'S CLUB
5, Avenue Reille — 75014 Paris

Le Théâtre d'Art Dramatique d'EREVAN

Sous le haut patronage et la présence effective de:
Dr. RITA PARSADANIAN
Présidente de la Croix Rouge d'Arménie
à l'occasion du 60eme anniversaire de la
CROIX ROUGE ARMENIENNE
présente
Sous la Présidence de: HENRI VERNEUIL
SAMEDI, 13 JUIN, A 20h.30
ԱՐԵՒԵԼՔԱՆ ԱՏԱՄԱՆԱՑԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՅԵՐԷՆ
(LE DENTISTE ORIENTAL) ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)

DIMANCHE, 14 JUIN, A 14h.30
Sou la Présidence de: JEAN CARZOU
(de l'Académie des Beaux-Arts)
ՍԷՐ ԵՒ ԾԻԾԱՂ
(AMOUR ET RIRES) ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)
Mise en scène: HRATCHIA KAPLANIAN (Artiste Emerite d'URSS)

MAISON DE LA MUTUALITE
24, Rue Saint Victor, 75005 Paris — Métro: Maubert-Mutualité

Assurez vos billets... sont en vente..:
— PARIS; Ets. BAKERDJIAN: 35, Rue de Trévise - Tél.: 770.07.25
— PARIS; Librairie PALOUYAN: 9 Rue de Trévise - Tél.: 523.24.97
— Alfortville; Maison DANY: 10 bis, Rue Etienne Dolet - Tél.: 378.03.65
— Alfortville; CAPPADOCE: 67 bis, Quai Blanquai - Tél. 375.05.30
— Arnouville; Alim. NIGOGHOSSIAN 121 Av. Henri Barbusse-Tél.: 985.04.46
— Bois-Colombes; DJIZMEDJIAN: 31, Rue Paul Déroulède-Tél.: 781.09.72
— Clamart; SEVAN: 4, Rue Lazare Carnot - Tél.: 642.16.07
— Issy-les-Mlx.; Ets. SANOSSIAN, 109. Rue J.J.Rousseau-Tél.: 645.13.52
— YAN'S CLUB; 5, Ave. Reille - Paris 14e — Tél.: 589. 20. 48
Réservation par téléphone:
— NAVASSARTIAN: 985. 36. 53 — SAGHATELIAN: 854. 35. 74

OPTIMA Tours

ARMENIE 1981

CALENDRIER DES PROCHAIN DEPARTS
Δ 19 Juin 1981
Δ 3 - 17 et 31 Juillet 1981
Δ 14 Août 1981
Δ 4 et 18 Septembre 1981

Pour chaque départ 3 formules de séjour 12 - 14 et 16 jours.

Cette année des formules originales:

1e/ *Voyages combinés en Arménie avion / bateau «LITVA».*
— *Départ par avion le 27 Juillet (séjour du 28 Juillet au 6 Août Erevan).*
— *Croisière en bateau du 7 au 14 Août arrivée Marseille.*
— *Croisière bateau du 15 au 23 Août séjour à Erevan du 23 Août au 2 Septembre et retour par avion le 3 Septembre.*

2e/ *Voyages combinés:*
— 1 *semaine EREVAN / 1 semaine Lac Sevan.*
— 1 *semaine EREVAN / 1 semaine Sotchi (Mer Noire)*

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS:

OPTIMA Tours
67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
75003 PARIS
Telex: 211 324 F.
Métro: Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

MARCEL UMIDIAN PRADO VOYAGES
353, *Avenue du Prado* 13008 *MARSEILLE*
Tél.: (91) 76-21-80 chaque jour de 17 à 19 h.

Pour la Région Lyonnaise:
MAISON DEL CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
Jusqu'à 16h.00: *Mme. BARAVIAN — de* 16h.00 *à* 18h.00: *Mme. ANTABLIAN*
15, Rue de 24 AVRIL, 1915 - 69150 DECINES
Tél.: 849. 42. 97

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը, չնորհակալութեամբ ստացած է՝ ի նպաստ իր դպրոցին.— Տէր եւ Տիկին Ժան-Մարք Կառնիէ 300 Ֆր. Պր. Տէր – Թոմասեանի մահուան առթիւ, փ.ծ.: Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ալեքսանեանէ 100 Ֆ. Յարութիւն Պօղոսեանի մահուան առթիւ, փ.ծ.ի:

OPERA DE MARSEILLE

CONCERT
Chorale
SAHAK - MESROB
Direction:
KHATCHIG YILMAZIAN
au Piano: JULIETTE YILMAZIAN
Au Programme:
KOMITAS, MOZART, RAMEAU, SARXIAN, BARTEVIAN, DIKRANIAN, HOVHANNESSIAN, ALTOUNIAN, ALEMSHAH, GANATCHIAN.
12 Juin, à 21 H.
- *Réservation: Eglise Arménienne du Prado; Tél.:* 77. 84. 70
- *M. V. Bozadjian; Tél.:* 90. 53. 91
- *A partir du 8 Juin à l'Opéra*

ՄԱՐՍԷՅԻ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ
12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er
Mercredi, 10 Juin, à 21 H.
Rencontre - Débat
"VAHE KATCHA"
A propos de son dernier livre paru aux Presses de la Cité
Un poignard dans ce jardin
Dédicace par l'auteur de son ouvrage.

ՏՈՒՐՔԵՐԷՆ ՀԱՅԵՐԷՆ

Անկեղծ Մխիթար Հայկ. վարժարանի Տարեվերջի Հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 14, կիրակի օր, ժամը 15·30-ին.—

7, Bd. Sadi Carnot — ENGHIEN

Երգ, արտասանութիւն եւ նեղկայա-ցում՝ երկսեռ աշակերտութեան կողմէ: Նաեւ հաճելի անակնկալներ:

– Մուտքը ազատ է –

ratch» 83, rue d'Hauteville 75010 ParisImprimé sur les presses du Journal «Ha
Commission paritaire : N° 55935

ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
7
DIMANCHE
7 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Թիւ 51

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

56ԿԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 14.924 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.924

IONESCO

entre le théâtre et le rêve

A propos du dernier ouvrage
d'Eugène Ionesco :
« *Un Homme en question* » - Gallimard

Le plus shakespearien de nos auteurs, Eugène Ionesco, a depuis quelques an - nées délaissé son activité d'auteur dra - matique pour se consacrer — faute de mieux — à l'essai, et même à l'essai po- litique. Lui qui, à l'origine, se sentait « métaphysiquement distancié » et re - quis par l'incompréhensible et l'inextri- cable du langage, voilà qu'il a voulu s'expliquer et qu'il est peu à peu tombé dans le piège d'un théâtre « politique - ment antipolitique ». Ionesco regrette aujourd'hui de n'être pas resté «plus pro- fondément dans l'énigme, quitte à ce que les critiques et les spectateurs n'y com- prennent rien », et il envie le silence de son contemporain Samuel Beckett qui a ainsi su se mettre à l'abri d'éventuelles attaques. Mais, puisqu'il s'est senti at - taqué et convié à « s'engager », Ionesco, qui a toujours ignoré l'art feutré de l'es- quive et qu'habite un désir de sincérité sans bornes, a décidé de réagir, quitte à être taxé de réactionnaire. Il en est même venu à privilégier ses articles poli- tiques qui, selon lui, « constituent une partie importante » de son activité.

Ceux-ci lui sont surtout l'occasion de fustiger le « perfectionnisme » suspect des metteurs en scène idéologues, de s'interroger sur le « monde invivable » qui est le nôtre, de dénoncer les ravages du Mal qui vient de l'Est stalinien tout en prêtant attention aux voix dissidentes qui véhiculent l'espoir, de vilipander « l'abominable système capitaliste qui est cependant le moins mauvais de tous les systèmes », de constater qu'aujourd'hui « la jouissance est substituée à la réjouis- sance », et de souhaiter enfin une ré - surgence de l'émerveillement disparu.

Pourtant les divers essais d'Eugène Ionesco, teintés d'un noir pessimisme et d'une lucidité quasi apocalyptique, ne sont peut-être pas sans révéler une cer- taine inhibition de l'auteur devant l'écri- ture, comme en témoigne cet aveu capi- tal:

« Les choses que j'ai encore à ra- conter sont si pénibles et oppres - santes qu'il me semble que je dois surmonter l'impossible pour le faire, L'à-quoi-bon me ronge; mais si je n'écris pas, c'est pire que si j'écris ».

Ce que Ionesco voudrait transmettre, c'est l'«indicible» de ce sentiment d'an- goisse qui le mine et qui est constam - ment ravivé, jusque dans ses rêves. Aussi l'auteur — dont la vocation primordiale est, quoi qu'il en dise parfois, le théâtre — aspire-t-il à mettre en scène certains de ses rêves et à donner vie aux formes et forces obscures de la mort. Car les rêves de Ionesco le ramènent toujours vers les morts qu'il à aimés: sa mère, son père, sa grand'mère. Dans l'un d'eux, l'auteur voit avec saisissement le sque - lette de sa mère que maintient en vie un énigmatique courant. La femme qui l'in- troduit à cette vision n'est autre que sa grand'mère qui ressemble alors « à une Tsila Chelton très vieillie, les joues creuses, presque cadavérique ». Le théâtre se fait ainsi subrepticement le complice de l'univers tourmenté de Iones- co et lui tend une fois de plus le miroir exorcisé d'un art dont l'angoisse est peut- être appelée à faire quelque jour mer - veilleusement brûler les planches.

○

FRANCIS PONGE

ou la rage de l'expression

La poésie de Francis Ponge se carac- térise par la primauté ontologique don- née aux choses. La description d'un ga- let, d'une bougie, d'une orange. voire d'une crevette - « dans tous ses états » - permet au poète de se confronter au monde dans sa dignité originelle, dans son silence. Il est en effet salutaire, pour Francis Ponge, de « se secouer de la suie des paroles », de « parler contre les paroles », de « les entrainer avec soi dans la honte où elles nous con - duisent de telle sorte qu'elles s'y défi- gurent ». Pour ce faire, le texte poé- tique doit mimer l'essence de l'objet décrit et devenir texture.

Dans cette optique, le travail du poète s'assortit d'une réflexion sur ses propres descriptions et sur les mécanismes du lan- gage dont il pénètre, au prix de tâton- nantes ébauches, toutes les couches éty- mologiques. Le Littré est un allié fidèle du poète qui a pour ambition de don- ner à la matière écrite une forme exhaus- tive incluant la chose, le sujet, les ins- truments et le travail de l'écriture. Tout en éclairant la genèse d'un poème, Ponge n'a de cesse de s'opposser à la pente facile du lyrisme: « J'ai besoin du mag- ma poètique, mais c'est pour m'en dé- barrasser ». Le poète aspire, en fait, à faire servir l'objet décrit à autre chose qu'au « sanglot esthètique », afin de le transformer en outil moral, — façon de militer pour les « lumières » et contre l'obscurantisme — cet obscurantisme qui risque à nouveau de nous submerger au XXe siècle du fait du « retour à la barbarie voulu par la bourgeoisie comme le seul moyen de sauver ses privilèges ».

Ce n'est pas tout à fait un hasard si

lettres françaises

par

Daniel LEUWERS

Ponge — qui est né à Montpellier, en 1899, qui fit ses études au lycée Malherbe de Caen et qui entra en hypokhâgne au lycée Louis-le-Grand — s'est soudain es- quivé devant l'Ecole Normale Supérieure (où il était pourtant admissible en 1919) pour travailler chez Gallimard à la fab- rication des livres. La fabrication n'est- elle pas en effet ce qui, dans la création artistique, retiendra le plus cet homme qui se plaît à répéter - comme en 1971 - sa vocation de « vieux professionnel de la démystification à outrance ».

Ses débuts littéraires ont été très dis- crets. Il publie ses premiers textes en 1922 dans *Le Mouton blanc*. Puis c'est à l'amitié de Jean Paulhan qu'il doit la publication de *Douze petits écrits* où l'auteur s'essaie, en trois poèsies, quatre satires et trois apologues, à « dé- figurer un peu » le « beau langage »; l'ouvrage passe presque inaperçu. Le sur- réalisme ne requiert Ponge que quelques mois de l'année 1930. Le poète adhère en 1937 au Parti communiste et entre dans la Résistance en 1942, année où pa- raît son receuil au titre très explicite *Le Parti pris des choses*, où il s'efforce de créer une rhétorique adéquate aux objets décrits. Ponge travaille en 1944 au journal communiste *Action*, avant de s'éloigner du Parti en 1947.

Dans *Proêmes* (1948), l'auteur veut « écrire une sorte *De Natura rerum* » (« O ressources infinies de l'épaisseur des choses, rendues par les ressources infinies de l'épaisseur sémantique des mots! »). Ponge demande dans le même temps à la peinture, notamment à celle de Braque (*Le Peintre à l'étude*, 1948), et aux « Otages » de Fautrier, d'être le reflet de sa propre démarche poétique. En 1952, il analyse cette *Rage de l'expression* qui ne se disjoint ja - mais de l'expérience objectale qui la sous-tend. Il se fait le scrutateur minu- tieux et facétieux d'un incessant va et vient, du parti pris des choses à la prise à partie des mots. En mêlant bientôt à son entreprise des objets de fabrication humaine comme *Le Savon* (1968), il en- tend procéder métaphoriquement à une toilette intellectuelle susceptible d'intro- duire à une « morale de l'objoie » -l'es- thètique débouchant ainsi sur l'éthique.

Avec *La Fabrique du pré* (1971), le poète se livre à un original déploiement cosmogonique à partir de racines étymo- logiques entremêlées. La fabrication de l'objet est appréhendée dans son fonc - tionnement verbal sans limite, tandis que la nature participe de l'irruption du lan- gage par états et par étapes. Dans *Com- ment une figue de paroles et pourquoi* (1976), Ponge extrait du fruit toutes ses littérales virtualités.

Cet avant-gardiste n'hésite pas à cé - lèbrer Malherbe (*Pour un Malherbe*, 1965), mais, loin de privilégier la tech- nique poétique en soi, il se déclare par- tisan d'une technique par poète, et même d'une technique par poème. Cet ami des peintres, convie dans son *Atelier contemporain* Braque, Picasso, Jean Du- buffet, mais aussi Chardin, le maître de la nature morte.

Est-il finalement surprenant que cet amour passionné de la matière verbale et visiuelle ait valu à Francis Ponge d'être tour à tour considéré (par Sartre) comme le poète de l'existentialisme, puis comme un précurseur du « nouveau ro- man », et enfin (le groupe *Tel Quel*) comme le porte-parole d'une philosophie matérialiste du langage? Cela tient peut- être au fait que son œuvre cristallise les forces sous-jacentes du demi-siècle qu'elle traverse.

○

FRANCIS PONGE
Oeuvres les plus importantes:
- *Le Parti pris des choses;* Gallimard, 1942
- *Poêmes* Gallimard, 1948
- *Le Peintre à l'étude* Gallimard, 1948
- *La Rage de l'expression;* Mermod, 1952
- *Le Grand Recueil:* *I Lyres; II Méthodes; III Pièces* Gallimard, 1961
- *Pour un Malherbe;* Gallimard, 1965
- *Le Savon;* Gallimard, 1967
- *Nouveau Recueil;* Gallimard, 1967
- *La Fabrique du pré;* Skira, 1971.
- *L'Atelier contemporain;* Gallimard, 1976

ԻՆՉ ԿԸ ՄՏԱԾԷ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-Ը

Կը կարծեմ որ այլեւս չէ մնացած «Ցա- ռաջ»ի ընթերցող, որ անծանօթ է այս սկզբնատառերուն,— Հայաստանի Ազա - տագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակ։

Սակայն, եթէ անունը անծանօթ չէ մեզի, այս կարեւոր կազմակերպութեան ծրագիրներու եւ մտածելակերպի մասին շատ բան չենք գիտեր։ «Ցառաջ – Միտք եւ Արուեստ»ի թիւերուն մէջ ստորա - գրուած էի երկու յօդուած («Բանը, Բա- նիլն ու Բանալին», 1 Փետր· 1981, եւ «Ան – Բան Ջմնալու Համար», 1 Մարտ, 1981), ուր՝ ուրիշ գաղափարներու կար- ղին, կ'արտայայտէի իմ այն համոզու- մը՝ թէ չի բաւեր միայն գործով միջա- մտրեկ Սփիւռքի անընդունելի ու կրա - ւորական քաղաքական առօրեային մէջ։ կենսական է նաեւ խօսիլ,— արտայայտել կարծիքնե՛ր, կարելի եղածին չափ բա - ցատրել ծրագիրնե՛ր, եւ վերջապէս, մասնակցիլ մամլոյ «խօսակցութիւննե - րուն»։

Պէտք է հաստատել, որ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.–ը որոշ ճիգ մը կ'ընէ, ճիշդ այս ուղղու- թեամբ։ (Ըսել չեմ ուզեր անշուշտ... որ այդ կ'ընէ լ պատասխան «Ցառաջ»ի թղթակիցի մը առարկութիւններուն։ Կ'ընէ, որովհետեւ անկասկած տեսած է հանրութեան հետ հաղորդակցելու ան - հրաժեշտութիւնը)։

Ձեռքս անցած են ՀԱՀԳԲ.–ի պաշտօնա- թերթ Հայաստան–ի ցարդ լոյս տեսած 6 թիւերը։ Հետաքրքրութեամբ, սեւեռու - մով, վերլուծական մօտեցումով կարդա- ցի զանոնք, նախ՝ քանի որ չուզեցէն յանկարծ որոտացող «ձայնով» խօսող այս սակաւաթիւ այրերն ու կիները, յայտնօրէն ծանրակշիռ դեր խաղալու կոչուած են մեր կեանքին մէջ, ու նաեւ որովհետեւ՝ իբր լրագրող, կենսական կը համարիմ տեսնել թէ ի՞նչ համոզումնե- րու եւ վերլուծումներու հիման վրայ կը գործէ այս կազմակերպութիւնը։

Ծրագիր – կանոնագիր մշակելու ժա- մանակ չէ ունեցած Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.–ը, եւ կամ՝ (նոյնքան հաւանական) զայն հան- րութեան ներկայացնելու փափաք չունի։ Մանրամասն կոչ – մանիֆեստներ ալ չէ

Գրեց՝

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

հրատարակած։ 1980 Դեկտեմբերի (Թիւ 1 – 2) համարին մէջ ունի համառօտ «ուղեգիծ» մը, որ յայտնօրէն խմբա - գրուած է շատ արագ եւ անխնամ ձե- ւով։ Հոն՝ կարեւորն ու ոչ – կարեւորը գիրար կը հրմշտկեն. հպանցիկ պար - զուած կէտերէն ոմանց մասին ուրիշ ակ- նարկներ կան, իրերայաջորդ թիւերու մէջ։ Ուրեմն՝ ինձի կը մնար մանրադի- տակով կարդալ «Հայաստան»ը, եւ փոր- ձել մէկտեղումով ու համադրումով յան- գիլ որոշ եզրակացութիւններու՝ Հ.Ա.Հ. Գ.Բ.–ի ծրագիրներուն եւ համոզումնե - րուն մասին։

●▶

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏՈՒԲԱՔԱՐԻ

Լիճեր ձեռ պէս խոնուն, բուճխաց,
Լիճեր ձեռ պէս և՛ Ծարչ, և՛ Նստուած:
Լիճեր ձեռ պէս բարի, առուցաք,
Ննջեր էտնէր ձորերի ծոցին:

Խաշոցիկ զօտի կապէր մէջքին,
Կիր – ճեմասրտ բարեկիր նոգին:

Ծաճգէր սուր ցարդ խաչեալ յոգէր,
Նշխարիս սրբոյ, ձիաձախ յղուէր:

Լիճեր ձեռ պէս – խաւերտ ու կապոյտ,
Լիճեր ձեռ պէս և՛ լեռ, և՛ կարօտ:

ՆԱՀԱՊԵՏ ԳԱՎԱՌԸ

Իր առաջին օրինակ «Աղաւ Հայ»ու մէջ Նահապետ Գավառը ինքզինքը կը ներկայացնէ հետեւեալ կերպով, որ ամբողջ հատուածին ալ բանալին է:

Ես Գավառն եմ, որ ամէն ինչ կը տեսնեմ,
Ամէն ինչ կը լսեմ, ամէն ինչ կը գիտնամ,
Ամէն ինչ կը հասկնամ, ամէն ինչ կը զգամ,
Ամէն ինչ կը ճանչնամ, ամէն ինչ կը սիրեմ,
Ամէն ինչ կը ներեմ, ամէն ինչ կը մոռնամ:

Ես Գավառն եմ, որ ամէն ինչ կը տեսնեմ, ամէն ինչ կը լսեմ, ամէն ինչ կը գիտնամ, ամէն ինչ կը հասկնամ, ամէն ինչ կը զգամ, ամէն ինչ կը ճանչնամ, ամէն ինչ կը սիրեմ,

այդ ընելու համար կը տրամաբանէ հետաքրքրական սա ձեւով.–

« Այս վերապահութեան ժխտական եզրերը յաճախ աւելի տեղ կը գրաւեն իրենց կեցուածքներուն մէջ, քանի որ հայ մտաւորականութիւնը ընդհանրապէս մեկնած փոքր – քաղքենիական (ըսել կ'ուզէ՝ մանր – քաղքենիական — Խ. Թ.) մտահոգութիւններէ, կ'ուզէ ամէն ինչ ի ըսկզբանէ տեսնել, իր կատարեալ եւ անթերի վիճակին մէջ: Դիւրութեամբ չի հանդուրժեր այն արարքները, որոնց համար նախապէս իր կարծիքը չէ առնուած, կամ կ'ուզէ անպայման իր տրամադրութեան տակ ունենալ գործողութեան մը մանրամասնութիւնները ու ծալքերը: Ինքզոյ առարկայ անձերուն պահանջկոտութիւնը չարդարացուիր երբ նկատի առնենք որ պայքարի աշխատանքներուն իրենց գործօն մասնակցութիւնը չեն բերեր»: (6·38·Ապրիլ 81):

Խօսքը կը դպի կարեւոր կէտի մը: Այս կէտին շուրջ, կարծեմ, Հ. Ց. Դ.–ի եւ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.–ի առաջնորդները պիտի կարենային համաձայնիլ: Շատ են ա – նոնք, որոնք յանձնառու ըլլալու փափաք չունին, բեռ ու պատասխանատուութիւն կը մերժեն, կարծես սպասելով անկարելի երաշխաւորութեան մը: Կը զգամ որ «Հայաստան»ի թղթակիցը կրնայ ինծի նման մարդոց ուղղած ըլլալ իր խօսքերը, եւ ուրեմն կը բողոքեմ: Իմ պահանջածը «գործողութիւններու մանրամասնութիւնները ու ծալքերը» չէ: Քաղաքական պայքարը՝ ճարտարապետութիւն չէ, ուր «չէնքի» փլանները պատրաստ կ'ըլլան: Պատմութեան ու պայքարի տիպեֆ. տիպան անգուշակելի է: Ոչ ալ ամէն ինչ « ի սկզբանէ կատարեալ եւ անթերի » պահանջողներու մասին է խօսքս: Սա – կայն, կը կարծեմ որ նոյնիսկ դուրսէն դիտող Սփիւռքահայը իրաւունք ունի պահանջելու որ տեսական մարզին մէջ մտածումը ըլլայ հանրային ու յստակ, որ հարցադրումները ըլլան աւելի լուրջ, եւ մանաւանդ՝ որ դէպքերու դաժան լուսարձակին տակ, տեւական վերաքննութեան ենթարկուին Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.–ի օգտագործած միջոցները, եւ ինքնաքննադատութեան ենթարկուին անոր քաղաքական գաղափարները:

Ճ.– Քալլելիէ է որ «Հայաստան»ի մէկ թղթակը կը պարզէ թէ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.–ի առաջնորդութեան մէկ մասը դոնէ չէ կուրացած արեան տեսիլքով, եւ կը հասկընայ որ ռումբով եւ թուրք դեսպաններու արիւնով չէ որ կը լուծուի հարցը: Կը հաստատուի, որ «այո՛, քաղաքական պանդուխտները, մենք քալ կը գիտակցինք, պայքարի ելքը չէ··· բայց սկիզբն է միայն»: (6· 23· Ապրիլ 81): Անշուշտ այս բոլորը աւելի համոզիչ պիտի ըլլար, եթէ քաղաքականն ու ահաբեկչականը միշտ պատուոյ աթոռները չգրաւէին յօդուածներու մէջ:

Սխալ չէ ըսել, որ առանց խաղախաղի Սփիւռքը ապագայ չու – նի: Սակայն, քաղաքականը պէտք է պարիակէ յեղափոխական – ահաբեկ – չականէն անդին ուրիշ գործունէութիւն: «Հայաստան» կը գրէ.–

« Հայապահպանումը եւ ազգային ա – զատագրական պայքարը՝ հայկական կառոյցի զուգահեռ ուղիներն են: Աւե – լին, պատմականօրէն փաստուած է որ առանց յեղափոխական մտքի երկնասլաց նախրանքին եւ վերադարձի հաւատքը յարատեւ պայքարով ջրդեղելու յանձնառութեան, չկայ Հայոց փրկութիւն: Վկայ են Լեհաստանի եւ Հնդկաստանի դաղութները»: (3–4· 16· Յուն.–Փետր· 81):

Նախ, պէտք է խուսափիլ սա «երկ – նապայց ճախրանք»ի պերճախօսութենէն, որ Հ. Ց. Դ.–ի պաշտօնական պատգա – մախօսութեան չատ կը նմանի: Այս չատ պճնուած խօսքերը պիտաս մը կը քօղարկեն,– մշակութային կեանքի կարեւորութեան հասկացողութիւնն է որ կը պակսի: Անարդար չըլլամ: «Հայաստան»ի այս վեց թիւերուն մէջ գոյ մէկ յօդուած, որ կ'ընդգծէ թէ կան չորս տեսակի աշխարհակալութիւններ,– քաղաքական, պինուորական, տնտեսական եւ մշակու – թային. իր խորագրով կը մերժէ «մշակութային աշխարհակալութիւնը (3–4 21· Յուն.–Փետր· 81): Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.–ի տեսութիւնները քիչ մը աւելի քիչ պիտի մտահոգեն զինք, եթէ տնտեսականն ու մշակութայինը շատ աւելի լայն տեղ կը – տային իր պաշտօնաթերթի էջերուն մէջ: Այսքանը, իբր վերլուծական ամփո – փում՝ ինծի կարեւոր թուող կէտերու: Անշուշտ, հարցերը չեն փակուիր այս – քան շուտ...

Խ. Թ.

Jusqu'à la mort, Élégie

(*Nouvelle*)

par

Hamazasb SAKAYAN [*]

Le train s'engage dans une grande courbe, ralentit. Les portes des wagons argentés sont déjà grandes ouvertes, des voyageurs accrochés aux barres metal - liques des deux côtés des portes... à la barre du centre, debouts sur le marchepied. Certains n'attendent pas l'arrêt momentané de l'omnibus... Comme un embouteillage à l'un des deux escaliers amenant à l'extérieur de la gare. Un couloir à demi-obscur, les parois humides par - tagées entre des coulées de salpêtre et l'accumulation surabondante d'affiches partisanes ou de la Maison des Jeunes et de la Culture, de graffiti Lisez La Cause du Peuple, Liberez Paradjanov, vieux graffiti, dans un alphabet étranger.

Pousser une porte battante. Un groupe attend sous la frêle construction d'un arrêt d'autobus. La voie ferrée, la côte couronnée par un feu tricolore, l'autre versant, un trottoir étroit, par endroits defoncé.

Camille lit une lettre deposée tôt le matin dans sa boîte à lettres, une lettre tout entière écrite d'une main vraisem - blablement tremblotante, portant en bas de page un gribouillis... comme la signature de l'expéditeur: Azade.

Azade s'excusait par avance de son absence... la veille... Dans un lieu peu fréquentable Camille l'avait attendu, sans pouvoir comprendre les tenants, les aboutissants de cette absence, plutôt du manquement à sa promesse.

« Que veut-il?... Qu'est-ce qu'y fait... Vingt-trois heures quinze ». Une promenade surmontait la large muraille. Une route de l'autre côté, le Fleuve, une grosse horloge lumineuse sur le côté gauche d'une gare désaffectée. Camille avait espéré que tout se résumait à un simple retard.

« Sinon.. sinon de savoir qu'il aurait un empêchement, il m'aurait prévenu ».

Sa déambulation avait imité les formes, les courbes, les rondeurs des sentiers de la carte du Tendre qui contournent des flaques, des zones de terre boueuse, des pelouses. Parfois sèches, dépourvues de ces feuilles menues au brillant obtenu par un métiéculeux jardinier qui aurait soit voulu soit été cireur de souliers à Broadway, au craquant fragile semblable à l'écorce des croissants sortis depuis peu du four, des branches de buis s'étaient frottées contre ses épaules. Et des branches d'aucuba.

« J'ai longé, monté, je redescend, je lis, je pense à lui. A lui? A toi, plus brun que les champs de seigle, que le pain, plus noir que brun ». Peau très pigmentée, traits fins, nez droit, lèvres qui n'étaient pas charnues, le type abyssin; Azade était un métis et sa mère, fille d'Arpiné, une Arménienne qui contemplait sans doute avec plaisir devant les glaces de sa coiffeuse ou de l'armoire sa carnation immaculée, la carnation même des Européennes.

« Ca fait beaucoup d'être mulâtre et Arménien. Ou l'inverse » avaient-elles toujours pensé en leur for intérieur, les relations d'Azade. Et les commerçants de la commune étaient partagés entre l'étonnement et une demi-réprobation de la mère trop faible, trop dissolue, trop ignorante de ses devoirs pour avoir mélangé le noble sang irrigant généreusement ses veines au sang de...

Il y a sur la place centrale un épicier connu pour se considérer comme un traiteur hyper-luxe pour élégantes pas économiquement faibles croisant la Madeleine matin et soir. Une brusque irritation ne manquait pas de monter à ses narines d'épicier lorsque les yeux sus - pects d'Azade scrutaient ses chapelets de longs saucissons odorants, ayant la couleur de coraux foncés, lorsque les pieds d'Azade se frayaient un chemin dans sa sciure, de son carrelage. Quitter le trottoir étroit, s'engouffrer dans une ruelle à droite puis dans l'allée des Pâquerettes bordée de petits pavillons habités pour certains d'une population allogène. « Très reconnaissables ». Ce sont des pavillons communs à toute la banlieue. Mais habités des familles arméniennes? Les - quels? Si de la fenêtre au premier étage, ne s'échappait la voix mielleuse et tonitruante d'un chanteur de charme bey - routhain. si la voiture garée juste devant la grille ne portait pas à l'arrière un macaron ovale plastifié marqué de trois lettres sorties d'un alphabet visiblement pas occidental, proclamant l'exotique identité du père de famille conducteur, comment savoir? Comment savoir si nul ne macule de croix de sang — de sang d'agnelet — les deux montants, le linteau de la porte des maisons des étrangers? Où sont les foyers hospitaliers, fraternels?

De même, lui qui tend bien haut une publication nationale sur un grand boulevard parisien, le crieur de journaux ne peut discerner dans la multitude enveloppante, s'avançant, les acheteurs tout indiqués de ses exemplaires.

Frères indiscernables, essence arménienne insaisissable, impossible proso - popée du Billancourt du monde arménien replanté dans les terres de France. Faudrait-il, Alfortville, que la traceur de lettres, que le faiseur de phrases s'astreigne à devenir l'objectif d'une caméra dont le film tournerait au ralenti, s'imprégnerait de ton apparence, de tes cuisines s'illuminant le matin, de l'envahissement de la gare, de l'ouverture de tes echoppes, du bavardage de tes femmes au panier à provisions gonflé, de ton assoupissement en début d'après-midi, des trains rejetant tes fils extenués... jusqu'à l'extinction de tes feux?...

Indifférent aux débats, aux gloses, aux embûches nées de la problématique expression d'une parcelle de la Diaspora, Camille continue son chemin vers un pavillon isolé entre la place centrale et la zone d'HLM améliorés ou à améliorer. Un pavillon entouré de terrains à la fois jardin, décharge et domaine d'enfants qui s'efforçaient de faire d'un cerisier une balançoire improvisée ou de sauter à pieds-joints sur le ciel de la marelle, jeux évidemment innocents dont Azade était parfois le témoin amusé.

Perron franchi, frapper à la porte qui reste close.

« Ca va pas encore recommencer... Où peut-il bien être? ». Coups répétés. Une autre porte s'entrouvre, laissant deviner la forme d'une machine à coudre, une partie de face féminine vers qui — pourquoi pas? — avancer.

— Pardon, Madame, sauriez-vous si Monsieur Mouratian Azade se trouve bien ici?

Pâlissement de la femme. Une réponse tarde à venir dans la pénombre du couloir. A une extrémité, une poubelle à demi-pleine contre laquelle se frotte, pattes silencieuses posées sur le vieux carrelage blanc et bleuâtre, un gros chat tigré.

— Eh ben ...

— Quoi, un changement de domicile...

— Mais non... Attendez qu'ça m're - vienne... C'te locataire, je crois que présentement il mange les pissenlits par la racine... Oh, par tous les Saints du Ciel, je vous d'mande excuse de la liberté que j'ai prise ».

Elle se ressaisit. Elle n'a pas présumé la douleur occasionnée. Peut-elle expri - mer sa sympathie, même formelle.

Son pressentiment relaté dans sa lettre était donc fondé, pourrait penser Camille. Mais il ne pense pas, il reste coi.

Tout en parlant, « J'ai la clef comme je suis la concierge. Regardez, M'sieur, sa chambre est bien vide », la femme fait tourner la clef dans une serrure, appuie sur un commutateur. Cheminée comblée, surmontée d'une glace décrépite aux marques concentriques blanches, murs tapissés de tournesols beiges qui tournoyent lentement.

Elle tend le bras à l'intérieur, geste de démonstration de sa bonne-foi.

Les yeux de Camille fixés sur la femme, l'expression figée — stupeur ou doute inébranlable qu'elle puisse dire vrai — prenant conscience que sa vue se trouble, que des pleurs coulent le long des ailes de son nez, qu'il ne pleura jamais, que jamais être plus cher ne fut perdu.

Dépourvue d'abat-jour, pendue au plafond, une ampoule électrique, lumière démultipliée... Des triangles scintillent, forêts de cierges entretenues par des dévotes. Ou bien des lueurs dévalent des pentes enneigées égalent les astres innombrables d'un ciel nocturne... Retraite aux flambeaux, crissement régulier du bois contre le givre

×

Le sexe, l'âge peuvent être déduits au pas d'une femme, d'un homme, à la pesée de leur corps entier sur le parquet ciré ou terni par de fréquents passages. Mais comment déduire avec les allées caillouteuses - cailloux revêtus de toutes les nuances du blanc au noir - du cimetière d'Alfortville?

Le gardien avait cru suivre la silhouette d'un ivrogne. Celle de Camille brinquebalant, vacillant, s'immobilisant quelques instants, désespérant de pouvoir être face à la tombe...

« Ce n'est pas toi que je pleure, affirme l'analyste pointilleux, mais le plaisir que tu me procurais, celui de t'en procurer. Oui, vous ne faisiez qu'un, sans te réduire à quelques moments d'intenses voluptés dispersés dans une journée. Azade m'était plaisant, sa proximité, son cotoiement, sa promiscuité.

Comme un grand réceptacle de miel, toujours se remplissant, jamais vide.... Ce genre d'images, falloir que j'y fasse attention. D'ici qu'Azade soit considéré comme ayant été un objet, de consommation personnel...

Ton dépit, ta souffrance, pleine de colère ou de resignation? Je l'imagine. Quand tu compris que tu partais, que tu ne franchirais pas la borne fatidique, la borne toute symbolique des vingt ans, que tu laisserais des fragments... Le souvenir d'un espoir... ne pouvant plus achever ce que tu projetais comme devant être un Grand Oeuvre... Le souvenir d'un espoir, d'un grand espoir certes. Comme Géricault. Ou Manet qui n'aurait pas peint Olympia... Mais je souffre aussi, plus encore, infiniment plus, j'en suis convaincu... Jusqu'à quand? ».

Une plante grasse dans un long pot rectangulaire semblable à une grosse brique évidée, placée contre la proue de la tombe, verte claire, plus claire que des touffes d'herbes dans les interstices des pavés d'une voie abandonnée. Camille passe ses doigts sur les feuilles charnues, paumes potelées d'une octogénaire obèse? Croire reconnaître de la joubarde des montagnes qui prospère dans de grosses marmites en fonte rouge brique grâce aux soins diligents de la grand-mère, qui enlace le large tronc du merisier, quoiqu'arrachée de quelque mont natal de la Confédération. Par endroits ces feuilles s'agglomèrent. Coupoles végétales d'où émèrgent d'autres tiges. Surface velue de ces artichauds nains. La frôler... petite pointe d'aise, en-deçà du sursaut. Vaine caresse, ces plantes sœurs de la joubarde ne sont pas le corps d'Azade.

Il n'est pas dans un bon moment, Ca- ●▸

mille pour percevoir la vanité de son geste, pour que sa main cesse de manipuler nerveusement, convulsivement les tiges de la plante grasse. Des pensées et d'autres traversent son ahurissement... « Voilà, Azade déposé en terre, bien qu'il n'ait jamais désiré ne plus vivre... Faire quoi, pour que tu vives encore?.. Déposer, c'est le bon verbe... Déposé, jeté bas de ton siège élevé, de tes hauteurs... hauteurs fascinantes, par la mort... ».

Il se souvient d'un propos de tablée rapporté par Platon: « N'est-il pas stupéfiant que tels ou tels autres aient inspiré aux forgerons de la beauté la composition d'hymnes et de péans tandis qu'à l'égard d'Amour, un dieu si vénérable, un dieu si grand, il ne s'en est jamais trouvé un seul pour rien composer à sa louange ».

Lentement le projet de composer à la louange de son amour, de son aimé bien-aimé tout au moins, prend de l'ampleur, de la consistance. Il lui tient à cœur de brosser au plus tôt une toile, de grande dimension dans le style dix-neuvième siècle.

« Une armée de détails, réclamant que l'on approche l'œil, à la manière Moreau... Ou de grandes traînées, des flaques de couleurs pures, lumineuses, heurtées... Le sujet qui s'impose... La vision qui précéda la première rencontre... la vision de ce qui fut comme une apparition... c'est cela... la foule sous la nef, dans les galeries de l'église... un espace aménagé entre les deux blocs de sièges de la nef, amenant tout droit à l'autel... l'espace séparateur de l'autre côté duquel tu t'appliquais à voir l'autel... et montrer le « comme une apparition », mon regard allant et venant, fouillant... mon premier regard se posant sur toi, dévorant... dans la lumière d'un jour de Pâques. plus de cinq ans auparavant... A Venise, grâce à un voyage collectif organisé par une institution scolaire, parmi d'autres potaches en uniforme bleu marine qui compulsaient leur « livre pour prier », qui chantaient avec une piété excellement bien feinte. Nous nous trouvions plus précisément sur une île, entre le Lido et un asile d'aliénés, une île à la fois monastère, bibliothèque, musée, imprimerie, pépinière au siècle précédent d'érudits arméniens: Saint Lazare.

A ta gauche immédiate, une femme, dans laquelle je crus retrouver quelques uns de tes traits... nez aquilin à moitié recouvert par des cheveux beiges et blancs... profusion aux poignets de larges bracelets en argent très sonores, plus sonores que l'encensoir manié sans delicatesse.

Azade, je te regardais. Plutôt, tout ton être, toute ta séduisante jeunesse, séductrice, que cela soit voulu ou non, m'envahissait ». Un cœur avait battu, soufflet monumental de forgeron. Moments durant lesquels Camille avait été une étendue conquise par la lente mélopée distillée par l'orgue, participant à ce qui est, à l'atmosphère. Arrachement à la terre pour être emporté loin.

« Dans cet espace où me serait offert comme plat l'allégresse ». Fusion dans la mélopée, dans l'agréement. Muette admiration. « Qu'il traverse, le patricien salace, un marché d'esclaves soumis aux rigueurs du vent. Mais te portraiturer, coiffé d'un bonnet phrygien gris, détournant ton regard du combat fratricide mettant aux prises Romulus et Tatius, posant ta joue contre la crinière brune d'un cheval. Te croquer, déjà ceint de lauriers fleuris, ajustant ta sandale au bas de l'autel d'Heraklès. C'est toi qui tirais par ses rênes un cheval blanc, qui de toute ta puissance, de toute la vigeur des deux races confluant, bouillonnant en toi, animant tes bras, le tirais vers le sacrifice, dans le grand brasier consumant les fastes de Sardanapale. Ton glaive court, tu l'enfonçais dans son poitrail pour mettre fin aux vains soubresauts de son instinct. Ton seul grand pagne violet hésita entre t'habiller et donner l'illusion de la nudité. Le même tressaillement, devait-ce être, lorsque Desdémone voyait la sombre splendeur de son conjoint. Te faire modèle de sculptures pour l'avenir, taillées dans une matière défiant les lames du temps, matière pérenne, matière inconnue ».

Pérpétuer cette parcelle d'humaine beauté, cela est... cela fut, cela serait doux et désirable.

A un moment de la messe, Camille eut de nouveau une appréhension claire du réel, examina comment en arriver où ils en arriveraient, comment instaurer des relations sous une autre forme qu'amicale, plus intense, comment escalader ses murailles, comment s'introduire dans son donjon? Fol désir de l'ascension que Camille présumait ardue, de l'abordage.

« Dès que tu apparus dans ma longue-vue, je changeai sans tarder de direction — je te mentirais si je te disais que j'en suivais déjà une — j'obliquai vers toi, j'entrepris des manœuvres d'approche, je t'abordai. Qu'il eu pu en être autrement? Non... ce qui fut devait être ».

Camille s'était au gré du temps échafaudé une mythologie toute personnelle. Afin de dire l'indicible. Il était un navire. Des tours, des donjons se dressaient à l'horizon, scrutés par des longues-vues qui de scruter salivaient, qui de l'avaler continuaient leur examen. Valeur sentimentale était donnée à des îles proches des côtes bretonnes? Assurément. Ces îles étaient identifiées à des phases de la passion. Azade était par suite une belle-île.

« Si je t'explore, si tu m'apportes — à moi, culotté d'un bermudas, chapeau colonial pour coiffure, suant dans la serre palpitante de ton cœur torride — la fraîcheur, la joie, tu seras Groix. S'il advient qu'ayant abordé à tes rivages, nous connaissions l'extase, manne quotidiennement distribuée, d'avoir vu la pureté de nos cœurs, par les Bienheureux du Paradis dantesque ou d'Aubigné, tu serais sans conteste Sein, terre des soupirs d'aise et du bonheur tacite.

Et Ouessant? L'île rare au plus haut point pour qui nul ne regretterait de partir avant l'heure, de murmurer « Que meure l'amour », avant de s'affaler dans une mare écarlate. A dire vrai, je me suis toujours plus aimé que je n'ai aimé autrui, pour ne jamais voir se profiler cette île ultime, que tout objet d'amour.. mon chevalet, ma palette, mon souffle, mes rectangles de toile montée sur châssis recouverts de couleurs avec lesquels j'acquerrai gloire, considération... Pour cette gloire... — pour ce fantôme de gloire — je consentirai à sacrifier beaucoup, une multitude d'objets, de désirs. Mais pas ma vie... Disparaître... Si j'étais incapable de tenir le pinceau... si... si mon cercueil ne devait crouler que sous les ors scintillants de la gloire posthume. Vision bien utilitaire... à mon image ». Ouessant lui est interdit, à Camille qui se convainc que la sépulture lui faisant face ne peut être vide.

« J'ai été idolâtre... De toi seul. Mais mon désir pourra-t-il de nouveau aller vers un corps inanimé, enfoui, promis à la putrescence. Ou vers un souvenir?...

Mes yeux, cernez-vous de flamme
et brûlez
Ma langue, arrachez là, qu'elle se
taise
Qu'un couteau me coup le cœur.
Pourquoi aimer?

Pourquoi t'aimer, t'aimer encore?.. Pour une fois, une seule? Mes doutes seraient infirmés, il trouverait réponse, mon désir, je ne pouvais le savoir... que tu étais déjà — est-ce un adjectif qui te cernera? — assez hédoniste pour vivre dans la perdition, la fixation-dans-un stade-à-dépasser, c'est selon le vocabulaire affectionné, ou déjà ouvert à tous les exutoires ».

La messe avait continué à dérouler ses fastes, le grand tapis des paroles liturgiques lancées vers l'Eternel.

« En cette matinée de Pâques, debout, tu n'ennuyais visiblement ».

Dans la ville des morts, a l'est d'Alfortville, Azade est encore parmi une foule, foule muette, tandis que des sauterelles sans dieu élèvent leur magnificat quotidien vers leurs femelles. Trois immenses cuves de la centrale gazière, chacune de mensuration differente, six grands ensembles tout en longueur cuisent sous un soleil exceptionnellement chaud. Difficile que les voiles de ces grands ensembles — le linge flasque d'humidité, s'égouttant, passé entre les mains des ménagères, dans le tambour rugueux, méthodique de la machine — ne claquent au vent, ne reprennent du poil de la bête pour être de nouveau maculées, pour revêtir on ne sait qui, on ne sait quoi... Azade est allongé ici, dans quelles dispositions?

« Dans un état excluant que tu le puisses, être dans de quelconques?... ».

Camille regardait autour de lui, d'autres pèlerins dans la grande église, venant de France à l'occasion de vacances. Les colonnes, les chapiteaux sans aucune ornementation. Au-dessu de chacun d'eux, des portraits en forme de médaillons. Tout le vénérable appareil des Saints Arméniens, tout le martyrologe des Héros d'un christianisme oriental sur mosaïques: Saints Tadhée, Barthélemy, et Jude, l'Illuminateur, la princesse Santoukht descendant à la renverse son escalier, Machdots très saint, très à même d'être encensé pour avoir inventé l'alphabet national..

Le visage du poète de Scutari, présence inattendue, éclatait d'innocence sur un fond vert pâle sans qu'il y ait de saule avec ramures en pleurs, au pied duquel le même poète mettrait la dernière main à quelques vers fumants de lave amoureuse, avant de les jeter aux siècles futurs:

Au printemps de ma vie,
Tandis que s'épanouissaient les fleurs
de l'amour,
Mon cœur s'embrassait de l'amour
inextinguible
De la vertu et du beau...

Touriane, que diable allait-il faire dans cette galère? Ou plutôt, dans cette nef des fous de Dieu?

Et la face du pieux, du chaste, de l'auto-sanctifié à force d'emprunter le chemin salvateur de l'ascèse bordé d'immanquables épines, d'inéluctables ronces, de fouets nécessaires à neuf lanières, l'expert Krikor Narek en mortifications, cheveux roux coiffés par un capuchon de tissu grossier.

« Et je te vis... toi le Narekien, tes yeux comme rougeoyant... tes pommettes couleurs d'abricot d'éternel adolescent verdir, recherchant... fébrilement la citation dans les Ecritures dépositaires du sacro-saint souffle divin, tout ton torse sillonné de frissons... ton poing, ton index pointés vers moi, couvrant de ton imprécation les cantiques...hurlant à t'en décrocher la mâchoire sans que les autres entendent: Tu ne partageras pas ta couche avec un homme. Comme on le fait avec une femme. C'est une abomination.

HAMAZASB SAKAYAN

(*) *Jeune francophone dont une communication*, « *Le Théâtre quasi-arménien* », *vient de paraître dans les Actes du second seminaire international de l'ICOM*, *Hamazasb Sakayan écrit des nouvelles.*

Ont été publiés des fragments de « *Diaspora* », *dans le N° 2 de la revue française d'expressions Porte-Voix, et ici même «Si le souvenir de moi s'estompe» (N° du 6 Avril 1980).*

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՏԻՍ ՄԱՄԻԸ

Մարուքայ սարից մի ջարդուած խաչքար
Տատս շալակած բերել էր Թալին,
Ամէն կիրակուռւտ երկու մոմ մարմար
Հալւում էին լուռ, դալւում խաչքարին:

Գնում էին երբ բոլորը գործի,
Տունը տատիս էր, աշխարհ–բակը՝ ինձ,
Նա լուռ հարում էր կաւէ խնոցին,
Կաւէ կարուսել՝ մէջը լի թախիծ:

Ու երբ յոգնում էր, շտկում էր գօտին,
Մէջքի ուրբր գօտին՝ վշտի պէս անծայր,
Դատարկ խնոցին յեռում էր պատին,
Գունդ–գունդ կարագից ցօղ էր կաթում ցած:

–Տաւն զարդը հացնէ, աշխարհինը՝ մարդ,
Վկայ՝ Էս խաչքար, Էս իւղ, Էս մոմեր,
Աշխարհը, լաւ՛, կը դառնայ դրախտ,
Թէ մարդ մօր կաթը ասուց պահի վեր··

Խրատ, խնոցի, հոգսեր փոքր ու մեծ,
Հին տուն, հին կարօտ, խաչքար եւ յոյսեր···
Մոռացաւ տատս, մոմեր չվառեց,
Մինչ ուշքի կը գար, արդէն դէմլուս էր:

Ջարբնեցինիւ ճնից, գժուել էր դարը,
Մղկտաց տատս.– Կռի՛ւ է, աւե՛ր···
Պատնառը ե՛ս եմ, ե՛ս ու խաչքա՛րը·
Ա՛խ, ինչո՞ւ երէկ չվառի մոմեր···

ՍԱՍՈՒՆ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission paritaire : N° 55935

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
10
MERCREDI
10 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատ: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.925 | Fondateur: SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.925

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒՄ ԻՐԱՔԻ ՎՐԱՅ

ՊԱՏՐՈՒԱԿԸ՝ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԸ

Իսրայէլեան ռմբակոծիչ օդանաւեր յարձակեցան Պաղտատէն 27 քիլոմեթր հեռու՝ Թամմուզի հիւլէական կայանին վրայ, եւ ըստ իսրայէլեան պաշտօնական աղբիւրներու, ամբողջովին կործանեցին համալիրը, ուր սովորաբար 100 – 150 Ֆրանսացիներ ալ կ'աշխատին: Ցարձակումը կիրակի օրով տեղի ունեցած է, զանոնք սպաննելու պատասխանատուու – թենէն խուսափելու համար, սակայն մէկ Ֆրանսացի զոհ կայ:

Իսրայէլ կ'արդարացնէ իր յարձակում – ը, ըսելով որ Իրաք խաղաղ գործածու – թիւններ չէր նախատեսեր կայանի ար – ագրելիք աթոմական ուժին համար, այլ՝ հիւլէական ռումբերու չինուածին, եւ անոնց գործածումը՝ Իսրայէլի դէմ:

Իսրայէլի ներկայ ընտրապայքարին ՝ի՛, այս անսովոր արարքը, որ պատեհապէս «յայտարարելու» ձեւ մը կը նը – կատուի ըստ միջազգային օրէնքի (եթէ «օրէնք» մնացած ըլլար) զօրավիգ կեցուղ – ներ չատ ունի, թէեւ անչուշտ Պէկինի հակառակորդներուն համար դժուար է արձանագրել որ ան անխուսն «վարկ» չհի՝ իր արարքին գլխաւոր պատասխանա – ատու: Արդարեւ, Շիմոն Փերէզ, որ երես – փոխական ընտրապայքարի մէջ Պէ – կինի գլխաւոր հակառակորդն է, փու – թացած է յայտարարելու որ Պէկին կ'ու – զեր Մայիս 10–ին կատարել ռմբակոծու – մը, սակայն ինք (Փերէզ) թելադրած է որ յետաձգուի, քանի որ այդ օր Ֆրան – սայի նախագահական ընտրութիւններու երկրորդ շրջանն էր:

Իսրայէլէն դուրս, արարքը կը դատա – պարտուի: Միացեալ – Նահանգները Իս – րայէլի թաթիկին կակուղ ապտակ մը կուտան միայն, բողոքելով որ ըստ Ի – րենց համաձայնութեան, ամերիկեան Ֆ – 4 ծանր ռմբակոծիչները, միայն «պաշտպանողական» կռիւներու մէջ կա – րելի է գործածել. անչուշտ Իսրայէլ ինքնապաշտպանութիւն որակած է ար – դէն իր սահմաններէն 960 քիլոմեթր ան – դին կատարուած արարքը: Սովետ. Միութիւնը ծանր բառերով կը դատա – պարտէ յարձակումը:

Փիէռ Մօրուա, Ֆրանսայի նոր վար – չապետը, մանրամասն կ'անդրադառնայ արարքին, Լիւի մէջ: Կը վերահաստատէ որ Ֆրանսայի կառավարութիւնը հաւա – տարիմ կը մնայ իր քաղաքականութեան, Իսրայէլ պէտք է ապրի՝ ապահով իր սահմաններուն մէջ, սակայն միաժամա – նակ Պաղեստինցիք ալ հայրենիք մը ու – նենալու իրաւունք ունին»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Համայնավար կու – սակցութեան կեդրոնական Կոմիտէն (Ս. Մ. Հ. Կ. Կ.) եօթը էջ երկար եւ չատ խիստ նամակ մը ուղղած է Լեհաստանի Համայնավար կուսակցութեան, զոր «ա – ռաջին վերջնագիր» որակած է լեհ կա – ռավարութեան բաները: Արդարեւ՝ բա – ցայայտ սպառնալիք է այն արտայայ – տութիւնը թէ «Սովետ. Միութիւնը եւ Վարշաւայի Ուխտի միւս երկիրները

(Շար.ը կարդալ 4–րդ էջ)

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՔ ԱՐԱՐՔՆԵՐԷՆ Ե�տՔ՝ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՀԱՅԿ. ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՇՈՒՐՋ

ԺՈՂՈՎ՝ ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆ, ԵՒ ՑՈՅՑ՝ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐ

Շաբաթ, Ցունիս 6–ի մեր թիւով, վեր – ջին պահուն կը հաղորդէինք թէ Թուրք իսլամական խմբակ մը տէր եղած էր Իսի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկե – ղեցւոյ դէմ կատարուած եղեռնափոր – ձին, ինչպէս նաեւ նախորդին՝ Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դէմ: Այս առընչութեամբ, նոյն, Ուրբաթ իրիկ – ուան (Ցունիս 6–ի Թիւ) Լը Մոնտ կ'ը – սէր. –

«Պայթուցիկով, եղեռնափորձ մը կա – տարուած է, Ուրբաթ Ցունիս 5, ժամը 1–ի չուրջ Իսի – լէ Մուլինոյի հայկ. ե – կեղեցւոյ դէմ: Թեթեւ ուժ ունեցող պայթուցիկը վնասած է դրան: Եղեռնա – փորձին տէր եղած է, Ուրբաթ առաւօտ հեռաձայնելով Ֆրանս – Փրէս մամուլի գործակալութեան անանուն խօսակից մը, որ յայտարարած է թէ կը խօսի յա – նուն «Թուրք Իսլամական յեղափոխա – կան բանակի մը»: Այս չարժումը երբեք ինքզինքը չէր յայտնած: Տէր եղած է նաեւ Փարիզի Հայկ. եկեղեցւոյ դէմ, նախորդ օրը կատարուած եղեռնափոր – ձին: Զօրաւոր ուժ ունեցող ռումբ մը գտնուած էր Հինգշաբթի առտու, որ ա – տենին խածատուած է: Այսօր, Ուրբաթ Սերովբէ Արք. Մանուկեան, կաթ. պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի Հա – յոց, կը վրդովէր այս «անորակելի ա – րարքներուն դէմ, որոնք առաջին ան – գամ ըլլալով կը հարուածեն հայ պաշ – տամունքի վայրեր»: Իրենց կողմէ, Հայ Դատի պաշտպան կոմիտէն եւ Հ. Ց. Դ. կը հաստատեն զեկոյցով մը. – «Վախ ազդելու ռազմախաղերը չեն, որոնք կըր – նան մղել Հայերը հրաժարելու իրենց մշակութային ինքնայատկութենէն եւ մանաւանդ ոչ ազգային տենչերէն»:

Շաբաթ – Կիրակի (Ցունիս 6/7) Ֆի – կառօ–ն կը խորագրէր «վենտէթթայէն՝ փոխ վրէժ» եւ կարճ տալէ ետք Իսիի Ե – կեղեցւոյ դէմ կատարուած եղեռնա – փորձը, կը խորհրդածէր. «Մէկ կողմէ Հայաստանի Ազատագրութեան համար Հայկ. Գաղտնի Բանակը, միւս կողմէ՝ Թուրք Իսլամական Յեղափոխական Բա – նակը: Պատերազմին պատճառը՝ առա – ջիններուն համար վրէժը լուծել 1915–ի ցեղասպանութեան (մէկուկէս միլիոն Հայ Ջարդուած), որուն պատասխանա – տու կը դարձնեն Թուրք Պետութիւնը: Միւսներուն համար՝ անպատիժ չթո – ղուլ Եւրոպայի Թուրք դիւանագէտներու վերջին սպանութիւնները: Ռազմադաշ – տը՝ Ֆրանսան: Անդամ մը եւս, ուրեմն, Փարիզ եւ իր շրջանը ընտրուած վայրը դարձած է միջազգային քանի մը ահա – բեկիչներու որպէսզի իրենց հաշիւները մաքրեն ատրճանակով կամ ռումբով: Եւ զոհերը կրնան անմեղ անցորդներ կամ ծագումով Հայ Ֆրանսացիներու գաղու – թին հանդարտ անդամները ըլլալ»: Այս «նախաբանէն» ետք, Ֆիկառօ կը յիշէ Իսիի եւ Փարիզի Հայոց Եկեղեցիներու դէմ եղած ահաբեկումները, աւելցնելու համար թէ արարքներու այս չարքը – ո – րուն վերջինին տէր եղած է Թուրք իս – լամական յեղափոխական Բանակը – րուն վրդովում մը յառաջ բերած է: Ամէնէն չափաւոր Հայերը կը խորհին թէ պատասխան մըն է այն յարձակումնե – րուն, որոնց զոհ գացին, Եւրոպայի մէջ, կարգ մը Թուրք դիւանագէտներ եւ յատկապէս Թուրքիոյ Ֆրանսայի դես – պանատան երկու կցորդներու սպանու – թիւնը Մարտ 4–ին»:

×

Ներքին նախարար՝ Կասթոն Տըֆէռ իր մտահոգութիւնը յայտնած է այս առ – թիւ եւ Նախարարութիւնն ալ հետեւեալ հաղորդագրութիւնը յանձնեց մամուլին, Ուրբաթ օր. –

« M. Gaston DEFFERRE, Ministre d'Etat, Ministre de l'Intérieur et de la Décentralisation, a exprimé Vendredi son inquiétude après les attentats qui viennent de se produire visant des membres de la Communauté arménienne en France.

« Toute violence ou tentative contre les nombreuses communautés raciales ethniques ou religieuses qui vivent en France est odieuse, indigne et injuste. Chacun, sur le territoire national, a droit à la sécurité quelles que soient ses opinions, ses origines ou ses appartenances.

« Les mesures de sécurité autour des édifices religieux ou communautaires arméniens ont été aussitôt renforcées. Recevant jeudi une délégation de la Communauté arménienne de Paris, le Ministre d'Etat les a assurés de toute sa sollicitude ».

×

Միւս կողմէ Ալֆորվիլի քաղաքապե – տը, ենթանախարար՝ Ժոզէֆ Ֆրանչեսքի զեկոյցով մը, կը յայտնէ որ Ուրբաթ օր խօսած է Ներքին նախարարին հետ, ա – պահովութեան այն միջոցներուն մասին, որոնք պէտք է իզործ դրուին Իսիի եղեռ – նափորձէն ետք:

Ցիշենք նաեւ թէ հայկ. պատուիրա – կութիւն մը, զոր կը գլխաւորէր Փոզէֆ Ֆրանչեսքի, կ'ընդունուէր Երեքշաբթի ժամը 12–ին Ներքին նախարարին կողմէ:

Պաշտպանութեան միջոցներ ձեռք առ – նուած են հայկ. եկեղեցիներու եւ հաս – տատութեանց չուրջ:

Ուրբաթ իրիկուն, կաթ. պատուիրակ Սերովբէ Արք.ի հրաւէրով Փարիզի եկե – ղեցւոյ առաջնորդարանը կը հաւաքուէին Փարիզի հայկ. կազմակերպութեանց, միութեանց, մամուլի, ներկայացուցիչ – ներ, չուրջ 80 հոգի: Մտքերու փոխանա – կութենէ ետք, որոշուած է ցոյց մը կազ – մակերպել, Հինգշաբթի օր, ժամը 18.15–ին Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ Ե – կեղեցւոյ առջեւ:

×

ՑԱՒԱԿՑԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԷՆ

Երեքշաբթի առաւօտ, Սերովբէ Արք. Մանուկեան հետեւեալ հեռագիրը կը ստանար Ամենայն Հայոց Վազգէն Կաթո – ղիկոսէն. –

«ԾԱՆՐ ՎՇՏՈՎ Տ�եղեկացանք ԱՀԱ – Բեկչական ԱՐԱՐՔՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ Ի ՎԸ – ՆԱՍ ՁԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԲԱՐԵ – ԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱԿՈՒՄԲԻ: ՄԵՆՔ ԵՒ ՄԱՑՐ ԱԹՈՌԻՍ ՄԻԱԲԱՆՈՒ – ԹԻՒՆԸ, ԳԵՐԱԳՈՑՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԽՈՐ – ՀՈՒՐԴԸ ԵՒ ՀԱՄԱՑՆ ՀԱՑ ՀԱՒԱՏԱՑ – ԵԱԼ ԾՈՂՈՎՈՒՐԴԸ Ի ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԱՑՍ ՏԽՈՒՐ ԱՒԻՒԹՈՎ ԽՈՐ ՎՐԴՈՎՈՒՄՈՎ ՀԱՄԱԿՈՒԱԾ ԵՆ, ՁԵԶԻ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ – ՀԱՑ ՄԵՐ ԾՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՕՐՏԱԳԻՆ ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՑԱՑՏՆԵՆՔ ՄԱՂ – ԹԵԼՈՎ ԲՈԼՈՐԻՑ ՀՈԳԻՈՑ ԱՐԻՈՒ – ԹԻՒՆ, ԱՆՆԿՈՒՆ, ԱՆՆԿՈՒՆ ՀԱՄԱՁ – ԳԱՑԻՆ ՀԱՒԱՏՔԱԿԱՆ ԿՈՐՈՎ ՑԱՂԹԱ – ՀԱՐԵԼՈՒ ԱՄԷՆ ՁԱՐԻՔ Ի ՊԱՇՏՊԱ – ՆՈՒԹԻՒՆ ՄԵՐ ՀԱՒԱՏՔԻ ՏԱՃԱՐՆԵ – ՐՈՒ ԵՒ ԱԶԳԱՑԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ – ՆԵՐՈՒ: ԿԸ ՄՆԱՆՔ ՁԵԶԻ ՀԵՏ ԱՂՕ – ԹՈՂ, ՈՐ ՎԵՐՋ ԳՏՆԵՆ ՆՄԱՆ ԱՆ – ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐ:

«ՄՆԱՑՔՔ ԻՆՔՆԱՎՍՏԱՀ, ՀԱՍՏԱ – ՏԱԿԱՄ ԵՒ ԼԱՒԱՏԵՍ ԶԻ ԱՍՏՈՒԱԾ ԸՆԴ ՄԵԶ Է: ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՁԵԶ: Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԷՆ ԼՈՑՍ, ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ· ՄԱՑՐ ՀԱՑՐԵՆԻՔԷՆ ՔԱՋԱԼԵՐԱՆՔ ԵՒ ՍԻՐՈՑ ՈՂՋՈՑՆ ՁԵՐԴ ՍՐԲԱՁՆՈՒ – ԹԵԱՆ, ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՑԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵ – ՐՈՒՆ ԵՒ ՀԱՄԱՑՆ ՄԵՐ ՀԱՒԱՏԱՒՈՐ ՓՐԱՆՍԱՀԱՑ ԾՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ»:

ԲՈԼՈՐԴ
ԲՈՂՈՔԻ ՄԵԾ ՑՈՅՑԻՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆԻՍ 11, ԺԱՄԸ 18.15-ԻՆ
ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԱՌՋԵՒ
15, RUE JEAN - GOUJON
ՈՒՐԿԷ ԹԱՓՕՐԸ Կ'ԵՐԹԱՅ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԿԱՄԱՐ

ԱՐՁԱԿ ՍՈՒՏՔԻ ՎԱՂԱՆԳԱՎՈՐ

ՀԱՅՈՑ ՍՈՒՏՔ ԵՎ ՍԵՓԱԿԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՎԱՂԱՆԳԱՎՈՐ ՀԱՐՑԸ

Գրքից՝ Լեոն Ք. ՄԱՆԱՍԵԱՆԻ

Մօրուր Տայէլ, Լուի – Կոզ Ֆիւսէնի եւ Ժերմէն Տէ Սուանսոնի (1715 – 1787), Տարկաստանի առաջին դաշտագրագէտ, Ղուկասեան ուսմունքի հետեւորդ, Ֆրէյիսէ ու Ֆեռնէյի մէջ ծաղկած բօսնեցի ուսումնական ընտանիքի մը զաւակ. Ան մօր կողմէն Ֆրանսուա Ժերմէն Տէ Սուանսոնի (1684 – 1789), որ Ֆիւսէնի եւ Ֆրանսայի մէջ կոչուած է «Ծերակոյտի ամենահին անդամը», թոռնուհին էր։ Ան ամուսնացած էր Ժան Ֆրանսուա Տէ Սուանսոնի (1730 – 1775), բժիշկ Ֆիւսէնի մէջ։ Մօր կողմէն Տայէլ ազգակից էր Ժան Ժաք Ռուսոյի։ Ան ծնած է Ֆրէյիսէ ու ինքնին ուսումնասիրած է Ֆրանսայի պատմութիւնը, հնագիտութիւնը, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի հարաւային նահանգներու բարբառները։

Մօրուր Տայէլ ծանօթացած է Ժան Ժաք Ռուսոյի հետ 1766–ին եւ հետեւած է անոր ուսմունքին։ Ան ինքզինքը կոչած է «Ռուսոյի աշակերտ», ինչպէս նաեւ «Ռուսոյի ամենահաւատարիմ հետեւորդը»։ Ան ամուսնացած է 1777–ին, 61 տարեկան հասակին երկրորդ անգամ Ժանէթ Էլիզապէթ Հայտարտայի հետ, որ մահացած է 29 տարեկան Օտոն ու Նաթալի անունով երկու զաւակներ ձգելով։

Մօրուր Տայէլ, Ս. Ժան Օտոն ու Սաթէրնէն (1748 – 1821), անհատապատ ոգեկիր և ժրաջան գործիչ եղած է ուսումնական տարբեր հաստատութիւններու հիմնադրութեան մէջ։ Ան ծնած է Ֆրէյիսէ ու մահացած Ֆրէյիսէ։ Ան ամուսնացած է Ժան Ժաք Ռուսոյի հետ։ Ան ունեց

ԵՎՍԵՓԻ ԿՈՏՎԱԾ

= ՀԵՏՈՒԱԾԸ =

ՄԱՐԴԸ ՈՐ ՓԱԽՉՎԵՑ ՄԵՂ

ՎԱԺԱԽՈՎ ՈՒՄԲԱՅՑԱՎ

Ջերմեռանդությամբ աշխատել, արժի՛ր, ոգ – ևոյ ձեռքեր ունեմ նրան շնորհելու: Ուրիշին չեմ տալ ինձ համար աշխատելու ու ձիերու խնամելու ինձ համար: Հայրիկիս կենդանի ժամանակ, ինչպես գիտեք, ես ալ ձիերու հետ կը զբաղէի, ինչպես հիմա Ռուբենը: Ես ալ ձիերը կը սիրէի, ինչպես հիմա Ռուբենը: Ես ալ ձիերուն կեանք կու տայի, ինչպես հիմա Ռուբենը: Ես ալ ձիերուն համար կը մեռնէի, ինչպես հիմա Ռուբենը: Ես ալ ձիերուն համար կը սպանէի, ինչպես հիմա Ռուբենը: Ես ալ ձիերուն համար կը գողնայի, ինչպես հիմա Ռուբենը: Ես ալ ձիերուն համար կը ստէի, ինչպես հիմա Ռուբենը: Ես ալ ձիերուն համար կը խաբ

(Շար. Ա. էջէն)

մինակ պիտի չձգեն Լեհաստանը, երբ անոր Համայնավար Կուսակցութիւնն ու կարգերը յարձակողականի կ'ենթարկը – ւին»: Այս «մինակ պիտի չձգեն»ը ան – շուշտ հաստատում մըն է որ Լեհ Հա – մայնավար Կուսակցութեան (Լ. Հ. Կ.) ինքնավար վիճակին արդիւնքները չատ կը դժգոհեցնեն Սովետները, որոնք ան – սովոր քայլ մը կ'առնեն՝ Սթալինեալաու – ֆանիան անձնապէս դատապարտելով: Վալեզան ու Սոլիտարիթէն մոռցած, Ս. Մ. Հ. Կ. Կ.–ը կը քննադատէ ֆաթուիցէի խմբակի պահպանողական կամ Սթալինական կարծիքներու կորուկ մերժումն ու անտեսումը՝ Լ. Հ. Կ.ի ստուար մեծամասնութեան կողմէ: Ցայտնօրէն՝ վախն այն է որ Յունիս 14–ի համագումարի ընթացքին Լ. Հ. Կ.–ը կրնայ վաւերացնել ծանրակշիռ փոփո – խութիւններ՝ որոնք կը կերպարանա – փոխեն Կուսակցութեան ներքին կանոն – ներն ու Կուսակցութիւն – ժողովուրդ կապը, ստեղծելով Տուպչէքի օրերէն ի վեր անընդունելի «ընկերվարութիւնը՝ մարդկային երեսով»: Միջոցին, Վալէ – զա վերաբերած է Լեհաստան եւ կը փորձէ համոզել Սոլիտարիթէի ծայրա – յեղները, որ տեղի տան եւ գործա – դուլ չընեն, Լ. Հ. Կ.–ի վրայ բանող ճնշումները նուազեցնելու համար:

ԻՐԱՆի մէջ կացութիւնը լարուած է, եւ Ապուլհասան Պանի – Սադրի աչխար – հական հակում ունեցող զօրավիգները այլեւս անպաշտօն ընդդիմադիր կու – սակցութիւն մը ըլլալու վիճակին մէջ կը գտնեն իրենք զիրենք: Կիրակի օր, Խո – մէյնիի արտօնութեամբ, պետութեան «յեղափոխական դատախազը» գրաւած ու փակած է վեց թերթերու տպարան – ներ, ի մէջ այլոց՝ Պանի – Սադրին պատ – կանողը: Զբաւականացած, Խոմէյնի չատ խիստ արտայայտութիւններ ունե – ցած է, – «Ամէն անձ պէտք է գիտնայ որ երբ Իսլամը վտանգուած տեսնեմ, ձեռ – քեր կորելու պատրաստ եմ ... կ'ընենք այնպէս՝ ինչպէս ըրինք Շահին»: «Ձեռ – քեր կորել» Պարսկաստանի մէջ «պաշ – տօնազրկել» կը նշանակէ, եւ բացայայտ ազդարարութիւն մըն է երկրին «Նախա – գահ» Պանի – Սադրին, բո'ւն նախագա – հէն:

ՊՈԼՍՈՑ մէջ ոստիկանութիւնը ձեր – բակալեց Ձախակողմեան «Ճումհուրի – յէք» թերթի Թղթակից Մէհմէտ Քեմա – լը, ու հարցաքննութեան ենթարկուած բայց ազատ արձակուած է թերթին խըմ – բագիր Օ. Կէօնէնճինը: Թղթակիցը մե – ղադրուած է իբր հեղինակը յօդուածի մը՝ որուն մէջ կը հաստատէ թէ Թուր – քերը ծառայարարոյ ու քծնող բնաւորու – թիւն մը ունին իշխանութեան դիրքի մէջ եղող կամ հեղինակութիւն ներկայացը – նող մարդոց հանդէպ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ խորհրդա – րանը 5 Յունիսին անսովոր միաձայնու – թեամբ քուէարկած է որ Թուրքիոյ տըր – ւելիք 460 միլիոն մարքի օժանդակու – թիւնը ենթակայ ըլլայ որոշ պայմաննե – րու: Նախ՝ Թուրք կառավարութիւնը պէտք է յայտարարէ թէ ե՞րբ եւ ի՞նչ հանգրուաններէ պիտի անցնի երկիրը, մօտ ապագային, ժողովրդավարական կարգերու վերադառնալու համար: Երկ – րորդ, շուտով պէտք է վերահաստատ – ուին մամլոյ, քաղաքական կուսակցու – թիւններու եւ սէնտիքաներու ազատ գոր – ծունէութեան պայմանները: Երրորդ, պէտք է դադրին չարչարանքները, բան – տերու մէջ: Յաւելեալ՝ խորհրդարանը (Պունտըսթակ) ուշած է որոշումներ, ո – րոնք կը սահմանափակեն Թուրք զաղ – թականներու ազատ չրջագայութիւնը:

Ecole St. Grégoire de Nareg

AVIS IMPORTANTS

— Les inscriptions à l'Ecole St. Grégoire de Nareg sont dès maintenant ouvertes pour l'Année Scolaire 1981-1982.

— Le Dimanche, 28 Juin, La Fête Champêtre Annuelle de la Paroisse Arménienne Catholique de Lyon se déroulera dans le parc de l'Ecole St. Grégoire de Nareg.

— La Colonie de vacances aura lieu en Italie, du 13 Juillet au 3 Août. Elle s'adresse aux garçons de 7 à 14 ans.

Pour tous renseignements s'adresser au Père ZABARIAN.-

38, Route de Collonges
69450 - St. Cyr au Mont d'Or
Tél.: (7) 847. 28. 65

Ա.յրի Տիկին Անահիտ Սեմէրճեան, Տօքթ. եւ Տիկին Համբարձում Սեմէր – ճեան, Ա.յրի Տիկին Մանուչակ Քէչիչեան, Տէր եւ Տիկին Արաքսի Ագնաւուր (Մոն – րէալ), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ուզլիք – եան (Պոլիս), Պր. Վահագն Ագնաւուր (Մոնրէալ), Տէր եւ Տիկին Արթօ Պաս – մաճեան (Մոնրէալ), Տէր եւ Տիկին Մա – նուէլ Թաղարեան (Պոլիս), Պր. Արա Ու – պիթեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արտա – ւազդ Պօյաճեան, զաւակներն և թոռները (Երեւան), Ա.յրի Տիկին Սիրանոյշ Պօ – յաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Պալեան եւ զաւակները, Ա.յրի Տիկին Փերուզ Շերվանեան եւ զաւակնե – րը, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պա – րագաները խոր կսկիծով կը ծանուցա – նեն իրենց ամուսնոյն, հօր, փեսային, եղբօր, մօրեղբօր, քեռայրին եւ խնա – միին՝

ՆԻԿՈՂՈՍ ՍԵՄԷՐՃԵԱՆԻ

յանկարծական մահը որ պատահեցաւ Յունիս 6–ին, 58 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունիս 11, ժամը 9–ին՝ Խիւ Ս. Մարիամ – Աստուածածին եկե – ղեցին, 6 Ավրընիւ Պուռկէն: Մարմինը կը փոխադրուի Խիւ գերեզմանատու – նը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրր այդ ընդունիլ:

ՏԱՐԵՎԵՐՁԻ ՀԱՆԴԷՍ

Անկէնի Մխիթեայ Հայկ. Վարժարանի
Տարեվերջի Հանդէսը
տեղի կ'ունենայ Յունիս 14, կիրակի օր, ժամը 15·30–ին.–
7, Bd. Sadi Carnot — ENGHIEN
Երգ, արտասանութիւն եւ ներկայա – ցում՝ երկսեռ աշակերտութեան կողմէ:
Նաեւ հաճելի անակնկալներ:
– Մուտքը ազատ է –

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Համախարբերդցիական Մխիթեան Ըր – բանասէր Հոգեհանգստեան պաշտօնի հրաւէր. Վարչութիւնը կը տեղեկացնէ թէ՝ իր տարեկան Պատգա – մաւորական Ժողովը տեղի կ'ունենայ այս տարի Վալանսի մէջ, Շաբաթ, Յունիս 13 առաւօտեան ժամը 9–էն սկսեալ, Սալ տը լ'Էվէրվիէ:

Կը խնդրուի պատգամաւորներէն հա – ւաքուիլ Շաբաթ առաւօտ 8·30–ին, Քա – ֆէ տը լ'Էսք, Վալանս:

Իրիկունը, ժամը 9–ին, ճաշ – խնջոյք մը՝ Վալանսի Հ.Բ.Ը.Մ. «Հիւսիսեան» սրահը, բուն Խարբերդցիական մթնոլոր – տի մէջ: Բոլոր հայրենակիցները հրա – ւիրուած են խնջոյքին:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ
ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ
Զ. ՅԱՆՆ

Թէլլալեան Յակոբ՝ Զուիցերիոյ Հայոց կողմէն 20·500, Մկրտիչ Ոսկեան 3·000, Վասպուրականի Հայր. Միութիւն 2·000, Ճըն.կլոըրեան 2·000, Նշանեան 2·000, Իքսէրճեան Սուրէն, Թօսունեան Ժան, Վահանեան Շառլ, Ալեքսանեան Սուրէն, Տէր – Թաւիթեան, Թօփաքեան Ընկ. 1·000–ական Մուրատ – Ռափայէլեան նախկին սաներ, Մարսէյլէն.– Փափազ – եան Վիքէն, Անթանոսեան Յովհաննէս, Կրասեան Լուիզ, Նազարեան Լիլի, Պե – տիկեան Արաքսի, Հանէսեան Մարիամ, Յակոբեան Յակոբ, Գասպարեան Մովսէս, Քուլաքսըզեան Աննա, Կարապետեան Ա., Փոսթոյեան Ս., Մոսթիչեան Կ. 500–ական, Բազումեան Միշէլ, Եսայեան Սոնիա, Քամպուրեան Անի, Տէր – Անդրէասեան Միշէլ, Մանուկեան Փաթ – րիք, Պուտաքեան Անդինէ, Դաւիթեան Արիս, Մոսկոֆեան Ալպէռ, Եոլիզոլ Ընկ. 300–ական, Թորանեան Մ., Ոսկեան Ար – թին, Սօլաքեան Մուրատ, Խայեթ Ռո – լան, Փափազեան Լուքաս, Տէր–Սարգիս – եան Փ., Մանուկեան 250–ական, Մինաս – եան Վարդերես, Ալվազեան Ժաք, Նա – զարեան Ռիչար, Պառաւեան Արսինէ, Ծատուրեան Հայկազ, Քալֆեան Ա – րամ, Եօթնեղբայրեան Կարօ, Զաքար – եան Յաւագ, Սիւրմէնեան Արշակ, Սօ – լաքեան Եղիա, Սէյլեան Փաթրիք, Զար – դարեան Գրիգոր, Թովմասեան Մ., Մէս – թուճեան Լ., Ալեոեան, Խոյեան, Փո – հանօղլու Հայկ, Տէր – Յակոբեան 200–ական, Արզումանոֆ Փիէռ, Աչճեան Ի – ւոն, Սարգիսեան Ժաք, Դարբինեան Վի – դէն, Բազումեան Արշակ, Զուհաճեան Արման, Ապաեան Ժ. 150 Ֆ.:

(Շար.)

CONCERT

DE MUSIQUE ARMÉNIENNE

par

L'ENSEMBLE INSTRUMENTAL TRADITIONNEL ARMENIEN

de Paris (10 Musiciens)

Dir.: Gérard DER-HAROUTIOUNIAN

Le Vendredi 12 et le Samedi 13 Juin
à 20 h. 45
à DUNOIS
28, Rue, Dunois; Paris 13e - Tél.584.72.00
Place: 30 F.

Avec: Gérard Der-Haroutiounian (Tar)
Gérard Carcian (Kamantcha)
Takouhi Aprahamian, Agnès Agopian (Kanones)
Ara Hovsepian (Chévi)
Vahé Der-Kaloustian, Hovassap Sarkissian, Hovsep Kousiguian (Doudouks)
Edmond Zartarian, Hagop Kalfayan (Deholes).

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊՏՈՑՏ

PIQUE - NIQUE FAMILIAL

en proche Normandie

Organise par:
La Croix Bleue de Chaville

Le Dimanche, 21 Juin
Départ dec cars à 8h.30 devant l'Eglise Arménienne de Chaville.
Frais de transport: Adultes 20 F.
Enfants 10 F.
Jeux — Boules — Ballon
Inscriptions jusq'au 10 Juin inclus, auprès de:
— Mme. Jeanine KULTCHEYAN:
Tél.: 750. 40. 47 (le soir)
— Mme. Louise KARAOGLANIAN:
705, Ave. Salengro - Chaville
Tél.: 750. 10. 85 (dans la journée)
— Retour prévu vers 20 h. —

CENTRE D'ENSEIGNEMENT UGAB
STS. SAHAK — MESROB

33, Cours Pierre-Puget;
13006 Marseille — Tél.: 37. 75. 97

339, Ave. du Prado;
13008 Marseille — Tél.: 77. 84. 70

Vacances
Enfants

du Dimanche 12
au Vendredi 31 Juillet

Le Centre Agréé de Vacances: RIVIERA accueillera vos enfants de 7 à 15 ans à ANGELLE (05) 1350 m. d'altitude, 16 km. de Gap. Les enfants seront logés en chambre de 2, 4, au 6, nourris, blanchis et encadrés par des moniteurs d'origine arménienne.

Pour tous renseignements veuillez téléphoner aux numéros suivants:
- M. M. Harounian: 40. 08. 74 et
- U. G. A. B.: 37. 75. 97

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ԲՈՂՈՔԻ ՁՈՅՆ

Լիոնի մէջ, Հինգշաբթի, Յունիս 11, ժամը 18–ին, Թրք. Հիւպատոսարանին առջեւ (Պուալօ փողոցի անկիւնը):

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ
ՕԳՄԱՆ 6-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Խիւ Ս. Մարիամ Աստուածածին եկե – ղեցւոյ Օգման 6–րդ տարեդարձի Պատա – րագ եւ Մատաղօրհնութիւն՝
կիրակի, Յունիս 14, առաւօտեան 10–ին:
Կը պատարագէ ու կը քարոզէ՝
ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ
Կը կատարուի Խորհրդատան եւ Նկարի Սրբադործում:

Յաւարտ Պատարագի՝ Հոգեհանգստեան պաշտօն՝ եկեղեցւոյս հանգուցեալ բա – րերարներու հոգիներուն համար:

Սիրով կը հրաւիրուին չրջանիս Հայու – թիւնը՝ իր մասնակցութիւնը բերելու այս հանդիսութեանց:

ՄՅՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՒՒՆ

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

Mercredi, 10 Juin, à 21 H.

Rencontre - Débat

"VAHE KATCHA"

A propos de son dernier livre paru aux Presses de la Cité

Un poignard dans ce jardin

Dédicace par l'auteur de son ouvrage.

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Աչէի Խիւ մասնաճիւղին դպրոցի եւ պարի դասերու Ամավերջի Հանդէսը՝ Յունիս 13, Շաբաթ օր, ժա – մը 14·30–ին, Խիւ Հայ Մշակոյթի Տան մէջ.–

45, Rue de la Défense

Երգ, արտասանութիւն եւ պարեր ա – շակերտներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու հայրե – նակիցները, քաջալերելու համար պըզ – տիկները:

OPERA DE MARSEILLE

CONCERT

Chorale
SAHAK - MESROB

Direction:
KHATCHIG YILMAZIAN
au Piano: JULIETTE YILMAZIAN
Au Programme:
KOMITAS, MOZART, RAMEAU, SARXIAN, BARTEVIAN, DIKRANIAN, HOVHANNESSIAN, ALTOUNIAN, ALEMSHAH, GANATCHIAN.
12 Juin, à 21 H.
- Réservation: Eglise Arménienne du Prado; Tél.: 77. 84. 70
- M. V. Bozadjian; Tél.: 90. 53. 91
- A partir du 8 Juin à l'Opéra

TRANSTOURS

ORGANISE PLUSIEURS VOYAGES POUR L'ANNEE 1981
AVEC LES MEILLEURES CONDITIONS ET DES PRIX IMBATTABLES.
Hôtel COSMOS à MOSCOU et Hôtel ARMENIA à EREVAN 1e classe

De PARIS:
du 5 Août au 20 Août — Prix: 4400 F.
3 Sept. au 18 Sept. — Prix: 4400 F.
du 5 Oct. au 20 Oct. — Prix: 3800 F.

De MARSEILLE:
— 1e Voyage: du 1 Août au 14 Août
— 2e Voyage: du 5 au 18 Septembre — 3e Voyage: du 3 au 16 Octobre

○ PARIS — MR. OUNDJIAN: 25, Rue d'Argenteuil, 75001. Tél.: 261.58.28
Mercredi et Vendredi: de 14 à 18 h.
○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55
○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin
○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
11
JEUDI
11 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱԾ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.926

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.926

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆԻ ԵԼՈՅԹԸ

Ֆրանսայի նորընտիր Նախագահը Մոնթելիմարի մէջ է, որ իր առաջին ելոյթն ունեցաւ երեսփոխանական ընտրութեանց առթիւ: Անսովոր չէ նախագահի մը այս հրապարակային մասնակցութիւնը ընտրապայքարի քանի մը վերջին օրերուն, սակայն նոյնն ըրած էր ընտրութեանց նախօրեակին իսկ, որպէսզի Ֆրանսացիք «նաեւ ընտրութիւնն» ընեն, իսկ նոր Նախագահը աւելի հակիրճ ձեւով ու նուազ հանդիսաւոր բնոյթ տալով իր ըսածին է որ հրաւիրեց Ֆրանսացիները, իրեն տալու այնպիսի մեծամասնութիւն մը, որ կրնայ գործադրելու իր քաղաքական նպատակները: «Աղմուկի եւ տագնապի այս շրջաններուն, Ֆրանսա պէտք է մէկ ձայնով խօսի: Պէտք է կարենայ ըսել տալ, ընդհանրական ձեւով ի՛ր եւ աշխարհի խաղաղութեան համար, ազատութեան եւ յոյսի, ուժի եւ հանդարտութեան իր պատգամը: Կը մաղթեմ որ երկիրը ինծի այդ միջոցները», այս խօսքերով է, որ Նախագահը ամփոփեց ընտրութեանց առն կառավարները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ամբակոծիչներու յարձակումը՝ Իրաքի Թամմուզ հիւլէական կայանին վրայ, վերջինն է շարք մը արարքներու՝ որոնց նպատակը եղած է արգիլել արաբ որեւէ պետութեան՝ ունենալ ատոմական զէնքեր: 1979-ի Ապրիլին, անանուն ահաբեկիչներ Լա Սէյն - Սիւր - Մերլ նաւահանգիստին մէջ օդը հանեցին Օսիրաք հիւլէական շարժակ մը, նոյն ա՛յն տեսակէն, որ ի վերջոյ Ֆրանսա կրցաւ հասցնել Իրաք: Աւելին, Ֆրանսական աղբիւրներ թե - լադրեցին, որ ահաբեկիչները Իսրայէլի գաղտնի սպասարկութեան կը պատկանին: 1980-ի Օգոստոսին, իսրայէլացի ահաբեկիչներ Փարիզ, պանդոկի մը մէջ պայմաններէն իրաքի գլխաւոր հիւլէական գիտնականներէն մէկը, որ ծնունդով եգիպտացի էր: Համաշխարհային դատապարտումը, սակայն կիրակի օրուան յարձակման, բնաւ չէ յուզած նախագահ Պեկինը, որ յայտարարած է որ եթէ պէտք ըլայ, նորէն կ'ընէ, հակառակ անոր որ այս արարքը կը «խանգարէ» ի մասնաւորի Ֆրանսայի Նոր Նախագահը, որու Իսրայէլի ի նպաստ ըզգացումները ծանօթ են:

ԱՒՐՀՈՒԱՑԻՆ Միութեան Համայնավար Կուսակցութեան կեդրոնական կոմիտէի (Ա. Մ. Հ. Կ. Կ. Կ.) երկար նախագահը՝ ամբաստանագրի նման ուղղուած Լեհաստանի Համայնավար Կուսակցութեան (Լ. Հ. Կ.)՝ ահազանգի ազդեցութիւն կ'ունենայ: Սթանիսլաւ Քանիա իր կուսակցութեան Կ. Կ.-ը մասնաւոր ժողովի հրաւիրելով, անոնց կարգաց եօթը էջնոց այս նամակը, ինքզինքին չխոչնդոտելով այն մէջբերումները, որոնք զինք անձնապէս ալ կը մեղադրէին: Մասնաւոր ընդծումով կը կարգայ այն տողերը, ուր (Ա. Մ. Հ. Կ. Կ. Կ.-ը) կ'ըսէ, - վերջալոյս վտանգը՝ որ լեհական ընկերվարութեան գլխուն վրայ կախուած է, կը պայմանէ նոյնիսկ անկախ Լեհաստանի մը գոյութեան»: Թարգմանաբար, այս կը նշանակէ անշուշտ որ որեւէ յաւելեալ պատռուածք, ներկայ համայնավար գլխաւորութեան եւ կառոյցին, դրդապատճառ կրնայ ըլալ Խորհրդային Միութեան եւ Վարշաւայի Ուխտի միւս անդամ երկիրներէ բանակներու ներխուժումին: Ցայտնօրէն, թէ՛ Քանիա, թէ՛ ալ վալեզա այդպէս կը մեկնաբանեն նամակը: Արդարեւ, Ժընեվէն հասցեագրուած վերադարձէ մը ետք Լեհաստանի մի՛ւս առաջնորդը, Վալեզա, գումարած է Սոլիտարիթէի ժողով մը, ուր կրցած է համոզել իր «ծայրայեղականները», որ յետաձգեն ծրագրուած գործադուլը: Միջոցին, Քանիա ստիպուած է լարախաղացութիւն ընել, - գոհացնել Խորհ. Միութիւնը, ցոյց տալով որ Լ. Հ. Կ.-ի հեղինակութիւնը կը մնայ անխախտ, բայց միաժամանակ բոլորովին չդադրեցնել պահանջուած փոփոխութիւնները, որոնց պահանջատէրերը միայն Սոլիտարիթէի անդամները չեն, այլ նաեւ՝ ի՛ր իսկ կուսակցութեան ստուար մէկ մասը եւ լեհ ժողովուրդը: Ուրեմն՝ Քանիա կը քննադատէ մամուլը, որ նման առիթներու դիւրին թիրախ է, երբ զրպրիչ (թէեւ անշուշտ ամէն ինչ սկսաւ, երբ մամուլը պետութեան որովայնախօս - խամաճիկն էր) ու կը խոստանայ աւելի խոհեմ ձեւով չարունակել բարեփոխումները: Միւս չարունակել բարեփոխումները: Միջոցին, Չեխոսլովաքիոյ ստալինամիտ համայնավար կուսակցութիւնը ներկայ վիճակը կը բաղդատէ 1968-ի իր երկրի վիճակին հետ՝ ռուսական ներխուժումի նախօրէին: Լարուած վիճակ կը տիրէ ամէն կողմ:

COMMUNIQUE

« Le P.S.U. s'inquiète de la recrudescence des actes criminels et racistes dont est victime la Communauté arménienne de France. Il condamne énergiquement toutes les formes d'oppression qui s'exercent à l'encontre des minorités nationales.

« En cette circonstance, le P. S. U. tient à assurer sa profonde solidarité à la Communauté arménienne de France, et demande que toutes les mesures soient prises afin que soit mis un terme à ces attentats.

« Partie prenante de la nouvelle majorité populaire qui s'est dessinée à l'occasion de l'élection de François Mitterrand à la Présidence de la République, le P. S. U. entend prendre une part active dans l'affirmation du droit à l'expression politique et culturelle de la minorité arménienne en France ».

Huguette BOUCHARDEAU
Secrétaire Nationale du
PARTI SOCIALISTE UNIFIE

ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԱԿԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆ

Առաջին առթիւ իսկ, թրքական մամուլը իր անդրադարձումներուն մէջ Հայերուն վերագրեց այս արարքները, իբրեւ պատճառաբանութիւն տալով գաղութը զրպրելու Թուրքերու դէմ: Այսպէս կը գրէր արդէն «Թէրճիւման», Ցունիս 6-ին Իսիլ Եկեղեցւոյ դէմ կատարուած եղեռնա - փորձին առթիւ, աւելցնելով թէ «Հայե - րու հաչուեյարդարներն են մինչ Արտաքին նախարարութեան բաները ըսած է թէ լուր չունի «թուրք յեղափոխական իսլամական Բանակ»է մը ու քանի մը օր ետք ալ, Ցունիս 9-ին, նոյն թերթը արձագանգ կը հանդիսանար վարչապետ Ուլուսուի մէկ յայտարարութեան, մա - մուլի իր մէկ ասուլիսին ընթացքին, պատասխանելով Ագաժանսի թղթակցին հարցումին: Թուրք նախարարապետին համաձայն այս արարքները կը կատարեն հայ ահաբեկիչները, արդարացնելու համար իրենց ապազգայ ահաբեկչական արարքները Թուրք դիւանագէտներու թէ Թրքական հաստատութեանց դէմ:

Պարզ է որ տարբեր բան պիտի չըսէր ոեւէ Թուրք, մանաւանդ ոչ՝ նախարարապետ մը...:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏ՝ ՓԻԷՌ ՄՕՌՈՒԱ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ՀԱՅԿ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՓ., ՄԷԹՐ ԱՐՄԷՆ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ ԵՒ ԷՄԻԼ ԱՍԼԱՆԵԱՆ ՋԵՐՄ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՈՒՆԵՑԱՆ

Երեքշաբթի օր, ժամը 16-ին, Ֆրանսայի նախարարապետը՝ Փիէռ Մօռուա կ'ընդունէր հայ գաղութի ներկայացուցչական պատուիրակութիւնը, զոր կը գլխաւորէր Սերովբէ Արփ. եւ որու մաս կը կազմէին Մէթր՝ Արմէն Բարսեղեան եւ Էմիլ Ասլանեան, իրենց կ'ընկերանար նաեւ Գիւտ Եպիսկ. Տեսակցութիւնը տեւած է 25 վայրկեան չատ չերմ մթնոլորտի մը մէջ: Պատուիրակութիւնը ներկայացուցած է բանաձեւ մը, որ կ'անդրադառնար ահաբեկչական վերջին արարքներուն եւ բաղձանք կը յայտներ որ ձեռք առնուած ապահովութեան միջոցները տեւական բնոյթ ունենան: Փիէռ Մօռուա վստահեցուցած է որ Ֆրանսա ապաստանի հող մը կը մնայ եւ ահաբեկչական ոգեմտադատի պիտի չվերածուի:

Այս հանդիպումին մասնրամասնութիւնները կուտանք, առանձին, յետագային:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երեք եղեռնափորձեր, որոնցմէ երկուքին պատասխանատուութիւնը ստանձնած է ենթադրեալ «Թրքական յեղափոխական իսլամական բանակ» մը, հարուածեցին ութ օրերու ընթացքին Փարիզի եւ շրջակայքի հայկական եկեղեցիներն ու կեդրոնները, անձի մը մահը եւ ծանր վնասներ պատճառելով:

Ֆրանսահայ գաղութը եւ իր բոլոր կազմակերպութիւնները ու հաստատութիւնները կ'արտայայտեն իրենց խոր ընդվզումը այս անարդարանալի արարքներուն նկատմամբ, որոնց քամահրելի բնոյթը դեռ աւելի կը չեշտուի երբ նկատի ունենանք որ անոնց հեղինակները չեն վարանած նշանակէտ ընտրելու նոյնիսկ աղօթավայրեր եւ մշակութային կեդրոններ:

Դիտակից ըլլալով որ այս ահաբեկչական արարքները ուղղուած են ամբողջ հայ ժողովուրդին դէմ, կը յիշեցնեն որ հայութեան ցրուումը աշխարհի չորս ծագերուն հետեւանքն է Ա. Աշխարհամարտի ընթացքին Թուրքիոյ յղացած, ծրագրած եւ բծախնդրօրէն գործադրած ցեղասպանութեան, զոր Անգարա յամառօրէն կը մերժէ դատապարտել մինչեւ այսօր: Միաժամանակ կը զգուշացնեն ամէն տեսակի զրպրայարոյց տարրերը կրօնական անհանդուրժողութեան եւ ցեղային խտրականութեան արարքներու վերայայտնուամէն, որոնք կրնան մեկնաբանուիլ միայն իբրեւ չարունակութիւնը այս ողբերգական դէպքերուն:

Հետեւաբար, մարդկային իրաւունք - ներու պաշտպանութեամբ եւ ժողովուրդներու արժանապատուութեամբ մտահոգ բոլոր Ֆրանսացիներուն կոչ կ'ուղղեն, որպէսզի արտայայտեն իրենց վրդովմունքը, մասնակցելով բողոքի երթին որ տեղի պիտի ունենայ Հինգշաբթի Ցունիս 11, ժամը 18·15-էն սկսեալ, Փարիզի Հայոց եկեղեցիէն (15 ժան Կուժոն փողոց) մինչեւ Էթուալի հրապարակը:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ
Փարիզ, Յունիս 6, 1981
15 ժան Կուժոն փողոց 75008 Փարիզ
Հեռ. - 359 67 03

Ռոն - Ալփ շրջանի հայկ. կազմակերպութեանց ներկայացուցչական մարմինը իր կարգին հաղորդագրութիւն մը հրապարակած է, ուր կ'ըսէ. -

«Վերջին եղեռնափորձերը ուղղուած հայկ. հաստատութեանց դէմ վրդովում եւ դատապարտումի հակազդեցութիւն մը առեղծած են գաղութին մէջ, հանրային կեանքի զանազան մակարդակներու վրայ: Միասնական ոգիով, Ռոն - Ալփ շրջանի հայկ. կազմակերպութեանց ներկայացուցչական մխութիւնները մարմին մը կազմած են»:

Այս մարմինն է, ուրեմն, որ կը հրաւիրէ բոլոր Հայերը եւ Ֆրանսացի անձնաւորութիւններն ու քաղաքական, ընկերակցական եւ մարդասիրական կազմակերպութիւնները որ մասնակցին բողոքի մեծ համախմբումին, Հինգշաբթի ժամը 18-ին, Թրք. հիւպատոսարանին առջեւ:

ԲՈԼՈՐԴ ԲՈՂՈՔԻ ԼՈՒՌ ՅՈՅՑԻՆ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆԻՍ 11, ԺԱՄԸ 18.15-ԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԱՌՋԵՒ

15, RUE JEAN - GOUJON

ՈՒՐՔԷ ԹԱՓՕՐԸ Կ'ԵՐԹԱՅ ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԿԱՄԱՐ

ՀԱՅԿ ՍՍՏ — ԱԶ. ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՂՎԻՆԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՅՏՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՐՏՈՒՆԱԿՎԱԾ ՀԱՅ ԶՈՐԱՎԱՐՆԵՐԸ

Պատերազմի հայտնաբերության համար մարտնչած հայ զորավարների անունները հայ ժողովրդին հայտնի են դեռևս հնագույն ժամանակներից։ Նրանց մասին պատմել են հայ մեծ պատմիչները, նրանց անունները հավերժացրել են հայ ժողովրդական էպոսի հերոսները։ Հայ ժողովուրդը միշտ հպարտությամբ է հիշել իր զորավարների անունները, որոնք ոչ միայն հայրենիքի, այլև ամբողջ աշխարհի առաջ հանդես են եկել որպես պատերազմի հանճարեղ հայտնաբերներ։

Հայ զորավարների մեծ մասը ծագումով եղել է Արշակունիների և Բագրատունիների տոհմերից։ Նրանք ունեցել են պատերազմական արվեստի իրենց դպրոցները, որոնք հայտնի են եղել ամբողջ աշխարհում։ Հայ զորավարների մեծ մասը ունեցել է իր զորքերը, որոնք կազմակերպված են եղել ինչպես հետևակ, այնպես էլ հեծելազոր։ Հայ զորավարները ունեցել են նաև ռազմական նավատորմ։

ՆՈՐ ԳՐՔԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

**Ա. Ալիխանյան, Ա. Ղազարյան, Ա. Ղուկասյան, Ա. Մելիք-Ադամյան, Ա. Մնացականյան, Ա. Շահինյան, Ա. Տեր-Գրիգորյան, Ա. Փիրումյան, Ա. Քոչարյան, Ա. Օհանյան, Ա. Պետրոսյան, Ա. Ռշտունի, Ա. Սարգսյան, Ա. Սարգսյան, Ա. Սարգսյան

Ա.յրի Տիկին Անահիտ Սեմէրճեան, Տոքթ. եւ Տիկին Համբարձում Սեմէրճեան, Ա.յրի Տիկին Մանուշակ Քէչիչեան, Տէր եւ Տիկին Արաքսի Ազնաւուր (Մոնրէալ), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ուպլիճեան (Պոլիս), Պր. Վահագն Ազնաւուր (Մոնրէալ), Տէր եւ Տիկին Արթօ Պասմաճեան (Մոնրէալ), Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Թաղարեան (Պոլիս), Պր. Արա Ուպիճեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Պօյաճեան, զաւակներն և թոռները (Երեւան), Ա.յրի Տիկին Սիրանոյշ Պօյաճեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Եդուարդ Պալեան եւ զաւակները, Ա.յրի Տիկին Փերուզ Շիրվանեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, փեսային, եղբօր, մօրեղբօր, քեռայրին եւ խնամիին՝

ՆԻԿՈՂՈՍ ՍԵՄԷՐՃԵԱՆԻ

յանկարծական մահը որ պատահեցաւ Յունիս 6-ին, 58 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Հինգշաբթի, Յունիս 11, ժամը 9-ին՝ Իսիի Ս. Մարիամ - Աստուածածին եկեղեցին, 6 Ավընիւ Պուռկէն: Մարմինը կը փոխադրուի Իսիի գերեզմանատունը:

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ ընդունիլ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ժան Մէնկիլճեան եւ զաւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 14, ժամը 11-ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ եկեղեցին, իրենց հօր եւ մեծ - հօր՝

ՄԵԼՔՈՆ ՄԻՆՋԻԼՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

×

Շաբէթ Կիւլեան, կը ծանուցանէ թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Յունիս 14-ին, Շաւիլի Ս. Գըրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, իր հօր՝

ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի դիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Սօնա Իպիչեան (Միլանօ) 50 հազար լիւռ կը նուիրէ «Յառաջ»ին, փոխան ծաղիկի, Բժ. Երուանդ Արզումանեանի մահուան առթիւ:

ԿՈՉ

3 ՈՃՐԱՓՈՐՁԵՐ 8 ՕՐՈՒԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

Որոնց պատասխանատուութիւնը ստանձնած է « Թրքական Յեղափոխական Իսլամական Բանակը », հարուածեցին հայկական մշակութային կեդրոն մը եւ երկու հայ եկեղեցիներ:

– 28 Մայիս.– Հ.Բ.Ը.Մ.-ի Մշակութային կեդրոնին առջեւ ռումբ մը կը պայթի, պատճառելով անձի մը մահը, եւ ծանր վնասներ:

– 4 Յունիս.– Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ առջեւ զետեղուած զօրաւոր ռումբ մը՝ մեռաւաններորդ ժամուն կը չէզոքացուի:

– 5 Յունիս.– Իսի-լէ-Մուլինոյի Հայոց Եկեղեցին կ'ենթարկուի ծանր վնասներու, ռումբի մը պայթումով:

Պէտք է վերջ տալ այս ոճրային արարքներուն:

Ոչ մէկ Հայ կրնայ անտարբեր մնալ:

Արտայայտեցէք, մխակամ, ձեր վրդովումը, մասնակցելով՝

ԲՈՂՈՔԻ ԼՈՒՌ ՅՈՅՑԻՆ

Հինգշաբթի, Յունիս 11, ժամը 18.15-ին, Փարիզի Հայոց Եկեղեցիէն (15, փաճ-Կուժոն փողոց) Էմուալի հրապարակը:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՅԿ. ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՑՈՒՑԻՉԱԿԱՆ ՅԱՆՁ.

ԷՍԱԵԱՆ – ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՊՏՈՑՏ

Կիրակի, Յունիս 21

LE TOUQUET — PARIS PLAGE

Ճաշարան՝ ազատ սպասարկութիւն

Երթուդարձ՝ 60 Ֆ:

Ժամադրութիւն.– Կառ-ափ-Նոռի դիմաց կը Քիւովէօր սրճարանի անկիւնը, ժամը 8.30-ին:

Մանրամասնութեանց համար դիմել.– Մինչեւ առաւ. ժամը 10 – 372.04.20

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տիկին Գոհարիկ Մուրատեան (Ֆրէզնօ) Ալֆորվիլ այցելութեան առթիւ, իր ամուսնոյն մահուան 20-րդ տարեդարձին ի յիշատակ՝ 100 տոլար կը նուիրէ Ս. Մեսրոպ Կրթարանին եւ Ս. Պօղոս-Պետրոս Եկեղեցիին, զոր Հոգաբարձութիւնը եւ կրթ. Ցանճանախումբը շնորհակալութեամբ ստացան:

×

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի Ցանճնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է, փոխան ծաղիկի, Ռոպէր Իսկէնտէրեանէ եւ Լեւոն Մաղազանճեանէ 150ական Ֆ., Գարոլ Տէմմէճեանի եւ Թիէռի Տըլէօզի մահուան առթիւ:

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ

ՕԾՄԱՆ 6-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ Օծման 6-րդ տարեդարձի պատարագ եւ Մատաղօրհնութիւն՝ կիրակի, Յունիս 14, առաւօտեան 10-ին:

Կը պատարագէ ու կը քարոզէ՝

ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳՂԱՇԵԱՆ

Կը կատարուի Խորհրդատան եւ Նկարի Սրբագործում:

Ցաւարտ Պատարագի՝ Հոգեհանգստեան պաշտօն՝ եկեղեցւոյս հանգուցեալ բարերարներու հոգիներուն համար:

Սիրով կը հրաւիրուին չբլանիս Հայութիւնը՝ իր մասնակցութիւնը բերելու այս հանդիսութեանց:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 24-ԻՆ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՄԵՐԳ

Նուիրուած՝

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

(1101 – 1173)

Ուրբաթ, Յունիս 12, ժամը 21-ին, Ալ Փորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին 4, կոմիտաս փողոց

Հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎ ԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը, իր բոլոր ընկերուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, Երուշաբթի, Յունիս 15, ժամը 14.30-ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը:

Օրակարգ.– Հաչուետուութիւն եւ եռամսեայ տեղեկատուութիւն:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը, Շաբաթ, Յունիս 13, ժամը 15.30-ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՏԱՐԵՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Անկէնի Մխօրեայ Հայկ. Վարժարանի Տարեվերջի Հանդէսը տեղի կ'ունենայ Յունիս 14, կիրակի օր, ժամը 15.30-ին.–

7, Bd. Sadi Carnot — ENGHIEN

Երգ, արտասանութիւն եւ ներկայացում՝ երկսեռ աշակերտութեան կողմէ:

Նաեւ հաճելի անակնկալներ:

– Մուտքը ազատ է –

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

21 ՅՈՒՆԻՍ

1.– Ժամը 13-ին՝

Ընտանեկան ճաշ Վարժարանի ծրնողքներուն եւ բարեկամներուն:

2.– Ժամը 16-ին՝

Փակման հանդէս եւ մրցանակաբաշխութիւն:

3.– Գեղարուեստական բաժին.–

ա.– Վարժարանի քառաձայն երգչախումբ:

բ.– Արտասանութիւններ:

գ.– Նուագարկ Պարախումբ:

Ծնող.– Ձեր մասնակցիլ փափաքողներէն կը խնդրուի ապահովել սեղանները, հեռաձայնելով Վարժարանին.–

Հեռ.– 534.68.28

×

Collège Arménien SAMUEL-MOORAT

Fête de clôture de l'année scolaire
Le 21 Juin

1.- A 13 h.: Déjeuner familial des Parents et Amis du Collège.

2.- A 16 h.: Fête de clôture et distribution des prix.

3.- Partie artistique:

a) Chorale à 4 voix du Collège.

b) Récitations.

c) Ensemble choréographique NAVASART.

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչէ Իսիի մասնաճիւղին դպրոցի եւ պարի դասերու Ամավերջի Հանդէսը՝ Յունիս 13, Շաբաթ օր, ժամը 14.30-ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ.–

45, Rue de la Défense

Երգ, արտասանութիւն եւ պարեր աշակերտներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու հալածնակիցները, քաջալերելու համար պզտիկները:

OPERA DE MARSEILLE

CONCERT

Chorale

SAHAK - MESROB

Direction:

KHATCHIG YILMAZIAN

au Piano: JULIETTE YILMAZIAN

Au Programme:

KOMITAS, MOZART, RAMEAU, SARXIAN, BARTEVIAN, DIKRANIAN, HOVHANNESSIAN, ALTOUNIAN, ALEMSHAH, GANATCHIAN.

12 Juin, à 21 H.

- Réservation: Eglise Arménienne du Prado; Tél.: 77. 84. 70
- M. V. Bozadjian; Tél.: 90. 53. 91
- A partir du 8 Juin à l'Opéra

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՅԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Միութեան 1981 – 1982 տարեշրջանի կրթաթոշակներու թեկնածու ներկայանալ փափաքող ուսանողներէն կը խնդրուի գրաւոր կերպով դիմել Միութեան կեդրոնատեղիին:

Թեկնածուներէն կը խնդրուի գրաւոր կերպով դիմել, ստանալու համար հարցաբանները՝

ՄԻՆՉԵՒ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 15

LES ANCIENS DU LYCEE GUETRONAGAN

32, Rue de Trévise - 75009 Paris

×

LOTERIE

Կազմակերպած է վիճակահանութիւն մը, որուն հասոյթը պիտի յատկացուի Միութեան կրթաթոշակի պիտոյքին:

Իմքնաշարժ մը՝

RENAULT 5 - GTL

Վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ Միութեանս տարեկան պարահանդէսի գիշերը՝ Հոկտեմբեր 24-ին:

Le Théâtre d'Art Dramatique d'EREVAN

Sous le haut patronage et la présence effective de:

Dr. RITA PARSADANIAN

Présidente de la Croix Rouge d'Arménie

à l'occasion du 60eme anniversaire de la

CROIX ROUGE ARMENIENNE

présente

Sous la Présidence de: HENRI VERNEUIL

SAMEDI, 13 JUIN, A 20h.30

ԱՐԵՒԵԼՅԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ

(LE DENTISTE ORIENTAL) ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)

———×———

DIMANCHE, 14 JUIN, A 14h.30

Sou la Présidence de: JEAN CARZOU

(de l'Académie des Beaux-Arts)

ՍԷՐ ԵՒ ԾԻՆՈՂ

(AMOUR ET RIRES) ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ (Արեւմտահայերէն)

Mise en scène: HRATCHIA KAPLANIAN (Artiste Emerite d'URSS)

MAISON DE LA MUTUALITE

24, Rue Saint Victor, 75005 Paris — Métro: Maubert-Mutualité

Assurez vos billets... sont en vente..:

— PARIS; Ets. BAKERDJIAN: 35, Rue de Trévise - Tél.: 770.07.25
— PARIS; Librairie PALOUYAN: 9 Rue de Trévise - Tél.: 523.24.97
— Alfortville; Maison DANY: 10 bis, Rue Etienne Dolet - Tél.: 378.03.65
— Alfortville; CAPPADOCE: 67 bis, Quai Blanquai - Tél. 375.05.30
— Arnouville; Alim. NIGOGHOSSIAN 121 Av. Henri Barbusse - Tél.: 985.04.46
— Bois-Colombes; DJIZMEDJIAN: 31, Rue Paul Déroulède - Tél.: 781.09.72
— Clamart; SEVAN: 4, Rue Lazare Carnot - Tél.: 642.16.07
— Issy-les-Mlx.; Ets. SANOSSIAN, 109. Rue J.J.Rousseau - Tél.: 645.13.52
— YAN'S CLUB; 5, Ave. Reille - Paris 14e — Tél.: 589. 20. 48

Réservation par téléphone:

— NAVASSARTIAN: 985. 36. 53 — SAGHATELIAN: 854. 35. 74

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
12
VENDREDI
12 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՉԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.927 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.927

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՏՐԱՆՍԱ

54290 ՆՈՐ ԳՈՐԾ ԵՒ ԱՅԼ ՄԻԱՑՈՑՆԵՐ

—o—

Նախարարաց Խորհուրդը իր նոր նիստին մէջ կարգ մը որոշումներ տուաւ գործի տալու համար տնտեսութեան եւ պայքարելու՝ անգործութեան դէմ: Մինչեւ անգործութիւնը քիչ մը աւելի վտիտցած էր (4%) 22% յաւելումի հասնելով մէկ տարուան մէջ: Կառավարութիւնը ուրեմն մօտ 55 հազար նոր գործ ստեղծելէ հանրային սպասարկութեանց, միութիւններու եւ ընկերային սպասարկութեանց մէջ: Ջնջելէ վիճեհէքը մոթօներու համար, վեց միլիոններ ձեռք առաւ օդնելու համար հողագործներուն եւ 2,6 միլիառ ֆրանքի վարկ բանալ որոշեց հաստատութեանց:

Ուրիկ առնել, սակայն, ծախսելիք գումարը, պարզապէս՝ հոնկէ ուր կայ, այսինքն ունեցողէն: Այսպէս տուրք մը կը դրուի մեծ եկամուտներուն վրայ եւ 35% աւելի տուրք պիտի վճարեն, անոնք որոնք 1981–ին հարիւր հազարէն աւելի տուրքի ենթակայ են, ինչ որ կը վերաբերի 108·000 հարկատուի: Բացառիկ տուրք մըն ալ կը դրուի դրամատուներու եւ արիւղային ընկերութեանց արդիւնքներուն վրայ, ինչպէս նաեւ ընկերու-թեանց վարիչներու ծախքերուն: Արժէքին վրայ աւելցած տուրքն ալ (ԹԷ – Վէ - Ա) պիտի աւելնայ լիւքս պանդոկներուն համար:

Եթէ այս միջոցները որոշ չափով կը գոհացնեն չունեցողները, կը մտահոգեն նաեւ գործի որոշ չրջանակներ, նաեւ մեծ պանդոկները, որոնք տագնապէ կը վախնան: Ժ. Շիրաք կը քննադատէ այս «մտքխռով» տպաւորութիւն ձգող կարգադրութիւնները, չեչտելով թէ առայժմ նուէրներ կը տրուին, բայց պէտք կուգայ՝ վճարելու:

X խանը, անգամ մը եւս սղեց, երբեմն հետեւանք քարիւղի գինին յաւելման եւ տոլարին սակին: Յունիս 11էն «գեր»ը (պրիմիէր) լիթրը 3 Ֆր· 92 կ'արժէ Այս յաւելումը «համեստ» կը նկատուի սակայն, բայց պատճառները պարզ են նախ արձակուրդներու նախորեակին հարկ է ինայել կառքի տէրերը եւ մանաւանդ՝ ընտրապայքարի ընթացքին:

—X—

ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ

ՄԱՀԱՓՈՐՁ ԹՈՒՐՔԻ ՄԸ ԴԷՄ ՀԱՅ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

—o—

Ֆրանսական ձայն – հեռատեսիլն ու հանուանդ մամուլը չատ լակոնական են նիքջաբեի երիկուան, Ժընեւ կատարած մահափորձին մասին, ինչ որ, իրաց ներկայ մթնոլորտին մէջ, այնքան ալ անտրամաբանական չէ:

Երիքջաբեի երիկուն, ժամը 18–ի սահմաններն է, որ Ժընեւի Ռիվ Թաղը, հիւպատոսարանին մէկ թուրք պաշտօնեան՝ Մէհմէտ Երկէօզ, 39 տարեկան, մահափորձի ենթարկուած է չուրջ 20 տարեկան երիտասարդի մը կողմէ, որ քանի մը փնդակ պարպած է իր վրայ: Թուրքը ծանրօրէն վիրաւորուած, ֆանտոմ հիւանդանոցը փոխադրուած է ուր եւ մեռած է, քիչ ետք: Ջուիցերական մասուլը (Յունիս 10–ի, Սիւիսք, Թրիպիւն տը Ժընեւ եւ Թուռնալ տը Ժընեւ) կը նկարագրէն դէպքը, յայտնելով նաեւ թէ արարքէն քիչ ետք բռնուած է երիտասարդ մը, որ ոչ մէկ թուղթ ունէր իր վրայ, բայց յայտարարած է թէ հայ է: Իր վրայ նաեւ ձեռնառումբեր գտնուած են: Լա Սուիս կ'ըսէ թէ սպաննուած թուրքը հարաւային Անատոլուէն էր, ամուսնացած զուիցերացի կնոջ մը հետ եւ ունէր 7 եւ 10 տարեկան երկու զաւակ:

Արարքէն տէր եղած է «Հայաստանի Ազատագրութեան Համար Հայկ· Գաղտնի Բանակը», որու այլ արարքներն ալ կը յիշէ զուիցերական մամուլը՝ Նոյ· 4–ին ռումբով մը Արդարութեան Պալատը եւ Արա Ենիգոմչեանի ձեռքը պայթած ռումբը Պօ – Սիթ պանդոկը:

Փարիզեան մամուլին մէջ, այս ահաբեկումին մասին քանի մը տող կար Մոնտի մէջ, որ նաեւ կ'անդրադառնար Ռոն – Ալփ չրջանի հայկ· կազմակերպութեանց ներկայացուցչական մարմնի հաղորդագրութեան, Հինգշաբթի օրուան ցոյցին առթիւ: Քոթիտիէն կ'ըսէր միայն թէ «անծանօթ մը հեռաձայնելով Ա· Ֆ· Փ·ին տէր եղած է յանուն Հայ Գաղտնի Բանակին, Ժընեւի մէջ կատարուած մահափորձին թուրք հիւպատոսարանին մէկ պաշտօնեային դէմ»:

Այլ «չահեկանութիւն» կը ներկայացնեն Ֆիկառոյի, Հինգշաբթի առաւօտեան «տեղեկութիւնները»: «Մէհմէտ Ազճա, մարզուած Սուրիա», խորագրին տակ թերթը կը գրէ· – «Մէհմէտ Ալի Ազճա, որ փորձեց պապը սպաննել մարզուած էր պաղեստինեան կայանի մը մէջ, Սուրիա, կ'ըսեն Ուաշինկթընի մէջ: Երիտասարդ թուրքը մարզումի չրջան մը բոլորած է, Դամասկոսի մօտ, Համուրիայի կայանը, կը նշեն Արտաքին նախարարութեան մօտ չրջանակները: Այս կայանը կը գտնուի ՊԱԿ–ի սուրիամիտ ճիւղին Ալ – Սայքայի հակակշռին ներքեւ: Ոչինչ կը հաստատէ սակայն, որ իր ոճրային արարքը գործուած ըլլայ ՊԱԿ–ի դրդումով: 1978–էն ի վեր, չուրչ 200 թուրք ահաբեկիչ մարզուեր են, ամէն տարի, Լիբանանի պաղեստինեան կայաններուն մէջ, վերադառնալու համար իրենց երկիրը, Սուրիոյ ճամբով, կը հաստատեն Ուաշինկթընի քաղաքական չրջանակները: Կը թուի թէ ասոնցմէ որոշ թիւ մը կը պատկանի Հայկ· Գաղտնի Բանակին: Ազճա, որ ինքզինքը ներկայացուցած է ոստիկանութեան, որպէս համակիր մը Պաղեստինցիներուն, ի մէջ այլոց յայտարարած է թէ Հայ է, բայց ամերիկացի մասնագէտները չատ հաւատք չեն ընծայեր այս յայտարարութեան: Սակայն, կը շարունակէ Ֆիկառօ, իբրեւ հետեւանք թուրք դիւանագէտի մը սպանութեան, Ժընեւ, Անգարայի կառավարութիւնը կոչ մը ըրաւ ամբողջ աշխարհի հայ համայնքներուն, որպէսզի բողոքեն «արտասահմանի դիւանագիտականներուն թուրք անձնակազմին դէմ գործուած մահափորձերուն դէմ»:

X

Յունիս 10–ի, «Միլիէյէ»ն ալ կը յայտնէր թէ Թուրքիոյ Արտաքին նախարարութիւնը զգուշացուցած է օտար երկիրները եւ մանաւանդ Ֆրանսան, հայկ· եկեղեցիներուն դէմ կատարուած եղեռնափորձերուն առթիւ: Թուրքերը կը պնդեն, որ իսլամ յեղափոխական թուրք բանակ չկայ եւ թէ «զօրաւոր փաստեր» ունին, որ այդ արարքներուն բուն հեղինակները Հայերն են, հակաթուրք ըզգացումներ հրահրելու համար: Միւս կողմէ, Թուրքիոյ Արտաքին նախարարութիւնը, գաղտնի տեղեկագիրներ ղրկած է իր դեսպաններուն, յետագայ մահափորձերու դէմ ալ նախըզգուշական միջոցներ ձեռք առնելու համար:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՅՈՒՆԻՍ 5 – 8)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 44–ՐԴ ԱԽՈՅԵՆՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԱՐԱՏ» ՅԱՂԹԵՑ «ՏՈՐՊԵԴՕ»Ի 3 – 2

Յունիս 6–ին, «Արարատ» իր դաշտին վրայ, 2–ի դէմ 3 կէտով յաղթեց Մոսկուայի «Տորպեդօ»ի: Երեւանցիները խաղին սկիզբէն իսկ յարձակողական խաղարկութիւն մը ցուցաբերած են եւ քանի մը անգամ կոլ նշանակելու առիթներ փախցուցած: Առաջին քառորդ ժամուան մէջ Ղասարօղլեան, Անդրանիկ Խաչատրեան եւ Համլետ Մխիթարեան իրենց հնարքներով վտանգաւոր պահեր ստեղծած են հակառակորդի բերդին համար, սակայն չեն յաջողած արդիւնքի հասնիլ: Մրցակիցները առաջին կիսախաղին երկու կոլ նշանակած են, ինչ որ չէ ընկճած «Արարատ»ի տղաքը: Պետրոսեան կոլ մը նշանակելով կրցած է յոյսեր ներշնչել երկրորդ կիսախաղին հաշուոյն: 61–րդ վայրկեանին Անդրանիկ Խաչատրեան երկրորդ կոլի մը նշանակումով հաւասարեցուցած է հաշիւը, իսկ 77–րդ վայրկեանին Խորէն Յովհաննիսեան նշանակած է յաղթանակի կոլը: Այս խաղէն ետք «Արարատ» 15 կէտով 6–րդ տեղը կը դրաւէ դասաւորման, որուն գլուխը կը գտնուի Կիեւի «Դինամօ»ն 22 կէտով: Իրեն կը հետեւին «Սպարտակ» եւ Տորպեդօ» ակումբները 16–ական կէտերով:

X

ԱԶԳԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Հայաստանի Ազգագրութեան Պետական Թանգարանը, որ կը գտնուի Սարդարապատի յուշարձան – համադրոյթի տարածութեան մէջ, կը յիշեցնէ հայկական միջնադարեան ճարտարապետութեան գլուխ – գործոցները: Ճարտարապետ Թաֆայէլ Իսրայէլեանի նախագծած չէնքը աչքի կը զարնէ սլացիկ ձեւերու անաղարտութեամբ: Թանգարանը կարծէք կը գտնուի պատմութեան եւ արդիականութեան խաչաձեւման կէտին վրայ: Հոնկէ լաւ կ'երեւայ այն բլուրը, ուր Ն· Ք· 8–րդ դարուն կառուցուած է Արգիշտիխինիլի ուրարտական ամրոցը, իսկ հնադարեան Հայերը հիմնած են իրենց մայրաքաղաք Արմաւիրը: Քիչ անդին կը գտնուի Մեծամօրը, ուր հին ժամանակները մարդիկ մետաղ ստացած են հալոցի վառարաններով: Այդ հնութիւններու կողքին կան խաղողի այգիները, պտղատու պարտէզներ եւ զանազան մշակոյթներու տարածութիւններ: Թանգարանին չէնքը կառուցուած է ազգային ոճով: Ցատկանշական են ներքնամասը, երդիքի զմբէթաձեւ լուսամուտները, ուրկէ հաւասար չափով կը թափանցէ արեւուն լոյսը: Նուրբ ճաշակով յարդարուած են այն սենեակները, ուր ցուցադրուած են ժողովրդական վարպետներու գործեր՝ օճանախչազարդ գորգեր, վիշապագորգեր, օճակարպետներ, հին ոսկերիչներու զանազան առարկաներ: Այցելուներու ուշադրութիւնը կը գրաւէ երաժշտական գործիքներու բաժինը՝ դուդուկ, քամանչա, սազ, քանոն: Հայաստանի Ազգագրութեան Թանգարանին մէջ կազմակերպուած են այլ ժողովուրդներու ազգային մշակոյթներու ցուցահանդէսներ՝ Ֆրանսական Կոպըլէնի, Ռումանիոյ ժողովրդական արհեստներու եւայլն: Իր հիմնադրութենէն ի վեր (ետք տարի առաջ) Թանգարան այցելած են 400 հազար հոգի:

X

«ԿՕՉԻԿ – 81» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի ժողովրդական տնտեսութեան նուաճումներու ցուցահանդէսի տաղաւարներու մէջ կազմակերպուած է կօշիկի միջազգային ցուցահանդէս մը, ուր ներկայացուած են 1982–ի նորաձեւութեան նմոյշներ: Հայաստան, որ տարեկան 13 միլիոն զոյգ կօշիկ կ'արտադրէ, կը համարուի նուրբ կօշիկներու մեծ մատակարար Խորհ· Միութեան բազմաթիւ քաղաքներու: Երեւանի «Մասիս» եւ «Նայիրի» գործատունները ունին արդիական սարքաւորումներ, որակաւոր կօշիկներու արտադրութեան համար: Այս բոլոր հանգամանքները պատճառ եղած են, որ Երեւանը ընտրուի երրեւ վայր «Կօշիկ – 81» միջազգային ցուցահանդէսի, որուն կը մասնակցին Աւստրիոյ, Պելժիոյ, Անգլիոյ, Հունգարիոյ, Դանիոյ, Իտալիոյ, Փորթուգալի, Եուկոսլաւիոյ, Արեւմտեան Գերմանիոյ, Ֆրանսայի, Շուէյտի եւ Զուիցերիոյ աւելի քան հարիւր հաստատութիւններ: Ցուցահանդէսը այցելած են Խորհ· Միութեան զանազան քաղաքներէ եկած մասնագէտներ, որոնք կարծիքներու եւ փորձառութեան փոխանակումներ ունեցած են իրենց արհեստակիցներու հետ, մասնակցելով կազմակերպուած ժողովներու:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ, Մոսկուա պարտութիւն մը կրեց, առջի դիչեր երբ Կ· Կ·–ի լիակատար նիստին աւարտին, Մոսկուայի կողմնակից կարծրերը ստիպուեցան տեղի տալ Քանիայի առջեւ: Վերջին պահուն, Քանիա առաջարկած է, որ վստահութեան քուէ տրուի իւրաքանչիւրին նկատմամբ և ոչ՝ ընդհանուրին, ու կարծրերը մերժած են:

ՊԱՆԻ ՍԱՏՐի վիճակը օրէ օր կը ծանրանայ: Առջի օր ալ ստիպուած էր հրաժարիլ բանակներու ընդհ· հրամանատարի իր պաշտօնէն, պաշտօն զոր կը վարչելէր, Հանրապետութեան որպէս նախագահ: Խոմէյնիի պայքարը Պանի Սատրի դէմ երթալով կը զարգանայ եւ այս գնացքով հաւանական է, որ ի մօտոյ Իրանի նախագահը դատուի իրրեւ «դաւաճան», ինչպէս հակացուցած է Այաթոլա Պէհեշթի:

ՓԻԻՐՏ անչափատղական մը, անգամ՝ ծայրայեղ – ձախ քիւրտ աշխատաւորներու կուսակցութեան, որ մահուան դատապարտուած էր, կախաղան հանուած է առջի օր Այնթապի մէջ: Վէյսէլ Կիւնէյ ամբաստանուած էր որ սպայ մը սպաննած է, անցեալ Նոյեմբերին:

ՊՈԼՍԷն կը հաղորդէն, որ Թուրքիոյ ապահովութեան սպասարկութեան գործակալները սպաննեցին Թամէր Արտա, որ մեղադրուած էր իրրեւ անգամ այն ձախակողմեան խմբակին՝ որ հինգ Ամերիկացիներ սպաննած է Պոլսոյ մէջ: Ցաւելեալ, Արտայի խմբակը մեղադրուած էր 29 ուրիչ անձերու ահաբեկումով եւ կը փնտռուէր երկար տարիէ ի վեր: Արտայի խմբակը՝ որ կը կոչուէր Մարքս – Լենինեան Զինուած Փրոփականտայի խումբ, կը բաղկանար վեց անձէ: Ուրիչ երեք անգամներ ալ սպաննուած են, եւ միւս երկուքը՝ ձերբակալուած:

ՀՈՐԻ ՍՈՒՏՆ ՈՒ ՆՈՅՆԻԿԱՆ ՀՅՈՒՐԱՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

ԳՐԱԾ Ա. ԼԱՀՈՒՆԻ

ՀՈՐԻ ՍՈՒՏՆ ՈՒ ՆՈՅՆԻԿԱՆ

Մայր էր որդի Դիւրդեն ծիսէր ծիսոտ
Հաս մի պրէդ, պրոյ հասյ նոյ պրաս-
տաւ։ Հեն, Յիսուս, ծաղրեցին զինք
Հրէայ մարդիկ ու ըսին. «Ահա՛ թագաւոր
մը կու գայ։ Ձի՛ նստած է էշի մը»։ Ու
Յիսուս ալ ուրիշ ոչինչ ըրաւ, միայն
նստաւ էշին վրայ։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ
Հին Կտակարանին մէջ գրուած էր, թէ
Մեսիան պիտի գար էշի մը վրայ նստած։
Ուրեմն Յիսուս ուզեց կատարել այդ
մարգարէութիւնը։ Ինչո՞ւ։ Որովհետեւ
ինք էր Մեսիան։ Ուրեմն Յիսուս ուզեց
ըսել, թէ ինք էր Մեսիան։ Ինչո՞ւ։ Որով-
հետեւ

ՀԱՅՏՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈՒՅՍԻՍԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ՎԱՂԱ ԴԱՎԱՆԱՆՔՈՎ ՄԵՂՔ

ՀԱՄ («Զարաջ») - Հայ Ժողովուրդը միշտ նեղ ժամերուն մեծ ոգի ցուցադրած է եղեր։ Ներկայ 20 տարի մեծ ոճիրներ տեսած է հայ ժողովուրդը։ Ցեղովին 20 տարի առաջ Ան ենթարկուեցաւ ամենադաժան ջարդերու եւ տեղահանութեան։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր հազարաւոր զաւակները։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր գիւղերն ու քաղաքները։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր հազարաւոր տուները։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր հազարաւոր ունեցուածքները։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր հազարաւոր հարազատները։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր հազարաւոր ազատութիւնը։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր հազարաւոր հայրենիքը։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր հազարաւոր ամէն ինչ։ Ան կորսնցուց իր հարիւրաւոր հազարաւոր ամէն ինչ, բայց Ան չկորսնցուց իր ոգին։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը։ Ան չկորսնցուց իր կամքը։ Ան չկորսնցուց իր յոյսը։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի լաւագոյն օրերը։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի ապագան։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի կեանքը։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի մարդկութիւնը։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի արդարութիւնը։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի ազատութիւնը։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի հայրենիքը։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի ինքզինքը։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի Աստուած։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի ամէն ինչ, որ սուրբ է եւ վեհ։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի ամէն ինչ, որ լաւ է եւ գեղեցիկ։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի ամէն ինչ, որ մարդկային է եւ ազնիւ։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի ամէն ինչ, որ հայկական է եւ հայրենասիրական։ Ան չկորսնցուց իր հաւատքը դէպի ամէն ինչ, որ հայ է եւ հայրենի

ՏԷՄԻՆ.– Այրի Տիկին Սաթենիկ Համբարձումեան, Տէր եւ Տիկին Գեղամ Համբարձումեան եւ զաւակները (Գավայեօն), Տէր եւ Տիկին Թիրայր Պառաւեան եւ զաւակները, ցաւով կը յայտնեն իրենց ամուսնոյն, հօր, աներհօր եւ մեծ–հօր՝

ԱՒԵՏԻՍ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մայիս 31–ին եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Տէսինի գերեզմանատունը, Յունիս 2–ին:

× Այս առթիւ, ողբացեալին ընտանեկան պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ան–ձամբ, նամակով, հեռագրով, ծաղկե–պըսակով եւ փոխան ծաղկեպսակի նուէր–ներով մասնակից եղան իրենց սուգին:

× Նոյն առթիւ, Տէր եւ Տիկին Թի–րայր Պառաւեան 100 Ֆ. կը նուիրեն՝ ողբացեալին այնքան սիրելի «Ծառաջ»ին:

«ՅԱՌԱՋ».– Մեր ցաւակցութիւնները՝ Համբարձումեան եւ Պառաւեան ընտա–նիքներուն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Յան Մէնղիլճեան եւ զա–ւակները, կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհան–գըստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրա–կի, Յունիս 14, ժամը 11–ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցին, իրենց հօր եւ մեծ – հօր՝

ՄԵԼՔՈՆ ՄԷՆՋԻԼՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ,

ASSOCIATION
DES SCOUTS ARMENIENS DE LYON

Grand Fête Champêtre
Scoute

Sous la Présidence du:
Dr. K. MEZADOURIAN

10e ANNIVERSAIRE DE LA REGION
Dimanche, 21 Juin, de 10 h. à 20 h. 30
au Clos Monderoux à BEYNOST

- Jeux pour Petits et Grands
- Buvette, Buffet à l'arménienne.
- Ambiance arménienne avec Orchestre.

TOMBOLA: 1 Voyage aux BALEARES
Velo demi-course, Polaroïd, Barbecue, Duvets, etc...

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կիրակի, Յունիս 28, ժամը 20–ին
Մարսէյլի Հայ Աբեղայներու
Հացկերոյթը
Մանրամասնութիւնները յայտնուին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Թուրքիոյ Հայոց նախկին Պատրիարք եւ Պոլսոյ Ս. Խաչ Դպրեվանքի հիմնա–դիր, հոգելոյս՝

ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔ. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

վախճանման 20–րդ տարելիցին առթիւ, եւ Ս. Խաչ Դպրեվանքին երկար տարի–ներ անձնուիրաբար ծառայող նախկին խնամակալներէն՝ ողբ. կարապետ Զամ–պաճի, եւ Ս. Խաչ Դպրեվանքէն անզարմ բաժնուող՝ վարուժան Քիլէրճեանի, Միհրան Տէմիրճիի, Յարութիւն Հան–չէրի, Յովհաննէս (Օրհան) Պաճրճի եւ կարպիս Ալթունօղլուի եւ բոլոր ողբաց–եալ Դպրեվանքցիներու հոգիներուն հա–մար հոգեհանգստեան պաշտօն կը կա–տարուի՝ այս Կիրակի, Յունիս 14, առաւօտեան ժամը 10·30–ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ.– 15, Ռիւ Ժան – Կուժոն:

Կը հրաւիրուին բոլոր Դպրեվանքցինե–րը, անոնց յիշատակը յարգելու:

———×———

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Վարչութիւնը, կը ծանուց–նէ թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կա–տարուի իր ողբացեալ նախագահին՝

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՋՐԲԱՇԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին ի յիշատակ:

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՏԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

ՓԱՐԻԶ.– Տիկին Պերճուհի Սիրաքեան 200 Ֆ. կը նուիրէ:

×

ՎԱԼԱՆՍ.– Նշան Թէպոյեան 50 Ֆ.:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Ընկ. Գրիգոր Կիւլեանի մահուան քա–ռասունքին առթիւ, Տէր եւ Տիկին Գրի–գոր Փափազեան մէկ տարեկան «Ծառաջ» կը նուիրեն Տէր եւ Տիկին Պօղոս Կա–ռավարեանի եւ 200–ական Ֆ. Շաւիլի դպրոցին եւ Կապ. Խաչի գիշերային դըպ–րոցին:

Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԻՍԻ

ՕԾՄԱՆ 6–ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին Եկե–ղեցւոյ Օծման 6–րդ տարեդարձի Պատա–րագ եւ Մատաղօրհնութիւն՝
Կիրակի, Յունիս 14, առաւօտեան 10–ին:
Կը պատարագէ ու կը քարոզէ՝
ԳԻՒՏ Ե�պՍ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ

Կը կատարուի Խորհրդատան եւ Նկարի Սրբագործում:

Յաւարտ Պատարագի՝ Հոգեհանգստեան պաշտօն՝ եկեղեցւոյ հանգուցեալ բա–րերարներու հոգիներուն համար:

Սիրով կը հրաւիրուին չրջանիս Հայու–թիւնը՝ իր մասնակցութիւնը բերելու այս հանդիսութեանց:

ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՄԵՐԳ

Նուիրուած՝

Ս. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ

(1101 – 1173)

Ուրբաթ, Յունիս 12, ժամը 21–ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին
4, Կոմիտաս փողոց
Հովանաւորութեամբ՝ ՍԵՐՈՎ ԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ
Կաթ. Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց

ԷՍԱՆԱՆ – ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՊՏՈՑՏ

Կիրակի, Յունիս 21
LE TOUQUET — PARIS PLAGE
Ճաշարան՝ ազատ սպասարկութիւն
Երթուդարձ՝ 60 Ֆ.:
Ժամադրութիւն.– Կառ–ու–Նոսի դիմաց կը գիւղվէօր արճարանի անկիւնը, ժամը 8·30–ին:
Մանրամասնութեանց համար դիմել.–
Մինչեւ առաւօտ ժամը 10 – 372·04·20

Ayez la joie de posséder une médaille symbolisant notre patrie:

le Mont Ararat

finement ciselée sur bronze
et habillée d'or 18 carats
le mont Ararat apparait en relief
dimensions de la médaille:
H. 51mm l. 39mm E. 3,5mm
prix: 550 F
Pour toute commande joindre un chèque ou mandat-carte à
M. Gérard ADJEMIAN
4, square Surcouf Parly 2
Le Chesnay 78
(*délai 15 jours*)
Possibilité d'effectuer cette réalisation en or massif sur commande.

ԱՄԱՒԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղին դպրոցի եւ պարի դասերու Ամավերջի Հանդէսը՝ Յունիս 13, Շաբաթ օր, ժամը 14·30–ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ.–

45, Rue de la Défense

Երգ, արտասանութիւն եւ պարեր ա–շակերտներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու հայրե–նակիցները, քաջալերելու համար պըզ–տիկները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը, իր բոլոր ընկերուհիները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ, Երուշաթի, Յունիս 15, ժամը 14·30–ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը:
Օրակարգ.– Հաշուետուութիւն եւ եռամ–սեայ տեղեկատուութիւն:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը, Շաբաթ, Յունիս 13, ժամը 15·30–ին, Մշակոյթի Տան մէջ:

Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մաս–նաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է 150 Ֆ. Գ. Մարտիկ Տակառեանէ, Լիւոն Տօնիկեանի մահուան քառասունքին առ–թիւ:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՒԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

21 ՅՈՒՆԻՍ

1.– ժամը 13–ին՝
Ընտանեկան ճաշ վարժարանի ծը–նողքներուն եւ բարեկամներուն:

2.– ժամը 16–ին՝
Փակման հանդէս եւ մրցանակաբաշ–խութիւն:

3.– Գեղարուեստական բաժին.–
ա.– Վարժարանի քառաձայն երգչա–խումբ:
բ.– Արտասանութիւններ:
գ.– Նաւասարդ Պարախումբ:

Ծնող.– Ձեր մասնակցիլ փափաքող–ներէն կը խնդրուի ապահովել սեղան–ները, հեռաձայնելով վարժարանին.–
Հեռ.– 534·68·28

———×———

Collège Arménien SAMUEL-MOORAT
Fête de clôture de l'année scolaire
Le 21 Juin

1.- A 13 h.: Déjeuner familial des Parents et Amis du Collège.

2.- A 16 h.: Fête de clôture et distribution des prix.

3.- Partie artistique:
a) Chorale à 4 voix du Collège.
b) Récitations.
c) Ensemble choréographique NAVASART.

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Օ. Պամամճեան (Իսի – լէ – Մուլինօ) կը նուիրէ 150 Ֆ. Հայ կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնին, իր սի–րելի մօր՝ Տիգրանուհիի մահուան 6–րդ տարելիցին առթիւ:

×

Յանդավառուած Երեւանի Տրամաթի–քական Թատրոնի Ֆրանսա չրջապտոյտէն Պր. Ա. Յակոբեան (Մարսէյլ) կը նուիրէ 500 Ֆ. ի նպաստ Հայ կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնին ընդա–ձակման:

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

VOYAGES EN ARMENIE 1981

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 01 au 12 Août 81 — 3.990 F.
du 05 au 16 Sept. 81 — 3.990 F.

2° VOYAGES DE 14 JOURS

du 18 au 31 Juillet 81 — 4.290 F.
du 08 au 21 Août 81 — 4.290 F.
du 02 au 15 Octobre 81 — 3.490 F.

3° VOYAGE DE 16 JOURS

DU 01 AU 16 AOUT 1981 — 4.690 F.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS
OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans

2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.

S'adresser à:
Elia PEHLIVANIAN
tél. domicile: 384 31 28

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal .....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour:
.....

Rayer les mentions inutiles

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍ

Զ. ՅԱՆԿ

Տէտէեան Յակոբ, Պահատէրեան Գրի–գոր, Տարտարեան Տիգրանուհի, Գրի–գորեան Մաքրուհի, Գալուստեան Մխէյլ, Թօփալեան Թէոդոր, Վարդանեան Օհան – նէս, Թաշճեան Վահան, Թորգոմեան Հայկ, Զէրքէզեան Գրիգոր, Ստեփան – եան Ստեփան, Եոլճեան Խոսրով, Սար–գիսեան Բարունակ, Սուքիասեան Լեւոն, Ալանեան Յորժ, Էլմպէնեան Պօղոս, Սվաճեան Յոզէֆ, Փափազեան Նուարդ, Փափազեան Օ., Քարճեան, Թէնփէրէք–ճեան, Հոռուփիկ Ընկ., Սանճեան Յա–փօթոյեան Սէրժ, Քիւրտեան Խոսրով, Պալեան Ռոպէռ, Սարաֆեան Մկրտիչ, Սահակեան Ստեփան, Սարաֆեան Յորժ, Գրիգորեան Շանթալ, Գազանճեան Ար–սէն, Յովակիմեան Թիրայր, Աղապար–եան, Խաթանպուլեան Ակիթ, Կարապետ–եան Յաք, Պալիոզեան Առաքել, Կիւտէն–եան Մ., Ներսէսեան Շ., Մանուկեան Յարութիւն, Դաւիթեան Նուպար, Շա–նարեան Արման, Սէրայտարեան Նուարդ, Խաթանպուլեան Վէհանուշ, Նաւասարդեան Հայկ, Գրիգորեան Յաք, Վէզիրեան Ան–րի, Համինլեան, Պաստրմաճեան Անիկ, Զաքալեան Հէլէն, Մելիքեան Կապրիել 100–ական Ֆ.:

(Շար.)

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
13-14
SAMEDI-DIMANCHE
13-14 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՑՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանգս : Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ : 160 Ֆ.
Արտասահման : Տար. 350 Ֆ. - Հատ : 2 Ֆ.

56րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.928 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.928

ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐԷՆ ԵՏՔ՝

ԼՈՒՌ, ԱՅԼ՝ ՊԱՏԿԱՌԵԼԻ ՅՈՅՅ ՄԸ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԻՐԻԿՈՒՆ

ՆՈՅՆ ԱՌԱՒՕՏԸ՝ ԳՐԱԻՈՒՄ ԹՐՔԻՆ ԷՒԼԱՅՆՋԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ

Հինգշաբթի, Յունիս 11, ժամը 18·15ին փարիզեան շրջանի հայկական կազմակերպութեանց ներկայացուցչական յանձնախումբին կոչին ընդառաջելով բազմաթիւ Հայեր՝ մեծ մասամբ երիտասարդներ, հաւաքուեցան Փարիզի Մայր Եկեղեցւոյ առջեւ մասնակցելու համար բոլոքի լուռ ցոյցին, ընդդէմ վերջին մէկ շաբթուան ընթացքին Հայկ· Մշակութային կեդրոնի մը եւ երկու եկեղեցիներու դէմ կատարուած ահաբեկչական ոճրագործութիւններուն։

Ներկայ էին Ֆրանսական քաղաքական կուսակցութիւններու՝ Ընկերվարական, Համայնավար, Փ· Խ· Ի, Հ· Հ· Հ· պատուիրակութիւններ, Հ· Հ· Հ·ի ընդհ· քարտուղար Պեռնար Փոնս, երեսփոխաններ Կի Տիւբոլոնէ (համայնավար), Քասթէրէթ (Հ· Հ· Հ·), Իսիի, Քլամառի, Մոնմորանսիի եւ Պանեէօյի քաղաքապետները, Փարիզի Թաղապետական Մարմնոյ Նախագահ Պ· Ռոսէն, Իսիի, Քլամառի, Ալֆորվիլի փոխ – քաղաքապետները, Ֆրանսական եւ Հայկ· մամուլի, հեռատեսիլի Անթէն 2 կայանի թղթակիցները, Հայկական զանազան կազմակերպութիւններու անոնց ներկայացուցիչները, սէնատէքս – ներու պատուիրակութիւններ եւ օտար պատուիրակութիւններ։

Ժամը 18·30–ին, հոծ բազմութեան ներկայութեան, եկեղեցւոյ մուտքին խօսք առնելով Փարիզի Կրօնական Ընկերակցութեան Վարչութեան նախագահը՝ Տէր Արմէն Բարսեղեան, յիշեցէ՛ ետք, Մայիս 28–ի, Յունիս 4–ի եւ 5–ի ահաբեկչական արարքները դատապարտեց զանոնք եւ աւելցուց որ հայկական պատուիրակութիւն մը, Սերովբէ Արք·ի գլխաւորութեամբ ընդունուած է Վարչապետ Փիէռ Մօռուայի կողմէ (տես «Յառաջ», Յունիս 11–ի թիւ), որ հաւատացած է հայերը, թէ կառավարութիւնը ամէն միջոց ի գործ պիտի դնէ Հայկ· հաստատութիւններու ապահովութեան համար։ Գիւտ Եպիս· կարդացած է Վազգէն Ա·ի ցաւակցական հեռագիրը (տես «Յառաջ», Յունիս 10)։

Այնուհետեւ, հսկայ թափօրը հայ յանդուգնութեանց հոգեւոր պետերու, եկեղեցական դասու եւ Ֆրանսացի անձնաւորութիւններու առաջնորդութեամբ ուղղուեցաւ դէպի Շան դ'Էլիզէի Յաղթական կամարը անցնելով Ֆրանսուա Ա· փողոցէն ու Ժորժ Ե· պողոտայէն։ Լուռ եւ կարգապահ բողոքի ցոյց մը, որ հանգամանք էր հայկական բոլոր կազմակերպութիւնները, անդամ մը եւս հաստատելով այն իրողութիւնը, թէ Հայերը ճակատագրական պահերուն է միայն որ կրնան միասիր դառնալ։ Կային դպրոցական պատանիներ՝ որոնց վրայ կտուած էր՝ Հայերը միասիր կը բողոքեն, Մէկուկէս միլիոն Հայեր բնաջինջ եղած՝ Թուրքիոյ կողմէ, Ցեղասպանութիւնը կը չարունակուի, ձանաչում եւ դատապարտում ցեղասպանութեան, եւ այլն։

×

Այս ցոյցին առթիւ հայկ· կազմակերպութեանց ներկայացուցչական կոմիտէն զեկոյց մը հրապարակած էր (Յունիս 11, ժամը 21–ին) ուր յիշելէ ետք դէպքերը, որոնք տեղի ունեցած էին ցոյցին, հակիրճ նկարագրականը կ'ընէ տողանցքին, տասնեակ ներկայ քաղաքական եւ կուսակցական անձնաւորութեանց անունները եւ չեշտելով թէ· – «Առաջին անգամն է որ Ֆրանսայի Հայերը փողոց կ'իջնեն այսքան մեծ թիւով (ըստ կազմակերպիչ մարմնի 20 հազար), ցեղասպանութեան յիսնամեակին հանդիսաւոր ոգեկոչումէն ի վեր, 1965–ին»։

Զեկոյցը կը վերջանայ մխիթարականութեան եւ վճռակամութեան կոչով մը հայ զաղութին։

× Նման ցոյց մըն ալ, որ կը համախմբէր 3 – 400 հոգի ,տեղի ունեցած է նոյն օրը, նոյն ժամուն Լիոն։

×

Ուրբաթ առաւօտ մեր տեսած օրաթերթերուն մէջ, միայն «Իւմանիթէ»ն, էր որ բաւական տեղ կուտար այս ցոյցին, յիշելով թէ անոր մասնակցած էր հա – մայնավար կուսակցութեան մէկ պատուիրակութիւնը, գլխաւորուած ժաք Տընիի կողմէ եւ թէ Կ· Կ·ի գործակից՝ Ժորնասիարի հետը ունէր նաեւ ուղերձ մը՝ Սերովբէ Արք· Մանուկեանի եւ ուր կը չեշտուի· – «Ամէնէն բուռն վրդովմով է որ կը դատապարտենք ֆաշիստ ահաբեկութիւնը այս արարքները»։ Ուղերձը, ապա, կ'անդրադառնայ Ժորժ Մարշէի տեսակէտին (Հայկ· ազգ· հարցը արդար դատերէն է, զոր հարկ է պաշտպանել, ցեղասպանութեան դատապարտումն ալ Ֆրանսական կառավարութեան եւ միջազգային ատեաններու կողմէ հանդիսացող մը է արդար լուծումի մը ուղղութեամբ)։ Թերթը կը յայտնէ նաեւ թէ Փ· Ժիւքէն հեռագիր մը ղրկած է Սերովբէ Արք·ի յանուն Ժորժ Մարշէի նախագահած «ազատութեան եւ մարդկային իրաւանց կոմիտէին»։

×

Նոյն առաւօտը, խումբ մը հայ երիտասարդներ (Հայկ· Ազատագրութիւն) ժամը 10–էն 12 գրաւած էին Օփերայի Թրքիշ Էվլայնզի գրասենեակը եւ պարպած ոստիկանութեան միջամտութեամբ։ Այս առթիւ զեկոյցով կը յայտնեն թէ «այդ գրաւումով, Հայկ· Ազատագրութիւնը որու կողքին էին «ինքնամատակարարման Համայնավար Կոմիտէները», կը դատապարտէ դարուս առաջին ցեղասպանութիւնը»։ Հ· Ա·ը կ'աւելցնէ թէ «այդ ցեղասպանութիւնը կը չարունակուի այսօր Անգարայի ֆաշիստ իշխանութեան կողմէ, որ կը բանտարկէ եւ կը չարչարէ Հայեր, Քիւրտեր, Կիպրացիներ եւ Թուրք յեղափոխական – ներ» եւ «կը պահանջէ Թուրք դեսպանին եւ դեսպանատան ամբողջ անձնակազմին արտաքսումը Ֆրանսայէն», (Մաթէո, Ֆիկարօ եւ Քոքիտիէն կ'արձագանգէին այս դրաւումին)։

×

ԺԸՆԵԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԷՆ ԵՏՔ

ԶՈՒԻՑԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԹՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐԸ

Յունիս 11–ի Թրիպիւն տը Ժընեւը, Ժուռնալ տը Ժընեւը, եւ Կազէթ տը Լոզանը, աւելի երկար կ'անդրադառնան Ժընեւի իրիկուն մահափորձին եւ կը հրատարակեն նաեւ ձերբակալուած երիտասարդին նկարը, խորագրելով նոյնիսկ՝ (բացի Թրիպիւնէն, որ կը գոհանայ երիտասարդ ածականով) «Թուրք պաշտօնեային մարդասպանը՝ գրեթէ երեխայ մը»։ Թերթերը կը յայտնեն թէ երիտասարդը խոստովանած է որ երեք գնդակ պարպած է եւ թէ իր նպատակն էր վրէժը լուծել հայ ժողովուրդին։ Կ'ըսէ թէ առանձին գործած է հակառակ անոր որ անձանօթ մը հեռաձայնելով ըսած էր մահափորձին պատասխանատուները յանուն Հայ Գաղտնի Բանակին։ Իր վրայ գտած են գործածած գէնքը, 33 գնդակ եւ ձեռնառումբ մը։ Հայերէն, անգլերէն եւ քիչ մը Ֆրանսերէն կը խօսի եւ ըստ է թէ չորս ամիս է Ժընեւ կ'ապրի, ու պարտէզները քնած է եւ աղբիւրներուն լուացուած, ինչ որ ոստիկանութեան «խելքին չի պատկեր», որովհետեւ չէն – չնորհք կերպարանք ունի։ Թերթերը տղուն նկարն ալ հրատարակած են տակը դրելով «ո՞վ կրնայ տեղեկութիւններ տալ այս երիտասարդին մասին» հեռաձայնի թիւ մըն ալ կը տրուի)։ Ըստ ոստիկանութեան տղան հազիւ 18 տարեկան ցոյց կուտայ մինչ կ'ըսէ թէ 1959–ին ծնած է բայց անկէ դուրս լուռ կը մնայ։

×

Մէհմէթ – Սաւաշ Եէրկիւզի դէմ գործուած այս մահափորձը թրք· մամուլին մէջ (Յունիս 11) լայն արձագանգ գտած է, ուր, ինչպէս միշտ՝ ամբողջ Հայոց – թիւնն ու հայ տարրն է որ կը մեղադրուի ու կը դատապարտուի։ Եւ այդ, հակառակ անոր որ, ինչպէս «Հիւրրիյէթ» ալ կը յիշէ, մահափորձի հեղինակին ազգութիւնը ճշդելը՝ ցարդ կարելի չէ եղած։ «Հիւրրիյէթ» կը պնդէ նաեւ թէ՝ մարդասպանը Հ· Ա· Հ· Գ· Բ·ի անդամ է։ Ժընեւի Քանթոնի ապահովութեան իշխանութեանց, պատահարէն քիչ ետք կատարած հակիրճ յայտարարութեան համաձայն, ահաբեկիչը կը կոչուի՝ Ժան Գրիդորեան, որ անգլերէն կը խօսի, եւ հաւանաբար՝ լիբանանեան ծագում ունի։ «Թերճիւման» իր հետազօտութիւնը աւելի առաջ կը տանի եւ կը ճշդէ նաեւ թէ՝ Ժան Գրիդորեան ծնած է 1959, Ապրիլ 24–ին···

×

Թուրքիոյ Արտաքին նախարարը՝ Իլթէր Թիւրքմէն, մահափորձէն անմիջապէս ետք յայտարարութիւն մը ընելով, արարքը դատապարտած, եւ՝ «իր անունով գործուած այս ոճիրներուն դիմաց, աշխարհի վրայ ապրող հայ հաւաքականութենէն իր լուռութիւնը խզել պնդելը՝ մարդկութեան իրաւունքն է» ըսած է։ Թիւրքմէն, վարչապետ՝ Պիւլէնթ Ուլուսուի վերջերս տուած մամլոյ ասուլիսին ալ պնդարկելով, յայտարարած է նաեւ թէ՝ հայկ· կարգ մը եկեղեցիներու դէմ վերջերս գործուած յարձակումներու առընչութեամբ թրքական իսլամական խմբակ մը պատասխանատու նկատելու քաղաքականութիւնը՝ ահաբեկչական նոր արարքներ կատարելու համար հնարուած պատրուակներ են։

×

Յունիս 11 Թուակիր Թրք· մամուլէն կը տեղեկանանք նմանապէս, թէ Սան – Ֆրանսիսքոյի մէջ, Ա.Թաթիւրքի ծննդեան 100–ամեակի տօնախմբութեանց ծրագրին մաս կազմող եւ Թրքական ժողովրդային պարերու խումբին տալիք ներկայացումը, կատարուած բողոքի ցոյցերու պատճառով, վերջին պահուն՝ տեղական իշխանութիւններու կողմէ ապահովութեան պատճառներով ջնջուած է։

«Միլլիյէթ»ի համաձայն, նախապէս Սան – Տիէկոյի մէջ ալ, նման ներկայացում մը, միեւնոյն պատճառներով խափանուած է։

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 44–ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Ցաւնիս 11–ի մրցումներու արդիւնք – ներն են· –

Դինամօ (Կ) – Դինամօ (Մ)	3 – 0
Շախտեոր – Պախտակոր	1 – 1
Դինեպր – Կայրաթ	4 – 3
Չերնոմորեց – Սպարտակ	1 – 4
Կուբան – Արարատ	5 – 1
(Առաջին կիսախաղին 2 – 0)։	
Տաւրիա – Դինամօ (Թ)	0 – 3
ԲԿՍԱ – Դինամօ (Մինսկ)	2 – 1

Այս խաղերէն ետք, դասաւորման գլուխն է միշտ Դինամօ (Կ) 24 կէտով իրեն կը յաջորդեն Սպարտակ եւ Տորպեդօ 18–ական կէտերով։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Համայնավար կուսակցութեան (Լ· Հ· Կ·) Պոլիտբիւրօն կը մնայ անփոփոխ, ինչ որ փոքր յաղթա – նակ մը կը նկատուի Սթանիսլաու Քա – նիայի համար։ Արդարեւ, երկու օր տեւող փոթորկալից հանդիպումներէ ետք, 140 անդամ ունեցող կեդրոնական Կոմի – տէն ոչ մէկ նոր որոշումի չէ յանգած, եւ նոր հաղորդագիր մըն ալ չէ արտա – դրած Հինգշաբթի օր, երբ փակուե – ցաւ իր անսովոր նիստը։

Լ· Հ· Կ·ի ընդհանուր ժողովը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս 14–ին, եւ կայ կարելիութիւնը – Խորհրդային Միութիւն – նը կ'ենթադրէ ու կը վախնայ՝ հաւանականութիւնը – որ այդ ընդհանուր ժո – ղովը պիտի հաստատէ ցարդ պատահած փոփոխութիւնները, եւ կրնայ նոյնիսկ ընդլայնել զանոնք, հիմնական ձեւերով փոխելով կուսակցութիւն – ժողո – վուրդ կապերու ենթակառոյցը։ Արդէն նման փոփոխութիւններ կը մտահոգեն Խորհրդային Միութիւնը, ուր սովորու – թիւն չէ պաշտօնական նամակներ կար – դալ ժողովուրդին՝ հեռատեսիլի վրա – յէն, ինչպէս ըրած է Լեհաստանի կառավարութեան բաները։ Անշուշտ Սո – վետական Միութեան Համայնավար Կուսակցութեան կեդրոնական Կոմիտէի նամակը, որ հազիւ թաքուն ազդարարու – թիւններ կ'ընէր Լ· Հ· Կ·ին, «օգտակար» է Քանիային, այն իմաստով որ անոր ընթերցում – փոխանցումը, լեհ ժողովուրդին՝ հեռատեսիլով, կը տանէ Սոլիտարիթէի ծայրայեղական հատուածի հակումները, միշտ աւելի՛ պահանջելու, յայտնօրէն մտահոգ բայց չափաւորութեան հակամէտ Քանիային։

Միջոցին, Միացեալ Նահանգները, որոնք իրենց ամօթխածութեամբ ծանօթ չեն, էլ Սալվատորի ներքին գործերով չզբաղած մէկ վայրկեանին ժամանակը գտած են հաղորդագրութիւն մը խմբագրելու, որուն մէջ կը բողոքեն թէ Խորհրդային Միութիւնը իրաւունք չունի՝ պաշտօնական նամակներով կամ զէնքով միջամտելու Լեհաստանի ներքին գործերուն։

ԻՐԱՆի ծայրայեղ Իսլամ չարժումի, Հէզպոլլահի անդամները, որոնք յաղթեցան Պանի – Սատրը բանակի հրամանատարի իր պաշտօնէն հանել, այժմ ցոյցեր կը կազմակերպեն Թեհրանի փողոցներուն մէջ, զինք «երկրորդ Շահ» կը կոչեն, եւ կը պահանջեն որ Խոմէյնի զայն մահապատիժի ենթարկէ։

ԻՐԱՆի մէջ աղէտալի երկրաշարժ մը պատահած է։ Երկրի հարաւ – արեւելեան գլխաւոր քաղաք Քերմանէն 80 քիլոմեթր անդին, գիւղերու եւ աւաններու շրջան մը կը թուի հիմնայատակ կործանած ըլլալ։ Կ'ենթադրուի որ 40·000 անձ ան – պատասպար մնացած է, եւ գոնէ 5·000 մեռեալ կայ։ Շրջանի հաղորդակցութեան միջոցները նախնական են, եւ անցեալի փորձառութիւնը կը թելադրէ որ վերջնական թիւերը կրնան շատ աւելի բարձր ըլլալ։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ գաղտնի սպասարկութիւնը կը յայտարարէ որ Յունիս 11–ին ձերբակալած է աշակոմմեան մը, Պուրհան Խոզէր՝ որ իր անցագիրը տրամադրած էր Պապի ահաբեկիչին՝ Մէհմէթ Ալի Ազճային։ Միջոցին՝ Ուաշինկթընէն աղբիւրներ կը յայտարարեն որ ըստ իրենց ստացած տեղեկութիւններու, Աղճա Թրքական բանտէն փախչելէ ետք մարզուած է Սուրիոյ պաղեստինեան մարզական մէջ։

ՏՈՔԹ. ՍԱՐԳԻՍ ԱՓՓԱՆԱՍԵԱՆԻ
- ԱԻԱՐՏԱՃԱՌԸ -

(Բ. և վերջին Մաս)

Փորթալի վերջին դիտումը առիթ տուաւ հետաքրքրական վէճի մը, եւ անոր ընթացքին ին'ծի ալ թուեցաւ թէ Տոքթ. Ա.Փանասեան՝ որ յայտնօրէն ու զգացականօրէն նուիրուած է Անդրկովկասեան ժողովուրդներու համերաշխութեան գաղափարին, արտօնած է որ իր զգացումները սիրապետեն պատմագէտի աւելի առարկայական դատումին՝ խնդրոյ առարկայ մարզին մէջ անշուշտ:

Փրոֆ. Փորթալ ըսաւ որ Պր. Ա.Փանասեան կը սխալի՝ երբ կը հաստատէ թէ Անդրկովկասեան ժողովուրդներու թշնամութիւնը նոր երեւոյթ մըն է, արդիւնք՝ 1878–էն ետք Հայերու արձանագրած տնտեսական յաջողութիւններուն, որոնք նախանձի ու թշնամութեան ոգի յառաջացուցին Վրացիներու եւ Ազրպէյճանցիներու մօտ: Զարմացայ, երբ Պր. Ա.Փանասեան պնդեց թէ այդպէս ալ է'ր, եւ իրեւ «փաստ» պատմեց թէ ինչպէս իր հայրը իրեն պատմած է թէ մինչեւ տասնիններորդ դարու վերջին տարիներ – րը՝ հայկական կրօնական ոճներու ըմբռնումին խլամ համայնքի ներկայացուցիչներ կ'ըլլային, եւ թէ փոխադարձաբար հայ երեւելիներ կը հրաւիրէին խլամ ժողովուրդի ոճնական հանդէսներու:

Անկասկած նման բաներ կը պատահէին: Սակայն երկու առարկայութիւն կարելի է ընել, զորս չըրաւ Փրոֆ. Փորթալ: Նախ կրնայ ըլլալ որ Պոլսոյ մեր Պատրիարքը 1914–ին ներկայ էր Մուֆթիի մը Ռամազանի ընդունելութեան. դուցէ նստած էր Թալէաթի եւ Էնվէրի մէջտեղը: Նման պաշտօնական երեւոյթներ չատ փոքր նշանակութիւն կրնան ունենալ: Երկրորդ, ինչպէ՞ս անտեսել 800–ական թուականներէն մինչեւ 1800–ական թուականներ տեւող թշնամութիւնը՝ Հայերու եւ իսլամացող Ազրպէյճանի պետութիւններուն ու ժողովուրդներուն միջեւ: Արաք, Պարսիկ ու ապա բնիկ ազրպէյճանցի իշխաններ, էմիրներ, չէյխներ եւ Իրանի շահերու փոխանորդներ անդադար ապստամբեցին արեւելեան Հայաստանը: Գանձակի Հայութիւնը ո՞ւր է այսօր:

Փրոֆ. Փորթալ ուրիշ ոչ – չատ հետաքրքրական դիտումներ ալ ըրաւ: Իրմէ ետք խօսք առաւ Փրոֆ. Մարք Ֆէրրօ, տիրէէքթէօր տ'էթիւտ ա լ'էմոլ տէ Օք զ'էթիւտ աճ Սիանս Սոսեալ: Ահաւասիկ անձ մը, որ համբաւ ունի Ամերիկայի ակադեմական աշխարհի մէջ ալ, իրրեւ մասնաւոր կարողութիւններով եւ ուսումով օժտուած անձ:

Ինծի նման ոչ – մասնագէտ մը ուրիչ ճիւղի մը մասնագէտին դիտելիքներուն մասին խօսելու իրաւունք չունի, սակայն աւարտաճառի մը պաշտպանում – քէն – նուիթիւնը առիթ մըն է՝ վերլուծական մտքի ուժը գատելու: Անխառն հիացումով ունկնդրեցի Փրոֆ. Ֆէրրոյի քիչ ան – դամ կը պատահի որ համբաւաւոր ան – ձեր յուսախափ չեն ըներ զիս, – այս անգամ՝ ոչ թէ յուսախափութիւն չզգացի, այլ բազմապատկուած խանդավառու – թիւն: Կը կարծեմ որ Տոքթ. Ա.Փանասեանի համար ալ ցաւախառն հաճոյք մը եղած ըլլալու է՝ խնամուած, սուր բայց միւժամանակ բարեացակամ քննադա – տութեան ենթարկուիլ՝ նման մտքի մը կողմէ:

«Ես Կովկասեան պատմութեան մաս – նագէտ չեմ», ըսաւ Փրոֆ. Ֆէրրօ, «սակայն տարուէ – տարի աւելի կը հետաքրքրուիմ անոր պատմութեան հարցե – րով, եւ չատ բան սորվեցայ Պր. Ա.Փանասեանի գործէն»:

«Բայց եւ այնպէս», չարունակեց ան, «Պր. Ա.Փանասեանին Կովկասի հանդէպ ունեցած սէրն ու հետաքրքրութիւնը պատճառ եղած են որ ան իր ակնարկը սեւեռէ քիչ մը նեղ հորիզոններու վը – րայ: Օրինակ՝ այնքա՞ն կը զբաղի Կովկասեան քաղաքական կուսակցու – թիւններով, ի միջի այլոց՝ դաշնակցա – կաններով, համայնավարներով ու վրա – ցական մենշեւիկներով, որ երբեմն իր վերլուծումը այն տպաւորութիւնը կը ձգէ մեր վրայ՝ թէ անոնք տեղական կուսակցութիւններ էին: Էի'ն, անշուշտ, սակայն աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել որ անոնք չատ աւելի մեծ տրամի մը դերակատար – մասնիկներն էին»:

«Օրինակ», մասնանշեց Փրոֆ. Ֆէրրօ, «ես կասկած չունիմ որ Պր. Ա.Փանասեան ծանօթ է Թրքահայոց կրած չարդերուն, Կովկասի մէջ ապահովութիւն փնտռող սովահար ու հիւանդ զաղթականներու ներկայութեան, եւայլն, սակայն ան իր աւարտաճառին մէջ չըսեր թէ այդ նո – րեկներու զանգուածը ինչպէ՞ս եւ որ – քա՞ն ճնշում կը բանեցնէր Դաշնակցա – կան կառավարութեան վրայ, – քաղաքական ճնշում եւ կամ պարզապէս իր իսկ ներկայութեան ճնշումը՝ որ ի հիմէ Կովկասեան տեղական քաղաքական բնոյթ չունէր:

«Ճիշդ այնպէս, ինչպէս որ զաղթական Հայերու ներկայութիւնը Կովկասեան Հայաստանը կը կապէր Միջին Արեւելեան թատրոնին», չարունակեց Փրոֆ. Ֆէրրօ, «եւ ուրեմն թրքական, անգլիական, գերմանական ու ֆրանսական կառավարութիւններն ու արտաստամանի Հայերը կը վերածէր դերակատարներու, նմանապէս՝ վրացի Մենշեւիկներն ու բոլոր կովկասեան համայնավարները մաս կը կազմէին եւրոպական ցա – մաքամասը յուզող ու ցնցող չարժում – ներու: Մինչ այդ, ազրպէյճանցի թուրքերը կ'ապրէին համա – թուրանական երազի մը կամ ծրագրի մը մէջ (բէվ կամ փրոժէ)՝ որ կ'ընդգրկէր Վոսփորէն կեդրոնական Ասիա երկարող տարածք մը»:

«Հասկնալի կը դտնեմ որ դուք չէիք կրնար այս հարցը իր ընդհանուր տա – րածքին վրայ ուսումնասիրել», ըսաւ դիմացին վրայ ուսումնասիրել», ըսաւ Ֆէրրօ, «բայց կը հաւատամ որ դուք, իբրեւ զգացական մօտեցում ունեցող Կովկասահայ, չէք ուզած ընդունիլ որ 1917–էն 1923–ի ընթացքին տեղի ունե – ցող պայքարը՝ համաշխարհային տարո – ղութիւն ունեցող դէպքերու եւ հոսանք – ներու տեղական արարն էր, տեսակ մը տարբերակ. եթէ այդ պայքարը իր մասնաւոր ձեւը կը ստանար տեղական դա – յավիճակէն, իր ընդհանուր թափն ու ի – մաստը կը ստանար աւելի մեծ հոսանք – ներու հետ ունեցած իր կապերէն: Ի վերջոյ կարելի չէ, օրինակ, Հայերու եւ Ազրպէյճանցիներու միջեւ պայքարը մեկուսացնել տեղական պատճառներու վերագրե – լով»:

«Ես կը հաստատեմ», պատասխանեց Պր. Ա.Փանասեան, «որ այդ կռիւները դէպքերու նախանձի արդիւնք էին» (Թալուզի տէ Վուազէն):

«Անկասկած տնտեսական, կրօնական ու այլ պատճառներով՝ նման նախանձ – ներ գոյութիւն ունէին», պատասխանեց Փրոֆ. Ֆէրրօ: «Այդ ընդունելով հանդերձ, կարելի չէ անով բացատրուիլ սակայն, – նման բացատրութիւն քիչ մը չատ փոլքլորական է (սէ փոլքլորիք): Պէտք է միշտ երկու փորձ կատարել, – (Ա.)– Որոնել տեղական բնոյթ ունեցող դէպքերու կապը՝ համաշխարհային տա – րողութիւն ունեցող իրականութիւններու հետ, եւ (Բ)– Պէտք է փորձել տեսնել՝ որ պայքարի մէջ գտնուող երկու կող – մերը ինչպէ՞ս կը տեսնէին հարցը»:

«Չեմ ուզեր սխալ հասկցուիլ», ըսաւ Փրոֆ. Ֆէրրօ: «Ճաճախ, պատմական ու քաղաքական գիտութիւններու մէջ կը պնդենք որ պէտք ունինք աւարտական մօտեցումի, եւ այդ կը հաւաստարեցը – նենք մօտեցումի մը՝ որ միշտ չէզոք է ու կը մնայ: Իմ փափաքած մօտեցումս՝ այդ չէ: Սակայն կը հաւատամ որ դուք, Պր. Ա.Փանասեան, պէտք եզածին չափ չէք փորձած դէպքեր ու տեքստեր երկու կողմէն քննել: Պարզ օրինակ մը, – դուք կը գրէք որ «Ազրպէյճանցի հրոսակներ, կամ խմբակներ, աւազակներու պէս յարձակեցան 1917–ին նահանջող ռուս բանակներու չոգեկառքերուն վրայ, գէնք գողնալու համար: Զանոնք կ'որա – կէք պանտ տէ միւզիւլման: Սակայն ըստ Ազրպէյճանցիներու՝ այդ մարդիկը իսլամ Ազրպէյճանի ազատութիւնը տենչացող, հակառուս ազատագրութեան բանակին մաս կը կազմէին, – լէ զ'արմէ տը լա Լիպերասիոն: Այս հարցին եւ անոր նման տասնեակ մը մեծ ու փոքր հարցերու մէջ, դուք կը մնաք ձեր ուսումնասիրած որոշ տեքստերու բանտարկեալը (Փրիզոնիէ տը վոթր թեքսթ) եւ կամ ունենալով ձեր չատ հասկնալի նախընտրութիւնները, պէտք եղածին չափ չէք փորձեր հասկնալ թէ «միւսկողմը» ինչպէ՞ս կը տեսնէր հարցը: Ես առարկայականութիւն պահանջելով՝ կը պահանջեմ հարցի երկու երեսներն ու զանոնք պաշտպանողներու տեսակէտները հասկնալու ճիգ մը, որմէ ետք անշուշտ դուք ազատ էք կողմնորոշում ընելու եւ դիրք ճշդելու»:

Փակագիծի մէջ ըսեմ որ ճիշդ այս վայրկեանին, ինձմէ չարք մը եռեւ ու դէպի աջ նստած տիկին մը արեւելեան փափուքով, այսինքն՝ բաւական բարձրաձայն իր քովը նստողին ըսաւ, նոթագրութիւնս ճշդելու համար է, – «իրենք եւրոպական աչքով աճապիզ կ'ուզեն կոր...»:

Անշուշտ Եւրոպան ալ, Ամերիկան ալ չատախ կը սխալին, Փրոֆ. Ֆէրրոյի պահանջած տեսակի վերլուծումներ ... չընելով: Կրնայ ըլլալ որ Տոքթ. Ա.Փանասեան ըրած էր նման վերլուծում, ու իր քննիչը չէր նչմարած այդ: Զիս հետաքրքրողը անոր ընդհանուր կարեւորութիւն ունեցող ճշդրիտ վերլուծումն էր, իր բարի կամեցողութիւնը եւ ուրիշի մը տեսակէտը հասկնալու իր ճիգը: Աբդուրեւ, իր քննադատութեան այս մասը վերջացնելէ ետք, ան աւելցուց, – «ձեր դործը մասնակի եւ ենթակայական (փարսիէլ եւ սիւպժէէքթիֆ) էական մը էէօր մը, օբաի խոյանք մը ըլլալու վտանգին մէջ է, սակայն նոյն այդ պատճառով, իր օբանթիսիթէն կամ վաւերականութիւնը ունի»:

Ուրիշ նիւթերու առընչութեամբ ալ հետաքրքրական դիտողութիւններ ունէր Փրոֆ. Ֆէրրօ: Օրինակ, հաստատեց որ Լենինի քաղաքականութիւնն էր ազգայնական հակումներ քաջալերել, որքան ատեն որ անոնք կրնային օգտակար ըլլալ ցարական վարչակարգի քայքայումին, եւ կամ քաղաքացիական պայքարի ընթացքին՝ «ճերմակ» եւ ակակողմեան Ռուսերու ուժի տկարացման: «Բայց այն վայրկեանին», ըսաւ Փրոֆ. Ֆէրրօ, «որ Լենին տեսաւ թէ ցարական պետութեան ահմանները կարելի էր քիչ թէ չատ վերստեղծել՝ համայնավար կարդերով, – ան սկսաւ հակա – ազգայնական դառնալ, – դիրք մը՝ որ իր ստեղծած պետութեան մօտեցումը կը չարունակէ մնալ՝ այլ հարցերու եւ ազգայնական չարժումներու կապակցութեամբ»: (Կ'ենթադրեմ որ Սովետական Միութենէն դուրս՝ այսօր գոյութիւն ունեցող ազգային չարժումներու հանդէպ Սովետ. Միութեան դիրքորոշման կ'անդրադառնար ան):

Իբրեւ դրականութեան ուսուցիչ, որու հաճոյքով եւ հետաքրքրութեամբ ան – կընդրեցի Փրոֆ. Ֆէրրոյին, երբ ան կը քննադատէր Տոքթ. Ա.Փանասեանի գործածած որոշ բառերը, որոնք չատ բացորոշ ձեւով ցոյց կուտային կողմնակալութիւն կամ չքննուած ընդունում՝ բառերուն ետեւ պահուրտած գաղափարներու: Երբ Տոքթ. Ա.Փանասեան պատասխանեց թէ լափսիւս մը կամ վրիպում առաջին օրէն իսկ առած էին, նոյնիսկ դիւրաւ չտեսած, եւ երկու մօր տէր աղջկընակը – փոքր մայր եւ մեծ մայր – այս ողբերգութեան կուսախնճորն ու գոհը կը դառնայ:

Մինչ ազնուական ծագումով անհատ մեծ մայրը կը փափաքի Թուռնիկին բարձրագոյն կրթութիւն մը տալ եւ ըստ այնմ կարգել, համեստ ծագումով բռնաբռսիկ ու հաւատացեալ մօրը միակ փառասիրութիւնը Օրլէանի մէջ աղջիկներուն հետ կնոջ գլխարկի խանութ մը բանալուն մէջ կը կայանայ: Սոֆի կը նախընտրէ տղաքը համեստ բանուորներու տալ, որոնց վրայ վստահութիւն ունի, քան մարքիներու կամ պարոններու, որոնց դէմ պատերազմ յայտարարած է:

Եւ մինչ պերղայսն Օռոռ կը նախընտրէ մօրը քով տիտիկ ընել եւ ասկէ քաշել, մեծ մայրը փոքրիկը դէպ ազնուական հակումներէ փրկելու ցանկութեամբ հարսին ապրուստի բաւարար միջոցներ հայթայթելով 1809 Յունուար 28–ին իրենց նամակալի իրաւունքը ձեռքէն առնելէն ետք զանի Փարիզ կը ճամբէ, տարուան եղանակները փոխն ի փոխ Փարիզ կամ Նոհան անցընելու երկուստեք համաձայնութեամբ: Հոգիով ու մարմինով փարիզուհի, Սոֆի պիւզը չի սիրեր:

(Շար. 6)

ԺՈՐԺ ՍԱՆՏ,
ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ. ԽԱԶԻԿԵԱՆ

ԱՄԱՆԴԻՆ – ՕՌՈՌ – ԼԻԻՍԻ ԴԻՒՊԷՆ
ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա ամբողջ Եւրոպան ոտնակոխ ընելով թշնամիներուն հաչտութիւն պարտադրած էր, եւ Անգլիոյ ծովային պաշարման դէմ ցամաքային պաշարում յայտարարած (1807 Նոյեմբեր 21): Փորթուկալիք այս որոշումին չեն հպատակիր· Նապոլէոն Սպանիոյ հետ Փորթուկալը բաժնուելու գաղտնի դաշնագիր մը ստորագրելով (1807 Հոկտեմբեր 27), Իբէրեան թերակղզին կ'արշաւէ: Մօրիս քանի մը օր Փարիզ Իւրայիններուն հետ անցընելէ ետք գնդապետի աստիճանով Սպանիա կ'անցնի որպէս Թիւննապահ ըսպարապետ իշխան Ցովակիմ Միւրայի, իսկ Սոֆի, հակառակ յղի վիճակին, երկար ու դժուար ճամբորդութիւն մը ընելով, 1808 Ապրիլին Մատրիտ կը ժամանէ, եւ հեծելազօրայ գնդապետի համազգեստով զարդարուած Օռոռի հետ սպարապետին կը ներկայանայ:

Գնդապետ Դիւպէն, Սոֆի, Կարոլին եւ Օռոռ քանի մը ամիս իշխանին ապահովութեան կը բնակին: Սպայակոյտին միակ փոքրիկն ըլլալով, Օռոռ ամէնէն կը սիրուի, սակայն պալատականի կեանքը երկար չի տեւեր: Սոֆի Ցունիս 12–ին կոյր ու տխեղծ մանչ մը կ'ունենայ եւ քաղաքական ու զինուորական զորչ հորիզոնը բոլորովին կը մթնէ: Սպանացիք իրենց հողին վրայ Ֆրանսացիներու ներկայութիւնը չեն հանդուրժեր: Կացութիւնը փրկելու համար Նապոլէոն տեղւոյն կառավարութիւնը – որուն վրայ վստահութիւն չունի կարգազուրկ կ'ընէ եւ անոր տեղ իր ժոզէֆ եղբայրը կը կարգէ, իսկ իշխան Միւրան ալ Նապոլիի թագաւոր:

Գնդապետ Դիւպէն, որ իր ապագան իշխան Միւրայի բախտին կապած է, Ցուլիսին, սպանական կանոնաւոր բանակէն եւ արձակազինուներէն հալածեալ, ընտանեօք կը նահանջէ, իսկ վերադարձի ճամբուն վրայ, Թշուառութենէ ազդուած – Օռոռ սոխով, արեւածաղիկի կուտակրով ու մոմով պատրաստուած ապուրով կը անանի – ազջնակը կ'ոջլոտի ու կը բռնաբռսիկ:

Մօրը հետ հաչտուած, Նապոլիի նոր թագաւորին մօտ իր պաշտօնին ձեռնարկելէ առաջ Մօրիս արձակուրդը Նոհան կ'ուղէ անցընել:

Դժբախտաբար, ճակատագրական արկածի մը հետեւանքով, արձակուրդի ուրախ օրերը սուգի կը վերածուին: Մատրիտ ծնած զաւակը Սեպտեմբեր 8–ին կը մեռնի, իսկ Մօրիս, Սեպտեմբեր 17–ին մութ գիշեր մը Աւտուրիոյ Ֆէրդինանդ Թագաւորին նուիրած Լէորարդօ ձիով Լա Շաարէն Նոհան վերադարձի ճամբուն վրայ քարակոյտի մը զարնուելով ձիէն դէշ կերպով կ'իյնայ եւ, վզոսկրը չախ – չախուած, հետեւորդին «Վէպէր, հա – սի'ր, մեռա՛յ», ըսելով հոգին կ'աւանդէ:

Պաշտելի զաւակին եղերական մահէն ետք Տիկին դը Ֆրանքէօյ Թոռնիկը «մանչս» կոչելով, տղուն աչքն ու անոր մասին հիւսած երազները Օռոռի վրայ կը փոխադրէ:

Հարս ու կեսուր առեն մը, սուգի չըրջանին, միասր կը հանդուրժեն, սակայն երկու կիներուն ծագումը, ապրած մի – չավայրը, ստացած դաստիարակութիւնը պատճառ կ'ըլլան որ հին քէներն ու ոխերը թարմանան. երկու կիները միասր առաջին օրէն իսկ առած էին, նոյնիսկ դիւրաւ չտեսած, եւ երկու մօր տէր աղջնակը – փոքր մայր եւ մեծ մայր – այս ողբերգութեան կուսախնճորն ու գոհը կը դառնայ:

Մինչ ազնուական ծագումով անհատ մեծ մայրը կը փափաքի Թոռնիկին բարձրագոյն կրթութիւն մը տալ եւ ըստ այնմ կարգել, համեստ ծագումով բռնաբռսիկի ու հաւատացեալ մօրը միակ փառասիրութիւնը Օրլէանի մէջ աղջիկներուն հետ կնոջ գլխարկի խանութ մը բանալուն մէջ կը կայանայ: Սոֆի կը նախընտրէ տղաքը համեստ բանուորներու տալ, որոնց վրայ վստահութիւն ունի, քան մարքիներու կամ պարոններու, որոնց դէմ պատերազմ յայտարարած է:

Եւ մինչ պերղայսն Օռոռ կը նախընտրէ մօրը քով տիտիկ ընել եւ ասկէ քաշել, մեծ մայրը փոքրիկը դէպ ազնուական հակումներէ փրկելու ցանկութեամբ հարսին ապրուստի բաւարար միջոցներ հայթայթելով 1809 Յունուար 28–ին իրենց նամակալի իրաւունքը ձեռքէն առնելէն ետք զանի Փարիզ կը ճամբէ, տարուան եղանակները փոխն ի փոխ Փարիզ կամ Նոհան անցընելու երկուստեք համաձայնութեամբ: Հոգիով ու մարմինով փարիզուհի, Սոֆի պիւզը չի սիրեր:

(Շար. 6)

Ի ՑԻՇԱՏԱԿ

ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆԻ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Մ. ՌՈՍՏՐՈՊՈՎԻՉԻ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ՄԱՐՍԷՅԼ («Յառաջ»). – Մարսէյլի քաղաքապետական Օփերան ապրեցաւ բացառիկ երեկոյթ մը, Շաբաթ, Մայիս 30-ին: Աչխարհահռչակ թաւ – Ջուլթա – կարի Մատիսլավ Ռոստրոպովիչ պատուեց ու պանծացուց դործն ու արուեստը իր բարեկամ եւ անուանի երգահան Արամ Խաչատրեանի: Եւ ի՛նչ տա – ղանդով: Ի՛նչ Չերմութեամբ:

Հայ բայց նաեւ երաժշտասէր օտար բազմութիւն մը լեցուցած էր Օփերան: Նախարար եւ Մարսէյլի քաղաքապետ՝ կաթոն Տըֆէռ, որ կը նախագահէր այս ձեռնարկին, ներկայ էր, իր չուրջը ունենալով իր կինը, դրագէտ խմոնտ Շառլ – Թու եւ Օփերայի իր կազմը՝ Մեթր Մարսել Փաուլ:

Այս բացառիկ նուագահանդէսին կազմակերպութիւնը թէպէտ կը պատկանի Մարսէյլի Օփերայի մնօրէնութեան, մանակցութեամբ Սահակ – Մեսրոպ Պչակութային Կեդրոնին, սակայն ամանց Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի նախագահ Արշամ Պապայեանի նախաձեռնութեան, կամքին, Չանքերուն եւ նուիրումին երբեք ու երբեք չէր իրաւ գործուեր: Մեր սովորութիւններուն մէջ չէ անձերու կապել գործերը բայց այս պարագային այնքան արդար է եւ բացայայտ որ անպարկեշտ պիտի ըլլար վեր չառնել ու չգնահատել Արշամ Պապայեանի արժանիքը: Մանաւանդ մեր մշակութային եւ գեղարուեստական ինքնատիպ արժէքները օտարներուն, ճանչցնել փոքր հայ ժողովուրդի մեծ ձգտումները, ահաւասիկ զրդռապատճառներն ու նպատակը այս ձեռնարկին:

Ցայտագիրը կը բաղկանար երկու մասերէ: Նախ «երկրորդ Սէնֆոնի»ն զոր Մարսէյլի Օփերայի նուագախումբը Տիէկօ Մասոնի գեկավարութեամբ տուաւ պարկեշտ մեկնաբանութեամբ մը մխայն: Պարկեշտ որակումը կուտանք որովհետեւ Արամ Խաչատրեանի այս մեծ ստեղծագործութիւնը, իր չորս չարժումներով, կը թարգմանէ ժողովուրդի մը ոգին, փոլքլորը եւ այդ ինքնատիպ ոգին, այսինքն հայկական բոցը քիչ մը բացակայ էր մանաւանդ երկրորդ չարժումին մէջ որ ամէնէն յատկանշականն է այս ուղղութեամբ:

Դազարէն յետոյ, միչտ նուագախումբը մեկնաբանեց կտոր մը «Մասքարա»էն եւ ապա բեմ եկաւ Մատիսլավ Ռոստրոպովիչ: Կատարեալ «հրէչ» մը: Անմանն արուեստ մը եւ մարդկային արտակարգ ճառագայթում մը: Իրեն համար, այսինքն թաւ – Ջուլթակի համար գըրուած «Ռափսոտին» որ բարդ բայց հոյակապ գործ մըն է, Ռոստրոպովիչ մեկնաբանեց բացառիկ հանճարով: Մերթ մենախօսութիւն, մերթ տիալոգ: Ինքնաբուխ արտայայտութեան եւ կատարեալ ազատութեան մը տպաւորութիւնը տուաւ: Ապրեցաւ, ու իր ապրումը հաղորդեց ունկնդիրներուն: Թրթռաց ու ուզեց որ նուագախումբը եւս բաժնէ իր յուզմունքը, իր զգացումները, իր կիրքը: Ռոստրոպովիչ առաջին պետով մը Պախէն էջ մը նուիրեց իր թանկագին բարեկամ Արամ Խաչատրեանին: Եւ ապա կրկնակի ծափահարութիւններուն պատասխանելով կրկնեց «Ռափսոտի»ի վերջին մասը:

×

Ուրբաթ, Մայիս 29-ին, Սոֆիթէլ պանդոկին մէջ տեղի ունեցաւ մամլոյ ասուլիս մը Մ. Ռոստրոպովիչի մասնակցութեամբ: Ներկայ էին տեղական մամուլի երաժշտական քննադատները, թղթակիցներ, մեթր՝ Մարսէլ Փաուլի՝ քաղաքապետական խորհուրդի անդամ եւ կցորդ Օփերայի և այլ անձեր: Արշամ Պապայեան հակիրճ խօսքերով բացատրեց նուագահանդէսին նպատակը եւ յայտնեց իր անսահման գոհունակութիւնը Մ. Ռոստրոպովիչի մասնակցութեան համար: Այս վերջինը ներկայացուց Արամ Խաչատրեանը, որուն հետ ունեցած է երկար տարիներու բարեկամութիւն: Մարդը, գործը, իր երաժշտութեան ազդեցութիւնը այսօր Հայաստանի եւ սահմանակից երկիրներու մէջ եղան խօսակցութեանց գլխաւոր նիւթերը: Ռոստրոպովիչ խօսեցաւ պարզութեամբ եւ ջերմութեամբ: Խաչատրեանի երաժշտութիւնը, ըսաւ, լի է արեւով, ունի ժողովրդական ոգիի հարստութիւնը, եւ այլազանութիւնը. կը դրաւէ կեանքիս մէջ, սրտիս մէջ մեծ մեզ մը: Ինծի համար մեկնաբանել այդ երաժշտութիւնը անհրաժեշտութիւն մըն է:

Նոյն օրը, երեկոյեան, Մ. Ռոստրոպովիչ այցելեց Սահակ – Մեսրոպ Մշակութային Կեդրոնը, հետեւելով երգչախումբի փորձերուն:

×

Գնահատելի ձեռնարկ մը որ կը սատարէ հայ ժողովուրդի քաղաքակրթական արժէքներու եւ դանձերու տարածման եւ ծանօթացման:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԱՐՏԱՇԱՏԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Արտաշատի պեղումներու ընթացքին յայտնաբերուած են հնադարեան գուն – դեր՝ կաւի փոքր կոշտերու վրայ ձըզուած կնիքներ: Որպէսզի պատկերացնէք, թէ ինչ են անոնք, նշենք, որ այսօր նամակատուները կապոցները կը կնքեն հալած մոմասի վրայ սեղմելով կնիքը: Հին ժամանակները ճիշդ նոյն կիրարկութիւնը ունեցած են գունդերը, որոնց օգնութեամբ կը կնքուէին ապրանքներով լեցուած անօթները, պարկերը, պաշտօնական փաստաթուղթերը: Ցայտնաբեր – ուած են մօտ տասը հազար նման գուն – դեր, գլխաւորաբար նոյն չինութեան մէջ: Աւելի առիթ կուտայ ենթադրելու, որ այդ չինքը ծառայած է իբրեւ մաքսատան դիւան կամ կարեւոր պահեստանոց: Փոքր Ասիոյ մէջ նման նիւթեր հազուագիպ են ու չատ կարեւոր, քանի է Փորես Խաչատրեան, որ պեղումներ կատարող խումբին մաս կազմած է: Գիտնականը յիշատակած է գունդերու նմոյշներ, որոնք յայտնաբերուած են Տիգրիսի վրայ գտնուող Սելեւկիոյ մէջ (Բաբելոնի մօտ), Եփրատի վրայ գըտնըւող Դուռ – Եւրոպոսի մէջ եւ այլուր: Ասկէ զատ, պեղումներու ընթացքին հաւաքուած են մեծ քանակութեամբ խեցեղէ տարաներ, ապակի, Փոքր Ասիոյ, Միջագետքի, Սուրիոյ գանազան կեդրոններէ բերուած ամանեղէն: Այդ կարգին գտնուած են Տիգրան Բ.ի մետաղէ դը – րամներ, պրոնզէ արձաններու մասեր, այր մարդու պրոնզէ դիմաքանդակի բեկորներ եւ այլն: Ցայտնաբերումները կը հաստատեն հնադարեան հեղինակներու տեղեկութիւնները Արտաշատի՝ իբրեւ միջազգային առեւտրական ու տարան – ցիկ մեծ կեդրոն, դերի մասին: Այդ քաղաքներով, որոնց կարգին Արտաշատով, կ'անցնէին գլխաւոր առեւտրական ճամբաները: Արտաշատը հայ, հռոմէական հին պատմաբաններու աչխատութիւններուն մէջ բազմիցս կը յիշատակուի իբրեւ միջազգային առեւտրական ու տարանցիկ մեծ կեդրոն, դերի մասին: Այդ քաղաքներով, որոնց կարգին Արտաշատով, կ'անցնէին գլխաւոր առեւտրական ճամբաները: Արտաշատը հայ, հռոմէական հին պատմաբաններու աչխատութիւններուն մէջ բազմիցս կը յիշատակուի իբրեւ միջազգային առեւտրական ու տարանցիկ կեդրոն: Քաղաքի պատմութեան, անոր ծաղկումին ու անկումին վերաբերող ծանօթ տեղեկութիւնները կ'ամբողջանան Հայաստանի գիտնական – ներու հետազօտութիւններով:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

«ՅԱՌԱՋ»Ը

ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ԷՐ այդ, Փրոֆ. Ֆերրօ պատասխանեց, – le lapsus, c'est ce que dit le fond du cœur վրիպումն է որ սրտի խորքէն կը խօսի, ապա հաստատեց, – «թէ՛ պատմութիւնը, թէ՛ ալ պատմագիտութիւնը բաւական չուրջ մղուող պայքարներ են»:

Ալ տեղ՝ Փրոֆ. Ֆերրօ եւ Տոքթ. Ա–ֆանասեան ունեցան չատ հետաքրքրական եւ անաւարտ վէճ մը, «ազգ», «քաղքենիութիւն» եւ «ազգայնական չար – ժում» տարբերելիներուն չուրջ: Տոքթ. Աֆանասեան հաստատեց այն յաճախ ընդունուած վարկածը, թէ ազգային չարժումներն ու ազգայնական ոգին արդիւնք են քաղքենի դասակարգի մը զարթնման. Փրոֆ. Ֆերրօ ըսաւ որ անպայման այդպէս չէ, սակայն չհետացընդունեցաւ վէճն ու նիւթը, ինչ որ չատ հետաքրքրական է Հայ Սփիւռքի ներկայ քաղքենիացած վիճակին եւ ընթացքին մէջ ապրող ոեւէ անձի համար:

Վերջին հարցազրուցիչն էր երեք Փրոֆէսօրներու «ատեան»ին նախագահը, Հելէն Գաէր տ'Անքոս, Փրոֆէսէօր՝ Փարիզի Սորպոնի Թիւ 1 ճիւղին մէջ, որ վերջերս բաւական լաւ ճանչցուեցաւ ՕԹԱՆ-ի երկիրներուն մէջ, չնորհիւ Սովետական Միութեան մէջ ապրող ազգերու եւ փոքրամասնութիւններու մասին գրած իր գրքին:

Փրոֆ. տ'Անքոս հաստատեց որ աւարտաճառը չատ հետաքրքրական եւ օգտակար գործ մըն է: Իր քննադատութիւնները որոշ չափով կրկնութիւններ էին, սակայն հետաքրքրական թուեցաւ ինծի որ ան ալ, Փրոֆ. Ֆերրօի նման, մեղադրեց Տոքթ. Աֆանասեանի խազա – զասիրութիւնը: «Դուք», ըսաւ Փրոֆ. տ'Անքոս, «չատ կ'ուզէք հաւատալ որ Հայոց, Վրացիներու եւ Ադրպէյճանցիներու կռիւները փոքր կռիւներ են ի վեր – ջոյ»: Ցիշեց Տոքթ. Աֆանասեանի այն խօսքը, թէ՝–

«C'est absurde de se battre pour un morceau de territoire; ce n'est ni politi - tique, ni moral » « անիմաստ է կռուիլ հողի փոքր կտորի մը համար, ոչ քաղաքականօրէն իմաստուն է, ոչ ալ բարոյական դեռնի վրայ»: Տոքթ. Աֆանասեան կը խօսէր Հայ – Վրացական սահմանային վէճ – կռիւներու մասին: Փրոֆ. տ'Անքոս հաստատեց որ նման կռիւներ «ապսիւրտ» կրնան ըլլալ, սակայն «սէ թ'իւն վիզիոն էքսթրէմըման իրէ – ևիէ», «չափազանց խազազասէր տեսլական» մըն է այս, նոյնիսկ Կովկասեան ժողովուրդներու չահերը պաչտպանող պատմագէտի մը համար:

Այս քննադատութիւններէն ետք քըն – նիչները առանձնացան ու քուէարկեցին իրենց վճիռը: Տոքթ. Աֆանասեանի աւարտաճառը յայտնօրէն կը չօչափէ բազմաթիւ հետաքրքրական եւ կարեւոր նիւթեր՝ որոնք երեք քննիչ փրոֆէսէօրներ – րը մղեցին թէ՛ դովեստի, թէ՛ ալ չահեկան քննադատութիւններու:

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

ՍՊԻՏԱԿ ՋԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Շէյթանի կամուրջը չատ վար կ'իյնար, Մուրչխի հողերուն մօտ: Սարգիս կը հաւատար, որ կամուրջը Մարտիկի ձիաւորներով բռնուած էր:

Աքօն, միչտ զգոյշ, կը նախընտրէր անտառի մօտի անցքով կտրել դետը: Աբոտաւեղիի մթութեան մէջ կանգ առաւ, ձղձեց փոքրիկ անտառին ուղղութիւնը, եւ երկուքն ալ քայլերն այն կողմ չտկեցին: Քանի կը մօտենային դետափին, կռուի ժխորը աւելի լսելի կ'ըլլար: Կռիւ կար ձէլալի հողի գանազան մասերուն վրայ, կարծես դիւզացին զիչերով ու անձրեւով գաշտերն ինկած էր:

Աքօն ու Սարգիսը տակաւին անտառին հասած չէին, երբ տեսան մի քանի ձիաւորները, որ գետափէն դէպի անտառի կողմը կու գային:

– Ոտք վերցուր, Սարգիս: Ինչպէս կ'երեւի, հեռուէն տեսած են մեզ:

– Անոնք են, Աքօ, Մարտիկի ձիաւորներն են,– ըսաւ Սարգիսը:

Ոչինչ. մութին մէջէն եկողներուն կարելի չէ վստահիլ: Աճապարենք անտառը մտնել, յետոյ դժուար չէ ճչդել:

Աքօն ու Սարգիսը հազիւ անտառ մըտած էին, երբ ձիաւորները սկսան իրենց ձիերը վազցնել քառասմբակ:

Անձրեւի տարափը սկսած էր նորէն: Տարափի ձայնէն անտառը կ'ըսես հեղեղի ազմուկով բռնուեցաւ: Երեք ձիաւորները անտառ մտած էին, երբ Աքօն ու Սարգիսը իրենք զիրենք փոսի մը մէջ կը տեղաւորէին: Անտառին մէջ ձիաւորները զանազան ուղղութեամբ երկու ուրուային կերպարանքներ կը փնտռէին:

– Ջլլա՞յ որ չէրքէզ կամ քիւրտ փախստականներն են,– ըսաւ ձիաւորներէն մէկը յստակ Թուրքերէնով:

– Հէ՛յ, ո՞վ կայ: Եթէ դուրս չգաք, Ալլահը վկայ, ցցի կը գարնենք,– ձայն տուաւ խիստ ձայնով ձիաւոր մը:

Եկողները թուրք ժանտարմներ էին:

Երկու ժանտարմները անտառին աւելի խորերը գացին, իսկ մէկն սկսաւ իջնել փոսին ուղղութեամբ, ուր պահուած էին Սաքօն ու Սարգիսը:

Ժանտարմներուն մօտ համբերելը վտանգաւոր էր: Սաքօն կը զգար, որ առանց կռուի, պիտի չկրնային ազատիլ, իսկ Սարգիսը կը կարծէր թէ առանց կռուի պիտի կարենային ազատիլ եթէ նորէն պատմէր իր հրաչագործ պատմութիւնը: Բա, մէթք՞ լսած չեն Սպիտակ Ձիաւորի մասին, որ գետէն անդին սուր ու հրդեհ է ձգեր: Կու գայ, կու գայ, ան ոչ ոքի կը խնայէ: Չե՞ն լսեր անոր ձիու ոտքերուն դոփիւնները:

Ժանտարմներէն մէկը մանաւանդ՝ փոսին չատ մօտէն կ'անցնէր, ու Սաքօն դժուարութեամբ բռնած էր իր ծանր չունչը: Կռուի մը պահուն, անտարակոյս, ժանտարմները պիտի չատնային: Այլեւս կասկած չկար որ թշնամին բռնած էր գետի երկայնքը, իսկ ձէլալի հողին վրայ հրացանի, ձիերու եւ մարդոց ձայներու ժխոր մը կար:

Բաւական փնտռտուքէ յետոյ, ժանտարմները իրարու մօտ եկան: Անձրեւի ուժեղ տարափէն պատսպարուելու համար, խոշոր ծառի մը տակ անոնք վար իջան ձիերէն: Որոտը այնքա՜ն ուժեղ էր, որ անտառի տերեւները կը դողային ու կայծակը կ'իջնէր խիտ տերեւներուն մէջէն ճեղքուելով:

– Խըտը՛ը, զան կ'ըսեմ որ անտառին մէջ մտնողները գէլեր էին: Չէրքէզներուն հետանալէն յետոյ լեռներէն բաւական գէլեր իջան: Ես գիչեր Շէյթանի կամուրջին մօտ երեք գէլեր տեսայ, որ չէրքեզներէն ձգուած ձի մը կը հալածէին,– ըսաւ մէկը:

Ժանտարմները կարծես համոզուեցան, որ սխալած են եւ անհոգ՝ ծառին կըթընած սկսան ծխել ու խօսիլ:

– Եթէ էսօր էլ բանակը չգայ, զան կ'ընեմ, էս անգամ Պէյազ Աթլուն պիտի ուզէ անցնիլ գետը: Որ գետին մօտենայ, քիւրտ պէկերուն կը մնայ իրենց գլխին ճարը նայիլ,– ըսաւ ժանտարմ մը ու գետին թքաւ հայհոյելով:

(Շար.– 336)

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

1981–1982 Ուսումնական Տարեշրջանի Արձանագրութիւնները բացուած են

Ա.— *Վարժարանս կ'ընդունի ՑԵՐԵԿՕԹԻԿ եւ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ հայ աշակերտներ, ՄԱՆՉ եւ ԱՂՋԻԿ, 6 տարեկանէն սկսեալ:*

Բ.— *Վարժարանս ունի՝ ՆԱԽԱԿԵՐԹԱՐԱՆԷՆ մինչեւ ՊԱՔԱԼՕՐԷԱՑ-յի աւարտական դասարան՝ Ա. Բ. Գ. Դ. բաժիններով:*

Գ.— *Գիշերօթիկ բաժինը վերապահուած է մանչերուն:*

Դ.— Ապահովուած է ինքնաշարժի յատուկ սպասարկութիւն, ցերեկօթիկ աշակերտները հաւաքելու եւ ցրուելու համար:

Ե.— Որոշուած է թոշակի վերաբերեալ յատուկ դիւրութիւններ կատարել՝ ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ամէն աշակերտի արձանագրութեան համար:

Զ.— Ծրագրուած է բանալ ԱՐԴԻՒԱԿան ՆՈՐ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ԲԱԺԻՆ:

Հետաքրքրուող ծնողքները կը հրաւիրուին փութով յարաբերութեան մէջ մտնել վարժ·իս Տեսչութեան հետ:

26, *Rue Troyon* - 92310 *SEVRES*
Tél.: 534. 68. 28

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Պէյֆոնթէնի մատուռն արձակուրդ-ները.—

ՅՈՒԼԻՍ.— *Փարիզի խումբը՝ Յուլիս 4–էն Յուլիս 31:*

ՅՈՒԼԻՍ.— *Գաւառները՝ Յուլիս 11–էն Յուլիս 31:*

ՕԳՈՍՏՈՍ.— *Փարիզ եւ գաւառները մինչեւ Մեկնում՝ Օգոստոս 1:*
Վերադարձ՝ Օգոստոս 29:

ՍԱՄՈՒԷԼ – ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՆՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ Ի ՆՊԱՍՏ

Զ· ՅԱՆԿ
(Գ· եւ վերջ)

Մատուրեան Ժան, Մալխասեան Արամ, Պարիկեան Ռոտոլֆ, Աւետիքեան Խոսրով-Ժոզէֆ, Ճղնաւորեան Պետրոս, Հարփուճեան Իսքէնտէր, Դաւիթօղլու Օհաննէս, Զէրչեան, Թազւորեան Անտրէ, Ցակոբեան Սեդրակ, Եանիքեան Խոսրով, Աբէլեան Սէրժ, Սարգիսեան Պ., Սղբեճեան, Թորոսեան, Թօփալեան Ազապի, Դանիէլեան Փօլ, Տէր – Ցակոբեան Էմէ, Զաքարճեան Տիգրան, Աբէլեան Հրանդ, Թաթիկեան Սարգիս, Ղուկասեան Ալպէռ, Պաղտասարեան Կարապետ, Փերաճեան Մարի – Հելէն, Զէպիճեան Ա., Քայիշեան Ժոզէֆ, Թաւաքիլեան Անի, Թեր – գեան Ազատուհի, Տաղլարեան Սառա, Եազմաճեան, Ալթունեան, Ռիմոն, Ցովակիմեան Ռոպէռ, Իքիտպաշեան Դանիել, Գազազեան Պետրոս, Տէրտէրեան Միշել 50–ական: Ղուկասեան Ռոզ, Աճէմեան Ռոպէր, Գէորգեան Միհրան, Թէյեան Ազատ, Պատրմաճեան Ս· 30–ական: Քէրէքճեան Փիէռ, Հաճեան Ժէռար, Կրաս Մօրիս, Ծերունեան Ռընէ, Սուրէնեան Ժէռար, Սուրպիյէ Սօնա, Սաղաթիէլեան Սաւլի, Փափազեան Ցակոբ, Զաքկարեան Ժէռար, Թօփալ Ժաք, Զօհրապեան Մովսէս, Դաշնակեան Եազարէթ, Գարայեան Ժոզէֆ, Փափազեան Ժիլ, Պէնտիրճեան Շառլ, Զամպաքճեան Մօնիք, Ինկիլիզեան Սէրժ, Աւետիսեան Անտրէ, Քիթապճեան, Այտինեան Մարի 25–ական Ֆ·:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի Վարչութիւնը, չնորհակալութեամբ ստացած է Պր· Ն· Քիւրաճեանէ 100 Ֆ· իր ապաքինման առթիւ: Նոյնպէս, Պր· Զատիկեանէ 100 Ֆ· իր ապաքինման առթիւ:

×

Ս· Մեսրոպ Կրթարանի Ցանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Շնորհիկ Նօտարեանէ 500 Ֆ· ի յիշատակ իր ամուսնոյն: Տէր եւ Տիկին Ղազարեանէ 400 Ֆ·, Տէր եւ Տիկին Գուլումճեանէ 100 Ֆ·:

×

Կապոյտ Խաչի Անիէռ – Պուա-Քոլոմպի մասնաճիւղը, չնորհակալութեամբ ստացած է 200 Ֆ· Տիկին Լուսին եւ Պ· Անդրանիկ Տէրտէրեանէ, ողոյն եւ եղբօր՝ Յարութիւն Տէրտէրեանի մահուան տարելիցին առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մեր Տիկին Գասպար Ապունեաեան եւ զաւակները՝ Պաթիսթ, Ժան, Կապրիէլ, Մարի, եւ Տէր եւ Տիկին Ֆրանչէսքօ Զուցցէ, չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղիկով, գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳԱՍՊԱՐ ԱՊՈՒՆԱՑԵԱՆԻ

մահուան առթիւ:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Անթի Պահատրեանի *մահուան առթիւ, Տէր – Սահակեան ընտանիքը (Պանեէօ) 150 Ֆ· կը նուիրէ Հաճնոյ Հայր· Միութեան (ստանալ «Ցառաջ»էն) եւ 150 Ֆ· «Ցառաջ»ին:*

ՄԵԾ ՔԷՐՄԷՍ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԻԻՔՖԱՖ–ի եւ ԺԱՖ–ի Ի ՆՊԱՍՏ

Շաբաթ եւ կիրակի, 20 եւ 21 Յունիս ժամը 10·30էն մինչեւ 20, առանց դադարի

Հաճելի անակնկալներ, պատրաստ հագուստներ, յուշանուէրներ, դիրքեր եւ տիաքեր:

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS
(Métro: République)

CENTRE D'ENSEIGNEMENT UGAB
STS. SAHAK — MESROB

33, Cours Pierre-Puget;
13006 Marseille — Tél.: 37. 75. 97

339, Ave. du Prado;
13008 Marseille — Tél.: 77. 84. 70

Vacances
Enfants

du Dimanche 12
au Vendredi 31 Juillet

Le Centre Agréé de Vacances: RIVIERA accueillera vos enfants de 7 à 15 ans à ANGELLE (05) 1350 m. d'altitude, 16 km. de Gap. Les enfants seront logés en chambre de 2, 4, au 6, nourris, blanchis et encadrés par des moniteurs d'origine arménienne.

Pour tous renseignements veuillez téléphoner aux numéros suivants:
- M. M. Harounian: 40. 08. 74 et
- U. G. A. B.: 37. 75. 97

VACANCES 1981

Prix au départ de Paris,
A / R à partir de:

- ○ BEYROUTH: 2.290 F.
- ○ DAMAS: 2.350 F.
- ○ ALEP: 2.450 F.
- ○ ATHENES: 1.400 F.
- ○ ISTANBUL: 1.350 F.
- ○ NEW YORK: 2.065 F.
- ○ MONTREAL: 2.100 F.
- ○ TORONTO: 2.300 F.

CHARTERS - VOLS VACANCES
TOUTES DESTINATIONS

N'ATTENDEZ PAS
LA DERNIERE MINUTE
POUR RESERVER VOS PLACES!

orientours
30, Rue Monsieur le Prince
75006 — PARIS
Tél.: 329. 49. 00

Licence A 762

Centre de Vacances

CROIX ROUGE ARMENIENNE

—o—

14, Sainte - Honorine - des - Pertes

Հայ Կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնը կը բացուի Յուլիս 4–ին: Կ'ընդունուին 6 – 18 տարեկան մանուկներ եւ պատանիներ Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն համար:

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի գրասենեակը՝
32, Rue de Trévise, Paris 9e
Երկուշաբթի օրերը, ժամը 16 – 18 եւ կամ ժամադրութիւ, հեռաձայնելով՝
985· 36· 53

Ուշադրութիւն.— Կարմիր Խաչի 60–ամեակին առթիւ, սովորականէն աւելի մեծ թիւով կարօտ մանուկներ կ'ընդունուին ձրի եւ չափազանց նպաստաւոր պայմաններով:

Վարչութիւն
ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

OPTIMA Tours

ARMENIE 1981

CALENDRIER DES PROCHAIN DEPARTS

Δ 19 Juin 1981
Δ 3 - 17 et 31 Juillet 1981
Δ 14 Août 1981
Δ 4 et 18 Septembre 1981

Pour chaque départ 3 formules de séjour 12 - 14 et 16 jours.

Cette année des formules originales:

1e/ *Voyages combinés en Arménie avion / bateau «LITVA».*
— *Départ par avion le 27 Juillet (séjour du 28 Juillet au 6 Août Erevan).*
— *Croisière en bateau du 7 au 14 Août arrivée Marseille.*
— *Croisière bateau du 15 au 23 Août séjour à Erevan du 23 Août au 2 Septembre et retour par avion le 3 Septembre.*

2e/ *Voyages combinés:*
— *1 semaine EREVAN / 1 semaine Lac Sevan.*
— *1 semaine EREVAN / 1 semaine Sotchi (Mer Noire)*

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS:

OPTIMA Tours

67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
75003 PARIS
Telex: 211 324 F.
Métro: Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

MARCEL UMIDIAN PRADO VOYAGES
353, *Avenue du Prado* 13008 *MARSEILLE*
Tél.: (91) 76-21-80 chaque jour de 17 à 19 h.

Pour la Région Lyonnaise:
MAISON DEL CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
Jusqu'à 16h.00: *Mme. BARAVIAN* — *de* 16h.00 *à* 18h.00: *Mme. ANTABLIAN*
15, Rue de 24 AVRIL, 1915 - 69150 DECINES
Tél.: 849. 42. 97

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ Կրթարանի Ցանճնախումբը, կը հրաւիրէ աշակերտութեան ծնողքները եւ հասարակութիւնը իր դպրոցի ամավերջի հանդէսին, Յունիս 20, Շաբաթ օր, կէսօրէ ետք ժամը 4–ին, Ս· Մեսրոպ Կրթարանի մեծ սրահին մէջ.—

4, Rue KOMITAS
Մուտքը ազատ է:

—×—

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի Միօբեայ Վարժարանի ամավերջի հանդէսը, կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15–ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Աշակերտութեան կողմէ կը ներկայացուի՝ երգ, արտասանութիւն եւ տրամախօսութիւններ, ղեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Մայտա Կարապետեանի:

—×—

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղին դպրոցի եւ պարի դասերու Ամավերջի Հանդէսը՝ Յունիս 13, Շաբաթ օր, ժամը 14·30–ին, Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան մէջ.—

45, Rue de la Défense

Երգ, արտասանութիւն եւ պարեր աշակերտներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին ծնողքներն ու հայրենակիցները, քաջալերելու համար պզտիկները:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը, իր բոլոր ընկերուհիները ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ, Երուշաբթի, Յունիս 15, ժամը 14·30–ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահը: Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն եւ եռամսեայ տեղեկատուութիւն:

ԷՍԱԵԱՆ – ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ՊՏՈՑՏ

կիրակի, Յունիս 21
LE TOUQUET — PARIS PLAGE
Ճաշարան՝ ազատ սպասարկութիւն
Երթուդարձ՝ 60 Ֆ·:
Ժամադրութիւն.— Կառ–տու–Նորի դիմաց Լը Քիւովէօր սրճարանի անկիւնը, ժամը 8·30–ին:
Մանրամասնութեանց համար դիմել–Մինչեւ առտու ժամը 10 – 372· 04· 20

ՆՈՒԷՐՆԵՐ Ի ՆՊԱՍՏ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏԱՆ

(5–րդ Տարեդարձին առթիւ)

Պօղոսեան եղբայրներ 5000, փիէռ Զաքարեան 3000, Կապոյտ Խաչի քաղաքի մասնաճիւղը 2500, Արշամ Պապայեան 2000, Վասպուրականի Հայր· Միութիւն, Սարգիս – Աստղիկ Գուլումճեան, Սէն-Ժէռոմի Կապ· Խաչի մասնաճիւղ, Սուրէն Ալեքսանեան, Տարօնի Հայր Միութիւն, Շալճեան ընտ·, Վարդանեան ընտ, 1000–ական, Հայ Արենոյչներու Միութիւն 500, Փիլիկեան ընտ· 400, Շահան Քհնյ· Տէրտէրեան, Վրէժ Ելքումեան 300–ական, Պօմոնի Կապ· Խաչի մասնաճիւղ, Պուլվառ – Օտտոյի Կապ· Խաչի մասնաճիւղ, Գրիգոր Դանիէլեան, Սէն-Լուի Ս· Գէորգ Եկեղեցւոյ Տիկնանց Միութիւն, Նուպար Փափազեան, Զաքարեան ընտ·, Կարօ Ցովսէփեան, Աստուր Քէօսէեան, Զաւէն Մելոմոնեան, կոմնան ընտ·, Ռուբէն եւ Արմէն Ճառայեան, Շաւարշ Փերանեան, Գուրգէն Փերան-եան, Կիրակոս Հէլվաճեան, Տիգրան Զաքարեան, Շաքարեան 200–ական, Ազնիւ Տէրտէրեան, Աղաւնի Ցակոբեան, Ցարութիւն Տէրոյեան, Կարապետ Տէրտէրեան, Տիգրան Թադոյեան, Մանուկեան (Կրընոպլ), Հայկազ Պօղոսեան, Լեւոն Ազգումանեան, Մաքրուհի Խօրէքեան 100–ական Ֆ·:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը, չնորհակալութեամբ ստացած է Զատկի առթիւ, Տիկին Լուսա Տրաքոնեան 5·000, Ալեքս Պաղտասարեան 500, Տիկին Զբէրեան, Տիկին Նօտարեան 300–ական, Վրէժ Նէօէլեան, Յարութիւն Ցակոբեան 200–ական, Տիկին Մասէն Պետիկեան 150, Պետիկ Պետիկեան, Տիկին Վ· Վարդանեան, Տիկին Պէօրէքեան, Տիկին Պաղտասարեան, Տիկին Պէօրէքեան, Տիկին Շահմէրեան 100–ական, Այրի Տիկին Քհմիճեան, Տիկին Էլիզապէթ Պետիկեան, Տիկին Ն· Զէրքէզեան, Տիկին Հաեան, Տիկին Ն· Զէրքէզեան, Տիկին Մեսրուհի Ցովհաննէսեան 50–ական, Տիկին Շնորհիկ Ցակոբեան 20 Ֆ·:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
16
MARDI
16 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.929 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 56e ANNÉE — No 14.929

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ Ա. ՇՐՋԱՆ

ՅԱՏԿԱՆՇԱԿԱՆ ԿԷՏԵՐ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԱԿԸՆԹԱՑԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՏԵՂԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՊԵՊՏՈՒԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄԷՆ 156 ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ԸՆՏՐՈՒԱԾ

ՁԵՒՆՊԱՀԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ՄԵԾ Է

Ցունիս 14–ին, երեսփոխանական ընտրութեանց առաջին շրջանը բազմաթիւ կէտերով աննախընթաց երեւոյթ մը պարզեց: Առաջին առթիւ հարկ է նկատել, որ ձեռնպահներու մեծ թիւը, որ եթէ կը բացատրուի օրուան արեւով, վնասեց անկասկած նախկին մեծամասնութեան, քանի ձեռնպահը ընդհանրապէս եթէ ոչ միշտ, աւելի աջ է քան՝ ձախ: Արդարեւ ձեռնպահներու թիւը հասաւ 29 առ հարիւր: Ուրիշ կարեւոր կէտ մըն է ըն– դրուած երեսփոխաններու թիւը առա– ջին օրէն իսկ, թիւ որ 156–ի հասաւ կի– րակի օր, մինչ սովորաբար 60 – 70–ի չուրջ կը մնար: Այս 156–ին մէջ ընտըր– ուած են անշուշտ հին մեծամասնութեան որոշ անդամներ, քանի որ Նոր Մեծա– մասնութեան մը համար Միութիւն (Իւ –ին – էմ) պլոտակին տակ, աւելի քան 350 շրջանի մէջ, միայն մէկ թեկնածու կը ներկայացուէր, ինչ որ պատճառ է, որ Ա. շրջանին աւելի աջ ընտրուի քան ձախ, քանի որ ընկերվարական եւ հա– մայնավար միայն Բ. շրջանի համար մէկ թեկնածուի շուրջ համաձայնած էին: Կիրակի օր, հին թեմոռներէն ը նորը – ուած են. – Ռեմոն Պառ, Ժաք Շիրաք, Քուլ որ Միւրվել, Ժաք – Շապան Տէլ– մաս, Փիէռ Մէմմէռ, Քրիսթիան Պոնչ: Համեմատականի կը մնան սակայն Միշել Տըպրէ, Ժ. Ֆ. Լէքա, Ժ. Փ. Ֆուռքատ, Մոնիք Փելըթիէ: Նոր մեծամասնութեան մէջ, կառավարութեան ինը նախարար – ներ վերընտրուած են, որոնց կարգին՝ Փիէռ Մօռուա, Ժ. Փ. Շեվէնման, Նաւ խոնիւ, եւլն. համեմատականի կը մնան Կ. Տէֆէռ, Շանտէրնակոր, Լուիթ Քրէսոն, բայց ինչ որ աննախընթաց է, այն է որ առաջին օրն իսկ ընկերվարա– կանները 48 ընտրեալ ունին:

Վերջապէս դիմաւոր կէտերէն է նաեւ եթէ ոչ դիմաւորը՝ համայնավարներու նահանջը: Նախագահական ընտրութեան առին երբ Ժ. Մառշէ ձայներու հազիւ 16 առ հարիւրը կը յաջողէր կեդրոնա– դրնել իր վրայ, անհետեւմութիւնը կ'ու– նենար բացատրելու թէ համայնավար քուէարկողը սկիզբէն նախընտրած էր «օգտակար» քուէարկել այսինքն՝ Միթե– րանի եւ թէ այդ քուէարկողը երեսփո– խանական ընտրութեանց առեն պիտի վե– րադառնար համայնավարին: Ու Ցունիս 14–ին պարզուեցաւ թէ չվերադարձաւ եւ համայնավար կուսակցութեան ստացած 16,3%–ը, կը նշանակէ թէ կացութիւնը նոյն դէշ է կուսակցութեան համար, հա– կառակ Մառշէի անոյշ – անոյշ խօսքե– րուն եւ դիմումներուն, մինչեւ իսկ Սֆի– նիաստի չուրջ: Այս արդիւնքը կը նշանակէ թէ Ցունիս 21–ին, համայնա– վարները հազիւ 40 աթոռ կրնան ունե– նալ, անցեալի 86–ի փոխարէն, ինչ որ ոչ միայն անիրառունակ վախճան մըն է այլեւ կը նշանակէ որ ընկերվարական կառավարութիւնը պէտք պիտի չունենայ համայնավարներուն, իր քաղաքականու– թիւնը վարելու համար: Ներկայիս ար – դէն ընկերվարական – արմատական կը համնի 37,66 առ հարիւրի եւ Ցունիս 21ին բացարձակ մեծամասնութիւն մը ապա – հովելու ամէն հաւանականութիւն ունի: Անկասկած այս ալ լաւ չէ, տրուած ըլ – լալով որ օրէնքէ կուսակցութիւն պէտք չ'առնչին բացարձակ մեծամասնու – թիւն մը ունենայ ժողովրդավար եւ խոր– հըրդարանական վարչակարգի մը ներքեւ: Այս երեւոյթը սակայն, պատմական է եւ բոլորովին նոր Ֆրանսայի համար, որ իսկապէս նոր ճամբայ մը կը բռնէ: Ըն – կերվարական կուսակցութիւնը կը չահի ոչ միայն ի վնաս համայնավարներուն եւ նախկին մեծամասնութեան այլեւ մա – նաւանդ՝ փոքրերուն, ինչպէս ՓԷ – Էս – Իւ, բնութենապաշտ, զանազան ձա – խեր: Կը մնայ ակնկալել որ Ընկերվա – րական կուսակցութիւնը «չգինովնայ» այս յաղթանակէն եւ առիթ չտայ, եր – բեմն արդարացի կերպով, քննադատու – թիւններու, ինչպէս եղաւ Կիրակի երի – կուն կասթոն Տէֆէռի պարագային, որ երբ խօսք առաւ աւելի արտայայտուե – ցաւ որպէս ընկերվարական պարագլուխ մը քան Ներքին նախարար, որու պաշ – տօնն էր այդ պահուն միայն թիւեր տալ:

Ուրեմն, այս առաջին շրջանը կը հաս– տատէ նախագահական ընտրութեան առ– թիւ ժողովուրդին արտայայտած նա – խընտրութիւնը: Նախկին մեծամասնու – թիւնը ծանր պարտութիւն մը կը կրէ, բայց ոմանց յայտարարութիւններէն (Լը– քանիւէ, օրինակ, որ արբայիւ որակեց ընկերվարութիւնը) կը թուի որ որեւէ դաս չեն քաղած: Մնաց որ ժողովուրդը ցոյց տուաւ նաեւ թէ ձախ մը կ'ուզէ, չա– փաւոր եւ համայնավար չուզեր:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ բարելաւման չատա – դովները կը չարունակեն իրենց կրկնակ աչխատանքը, այսինքն՝ ինքնապաչտ – պանման պայքար, ստալինամիտ հա – մայնավարներու դէմ եւ փորձ՝ ամենէ – լու լեհ ազգայնական ոգին, որ կը գըր– գըռէ Մորհ. Միութիւնը: Լեհ ստալի – նականներու Քաթուիցէի խմբակը, որ փոքրամասնութիւն մըն է ներկայիս, իր «Իրականութիւն» թերթին մէջ հրատա – րակած է լուրեր, որոնք՝ ըստ խմբագ – րութեան, կարելի չէ գտնել այլեւս պե – տական մամուլին մէջ, եւ որոնք կուգան հաստատելու որ Լեհերը յարձակած են ռուս զինուորներու եւ նոյնիսկ անոնց ընտանիքներուն վրայ, եւ հակառուս խօսքեր գրած Երկրորդ Աչխարհամարտի յուշարձաններուն վրայ: Արդարեւ, Լուպլին քաղաքին մէջ Լ. Վալեզա ըսած է Սոլիտարիթէի անդամներուն որ նման գրգռիչ արարքներ պէտք է դադրին, եւ յայտնած է իր իսկ պատրաստութիւնը՝ յուշարձան մը իր ձեռքով մաքրելու: Այս խորհրդանչական յայտարարութեան կող– քին, Վալեզա հաստատած է որ Սոլի – տարիթէն քաղաքական կուսակցութեան վերածելու եւ Համայնավար կուսակցու– թեան ասպարէզ կարդալու ոչ մէկ նը – պատակ ունի: Պէտք ալ չունի հաւանա– բար: Ցարդ ընտրուած են Ցուլիս 14–ի Համայնավար կուսակցութեան համա – գումարի 1950 ներկայացուցիչներուն 600–ը, եւ այս չարքայիններուն ստուար մեծամասնութիւնը Սոլիտարիթէի պա – հանջած փոփոխութիւններուն համակիր ըլլալ կը թուի:

ՄԱՐՒՈՒՍ ՍԱՐՃԸՆԹ 17 տարեկան ան– գործ պատանի մը վեց հատ «ճերմակ» կամ անվնաս փամփուչտ կրակեց Իրլ – անտիոյ Էլիզապէթ թագուհիին վրայ: Ձերբակալուած երիտասարդը ենթակայ է մինչեւ 7 տարուան բանտարկութեան: Ինչ որ կը մտահոգէ ոստիկանութիւնը, ապահովութեան պակասն է, մասնաւո – րաբար այս միջոցին, երբ Զարլզ իչխա– նի եւ Տիանա Սփէնսըրի ամուսնութեան օրը կը մօտենայ: Վախ կայ որ աւելի լուրջ մահափորձ մը կը կրկնուի: Անց – եալ ամիս, երբ Էլիզապէթ թագուհին Սկովտիոյ մէջ քարիւղի գործարան մը պի– տի այցելէր, իտալահատկան չարժումէ կողմէ ղրուած ռումբ մըն ալ հոն պայ – թեցաւ:

ԻՐԱՆի նախագահ Ապուլհասան Պանի Սատրի դիրքը խախուտ է: Մինչ Խոմէյ– նի կը յայտարարէր որ Պանի Սատր կըր– նայ նախագահ մնալ, եւ կրօնականներու մէջ «հանդարտ» անճնաւորութիւններ ալ կը հաստատէին որ լաւ պիտի չըլլայ՝ ե– թէ Իրանի առաջին ընտրեալ նախագահը «անփառունակ» կերպով դուրս նետուի, Խորհրդարանի նորընտիր ու երիտասարդ ծայրայեղ իսլամները ներկայացու – ցին պահանջք մը, որ Պանի Սատր «ան – կարող» յայտարարուի եւ ստիպուի հրա– ժարիլ: Խորհրդարանի 217 անդամներէն 120–ը ստորագրած են պահնջագիրը:

ԷԼ ՍԱԼՎԱՏՈՐի վիճակը կը վատթա– րանայ: Փաստօրէն, վերջերս ամերիկեան նոր օդնութիւն ստացող ալ կառավարու– թիւնը չի կրնար բոլորովին ճզմել յեղա– փոխական ճախը, որ իր կարգին կրնայ հակահարուածել, առանց կացութեան տէր դառնալու: Ձախի կեռիլլայական հրոսակները կը չարունակեն երկրի ամե– նակարեւոր հիւրօ – ելեկտրակայանը օ– դակելու իրենց փորձը, Արքաթոյի չըր – ջանին մէջ, ուր կռիւները կը չարունակ– ուին:

ԱՄԵՐԻԿԱՑի Արտաքին գործոց նա – խարար Ալեքսանտր Հէյկ, որ Փէքինի մէջ է, սկսաւ խորհրդակցիլ Զինաստանի կա– ռավարութեան հետ: Ցարդ, միակ հա – մաձայնութիւնը այն է, որ երկու երկիր– ներն ալ կը չեշտեն թէ Խորհ. Միութեան «միահեծան տիրապետութիւն» հետա – պընդելու քաղաքականութիւնը աչխար – հի խաղաղութիւնը կը վտանգէ: Զինաս – տան արդիական զէնք կ'ուզէ Ամերիկա – յէն:

ԻՌԼԱՆՏԱՑի ընտրութիւնները պզտոր եւ անորոչ կացութիւն մը ստեղծած են: Կեդրոնէն աջ հակող Ֆիանա Ֆէյլ կու – սակցութիւնը չահած է 78 աթոռ, իսկ դէպի ձախ հակող Ֆին Կաէլը՝ 65 եւ Աչխատաւորականները՝ 15: Նման վի – ճակի մէջ, իրաւարարի դերը կ'ինչայ 8 անկախներուն՝ որոնցմէ 2–ը բանտն են, Բրիտանիոյ Հիւսիսային Իռլանտային նահանգին մէջ, եւ նոյնիսկ մէկը երդը– ւած է ցմահ ծոմ ընել՝ Պոպի Սէնտսի նման: Ըստ Իռլանտայի օրէնքին, Հիւ – սիսային Իռլանտայի բնակիչները կը հա– մարուին Իռլանտայի քաղաքացիներ եւ իրաւունք ունին իրենց թեկնածու ներ – կայանալ:

ԱՀԱԲԵԿՈՒՄՆԵՐԷՆ ԵՏՔ

ԷՎՐԷՆ ԵՒ ՀԱՑԵՐԸ

ԽՄԲ. – Թրքական մամուլը կրկին լայն տեղ կուտայ Հայերուն, վերջին դէպքե– րուն առթիւ: Ստորեւ զօր. Էվրէնի ճա– ռը, յետագային՝ այլ արձագանգներ.–

×

Թուրքիոյ Հանրապետութեան Նախա – գահ՝ Զօր. Քէնան Էվրէն ալ, Ամասիոյ մէջ, ժողովուրդին ուղղած իր ճառին մէջ (Հիւրրիյէթ Ցունիս 14) վերջին դէպքե – րուն ակնարկելով, հայկ. հարցի մասին հետեւեալը ըսած է. – «Արտասահմանի մէջ ապրող Հայեր, կարգ մը անպար – կեշտ միջոցներու դիմելով՝ սկսած են մեզմէ հող պահանջել: Աթաթիւրքի օ– րով, եւ Օսմանեան կայսրութեան վատ– թարագոյն շրջանին իսկ՝ մեզմէ ինչո՞ւ հող չէին պահանջած արդեօք: Անդղերու դիակներու վրայ յարձակումին նման, անոնք ալ, ներկայիս, քան մը փրցնելու մտայնութեամբ՝ իրենց ձայնը բարձրա– ցընելու սկսած են: Թուրք ժողովուրդը չատ համբերատար ըլլալով հանդերձ, այդ համբերութեան հատնումին պարա – գային՝ ոչ մէկ արգելքի առջեւ կը կե – նայ. այս իրողութեան թո՛ղ դիտակից ըլլան: Եւրոպայի կարգ մը քաղաքներուն մէջ, իրենց եկեղեցիներուն եւ չէնքե – րուն մէջ ռումբեր պայթեցնելով՝ զա – նոնք մեր կողմէ կազմուած կարգ մը խմբակներու վերագրեցին: Մենք, եթէ այդպիսի կազմակերպութիւն մը հիմ – նենք, նման անճռոնի արարքներ չենք կատարեր: Թող մեզի չսխալեն այդպի– սի բան մը ընելու: Մեր համբերութիւնը հատնելու վրայ է, եւ հարկ եղած պա – տասխանը կը տրուի անոնց: Սակայն զո– հունակութեամբ կը նկատեմ թէ, Թուր– քիոյ մէջ ապրող Հայերը՝ այս դէպքե – րէն անհանգիստ կ'ըլլան ու զանոնք չեն վաւերացներ»:

Քէնան Էվրէն, ապա՝ Թուրքիոյ մէջ ապրող հայ քաղաքացիներուն իր չնոր – հակալութիւնն ու լաւագոյն մաղթանք – ները յայտնելով, եզրակացուցած է. – «Մենք, այս հողերու վրայ (Թուրքիոյ մէջ) ապրող բոլոր քաղաքացիներուն գիրկ կը բանանք: Անոնց մարմնակազմը, կրօնքն ու գաղափարապաչտութիւնը ա– ռանց նկատի առնելու զանոնք մեր հպա– տակները կը համարինք: Սակայն, ար – տասահմանի մէջ ապրող Հայեր, իրենց բնակած երկիրներու իչխանութեանց ալ քաջալերանքով՝ կարգ մը դէպքերու պատճառ կը դառնան: Վերջին օրինակը՝ Ֆրանսայի մէջ Թրք. դրասենեակի մը բռնագրաւումն է: Այդ դէպքը՝ մեզի մեծ ցաւ պատճառեց: Մեր բարեկամ երկիր – ներէն՝ իրենց բարեկամութիւնը ցոյց տալ կը պահանջենք»:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ 44–ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Ցունիս 14–ի հանդիպումներու ար – դիւնքներն են. –

Դինամօ (Կ)	– Սպարտակ	2 – 0
Տորպեդօ	– Դինամօ (Մինսկ)	1 – 0
Դնեպր	– Պախտակոր	2 – 0
ԲՍԱ	– Նեֆթչի	1 – 0
Չերնոմորեց	– Դինամօ (Մ)	2 – 1
Տաւրիա	– Արարատ	2 – 1
Կուբան	– Դինամօ (Թ)	1 – 1
Շախտեոր	– Կայրաթ	1 – 1
ԲԿՍԱ	– Զենիթ	2 – 0

ՊԱՔԱԼՕՐԷԱ 1981

1981–ի պաքալօրէայի նատաշրջանը բացաւ Յունիս 10–ին: Անցեալ տարուան նման քննութիւնները ապակեդրօնացած եւ տարածուած են ժամանակին մէջ, համապատասխանելու համար արձակուրդի մեկնումներու թուականներուն: Յունիս 10–էն Յուլիս 7–ը տեղի կ'ունենան ընդհանուր ուսուցման պաքալօրէայի քննութիւնները, իսկ Յունիս 15–էն Յուլիս 3 թեքնիք պաքալօրէայի քննութիւնները: Բացումը կատարեցին, Յունիս 10–ին, Քլերմոն – Ֆեռանի Ակադեմիայի Ա., Պէ – Սէ – Տէ սեռնիներու թեկնածուները:

Երեք հարիւր վաթսուն հինգ հազար հինգ հարիւր թեկնածուներ կը ներկայանան քննութիւններուն: Երկու հարիւր չիսուն երեք հազար եօթը հարիւր ընդհ. ուսուցման պաքալօրէային իսկ հարիւր տասնըուրթ հազար ուրթ հարիւր թեքնիք պաքալօրէային: Այս թիւերը չուրջ հարիւրին երկուքի յաւելում մը կը կրեն անցեալ տարուան թիւերուն վրայ:

Քննութեան ընդհ. կառոյցը կը մնայ անփոփոխ: Այսպէս Ա. Պէ. Սէ. Տէ. Տէ. (բրեմ) եւ Ը. սեռիներուն մէջ կը բաւէ ունենալ միջինը, այսինքն տասը, (կամ աւելի անշուշտ) գրաւոր եւ «առաջին կարգ»ի ըսուած բերանացի նիւթերուն մէջն ըլլալով Ֆրանսերէնի քննութիւնը որ տեղի կ'ունենայ Ա. դասարանի մակարդակին, վերջնականապէս ընդունուած ըլլալու: Ութէն վար ընդհանուր միջին մը կը նշանակէ յեռամսեայ յաջորդ տարուան: Իսկ ութէն տասը ունեցող թեկնածուները կը ներկայանան «երկրորդ կարգ»ի ըսուած բերանացի նիւթերու քէն – նուիթեանց: Հոս ալ յաջողութեան պայմանն է՝ ունենալ տասը (կամ աւելի) որպէս ընդհ. միջին երկու կարգի քննութիւններէն յետոյ: Իսկ թեքնիք սեռիներու գնահատման ձեւը աւելի բարդ է, քանի քննութիւնը կը բաղկանայ ընդհ. ուսուցման եւ արուեստագիտական կազմութեան նիւթերէ որոնց պարտադրուած միջինները կախում ունին իւրաքանչիւր նիւթի կարեւորութենէն ըստ նախընտրութիւններու (օփսիոններու):

Ուստի, 1981–ին պաքալօրէայի նատաշրջանը նորութիւններ չի ներկայացը – ներ. ոչ իր ընդհանուր կազմակերպման մէջ, ոչ ալ մանկավարժական գետնի վրայ: Միակ փոփոխութիւնները կամաւոր (ֆաքիւլթաթիֆ) նիւթերու կապուած են: Այսպէս ընդհանուր պաքալօրէային համար հաստատուած է «ձեռական աշխատանք»ի օփսիոն մը երկու ճիւղերով՝ մեքենագիտութիւն եւ ատաղձագործութիւն: Այս օփսիոնին նպատակն է արժեւորել ձեռական արհեստները, ինչ որ կը մտնէ ընդհանուր քաղաքականութեան մը ծիրին մէջ:

Ապագան ի՞նչ կը վերապահէ: Դեռ չենք գիտեր, դեռ ատոյդ տուեալներ չկան: Սակայն կասկած չկայ որ Ազգային Կրթութեան Նախարարը՝ Ալէն Սա-

ՅԻՇԱՏԱԿ

Յ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒԻԼԵՄ ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Հինգշաբթի, 4 Յունիս 1981–ի երեկոյեան ժամը 9–ին, Ուիլիըմ Սարոյեանի նուիրուած դասախօսութիւն մը տեղի ունեցաւ Սուրբ Մեսրոպ – Մաշտոց կեդրոնին մէջ:

Անտոն Վրդ. Թիւթիւնճեան իր բացման խօսքին մէջ ցաւով անդրադարձաւ լեզուի հարցին, հարց՝ որ միշտ կը զբաղեցնէ նման առիթներ, արեւմտեան Սփիւռքի ամէն կողմը: Ներկաներուն մէկ մասը Ֆրանսախօս էր, եւ ուրեմն սակայն պողոսկան էր որ Պր. Յակոբ Փափազեան, օրուան դասախօսը, Ֆրանսերէն խօսի:

Նշելով որ Պր. Փափազեան կ'ուսումնասիրէ Սարոյեանի գործը, պատրաստուելու համար իր մէթրիզի աւարտաճառին, Սորպոն 3–ի մէջ, Հայր Անտոն ներկայացուց օրուան դասախօսը, որ «Յառաջ»ի աշխատակից է նաև, ուր տպագրած է գրական նիւթեր չօչափող յօդուածներ ու միաբար թատերախաղեր:

Յակոբ Փափազեան յայտարարեց որ Սարոյեանի գրքերը չատ են. արգուած ու անտիպ միասին՝ կրնան 40 հատոր լեցնել: Իր ակադեմական ուսումնասիրութիւնը պիտի ընդգրկէ անոր արձակին վիպային իրագործումները միայն: «Այս երեկոյ», ըսաւ դասախօսը, «կ'ուզեմ սեղմ կերպով ներկայացնել Սարոյեանի վէպերուն մէջ պատկանելիութեան զաղափարը, որ կ'արտայայտուի դանազան ձեւերով»: Պր. Յակոբեան եղաւ հազուագիւտ դասախօս մը, – չատ լաւ կատարեց իր խոստացածը, հակիրճ ու յստակ, 40 վայրկեան տեւող դասախօսութեամբ մը անդրադառնալով իր ընտրած նիւթի դլխաւոր ծալքերուն:

Պր. Յակոբ Փափազեան չեշտեց որ Սարոյեանի կեանքն ու գործը միշտ զինք կապուած պահեցին հայութեան, այս կամ այն ձեւով: Օրինակ՝ անոր առաջին հրատարակուած գրութիւնը լոյս տեսաւ Պոստոնի «Հայրենիք» գրական ամսագիրին մէջ: Այդ հրատարակութենէն ետք ան փոխադրուած է Փրէզնոյէն՝ զէպի մօտակայ Սան – Ֆրանսիսքօ, ուրկէ սկսած է պատմուածքներու տեղատարափ մը տեղացնել ամերիկեան հրատարակչական հիմնարկներու վրայ:

Բարեբախտաբար, Պր. Փափազեան երկար տարի չդանդաղեցաւ Սարոյեանի կենսագրութեան վրայ: Շեշտեց որ մէզի համար Սարոյեանի կեանքի յատկապէս երկու շրջան կէտերն են անոր հօր մահը՝ երբ ինչական կէտերն են անոր հօր մահը՝ երբ փոքրիկ Ուիլիըմ դեռ երեք տարեկան էր, եւ անոր հայ ըլլալը, – այսինքն պատկանելիութիւնը ժողովուրդի մը՝ որ 1915 – 1921 թուականներուն իր կարգին մահամերձ էր, եւ որ դանդաղ ու մաչեցը– նող պայքարի մը մէջ էր ու կը մնայ Սփիւռքի մէջ, այսինքն՝ միշտ կորուստլու վտանգին տակ, միշտ մահամերձ:

Հօր եւ հարազատ հաւաքականութեան կորուստը կամ հաւանական կորուստը հիմնական կատեգորիաներն են Սարոյեանի վիպական արուեստին, ըստ Յակոբ Փափազեանի: Վերստեղծել ամբողջական ու երջանիկ ընտանիք մը, ահա ա՛յս է Սարոյեանի հերոսներու փնտռտուքն ու եռանդը: Իր գործին մէջ ընտանիքի փնտռտուքը՝ տանիքի, երդիքի, հայրենիքի պէս տեղի մըն ալ կարօտն է որ կ'արտայտէ:

«Գրութիւնը», չարունակեց Պր. Փափազեան, «միասին ըլլալու ձեւ մըն էր Սարոյեանի համար»: Ոչ միայն հայր եւ հայր – ենիք, այլ նաեւ ընտանիք եւ ուրիշ հաւաքականութիւններ, այսինքն՝ միասին ըլլալու յարմար կառոյցներ ըստ տեղեծեց Սարոյեան, գրելով:

Նկարագրելով Սարոյեանի «Հիւմըն Գոմէտի» կամ «Մարդկային կատակերգութիւն» գործը, որ հրատարակուած է 1943–ին եւ Սարոյեանի առաջին վէպն է, Պր. Փափազեան ընդգծեց որ հոն գրածէզը մտազրաղ է երիտասարդ զինուորներու մահով, ընտանիքներու երջանկութեան սպառնացող այդ մղձաւանջով: Սակայն Սարոյեանի գրական թեմբիէր կեանքը կը ներկայացնէ ոչ միայն իբր յալկան տխրութիւն, այլ նաեւ իբրեւ կատակերգութիւն, ուր լացի եւ ժպիտի կարելիութիւնները զիրար կը հրմշտկեն: Ահա այս ձեւով, եւ ոչ միայն իր գրութիւններու լեզուով՝ Սարոյեան կը տարբերի իր սերունդի հայ գրողներէն, – միւսները մեր ողբերգութիւնն է որ կ'ընդգծեն, մինչ Սարոյեան՝ նոյնիսկ մահուան տեսական ներկայութիւնն ու ներկայացուցած սպառնալիքը ընդունած առեն կ'ընդգծէ վերածնունդի, վերստեղծումի եւ ժպտելու կարելիութիւնները:

Պր. Փափազեան տուաւ նաեւ իր կարծիքը, վէպի մէջ գործածուած անուններու մասին, – Հոմըր (անգլերէնէն՝ Հոմերոսի) իբր տղու անուն, Իթաքա, Իւլիս, եւայլն.: Ենթադրեց թէ Սարոյեան, որ չէր վախնար ինքզինքը ամերիկացի ծանօթ գրողներու, օրինակ՝ Ուիլեըմ Ֆոքնըրի եւ Էրնըսթ Հէմինկուէյի հետ բաղդատելէ, այս անուններու գործածութեամբ կ'ուզէր իր գործին էպոսական որակ մը տալ:

Պր. Փափազեան անդրադարձաւ Սարոյեանի «Ուէդլի Ձէքսընի Արկածախնդրութիւնները» վէպին, որ մօտ ապագային Ֆլամմարիոն պիտի հրատարակէ Ֆրանսերէն լեզուով: Ընդգծեց որ այս գործին մէջ տուն վերադառնալը կենսական իղձ մը եւ զաղափար մըն է: Անշուշտ զինուորի մը տուն վերադառնալը դլխաւորաբար ընտանիքին դիրկը վերադառնալու փափաքին հետ կապ ունի, սակայն ան կ'ենթադրէ նաեւ ուրիշ «վերադարձ» մը, դէպի այն «տունը՝» որ հայրենիքն է:

Պր. Փափազեան ապա ցոյց տուաւ, աւելի ամփոփ ձեւով, որ «վերադարձ»ի իղձը կենսական է նաեւ Սարոյեանի միւս վէպերուն մէջ, ինչպէս նաեւ իր արձակի (պատմուածքներու) մէջ: Այս իղձը, ըստ ան, սերտօրէն կ'արձագանգէ անձնական – ազգ կրկնակ պատկանելիութեան զաղափարները, որոնց վերջին տերմինը, այսինքն՝ ազգը, յաճախ թաքուն կը թրուի, սակայն դիւրաւ հասկնալի է, մանաւանդ հայ ընթերցողին համար:

Այս հետաքրքրական դասախօսութենէն եօք տեղի ունեցաւ դրեթէ նոյնքան հետաքրքրական խօսակցութիւն մը: «Խօսակցութիւն» կ'ըսեմ, «հարցում – պատասխանի» տեղ, որովհետեւ պատասխանը ա՛յդ էր իսկապէս, – ան – ուիլիամ մը, որուն մասնակցեցան հանդիսատեսներէն ոմանք եւ դասախօսը: Նախ խօսք առաւ Բժ. Գուրգէն Մեծատուրեան, որ ընդգծեց Սարոյեանի հայկականութիւնն ու համամարդկայնութիւնը: Յակիկ Թէօլէօլեան յայտնեց իր այն համոզումը՝ թէ հայր – հայրենիք – ընտանիք երրորդութիւնը Հոմերոսի Ոդիսականին չատ բան կը պարտի, սակայն նոյնիսկ աւելի բան կը պարտի 1922 թուականին հրատարակուած Իլիասէս (անգլերէնը՝ Ոդիսեւս բառին) դրքին, որուն հեղինակին է ձէյմս Ճոյս: Այս դիրքը՝ ընդգծեց Թէօլէօլեան, քաներորդ դարուն տիրապետող երեք վէպերէն մէկն է, ուր վերադարձի զաղափարը կեդրոնական դեր ունի:

Զուլալ Գազանճեան խօսք առաւ ու հայերէն լեզուով հարցուց թէ արդեօք ինչ է Սարոյեանի դիրքը այսօր, ամերիկեան ու համաշխարհային գրականութեան մէջ: Փրոֆ. Տիգրան Գուլումճեան, որ Ֆրէզնոյի համալսարանի Հայկական Պատմութեան դասախօսն է, ու բարեկամ գրողին, պատասխանեց մանրամասնօրէն, նչելով այն բազմաթիւ լեզուները՝ որոնց թարգմանուած է եւ կը չարունակուի թարգմանուիլ Սարոյեանի գործը: Փրոֆ. Գուլումճեան ակնարկեց նաեւ Սարոյեանի անտիպ գործերուն, եւ հայութեան հետ սերտ կապ ունեցող թատերախաղերուն: Անտոնիմէ մէկը, Հայերը («Տհր Արմինեանզ») դրի առնուած է 1962–ին եւ բեմադրուած 1965–ին, իսկ ուրիշ մը, որ անտիպ կը մնայ, գրի առնուած է 1979–ին, Փարիզի մէջ, եւ տեղ կուտայ, ի մէջ այլոց, «Յառաջ»ին ու անոր չրջանակին:

Յակիկ Թէօլէօլեան ալ պատասխանեց ծանրեամբ կ'ուզէր իր գործին էպոսական որակ մը տալ:

Պր. Փափազեան անդրադարձաւ Սարոյեանի «Ուէդլի Ձէքսընի Արկածախնդրութիւնները» վէպին, որ մօտ ապագային Ֆլամմարիոն պիտի հրատարակէ Ֆրանսերէն լեզուով: Ընդգծեց որ այս գործին մէջ տուն վերադառնալը կենսական իղձ մը եւ զաղափար մըն է: Անշուշտ զինուորի մը տուն վերադառնալը դլխաւորաբար ընտանիքին դիրկը վերադառնալու փափաքին հետ կապ ունի, սակայն ան կ'ենթադրէ նաեւ ուրիշ «վերադարձ» մը, դէպի այն «տունը՝» որ հայրենիքն է:

Պր. Փափազեան ապա ցոյց տուաւ, աւելի ամփոփ ձեւով, որ «վերադարձ»ի իղձը կենսական է նաեւ Սարոյեանի միւս վէպերուն մէջ, ինչպէս նաեւ իր արձակի (պատմուածքներու) մէջ: Այս իղձը, ըստ ան, սերտօրէն կ'արձագանգէ անձնական – ազգ կրկնակ պատկանելիութեան զաղափարները, որոնց վերջին տերմինը, այսինքն՝ ազգը, յաճախ թաքուն կը թրուի, սակայն դիւրաւ հասկնալի է, մանաւանդ հայ ընթերցողին համար:

Այս հետաքրքրական դասախօսութենէն եօք տեղի ունեցաւ դրեթէ նոյնքան հետաքրքրական խօսակցութիւն մը: «Խօսակցութիւն» կ'ըսեմ, «հարցում – պատասխանի» տեղ, որովհետեւ պատասխանը ա՛յդ էր իսկապէս, – ան – ուիլիամ մը, որուն մասնակցեցան հանդիսատեսներէն ոմանք եւ դասախօսը: Նախ խօսք առաւ Բժ. Գուրգէն Մեծատուրեան, որ ընդգծեց Սարոյեանի հայկականութիւնն ու համամարդկայնութիւնը: Յակիկ Թէօլէօլեան յայտնեց իր այն համոզումը՝ թէ հայր – հայրենիք – ընտանիք երրորդութիւնը Հոմերոսի Ոդիսականին չատ բան կը պարտի, սակայն նոյնիսկ աւելի բան կը պարտի 1922 թուականին հրատարակուած Իլիասէս (անգլերէնը՝ Ոդիսեւս բառին) դրքին, որուն հեղինակին է ձէյմս Ճոյս: Այս դիրքը՝ ընդգծեց Թէօլէօլեան, քաներորդ դարուն տիրապետող երեք վէպերէն մէկն է, ուր վերադարձի զաղափարը կեդրոնական դեր ունի:

Զուլալ Գազանճեան խօսք առաւ ու հայերէն լեզուով հարցուց թէ արդեօք ինչ է Սարոյեանի դիրքը այսօր, ամերիկեան ու համաշխարհային գրականութեան մէջ: Փրոֆ. Տիգրան Գուլումճեան, որ Ֆրէզնոյի համալսարանի Հայկական Պատմութեան դասախօսն է, ու բարեկամ գրողին, պատասխանեց մանրամասնօրէն, նչելով այն բազմաթիւ լեզուները՝ որոնց թարգմանուած է եւ կը չարունակուի թարգմանուիլ Սարոյեանի գործը: Փրոֆ. Գուլումճեան ակնարկեց նաեւ Սարոյեանի անտիպ գործերուն, եւ հայութեան հետ սերտ կապ ունեցող թատերախաղերուն: Անտոնիմէ մէկը, Հայերը («Տհր Արմինեանզ») դրի առնուած է 1962–ին եւ բեմադրուած 1965–ին, իսկ ուրիշ մը, որ անտիպ կը մնայ, դրի առնուած է 1979–ին, Փարիզի մէջ, եւ տեղ կուտայ, ի մէջ այլոց, «Յառաջ»ին ու անոր չրջանակին:

Յակիկ Թէօլէօլեան ալ պատասխանեց

ԺՈՐԺ ՍԱՆՏ, ԻՏԱԼԻԱ ԵԻ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

ԱՄԱՆԴԻՆ – ՕՌՈՌ – ԼԻԻՍԻ ԴԻՒՊԷՆ ՄԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹԻՒՆ

Նոհան թանձր անտառներու եւ ճախ – ճախուտներու մէջ կորսուած երկրի մը մէջ պահուըտած աւան մըն է, իսկ դըղեակը բնակութեան ամէն յարմարու – թիւններով օժտուած պարզ ու չնորհալի երկյարկանի չէնք մը, թմբերի, բարտիի, չաղանակենիի, կնճենիի զարաստաններով չրջապատուած:

Օռոռ անձկութեամբ սպասելով այն բարերախտ օրուան ուր մօրը քով պիտի վերադառնայ վերջնականապէս եւ ասեղ գարնէ, տունէն հեռ մեծ մօրը չափով ու ձեւովը կը չարժի, իսկ տուն – նէն դուրս աղատ զեղչկուհիի կեանքը կը վարէ. հանիին հետ նիստ ու կացով, պատմութեամբ, զրականութեամբ, եւ – բաժչոութեամբ երգով կը պարապի, մրգաստանն ու բանջարանոցը կը մշակէ, կառավարիչ Դէչարտի հետ քերականու – թիւն, տաղաչափութիւն, ուսողութիւն ու զիտութիւն կը սերտէ, եւ կամ, մանչու պէս հագուած, ձիով, ուսուցիչին ու սպասաւոր Աչքերդ կայոյի ընկերու – թեամբ երկար պտոյտներ կը կատարէ:

Ազատ ժամերուն Օռոռի խաղընկերները – ները կիսեղբայրը Իպոլիտ, սենեկապատ – հուհին ապջիկը Իւրսիւլ եւ աւանին զեղ – ջուկ չաճերը կ'ըլլան, որոնց հետ, հա – ւատարէ հաւատար, երկրին ծակն ու ծու – կը չափերով բնութեան խորհուրդին հա – զորդակից կ'ըլլայ: Հակող աչքերէ հեռու, բերանը բաց, զեղջուկ մամերու եւ պա – պերու վհուկի պատմութիւնները դոց կ'ընէ, մանչու պէս ծառերը կը մագլցի, առուները փոքրիկ ջրապցներով կը կա – պէ, պուրակներու թռչուններուն համար թակարթներ կը լարէ, ախոռներուն մէջ այծ ու ոչխար կը կթէ – նոյնիսկ կով ու զամբիկ, եթէ թոյլատու ըլլան, – մա – յսաններու մորերը, թփիկներու վայրի սալորները կը հաւաքէ, բանջարանոցէն զետնախնձոր ու զաշտերէն վայրի տանձ ու խնձոր կը զողնայ առաջ մօթերին մէջ եփելու համար:

Եթէ մեծ մայրը զինքը իբր «օբիորդ» կ'ուզէ մեծցնել ու կը ստիպէ որ ձեռնոց կրէ եւ իրեն հետ երրորդ անձով խօսի, երկար արշաւանքներէն վերադարձին քրտինքի եւ ցեխի մէջ կորսուած կապը – կտրած թոռը, ամէն օր զրպանը նոր «գանձ» մը պահած – կայծքարի մը կը – տոր, զորտի մը ձադ, ծաղիկի մը սոխ, – կոշտ զիւղացիներու տգեղ կողմերը կը կապկէ եւ զաւառի լեզուով կ'արտայայտուի:

Ու տարիները կը սահին, Նոհան ու Փարիզ, ուր մեծ մայրը երկար տարի կը մնայ – պլաս Վանդոմ, 2 ռիւ Նէօվ – դէ – Մաթիւրէն – (այժմու ռիւ դէ Մաթիւ – րէն) – ուր Տիկին Օռոռ Դիւպէն յարկաբաժին մը ունի, ռիւ Տիւրիւ (այժմու ռիւ Կոմարտէն), – որպէսզի աղջնակը մօրը կարօտը առնէ եւ դաչնակի, պարի ու գծագրութեան դասերու հետեւի:

Մեծնալով Օռոռ կը կռահէ մեծ մայրը եւ մայրը իրարմէ բաժնող այն թաքուն վէճը որ տարիներ դասակարգերէ սերած երկու կիները դէմ առ դէմ կը հանէ, եւ ինքն իր մէջ քաշուած, դպրոցին հա – րուստ զրադարանին մէջ առանձնանա – լով վիշտերը կը մոռնայ: Ֆլորիանի եւ Տիկին դը Ժանլիսի գործերը, Հոմերոսի Իլիականը, Տասսոյի Երուսաղէմ ազատագրեալը, Բէրնարդէն դը Սէն – Պիէռի Պօլ ու Վիրժինիա, Ֆրանսուա դը Շատոբրիանի Բքնէ կամ երկու վայրենիներու սէրը անտառին մէջը, Աստլան, Տիկին դը Ստալլ կոթինը, Դանիել դը Ֆոյ Բոբէնսոն Կրիւզոյէն կը կարդայ, որոնք դրականութեան դիւթական աշխարհը կը բանան իր առջեւ, եւ հազիւ տասներկու տարեկան, փոքրիկ նկարագրութիւններ կը չարադրէ, երեւակայութեան տաներ կը չարադրէ, երեւակայութեան տաներ լով պատմութիւններ կը հնարէ, ընտանեկան փոքրիկ պատմութիւններ, որոնք մէջ արեւն ու անձրեւը, փլատակներն ու մեռեալները, սրինդն ու տատիղը, պէնքերու փայլատակումն ու ձիերու վրնջիւնը մեծ տեղ մը կը բռնեն, եւ որոնց մեծ մօրը թոռանը վրայ ունեցած հմարումն ու սէրը կ'աւելցնեն:

(Շար. 7)

ՊԱՆԻԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՀԱՆԴԷՍԸ

Եթէ գարունը նոր կեանք առաւ ծիլ ու ծաղիկ, Մայիս 17–ի Պանիէօ – Քաշանի եւ Շրջանի Հայկական Վարժարանի հանդէսը՝ իր ջերմութեամբ, հայկական չունչով եւ յաջողութեամբ, հանդիսատես – կաններու հոգւոյն մէջ կրկնապատկեց հայրենիքի սէրը ու ամրացուց ազգային ոգին ...

Արեւաշող օր մըն էր սրահէն ներս, ուր կը լսուէր հայ մանուկի երգը՝ «Ա–մէնէն քաղցրը բոլոր երգերուն» ինչպէս ըսաւ

Ուսուցչուհին:

Ուրախ երեւոյթ մըն էր, Պր. Պետան–եանի (Պանիէօի փոխ քաղաքապետ) ներ–կայութիւնը:

Պր. Մավիեանի բացման խօսքերէն վերջ, Պր. Պետանեան չէշտեց՝ անհրա – ժեշտութիւնը մեր զաւակներուն սորվե – ցընել մայրենի լեզուն, ծանօթացնել ա–նոնց մայր հայրենիքի վերելքը, թէ մենք ժառանգորդներն ենք հին եւ հարուստ մշակոյթի մը:

Ուսուցչուհի՝ Տիկին Պալըգճեանի որու պաշտօնավարութեան 25–րդ տարեդարձն էր, ի միջի այլոց ըսաւ:

– «Քառորդ դար...

25 տարիներու ընթացքին, շատ բաներ փոխուեցան, բայց իմ սէրը ու զուրգու–րանքը՝ դէպի հայ մանուկները, մնացին նոյնը, ինչպէս նաեւ իմ եռանդը:

25 գարուններ ողջունեցի հայ մանուկ–ներու երգերով, ամէնէն քաղցրը բոլոր երգերուն, անոնք մէյ մէկ ծաղիկ էին ինծի համար, զգուեցի, շնչեցի, անոնք ինծի տուին՝ յոյզերուն ամէնէն խո – րը ...

Այս բոլորին հետ, ես՝ չզգացի թէ, երբ տասյ իմ կեանքի աշնան...

Աւո՛ւն ... բայց ի՞նչպէս զգամ թէ ա–չուն է, երբ շուրջս համակ գարուն է, եւ հոն կը ծլին, կը բողբոջին ու կը ծաղ–կին՝ մէկը միւսէն աւելի խոստմնալից հայու զաւակները....

Ահա՛, այս յաւիտենական գարնան ծա–ղիկներով, պիտի ջանամ բեղնաւորել՝ Պանիէօ – Քաշանի եւ շրջանի հայկական վարժարանի ապագայ կեանքը...»:

Տիկին Պալըգճեան՝ շնորհակալութիւն յայտնեց, դպրոցի վարչութեան առեն–պետ՝ Պր. Մավիեանին, ինչպէս նաեւ վարչութեան միւս անդամներուն, որ ջանք չեն խնայեր՝ դպրոցին պատիւը բարձր պահելու համար:

Սկսաւ գեղարուեստական բաժինը, որ շատ ճոխ էր:

Մնողքներու եւ հանդիսականներու հիացումին խառնուած էր եւ ... յուզու–մը՝ երբ բեմի երկու կողքերէն, միջափ քայլերով մուտք գործեցին աշակերտ – ները՝ իրենց ձեռքերուն կրելով գիրեր՝ որոնք կազմեցին Երեւան – իրերուն, նուագի ներդաշնակ, ամէն սրտին խօսող եղանակով:

Եղան երկու արտասանութիւններ՝ «Հայոց լեռները» եւ «Իմ հայ լեզու» խումբը երգեց՝ «Իմ հեռաւոր հայրե – նիք»ը:

Այս շատ տպաւորիչ տեսարանը ծափեր խլեց ներկաներէն:

Երկրորդ տեսարանը՝ ծաղիկներով զարդարուած պարտէզ մը, իսկ աչա – կերտները ազգային տարազներով, ներ – կաներուն շատ հաճելի տեսարան մըն էր:

Աշակերտները 5 – 14 տարեկան, ա–մէնքն ալ արտասանեցին, երգեցին, շատ յաջող, խլելով ուրախութեան կանչե՛ր եւ ծափե՛ր, ծափե՛ր...

Սրահը՝ լեցուած էր յոյսի չունչով մը ... յոյսը՝ վաղուան նոր սերունդի մը, ազգասիրութեան բոյրով օծուած...:

Ուսուցչուհին՝ աշակերտներուն բաժ–նեց մրցանակներ՝ անոնց միացնելով՝ դնահատանքի իր խօսքերը:

Մեծ խանդավառութեամբ վերջացաւ առաջին բաժինը:

Երկրորդ բաժինը սկսաւ Պէթի Երկան–եանի (նախքին աշակերտուհի) երգե – րով, դաշնակի ընկերակցութեամբ Ա. Տաքէսեանի, նոյնպէս նախկին աշակեր – տուհի:

Հանդիսականները՝ մեծ հաճոյքով լսե–ցին ու սրտագին ծափահարեցին:

«Նահապետ» Ֆիլմի ցուցադրումին՝ ներկաները հետեւեցան յուզումով եւ ... արցունքով...

Շատեր, յիշեցին տխուր անցեալը, յա–ւէտ կորսուած իրենց սիրելիները...:

Պր. Մ. Ֆեոման, հանդիսականներուն խօսեցաւ՝ իր սազի լարերով...

Պ. Պետիկեան իր երգերով, ընկերակ – ցութեամբ Պր. Ֆեոմանի (սազով) յա – յողեցան՝ Ֆիլմի պատճառած տխուր տրամադրութիւնները փոխել...:

Ամէն ոք մեկնեցաւ, իր հոգիին մէջ տանելով՝ ուրախութեան եւ յուզումի խառն փունջ մը, որը հայկական է...

Երկու անբաժան ապրումներ...:

ՀԱՅՈՒՀԻ

– ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ –

Ա.ԹԷՆԻ «Վրէթանիա» սրահին մէջ, Մայիս 31–ին, նշուած էՄայիս 28–ի 63րդ տարեդարձը, Համազգային Մշակ. Ըն – կերակցութեան կազմակերպութեամբ: Բացումը կատարած է ընկ. Միհրան Քիւրտօղլեան: Հ. Ց. Դ. Երիտասարդաց Միութեան կողմէ ուղերձ մը կարդացած է Սեդա Գալայճեան, իսկ Ազգային Վար–չութեան ողջոյնի խօսքը արտասանած է առենապետը՝ Ներսէս Ճակոբեան: Բա – նախօսած է ընկ. Հրայր Մարուխեան, որ պարզեց եռք 1918–ի Հրէանի քաղաքա – կան կացութիւնը, անդրադարձած է ըս–փիւռքի ներկայ վիճակին եւ վերլուծե – յով Հայկ. Հարցի լուծման կարելիու – թիւնները, նշած է. «Մենք եթէ կարե – նանք իսկապէս իրագործել Հայկական Հարցը, այդ պիտի կարենանք ընել մի – այն Սփիւռք – Հայաստան միացեալ ճի–դով. այդ իրագործումը կրնայ տեղի ու–նենալ միայն եթէ ամէն մէկ Հայ կարե–նայ ըմբռնել իմաստը, իսկ իմաստը այն փիլիսոփայութեան, որ 1918–ին մէջտեղ դրուեցաւ եւ մեր բանաստեղծը այսօր իրաւացի կերպով կ'ըսէ. «Ժողովուրդ Հայոց, սերունդներ Հայոց, ճանաչէք ձեզ Սարդարապատից»: Այս ժողովուրդի հիմնական ուղղութիւնը պիտի ըլլայ ա–մէն օր բան մը ընել Հայկ. Դատին հա–մար, ամէն օր բան մը տալ Հայկ. Դա–տին համար: Այո, եթէ այս պիտի չըլ–լայ Մայիս 28–ի խորհուրդը, ան մշա – կոյթի օրուան պէս բան մը պիտի ըլլայ: Հայկ. Հարցը չի լուծուիր տուներուն մէջ ուխտի խմելով, հիւրասիրութիւններ սարքելով, բաժակաճառեր արտասանե – լով, աղուոր զգացումներու մթնոլորտի մէջ յեղափոխական երգեր երգելով»: Հանդիսութիւնը վերջ գտած է օրուան նախագահ ընկ. Միհրան Քիւրտօղլեանի փակման խօսքով:

×

Երեկոյեան, Ֆիքրի «Լեւոն եւ Սոֆիա Ճակոբեան» վարժարանի սրահին մէջ տեղի ունեցած է խրախճանք, նախագա – հութեամբ ընկ. Արմէն Օննիկեանի: Բա–նախօսած է ընկ. Վարուժան Նիկոլեան: Յանձնաժողով մթնոլորտ մը ստեղծած է «Շիրակ» նուագախումբը:

×

ՍԵԼԱՆԻԿԻ «Մալաքեան – Գասպար – եան» սրահին մէջ, Մայիս 24–ին, դասա–խօսութիւն մը տուած է Մուշեղ Վրդ. Մարտիրոսեան, «Խրիմեան Հայրիկի ազ–գային – եկեղեցական եւ յեղափոխական դերը իր կեանքին ու գործին ընդմէջէն» նիւթին շուրջ:

×

ՊԻՑՐՈՒԹի մէջ, Յունիս 1–ին, մեռած է բարերար Պօղոս Նաճարեան, 77 տա – րեկանին: Ողբացեալը ծանօթ անուն մըն էր լիբանանահայ գաղութին մէջ իր ցու–ցաբերած նիւթական եւ բարոյական օ–ժանդակութեամբ ազգային, կրթական, ու մշակութային ձեռնարկներուն: Եղած է անդամ Հ. Բ. Ը. Մ.ի, Լիբանանի Թե–մի Ազգ. Գաւառական եւ Քաղաքական Ժողովներու եւ Դատաստանական Խոր – հուրդին: Իր բարերարութեամբ կառուց–ուած էր Ս. Աստուածածին Եկեղեցին, ուր Յունիս 2–ին կատարուած է ազգա – յին յուղարկաւորութիւնը: Ներկայ եղած են Խորէն Ա. Կաթողիկոս, Թեմին առաջ–նորդը՝ Արամ Եպիսկ., որ դամբանական մըն ալ խօսած է եւ եկեղեցական դասը:

×

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ դացած է (Մայիս) 19–ին) էջմիածնի միաբաններէն Գրիգո–րիս վրդ. Բունիաթեան, իբրեւ հովիւ տեղւոյն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Մայր տաճարի: Գրիգորիս Վրդ. հոգեւոր հո–վիւի պաշտօն վարած է Նոր Նախիջեւան (Ռոստով), Լիոն (1971 – 1973) եւ Փա – րիզ (1975 – 1979): Անցեալ ուսումնական տարեշրջանին տեսուչն էր էջմիածնի Ճեմարանի:

×

ՊՈՒԷՆՈՍ – ԱՅՐԷՍԻ Օփերային մէջ, Մայիս 31–ին, նշուած է Հայաստանի Անկախութեան հռչակման 63–րդ տարե–դարձը: Ցայտագիրը վարած են Անալիա Զօլաքեան եւ Աւօ Աւագեան, որոնք կար–դացած են նաեւ (հայերէն եւ ապաներէն) Մայիս 28–ը խորհրդանշող դրութիւն – ներ: Խօսք առած են Խորէն Գասպարեան (սպաներէն) եւ Շահան Ճովակիմեան (հայերէն): Կուռ ճառ մը արտասանած է Տիկին Քրիստինա Կուսման: Գեղար – ուեստական յայտագրին մասնակցած են Խրիմեան Կրթական Հիմնարկութեան երգչախումբը եւ «Քոլոն» Օփերայի երգ–չախումբի անդամ Սուսաննա Գարաման – եան: Հանդիսութիւնը վերջ գտած է Դա–ւիթ Եպիսկ. Սահակեանի փակման խօս–քով:

×

Ա.ԹԷՆԻ Պատերազմական Թանգարա – նի սրահին մէջ, Յունիս 1–ին, տեղի ու–նեցած բժշկական համագումարին մաս – նակցած են նաեւ երկու Հայեր՝ Ա. Թաշ–ճեան, Միացեալ – Նահանգներէն եւ Էվա Զալըքեան, իբրեւ Մինեսոթայի համալ – սարանի ներկայացուցիչ: Երիտասարդ բժշկուհին խօսած է իր մէկ դիւտին մա–սին, այն է՝ երախաններու՝ մօրմէն ըս – տացած տիապէթիք հիւանդութիւններու տացած չաքարախտի մասին:

×

ՏԻԹՐՕԾԹի Հ. Օ. Մ.ի ամէնօրեայ վարժարանի տարեկան հանդանակութեան ձեռնարկը տեղի ունեցած է Մայիս 23ին, Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Հան–դիսութիւնը վարած է Ցակոբ Մուրատ – եան: Խօսք առած են Մեսրոպ Եպիսկ. Աչճեան եւ Շնորհիկ Կիրոյեան: Կազմա – կերպութիւններու եւ անհատներու կող – մէ եղած սրտաբուխ նուէրներէ գոյա – ցած է 70 հազար տոլարի գումար մը:

Ջուալ Գալանճեանի հարցումին, չէշտե–լով որ Սարոյեան ոչ Ամերիկայի ամենա–մեծ դրագէտներու Պանթէոնին կը պատ–կանի, ոչ ալ արհամարհելի է: «Փոքր անհաչներու չարքին կը պատկանի, ո–րուն անունը ծանօթ է ամէն ամերիկացի պակերտի, որուն պատմուածքներէն մի քանին կը վերատպուին անընդհատ եւ որուն թատրոնը ծանօթ է դեռ շատե – րուն. նմանապէս ծանօթ կը մնայ Պր. Փափազեանի ներկայացուցած առաջին վէպը:

Խօսք առին նաեւ Տիկին Ֆրանսուազ Ղումլճեան, Պր. Վահէ Խաչերեան, Ա. Զաքըրեան եւ Լօռան Մեծատուր – եան: Բազմաթիւ ներկաներու եւ դասա – խօսին միջեւ չարունակուող տիպարկը ստեղծեց ջերմ եւ խօսակցական(ու ո՛չ ճառախօսական) մթնոլորտ, եւ երեկոն երկար տեւելով հանդերձ՝ կարճ թուե – ցաւ:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

ՍՊԻՏԱԿ ՋԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

– Ին ատեն, Օսման, մեզի կը մնայ մեր գլխին ճարը նայիլ, թէ չէ՝ ձին Տուրտունի ձիաւորներուն պէս բոլորս ալ ծառերէն կը կախէ: Խալիլ պէյ ցերեկին քառասուն հոգի եւս ղրկեց, որ Պէյազ Աթլուն կռուով զբաղած պահեն, մին – չեւ բանակը հասնի: Էդ քառասուն հո – գին լուր չեկաւ. զան կ'ընեմ՝ էնոնք ալ կախուեցան: Տուրտունի քառասուն ձիա–ւորներէն միայն տասը հոգի ազատեցան, անոնք ալ էջերքներու քէօչին հետ փա–խան:

– Լսել է՝ որոշ է որ Խուրշիտը վա–րած են մարադին մէջ:

– Ի հարկէ, ողջ պիտի չձգէին եա, ը–սաւ միւսը ու գեաղնը թքելով հայհոյեց, մանաւանդ որ՝ ծխախոտը անձրեւէն թրջուեր էր, ու չէր վառեր:

– Ինչպէս կ'երեւի, ըմբոստութիւնը կը չարունակուի: Խալիլ պէկի կարծիքով, ձէյլալի հայ գիւղերու ըմբոստութիւնը նպաստաւոր եղած է մեզի թէ չէ՝ Պե – յազ Աթլուն վաղուց անցած էր գեաղէն ու վարդաձորի լեռը ելած: Այդ գալմա – գալը մէկ օր ուշացուց անոր ձէյլալի հո–գերէն դուրս գալը: Ծախօթ եկուր տես որ, սարի պինպաշու բանակը շատ ու – շացաւ: 2 օր առաջ լուր կար, որ Գարա–փունար հասած էր, տահա կու գայ: Եթէ էս գիշեր ալ ուշանայ, էն ատեն մեր գլուխն ալ վտանգի տակ է, մանա–ւանդ կ'ըսեն որ Պէյազ Աթլուն ժան – տարմներու հանդէպ շատ անգութ է: Գարափունարի կողմերը, ինք առանձինն յիսուն ժանտարմի գլուխ վար ձգած է: Զան կ'ընեմ՝ Պէյազ Աթլուին դէմ միայն Հաճի Մուսան կրնայ ճակատ բռնել, էն ալ թէրսի պէս կարմրեկի կռուին չհա – սած՝ ձիէն վար ինկած ու ոտքը վնասած է: Եթէ էդ բանը չպատահէր, պէյլքի գործը էս տեղուանքը չհաներ:

– Քեզի բան մը ըսեմ Սալիտ, ըսաւ ժան–տարմներէն մէկը, որ մինչեւ այդ լուռ մտիկ կ'ընէր,– էս կէսաւուրը թէմամ փորձանք դարձաւ տէօվլաթին: Հաճի Մուսա չէ, ով ալ ըլլայ, պիտի չկրնայ անոր կռնակը գետին դնել: Շան տղան կախարդուած է, կախարդուած: Կ'ըսեն որ, ամէն անդամ, երբ իր ժողովուրդին մէջ կ'երեւի, բոլորն ալ գետին կը ծռին, անոր փէչերը կը համբուրեն էնպէս, ինչպէս խալամներս կը համբուրենք Սան–ճաղը Շէրիֆը:

– Ինձ կը թուի, որ կռիւը հետզհետէ գետին կը մօտենայ: Պէյազ Աթլուն պէլ–քի էս առաւօտ անցնի գետէն,– ըսաւ ու–րիշ մը:

Ժանտարմները՝ խոշոր ծառին տակ պատսպարան գտած՝ միտք չունէին ան–տառէն դուրս ելլել ու տարափին տակ խիստ դառնալ, թէեւ իրենց յանձնուած էր անտառին մօտիկ անցքի պահակու – թիւնը: Երբ Սպիտակ Ձիաւորը իր ու – ժերով ուզէր այդ անցքէն անցնիլ, ա–նոնք լուռ պիտի տային Խալիլ պէկի մարդոց, որ Սպիտակ Ձիաւորը այդ ճամբէն կ'անցնի: Ժանտարմները նաեւ այն կարծիքն ունէին, որ առատ անձրեւի պատճառով գետին ջուրը բարձրացած էր ու դժուարացուցած՝ անցքը: Անոնք՝ իրենց օրուան խօսքերը թուլցնելով՝ սկսան խո–սիլ այն չէրքէզ կնոջ մասին, որ տա – կաւին երէկ վրանին դրան առջեւ կե – ցած էր իր ուժեղ կուրծքով ու ճակա – տին վրայ չարուած արծաթ դրամներով: Անոնք կը պատմէին կնոջ հետ ունեցած իրենց հանդիպումը, ձիու փռուած փոս–թին վրայ եւ կնոջ մարմնի մասերուն դովքը կ'ընէին վաւաշոտ բառերով:

Այդ օրը, իրիկնադէմին միայն իմա – ցան, որ Սպիտակ Ձիաւորի սարսափէն չէրքէզները ծալած էին իրենց վրանները ու ձիերով, կիներով հեռացած էին գե–տեղերքի արօտատեղիներէն:

Անտառի փոսին մէջ, Սաքօն ու Սար–գիսը կը սպասէին, մինչեւ որ ժան – տարմները հեռանային անտառէն:

(Շար.– 337)

ՅԱՐԳԱՆՔ ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒՆ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Ֆըրանսայի Շրջ. Վարիչ Մարմինը եւ Փարիզի «Նազարբէկ» Երիտ. Մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կու տան՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 21–ԻՆ

Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ.–

15, Ռիւ Ժան – Կուժոն

1915 Յունիս 15–ին Պոլսոյ Պայազիտի Հրապարակին վրայ կախաղանով նահատակուած Հնչակեան 20 անմահ հերոս – ներու յիշատակին:

Նոյն օրը, ժամը 13·30–ին՝ Հոգեճաշ Օփէրա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ.–

80, Ռիւ Լաֆայէթ

Պատշաճ յայտագիր – Յարգանքի ուղերձներ – Երգ եւ արտասանութիւն:

Ճաշագիրն՝ 60 Ֆ.:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի նախապէս ապահովել, հետ – ձայնելով.– 606·81·95

Ecole St. Grégoire de Nareg

AVIS IMPORTANTS

— Les inscriptions à l'Ecole St. Grégoire de Nareg sont dès maintenant ouvertes pour l'Année Scolaire 1981-1982.

— Le Dimanche, 28 Juin, La Fête Champêtre Annuelle de la Paroisse Arménienne Catholique de Lyon se déroulera dans le parc de l'Ecole St. Grégoire de Nareg.

— La Colonie de vacances aura lieu en Italie, du 13 Juillet au 3 Août. Elle s'adresse aux garçons de 7 à 14 ans.

Pour tous renseignements s'adresser au Père ZABARIAN.-

38, Route de Collonges
69450 - St. Cyr au Mont d'Or
Tél.: (7) 847. 28. 65

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Համազգային կրթական կեդրոնի Մանկապարտէզի երեք դասարաններու արձանագրութիւնները, 1981 – 1982 կրթական տարեշրջանին համար, տեղի կ'ունենան երկուշաբթի, երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Ուրբաթ օրերը ժամը 10 – 12 եւ 13 – 16, եւ Շաբաթ օրերը՝ ժամը 10 – 12:

Կը խնդրուի որ, ծնողքները կանուխէն արձանագրեն իրենց զաւակները:

1981 – 1982 կրթական տարեշրջանի վերամուտը տեղի կ'ունենայ Ուրբաթ, Սեպտեմբեր 25, ժամը 9–ին:

Ecole Privée HAMAZKAINE
Centre d'Enseignement - France
185, Bd. de la Cabane
13012 Marseille - Tél.:16 (91) 93.75.25

INSCRIPTION SCOLAIRE 1981-1982

Les Inscriptions à l'Ecole Maternelle Hamazkaïne (Marseille) pour la rentrée 1981 - 1982 se prendront jusqu'au 11 Juillet 1981, les Lundi, Mardi, Jeudi, Vendredi, de 10 h. 12 h. et de 13 h. à 16 h., le Samedi de 10 h. à midi.

Al'Ecole: 185, Bd. de la Cabane - 13012 Marseille - Tél.: 93.75.25

L'Ecole accueille les enfants de 3 à 6 ans et compte trois classes de maternelle.

La Rentrée est fixée au 25 Septembre 1981, 9 h.

Les enfants seront admis dans la mesure des places disponibles.

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԻՒՔՖԱՖ–ի եւ ԺԱՖ–ի Ի ՆՊԱՍՏ

ՄԵԾ ՓԷՐՄԷՍ

Շաբաթ եւ Կիրակի, 20 եւ 21 Յունիս ժամը 10·30էն մինչեւ 20, առանց դադարի

Համեղի անակնկալներ, պատրաստ հագուստներ, յուշանուէրներ, գիրքեր եւ ուրիշներ:

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS
(Métro: République)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 24–ԻՆ

ԴՊՐՈՑ ԱՍՏՂԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԵՐԿՍԵՌ ՆԱԽԱՓՐԹԱՐԱՆ
ԱՂՋԿԱՆՑ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

1981 – 82 *Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են:*

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը եւ աշակերտուհիները կը պատրաստէ Պ.Ը.Փ.Մէ–ի քննութեան:

Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայկական ճիւղերը՝ լեզու, գրականութիւն եւ պատմութիւն:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

COLLEGE ARMÉNIEN TEBROTZASSERE

CLASSES PRIMAIRES MIXTES
CLASSES SECONDAIRES DU I° CYCLE
POUR JEUNE FILLES
INTERNAT ET EXTERNAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1981 — 82 sont ouvertes.

Application intégrale du programme des écoles françaises et préparation au B. E. P. C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes.

DIRECTION

S'adresser à: Direction de l'ECOLE TEBROTZASSERE
1, Boulevard du Nord; 93340 LE RAINCY — Tél.: 381. 01. 72

ARMÉNIE

Notre prochain départ de PARIS, LYON et MARSEILLE

DU 18 AU 31 JUILLET

Demandez-nous le calendrier des départs du mois d'Août, Septembre et Octobre

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:

LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:

VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:

JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

ԸՆԴՕՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Լիոն.– Կապ. Աբեղայ Լիոնի վարչութիւնը ի պատիւ իր նախկին եւ տարեց ընկերուհիներուն կը կազմակերպէ փոքրիկ ընդունելութիւն մը Շաբաթ, Յունիս 20, կէսօրէ վերջ ժամը 3–ին Ս.Զպ. Տան սրահը, պատուելու զիրենք իրենց տարիներու աշխատանքին համար:

Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

15, Rue du 24 Avril — DECINES

Conférencier:

Le Père KEVORK ZABARIAN
«L'EGLISE ARMENIENNE CATHOLIQUE»
Sa Hiérarchie - Son Organisation - Ses Activités.

Samedi, 20 Juin, à 20 h. 30

Հայր Գէորգ Զապարեան կը խօսի՝ «Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցին, իր Նուիրապետութիւնը, Կազմակերպութիւնը եւ Գործունէութիւնը» նիւթին շուրջ:

Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգնութեան Մարմնի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
Ի նպաստ՝ Հայկ. Վարժարաններու
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 6–ԻՆ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Իրենց հայրենակից՝ Աւետիս Համբարեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Զաղալեան եւ Տէր եւ Տիկին Շահինեան 150–ական Ֆ. կը նուիրեն Տէրունի Հայ Մշակոյթի Տան (առանձ «Ծառայ»էն):

Imprimé sur les presses du Journal «Ha ratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Վարչութիւնը, շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, տարաբախտ Տիրան Խայիկեանի մահուան եւ թաղման առթիւ.– Այրի Տիկին Պերճուհի Խայիկեան 2·500 ե.պ. եւ 2·500 Սահակ – Մեսրոպ Երգչախումբին, Պոլսոյ Հայր. Միութիւն ե.պ. 100, Թօփաջեան եւ Ապրամեան ընտանիքներ ե.պ. 500, Տէր եւ Տիկին Աթոյեան ընտ. 500, Համախարբերդցիական Հայր. Միութիւն 500, «Արմենիա» թերթի խմբ. 500, Վարուժան եւ Անայիս Համազգային դպրոցին 300, Վարուժան Պօղոսեան ե.պ. 200, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Վարժապետեան 200, Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Սամուէլեան 200, Խորով Ղարէպէտեան դպրոցին 200 և ե.պ. 200, Մէլինէ, Ալիս, Ազատ, Վարուժան, Գեղամ եւ Սարհատ Համազգայինի դպրոցին 300, Տէր եւ Տիկին Վռամ Գրիգորեան ե.պ. 200, Տէր եւ Տիկին Մաշոյեան ընտ. 200, Երկիր եւ Մշակոյթ Կազմակերպութիւն ե.պ. 100 եւ Սահակ – Մեսրոպ Երգչախումբին 100, Տիկին Մարի Սրգումանեան եւ զաւակները ե.պ. 100, Կապոյտ Խաչին 100, Տէր եւ Տիկին Մինասեան Պոլսոյ կաթոլիկներուն 200, Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի մասնաճիւղ Համազգայինի դպրոցին 200, Տէր եւ Տիկին Մինաս Պօղոսեան Սահակ – Մեսրոպ Երգչախումբին 50 եւ Հ.Բ.Ը.Միութեան 150, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Միքայէլեան ե.պ. 110, Տիկին Զարուհի Բարադամեան ե.պ. 100, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մէրտիկեան Սահակ – Մեսրոպ Երգչ.ի 100, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Պէքճեան Սահակ – Մեսրոպ Երգչ.ի 100, Մինասեան եղբայրներ Սահակ – Մեսրոպ Երգչ.ի 100, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Եկ. Թաղ. ե.պ. 100, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Թորոսեան 100, Տէր եւ Տիկին Րաֆֆի Նազարեան 100, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Տօրումեան 100, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Սայապալեան 100, Տէր եւ Տիկին Տրդատ Տէր – Պօղոսեան 100, Հայ Աբեղայներու Միութիւն 100, Արամ Շէխիկեան Մաքս Գիլինճեանի Պաշտպան Ճանճ.ին 100, Յակոբ Փափազեան 100, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Թիւթիւնճեան 100, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Ազարեան «Ազատամարտ» Թերթին 100, Տէր եւ Տիկին Թոմմաս Համամճեան 50, Տիկին Նեկտար Մանասեան 50 Ֆ.:

× Ողբացեալ Սէյտիլյի Տաւուտեանի (Ծնեալ Կիւլպաթեան) մահուան առթիւ. Զարեհ Կիւլպաթեան դպրոցին 150, Այրի Տիկին Կիւլպաթեան Շաուլ ե.պ. 150, Այրի Տիկին Հուրիէթ Հաթապեան 100, Թախթալեան ընտ. 100 Ֆ.:

«ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պր. Յակոբ Գորամեան, մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր մօրաքրոջ՝ Աբջալոյս Էքմէքճեանի (Մարսէյլ):

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Յարութիւն Անանիկեանի յիշատակին, *Տրապիզոնի Հայր. Միութիւնը 100 Ֆ. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին:*

Optima Tours

Voyage Spécial ARMÉNIE

Au départ de LYON
DU 17 AU 30 JUILLET 1981
Renseignements et Inscriptions:
Maison de la Culture Arménienne de Décines
- *Mme. BARAVIAN (jusqu'à 16 h.)*
- *Mme. ANTABLIAN (de 16 à 18h.)*
15. Rue du 24 Avril 1915
69150 - DECINES
Tél.: 849. 42. 97

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ Կրթարանի Յանձնախումբը, կը հրաւիրէ աշակերտուհեան ծնողքները եւ հասարակութիւնը իր դպրոցի ամավերջի հանդէսին, Յունիս 20, Շաբաթ օր, կէսօրէ ետք ժամը 4–ին, Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մեծ սրահին մէջ.–

4, Rue KOMITAS

Մուտքը ազատ է:

———×———

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի Մխօրեայ Վարժարանի ամավերջի հանդէսը, կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15–ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Աշակերտուհեան կողմէ կը ներկայացուի՝ երգ, արտասանութիւն եւ տրամախօսութիւններ, ղեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Մայտա Կարապետեանի:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Պէլֆոնթէնի ամառուան արձակուրդները.–

ՅՈՒԼԻՍ.– Փարիզի խումբը՝ Յուլիս 4–էն Յուլիս 31:

ՅՈՒԼԻՍ.– Գաւառները՝ Յուլիս 11–էն Յուլիս 31:

ՕԳՈՍՏՈՍ.– Փարիզ եւ գաւառները միասին. Մեկնումը՝ Օգոստոս 1:
Վերադարձ՝ Օգոստոս 29:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

21 ՅՈՒՆԻՍ

1.– Ժամը 13–ին՝

Ընտանեկան ճաշ վարժարանի ծնողքներուն եւ բարեկամներուն:

2.– Ժամը 16–ին՝

Փակման հանդէս եւ մրցանակաբաշխութիւն:

3.– Գեղարուեստական բաժին.–

ա.– Վարժարանի քառաձայն երգչախումբ:

բ.– Արտասանութիւններ:

գ.– Նաւասարդ Պարախումբ:

Ծանօթ.– Ձաշի մասնակցիլ փափաքողները, հեռաձայնելով վարժարանին.– Հեռ.– 534·68·28

———×———

Collège Arménien SAMUEL-MOORAT

Fête de clôture de l'année scolaire
Le 21 Juin

1.- A 13 h.: Déjeuner familial des Parents et Amis du Collège.

2.- A 16 h.: Fête de clôture et distribution des prix.

3.- Partie artistique:

a) Chorale à 4 voix du Collège.

b) Récitations.

c) Ensemble choréographique NAVASART.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
17
MERCREDI
17 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.930 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.930

Բ. ՇՐՋԱՆԷՆ ԱՌԱՋ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ – ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ
ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

Ոչ մէկ նուէրը, Բ. շրջանին նախօրեակին: Ըստ հանրապետական աւանդութեան, կիրակի օր, կը մնայ ձախի մը այն թեկնածուն որ դէմքը կը դրաւ նուէր անցեալ կիրակի եւ ասոր հետեւանքն այն է որ համայնավար քանի մը պլուխներ «կ'իյնան» ինչպէս Շառլ Ֆիթերման, Փօլ Լօռան, Մաքսիմ Կրեմեց, Փիեռ Մօրօ, Փիէր Ժիւքէն եւ Ռոլան Լըրուա: Այս վեցն ալ ընկերվարական թեկնածուէն եօք կը հասնին եւ հակառակ իրենց հանգամանքին, ոչ Համայնավար կուսակցութիւնը «նուէր» ուղեց ընկերվարականներէն, ոչ ալ ասոնք (հակառակ Շըվէնըմանի փափաքին) առարկայ մը ըրին: Արդիւնքն այն պիտի ըլլայ, որ Համայնավար կուսակցութիւնը շուրջ 40 աթոռ պիտի կորսնցնէ Ազգ. ժողովին մէջ եւ 86–ի տեղ հազիւ կէսը պիտի կարենայ ապահովել: Այս «պատմական» հարուածը մէկ կողմէ եւ միւս «պատմական» յաղթանակը միւս կողմէ, կրնան անշուշտ «չհաշուել» Ընկերվարական կուսակցութիւնը, ինչ որ այնքան ալ փափաքելի չի նկատուիր: Արդարեւ, բոլորը մտահոգ են մէկ կուսակցութեան մը տիրապետութենէն, վասնզի, որքան ալ ժողովրդավար եւ հանրապետական ըլլայ մէկը, իշխանութիւնը փորձութիւն մըն է եւ կրնայ «աւելի»: Այս կէտին շուրջն է որ Ընկերվարականները եւ Նախագահ Միթերան չատ պիտի շուրջ պէտք է ըլլան:

X Համայնավար նահանջը պատճառ եղաւ երկուշաբթի օր, որ սակարանը «ինճաալը» մէկ կողմ դնէ: Ջոյլ ոսկին զգալապէս ինկաւ եւ Ֆրանքը ինքզինքը գտաւ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՎ

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ մէջ, Ֆրանսա բանաձեւ մը ներկայացուց գաղտագրելու համար ոչ թէ Իսրայէլը, այլ անոր ռազմական գործողութիւնը Իրաքի հիւլէական յանին վրայ: Կ'առաջարկէ նաեւ որ Իսրայէլ իր դրամով վերականգնէ ինչ որ քանդած է:

ՋԻՆԱՍՏԱՆի ծովեզերքէն քիչ մը անդին անոր հաշուոյն աշխատող ճափոնական ընկերութիւն մը քարիւղ գտած է: Ջինաստան, որ անցեալ տարի 8 միլիոն ճըն քարիւղ արտածած է ճափոն, տագնապի մէջ է ներկայիս, քանի որ իր ընդլայնուող ճարտարարուեստը աւելի քարիւղի պէտք ունի միշտ. միաժամանակ՝ Ջինաստան կը շարունակէ գոհացնել տարբերամի իր պէտքը՝ ճափոնին քարիւղ ծախելով:

ՄԷՕՋի նահանգին մէջ, ամբողջ ընտանիք մը, իրեն զօրավիգ ունենալով տեղացի բարեկամներ ալ «պատժական արշաւանք» մը ձեռնարկած է թուրքերու վրայ եւ մէկը սպաննած ու երեք հոգիներ ալ վիրաւորուած: Իլէթի մէջ է, որ բաւական «թեթեւ» հազուած քանի մը քոյրեր, 14–էն 20 տարեկան աղեւ լոգանք կ'առնեն երբ հանկէ կ'անցնին 4 – 5 թուրքեր, փայտահար, շրջանին մէջ: Ի՞նչ կը պատահի, աղջիկները կ'երթան իրենց հօրը պատմելու թէ թուրքերը «յարգանքի պակաս» ցոյց տուած են: Հայրը, քանի մը ուրիշ ընտանիքներով, զինուած ճամբայ կ'ելլեն: Գիտեն թէ ուր կը հաւաքուին թուրքերը, ու կը խուժեն, նախ կը քարկոծեն, ապա կը կրակեն, մէկ թուրք կը սպաննուի, երկու ուրիշներ կը վիրաւորուին երբ ոստիկանութիւնը կը փորձէ կրակողներուն տունը մտնել, ինք ալ կրակի կ'ենթարկուի ու մէկ ոստիկան կը վիրաւորուի: Ի վերջոյ վերտէօնի գործադուլ ու վարչապետ Պարլ Մուրուա կ'ըսէ թէ ոստիկանը պէտք է որ կը յայտնի մտնել ու ձերբակալել տալ յանցաւորները:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ՅՈՒՆԻՍ 11, ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ ԿԸ ՀԱԻԱՔՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԱՌՋԵԻ ՆԱԽԿԱՆ ՅՈՑՑԻ ԵՐԹԱԼԸ

Լուսանկարը՝ Փաթրիք Սամուէլեան

ԵՂԵՌՆԱՓՈՐՁԵՐԷՆ ԵՏՔ

ՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ ՈՒ ԳԻՐԵՐ

Առաջին առթիւ (Ճունիս 10–ին) հրատարակած էինք այն հեռագիրը զոր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ Վազգէն Ա. ղրկած էր Կաթ. Պատուիրակ Սեբաստիոյ Արք.ի Փարիզի երեք եղեռնափորձերուն առթիւ: Նոյնիսկ հեռագրեր ղրկած են Մեծի տանն Կիլիկիոյ Խորէն Ա. և Գարեգին Բ. Կաթողիկոսները եւ Երուսաղեմէն՝ Եղիշէ Պատրիարք:

Ֆրանսացի անձնաւորութեանց եւ զանազան օտար կազմակերպութեանց կարգին յիշենք՝ ԼԻԲԵՐԱ–ի հեռագիրը, ուր ցեղապաշտութեան դէմ Լիկայի հարաւային շրջանը իր վրդովումն յայտնելէ ետք, կը հաղորդէ որ կը մասնակցի ցոյցին, բայց Թաղապետական պատուիրանաւոր Հրէական Ազատական Միութիւնը (ռաբբի Կոպերնիկ), նամակով մը, Հ. Հ. Հ.–ի նախագահ եւ Փարիզի քահանայապետ Յակ Շիրաք, ցաւ կը յայտնէ որ անճնապէս չի կրնար մասնակցիլ ցոյցի բայց Թաղապետական պատուիրակութիւն մը որոշած է ղրկել: Վերջապէս, իրենց համակրանքը յայտնած են նաեւ երեսփոխան Կի Տիւքոլոնէ, Ֆրանսուա Ազանէ, Պանեէօյի քաղաքապետ՝ Անրի Ռավեռա, ընկերվարական կուսակցութիւնը (երկրորդ հեռագրով մը, առաջինը՝ Ալեք. Մանուկեան կեդրոնին եղեռնափորձին առթիւ, ղրկուած էր նոյն օրը «Յառաջ»ի խմբագրութեան եւ լոյս տեսած Մայիս 30/31–ի թիւին մէջ) եւլն.: Վրդովումի եւ համակրական հեռագրեր ղրկած են նաեւ Ֆրանսայի զանազան քաղաքներու եկեղեցիներու վարչութիւնները ու մշակութային կամ ազգային մարմինները:

×

ԲՈՂՈՔԻ ՅՈՑՑ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ կը հեռաձայնեն թէ երկուշաբթի, Ճունիս 15–ին, ժամը 18·30ին շուրջ 3000 հոգի հաւաքուած են Քանըպիէռ, Մռպիլներուն առջեւ Հայկ. Կազմակերպութեանց Կապի Կոմիտէին հրաւէրով: Իրենց մասնակցութիւնը բերած են տեղւոյն ընտրեալները, Ընկերվարական կուսակցութեան անդամներ, նախկին Նախարար Ժոզէֆ Քոմիթի: Տօղանցքը Սէն – Ֆէոէոլ փողոցէն անցնելով հասած է Նահանգապետարան, ուր խօսք առած է Փրոֆ. Ասատուրեան: Պատուիրակութիւն մը ընդունուած է Նահանգապետին գրասենեակին պետին կողմէ, որու յանձնուած է բանաձեւ մը, ուր ի մէջ այլոց դիմում կ'ըլլար որ հայկ. եկեղեցիներն ու հաստատութիւնները պաշտպանութեան տակ առնուին:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՅՈՒՆԻՍ 5 – 8)

ՔԱՐԱՆՁԱՒԱՅԻՆ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐՈՒ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

Հայ հնախոյզները աւարտած են ԺԲ. – ԺԳ. դարերու սահմանագծին տեղեկացած քարանձաւային բնակատեղիի պեղումները Սպիտակ քաղաքի մօտերը: Մասնագէտներու կարծիքով, միջնադարեան ճարտարապետութեան ինքնատիպ յուշարձաններէն մէկը հիացում կը պատճառէ իր չափերով եւ նոյն ատեն ճարտարապետական լուծումներու պարզութեամբ: Քարանձաւները փորուած են սանդուխի ձեւով, ձորի լանջին եւ իրարու միացած են քարէ աստիճաններով ու աւորերկրեայ անցքերով: Մեծ արուեստով ու վարպետութեամբ ճեւաւորուած են բնակարաններու ներքնամասը, յատկապէս կամարները, պատուհանները, դռներու շրջանակները: Բնակավայրը եղած է Շիրակը վրաց աշխարհի եւ հիւսիսային Կովկասի հետ կապող առեւտրական ճանապարհի խճեւանաւորներէն մէկը: Բնակավայրի արհեստագործութեան զարգացման մասին կը վկայեն ձուլման վառարանները, կաղապարները, որոնցմով զարդեր կը պատրաստէին: Բնակավայրը դիմացած է ԺԳ. դարու Մոնղոլներու արշաւանքին: Մեռելները թաղուած են եկեղեցւոյ մօտ գտնուող գերեզմանատուն: Անոնց հետ թաղուած են նաեւ զէնք, ամանեղէն, աշխատանքի գործիքներ, զարդեր: Քարանձաւային բնակավայրը գոյութիւն ունեցած է մինչեւ ԺԻ. դար: Զայն հետազօտող գիտնականները յանգած են այն եզրակացութեան, որ բնակավայրը մեծ նշանակութիւն ունի միջնադարեան Հայաստանի նիւթական մշակոյթի ուսումնասիրութեան համար:

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ռիւ Փիայի թերթավաճառին խանութը փակուած ըլլալով «Յառաջ»ը կը ծախուի՝
391, Rue des Pyrénées

ԱՀԱԲԵԿԶԱԿԱՆ ԱՐԱՐՔՆԵՐԷՆ ԵՏՔ՝

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳՆԵՐ

ԽՄԲ. – Ինչպէս գրած էինք մեր նախորդ թիւով, ստորեւ թուրք մամուլի կարգ մը արձագանգներ անցեալ շաբթուան դէպքերուն առթիւ. –

×

Անցեալ չաբաթ տեղի ունեցած ժընեւի մահափորձին եւ փարիզի Թրք. Օգային Գիծերու գրասենեակին դրաւումի դէպքերուն արձագանգները Թուրք մամուլի մէջ կը շարունակուին: Այդ առթիւ յայտնուած հակազդեցութիւնները, առաւել կամ նուազ, եթէ իբրեւ բանաձեւում մխայն կը մնան, խորքին մէջ սակայն, ոմանք (մանաւանդ՝ քանի մը «լուրջ» եւ «քաջ» գրողներ) արդէն փոխվրէժի կոչերը կ'ընեն եւ կը թելադրեն Թուրք իշխանութեանց՝ մահափորձերը փոխադարձել, այս կամ այն ձեւով (յիշեալ սպառնալիքները կը կատարուին անշուշտ՝ երկիմաստ լեզուով, ինչպէս հարկն է): Զոր օրինակ, «Թէրճիւման»ի սիւնակագիրներէն՝ Ռաուֆ Թամէր, չի վարանիր ըսելու թէ, այս վերջին դէպքերը, Թուրք իշխանութեանց կամ Թուրքերու կողմէ յետագային կատարուելիք փոխադարձ արարքներու համար՝ կրնան արդար պատրուակներ հանդիսանալ...

Այդ կարգին, Թուրքիոյ վարչապետը՝ Պիւլէնթ Ուլուսու, Զօրումի մէջ (Կեդր. Անատօլու) կատարած յատարարութեան մը ընթացքին, վերջին դէպքերու կապակցութեամբ՝ Հայերու անունը պաշտօնապէս առաջին անգամ ըլլալով յիշած եւ ըսած է. – Հայ ահաբեկիչները, իրենց եկեղեցիներուն մէջ ռումբեր պահեստելով՝ հակաթուրք բեմադրութիւններ կը պատրաստեն: Այդ բոլորին նպատակը՝ նման արարքներուն Թուրքիոյ դէմ դատապարտութիւնն է»:

Միւս կողմէն, «Հիւրրիյէթ»ի աշխատակիցներէն՝ Հիքմէթ Պիլ, վերջին դէպքերուն նուիրուած իր գրութեան մէջ (Ճունիս 13), Թուրք վարչապետին համամիտ կը գտնուի, եւ կը պնդէ որ՝ Փարիզի հայկ. եկեղեցիներուն եւ Ալեք Մանուկեան Մշակութային կեդրոնին մէջ ռումբերը՝ հայ ահաբեկիչներու կողմէ դրուած են: Եւ իր փաստարկութիւնը կը հիմնէ այն իրողութեան վրայ, թէ յիշեալ երեք եղեռնափորձերն ալ՝ առանց զոհ պատճառելու վերջ գտած են. եւ այս բոլոր բարեբախտ զուգադիպութիւնները, Հիքմէթ Պիլի համար՝ չատ զարմանալի են:

«Հայ ահաբեկիչները, – կը շարունակէ նոյն լրագրողը, Թուրք դիւանագէտներ սպաննելով, ոչ թէ միայն հանրութեան կարծիքը իրենց հետապնդած դատին նպաստ յեղափոխելու չեն յաջողած, այլ, ընդհակառակն՝ ընդհանուրին ատելութեան առարկայ դարձած են: Արդ, այս անգամ կը դիմեն նոր միջոցներու, այսինքն՝ իրենց եկեղեցիներուն մէջ իրենց իսկ ձեռքերով ռումբեր պահեստել, ու զանոնք Թրք. կարգ մը խմբակներու վրայ վերագրելով, Մերձաւորեան շրջանի մասնութիւն մը ըստեղծել, քրիստոնեայ աշխարհի գութին ու համակրանքը շահելու համար»:

×

Քաղաքական գետնի վրայ ալ, Թուրք Թերթերը՝ մանաւանդ, եւ Թուրք կառավարութիւնը՝ մասամբ, Ֆրանսական իշխանութիւնները ծայրայեղ հայասիրութեան, Թուլութեան եւ միակողմանի դիրքին համար զրպարտելով եւ որպէսզի նմանդէպքեր չկրկնուին հարկ եղած միջոցներու ձեռնարկումը կը պահանջեն, եւ այդ առնչութեամբ կը նախատեսեն Ֆրանսական կառավարութեան յուշագիր մըն ալ յանձնել:

ծրագիր, Տիկին Ծիրանի առ – ջինեան պատրաստած 1817 շնորհ միօրեայ դասերու մասին։ Շաբաթ 23–ին Ս. Հաղորդութեան մատու – ռի դիմաց, սահմանուած ժամուն հոգեւոր հովիւ Տ. Գաբրիէլ Արքե – պետ ատենաբան, Օրուան տեսակին վերաբերեալ «Ի՞նչ է մարդ» նիւթին շուրջ իր խոհերը յայտնելէ ետք, պիտի փոխանցէ աշակերտուհիներուն, որոնք ներկայ պիտի գտնուին ներքին սրահին մէջ։ Ներկայ պիտի գտնուին նաեւ Տիկնայք Ծ. Ս. Ազգ. Վարժարանի Տնտեսական Յանձնախումբին անդամուհիները։

Ներկայիս գործերու դադարման – պատճառով, Տիկնայք Ծ. Ս. Ազգ. Վարժարանի Տնտեսական Յանձնախումբին անդամուհիները, որոնք ամէն շաբաթ կը հաւաքուէին Ս. Աստուածածին Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Ընծայման սրահին մէջ, ստիպուած են ժամանակաւորապէս դադրեցնել իրենց ժողովները։ Ներկայ պիտի գտնուին նաեւ Տիկնայք Ծ. Ս. Ազգ. Վարժարանի Տնտեսական Յանձնախումբին անդամուհիները։

Ներկայիս գործերու դադարման – պատճառով, Տիկնայք Ծ. Ս. Ազգ. Վարժարանի Տնտեսական Յանձնախումբին անդամուհիները, որոնք ամէն շաբաթ կը հաւաքուէին Ս. Աստուածածին Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Ընծայման սրահին մէջ, ստիպուած են ժամանակաւորապէս դադրեցնել իրենց ժողովները։

Ներկայիս գործերու դադարման – պատճառով, Տիկնայք Ծ. Ս. Ազգ. Վարժարանի Տնտեսական Յանձնախումբին անդամուհիները, որոնք ամէն շաբաթ կը հաւաքուէին Ս. Աստուածածին Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Ընծայման սրահին մէջ, ստիպուած են ժամանակաւորապէս դադրեցնել իրենց ժողովները։ Ներկայ պիտի գտնուին նաեւ Տիկնայք Ծ. Ս. Ազգ. Վարժարանի Տնտեսական Յանձնախումբին անդամուհիները։

Ներկայիս գործերու դադարման – պատճառով, Տիկնայք Ծ. Ս. Ազգ. Վարժարանի Տնտեսական Յանձնախումբին անդամուհիները, որոնք ամէն շաբաթ կը հաւաքուէին Ս. Աստուածածին Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Ընծայման սրահին մէջ, ստիպուած են ժամանակաւորապէս դադրեցնել իրենց ժողովները։ Ներկայ պիտի գտնուին նաեւ Տիկնայք Ծ. Ս. Ազգ. Վարժարանի Տնտեսական Յանձնախումբին անդամուհիները։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Ա

Պրուսայի հայ գաղութը կազմուած է 1817 թուականին։ Ան ունի 23–25 ընտանիքներ, որոնք կը զբաղին առեւտուրով, արհեստներով եւ գիւղագործութեամբ։ Գաղութին մեծ մասը կը բնակի Օլիւմպիեան զբօսավայրին մօտ գտնուող Հայկ գիւղին մէջ։ Գիւղը ունի 1820 թուականին շինուած եկեղեցի մը, որ նուիրուած է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի անունին։ Եկեղեցին ունի նաեւ դպրոց մը, որ կը գործէ 1818 թուականէն ի վեր։ Ներկայիս դպրոցը կը հաճախեն 120 աշակերտներ։

Գաղութին ունեցած ամենամեծ դժբախտութիւնը եղաւ 1878 թուականի ապրիլ ամսուան մէջ տեղի ունեցած հրդեհը, որ գրեթէ ամբողջովին ոչնչացուց գիւղը։ Հրդեհէն ետք գաղութին մեծ մասը գաղթեց Պրուսայի ուրիշ գիւղեր, իսկ մնացեալները սկսան վերաշինել իրենց տուները։ Այսօր գիւղը ունի 180 տուն եւ 1200 բնակիչ։

Բ

Գաղութին ամենահին ընտանիքներէն է Գալուստեաններու ընտանիքը, որ կը զբաղի գիւղագործութեամբ։ Ընտանիքին գլուխը Յակոբ Գալուստեան է, 58 տարեկան։ Ան ունի 4 զաւակներ եւ 2 թոռնիկներ։ Յակոբ Գալուստեան ունի 12 հեկտար հող, որուն մեծ մասը կը ցանէ ցորեն եւ եգիպտացորեն։ Ունի նաեւ 3 կով, 2 եզ եւ 5 ոչխար։

Գ

Գալուստեաններու տունը կը գտնուի գիւղի հարաւային ծայրամասը։ Ան կառուցուած է 1879 թուականին, հրդեհէն ետք։ Տունը ունի 4 սենեակներ եւ խոհանոց մը։ Ընտանիքը կը բնակի միայն ամառ ամիսներուն, իսկ ձմեռը կ՚իջնայ Պրուսա քաղաքը, ուր ունին փոքր տուն մը։

Դ

Յակոբ Գալուստեան կ՚ըսէ. «Հողը մեզ կը կերակրէ, եթէ անոր հետ ազնիւ ենք։ Ամէն գարուն կը սկսինք նոյն աշխատանքով, նոյն հոգածութեամբ։ Ցորենը մեր գլխաւոր մթերքն է, իսկ եգիպտացորենը՝ կենդանիներուն համար»։

Ե

Գաղութին մէջ կան նաեւ արհեստաւորներ։ Անոնցմէ նշանաւոր է դերձակ Մարտիրոս Ասլանեան, որ 1905 թուականէն ի վեր կը կարէ գիւղացիներուն հագուստները։ Ան ունի 2 աշակերտներ եւ կը կարէ տարեկան մօտ 60 հագուստ։ Մարտիրոս Ասլանեան կ՚ըսէ, որ գործը դժուարացած է, որովհետեւ երիտասարդները կը նախընտրեն պատրաստի հագուստներ գնել։

Զ

Գիւղին մէջ կայ նաեւ փոքր խանութ մը, որ կը պատկանի Վարդան Մելքոնեանին։ Ան կը ծախէ հացահատիկ, շաքար, թէյ եւ տեղական արտադրանք։ Խանութը բացուած է ամէն օր, բացի կիրակի օրերէ։ Վարդան Մելքոնեան կ՚ըսէ, որ գիւղացիները շատ քիչ գումար ունին, եւ շատերը կը գնեն պարտքով։

Է

Գաղութին մէջ կան նաեւ 3 ջրաղացներ, որոնք կը գործեն ջուրի ուժով։ Ջրաղացները կը պատկանին Գալուստեան, Մելքոնեան եւ Պետրոսեան ընտանիքներուն։ Ջրաղացները կը գործեն միայն գարնան եւ ամրան, երբ գետը առատ ջուր ունի։

Ը

Գիւղին մէջ կայ նաեւ փոքր գրադարան մը, որ կը գտնուի եկեղեցւոյ կից սենեակի մը մէջ։ Գրադարանը ունի մօտ 400 գիրքեր, որոնք նուիրուած են գիւղացիներուն։ Գրադարանը կը բացուի միայն կիրակի օրերը, երբ գիւղացիները կը հաւաքուին եկեղեցի։

Թ

Գաղութին ունեցած ամենամեծ ձեռնարկը կը մնայ 1905 թուականի Ս. Խաչի տօնակատարութիւնը, երբ եկեղեցւոյ բակին մէջ հաւաքուեցան 1500 հոգի։ Այդ առիթով հրաւիրուած էին նաեւ հարեւան գիւղերու հայերը։ Տօնակատարութիւնը տեւեց 3 օր։

Ժ

Գաղութին ունեցած ամենամեծ դժբախտութիւնը եղաւ 1878 թուականի ապրիլ ամսուան մէջ տեղի ունեցած հրդեհը, որ գրեթէ ամբողջովին ոչնչացուց գիւղը։ Հրդեհէն ետք գաղութին մեծ մասը գաղթեց Պրուսայի ուրիշ գիւղեր, իսկ մնացեալները սկսան վերաշինել իրենց տուները։ Այսօր գիւղը ունի 180 տուն եւ 1200 բնակիչ։

ԿՅՍՀՀՅՈ ԳՅՂ

×

ԿՅՍՀՀՅՈ ԳՅՂ

×

ԿՅՍՀՀՅՈ ԳՅՂ

×

ԿՅՍՀՀՅՈ ԳՅՂ

×

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Գրքց՝ ՀՐԱՉ ՅԱՐԱՐԵԱՆ

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Ա

Պրուսայի հայ գաղութը կազմուած է 1817 թուականին։ Ան ունի 23–25 ընտանիքներ, որոնք կը զբաղին առեւտուրով, արհեստներով եւ գիւղագործութեամբ։ Գաղութին մեծ մասը կը բնակի Օլիւմպիեան զբօսավայրին մօտ գտնուող Հայկ գիւղին մէջ։ Գիւղը ունի 1820 թուականին շինուած եկեղեցի մը, որ նուիրուած է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի անունին։ Եկեղեցին ունի նաեւ դպրոց մը, որ կը գործէ 1818 թուականէն ի վեր։ Ներկայիս դպրոցը կը հաճախեն 120 աշակերտներ։

Գաղութին ունեցած ամենամեծ դժբախտութիւնը եղաւ 1878 թուականի ապրիլ ամսուան մէջ տեղի ունեցած հրդեհը, որ գրեթէ ամբողջովին ոչնչացուց գիւղը։ Հրդեհէն ետք գաղութին մեծ մասը գաղթեց Պրուսայի ուրիշ գիւղեր, իսկ մնացեալները սկսան վերաշինել իրենց տուները։ Այսօր գիւղը ունի 180 տուն եւ 1200 բնակիչ։

Բ

Գաղութին ամենահին ընտանիքներէն է Գալուստեաններու ընտանիքը, որ կը զբաղի գիւղագործութեամբ։ Ընտանիքին գլուխը Յակոբ Գալուստեան է, 58 տարեկան։ Ան ունի 4 զաւակներ եւ 2 թոռնիկներ։ Յակոբ Գալուստեան ունի 12 հեկտար հող, որուն մեծ մասը կը ցանէ ցորեն եւ եգիպտացորեն։ Ունի նաեւ 3 կով, 2 եզ եւ 5 ոչխար։

Գ

Գալուստեաններու տունը կը գտնուի գիւղի հարաւային ծայրամասը։ Ան կառուցուած է 1879 թուականին, հրդեհէն ետք։ Տունը ունի 4 սենեակներ եւ խոհանոց մը։ Ընտանիքը կը բնակի միայն ամառ ամիսներուն, իսկ ձմեռը կ՚իջնայ Պրուսա քաղաքը, ուր ունին փոքր տուն մը։

Դ

Յակոբ Գալուստեան կ՚ըսէ. «Հողը մեզ կը կերակրէ, եթէ անոր հետ ազնիւ ենք։ Ամէն գարուն կը սկսինք նոյն աշխատանքով, նոյն հոգածութեամբ։ Ցորենը մեր գլխաւոր մթերքն է, իսկ եգիպտացորենը՝ կենդանիներուն համար»։

Ե

Գաղութին մէջ կան նաեւ արհեստաւորներ։ Անոնցմէ նշանաւոր է դերձակ Մարտիրոս Ասլանեան, որ 1905 թուականէն ի վեր կը կարէ գիւղացիներուն հագուստները։ Ան ունի 2 աշակերտներ եւ կը կարէ տարեկան մօտ 60 հագուստ։ Մարտիրոս Ասլանեան կ՚ըսէ, որ գործը դժուարացած է, որովհետեւ երիտասարդները կը նախընտրեն պատրաստի հագուստներ գնել։

Զ

Գիւղին մէջ կայ նաեւ փոքր խանութ մը, որ կը պատկանի Վարդան Մելքոնեանին։ Ան կը ծախէ հացահատիկ, շաքար, թէյ եւ տեղական արտադրանք։ Խանութը բացուած է ամէն օր, բացի կիրակի օրերէ։ Վարդան Մելքոնեան կ՚ըսէ, որ գիւղացիները շատ քիչ գումար ունին, եւ շատերը կը գնեն պարտքով։

Է

Գաղութին մէջ կան նաեւ 3 ջրաղացներ, որոնք կը գործեն ջուրի ուժով։ Ջրաղացները կը պատկանին Գալուստեան, Մելքոնեան եւ Պետրոսեան ընտանիքներուն։ Ջրաղացները կը գործեն միայն գարնան եւ ամրան, երբ գետը առատ ջուր ունի։

Ը

Գիւղին մէջ կայ նաեւ փոքր գրադարան մը, որ կը գտնուի եկեղեցւոյ կից սենեակի մը մէջ։ Գրադարանը ունի մօտ 400 գիրքեր, որոնք նուիրուած են գիւղացիներուն։ Գրադարանը կը բացուի միայն կիրակի օրերը, երբ գիւղացիները կը հաւաքուին եկեղեցի։

Թ

Գաղութին ունեցած ամենամեծ ձեռնարկը կը մնայ 1905 թուականի Ս. Խաչի տօնակատարութիւնը, երբ եկեղեցւոյ բակին մէջ հաւաքուեցան 1500 հոգի։ Այդ առիթով հրաւիրուած էին նաեւ հարեւան գիւղերու հայերը։ Տօնակատարութիւնը տեւեց 3 օր։

ԹՐԹԵԼՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ԱՌՕՐԵԱՅԷՆ

—o—

Լենինականի մէջ, յատկապէս մինչեւ 1972, օրինազանցութեան արարքները, այսպէս ըսած յանցագործութիւնը նկատելի դարձած են անչափահասներու շրջանակներուն մէջ: Ասիկա մտահոգու թիւն պատճառած է: Պատկան մարմիններ հինգ-վեց տարի առաջ լրջօրէն քննութեան առած են այս հարցը: Նախ փորձած են ճշդել օրինազանցութեան հիմնական պատճառները: Առաջին բացատրութիւնն այն է եղած, թէ պատանիները, երիտասարդները հետաքրքրական զբաղումներ չունէին իրենց դասերէն, աշխատանքներէն եւք եւ արձակուրդի շրջանին:

Այս բացատրութիւնները տալէ եւք «Գարուն» ամսագրին թղթակիցին, Լենինականի Յարութիւնեան Կոմերիմմիութեան Լենինական Կոմիտէին առաջին քարտուղարը, ներկայացուցած է ձեռք առնուած միջոցներուն բնոյթը:

Փորը նկատուած է առաջին հիմնական դարմանը: Այսպէս է, որ բոլոր դպրոցներուն մէջ հաստատուած են առնագոյն խումբեր: Առանց թիւը, ներկայիս, հասած է 100 – 120–ի (իրենց դասերու պրոյեկտութեան մրցումներուն մասնակցող): Ձմրան եղանակին համար կազմակերպուած են տախտակի (հոքէյ) խումբեր, պատանիներու շրջանակին մէջ: Ասյալ մեծ հետաքրքրութիւն ձեռք բերած է:

Հետաքրքրական այլ պարագայ մը: Երբ Վարդանեանի փողոցին յայտնի դարձած, Լենինականի բոլոր անչափահասներն ալ ուզած են ծանրաբարձ դառնալ: Բակերուն, տուներուն մէջ օրերով սկսած են իրենց չինած ծանրաձողերով մարզուիլ: «Դա, ի հարկէ, գովելի էր, բայց միաժամանակ վտանգաւոր, որովհետեւ ծանրամարտը փուտպոլ չէ, եւ երեխաները կարող էին ակամայ հաշմել իրենց»: Ուրեմն բացուած է մասնագիտական դպրոց մը: Ներկայիս հոն յաճախողներուն թիւն է 500: Ասոր յորդած է թեթեւ աթլետիկի մասնագիտական դպրոցը, որուն մարզիկ – աշակերտները 5 – 6–րդ տեղերը ապահոված ու վերջերս համամիութենական մրցումներուն մէջ, 120 խումբերու մասնակցութեան ընթացքին: «Անխտիր բոլոր դպրոցներուն մէջ, 120 խումբերու մասնակցութեան ընթացքին: «Անխտիր բոլոր դպրոցներում գործում են բազմաթիւ խմբակներ, որոնց մասնակցում են երեսուն հազար պատանիներ՝ բաղաքի բնակչութեան մօտ 14 տոկոսը ... շեշտի ընկաւ անչափահասներուն շրջանում յանցագործութեան թիւը»:

Փորը կարեւոր ըլլալով հանդերձ, միակը չէ նկատուած առաջադրուած նպատակին իրագործումին մէջ: Բացուած են նկարներու, երաժիշտներու, քանդակագործներու մանկապիտական դպրոցներ, կազմակերպուած են նաեւ մրցոյթներ, ցուցահանդէսներ: Առանք լաւ արդիւնք տուած են:

Լ. Յարութիւնեան գոհունակութեամբ յայտարարած է, թէ ներկայիս Լենինականի մէջ կ'աշխատին եւ կը ստեղծա – գործեն 52 նկարիչներ եւ քանդակագործներ. ունին ցուցասրահ մը իրենց տրամադրութեան տակ: Դժբախտաբար, տեղւոյն ցուցահանդէսներուն ընթացքին նկարները չեն գնուիր, որուն հետեւան – քով ոմանք կը մեկնին այլուր:

Լենինականի մէջ 1976–ին հիմնուած է Արմինա մանկական երգչախումբ – նը – ւագախումբը, միշտ նոյն նպատակով, Խանդավառութիւնը տեւած է կարճ ժամանակ, որովհետեւ մշակոյթի նախա – րարութեան պատասխանատուները, հակառակ իրենց խոստումին, ահա հինգ տարիէ ի վեր ոչ մէկ նուագարան յանձնած են:

Կոմերիմմիութեան պատասխանատուին համար հարցական կը մնայ այն, որ մինչ Երեւանի, Լենինականի, Կիրովականի ճաշարաններուն խումբերը իրենց տրամադրութեան տակ ունին ամէնէն արդիական նուագարանները, անդին «երէխաների համար գործիքներ չգտնուեցին»:

Լեւոն Յարութիւնեանի վկայութեամբ, հինգ – վեց տարիներէ ի վեր կատարուած աշխատանքները իրենց դրական արդիւնքը տուած են: «Այսօր պատանիների ու անչափահասների շրջանում չափազանց բիչ է յանցագործութիւնը: Ներբանց օրը, ազատ ժամանակը անցնում է աւելի բովանդակալից, նպատակամղուած ու հետաքրքիր»:

×

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ

Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութիւնը, իր հերթական նիստերէն մէկը յատկացուցած է պատմական եւ մշակութային յուշարձաններուն պահպանութեան հարցին:

Հաստատած է, թէ կառավարութեան տուած որոշումին հիման վրայ, պատասխանատու մարմինները, այսինքն՝ պատմութեան – մշակութային յուշարձաններու պահպանութեան եւ օգտագործումին վարչութիւնը, մշակոյթի նախարարութիւնը, դիւաններու վարչութիւնը, Հայաստանի պատմական յուշարձաններու պահպանութեան ընկերակցութիւնը, հիմնական աշխատանքներ կատարած են օրէնքին սահմանումէն ասդին:

Ցիւատակենք գլխաւորները. – կը շարունակուի, եւ օր ըստ օրէ աւելի կատարելագործուած ձեւով կը ցուցակագրուին պատմական յուշարձանները: Արդէն ընդհանուր կերպով արձանագրուած են Երեւանի, Դիլիջանի, ինչպէս նաեւ Հանրապետութեան 16 շրջաններու ուսումնասիրութիւնները: Վերոյիշեալ քաղաքներուն եւ շրջաններուն մէջ արձանագրուած յուշարձաններուն թիւը եղած է 7·767: Նախապէս՝ 2·086 նկատուած էր:

Հանգամանօրէն կ'ուսումնասիրուի յուշարձաններուն այժմու վիճակը: Ասոր հիման վրայ կը կատարուին վերանորոգութեան եւ բարեկարգութեան աշխատանքները: Նիւթական եւ թեքնիք միջոցները կ'աւելնան:

Գերագոյն Խորհուրդի Նախագահութիւնը նկատած է միաժամանակ, որ նիւթական յատկացումները՝ վերանորոգութեանց աշխատանքներուն համար, լրիւ չեն օգտագործուիր: Ընդհատումներ տեղի կ'ունենան անհրաժեշտ նիւթերու հայթայթումին ճամբուն վրայ: Կարգ մը շրջաններու մէջ պատշաճ ուշադրութիւնը պակսի եւ, նոյնիսկ, յուշարձաններ կը փճանան: Համագործակցութեան պակասը նկատելի կը մնայ զանազան մարմիններուն միջեւ, վերանորոգութեանց եւ այլ բնոյթի աշխատանքներուն մէջ: Դեռ չէ մշակուած պատմութեան եւ մշակոյթի յուշարձաններուն օգտագործումին հարցերը:

Նախագահութիւնը անհրաժեշտ նկատուած որոշումներ տուած է:

ՔԱՂՀԱՆ

ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏԸ

ՄԻԼԱՆՈՅԻ ՄԷՋ

—o—

ՄԻԼԱՆՕ. – Կիրակի, Մայիս 24–ին, Միլանոյի Ս. Քառասուն Մանկանց եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 11–ին, յարատ Ս. Պատարագի, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ ի յիշատակ Աշխարհազօրեաց եւ Զօրավարաց որք կատարեցան ի Հերոսամարտի Սարդարապատի 1918 Ամին:

Ժամը 20·30–ին հրապարակային տօնակատարութիւն մը տեղի ունեցաւ Հայ Տան մէջ, մասնակցութեամբ ստուար հասարակութեան մը:

Ճակոբիկ Մանուկեան՝ օրուան պատշաճ, խօսքերէն, հակիրճ ներածական մը ընելէ եւք, խօսքը տուաւ Բժ. Մկրտիչ Մանուկեանի՝ որ պատմական անհերքելի տուեալներու եւ իրողութիւններու լոյսին տակ՝ Սարդարապատի Հերոսամարտին, Մայիս 28–ին, Հայաստանի անկախութեան հռչակումին եւ այդ կարճատեւ շրջանի եղելութիւններուն եւ իրագործումներուն առարկայական ամփոփ նկարագրութիւնը ըրաւ հայերէն:

«Անկախութեան յայտարարութիւնը Սարդարապատի յաղթանակին կարելի է վերագրել անուղղակի», ըսաւ Մկրտիչ Մանուկեան ու շարունակեց. «1918 Մայիս 28–ին անկախութեան հռչակումը ծըրագրի մը իրագործումը չէր՝ այլ պարագաներու բերում: Նորակազմ Հանրապետութեան կառավարութիւնը դաշնակցական գործիչներէ կազմուած էր, որովհետեւ նոյն մեծամասնութիւնը կար արդէն ազգային խորհուրդին մէջ: Դաշնակցութիւնը զանգուածի մը մեծամասնութիւնը կը ներկայացնէր ... Անկախութիւն նշանակեց ընկերվարական հի – մերու վրայ խարխուած վարչակարգ ... Ժամանակը նաեւ այն գարկը որ ստացաւ մշակութային զարգացման հարցը ... մեծագոյն ձեռնարկը՝ Երեւանի ներկայ համալսարանը՝ հիմնադրուած Ա– լեքսանդրապոլի մէջ: ... 1920 Օգոստ. 10–ին Սեւրի Դաշնագիրը կը ճանչնար Հայաստանի անկախութիւնը...: Իսկ Նոյեմբեր 29–ին՝ խորհրդայնացումը: Հարկ եղաւ կաթողիկոսական հայրապատուէր կոնդակ մը, 1968–ին, որպէսզի Մայիսեան ազգային ճակատագրական դոյամարտը, համազգային մեծարանքի արժանանայ»:

Ապա խօսք առնելով՝ Ալեքսան Ալեքսանեան իտալերէնով ըսաւ. «Սովետա – կանացման սկզբնական շրջաններուն որոշ սխալներ կամ յանցանքներ գործուեցան, որոնք սակայն, յետագային հատուցուեցան յառաջդիմութիւններով եւ իրագործումներով»: Նշեց կարգ մը հոգեմասերու վերակացումը Հայաստանին՝ անոր տարածութիւնը հասցնելով ներկայ 30·000 քառ. քիլոմեթրի. տնտեսութիւնը որ դէպի աւերածութեան էր դարձած արդիւնաբերական: Ելեկտրա – կանացում, մետաղագործութիւն, հանքային ճարտարարուեստ ,առուղագիտութիւն, ագռոմական, գիտահետազօտական կեդրոններ ձեւալն, յիշելու համար դէթ մի քանի երեսակները այն հսկայական յառաջդիմութեան որ վերջին 25 տարիներու ընթացքին մեծ թափով կ'ընդգրկէ:

Հուսկ՝ Սարգիս Քհնյ. Սարգիսեան շնորհակալական ու գնահատանքի խօսքը ուղղելէ եւք երիտասարդ բանախօսներուն՝ ըսաւ. «Աբեան մեծ գնով ստեղծածուեցաւ Հայաստանի անկախ հանրապետութիւնը ու անոր տրամաբանական շարունակութիւնը հանդիսացաւ այսօրուան խորհրդային Հայաստանը՝ նկատի ունենալով մեր ժողովուրդին թիւը եւ մեր աշխարհագրական դիրքը: Ուրիշ Սարդարապատ մըն ալ տեղի կ'ունենար երկրորդ Աշխարհամարտին՝ երբ հայ ժողովուրդը իր 300·000 երիտասարդ զաւակները զոհեց՝ օգնելու համար այն հզօր պետութեան որ մեզ պաշտպան կը կենայ: Ցետ այսորիկ վարենք իրատես քաղաքականութիւն՝ որպէսզի առաւել եւս բարգաւաճի մեր զեղեցիկ հայրենիքը»:

Հարկ է նաեւ գնահատանքի խօսք ըսել սիրելի Հրանտ Բամպակեանին իր կազմակերպչական գործունէութեան համար:

ԺԱՆ ԱՆՍԸՐԼԵԱՆ – ԱՐՄԵՆԻՑ

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ
ՁԱՓՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Սաքօն անհամբեր էր գեան անցնելու եւ Մարտիկին լուր հասցնելու, որ Շէյխ Քանի կամուրջը ժանտարմներով բըռնուած է: Մարտիկ, թերեւս չէր գիտեր, Սարի պինպաշիին բանակը երկու օր առաջ Գարափուռնար մտած էր: Սաքօ ինքն ալ կը զարմանար, որ տակաւին բանակը հասած չէր, որովհետեւ Գարափուռնարէն մինչեւ Պուրչխոլի եւ կամ Ձէյլալի հողը երկու օրուան ճամբայ է: Օհ, եթէ բանակը հասնի, այն ատեն Սպիտակ Ձիաւորը նոյնպէս հետ կը կորսուի նաեւ վարդապետը:

Անձրեւը չէր դադրեր: Ժանտարմները՝ սիկարէթ ծխելով ու գեան թքելով՝ տակաւին չէրքէզ աղջկան խօսքը կ'ընէին ու անտառէն հեռանալու միտք չունէին: Սաքօն ու Սարգիսը եթէ կրակ տային, անտարակոյս, տեղն ու տեղը պիտի կըբռնային սպաննել ժանտարմները: Հրացանաձգութեան պահուն Սաքօն կը վախնար, որ ուրիշ ժանտարմներ եւ կամ գոլամներ իշնէին անտառ ու իրենց դէմ ծը դժուարացնէին: Այո՛, այո՛, պէտք էր հեռանալ չուտով: Անձրեւի ու որոտի աղմուկէն ուզեցին օգտուիլ ու գրեթէ փորող տալով փորձեցին հեռանալ փոսէն ու կորսուիլ մութին մէջ: Եթէ ժանտարմներու հեռանալուն սպասէին, թերեւս լոյսի բռնուէին ու չկարենային Մարտիկին հասնիլ:

Երկու ֆէտայիներու չարժումին վրայ, ժանտարմները կարեցին իրենց ճայնները: Անոնցմէ մէկը յամառ կասկածով մը ոտքի ելաւ, զէնքը ձեռքին:

– Վալլահի, Աքարը, էս խչրտոցը գէլի բան չէ, անտառին մէջ թշնամի պահուած է: Ինոնք են, էնոնք,– ըսաւ ոտքի ելլող ժանտարմը եւ ուզղակի խչրտոցին կողմը քալեց:

Համբերելը այլեւս վտանգաւոր էր, մանաւանդ որ ժանտարմը ուղղակի իրենց վրայ կու գար: Սաքօն, խոշոր աւլիքի մը ահաւորութեամբ, թաքստոցէն յարձակեցաւ ժանտարմին վրայ ու բըռնեց անոր կոկորդէն: Ժանտարմը հազիւ խեղդուկ ճայն մը ձգեց. այնքան անակընկալի եկած էր, որ կարծես անտառի մթութիւնը էժտահարի մը պէս սեղմած էր կոկորդը:

Ծառին տակ պատսպարուող ժանտարմները, երբ լսեցին խեղդուկ ճայնը, անմիջապէս զէնքերուն հասան: Սաքօն կ'ուզեր նոյնիսկ առիթ չտալ հրացանաձգութեան եւ սուրով մը յարձակիլ անոնց վրայ: Ձեռքը սուրին տանելու չարժումին մէջ էր, երբ հրացանի զնդակ մը մուրթը ճեղքելով իրենց վրայէն անցաւ: Սաքօն ու Սարգիսը փոսին մէջ մտան ու կրակ բացին: Հրացաններու յանկարծական ճայներէն ձիերը չփոթեցան եւ փըչեցին փուացնելով ինկան անտառի մը թութեան մէջ:

Երկու ժանտարմներ, խոշոր ծառին եւտեւ դիրք բռնած, կը չարունակէին կրակել հրացաններու ճայնին ուղղութեամբ: Սաքօն կ'ուզէր, որ սուրի հարուածի մը պէս արագ անցնէր կռիւը: Փոխեց իր դիրքը՝ նեղը ձգելու համար ծառին ետեւ դիրք բռնած երկու ժանտարմները, որոնք իրաւ նեղն ինկած՝ փախուստ տուին: Այդ փախուստի պահուն, դեռին չըլուեցաւ ժանտարմներէն մէկը:

– Ոտք վերցուր, Սարգիս,– ճայն տըւաւ Սաքօն,– եթէ չաճապարենք՝ դուր ծերնիս գէշ է:

Սաքօն ապահեց որ Սարգիսը իր ճայնին կողմը դար:

– Շուտ ըրէ, Սարգիս, չըլլա՞յ որ չարուխիդ կապերը կը կապես:

– Սաքօ, Սաքօ...

Սարգիսի ճայնին մէջ բան մը կար: Սաքօն տժգունած՝ Սարգիսի մօտ հասաւ:

– Ի՞նչ եղաւ, Սաքօ, չեմ կրնար ելլել. կիւլլէն չէն տեղիս դպած է:

Սարգիսը վիրաւորուած էր: Այո՛, այո՛, այս անգամ աւելի չատ թուով ժանտարմներ պիտի հասնէին անտառը:

– Բան չկայ, Սարգիս. երեխայ մի՛ ըլլար, կրնայ ըլլալ որ կիւլլէն չըզ ըրեր անցեր է,– ըսաւ Սաքօն ու աշխատեցաւ ոտքի հանել Սարգիսը:

(Շար.– 338)

ՅԱՐԳԱՆՔ ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒՆ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Ֆըրանսայի Շրջ. Վարիչ Մարմինը եւ Փարիզի «Նաղարբէկ» Երիտ. Մանուճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կու տան՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 21–ԻՆ

Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ.–

15, Ռիւ Ժան – Կուժոն

1915 Յունիս 15–ին Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղանով նահատակուած Հնչակեան 20 անմահ հերոս – ներու յիշատակին:

Նոյն օրը, ժամը 13·30–ին՝ Հոգեճաշ Օփէրա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ.–

80, Ռիւ Լաֆայէթ

Պատշաճ յայտագիր – Յարգանքի ուղերձներ – Երգ եւ արտասանութիւն:

Ճաշագին՝ 60 Ֆ.:

Տեղերը ահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի նախապէս ապահովել, հեռաձայնելով.– 606· 81· 95

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան 1981 – 1982 տարեշրջանի կրթաթոշակներու թեկնածու ներկայանալ փափաքող ուսանողներէն կը խնդրուի դը – րաւոր կերպով դիմել Միութեան կեդրոնատեղիին:

Թեկնածուներէն կը խնդրուի գրաւոր կերպով դիմել, ստանալու համար հարցարանները՝

Միջեւ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 15

LES ANCIENS DU LYCEE GUETRONAGAN

32, Rue de Trévise - 75009 Paris

×

LOTERIE

Կազմակերպած է վիճակահանութիւն մը, որուն հասոյթը պիտի յատկացուի Միութեան կրթաթոշակի պիւտճէին:

Իմքնաշարժ մը՝

RENAULT 5 - GTL

Վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ Միութեան տարեկան պարահանդէսի գիշերը՝ Հոկտեմբեր 24–ին:

ԸՆԴՕՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.– Կապ. Խաչի Լիոնի վարչութիւնը ի պատիւ իր նախկին եւ տարեց ընկերուհիներուն կը կազմակերպէ փոքրիկ ընդունելութիւն մը Շաբաթ, Յունիս 20, կէսօրէ վերջ ժամը 3–ին Ազգ. Տան սրահը, պատուելու զիրենք իրենց տարիներու աշխատանքին համար:

Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգնութեան Մարմնի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ի նպաստ՝ Հայկ. վարժարաններու

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 6–ԻՆ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի օր, Յունիս 21–ին Տօն է՝

Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10–ին հանդիսաւոր Պատարագ կը մատուցուի:

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մանուկներ «Մաղթանք վասն Ս. Էջ – միածնի»:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը, մասնակցելու Պատարագին եւ աղօթելու՝ վասն անատանութեան Հայաստեանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ:

×

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի Յունիս 21 տօն է Կաթողիկէ Էջմիածնի:

Այս առթիւ Լիոնի Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի բազմաձայն պատարագ: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՆՈՐՎԱՆ ՎՐԴ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի «մաղթանք վասն Ս. Էջմիածնի»:

Բազմաձայն երգեցողութիւնը կը կատարէ Եկեղեցւոյ Կոմիտաս Երգչախումբը, առաջնորդութեամբ՝ Յովհաննէս Պէրպէրեանի:

Ecole St. Grégoire de Nareg

AVIS IMPORTANTS

— Les inscriptions à l'Ecole St. Grégoire de Nareg sont dès maintenant ouvertes pour l'Année Scolaire 1981-1982.

— Le Dimanche, 28 Juin, La Fête Champêtre Annuelle de la Paroisse Arménienne Catholique de Lyon se déroulera dans le parc de l'Ecole St. Grégoire de Nareg.

— La Colonie de vacances aura lieu en Italie, du 13 Juillet au 3 Août. Elle s'adresse aux garçons de 7 à 14 ans.

Pour tous renseignements s'adresser au Père ZABARIAN.-

38, Route de Collonges

69450 - St. Cyr au Mont d'Or

Tél.: (7) 847. 28. 65

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԻՒՔՖԱՆՖ–ի եւ ԺԱՖ–ի Ի ՆՊԱՍՏ

ՄԵԾ ՔԷՐՄԷՍ

Շաբաթ եւ կիրակի, 20 եւ 21 Յունիս ժամը 10·30էն մինչեւ 20, առանց դադարի

Համեղի անակնկալներ, պատրաստ հագուստներ, յուշանուէրներ, գիրքեր եւ ուրիշներ:

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS

(Métro: République)

TRANSTOURS

ORGANISE PLUSIEURS VOYAGES POUR L'ANNEE 1981
AVEC LES MEILLEURES CONDITIONS ET DES PRIX IMBATTABLES.
Hôtel COSMOS à MOSCOU et Hôtel ARMENIA à EREVAN 1e classe

De PARIS:

du 5 Août au 20 Août — Prix: 4400 F.

3 Sept. au 18 Sept. — Prix: 4400 F.

du 5 Oct. au 20 Oct. — Prix: 3800 F.

De MARSEILLE:

— 1e Voyage: du 1 Août au 14 Août

— 2e Voyage: du 5 au 18 Septembre — 3e Voyage: du 3 au 16 Octobre

○ PARIS — MR. OUNDJIAN: 25, Rue d'Argenteuil, 75001. Tél.: 261.58.28
Mercredi et Vendredi: de 14 à 18 h.

○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55

○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin

○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ASSOCIATION
DES SCOUTS ARMENIENS DE LYON

Grand Fête Champêtre
Scoute

Sous la Présidence du:
Dr. K. MEZADOURIAN

10e ANNIVERSAIRE DE LA REGION

Dimanche, 21 Juin, de 10 h. à 20 h. 30
au Clos Monderoux à BEYNOST

- *Jeux pour Petits et Grands*
- *Buvette, Buffet à l'arménienne.*
- *Ambiance arménienne avec Orchestre.*

TOMBOLA: 1 Voyage aux BALEARES
Velo demi-course, Polaroïd, Barbecue, Duvets, etc...

– Մ Ա Դ –

ՍԻՆ – ՌԱՖԱՅԷԼԻ ՀԱՆԳԱՍՏԵԱՆ ՏՈՒՆԸ ՄՏՆԵԼ ՓԱՓԱՔՈՂ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒ ԽՆԴՐԱՆՔՆԵՐԸ ՔՆՆԵԼՈՒ ՆՊԱՏԱԿԱՒ, ՏՆՕՐԷՆՈՒՀԻ՝ ՏԻԿԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՍՈՐՈՒԱՆ ՆԸ – ՀԱՆԱԿՈՒԱԾ ՕՐԵՐԸ ԺԱՄԸ 15 – 18Ի ՄԻՋԵՒ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ.–

30 Յունիսին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 24–ԻՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Վարչութիւնը, չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, ողբ. Վռամշապուհ Ճնտիկեանի մահուան առթիւ.– Ողբացեալին զաւակը՝ Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ճնտիկեան ե.պ. 200, Սահակ – Մեսրոպ Երգչ.ին 200, Հ.Բ.Ը. Միութեան 200, եկ. դպրոցին 200, Սէն–Ռաֆայէլի Ծերանոցին 200, Տէր եւ Տիկին Գասպար Աբապիկեան ե.պ. 200, Սահակ – Մեսրոպ Երգչ.ին 200, Հ.Բ.Ը. Միութեան 200, եկ. դպրոցին 200, Սէն–Ռաֆայէլի Ծերանոցին 200, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Մինասեան ե.պ. 100, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մինասեան Սահակ – Մեսրոպ Երգչ.ին 100, Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Մինասեան Սահակ – Մեսրոպ Երգչ.ին 50, Վարուժան Պօղաճեան ե.պ. 200, Տէր եւ Տիկին Տաքարեան 100, Յովհաննէս Վարժապետեան 100, Տէր եւ Տիկին Մարգարեան 50, Տէր եւ Տիկին Նաճարեան 50, Տէր եւ Տիկին Պօղոսեան 200, Տէր եւ Տիկին Ժամկոչեան 100, Տէր եւ Տիկին Բալամուտեան 100, Տէր եւ Տիկին Մարիքեան 100, Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Պօղեան ե.պ. 100, Սահակ – Մեսրոպ Երգչ.ին 100, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Պօղեան Մաքս Գիլինճեանի Պաշտպան. Ճանճ.ին 200, Մուրատ – Ռափայէլեանի նախկին սաներ եկ. դպրոցին 250, Փարիզի Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ.ին 250, Պր. Կիրակոսեան ԺԱՖ–ին 100, Տէր եւ Տիկին Պօղոս Ահարոնեան ե.պ. 100, Գիլինճեանի Պաշտ. Ճանճ.ին 100, Տէր եւ Տիկին Ց. Տէրիքճեան ե.պ. 100, Գիլինճեանի Պաշտ. Ճանճ.ին 100, Տէր եւ Տիկին Հրաչեան Փարիզի Մխիթարեան Վարժ.ին 100, Յակոբ Կիւրճեան ե.պ. 50 Ֆ.:

×

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցւոյ Վարչ.ը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.– Տէր եւ Տիկին Գ. Սմսարեան 250, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Տօնիկեան 100, Տէր եւ Իշխանեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Ցորեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Աչըք, Տիկին Սալմասեան 50–ական Ֆ.:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ Կրթարանի Յանձնախումբը, կը հրաւիրէ աշակերտութեան ծնողքները եւ հասարակութիւնը իր դպրոցի ամավերջի հանդէսին, Յունիս 20, Շաբաթ օր, կէսօրէ եաք ժամը 4–ին, Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մեծ սրահին մէջ.–

4, Rue KOMITAS

Մուտքը ազատ է:

×

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Պոմոնի Միօրեայ Վարժարանի ամավերջի հանդէսը, կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15–ին, տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Աշակերտութեան կողմէ կը ներկայացուի՝ երգ, արտասանութիւն եւ տրամախօսութիւններ, ղեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Մայոա Կարապետեանի:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

21 ՅՈՒՆԻՍ

1.– *Ժամը 13–ին՝*

Ընտանեկան ճաշ Վարժարանի ծնողքներուն եւ բարեկամներուն:

2.– *Ժամը 16–ին՝*

Փակման հանդէս եւ մրցանակաբաշխութիւն:

3.– *Գեղարուեստական բաժին.–*

ա.– Վարժարանի քառաձայն երգչախումբ:

բ.– Արտասանութիւններ:

գ.– Նաւասարդ Պարախումբ:

Ծնող.– Ձաշի մասնակցիլ փափաքողները կը խնդրուի ապահովել սեղանները, հեռաձայնելով Վարժարանին.– Հեռ.– 534· 68· 28

×

Collège Arménien SAMUEL-MOORAT

Fête de clôture de l'année scolaire
Le 21 Juin

1.- A 13 h.: Déjeuner familial des Parents et Amis du Collège.

2.- A 16 h.: Fête de clôture et distribution des prix.

3.- Partie artistique:

a) Chorale à 4 voix du Collège.

b) Récitations.

c) Ensemble choréographique NAVASART.

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

15, Rue du 24 Avril — DECINES

Conférencier:

Le Père KEVORK ZABARIAN

«L'EGLISE ARMENIENNE CATHOLIQUE»

Sa Hiérarchie - Son Organisation - Ses Activités.

Samedi, 20 Juin, à 20 h. 30

Հայր Գէորգ Զապարեան կը խօսի՝ «Հայ Կաթողիկէ Եկեղեցին, իր նուիրապետութիւնը, կազմակերպութիւնը եւ Գործունէութիւնը» նիւթին շուրջ:

Մուտքը ազատ է:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՁԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԲՈՒՒԶԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՁԱՆԱԶԱՆ ԲՈՒՂԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՒՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԲՈՒՂԵՔ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI, DE 14 à 18 h. 30 SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԳԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ, ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30 ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
18
JEUDI
18 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.931

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.931

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ՝

ԻՆՉ Կ'ԸՍԷ ԷՎՐԷՆ

—o—

Առջի օր անդրադարձած էինք զօրավար Էվրէնի արտասանած ճառին այն մասին, որ կը վերաբերէր Հայերուն: Ցիշենք սակայն թէ Թուրքիոյ Պետութեան ղեկավարը խօսեցաւ զլխաւորաբար երեսփոխանական ընտրութեանց մասին, չեշտելու համար թէ քաղաքական կուսակցութեանց նախկին ղեկավարները պիտի չկարենան ներկայանալ ընտրութեանց՝ «Անոնք, ըսաւ Էվրէն, ոչ Սահմանադրական ժողովին, ոչ ալ Ազգային Մեծ Ժողովին մէջ տեղ պիտի ունենան», յայտնելով թէ իր զլխաւոր թիրախները են՝ Տէմիրէլ եւ Էճեվիտ, որոնք կը չանան «միջազգային կարծիքը զօրակոչի ենթարկել ներկայ իշխանութեան դէմ, մինչ տարիներով իրենք հանդիսատես վարուած են երբ երկիրը դէպի անդունդ կ'երթար: Պիտի լուծենք երկրին հարցերը, ապա՝ մեր զօրանոցները կը վերադառնանք: Որպէս զի նուազ, ոչ մէկ նպատակ ունինք, յաւիտենապէս իշխանութեան գլուխը մնալու»:

X Գունիամին Երզմազ, տասնապետ Բրքական բանակին մէջ, 18 տարի բանտարկութեան դատապարտուած է զին-ուրական առեանի մը կողմէ: Իրեն դէմ եղած ամբաստանութիւնն այն է որ 1979 նոյեմբերին օդնած է Մէհմէտ Ալի Ազճայի (Պապին դէմ մահափորձին հեղինակը) որ բանտէն փախի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ Արտաքին նախարար Ալեքսաւոր Հէյկ կը զանուի Փէքինի մէջ, ուր յայտարարած է որ Չինաստանի զէնք պիտի հայթայթէ Ամերիկա, բան մը՝ որ չէ պատահած 1948-էն ի վեր: Հէյկի հաղորդակցութիւնը չըսաւ թէ զէնքերը պիտի հայթայթուին ձրի՞, թէ ծախուին: Մախաւելու պարագային նոյնքան մեծ ազդեցութիւն չունենար որ չտալը, քանի որ Չինաստանի տարածքը չատ քիչ է: Հէյկ կ'ընդգծէ թէ տակաւին յստակ չէ թէ Չինաստան ինչ զէնքեր պիտի ուզէ ունենալ, — այդ պիտի որոշուի գալ ամիս, երբ Լիու Հուա Ցինկ-ի գլխաւորած պատուիրակութիւնը պիտի գայ Ամերիկա՝ զէնքի «շոփինկ» ընելու համար: Անշուշտ այս առիթով կանչուեցաւ Չի-նաստան, Որհ. Միութեան դէմ անուղղակի սպառնալիք մըն է:

ՆԱՄԱԳԱՅ ՌԵԿԸՆ, մամլոյ ասուլիսի ընթացքին, պաշտպանեց Իսրայէլի յարձակումը՝ իրաքեան աթոմական կայանին դէմ: Ընդգծելով իր կարծիքը, թէ վերջոյ Իսրայէլ փոքր երկիր մըն է, զրպարտուած թշնամի երկիրներով եւ միշտ պաշտպանողական դիրքի վրայ, Ռեկըն մատնանշած է որ Իրաք երբեք կանոնաւոր յարաբերութիւններ չէ ունեցած Իսրայէլի հետ, ոչ ալ զայն ճանչցած՝ իբրեւ պետութիւն, — (ինչ որ չեն ըրած միւս Արաբ պետութիւնները ալ, բացի Սատաթեան Եգիպտոսէն): Ակնարկելով Սուրիա — Ամերիկա — Իսրայէլ բանակցութիւններուն հաւանական ձախողութեանց ալ, Ռեկըն մերժած է Իսրայէլը դատապարտել ու նախընտրած է ըսել որ այս բոլոր դէպքերը կրկին կ'ընդգծեն թէ խաղաղութիւնը չատ կարեւոր է Մ.Իլլին Արեւելքի մէջ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ լարուած վիճակը կը շարունակուի: Համայնավար կուսակցութիւնը պաշտօնապէս արտաքսած է 245 չարքաշիններ՝ բոլորն ալ պաշտօնեաներ նախկին կառավարութեան մէջ: Մեղադրուած են իբր պատասխանատուներ՝ տնտեսական ու քաղաքական մարզերու մէջ պատահած ձախողութեանց: 1437 ուրիշներ կը հարցաքննուին, անոնք ալ կասկածի տակ են իբրեւ անձեր՝ որոնք իրենց պաշտօնական հանգամանքը զոր ծածած են, անձնական շահեր հետապնդելու համար: Մինչ բարեփոխումներ փափաքող Համայնավար կուսակցութիւնը այսպէս կը յարձակի իր ստալինեան մեծ մարտկոցին վրայ, անոնք հակայարձակում կազմակերպած են, — դրդռումներ, որոնց վերջնական նպատակը միշտ նո՛յն է, այսինքն՝ պատրուակ հայթայթել Որհ. Միութեան, դրամական ներխուժումի մը համար: Արդարեւ Քաթօուիցէ քաղաքին երկաթուղային կայանին մէջ եղած է «ինքնաբուխ» ցոյց մը, որուն ընթացքին երիտասարդ մը Սոլիտարիթէէի չարաթաթերը մէկ ձեռքը, սկսած է երգել Լեհաստանի ազգային քայլերգը, — այս երկուքը կը մատնանշուին իբր հակա — Սովետ արարքներ, բայց Սոլիտարիթէէի բանբերը կը յայտարարէ որ ցոյցը կազմակերպուած դրդռում էր, մասնակիցները՝ դինուվներ եւ վարձկան «հիփիի»ներ:

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓրԷՍ ՅՈՒՆԻՍ 9 – 15)

ԱՐՄԷՆ ՋԻԳԱՐԽԱՆԵԱՆԻ ԵՒ ՇԱՒԱՐՇ ԱԶՆԱՒՈՒՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ «ԹԵՀՐԱՆ – 43» ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻՆ

Որհ. Միութեան, Զուիցերիոյ եւ Ֆրանսայի չարժարուեստագէտները պատրաստած են «Թեհրան – 43» չարժանկարը, որ կը ներկայացնէ այն մահափորձը, զոր ծրագրած են Հիտլերականները 1943-ին Թեհրան հաւաքուած Ստալինի, Ռուզվէլթի եւ Զըրչիլի դէմ: Շարժանկարի հերոսները կը զործեն Փարիզի, Լոնտոնի, Նիւ – Եորքի եւ աշխարհի այլ քաղաքներու փողոցներու մէջ: Բեմադիրներն են Ալեքսանդր Ալով եւ Վլադիմիր Նաումով: Մարդասպան Մաքս Ռիչարի դերը ստանձնած է Արմէն Ջիգարխանեան: Շարժանկարին երգը կը մեկնաբանէ Շաւարշ Ազնաւուր:

×

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԿՈՑԹ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանի Գրողներու Տունը տեղի ունեցած է երեկոյթ մը, նուիրուած Անդրանիկ Անդրէասեանի, (Մխայեալ – Նահանգներէն) իր ծննդեան 70-ամեակին առթիւ: Բացումը կատարած է Մկրտիչ Սարգսեան: Ճոթելեարին հանրային ու մշակութային գործունէութիւնը ներկայացուցած է Գեղամ Սեւան: Խօսք առած են Վահագն Դաւթեան, Մարօ Մարգար եան, Ստեփան Թօփչեան, Ստեփան Կուրտիկեան եւ Շաքէ Վարսեան: Վարդվէտ Համազասպեան, ի գնահատութիւն Ա. Անդրէասեանի ծառայութիւններուն, անոր յանձնած է Սփիւռքահայութեան հետ Մշակութային Կապի Կոմիտէի պատուոյ դիրը: Երեկոյթը վերջ զտած է յորելեարի չնորհակալութեան խօսքերով:

×

100 ՀԱԶԱՐ ԵՐԱԽԱՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԻՈՆԵՐԱԿԱՆ ՃԱՄԲԱՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Դարձեալ մանկական խինդ ու ծիծաղով լեցուած են Մարմարիկի կանանչ հովիտը, Ծաղկաձորի զովասուն բացատները, Զանգեզուրի եւ Լոռիի կախարդական անկիւնները: Այս ամառ Հայաստանի մօտ հարիւր պիոներական ճամբարներու եւ մանկական առողջարաններու մէջ իրենց արձակուրդը կ'անցընեն 100 հազար երախաներ: Նոր ճամբարները բացուած են Սեւանի ափին, Ծաղկաձոր, Հանքաւան եւ այլուր: Պիոներական ճամբարները նաեւ «ամառնային դպրոցներ» են, ուր երախաները կը հարստացնեն իրենց գիտելիքները եւ կը ծանօթանան բնաշխարհի զաղտնիքներուն: Հայաստանի պիոներական ճամբարներուն մէջ արձակուրդի կ'երթան նաեւ 200-է աւելի երախաներ Ֆրանսայէն, Քանատա-յէն, Միացեալ – Նահանգներէն, Լիբանանէն ու Սուրիայէն:

×

ՀԱՑ ԵՐԱԹԻՇՏԻՆ ՕՓԵՐԱՆ ԿԻԵՒԻ ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՑ

Կիեւի Պետական Ֆիլհարմոնիայի դահլիճին մէջ ներկայացուած է Եդուարդ Սաղոյեանի «Մարիա Վոլկոնսկայա» օփերան, «Գարմոնիա» սենեկային համոյթի մասնակցութեամբ: Գլխաւոր հերոսուհիի կերպարը մարմնաւորած է Երեւանի Օփերայի մեներգչուհի Էլլադա Զախոյեան:

×

ՍԱՑԱԹ ՆՈՎԱՑԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ՎԱՐԴԱՏՕՆ ԹԻՓԼԻՍԻ ՄԷՋ

Ըստ աւանդութեան, Մայիսի վերջին կիրակին, Թիֆլիսի մէջ տեղի ունեցած է Սայաթ – Նովայի նուիրուած վարդատօնը՝ բանաստեղծին զամբարանին առջեւ: Ներկայ եղած են Երեւանէն, Լենինականէն, Կիրովականէն, Ալավերդիէն, Իջեւանէն, Հրազդանէն եւ այլ վայրեր – ներէ եկած ներկայացուցիչներ, զրողներ, գիտնականներ, որոնք կարմիր վարդեր զրած են աչուղին չիրմին: Հատիկ-քոյթին բացումը կատարած է Վրաստանի Գրողներու Միութեան վարչութեան քարտուղար Կէորկի Ցիցիշվիլի: Միութեան նախագահը՝ Նոդար Դումբաձէ, խօսք առնելով ի մէջ այլոց ըսած է. «Գիրըթէ երեք դար առաջ Սայաթ – Նովա, սազը ձեռքը, բարձրանալով Նարիղալայի ամէնէն բարձր աշտարակը, իր ձայնը հնչեցուց արեւելքէն արեւմուտք, Սեւ ծովէն մինչեւ Կասպից ծով եւ երեք լեզուով երգեց: Այդ օրուընէ գրեթէ երեք հարիւր տարի անցած է, սակայն տակաւին ոչ միայն չէ կորուած Սայաթ – Նովայի քամանչայի լարը, այլեւ օրըստօրէ աւելի հուժկու, աւելի պայծառ կը դառնայ անոր երգը: Անիկա սաւառնած-անցած է կովկասի ճիւնածածկ գագաթէ – ներէն եւ այժմ ամբողջ աշխարհին մէջ չկայ ժողովուրդ մը, որ չգիտնայ թէ ով է Սայաթ Նովա, ինչ գին ու արժէք ունի անոր ոսկէ սազը ... Թող օրհնուի այն ազգն ու հողը, որ այսպիսի զաւակ սնած ու նուիրած է աշխարհին»: Խօսք առած են նաեւ Վարդգէս Պետրոսեան, Գէորգ Էմին, Հրաչեայ Ճովհաննիսեան եւ Վախթանգ Գորգանելի: Ապա Վրաս – տանէն եւ Հայաստանէն խումբեր մեկնաբանած են Սայաթ Նովայի երգերը:

×

ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՏԱՍԸ ԼԱՒԱԳՈՑՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՇԱՐՔԻՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԿՈՒ ԿԱՌՈՑՑՆԵՐ

«Որհ. Միութեան Ճարտարապետուհի – թիւնը» ամսագրի հարցարաններու պատասխաններուն մէջ նշուած է, թէ վերջին տարիները Որհ. Միութեան մէջ ստեղծուած ճարտարապետական ամէնէն հետաքրքրական գործը Հայաստանի ազգագրական թանգարանն է, որ կառուցուած է Սարգարապատի համադրութիւն մէջ (ճարտարապետը՝ Ռաֆայէլ Իսրայէլեան): Մոսկուա կազմակերպուած մրցումին, Որհ. Միութեան Ճարտարապետներու Միութեան մրցանակը տրուած է այդ աշխատանքին: Նոյն պարզեւին արժանացած տասը լաւագոյն գործերու շարքին է Էջմիածնի Միասնիկեան փողոցի բնակելի տուներու կառուցումը, որուն հեղինակներն են Հարրի Ռաչիդեան եւ Եան Իսահակեան:

×

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԱՐԱՔՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Որհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի Պրեզիտիումի հրամանագրով Ալեքսանդր Արաքսմանեան (Մանուկեան) պարգեւատրուած է ժողովուրդներու բարեկամութեան չքանչանով, իր գնահատութիւն իր գրական վաստակին: Ալեքսանդր Արաքսմանեան աւելի քան չորս տասնեակ տարիներու ընթացքին գրած է վէպեր, հայկական թատերական արուեստի անուանի դէմքերու նուիրուած մենագրութիւններ, հրապարակագրական բազմաթիւ յօդուածներ: Ունի նաեւ թատերախաղեր, որոնցմէ ծանօթ են «Կոմս Խմանուէլ», «Մեսրոպ Մաշտոց», «Հրաբուխի վրայ» եւ այլն: Մոսկուա լոյս տեսած են (ռուսերէն) իր «Միքայէլ Նալբանդեան», «Ազատութիւնն աքսորականն», «Ճամբաներ, ճամբաներ» գիրքերը:

×

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ ՎԵՐԱԿԵՆԴԱՆԱՑՈՒՄԸ

Երեւանի Մատենադարանը պահպանուող, հազարամեակներու դրոշմը կրող հին ձեռագիրները կը վերակենդանացնէ այն եղանակը, զոր առաջարկած են Արշակ Խաչատրեան եւ Լիդա Աղաբէկեան: Հին գիրքերու կաշիէ կազմերը դարերու ընթացքին կը կորսնցնեն իրենց արտաքին տեսքն ու ֆիզիքական յատկութիւնները: Անոնք ժամանակի աղտեղութեամբ կը կոպտանան, կը զառնան դիւրաբեկ: Գիւտարարները ներծծող նիւթի բաղադրութիւն մը պատրաստած են, որ կը նորոգէ կաշիէ կազմերը, որոնք փայտացած էին, չէին ծծեր ո՛չ ջուր, ոչ իւղ: Մինչդեռ անհրաժեշտ էր թափանցել նիւթին խորքը, վերահաստատել անոր կառուցուածքն ու թելիկներու միջեւ խախտած կապերը: Տարիներու փորձերու եւ ուսումնասիրութիւններու արդիւնք հանդիսացող նոր եղանակը վերակենդանացուցած է Մատենադարանի գրական բազմաթիւ յուշարձանները, որոնք այսօր, նոյնքան թարմ են, որքան հազարամեակներ առաջ:

ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ռիւ Փիայէ Թերթավաճառին խանութը փակուած ըլլալով «Ցառաջ»ը կը ծախուի՝
391, Rue des Pyrénées

ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ ՅՕԴՈՒԱԾԸ
ԽՈՐՀ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՄԱՍԻՆ

Տիկին Ա. Տէր Մինասեան «Լէ գ'Ա.ր – մէնիէն Սովիէթիք» խորագրով ծաւալուն յօդուած մը ստորագրած է է«լ'Ալթէրնա-թիվ» պարբերաթերթին մէջ, որ ընդհանրապէս կը զբաղի Արեւելեան Եւրոպայի ժողովուրդներով, եւ ուրեմն, անխուսափելիօրէն՝ Խորհրդային Միութեամբ:

Տիկին Տէր Մինասեան կը ներկայացնէ Հայաստանի անցեալը, 19-րդ դարուն եւ անկէ ետք մանաւանդ խորհրդայնաց – ման շրջանին վրայ մանրամասն կը սեւեռի: Ապա կը ներկայացնէ ներկայ Խորհ. Հայաստանի վիճակը: Պատմական ակ – նարկին մէկ մասը «Յառաջ»ի ընթերցող-ներուն համար չատ նորութիւն չունի, սակայն յետ – 1920 թուականներուն նը-ւիրուած մասը կը պարունակէ հետաքրք-քրական վերլուծումներ եւ մի քանի նորութիւններ:

Յօդուածը կը սկսի ընդհանուր ակ – նարկով մը, ուր Ա. Տ. Մինասեան կը չեշտէ Սովետ Միութեան խճանկարային բնոյթը՝ ցեղային հարցի կապակցու – թեամբ: Կը չեշտէ որ 15 հանրապետու – թիւններէ անդին կան 20 ինքնավար հան-րապետութիւններ, 8 ինքնավար շրջան – ներ, 10 վարչական ենթաբաժանումներ՝ որոնք հիմնուած են ազգային հաւաքա – կանութիւններու սկզբունքի հիման վը – րայ. ընդամէնը՝ 100 ազգութիւններ (նասիոնալիթէ) կը բնակին Խորհ. Միու-թեան մէջ, ըստ Տիկին Տէր Մինասեանի, թէեւ դուցէ պէտք էր աւելցնել որ ա-նոնցմէ ոմանք՝ մի քանի հազար բնակիչ ունեցող Սիպերիական «ազգեր» են, կազ-մուած՝ որսորդ ու վաչկատուն ցեղա – խումբերէ:

Նշելէ ետք որ զանազան սկզբունքներով ու վարուելակերպերով այս հարցին մօ – տեցած է Համայնավար կուսակցութիւ-նը անցեալին, յօդուածագիրը հակիրճ ձեւով կուտայ այն Պրեժնեւեան տեսու – թիւնը, որ կը նախատեսէ հակասական վիճակի մը «բնական» լուծումը, – մի-ժամանակ՝ ընդլայնում ազգային մշա – կոյթներու գործունէութեան դաշտին եւ միացում կամ գոնէ շրջանային տարած-քի վրայ միասրրում՝ ընկերային ու տնտեսական գործունէութեանց:

Այդ տեսութեան վաւերականութիւնը, կը գրէ Տիկին Տէր Մինասեան, նախկին-ներուն նման՝ կարելի է գտնել միայն պատմական ներկայ կեանքի փորձաղաշ – ու փորձառութեանց հիման վրայ: Հայ-կական ՍՍՀ-ի օրինակը, որ բոլորովին յարմար մանրատիպար մըն ալ չէ արդէն, չարտօներ դիւրին հաստատում կամ մերժում՝ այս Պրեժնեւեան տեսու – թեան:

Նախաբանէն ետք, յօդուածագիրը ակ-նարկ մը կը նետէ 19-րդ դարու յեղափո-խական եւ ազատագրական շարժումնե – րուն վրայ, եւ – ինչ որ անսովոր է բայց կարեւոր – կը չեշտէ անցեալի հայկական շարժումներու սերտ կապերը շրջանի միւս ժողովուրդներու ներքին պայքար – ներուն հետ, ոչ միայն Իթթիհատական-ներուն հետ, այլ նաեւ Ռուսիոյ աշխա – տաւորական շարժումին հետ (որ ծանօթ է 1905-ի մեծ եւ արիւնոտ գործադուլով) եւ Իրանի սահմանադրական յեղափոխու – թեան հետ (1906-էն 1912, երբ սպաննը-ւեցաւ Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ Եփրեմ Խանը): Ապա կ'անցնի խորհրդ – դայնացման շրջանին, ու կը նշէ հան – դրբաններ, – Դեկտեմբեր 2, 1920-ի միացում, 1921-ի ապստամբութեան ճըն-շում. Մարտ 12, 1922-ին յայտարարու-թիւն՝ Անդրկովկասի Դաշնակցային Միութեան ստեղծումին, ապա նոյնին վերահաս տարրալուծումը, 1922-ի Դեկ-տեմբերին, երբ ան կը վերածուի Դաշ – նակցային Հանրապետութեան: Այս ակ-նարկին մէջ Ա. Տ. Մինասեան կը չեշտէ որ Լենին Անդրկովկասը նկատած է տարրա-լուծարան (լապոռաթուար), ուր կարե – լի պիտի ըլար ուսումնասիրել Համայնա-վար կուսակցութեան տեսութիւնները ու մօտեցումը՝ բազմազգ դաշնակցութիւն – ներու հանդէպ: Այս տեսութիւնները հիմքը կը կազմեն 1924-ի սահմանադրու-թեան, որ կը յարատեւէ մինչեւ 1936: Ստալին կը ջնջէ զայն ու կը հաստատէ անդրկովկասեան հանրապետութիւննե – րու դրօյթը, որ այսօր ալ կը շարու – նակուի: Սահմանադրական յօդուածնե – րու փոփոխութիւնները 1944-ին, 1977-ին եւ 1978-ին որոշ «բարեփոխումներ» կը բերեն, որոնցմէ գլխաւորը դուցէ 1978 – ինն է, որ'ընդգծէ հայերէն լեզուի Հայկական ՍՍՀ-ի «պետական» լեզուն ըլլալը (ինչպէս Վրացերէնը, Վրաստա – նի մէջ, եթէ չենք սխալիր: Խ. Թ.)

Անդրկովկասի նուիրուած այս կարճ՝ այլ խիտ ակնարկէն ետք, Տէր Մինաս – եան աւելի տարածուած ձեւով կը ներ-կայացնէ Խորհրդային Հայաստանի պատ-մութիւնը, 1920-էն սկսին: 1921-էն 1928 թուականները կ'որակէ «ազգային համայնավարութեան» շրջան: Փետրուար-եան ապստամբութենէն ետք, Համայնա – վար կառավարութիւնը Միխայիլեանի ա-ռաջնորդութեամբ, մեղմ ձեւով կը շար-ժի, մանաւանդ մինչեւ անոր մահը՝ 1925ին (ըստ Ա. Տէր Մինասեանի, մահը պատահած է «կասկածելի պայմաններու տակ»): Այս շրջանին տնտեսական կեան-քի մէջ համայնավար սկզբունքները մեծ սեղմումով չեն գործադրուիր, եւ ճիշդ մը կը կատարուի Խորհրդային Հայաս – տանի վարիչ բարձր պահելու եւ երկրին համար մշակութային անձնակազմ եւ մարդուժ ապահովելու: Եւրոպային հայ-րենիք կը վերադառնան Սպենդիարեան (երգահանը), Թամանեան (ճարտարա – պետը), նկարիչ Մ. Սարեան, ինչպէս նաեւ Իսահակեանն ու Շիրվանզադէն, ի միջի այլոց: Կը զօրանան համալսարա-նական ուսման հաստատութիւնները, ո-րոնք ծնունդ առած էին անկախ Հանրա-պետութեան օրերուն արդէն: Կը տեղ – քայլէ կիներու իրաւունքներու հարցը, որ կարեւոր տեղ ունի համայնավար տե-սութեան մէջ, բայց չի կրնար այդ շրջա-նին իրականանալ Հայաստանի «արեւել – եան» ու նահապետական ընտանեկան դր-ութեան մէջ:

Ապա յօդուածագիրը կ'անդրադառնայ հողերու համայնականացման (ֆոլէֆթի – վիզասիոն) շրջանին, որ կը համընկնի Ստալինի տիրապետութեան առաջին վեց-ամեակին հետ: (Մօտաւորապէս՝ 1929 – 1935) Այս շրջանին տեղի կ'ունենան գիւ-ղացիական ապստամբութիւններ՝ Դարա-լագեազի ու Զանգեզուրի մէջ, զոր Խոր-հրդային Բանակը կը զսպէ 1932-ին: Հայաստանի Համայնավար Կուսակցու – թեան (Հ. Հ. Կ.) քարտուղարն է ծնունդով Վանեցի Ազատ Խանճեան, որ կը պատկանի Հ. Հ. Կ.-ի երկրորդ սերուն – դին: Խանճեան կը հնազանդի Ստալինեա-կան ցուցմունքներուն, առանց սակայն անտեսելու հայկական զգայնութիւնն ու երկրին տնտեսական յատուկ պայման – ները:

1936-էն 1938, Ստալինականութիւնը կը հասնի իր արիւնոտ գագաթնակէտին: Խանճեանի «անձնասպանութեան» վերա – գրուող մահը հաւանաբար պերիայական ոճիր է, ու ոճիրը կը չարունակուի, ամէն Հայու ծանօթ իր ծալքերով: Յօդ-ուածագիրը կը յիշէ նոյնիսկ քիչ մը Փոլքլորիք բնոյթ ունեցող պատմու – թիւններ, օրինակ՝ «մէկ գիշերուան մէջ 10·000 անձերու ձերբակալումը, Երեւանի մէջ»: Հին պատմութիւն մըն է այս, եւ անշուշտ Ստալինականութիւնը կամ Պեր-իայի նման բռնեվիլ մը ներել չէ նշել՝ ո ր 1930-ական Թուականներուն Զեկան միշտ 2 կամ 3 դաշտնի ոստիկան կ'ուղարկէր իւրաքանչիւր ձերբակալու – թեան, եւ եթէ նոյնիսկ Ստախանովական ոստիկաններ մէկ գիշերուան մէջ հինգ ձերբակալութիւն կատարէին – ինչ որ շատ դժուար էր հին Երեւանի նեղ եւ յա-ճախ ինքնաշարժէ զուրկ փողոցներէն ա-մանց մէջ – գործը պիտի ենթադրէր 5000 չեկիստի ներկայութիւն եւ միահամուռ գործունէութիւն, այն օրերու փոքրիկ Երեւանին մէջ, որ հազիւ քառորդ մի – լիոն բնակիչ ունէր:

Հ. Հ. Կ.-եան քարտուղարներ՝ Ամա-տունի եւ Ակոբով, որոնք կը յաջորդեն Խանճեանի, կը ձերբակալուին 1937-ի Սեպտեմբերին, եւ իրենց տեղը կը գրաւէ Արութիւնով, որ նայնքա'ն վրացի էր հոգւով, որքան հայ: 1938-ին կ'անհետա-նայ Խորէն Կաթողիկոսը: 30-ական թը – ւականներու վերջաւորութեան շատ դէշ է վիճակը, – ռուսացում հայկական ա-նուններու, ռուսերէնի խիստ քննութիւն՝ համալսարան դիմողներուն համար, եւ – այլն: Բայց եւ այնպէս հայերէնն ու վրացերէնը կը մնան միակ երկու փոքր ժողովուրդներու լեզուները՝ որոնք կը յաջողին դիմադրել Կիւրեղեան (ռուսե-րէն) այբուբենի պարտադրումին:

Երկրորդ Աշխարհամարտը կը փոխէ ի-րավիճակը: Կ'արտօնուի Աբովեանի, Րաֆֆիի եւ Դերենիկ Դեմիրճեանի դոր – ծերու հրատարակութիւնը: Տէր Մինա-եան կ'ընդգծէ հայ ժողովուրդի զար – մանալի զոհողութիւնները՝ Խորհ. Միու-թեան այս ճգնաժամին: 1941ին 1,360,000 բնակիչ ունեցող Հայաստանը, որ տա – կաւին ինքզինքը էէր վերազտած 1915 – 1920-ի եւ 1936- – 1938-ի մեծ ու փոքր արհաւիրքներէն, կը կորսնցնէ գոնէ 60·000, չատեր կը գրեն 200,000 մարդ, – թիւ մը՝ որ անհաւատալիօրէն բարձր համեմատութիւն մը կը կազմէ, եւ որուն արդիւնքները, Տիկին Տէր Մինասեան կը հաւատայ՝ կը ցոլանան մինչեւ այսօր: 1979-ի մարտահամարին՝ կիներու թիւը տակաւին 2,6 առ հարիւր աւելի' էր, քան այրերու:

1946-էն 1948 Հայաստան ներգաղթող 100·000-է աւելի անձերը կ'արտայայտեն Սիփիւռքի Հայերու հայրենասիրական ո-գին, ոգի մը՝ որ կը յուսադրուի նաեւ Թրքահայաստանի հողերու վերադար-ման կարելիութեամբ, եւ որ սակայն կը յուսախաբուի չուտով, երբ 1947-ի Հոկ-տեմբերին Վիշինսքի «մեր հողերը» կը պահանջէ, յանուն պահանջատէր ... Վրաստանի:

Ստալինեան վերջին շրջանի սեղմում-ներէն ետք, կը սկսի Խրուշչեւեան «գա-րունը»: Ցոյցերու եւ յուշարձաններու անդրադառնալով հանդերձ, Տէր Մինա-եան կը նախընտրէ ընդգծել առնին անտեսուած, սակայն չատ նշանակալից դէպք մը, – 1956-ին, երբ Ֆրանսայի Նա-խագահ Փինօն Երեւան կ'այցելէ, խուռն մը ներգաղթող կիներ կը ցուցադրեն իւ-րենց արտագաղթելու փափաքը, – փա-փաք՝ որուն արդիւնքը՝ յաջորդ 25 տա-րիներուն, եղաւ արտագաղթը մօտ 50·000 Հայերու, որոնցմէ 10·000-ը վե-րադարձան Ֆրանսա:

Գուցէ Տէր Մինասեանի յօդուածին ա-մէնէն չահեկան մասը, բաղդատաբար կարճ այն հատուածն է, որ նուիրուած է Հայաստանի ներկային: Յօդուածագիրը կ'ընդգծէ որ ըստ 1979-ի մարդահամա-րին, Հայաստանի բնակչութեան 89,7 առ հարիւրը հայ է, – բնիկ ազգի հա – մեմատութիւն մը, որ ամէնէն բարձրն է Խորհ. Միութեան զանազան հանրապե-տութիւններուն մէջ: (2,725,000 հայ, 3,037,000-ի վրայ): Ցաւելեալ, Ռուսա-րուն համեմատութիւնը իջած է Հայաս-տանի մէջ (1959-ին՝ բնակչութեան 3,2 առ հարիւր, 1970-ին, 2,7 առ հարիւր, 1979-ին 2,3 առ հարիւր): Տէր Մինաս-եան կը չեշտէ այն հսկայ «հայացումը», որ տեղի ունեցած է 1838-էն ի վեր, երբ բնակչութեան 50 առ հարիւրը միայն հայ էր, (իսկ Երեւանի խանութիւնը, պարս-կական տիրապետութեան շրջանին, 35 առ հարիւրով հայ էր միայն, մինչեւ 1828 – Խ. Թ.):

Հայաստանէն դուրս, Սովետական Միութեան մէջ կը շարունակեն բնակիլ 1,426,000 Սովետասփիւռ Հայեր, որոնք

ԺՈՐԺ ՍԱՆՏ,
ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

ԱՄԱՆԴԻՆ – ՕՌՈՌ – ԼԻՒՍԻ ԴԻՒՊԷՆ ՄԱՆԿՈՒԹիԻՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹիԻՆ

Համայնադիտական ինքնուսուցման ընթացքին Օռոռ սերմը որոմէն չի կրնար ջոկել, եւ հոգեկան նոր տաղնապի մը ընթացքին անգամ մը եւս փախուստի ծը-րագիր մը կը մշակէ, սակայն 1821 Փետ-րուար - Մարտին մեծ մօրը պատահած կաթուածին հետեւանքով մտադրութե – նէն կը հրաժարի եւ հոգիով ու մարմնով հիւանդին կը փարի զայն խնամելու հա – մար: Ցողնութենէն ուժասպառ, կը սկսի ծխել ու խմել:

Կառավարիչ ու դաստիարակ Դէչարտ-րը տունին հաշիւներն ու բանալիները աշակերտուհիին կը յանձնէ. այդպիսով Օռոռ, 17 տարեկանին, որպէս ժառան – գորդ, տնտեսականութեան կը տիրանայ փաստօրէն:

Բազմաթիւ զբաղումներուն ընթացքին Օռոռ առեն կը գտնէ նաեւ Լա Շեարի աղնուական երիտասարդներէն Ստեֆան Ժ-ժանսոն դը Կրանսանյի – կոչեցեալ Ժիւլ (1802 - 1845) հետ մարդակազմութեամբ եւ ոսկրաբանութեամբ պարապելու – Ստեֆան Փարիզի Միւզէոմի տնօրէն կեա-վիէի աշակերտներէն է – երեկոները մին-չեւ ուշ առեն, ինչ որ անհարկի տարա – ձայնութիւններու տեղի կուտայ:

Տիկին Մարի – Օռոռ Դիւպէն դը Ֆը – րանքէօյ Մայիս 29-ին կտակը զրել կու-տայ, եւ տարին չլրացած – ինչ որ ան-հաւատ է – չուրջիններուն հաճոյք պատ-ճառելու համար կը խոստովանի, ներո-ղութիւն կը խնդրէ բոլոր անոնցմէ որոնք իրմէ վնաս կրած են կամ իրմէ վշտա – ցած են, ու մնացորդներուն հետ հաշ – տուած, Օռոռի կը դառնայ, եւ «Անէ – նալաւ բարեկամուհիդ կը կորսնցնես» ը-սելով Ծնունդին աչքերը բաց կը մեռնի Թոռանը հարանութիւնը չտեսած:

Մեծ մօրը մահուան կսկիծէն խելագար Օռոռ աշխարհէն քաշուիլ կը փափաքի:

Սոֆի, քրոջը եւ փեսային հետ Նոհան կը փութայ կոտակին պարունակութեան

×

ՕՌՈՌ ԴԻՒԴԸՎԱՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹիԻՆ ԵՒ ԱՌԱՋԻՆ ՍԷՐԵՐ

Օռոռ իր կասկածոտ ու դիւրագրգիռ մօրը հետ դժուարաւ կ'ապրի – Սոֆի դիրքէ չախորժիր եւ օրն ի բուն կեա – րոջը ետեւէն կը փչէ, – եւ փրկութեան լաստ մը կը սպասէ: Փրկութեան լաստը 1822 Ապրիլ 19-ին կը ներկայանայ յան-ձին Ֆրանսուա Դիւդըվանի, կոչեցեալ կաղնիկը, որուն կը ծանօթանայ բարե – կամներու միջոցաւ: Կաղնիկը Դիւդըվան (1795 – 1871), Թոշակառու զինուորական պարոն Ֆրանսուա Դիւդըվանի եւ Օկիւս-տի Սուլաս անունով սպանացի աղախինի մը խորթ բայց ճանչցուած զաւակն է: Կաղնիկը Սէն – Սիրի գինուորական վար-ժարանը աւարտելէ ետք օրէնագիտու – թեան հետեւած է: Առանց անձնական

կարեւոր եկամուտի, գինուորականի քա-ղուածքով վայելչագեղ ու խնդումերես երիտասարդ մը, որուն Օռոռ կը համակ-րի, իսկ Օռոռ ճկուն ու սլացիկ հասա – րի, իսկ Օռոռ ճկուն ու սլացիկ հաս – կով աղջիկ մըն է որուն խիտ ու երկար մազերը, մեղրահացի գոյնով դէմքը, թաւշեայ դրաւիչ աչքերը եւ մսուա չըր-թունքները մէկէ աւելի թեկնածուներ կրնան դրաւել, մանաւանդ երբ կարեւոր հաստատով խոշոր օժիտ մը կայ ետին:

Ամուսնութեան պայմանագիրը 1822 Ո-գոստոս 24-ին ստորագրուելէ յետոյ պէտ-սակը Սեպտեմբեր 17-ին տեղի կ'ունենայ Փարիզի Առաջին թաղամասի քաղաքա – պետարանը եւ Սէն – Լուի դ'Անճէն ե-կեղեցին: Տիկին Սոֆի Դիւպէն խնամա-կալական հաշիւները փետրուարին կ'ա-յանձնէ: Նորապսակները փոխնիփոխ Նոհան կամ Փարիզ կը բնակին, 12 ռիւ Սէն – Լազար եւ Օթէլ Ֆլորանս, 56 ռիւ Նէօվ դէ Մաթիւրէն (այժմու ռիւ Մա-թիւրէն), ուր 1823 Յունիս 30-ին իրենց զաւակը, Ժան – Ֆրանսուա – անդրանիկ Մօրիս – Առնօ կը ծնի, եւ Յուլիս 24-ին կը մկրտուի նոյն եկեղեցիին մէջ կաղ – միր հօրը եւ Օռոռի մօրը կնքահայրու – թեամբ ու կնքամայրութեամբ:

(Շար. 9)

ցոյց կուտան երկու հակումները: Վրաս – տան եւ Ազրպէյճան բնակողները կը շա– րունակեն ներգաղթել Հայաստան, որով– հետեւ Հայերու դէմ խտրականութիւնը զօրաւոր է այդ երկիրներու մէջ: Սակայն միւսները, անոնք՝ որոնք կը բնակին Ուքրանիոյ, Ուզբեքիոյ եւ Կեդրոնական Ասիոյ մէջ, յաճախ կը կորսնցնեն իրենց հայկական դիմագիծը: Մինչ Հայաստան բնակող Հայերու 97,7 առ հարիւրը հա– յերէն կը խօսի, եւ Վրաստան ապրող – ներու 84 առ հարիւրը, Մոսկուա հաս – տատուղներու 35,5 առ հարիւրը միայն հայախօս է:

Հայաստանի վարիչները, կը հաստատէ Տէր Մինասեան, աշխատող ձեռք կամ մարդուժ ներածելու պատրուակով կը շարունակեն քաջալերել սովետահայե – րու ներգաղթը: Պէտք է ուշադրութեան առնել մի – այն որ Հայաստանի բնակչութեան ՀԸ – ՏՈՒԹԻՒՆԸ (100 մարդ իւրաքանչիւր քառակուսի քիլոմեթրի վրայ, մինչ Ռուս. Միութեան միջինն է 10 մարդ) ՁԱՐՏՕՂՆԵՐ Սովետասփիւռ Հայերու ամ– րողջական ներգաղթը: Տեղ չկայ արդէն – իսկ զօրաւոր Հայաստանի մէջ:

Յօդուածագիրը կ'անդրադառնայ Հա – յաստանի տնտեսական զարգացումին (1913–էն 1973, ճարտարարուեստական արտադրութիւնը 222 անգամ բազմա – պատկուած է): Բնական հարստութիւն – ներով լաւ չօժտուած Հայաստանը չատ բան կը պարտի երկրի խոր – հրդեայնացումին, – «քանի որ մեզ պա– հել կ'ուզեն, թող իրենք վճարեն», – ա'յս է Սովետահայերու դիրքը, հանդէպ խոր– հրդահայ տնտեսական զրոյթին; ըստ Տէր Մինասեանի: Աղբարեւ, անձ ղլուխ միջին եկամուտը Հայաստանի մէջ, երկ– րորդն է ամբողջ Ռուհ. Միութեան մէջ: Տիկին Տէր Մինասեան կը չեշտէ Հայերու զբաղատիրական հակումները, քաղաքի եւ մանաւանդ գիւղերու բնակիչներու բարեկեցիկ վիճակը, պլուենիզց հա – զուստներն ու ինքնաշարժերը, եւլն.: Հոս քիչ մը չատ ճիգ կայ, հայ գրաս– տիրական ոգին ընդգծելու, այն իմաստով որ Հայաստանի բարձր եկամուտը կը թուի վերագրել անձնական նախաձեռ – նութեան ոգիին, հակառակ անոր որ պրպիչ մատնանշած է Ռուհրդային Միու– թեան կատարած ներդրումը՝ ճարտա – րարուեստականացման գործին: Ցաճախ կը պատահի այս, – չատ են Հայաստանի գրաստիրական ոգին չեչտողները, ու բաղդատաբար քիչ անոնք՝ որոնք կը հա– մին նկատել գործաւոր այն դասակար – գը, որ սեւ չուկային չարմար ոչինչ գողնալ կարենալով, եւ կամ պար – կեշ ըլլալով, Սփիւռքի մէջ, ալ ազ – գական չունենալով, կ'ապրի չատ հա – մեստ պայմաններու մէջ:

Ա. Տէր Մինասեան կ'անդրադառնայ հե– տաքրքրական երեւոյթի մը, – 1977–ին 239,460 հայ չարքային համայնավար կար, մինչ որ՝ Ռուսիայէն ու Վրաստա – նէն եկած ամէնէն բարձր համեմատու – թիւնն է Ռուհ. Միութեան մէջ: Այս թի– ւը կարելի է զանազան ձեւերով մեկնաբանել. Տէր Մինասեան կը դրէ (եւ ճիշդ է, ըստ իս – Ս. Թ.՝) որ թիւը զարմանալի չէ, քա– նի որ Համայնավար կուսակցութիւնը աշ– խատաւորներէ աւելի «ճերմակ օձիք»նե– րու կամ պիւրօքրաթներու կուսակցու – թիւնն է ներկայիս իսկ Հայերը՝ որոնց մէջ չատ բարձր է երկրորդական եւ հա– մալսարանական ուսում ունեցողներու համեմատութիւնը, բնականաբար ըստ – ուսր թիւով կը միանան Համայնավար կուսակցութեան, վարչական բարձր դիր– քերու հասնելու յոյսով:

Վերջապէս, Տիկին Տէր Մինասեան կ'անդրադառնայ Հայաստանի ժողովուր– դի ազգայնական զգացումներուն: Կ'ընդ– գծէ Սփիւռքահայութեան ազգայնական ոգին, Հայաստանի հայրենասիրութեան ուժը, բայց նաեւ կաղապարացած զգա – ցումներն ու քննադատութեան հանդէպ անհանդուրժողութիւնը, եւ հակիրճ ձե – ւով կը նկարագրէ 1965–ի ցոյցերը: Կը նչէ «Գարուն» գրական պարբերաթերթը, ինչպէս նաեւ «Հայկական Հանրապետա – բան»ը՝ իբրեւ ազգայնականութեան վե – րազարթնումի փաստ, ինչպէս նաեւ՝ պետութեան ու Համայնավար կուսակ – ցութեան պաշտօնական դիրքի փաստ: Այս մշակութային մտեցումը կը ներ – կայացնէ ազգայնականութեան մէկ տե– սակը: Եկեղեցիի իրաւունքներու եւ իրա– ւասութիւններու պաշտպանութիւնը երկ– րորդ տեսակի մտեցման մը մարմնա – ցումն է, իսկ երրորդը՝ այլախոհական է: Այլախոհները հրատարակած են, սա– միզտաթով, Փարոս (1967–ին) եւ Եր – կունք (1969–ին): Կ'անդրադառնայ Պա – րոյր Հայրիկեանի, Ստեփան Զատիկեա– նի, Շահէն Յարութիւնեանի եւ ուրիշ – ներու գործունէութեան, Մոսկուայի ե– րեք գնդակահարութիւններուն: Ի վեր – ջոյ, կ'ընդգծէ որ այլախոհները Թիւով չատ քիչ են եւ ապագայ չունին երկրի մը մէջ, ուր ժողովուրդը իրաւես է եւ կը նախընտրէ համայնավար պետութիւն մը՝ Թուրքէն: Յետ գրութեան մը մէջ Տէր Մինասեան կը չեշտէ որ Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ի Ռուհրդային Հայաստանը հա– կաթուրք պայքարի մէջ իբր խարիսխ օգտագործելը կը մնայ երազ մը մի – այն:

ԽԱՉԻԿ ԹԻՕԼԻՕԼԵԱՆ

«ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐ»Ը

ՊՕՄՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՄԷՋ

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկե – ղեցւոյ մէջ, Մայիս 31–ին, տօնուեցաւ Մայրերու Օրը, նախագահութեամբ Ա– րեւմտ. Եւրոպայի Հայոց Հայրեպետա – կան Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկ– եանի:

Առաւօտեան պատարագեց եւ քարոզեց Սերովբէ Արք., որ ոգեկոչելէ ետք նըն– ջեցեալ մայրերը խօսեցաւ Աստուածած – նի մասին, չեշտեց հայ մօր առաքինու – թիւնները եւ վեր առաւ միասնականու – թեան անհրաժեշտութիւնը Սփիւռքի մէջ մեր ինքնութիւնը կարենալ պահպանելու համար: Ապա, Յակոբ Եպիսկ. Վարդան– եան կարդաց պաշտօնական դիր մը, ո– րով Հայրապետական պատուիրակը՝ Վազգէն Ա.–ի հրամանաւ, լանջախաչ կը– րելու իրաւունք կը չնորհէր եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ Մակար քհնյ. Նաճար – եանի, ի գնահատութիւն տարիներու իր ծառայութեանց: Յաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ ննջեցեալ բոլոր հայ մայրերու, ինչպէս նաեւ եկեղեցւոյ վերնատան բարերար Վարուժան Պողոճեանի մօր՝ Աղաւնի Պո– զոճեանի յիշատակին:

Եկեղեցական արարողութիւններէն ետք կիւ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ գինեճաշ ի պատիւ Սերովբէ Արք.–ի:

Այս հանդիսութեամբ յարգանքի տուր– քը ընծայեցինք մեր մայրերուն, որոնք դարերու ընթացքին սերունդներուն Յամ– բերեցին հայեցի կրթութիւն ու դաստիա – րակութիւն: Անոնք եղան հայ մանուկ – ներուն առաջին ուսուցիչը եւ անոնց մէջ ազգային ոգին զարթնողը:

Մայրերու Օրը նչող հանդիսութիւնը վերջ գտաւ Թաղական Ռուհրդրդի կողմէ ի պատիւ Սերովբէ Արք.–ի տրուած ճա – շով:

ՄԱԿԱՐ ՔՋԿՐ. ՔՀՆՑ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐԱՆՔԱՓ

ԿԱՐՄԻՐԵԱՆ

Իր գործերը կը ներկայացնէ մինչեւ Ցուլիսի վերջ, Փարիզ, 28 ռիւ Պրէ (էթ– ուալ): Ցուցահանդէսը բաց է ամէն օր բացի Շաբաթէ եւ Կիրակիէ ժամը 14–էն 19:

ՆՈՐԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Փարիզ ծնած, Տիանա Սեդա Սարգիս– եան նոր յաջողութիւն մը արձանագրած է Միացեալ – Նահանգներու մէջ: 12 տա– րեկանին, 1967–ին Ամերիկա հաստատ – ուած այս Ֆրանսահայուհին Նիւ – Եոր– քի Հանթըր համալսարանը կ'աւարտէ, վկայուելով Ֆրանսերէնի եւ սպաներէնի ճիւղերուն մէջ: Մի քանի տարի կ'աշ – խատի միջազգային փաստաբանական հաստատութեան մը մէջ, ուր օգտակար կ'ըլլայ զանազան երկիրներու մէջ դոր – ծունէութիւն ունեցող փաստաբաններու՝ չնորհիւ զանազան լեզուներու ծանօթ ըլ– լալուն: Աշխատած է նաեւ էօրօկլաս – Սէն Կոլէն Ֆրանքեւամերիկեան հաս – տատութեան մէջ, նոյն հանգամանքով: Միաժամանակ մասնակցութիւնը բերած է ամերիկահայ կեանքին, իբր անդամ Անդ– րանիկ պարախումբին եւ Հ. Բ. Ը. Մ.–ի: 1978–ին կ'ընդունուի Ֆիլատելֆիոյ չըր– ջանի Թէմբըլ համալսարանը, զոր կ'ա – ւարտէ 1981, Մայիսին, Փիւրի Տոք – թէօր վկայականով: Պիտի աշխատի իբր փաստաբան ,նախընտրաբար միջազգա – յին օրէնքով հետաքրքրուող հաստատու – թեան մը մէջ:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Համատիւռհայիհ Հասցէարաւիներու մասիհ

«Ցառաջ»ի Ցունիս 3–ի թիւին մէջ լոյս տեսած է Ա. Թ. ստորագրութեամբ դը – րախօսական մը. «Երկու նոր դիրք, եր– կու նչմար» վերնագրով, ուր հեղինակը կ'անդրադառնար երկու սփիւռքահայ հասցէարաններու մասին. մէկը Ց. Ս. Մանուկեանի անգլիահայ հասցէարանը, իսկ երկրորդը Ճէպէճեան Հիմնարկին համամասփիւռքային հասցէարան. «Ո՞վ – է – նա»ն: Իբր այս վերջինին աշխատա – կիցներէն մէկը, պէտքը կը զգամ ներկա– յացնելու կարճ բացատրական մը:

Հալէպահայ ականաւոր՝ Տօքթ. Ռ. Ճէպէճեան յղացաւ համազգային հասցէարանի մը գաղափարը չուրջ 7 տարի առաջ: Հակառակ բազմաթիւ դըժ– ուարութիւններու եւ աննպաստ պարա – գաներու – ըստ որս եւ Լիբանանի քաղա– քացիական կռիւները, որոնց ընթացքին ռումբ մը ինկաւ նոյն ա'յն գրասենեակ – կին մէջ ուր կը պահուէին՝ տարիներէ ի վեր հաւաքուած տուեալները, ցիր ու ցան ընելով զանոնք – Տօքթ. Ճէպէճեան, անխոնջ յարատեւութեամբ եւ ի դին դը– րամական մեծ զոհողութեան, զլուխ հա– նեց իր ծրագիրը՝ իր հանդուցեալ կը – նոջ՝ Վիօլէթի յիշատակին:

Թէ Տօքթ. Ճէպէճեանը եւ Թէ իր քա– նի մը օգնականները լիովին գիտակից են գործին անկատարութիւններուն: Եթէ այնուհանդերձ յօժարեցաւ հրապարակ հանել «ով – է նա»ն իր Թերի վիճակին մէջ, ա'յն յոյսով է որ ան առիթ կուտայ տեւական ձեռնարկի մը ստեղծման, ու նաեւ ա'յն յոյսով որ անհատներ եւ մա– նաւանդ համազգային մակարդակի ձգտող կազմակերպութիւններ կ'իւրացը– նեն ձեռնարկը, եւ միացեալ ջանքերով կը գոյանայ միջգաղութային ցանց մը, որ պիտի կարենայ պարբերաբար նոր տպագրութիւններ մէջտեղ բերել, եր – Թալով աւելի կատարելագործելով զա – նոնք:

«Ո՞վ – է – նա»ն կիսատաչ քար մըն է, որ մէջտեղ բերուեցաւ իբր նախափորձը՝ աւելի նուրբ քանդակի մը: Իր ներկայ վիճակին մէջ առաւելութիւնն ունի դէթ կատարուած իրողութիւն մ'ըլլալու. եւ ճիշդ այդ ըլլալուն համար է որ անոր պակասութիւնները չեն չիկնեցներ մեզ:

Իսկ գալով Ա. Թ.ի դիտողութիւննե – րուն, անձնապէս կը գտնեմ զանոնք ար– դարացի, եւ իր Թելադրանքներն ալ չի – նիչ:

ՆՈՒՊԱՐ Գ. ԴԱՒԻԹԵԱՆ

Փարիզ, Ցունիս 11, 1981

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՁԱՓՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

– Չեմ կրնար, Սաքօ. չէն տեղիս դը– պած է: Գնա, հոս ձգէ զիս, գնա: Բա– նակը գալէ առաջ, Մարտիկը թող ճամ– բայ ելլէ: Մի' ուշանար, Սաքօ', գնա: Միայն թէ՝ երթալէդ առաջ՝ գլխիս մէջ կիւլէ մը դիր ու գնա: Չեմ ուզեր տուշ– մանին ձեռքն իյնալ:

Սաքօն իր ընկերը չէր կրնար ձգել Թըշ– նամիին ձեռքը, եթէ նոյնիսկ սպաննուած ըլլար: Աճապարանքով մը կռնակին ա– ռաւ զայն ու խոշոր քայլերով չտկուեցաւ դէպի անտառի խորը: Գետի ծանծաղուտ մասը հասնելու համար, քալելիք բաւա– կան ճամբայ ունէր: Գրեթէ հասած էր անտառի եզերքը, երբ անտառի խորքէն լսեց ձիաւորներու խուլ դոփիւն:

Անտառին կոլած ջուրերէն ու մարմինը ծակող փչոտ տունկերուն մէջէն Սաքօն մտած էր անտառի եզերքին տարածուող ընդարձակ ճահիճի մը մէջ: Ուրիշ ան – գամներ անցած էր գետափի ճահիճին մա– սէն: Կը կարծէր որ, ճահիճը բաւական հեռու էր: Գետափի ճահիճը չատ ան – գամ չոր էր: Ճանճերու, միջատներու, եւ մժեղներու հետ միջոցը բռնած կ'ըլ– լար լճնկած ջուրի հոտ, ուր լեցուն էին նաեւ փոքրիկ պոչերով ջուրի կրիաներ: Ցղի մատակ ձիեր, երբ աւելի կը ծան– րանային, ճահիճի եղէգներուն մէջ կը փնտռէին իրենց կերը եւ այնտեղ կ'ա – ռանձնանային, իրենց ծննդաբերութեան ցաւը քաշելու համար:

Սաքօն չգիտէր, որ ընդարձակուած էր այս ճահիճը մինչեւ անտառի եզերքը ու տեղատարափ անձրեւի պատճառով՝ ջուրը բարձրացած էր: Ձիերու դոփիւն– ները աւելի որոշ կը լսուէին, կարծես բանակ մը ամբողջ Սաքօյի կրունկին ե– տեւ ըլլար: Սարդիսը կռնակին, կը քա– լէր ջուրերու մէջէն, ու կայծակէն չը – մտնունելու մտահոգութեամբ աւելի կը յառաջանար՝ ինքզինքը բարձր ու ըն – դարձակ եղէգնուտին մէջ կորսնցնելու համար:

Սաքօ մտաւ եղէգներուն մէջ: Ջուրը հասած էր մինչեւ սրունքները: Ճահիճի տղմուտ յատակը կ'ըսես ոտքերը կը քա– շէին: Անձրեւի տարափը կը տեղար ջու– րերուն վրայ ու եղէգներուն մէջ: Սաքօ, անընդհատ կը շարժէր՝ ոտքերը յատակի կարծրութեան մը վրայ տեղաւորելու հա– մար: Սարդիսի մարմինը ուսերուն վրայ աւելի կը ծանրանար, եւ Սաքօ վեր, ա– ւելի վեր կը բռնէր հետզհետէ ծանրա – ցող մարմինը: Ջուրը հասած էր մինչեւ մէջքը, եւ ոտքերը տիղմին մէջ աւելի կը խորանային:

Անտառին մէջ կը լսուէին այս անգամ դիւրաս ձիաւորներու ձայները, որոնք կար– ծես հետզհետէ անտառի եզերքին կը մօ– տենային: Երկու ձիաւորներ, իրենց ձիե– րով ինկած էին ճահիճին մէջ: Փիւրտերը իրարու ձայն տուին: Անձրեւին պատ – ճառով ջուրը այնքա՛ն լեցուած էր, որ մանաւանդ ձիաւորներուն համար ճահիճը աւելի վտանգաւոր դարձած էր: Երկու ձիաւորները հազիւ կրցին իրենք զիրենք տիղմին մէջէն դուրս բերել: Փիւրտերէն մէկը կը հրամայէր, որ մի քանի ձիա – ւորներ անտառէն դուրս, արօտատեղինե– րը տարածուին:

Փիւրտերու ձայները կը հեռանային ու կը մօտիկնային, երբեմն այնքան մօտ, որ Սարքօն կարծես կը լսէր ձիերու փը– ռըչտոցներ եղէգնուտի մէջէն: Տիղմին մէջ կ'ըսես ալքի խոշոր ճանկեր անոր ոտքերը վար կը քաշէին, ու դիակի մը պէս կը ծանրանար Սարդիսի մարմինը: Սաքօն չէր ուզեր հաւատալ, որ Սար – գիսի մարմինը հետզհետէ կը պաղէր իր կռնակին վրայ: Ջուրը աստիճանաբար մէջքէն վեր կ'ելլէր, եւ Սաքօյի ոտքերը այնքա՛ն կամաց կ'ընկղմէին, որ չէր ըզ– գար: Հանդարտ կեցուլը վտանգաւոր էր, բայց աւելի վտանգաւոր էր շարժիլը: Տիղմին մէջ չընկղմելու համար, Սաքօն նորէն հաւաքեց իր ուժերը, եւ յաջող– ցաւ ոտքին մէկը տիղմէն դուրս բերել: Այս անգամ ոտքերը բաժնուած էին ի– րարմէ, եւ ջուրն աւելի վեր եկած էր:

(Շար.– 339)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նշան Դարբինեան, զա – ւակներն ու թոռները կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կա – տարուի, կիրակի, Յունիս 21–ին, Իսիի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ մեծ - հօր՝

ՆՇԱՆ ԴԱՐԲԻՆԵԱՆԻ

մահուան 10–րդ տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

× *Այս առթիւ, Տիկին Դարբինեան 200 Ֆ. կը նուիրէ «Ծառաջ»ին։*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պ. Պետնար Քէչպաշեան 500 Ֆ. կը նուիրէ։

×

Իսի.– Ոմն՝ 100 Ֆ.։

Optima Tours

Voyage Spécial ARMÉNIE

Au départ de LYON
DU 17 AU 30 JUILLET 1981
Renseignements et Inscriptions:
Maison de la Culture Arménienn de Décines
- *Mme. BARAVIAN (jusqu'à 16 h.)*
- *Mme. ANTABLIAN (de 16 à 18h.)*
15. Rue du 24 Avril 1915
69150 - DECINES
Tél.: 849. 42. 97

ՆՈՒԻԷՐՆԵՐ

Այրի Տիկին Շնորհիկ Նօտարեան, նը – ւիրած է հետեւեալ դրամարները, իր ա – մուսնոյն յիշատակին.– Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ Կրթարանին 500, Կապոյտ Խաչի Կայանին 200, Հայկ. Դատի պաշտպա – նութեան 200, «Ծառաջ»ի բարգաւաճման 100 Ֆ.։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

9, Rue de Madrid -- 94140 Alfortville

Audition - Spectacle

DE FIN D'ANNEE

des Classes de danses et d'animation
Danses, chants, sketch, création.

Avec la participation de:
Elise OHANNESSIAN
Chants de la Terre

DIMANCHE, 21 JUIN, à 15 h.

Palais des Sports
Rue de Rome — AIFORTVILLE

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԻՒՐՔԱՆՉ–ի եւ ԺԱՔ–ի Ի ՆՊԱՍՏ

ՄԵԾ ՔԷՐՄԷՍ

Շաբաթ եւ Կիրակի, 20 եւ 21 Յունիս ժամը 10.30էն մինչեւ 20, առանց դադարի

Հաճելի անակնկալներ, պատրաստ հա – դուստներ, յուշանուէրներ, դիրքեր եւ տիքեր։

6, Cité Wauxhall — 75010 PARIS
(Métro: République)

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Հ. Ո. Ե. Մ.Ի

Հայ Ուսանողներու եւ Երիտասարդնե – րու Միութիւնը կազմակերպած է հանդի – պում մը, դաղութիս հետ կապ ունեցող վերջին դէպքերու առթիւ, Կիրակի, Յու – նիս 21, ժամը 14–ին՝

CENTRE PROTESTANT MONTSOURIS
8, Villa du Parc Montsouris; Paris 14e

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Օմոնի մասնաճիւղը, իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Գասպասեան եւ Դարբինեան ընտանիք – ներուն, իրենց մօր եւ խնամիին՝ Անոյշ Գասպասեանի *մահուան առթիւ։*

ՅԱՐԳԱՆՔ ՔԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒՆ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Ֆը – րանսայի Շրջ. Վարիչ Մարմինը եւ Փա – րիզի «Նաղարբէկ» Երիտ. Մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կու – տան՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 21–ԻՆ

Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ.– 15, Ռիւ Ժան – Կուժոն

1915 *Յունիս 15–ին Պոլսոյ Պայազիտի Հրապարակին վրայ կախաղանով նահա – տակուած Հնչակեան 20 անմահ հերոս – ներու յիշատակին։*

Նոյն օրը, ժամը 13.30–ին՝ Հոգեճաշ Օփէրա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ.– 80, Ռիւ Լաֆայէթ

Պատշաճ յայտագիր – Ցարդանքի ու – ղերձներ – Երգ եւ արտասանութիւն։

Ճաշագին՝ 60 Ֆ.։

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի նախապէս ապահովել, հեռա – ձայնելով.– 606. 81. 95

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի օր, Յունիս 21–ին Տօն է՝
Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10–ին հանդիսաւոր Պատարագ կը մատուցուի։

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մասնաւոր «Մաղթանք վասն Ս. Էջ – միածնի»։

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը, մաս – նակցելու Պատարագին եւ աղօթելու՝ վա – սըն անսասանութեան Հայաստեանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ։

×

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի Յունիս 21 ոն է Կաթողիկէ Էջմիածնի։

Այս առթիւ Լիոնի Ս. Յակոբ Եկեղե – ցւոյ մէջ կը մատուցուի բազմաձայն պա – տարագ։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՆՈՐՎԱՆ ՎՐԴ. ՋԱՔԱՐԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի «Մաղթանք վասն Ս. Էջմիածնի»։

Բազմաձայն երգեցողութիւնը կը կա – տարէ Եկեղեցւոյ Կոմիտաս Երգչախում – բը, առաջնորդութեամբ՝ Յովհաննէս Պէրպէրեանի։

Ecole St. Grégoire de Nareg

AVIS IMPORTANTS

— Les inscriptions à l'Ecole St. Grégoire de Nareg sont dès maintenant ouvertes pour l'Année Scolaire 1981-1982.

— Le Dimanche, 28 Juin, La Fête Champêtre Annuelle de la Paroisse Arménienne Catholique de Lyon se déroulera dans le parc de l'Ecole St. Grégoire de Nareg.

— La Colonie de vacances aura lieu en Italie, du 13 Juillet au 3 Août. Elle s'adresse aux garçons de 7 à 14 ans.

Pour tous renseignements s'adresser au Père ZABARIAN.-

38, Route de Collonges
69450 - St. Cyr au Mont d'Or
Tél.: (7) 847. 28. 65

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 28,
ժամը 13–էն սկսեալ
Վարժարանին մէջ։

Երգ – Պար – Արտասանութիւն
Աւանդական ճաշ – Խաղեր եւ Վաճառք
Մուտքը ազատ է։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Փարիզի Մասնաճիւղի ա – մավերջի հանդէսը՝

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 20, *ժամը 16–ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 ռիւ Պլես մեթրօ Քատէ։*

———×———

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ Կրթարանի Յանձնախումբը, կը հրաւիրէ աշակեր – տութեան Ծնողքները եւ հասարակութիւ – նը իր դպրոցի ամավերջի հանդէսին, Յունիս 20, Շաբաթ օր, կէսօրէ եռք ժա – մը 4–ին, Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մեծ սրահին մէջ.–

4, Rue KOMITAS
Մուտքը ազատ է։

———×———

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի Միօրեայ վար – ժարանի ամավերջի հանդէսը, Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15–ին, տեղւոյն եկե – ղեցւոյ սրահին մէջ։ Աշակերտութեան կողմէ կը ներկայացուի՝ երգ, արտասա – նութիւն եւ տրամախօսութիւններ, պե – կավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Մարտա Կարապետեանի։

———×———

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 21, կէսօրէ եռք ժամը 15–ին՝ Հայ Մշակոյթի Տան մէջ։

Հաճելի յայտագիր, պար, երգ, զ – ուեչք, Հայոց Պատմութիւն եւ առասպել – ներ, չինական չուքերու խաղերով։

Մուտքը ազատ է։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը, Կայանի անօբէնուհին եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայա – գացող երախաներու Ծնողքները, Շա – բաթ, Յունիս 27, ժամը 15–ին՝

17, Rue Bleue -- (Métro: Cadet)

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

21 ՅՈՒՆԻՍ

Հանդիսութիւնը կը սկսի պատարա – գով մը, ժամը 11–ին։

1.– *Ժամը 13–ին՝*
Ընտանեկան ճաշ Վարժարանի Ծը – նողքներուն եւ բարեկամներուն։

2.– *Ժամը 16–ին՝*
Փակման Հանդէս եւ մրցանակաբաշ – խութիւն։

3.– *Գեղարուեստական Բաժին.–*
ա.– Վարժարանի քառաձայն երգչա – խումբ։
բ.– Արտասանութիւններ։
գ.– Նաւասարդ Պարախումբ։

Ծանօթ.– Ճաշի մասնակցիլ փափաքող – ներէն կը խնդրուի ապահովել տեղա – կները, հեռաձայնելով Վարժարանին.– Հեռ.– 534. 68. 28

———×———

Collège Arménien SAMUEL-MOORAT

Fête de clôture de l'année scolaire
Le 21 Juin

Début à 11 h. par une messe.

1.- A 13 h.: Déjeuner familial des Parents et Amis du Collège.

2.- A 16 h.: Fête de clôture et distribution des prix.

3.- Partie artistique:
a) Chorale à 4 voix du Collège.
b) Récitations.
c) Ensemble choréographique NAVASART.

Pour le Repas, prière de s'inscrire en téléphonant: 534. 68. 28

Ayez la joie de posséder une médaille symbolisant notre patrie;

le Mont Ararat

finement ciselée sur bronze et habillée d'or 18 carats
le mont Ararat apparait en relief
dimensions de la médaille:
H. 51mm l. 39mm E. 3,5mm
prix: 550 F
Pour toute commande joindre un chèque ou mandat-carte à
M. Gérard ADJEMIAN
4, square Surcouf Parly 2
Le Chesnay 78
(*délai* 15 *jours*)
Possibilité d'effectuer cette réalisation en or massif sur commande.

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Լիոն.– Կապ. Խաչի Լիոնի վարչու – թիւնը ի պատիւ իր նախկին եւ տարեց ընկերուհիներուն կը կազմակերպէ փոք – րիկ ընդունելութիւն մը Շաբաթ, Յունիս 20, կէսօրէ վերջ ժամը 3–ին Ս.Պ. Տան սրահը, պատուելու պիրենք իրենց տա – րիներու աշխատանքին համար։

Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Սէն – Մօրիսի մասնա – ճիւղը, շնորհակալութեամբ առնած է ի նպաստ դպրոցին, հետեւեալ նուէր – ները.– Տէր եւ Տիկին Երուանդ Ճէլոյ – եան 200, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Պօղոս – եան (Փարիզ), Տիկին Մխրան Մխսիեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Յովհաննէսեան՝ Լեւոն Տօնիկեանի մահուան առթիւ 100– ական, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մըխ – ցիեան՝ ժաքի Ճէլոյեանի քառասունքին առթիւ, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Տէկիր – մէնճեան՝ իրենց զաւկին ապաքինման առթիւ 50–ական, Տէր եւ Տիկին Միշէլ Պուճաքլը՝ իրենց զաւկին ծննդեան ու – բախ առիթով՝ 25 Ֆ.։

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

Le Restaurant

EREVAN

a ouvert

son magasin de TRAITEUR et de COMESTIBLES

29, RUE BERGÈRE - 75009, PARIS

RESTAURANT EREVAN

26, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél.: 770.85.81 - Fermé le Mardi

40 Sortes de Hors - d'œuvres
25 Sortes de Plats

TRAITEUR EREVAN

29, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél.: 523.44.73

Toutes sortes de Hors-d'œuvre, Charcuterie et Spécialités Arméniennes

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
19
VENDREDI
19 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

56րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.932 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.932

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

«THE MIDDLE EAST»

ԹԵՐԹԻ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՀԱԲԵԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Քաղեց՝ ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

«Տէր Միսոլ Իսթ» կամ «Միջին Արեւելքը» ամսաթերթը անդլերէն լեզուով լոյս տեսնող ամենակարեւոր պարբերական թերթն է՝ երբ հարցը կը վերաբերի մասնաւոր արաբական աշխարհին, զոր կը նկարագրէ եւ կը մեկնաբանէ ան, Արեւմուտքի լուրջ ընթերցողներուն համար, – անո՛նց համար, որոնք պիզնէս – գործ ունին Միջին Արեւելքի հետ, եւ ուրեմն՝ քաղաքական հետաքրքրութիւն: Թերթը կը խմբագրուի խմբակի մը կողմէ՝ որուն անդամները կը նշանակուին աւելի տեղական կամ մասնագիտական բնոյթ ունեցող թերթերու վարիչներուն կողմէ (օրինակ՝ «Աֆրիքըն Պիզնէս», «Ալ – Իքթիսատ ալ – Արապի»,) եւայլն.: Այս ամսաթերթի թղթակից է ամերիկացի Լեւոն Քէշիշեան: Խմբագրութեան խառն կազմը ամսաթերթին կուտայ չափազանց եւ հաւասարակշռուած բնոյթ: Պղեստինի հարցին մէջ բացառաբար, ան ունի որոշակի «ձախ» հակում, մինչ որ ամերիկամիտ բնորոշում է, եւ կը նշանակէ որ անոր խմբագրական մարմինը կը հաւատայ որ պղեստինցի ժողովուրդը իրաւունք ունի՝ իր հայրենիքը ունենալու:

Մանրամասնօրէն կը բնորոշեմ այս չատ մը զրասենեակներ եւ համալսարանական զրաղարաներ մտնող թերթին քաղաքական ուղղութիւնը, ընդգծելու համար թէ կարեւոր է անոր 6 էջնոց յօդուածը՝ նուիրուած Հայկական Դատին, եւ մանաւանդ հայ ահաբեկչական չարքահամին, որուն բոլոր գլխաւոր մասերը կուտանք մաս – մաս, թարգմանաբար (Ցունիսի Թիւ):

Յօդուածին հեղինակուհին, Ճուտիթ Փերերա որ արաբ չէ, ունի չատ կարճ նախաբան մը, ուր կը բնորոշէ իր մեկնակէտը եւ բաղդատութիւններու գլխաւոր եղրը, – «Պաղեստինցիներուն նման, Հայերը երկար տարեն սպասեցին որ օրինական ձեւերով իրենց իրաւունքները որուին իրենց: Եւ, Պաղեստինցիներուն նման, իրենց պայքարին կչփոտ տալու համար տիպուեցան զէնքի դառնալ: Մեր Միջին Արեւելքի, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի թղթակիցներուն օգնութեամբ՝ մեր քաղաքական նիւթերու խմբագիրը (այսինքն՝ Փերերա կ'ուսումնասիրէ Հայկական նոր սերունդ մը» (չակերտները՝ իրենցմէ՝ – Ա. Թ.), որ կը մերժէ իր իսկ համայնքի հին հեղինակութիւնները, յանուն արարքին»:

Ապա, խորագիր մը, – «Երիտասարդ Հայեր կ'ըսեն, – զինեալ պայքարն է մեր պատասխանը»: Ցետոյ՝ լուսանկար մը, զրեթէ Ռէյճատ Մորալըի, որուն տակը կայ մէկբերում մը, 88–ամեայ Լոնտոնահայ «Արշակ»ի խօսքէն: «Թոռոս կ'ըսէ որ այսօրուան Թուրքերուն յանցանքը չէ, բայց ես կ'ըսեմ անոր որ ամէն Թուրք պատասխանատու է, – երէկ, այսօր ու վաղը»: Չատ էջի վրայ ամսաթերթը կուտայ իր տեսակցութիւնը, Ծերունի Սրճանի հետ, զոր չենք թարգմանած հոս, – ամէն գիտակից Հայու ծանօթ է անոր քամնելի պարունակութիւնը, – բռնաբարութիւն մէկ քրոջ, անձնասպանութիւն երկրորդ քրոջ եւ անոր երախայրիկին, սովահար մահ՝ մօրը, եւ մահերթը, դէպի անապատ, մարակներու տակ: Անկասկած նորութիւն պիտի ըլլայ «Տէր Միսոլ Իսթ»ի ընթերցողներէն ոմանց համար:

Ահաւասիկ, ուրեմն, ուսումնասիրու – թեանը բնոյթ ունեցող երկար յօդուածին ամէնէն կարեւոր մասերը.–

«1973–ի Ցունուարին, 76–ամեայ Հայ մը, Գուրգէն Եանըգեան, Քալիֆորնիոյ Սանթա Պարպարա քաղաքի մէկ պանդոկին մէջ սպաննեց Թուրք քոնսիւլը եւ անոր օգնականը: Քանի որ 60 տարի ընպասելէ ետք յուսահատած էր: Սպասած էր որ աշխարհը ընդունի Հայերու չարդը (հոն, ուր թերթը «մասսաքր» գրած է, հաւատարմօրէն իբր այդ կը թարգմանեմ. աւելի ազդեցիկ «ճենոսայտ – ցեղասպանութիւն» բառը քիչ գործածուած է, – Ա. Թ.), եւ հաւատացում մը ընէ անոր համար, քանի որ այդ չարդին մէջ սպաննուեցան Հայերու կէսէն աւելին: (Հոս Թրքահայութեան Թիւը կը տրուի իբր 2,5 միլիոն, սպանեալներու Թիւը, 1,5 միլիոնէն վեր: Աւելի՛ կարեւոր է հազուագիւտ եւ երկար այն մէջբերումը, որ թերթը կ'ընէ, – 2 պարբերութիւն, Թալէաթի եւ Ինվէրի սորա – դրութիւնը կրող տիպահուչակ հեռագրէ մը Ա. Թ.), Գուրգէն, այժմ 84 տարեկան, կը մնայ բանտին մէջ:

Երկու տարի ետք, 1975–ի Ցունուարին, Աչխարհի Եկեղեցիներու Խորհուրդի Պէյրութի պաշտօնատեղիին մէջ ռումբ մը կը պայթի. զետեղուած էր ցարդ անծանօթ եւ գաղտնի կազմակերպութեան մը կողմէ, – Հայ Գաղտնի Բանակ Հայաս – տանի Ազատագրութեան համար: Երի – տասարդ սերունդ մը կը դառնար նախաձեռնարկ. իր նպատակն էր՝ զինեալ ուժով աչխարհի նայուածքը իր ժողովուրդի դժբախտութեան վրայ սեւեռել: (Ցայտնի չէ թէ խափանչ ա՞յդ էր Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ի նպատակը, իր առաջին օրերուն: Կազմակերպութեան պաշտօնաթերթ «Հայաստան», իր ութերորդ համարին մէջ կը մերժէ նման կարծիք հաստատելով որ իր նպատակը չարդի վրէժ կամ ուշադրութեան սեւեռում չէ այլ հայրենիքի ստեղծում, Ա. Թ.):

Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ը Աչխարհի Եկեղեցիներու Խորհուրդը ընարած էր իբրեւ թիրախ, որովհետեւ այդ կազմակերպութիւնը կը քաջալերէր Միջին Արեւելքի եւ Սովետական Հայաստանի Հայերու արտագաղթը, դէպի Եւրոպա եւ Ամերիկա: Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ը կը հաւատար թէ որքա՞ն տարածուի Սփիւռքը, այնքան անհատնական կը դառնայ Հայերու վերադարձը, դէպի իրենց Հայրենիք:

Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ի բանբեր Յակոբ Յակոբեան (Խմբագիրները չեն ըսած՝ որ ծածկանուն է այս.– Ա. Թ.) կը բացատրէ, – «ժողովուրդ մը չի կրնար իր երկիրը եւ դրաւուած հողերը լքել, որքան ալ երկար ըլլայ դրաւումը, կամ զօրաւոր ըլլայ ճնշող թշնամին: Հայ քաղաքական կուսակցութիւնները չկրցան մեր ժողովուրդի իրաւունքները պաշտպանել գործնական եւ արդիւնաբեր ձեւով, եւ ուրեմն մեր կազմակերպութեան գոյութիւնը հրամայական մը եղաւ»:

Անցեալ 6 տարիներուն վաթսուն դէպքեր – ներառեալ՝ ռմբադրումներ եւ մարդասպանութիւններ – տեղի ունեցան դլխաւորաբար Եւրոպայի մէջ: (Զատ էջ մը դրեթէ ամբողջապէս տրամադրուած է ահաբեկչական արարքներու ցանկին եւ անոնց արդիւնքին – Ա. Թ.): Ուրիշ հայկական խմբակներ ալ կազմուեցան, – Հայկական Ցեղասպանութեան համար Արդարութեան Յոմանտոներ (Հ. Ց. Ա. Ֆ.), որ Դաչնակ կուսակցութեան մէկ ծիլն է (բառը թերթինն է, բայց «ծիլ»ի այս գործածութիւնը անդլերէնի մէջ ներկայիս ստացած է «անկէ ծագող են – թարաժանում»ի ընթացիկ իմաստ – Ա. Թ.), եւ «Նոր Հայկական Դիմադրական Շարժում» (Ն. Հ. Դ. Շ.):

17 յարձակումներ գործուած են ցարդ, թուրք դեսպաններու վրայ, 19 անձեր սպաննուած են եւ 11 վիրաւորուած: Թուրքիոյ պառկանող 19 չէնքեր կամ հաստատութիւններ եղած են ռումբերու թիրախ, ինչպէս նաեւ 25 ուրիշներ, որոնց արդիւնքը եղած է լուրջ նիւթական վնաս, չորս անձի մահ եւ 26 վիրաւորեալ:

(Շար. 1)

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ

Ա.ՀԱԲԵԿՈՒԹԵՆ ԵՏՔ

Հ. Գ. Բ.Ը ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՑ ԶՈՒԻՑԵՐԻՈՑ

—o—

Թրիպիւն տը Ժընեւ Ցունիս 17–ի իր Թիւին մէջ եւ իբրեւ ազբիւր տալով «մէկ միլիոն տպաքանակ ունեցող Պոլսոյ «Հիւրրիյէթ»ը կը գրէ թէ ԱՍԱԼԱՆ վերջնագիր մը տուած է Զուիցերիոյ, պահանջելով Մարտիրոս – Մկրտիչ Ժամկոչեանի անմիջական ազատ արցակումը «ապա թէ ոչ, պիտի յարձակինք զուի – ցերացի դիւանագէտներուն եւ զուիցե – րական հաստատութեանց վրայ, ամբողջ աչխարհի մէջ»: Այս առթիւ, կը ճշդուի թէ մինչ, ըստ երիտասարդին յայտարարութեան, նախապէս՝ իրանահայ Ցովհ. Գրիգորեան կը տրուէր ձերբակալուած Հայուն անունը, Հ. Գ. Բ.ը կը ճշդէ, իր զոյգոյցին մէջ յայտնելով թէ ան լիբա – նահայ է եւ կը կոչուի Մարտիրոս Ժամկոչեան:

«Հիւրրիյէթ»ի հրատարակած այս հա – ղորդագրութեան առթիւ արդարութեան եւ ոստիկանութեան բաժանմունքի բան – բերը յայտարարած է թէ «ատիկա հին պատմութիւն է, զեկոյցը արդէն հրա – պարակուած էր Պէյրութ, Ուրբաթ օր եւ ծանօթ էինք անոր: Ոչինչ կը փոխէ դաչնակցային խորհուրդի դերքին մէջ: Այս վերջինը քանիցս կրկնած է թէ նը – мան սպառնալիքներ բացարձակապէս չեն ազդեր դատական ընթացքին վրայ»: Այս առթիւ կը յիշուի թէ նման սպառնալիք – ներ եղած էին արդէն երկու հայ երի – տասարդներու ձերբակալութեան առթիւ (Հոկտեմբեր 3, 1980):

—×—

«LA CROIX»

ԵՒ ՀԱՑ ԱՀԱԲԵԿԻՉՆԵՐԸ

«Հայց ո՞վ են այս հայ ահաբեկիչնե – րը» խորագրին ներքեւ եւ Ֆրանսուա Ժոսթի ստորագրութեամբ, Լա Քրուա օրաթերթը յօդուած մը հրատարակած էր Ցունիս 3–ի եւ 4–ի իր թիւերուն մէջ: Ցօդուածագիրը նախ կ'ոգեկոչէ Ջարդերը 1894 – 95–էն 1915, յիշելով Թուրք զօրավար մը խօսքը՝ «նախընտրաբար Բոլչեւիզմը Անատոլուի մէջ քան՝ Հայերը», անցնելով Սփիւռքի կազմութենէն, հասնելու համար վերջին ութ տարիներու ահաբեկչական արարքներուն, զորս՝ կը վերլուծէ իւրայատուկ դիտանկիւնէ մը: Ցատկանչական կը գտնէ ահաբեկում – ներու աչխարհագրական բաչխումը (ոչ մէկ արարք Խորհ. Միութեան կամ իր արբանեակ երկիրներու մէջ): Ցօդուա – ծագրին համար վարաւան մըն է Հայ Դատը ահաբեկիչներուն համար, որ կը ծառայէ ծածկելու իրենց բուն նպատակ – ները: Այդ ծածուկ հեռանկարներու ե – տին, կը տեսնէ Մոսկուայի եւ Պաղես – տինցիներու չուքը: Ընդհ. դիծերու մէջ վերլուծումը կը համապատասխանէ ա – րեւմտեան աչ լրագրողներու տեսու – թեանց, որոնք կը մտահոգուին Թուր – քիոյ «անկայունացումով»: Լրագրողը առանձին չրջանակի մէջ ցանկ մըն ալ կուտայ – բաւական փանթէզիսթ – հայ գաղտնի կազմակերպութեանց, որոնց չարքին կը դնէ Հայ Դատի պաչտպան յանձնախումբը, որ հարկ եղած ճչտում – պատասխանը տուած է (հրատարակուած Թերթին Ցունիս 14/15–ի Թիւին մէջ):

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆԻ խորհրդարանը Շաբաթ օր պիտի ձեռնարկէ նախագահ Պանի Սատրի «քաղաքական անձեռնհասութեան» քըն – նութեան: Խորհրդարանը որոշեց որ Պա – նի Սատր եւ իր գործակիցները ինչպէս նաեւ հակառակորդները հինգական ժամ պիտի ունենան իրենց դատը պարզելու համար: Որոշումը պէտք է քուէարկուի երկու երրորդի մեծամասնութեամբ: Ա – յաթոլա Պէհեշթի գատական հետապը – դում ալ կը նախատեսէ Պանի Սատրի դէմ, անոր պաշտօնազրկումէն ետք եւ «թիւրիմացութիւն» կ'որակէ տասը մի – լիոն Իրանցիի քուէարկութիւնը ի նը – պաստ Պանի Սատրի:

ՆԱԽԱՐԱՏ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ կարգ մը որոշումներ տուաւ աչխատանքի ստեղծ – ման եւ ձեռնարկութեանց օգնութեան հա – մար, որոնք խորքին մէջ, Պահի կառա – վարութեան տնտեսական քաղաքակա – նութենէն դուրս չեն ելլեր: Վերամու – ծին, երիտասարդներուն 650 հազար աչ – խատանք ստեղծելու համար, միջոցներ ձեռք կ'առնուին: Այս նիստին ընթացքին, Նախագահ Միթերան խօսք առած է ը – սելու համար թէ Ցունիս 21–ին, կը մաղթէ որ Ֆրանսացիները արտայայտուին, աւելի լայն հիմերու վրայ, իրեն տալու միջոցները վարելու օգտակար – եւ տե – ւական գործը, զոր կը պահանջէ Ֆրան – սայի ներկայ կացութիւնը: Այս ոգիով, կ'ըսէ Միթերան, հարկ է որ ընդդիմու – թիւնը յարգուի եւ միացուի, ինչպէս որ հարկ է, պատասխանատուութեանց:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՌԵԿԸՆ, որ այնքան ինք – նավստահ եւ յաջող է ներքին գործոց մարզին մէջ՝ այս օրերուս, սկսած է ձա – խող բաներ ընել արտաքին գործոց մար – զին մէջ: Այս անգամ, սխալ ու սայթա – քում, Իսրայէլ – Իրաք հարցին կապակ – ցութեամբ անցեալ Երեքչաբթի, Ռեկըն ուրախացուցած էր Պէկինը, ըսելով որ «մենք կրնանք ընդունիլ որ Իսրայէլ կըր – նար հաւատալ որ իր ռմբակոծումը պաշտպանողական բնոյթ ունէր»: Այս, անշուշտ, կը վաւերացնէ Իսրայէլի հաս – տատումները: Սակայն, Ռեկըն երեւի չէ կրցած իր կառավարութեան անդամնե – րուն տեղեկացնել թէ ի՞նչ է պաշտօնա – կան «ուղեգիծը», եւ ուրեմն իր իսկ նը – չանակած անձ մը, Ուոլթըր Սթոսըլ, օգնական՝ Արտաքին գործոց նախարա – րին, Գոնկրէսին ըսած է թէ «չենք կըր – նար համաձայնիլ Իսրայէլի հետ՝ թէ ի – րաք հիւլէական ռումբ մը կը չինէր, կամ թէ ան որոչապէս նպատակ ունէր զայն չինելու»: Գոնկրէսի հրեայ – Ամերիկա – կացի անդամները զայթակղած են, եւ կը բողոքեն:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ կը չարունակուին զրգռիչ արարքներ, ուղղուած Խորհրդա – յին Միութեան ամէնէն պահպանողական հատուածներէն մէկուն, այսինքն՝ բա – նակին դէմ: Ցայտնի չէ թէ որո՞նք են հեղինակները այս արարքներուն, – լեհ ազգայնամոլներ թէ ոստիկանական գործակալներ, որոնք կրնան միայն չա – հիլ՝ Խորհրդային ներխուժումէ մը: Եօ – թը քաղաքներու մէջ վանտալական ա – րարքներու ենթարկուած են Խորհրդային Բանակի յիչատակին նուիրուած յու – չարձաններ, եւ բանակային զերեզմա – նատան մը մէջ 31 զինուորներու չիրիմ – ներ ջարդ ու փշուր եղած են: Վալեղա կը չարունակէ իր չրջապտոյտը, եւ կ'ընդունուի իբրեւ հերոս՝ ժողովուրդին կողմէ, որուն կը յանձնարարէ զգոյշ ըլլալ: Սալիտարիթէ կը պնդէ որ իր ան – դամները չեն այս զրգռիչ արարքներու հեղինակները:

ԱԿՆԱՐԿ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՁԵՒԱՒՈՐՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՀԻՆ ԱՐՄԱՏՆԵՐ, ՆՈՐ ԱՐՄԱՏՆԵՐ

Հայ ժողովրդի տարագիր զաւակները օտար երկիր չտարան իրենց հայրենիքից ոչ ինչը, ոչ գանձ, ոչ ժառանգութիւն, ոչ իրաւունք, ոչ էլ նոյնիսկ քաղաքացիութիւն, այլ տարան յուշեր, ազգային սովորոյթներ, բարքեր, մամիկների պատմած հէքեաթներ, օրօրոցային երգեր, մի քանի մադաղաթ, բայց ամէնից շատ՝ տառապանք եւ յուշ:

Ահա այդ յուշն է, որ քահանայ Թը-լաքեանների սկիզբին երեւաց այն գրականութեան մէջ, որ ստեղծեցին կենդանի մնացած գրողները, եւ այդ գրականութիւնը դարձաւ մի կողմից՝ արեւմտահայ գրականութեան շարունակութիւնը եւ միւս կողմից՝ այնպիսի որակ ձեռք բերեց, որ հիմք դարձաւ այսօր ուայ արտասահմանի հայ գրականութեանը: Այդ գրականութիւնն է, որ մենք կոչում ենք սփիւռքահայ գրականութիւն:

Դա հայ գրականութիւն է, ամբողջական հայ գրականութեան հարազատ մի մասը, որ ստեղծուել է Ամերիկայում, Եւրոպայում, Մերձաւոր Արեւելքում, մի խօսքով՝ ոչ հայրենի հողում:

Անտարակուսելի է, որ օտար հողում ստեղծուած գրականութիւնը պէտք է տարբերուէր հայրենի գրականութիւնից, երբ այլ էին միջավայրը եւ թեման, երբ այլ էր ստեղծագործողի հոգեվիճակը, ապրելակերպը, երբ այլ էին սոցիալական պայմանները, կենցաղավարութիւնը եւ աշխարհայեացքը, տիրող քաղաքական սիստեմները, դեղագիտական ճաշակները ու չափանիշները: Պէտք չէր սպասել, որ արուեստը եւ մշակոյթը կ'ունենան նոյն որակը: Ոչ, չէին կարող եւ պէտք է իրենց արտայայտչական միջոցներով, բովանդակութեամբ ու ձեւով տարբերուէին հայրենիքում ստեղծուած արուեստից ու մշակոյթից:

Այսուհանդերձ, հայրենիքից ներս եւ հայրենիքից դուրս ծնուած հայ գրականութեան երկու թեւերը պատկանում են նոյն հայ ժողովրդին, նրա մշակոյթին ու արուեստին, ունեն նոյն դարաւոր առանձնայատկութիւնները, մեսրոպեան այբուբենը, դպրութեան նոյն ժառանգութիւնը, լեզուական նոյն հարստութիւնը, հաւատարմութիւնը նրանց են պատկանում Վարենային ու Եղիշէին, Նարեկացին եւ Քուչակը, Սայաթ Նովան եւ Թումանեանը, Դուրեանն ու Վարուժանը, Սիամանթօն եւ Զարենցը, Պարոնեանն ու Սունդուկեանը, Տէրեանն ու Իսահակեանը եւ այն հոգեւոր հարստութիւնը որ առանձ է մըտնացել մեր իմաստուն, տաղանդաւոր հայրերից:

Հայրենիքից դուրս ստեղծուած գրականութիւնը չէր կարող հայրենիքում ապրողների ուշադրութիւնը չգրաւել, չէր կարող չարժանանալ քայլերանքի, արժէքաւորման, չէր կարող չմտաուշ ունել հայրենի ընթերցողներին: Դա սոսկ մշակութային կապի արդասիք չէր. դա սոսկ «հայրենի» պարագ չէր, դա նաեւ մտահոգութիւն էր մի ամբողջ հատուածի ճակատագրի ու ապագայի նկատմամբ, որի հայապահպանման ջանքերը պէտք է իմաստաւորուէին:

Օտար հողում ծնունդ էին նոր հայեր: Առաջ էր գալու ամբողջ մի սերունդ, որ այլեւս յոյս չունէր տեսնելու իր հայրենի ծննդավայրը, որ ապրելու էր Ֆրանսիայում, Սիրիայում, Լիբանանում, Ամերիկայում, եւ շատ, շատ ուրիշ երկրներում: Սրանք իրենց հողից հեռացուածների ժառանգներն էին, որոնք սակայն պէտք է ապահովէին այն հայրենիքին, որ չէին ճանաչում, այն ժողովրդին, որի մասին ոչինչ չգիտէին, մեծանալու էին օտար երկրներում, օտարի չնչի տակ, խօսելու էին օտարի լեզուով՝ աշխատանք գտնելու, ապրուստ ճարելու համար: Զճանաչելով հայրենի հողն ու հայրենի երկիրը, այս սերունդը չէր ճանաչում նաեւ այն երկիրը, որտեղ ծընւում էր:

Եթէ սփիւռքահայ ստեղծագործողների առաջին սերնդի՝ Վահէ Հայկի, Բենիամին Նուրիկեանի, Անդրանիկ Անդրէասեանի, Ցակոբ Մնձուրիի, Լեւոն Սիւրմէլեանի ստեղծագործութիւնները սիրելի են միաժամանակ եւ՛ հայրենիքից ներս, եւ՛ հայրենիքից դուրս ապրող ընթերցողների համար, ապա դրա պատճառներից մէկն էլ այն է, որ նրանք մեր տոհմիկ կեանքի պատկերը փոխադրում են այն անծանօթ աշխարհը, ուր հասակ է առնում տարագիր սերունդը: Օտար հողում դիմանալու ուրիշ ուղիների կողքին լաւ ուղի էր դեղարուեստական խօսքի միջոցով անցեալի բարքն ու սովորոյթը, ապրելակերպն ու կենցաղն իմացընելը, հայրերի ու մայրերի սրբազան աւանդոյթներին գիտակ դարձնելը: Դիմանալ ... Այո՛, դիմանալ օտարութիւն կոչուող հոսանքին: Ցետո՞յ: Ցետոյ զալիսէ երկրորդ հարցը. դիմանալ, այո՛, Հայ մնալու համար, այսինքն, չճուլուել, չայլասերուել, չուծանալ, չօտարանալ: Իսկ դա կատարուելու էր, սկսել էր կատարուել, սկսել էր տարածուել: Ինչպէ՞ս էր դա կատարուում: Կարդացէք Շահան Շահնուրի, Զարեհ Որբունու, Վազգէն Շուշանեանի, Անդրանիկ Ծառուկեանի, Սեդայի, աւազներից մէկ տասնեակ ուշ ծնուած սփիւռքահայ այն գրողների երկերը, որոնք գրական ասպարէզ մտնելով քահանայի թուականների սկզբին, իրենց գրականութեան հետ բերեցին երկու մեծ երեւոյթ. մէկը՝ տուեալ երկրի ժամանակակից գրականութեան ազդեցութիւնը որպէս հետեւանք եւրոպական ու համաշխարհային գրականութեան ճանաչման եւ միւսը՝ հայ գրականութիւնն ու իրենք իրենց եւրոպական հարստութեան հետ, երբեմն առանց յատակագիծի, պատմութիւն մը սկսի, եւ գայն ուռեցնելով եռեւ-առչեւ քաշէ, ալ ու ձախ երկար շեղումներով գարգացնէ եւ մէկ չունչով աւարտէ: Առ այժմ հաճոյքի համար արձակուրդի յուշերը գրի կ'առնէ ու վէպ մը կը գրէ. առանցմէ ոմանք – ինչպէս Ճանապարհորդութիւն Պ. Պէզի՝ 1877–ին, Ճանապարհորդութիւն Սպանիա՝ 1888–ին, կնքամայրը՝ 1895–ին – յետ մահու լոյս տեսան:

Դիւզըվան ընտանիքին երկրորդ զաւակը, Կապրիէլ – Սոլանժ (1828 – 1899), Նոհան կը ծնի: Աղջկան ծնունդէն եռաչայր ու կնոջ յարաբերութիւնները կը լարուին – ամուսինը կնոջը հաւատար – մուերմին կը կասկածի, ոմանք նոյնիսկ կը կարծեն թէ Սոլանժ Փիւլ դ'Ամանոնի զաւակն է, որուն հետ Օռոռ 1827 – 1828ի տեսնները կը տեսնուի Փարիզ:

Կազիմիր, որ Նոհանի քաղաքապետը դարձած է, եւ ամուսնութեամբ դղեակին եւ հողերուն իրաւական տէրը, կառավարիչ Դէշարարի 1823–ին մեկնումէն եռաչ սեփականութեան ներքոյ կարգ մը կինը վշտացնող փոփոխութիւններ կը մտցնէ, իսկ դուրսը օրերը որպալով, կեղծուխումով կ'անցընէ, դղեակին աղախիները – կէր, Պէպիտա, Ժանի – կը «հեռանդրիա քաղաքին մէջ, որ ունեցաւ բեղուն գործունէութիւն մը, միայն նախակրթարանի բաժինով. դժբախտաբար ապակայն չհասաւ իր լրիւ զարգացումին, ոչ բովհետեւ քաղաքական պայմաններու հետեւանքով փակուեցաւ: Հալէպի վարժարանը աւելի բախտաւոր եղաւ. անիկա օժտուած է արդի վարժարանի մը բոլոր առաւելութիւններով. ունի մանկապարտէզ, նախակրթարանի եւ երկրորդական բաժիններ, շուրջ հազար աշակերտներով. եւ տակաւին ածումի մէջ է:

Աւելի ուշ՝ 1956–ին, Մխիթարեանը բարձրագոյն կարգի նոր վարժարան մը, բացաւ Պուէնոս Այրէսի մէջ, որ իր աշակերտութեամբ, նախկին առներով, մըցնողաց Մխիթեամբ եւ զանազան ձեռնարկներով, կը ներկայանայ իբրեւ զուարթիս վաստակաւոր հիմնարկներէն մէկը:

1981–ը յոբելենական տարի է վարժարանիս համար. արդարեւ, անիկա կը պատրաստուի տօնելու իր հիմնադրութեան 25–ամեակը: Այսօր մեր մէջն է այն անձը, որ տքնաջան աշխատանքով դործնապէս հիմնադիրը եղաւ Պուէնոս – Այրէսի Մխիթարեան վարժարանին: Ան ամէնուս ծանօթ եւ սիրելի Հ. Ստեփան վրդ. Փերահեանն է. ներկայիս թէեւ քաշուած է դպրոցական կեանքէն, բայց իր ներկայութիւնը մեզի համար օրհնանք է եւ խթան չարունակելու սկսած գործը:

1949–ին, երբ Հ. Ստեփան Արժանիին կը հասնէր, հայ գաղութը տակաւին իր կազմաւորման փուլին մէջ էր: Ան դեռ հայրենակարօտ, իր անցեալին եւ սրբազան աւանդութիւններուն մորմոքով ապրող հայ ընտանիքներ, ըմբռնած զրենք առնչքնող հոսանքներուն դէմ: Անոնց միակ նեցուկն էր հայ եկեղեցին եւ դպրոցը:

Ու Մխիթարեան ուխտաւորի մտքին մէջ կը ծագի գաղափար մը. հայրենիքի կարօտով տոչորուող այս գաղութին տալ արժանաւոր դպրոց մը, հաստատուն հիմերով:

Եւ իրրեւ անվհատ ու միայնակ գործչի իր գաղափարին՝ ան անմիջապէս հրապարակ կ'իջնէ: Իր միաբանութիւնն իսկ, որուն անծանօթ է Արժանիին հայ գաղութը, երազային կը գտնէ այդ հնարաւորութիւնը: Ան ամէն կողմ կ'երթայ, կը հանդիպի, կը խօսի, կը համոզէ, կը ներշնչէ, կը գրգռէ, կը հրահրէ, կը հրճուի, կը յուսահատի, կը յուսադրուի, կը յուզուի, կը յուզէ, կը հաւատայ, կը հաւատցնէ, կը կասկածի, կը կասկածեցնէ, կը հաստատէ, կը հաստատուի, կը հաստատէ, կը հաստատուի, կը հաստատէ, կը հաստատուի

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՇԻՐԱԶԻ

= ՀԱՅՐԱՍՏԱՆ =

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

ՆՎԻՐՎԱԾ Է ՀԱՅՐԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱՎՈՐՄԱՆ 60-ԱՄՅԱԿԻՆ

Ահա թե ինչպես է ներկայացնում Հայրենիքի մասին իր երգերում ժողովրդական մեծ բանաստեղծը՝ Շիրազը։ Ինչպես ամեն մի ճշմարիտ արվեստագետ, Շիրազն էլ իր ստեղծագործության մեջ ամենից առաջ ձգտում է ներկայացնել իր ժողովրդի կյանքը, նրա ուրախությունն ու տրտմությունը, նրա ձգտումներն ու երազանքները։ Եվ ահա այդ ամենը նա ներկայացնում է ոչ թե ինչ-որ վերացական մարդկանց, այլ կոնկրետ մարդկանց, որոնք ապրում են Հայրենիքի հետ, Հայրենիքի համար։

Շիրազի երգերի հերոսները ոչ միայն ապրում են Հայրենիքի հետ, այլև մտածում են նրա մասին, ինչպես մտածում են մայրիկի մասին։ Նրանք ամեն ինչ անում են Հայրենիքի համար, ինչպես որ մայրիկի համար։ Նրանք ամեն ինչ անում են Հայրենիքի համար, ինչպես որ մայրիկի համար։ Նրանք ամեն ինչ անում են Հայրենիքի համար, ինչպես որ մայրիկի համար։

Շիրազի երգերի հերոսները ոչ միայն ապրում են Հայրենիքի հետ, այլև մտածում են նրա մասին, ինչպես մտածում են մայրիկի մասին։ Նրանք ամեն ինչ անում են Հայրենիքի համար, ինչպես որ մայրիկի համար։ Նրանք ամեն ինչ անում են Հայրենիքի համար, ինչպես որ մայրիկի համար։

Ահա թե ինչպես է ներկայացնում Հայրենիքի մասին իր երգերում ժողովրդական մեծ բանաստեղծը՝ Շիրազը։ Ինչպես ամեն մի ճշմարիտ արվեստագետ, Շիրազն էլ իր ժողովրդի կյանքը, նրա ուրախությունն ու տրտմությունը, նրա ձգտումներն ու երազանքները։ Եվ ահա այդ ամենը նա ներկայացնում է ոչ թե ինչ-որ վերացական մարդկանց, այլ կոնկրետ մարդկանց, որոնք ապրում են Հայրենիքի հետ, Հայրենիքի համար։

Շիրազի երգերի հերոսները ոչ միայն ապրում են Հայրենիքի հետ, այլև մտածում են նրա մասին, ինչպես մտածում են մայրիկի մասին։ Նրանք ամեն ինչ անում են Հայրենիքի համար, ինչպես որ մայրիկի համար։ Նրանք ամեն ինչ անում են Հայրենիքի համար, ինչպես որ մայրիկի համար։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ԿԱԶՄԻ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ԵՎ ՀՐԱՏԱՐԱԿՄԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԳՎՎՀՀՎՎՎ

ՅԱՐԳԱՆՔ ՔՍԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐՈՒՆ

Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան Ֆըրանսայի Շրջ. Վարիչ Մարմինը եւ Փարիզի «Նազարբէկ» Երիտ. Մանաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կու տան՝

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 21–ԻՆ

Փարիզի Հայոց Մայր Եկեղեցւոյ մէջ.–

15, Ռիւ Ժաճ – Կուժոն

1915 Յունիս 15–ին Պոլսոյ Պայազիտի հրապարակին վրայ կախաղանով նահատակուած Հնչակեան 20 անմահ հերոս – ներու յիշատակին:

Նոյն օրը, ժամը 13·30–ին՝ Հոգեճաշ Օփէրա – Լաֆայէթ ճաշարանին մէջ.–

80, Ռիւ Լաֆայէթ

Պատշաճ յայտագիրը – Յարգանքի ուղերձներ – Երգ եւ արտասանութիւն:

Ճաշագին՝ 60 Ֆ.:

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի նախապէս ապահովել, հեռա – ձայնելով.– 606· 81· 95

«ԾԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

«Հայրերու Տօն»ին առթիւ, Պ. Միշէլ Իրինի վեցամսեայ «Ծառաջ» կը նուիրէ՝ Պ. Յակոբ Աբթիւրի (Մարսէյլ):

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE

9, Rue de Madrid -- 94140 Alfortville

Audition - Spectacle

DE FIN D'ANNEE

des Classes de danses et d'animation

Danses, chants, sketch, création.

Avec la participation de:

Elise OHANNESSIAN

Chants de la Terre

DIMANCHE, 21 JUIN, à 15 h.

Palais des Sports

Rue de Rome — AIFORTVILLE

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Կիրակի օր, Յունիս 21–ին Տօն է՝

Կաթողիկէ Ս. Էջմիածնի

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս–Մկրտիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10–ին հանդիսաւոր Պատարագ կը մատուցուի:

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի մանուկներ «Մաղթանք վասն Ս. Էջ – միածնի»:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը, մաս–նակցելու Պատարագին եւ աղօթելու՝ վա–սըն անապատանութեան Հայաստեանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ:

×

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Կիրակի Յունիս 21 տօն է Կաթողիկէ Էջմիածնի:

Այս առթիւ Լիոնի Ս. Յակոբ Եկեղեց–ւոյ մէջ կը մատուցուի բազմաձայն Պա–տարագ: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝

ՆՈՐՎԱՆ ՎՐԴ. ՋԱՒՐԵԱՆ

Պատարագի ընթացքին կը կատարուի «մաղթանք վասն Ս. Էջմիածնի»:

Բազմաձայն երգեցողութիւնը կը կա – տարէ Եկեղեցւոյ Կոմիտաս Երգչախում–բը, առաջնորդութեամբ՝ Յովհաննէս Պէրպէրեանի:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Յակոբ Գազանճեան, հօրը անունը՝ Ա–ւետիս, մօրը՝ Ֆէրիհա, եղբօրը՝ Գրի – գոր, զոհուած է Ֆրանսական բանակը: Ամուսնացած է Ֆրանսուհիի մը հետ, ունի երկու աղջիկ: Փնտռողն է՝ հօ – րեղբօր տղան՝ Անդրանիկ Պիլէրզուկ – եան – Գազանճեան, որ կը գտնուի կրճ–նոպլ.–

BILAZOUKIAN ANTRANIK

8, Rue Msdiglian,St. Martin d'Héres;

38400 — GRENOBLE

Կը խնդրուի հայ թերթերէն՝ արտատպել:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԵՐԿՍԵՌ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ

ԱՂՋԿԱՆՑ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

1981 – 82 Տարեշրջանի արձանագրու – թիւնները բացուած են:

Վարժարանը կը կիրարկէ Ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը եւ աշակերտու – հիները կը պատրաստէ Պէ. Ը. Փէ. Սէ–ի քննութեան:

Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէն ճիւղեր՝ Լեզու, Գրականութիւն եւ Պատմութիւն:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

COLLEGE ARMÉNIEN TEBROTZASSERE

CLASSES PRIMAIRES MIXTES

CLASSES SECONDAIRES DU I° CYCLE

POUR JEUNE FILLES

INTERNAT ET EXTERNAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1981 — 82 *sont ouvertes.*

Application intégrale du programme des écoles françaises et préparation au B. E. P. C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes.

DIRECTION

S'adresser à: Direction de l'ECOLE TEBROTZASSERE

1, Boulevard du Nord; 93340 LE RAINCY — Tél.: 381. 01. 72

Organisé par La J. A. F.

SEJOUR TOURISTIQUE EN

ARMÉNIE

du 8 au 29 AOUT 1981 - Prix; 3.900 F.

21 JOURS, DONT 17 EN ARMENIE

Séjour: 8 Août arrivée à MOSCOU — 10 Août départ pour EREVAN

27 Août départ pour LENINGRAD — 29 Août retour à PARIS

Réservé aux jeunes de 18 à 35 ans - Date limite d'inscription 8 Juillet

RENSEIGNEMENTS et DEMANDES D'INSCRIPTION:

Dans tous les secteurs de la J. A. F.

— *PARIS:* 6, Cité Wauxhall - 75010 Paris - Tél.: 208. 76. 49

(Mardi et Jeudi soir, de 20 h. à 22 h.)

— *LYON:* 295, Rue Boileau -69003 Lyon.

— *MARSEILLE.* 65, Allées Léon-Gambetta, 13001 Marseille; Tél.: 08.10.38

Par courrier uniquement: Mme.YAZIDJIAN; 29, Av. Pasteur, 93100 Montreuil

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կապ· Խաչի Փարիզի Մասնաճիւղի ա–մավերջի հանդէսը՝

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 20, *Ժամը 16–ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 ռիւ Պլէօ մեթրօ Փասէ:*

———×———

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԷՋ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ Կրթարանի Ցանձնախումբը, կը հրաւիրէ աշակեր – տութեան ծնողքները եւ հասարակութիւ–նը իր դպրոցի ամավերջի հանդէսին, Յունիս 20, Շաբաթ օր, կէսօրէ ետք ժա–մը 4–ին, Ս. Մեսրոպ Կրթարանի մեծ սրահին մէջ.–

4, Rue KOMITAS

Մուտքը ազատ է:

———×———

ՊՕՄՈՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի Միութեայ Վար–ժարանի ամավերջի հանդէսը, Կիրակի, Յունիս 21, ժամը 15–ին, տեղւոյն Եկե–ղեցւոյ սրահին մէջ: Աշակերտութեան կողմէ կը ներկայացուի՝ երգ, արտասա–նութիւն եւ տրամախօսութիւններ, ղե – կավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Մայոտ Կարապետեանի:

———×———

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Յունիս 21, կէսօրէ ետք ժամը 15–ին՝ Հայ Մշակոյթի Տան մէջ:

Համեղի յայտագիրը, պար, երգ, զա – ւեշտ, Հայոց Պատմութիւն եւ առասպել–ներ, Հինական չուքերու խաղերով:

Մուտքը ազատ է:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը, կայանի տնօրէնուհին եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան դացող երախաներու ծնողքները, Շա – բաթ, Յունիս 27, ժամը 15–ին՝

17, Rue Bleue - (Métro: Cadet)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շրջանային Վարչու – թիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի իր մասնաճիւ–ղերը, Երեքշաբթի 23 Յունիս երեկոյեան ժամը 8–ին Փարիզ Մշակոյթի Տան մէջ: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Հ. Ո. Ե. Մ.Ի

Հայ Ուսանողներու եւ Երիտասարդնե–րու Միութիւնը կազմակերպած է հանդի–պում մը, գաղութիս հետ կապ ունեցող վերջին դէպքերու առթիւ, Կիրակի, Յու–նիս 21, ժամը 14–ին՝

CENTRE PROTESTANT MONTSOURIS

8, Villa du Parc Montsouris; Paris 14e

VOYAGES EN ARMENIE 1981

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 01 au 12 Août 81 — 3.990 F.

du 05 au 16 Sept. 81 — 3.990 F.

2° VOYAGES DE 14 JOURS

du 18 au 31 Juillet 81 — 4.290 F.

du 08 au 21 Août 81 — 4.290 F.

du 02 au 15 Octobre 81 — 3.490 F.

3° VOYAGE DE 16 JOURS

DU 01 AU 16 AOUT 1981 — 4.690 F.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages

sur l'Arménie depuis 15 ans

2, rue de Sèze

75009 Paris

tél. 266 50 12

Permanence les Vendredis

de 14 à 19 h.

S'adresser à:

Elia PEHLIVANIAN

tél. domicile : 384 31 28

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN

Organisation Technique Mondotours

2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....

Prénom .....

Adresse .....

..... Tél. .....

Ville ..... Code postal.....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....

ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour :

.....

Rayer les mentions inutiles

ՀԱՅԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.– Վաստուրականի Հայր· Միութեան կեդր· Վարչ·ը Տէսինի եւ Վիէնի իր մասնաճիւղերով, ցաւակցու – թիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Աւետիս Նահապետեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Տոքթ· Ժ· Թադոյեանի, Տէր եւ Տիկին Ց· Ադամեանի եւ զաւակներուն, եւ ընտանեկան բոլոր պարագաններուն, իրենց սիրելի մօր, մեծ – մօր, խնամիին եւ աղգականին՝ Տիկին Աբասխ կէտիկ–եանի մահուան առթիւ:

SAMOUEL - MOURATIAN ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

21 ՅՈՒՆԻՍ

Հանդիսութիւնը կը սկսի պատարա–գով մը, ժամը 11–ին:

1·– ժամը 13–ին՝

Ընտանեկան ճաշ վարժարանի ծը–նողքներուն եւ բարեկամներուն:

2·– ժամը 16–ին՝

փակման հանդէս եւ մրցանակաբաշ–խութիւն:

3·– Գեղարուեստական բաժին.–

ա·– Վարժարանի քառաձայն երգչա–խումբ:

բ·– Արտասանութիւններ:

գ·– Նաւասարդ Պարախումբ:

Ծանօթ·– Ճաշի մասնակցիլ փափաքող–ները կը խնդրուի ապահովել սեղան–ները, հեռաձայնելով վարժարանին.–

Հեռ.– 534· 68· 28

———×———

Collège Arménien SAMUEL-MOORAT

Fête de clôture de l'année scolaire

Le 21 Juin

Début à 11 h. par une messe.

1.- A 13 h.: Déjeuner familial des Parents et Amis du Collège.

2.- A 16 h.: Fête de clôture et distribution des prix.

3.- Partie artistique:

a) Chorale à 4 voix du Collège.

b) Récitations.

c) Ensemble choréographique NAVASART.

Pour le Repas, prière de s'inscrire en téléphonant: 534. 68. 28

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris

Commission paritaire : N° 55935

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
20-21
SAMEDI-DIMANCHE
20-21 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՐԵՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.933 | Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN | 56e ANNÉE — No 14.933

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

«THE MIDDLE EAST»

ԹԵՐԹԻ ՅՕԴՈՒԱԾԸ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՔԱՂԵՑ՝ ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Թէրահանները Եւրոպայի գլխաւոր քա – ղաքներուն մէջ եղած են, նաեւ Միացեալ – Նահանգներու: Մէկ – երկու դէպքեր պատահած են նաեւ Թուրքիոյ եւ Լիբա – նանի մէջ: Միայն վեց դէպքերու ընթաց – քին է որ ահաբեկիչները չեն յաջողած հասնիլ իրենց նպատակին, եւ միայն ե – րեք անձ ձերբակալուած է ցարդ (այս կը գրուի Ժընեւի վերջին ահաբեկչութե – նէն եւ ձերբակալութենէն առաջ – Խ. Թ.): Մաքս Հրայր Գիլինճեան՝ Արդա – րութեան Փոխնախարէն, 1980–ի փետր – ուարին ձերբակալուեցաւ Մարսէյլի մէջ. կասկած կայ որ մաս կազմած է Պեռնի մէջ կատարուած մահափորձի մը, ուղղը – ւած երկու Թուրք դիւանագէտներու դէմ: Տակաւին դատուած չէ: Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ի 2 անդամներ Սուրիածին Սիւզի Մահ – սերճեան՝ Քալիֆորնիայէն, եւ Պէյրու – թէն Ակա Ալեքս Ենիգոմշեան ձերբա – կալուեցան Ժընեւի մէջ՝ Հոկտեմբեր 3, 1980–ին, երբ իրենց պանդոկի սենեակին մէջ կը պատրաստէին ռումբ մը՝ որ կան – խահաս պայթեցաւ:

Ենիգոմշեան կորնգուց տեսողութիւնը, իր ալ ձեռքը, եւ ստացաւ ուրիշ վերքեր: Մահերէցեան դատուեցաւ Յունուարին: Ենիգոմշեան՝ Փետրուարին: Երկուքն ալ 18–ամսեայ բանտարկութեան վճիռ ստա – ցան, եւ անմիջապէս արտաքսուեցան դէ – պի Միացեալ – Նահանգներ եւ Լիբա – նան:

Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ը անոնց ազատ ար – ձակումը կը նկատէ յաղթանակ մը՝ իր թաքթիքներուն համար: Անոնց ձերբա – կալութենէն քանի մը օր ետք կազմած էր «Հոկտեմբեր 3» խմբակ մը, զուիցերա – կան իշխանութեանց վրայ ճնշում բանե – ցընելու նպատակով: 1980–ի Հոկտեմբեր 8–էն մինչեւ Մարտ 5 1981, այս խմբա – կը պատասխանատու էր տասնեւմէկ ռմբադրումներու՝ զուիցերական հաս – տատութեանց եւ ուրիշ շահերու դէմ, աշխարհի ամէն կողմ: (Գուցէ չափա – զանցութիւն մը կայ հոս. – Խ. Թ.): Սա – կայն Արդարութեան Փոխնախարն չատ բան չէ ըրած ցարդ՝ Մաքս Հրայր Գիլինճեա – նի ազատ արձակումը ապահովելու հա – մար, ան դեռ բանտն է:

Հայերու նոր եւ «կարծր» ոգին ծնունդ առած է 1965ի Ապրիլին, որ 1915–ի ջար – դերու յիսնեւրորդ տարեդարձն էր: Այդ առիթով աշխարհի ամէն կողմ գտնուող հայ համայնքներ ցոյցեր կազմակերպե – ցին, իրենց հարցը ծանօթացնելու հա – մար, եւ կը չարունակեն նոյնը ընել, ամէն Ապրիլի: Այս թուականի յաջորդող տա – րիներուն երիտասարդ սերունդի դըժ – գոհութիւնը չատցած է, մանաւանդ քա – նի որ առիթը ունին տեսնելու Պաղես – տինեան զինեալ պայքարի ճեռք ճգած արդիւնքները, 1965–էն ի վեր:

Հայ եւ պաղեստինեան գոյամիճակնե – րու զուգահեռները չատ յստակ են, – երկուքն ալ իրենց հողերը կորնգուցած ժողովուրդներ են, երկուքն ալ զոհեր են Եւրոպայի գաղթատէրերու քաղաքական խաղերուն, երկուքն ալ ժողովուրդներ՝ որոնց օրինական բոլոր փորձերը, աշ – խարհի ուշադրութիւնը իրենց դատին սեւեռելու՝ ձախողեցան:

Մասնաւորաբար Լիբանանի մէջ, պա – ղեստինեան դիմադրութեան հետ կապեր կոփած են Հայերը: Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ը, մասնաւորաբար, սերտ կապեր ունեցաւ իր առաջին օրերուն, «Ֆաթահ» եւ «Դե – մոկրատ ճակատ» անուններով կրող պա – ղեստինեան չարժումներուն հետ, որոնք թէ՛ զինավարժութիւն հայթայթեցին, թէ՛ ալ քաղաքական մարզի մէջ՝ նեցուկ եղան: Բայց, ըստ Յակոբ Յակոբեանի, Պաղեստինցիներէն տնտեսական օգնու – թիւն չեն ստանար, – «Պաղեստինցիներէ կամ ուրիշ Արաբներէ որեւէ դրամական օգնութիւն չենք առած» կը պնդէ ան:

«Տիը Միտըլ Իսթ»ի թղթակիցները կը տեղեկանան պաղեստինեան աղբիւրներէ, որ պաղեստինեան ճակատը Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ին արտօնութիւն տուած է որ իր հակակշռին տակ գտնուող Արեւ – մտեան Պէյրութի մէջ դրամ հաւաքեն հայ յեղափոխականները (նչել, որ «տուրքի» այս ձեւերը ընդհանրացած են ներկայիս Լիբանանի մէջ, ուր քիչ մը ամէն կողմ հայ խանութպանը երեք տուրք կը վճարէ, – իր թաղամասին տի – րապետող հայ կուսակցութեան, արա – բին, ըլլա՛յ պաղեստինցի, , ըլլա՛յ փա – դանգաւոր, եւ ... զաւակը լիբանանեան պետութեան, եթէ անոր հարկահաւաքը յամարձակի իր ոտքը կոխել չրջանին մէջ, ինչ որ հազուագիւտ է, – Խ. Թ.):

Յակոբեան կ'ըսէ որ հայ եւ պաղես – տինեան ուժերու միջեւ հանդիպումները սովորական երեւոյթ են: «Մեր պայքարը նո՛յնն է, մեր թշնամիները եւ անոնց դաշնակիցները նոյնն են, – թշնամիները աշխարհի յեղափոխական եւ ազատագր – րական չարժումներուն: Միաժամանակ, Յակոբեան կ'ընդունի որ իր չարժումն ու պաղեստինեանը ամէնօրեայ գործակ – ցութեան հարցերու մէջ որոշ դժուարու – թիւններու կը հանդիպին, եւ թէ իրենց «համաձայնութեանց մէջ ծակեր կան»:

Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ը պաշտօնապէս որոշ կապեր հաստատած է Թուրք ձախ կող – մակերպութիւններու հետ, ինչպէս նաեւ Թուրքիոյ մէջ գործող քիւրտ կազմակեր – պութիւններու հետ: Անցեալ Նոյեմբե – րին, Սթրազպուրկի Թրքական հիւպա – տոսարանին վրայ եղած յարձակումը գործակցաբար կատարած էին Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ը եւ Քիւրտ Աչխատաւորական Կուսակցութիւնը:

Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ի եւ պաղեստինեան Ազատագրման Ժողովրդական Ճակատի նման խմբաւորումի մը գործունէու – թեանց միջեւ մէկ կարեւոր տարբերու – թիւն կայ. Հայերը ընդհանուր պայքար չե՛ն յայտարարած, աչխարհակալ պե – տութիւններու մէջ գործող ամէն հա – տատութեան դէմ, եւ կամ այդ պետու – թիւններու և հաստատութիւններու բոլոր չահերուն դէմ: Սովորաբար, իրենց յար – ձակումները յստակ նպատակ մը ունին: Օրինակ, Հոկտեմբեր 4, 1980–ին Մատ – րիտի Ալիթալիայի պաշտօնատեղեակին առջեւ պայթող ռումբ մը 12 անձ վիրա – ւորեց, – այն ատեն, Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ի հաղորդագրութիւնը ըսաւ որ արարքը «պատասխան մըն էր Իտալիոյ կառա – վարութեան, որ չընդառաջեց մեր պա – հանջին՝ բոլոր արտագաղթի պաշտօնա – տեղեակները փակելու: Այդ (Անչա – յան) պաշտօնատեղեակներուն գործը Վատիկանի օգնութեամբ Հայերու դէպի Ամերիկա արտագաղթը կազմակերպել է»: Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ը կը սպառնար այդ գործողութիւնները չարունակել, մինչեւ պաշտօնատեղեակներու վերջնական փա – կումը:

Այս դէպքերէն չաբաթ մը առաջ, Մի – լանի չաբաթօրեայ «Փանորամա» թերթի պաշտօնատեղեակը ջարդուփշուր եղած էր ռումբէ մը, զոր զետեղած էին Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ի ահաբեկիչները, որով – հետեւ, ըստ իրենց, թերթը ճչդրիտ ձե – ւով չէր գրած հայկական «մամլոյ ասու – լիս»ի մը մասին: Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.–ի թիւ 197 հաղորդագրութիւնը կը յայտարա – րէր որ մամլոյ ասուլիսի պարունակու – թիւնը խեղաթիւրուած էր եւ ամբողջ պարբերութիւններ չէնծու էին: Նոյն հա – պարբերութիւնը խօսք կ'ուղղէր իտա – ղորդագրութիւնը, «խնդրելով՝ որ նե – լացի ժողովուրդին, «խնդրելով՝ որ նե – րէք այն սարսափը՝ զոր կը ստեղծեն նը – ման արարքներ», եւ կը հայցէր Իտալիոյ ժողովուրդին օգնութիւնը, Անչա–յի պաշտօնատեղեակը փակելու համար, «քանի որ ո՛չ Վատիկանը, ոչ ալ Իտալիոյ կառավարութիւնը պատրաստ են այդ ը – նելու»:

(Շար. 2)

ՀԱՆԳԻՍՏ

ՊՍԱԿ ԱՐՔ. ԹՈՒՄԱՅԵԱՆԻ

Իոր ցաւով կը տեղեկացնենք անակընկա – լալ վախճանումը Տ. Պսակ Արքեպիսկ. Թումայեանի, որ տեղի ունեցած է Լոն – տոն, Չորեքչաբթի օր, Յունիս 17–ի ա – ռաւօտեան, ի հետեւանք սրտի տագնա – պի մը:

Տ. Պսակ Արքեպիսկոպոս, աւազանի ա – նունով Բարգէն, ծնած է 1912–ին՝ Պար – սիզակ:

Մեծ եղեռնի հետեւանքով տարագրուած ու պատսպարուած է ամերիկեան Նիր Իսթ Րըլիֆի հովնաւորութեան տակ գտնուղ Յունաստանի Լութիքա և Սիրա – յի որբանոցներուն մէջ, ուրկէ անցած է Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան Ժառանգաւորաց Վարժարանը՝ 1926ին:

Յաջողութեամբ աւարտած է Դպրե – վանքին եւ Ընծայարանի ընթացքը, եւ Սարկաւագ ձեռնադրուած է Լուսարարա – պետ՝ Տ. Մեսրոպ Նչանեան Սրբազանի կողմէ:

1934–ին, Վարդավառի տօնին, Վար – դապետ ձեռնադրուած է Թորգոմ Պատ – րիարք Գուշակեանի ձեռամբ:

Վանքին մէջ վարած է մասնաւորաբար ուսուցչական պաչտօն, դաստիարակելով եկեղեցական եւ եւրոպական երաժչտու – թիւն:

Շրջան մը պաշտօնավարած է Աղեք – սանդրիոյ մէջ որպէս Առաջնորդական փոխանորդ եւ ունեցած է արդիւնաւոր գործունէութիւն՝ թէ եկեղեցւոյ եւ թէ դպրոցի բարեզարդման գործին մէջ:

1949–էն ի վեր կոչուած է Լոնտոնի հո – գեւոր հովուութեան պաչտօնին:

1955–ին Սուրբ Էջմիածնի մէջ Եպիս – կոպոս օծուած է՝, ձեռամբ Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, եւ անկէ ի վեր նչանակուած էր Հայրեպատական Պատուիրակ՝ Անկլիգան Եկեղեցւոյ Պետ՝ Քէնթըրպըրիի Արքեպիսկոպոսին մօտ:

Լոնտոնի իր երկար պաչտօնավարու – թեան ընթացքին, կազմակերպած եւ գը – նահատելի կերպով կանոնաւորած է Անգ – լիոյ Հայոց հոգեւոր եւ եկեղեցական կեանքը: Անգլիոյ մեր եկեղեցւոյ ամբողջ կազմակերպութիւնն ու եկեղեցական կեանքի կանոնաւորութիւնը իր նուիրեալ չանքերուն արդիւնքը եղած է:

1965–էն ի վեր, կարդ մը թիւրիմացու – թեանց եւ անհասկացողութեանց պատ – ճառաւ քաչուած էր Լոնտոնի Սուրբ Սար – գիս եկեղեցւոյ հովուական պաչտօնէն, եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հաւա – նութեամբ կը պաչտօնավարէր որպէս հո – գեւոր հովիւ Անգլիգան եկեղեցւոյ կող – մէ տրամադրուած եկեղեցւոյ մը մէջ, որպէս հովիւ այդ չրջանին:

Պսակ Արքեպիսկոպոս Թումայեան, Դուրեան եւ Գուշակեան Պատրիարքնե – րուն հասցուցած սերունդին կը պատկա – նէր, որպէս նախանձախնդիր՝ մեր եկե – ղեցւոյ Աւանդութեանց եւ կարգ ու կա – նոնին:

Հմուտ չարականագէտ, երաժիչտ՝ ե – րաժչտական լայն ծանօթութիւններով, զեղեցիկ ձայնով օժտուած, պատրաստը – ւած եկեղեցական մըն էր:

Իր վարդապետական աւարտաճառին համար ուսումնասիրած էր՝ «Հայ եկե – ղեցւոյ երաժչտութիւնը, ընդհանուր կը – րօնական եւ քրիստոնէական եւ ազգային երաժչտութեան եւ հայ ժողովրդական երգին հետ իր յարաբերութեանց մէջ»: Այս նիւթերուն չուրջ գրած է նաեւ յօդ – ուածներ՝ Երուսաղէմի Հայոց Պատրի – արքութեան պաչտօնաթերթ՝ «Սիոն» ամ – սագրին եւ այլ թերթերու մէջ:

Պսակ սրբազանի մահուամբ ոչ միայն Լոնտոնի զաղութը, այլեւ ամբողջ Հա – յաստանեայց Եկեղեցին կը կորնգնէ անճնուէր, նուիրեալ եւ պատրաստուած եկեղեցական մը:

Հանգիստ իր հոգւոյն:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՕԱՆՕԹ. – *Հանգուցեալ Պսակ Սրբա – զանի վերջին Օծման եւ Թաղման կարգը տեղի պիտի ունենայ Հինգչաբթի օր, Յունիս 25–ին, Լոնտոնի Սուրբ Պետրոս Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մէջ: Օծման կարգին կը մասնակցին Սերովբէ Արք. Մանուկեան եւ Գիւտ Եպիսկ. Նազդաչ – եան:*

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԻՍ 18–ի ոգեկոչումը, այս տարի ալ առիթ տուաւ բազմաթիւ արարողու – թեանց, Փարիզ՝ Աւետարանչական Հինուրի չի – րիմին, Քոլոմպէ՝ պատմական կոչին հեղինակ տը Կօլի զերեզմանին եւ վեր – ջապէս Մոն – Վալերիէն, ուր զնաց Նա – խագահ Միթերան, խոնարհելու զիմադ – րութեան հերոսներուն առջեւ: Շերաք զացած էր էթուալ, նախապար Սավառի՝ Քոլոմպէ, կային սակայն երկու բացա – կաներ՝ տը Կօլի տղան եւ փեսան:

ՆԱԽԱԳԱՀ ՄԻԹԵՐԱՆ, երկրորդ ան – գամ ըլլալով ամերիկեան օրաթերթի մըն է, որ կը յայտնէ Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան դլխաւոր դիծերը: Այսպէս, Ոաչինկթըն Փոսթի է որ յայ – տարարած է թէ Ֆրանսա կը դատապար – տէ Պեկինը (բայց ոչ՝ Իորայէլը), չեչ – տելով «մեծ համակրութիւն ունիմ Իս – րայէլի պատմական դերին համար, իր մչակոյթին, ծանօթ եմ իր զոհողու – թեանց ծաւալին, կը հիանամ իր ժողո – վուրդին կարողութեանց վրայ եւ կ'ուզեմ երաչխաւորել իր գոյութիւնը, իր գոյու – թեան միլոցները: Պեկին կրնար անդրա – դառնալ, արդ իր առաջին արարքը պըղ – տորեց վստահութեան այս դրամագլու – խը, ափսո՛ս»: Միթերան կը յիչէ նաեւ թէ պաղեստինցի ժողովուրդը հայրենիքի մը իրաւունքն ունի: Ամէն ժողովուրդ հայրենիքի մը իրաւունքն ունի բայց ցորչափ ՊԱԿ–ը ինք ալ ուրանայ իսրա – յելացի ժողովուրդին հայրենիքի մը ի – րաւունքը ինքզինքը կը դնէ այնպիսի դիրքի մը մէջ, որ իր պահանջներն ալ մերժուին:

ԱՑԱԹՈԼԱ ԽԱԼԽԱԼԻ կրօնաւորներու պատուիրակութեան մը դլուխը Մոս – կուա հասած է առջի օր, ընթացք տալով անդրկովկասեան հոգեւոր ղեկավարու – թեան մէկ հրաւէրին: Պատուիրակութիւ – նը պիտի այցելէ Մոսկուայէն զատ, Լե – նինգրատ, Բաքու, Տաչկենտ եւ Սամըր – գանտ: Ըստ ԹԱՍ գործակալութեան Խալ – խալի «քաղաքական եւ իսլամիք յայտնի անձնաւորութիւն մըն է» ... Թէեւ Եւրո – պայի մէջ, Այաթոլա Խալխալի աւելի ծանօթ է այն բազմահարիւր զնդակահա – րութիւններուն համար, զորս կատարել տուած է: Միւս կողմէ, Թեհրանի մէջ, կը փնտռուի Պանի Սատր, որ բոլորովին անհետացած է, անկարելի չի նկատուիր նաեւ որ Փարիզ մեկնած ըլլայ, ուր ապ – րած է 16 տարի...,

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԵՈՒՐԻ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՒՈՑԵԱՆ

Լինեանս Սապիատոռս (Իտալիա) տեղի ունեցած ծանրաբարձութեան աչխարհի ախոյեանութեան մրցաչարքին, Յունիս 16–ին, 60 քիլօ ծանրութեան դասակար – գին Եուրի Սարգսեան (Երեւանէն) նուա – ճած է աչխարհի ախոյեանի տիտղոսը՝ 297,5 քիլօ բարձրացնելով:

ԱԿՆԱՐԿ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶԵՒԱՒՈՐՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՀԻՆ ԱՐՄԱՏՆԵՐ, ՆՈՐ ԱՐՄԱՏՆԵՐ

(Բ. և վերջին Մաս)

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը եւ նրանից յետոյ եկող ժամանակաշրջանն ապացուցեցին, որ անհայրենիք ժողովուրդները ոչ թէ պատմութեան ընթացքում, այլեւ հիմա, մեր աչքի առաջ կարող են անհետանալ: Օտարութեան մէջ ապրող Հայերը մեծ դաս վերցրին հենց օտարներից՝ չխարուել: Միակ ապաւէնը հայրենիքն է, միակ յենարանը, ազգային ուժի միակ աղբիւրը, հայապահպանման միակ ներշնչարանը հայրենիքն է, որտեղ իր ֆիզիքական գոյութիւնը Հայը պահպանում է:

Այս ճշմարտութեան գիտակցումն էլ խթան հանդիսացաւ սփիւռքահայ գրողների երրորդ սերնդի համար, որի թեման չէր կարող հայ գիւղի անցեալը լինել (չէր տեսել ու ապրել), չէր կարող օտարացման թեման լինել, քանի որ համաշխարհային երկրորդ պատերազմը ըզդաստացրել էր նրան: Գրական այս սերունդը փնտռեց եւ գտաւ այն կապը, որ կարող էր քաջալերել սփիւռքի գոյատեւումը, սփիւռքի հայապահպանման ջանքերը: Վահրամ Մավեանի, Գառնիկ Անդրեասեանի, Զարեհ Մելքոնեանի, Զահրատի, Սիրվարդ Ասատուրի, Գրիգոր Սկրտչեանի եւ բազմաթիւ ուրիշների ստեղծագործութիւնների հիմքում ընկած են ոչ միայն արդիականութեան հիմնական խնդիրները, այլ այն ուժեղ հայրենասիրութիւնը եւ սէրը դէպի հայ դպրութիւնն ու երաժշտութիւնը (դպրոց եւ ժամերգութիւն), պատմութիւնն ու այսօրուայ իրականութիւնը եւ այն ապագան, որ արեւածագ ունի, եւ «որը կուգայ անկէ, ուրկէ պապերս են եկեր»:

Այս սերնդից յետոյ յիսունական եւ վաթսունական թուականների գրական տաճարից ներս մտնողները նոյնքան լաւ գիտակցեցին, որ հայրենիքը նաեւ գրօշ է, պետականութիւն է, կազմակերպուածութիւն է, դաղափարախօսութիւն է, հաւատքի եւ յոյսի խարիսխ է: Ալիսիա Կիրակոսեանի, Զուլալ Գազանճեանի, Լեւոն Վարդանի, Մորէն Աստեանի, Պօղոս Գիւիւէլեանի եւ Վահանոյշ Թէքեանի ստեղծագործութիւնները նոյնիսկ տարբեր ձեւերի որոնումների մէջ ունեն հայրենի հողի կարօտը, այդ հողի բուրմունքն ունենալու մարմաջը, նրա ջրերի մի կաթիլը, նրա արեւի մի շողը:

Մէկ խօսքով, հայրենիքը դառնում էր այն հզօր ու ոգեւորիչ ամրոցը, որտեղ եթէ չէին ապրում, ապա պէտք է սըր-տատնդուէին նրանով, բոլոր թելերով կապուէին նրա հետ:

Կապն այդ հայրենիքի հետ ոչ միայն արեան ու ազգային կապ է, ոչ միայն պատմական ու աւանդական արմատներ ունի, այլ նաեւ հոգեւոր է ու մտաւոր, մտահայեացքի ու դաղափարի, նոյն երգերի ու երանգապնակների, նոյն յուզաշարժի կապն է:

Այլապէս ինչով պիտի բացատրել Բիւզանդ Թօփալեանի, Նիկողոս Սարաֆեանի, Ահարոնի (Տատուբեան), Յարութ Կոստանդեանի, Անդրանիկ Ծառուկեանի, Գառնիկ Աղդաբեանի, Վահէ Վահեանի, Վահրամ Մավեանի, Զարեհ Մելքոնեանի պոէզիայի չաղկապելիութիւնը հայրենի դրականութեան հետ: Հայրենիքը հող է, ժողովուրդ է, ոգի է, միտք է, զգայ-մունք է: Ամէն մի ակնարկ, ամէն մի պատմուածք ու բանաստեղծութիւն, որ ներթափանցուած է հայրենասիրութեամբ թէեւ ա ա ր բ ե ր խորութեամբ եւ տարբեր հեղինակներից, լինի այն Միաք Մանուչեանի թէ Սեմայի, Աւետիս Ալիքանեանի թէ Արմէն Դարեեանի, Զահրատի թէ Որթուսնու, Սմբատ Տէ-րոնեանի թէ Արմէն Տատուրի՝ թաթախուած է հայրենի իրականութեան ներշնչուած աւիւնով:

Սովետական Հայաստանի հրատարակչութիւնները սփիւռքահայ չատ աւելի մեծ թուով գրողների ստեղծագործութիւնները են տպագրել, քան այն անունները, որ թուեցինք: «Սովետական Գրականութիւն» ամսագիրը, որին պատկանում է երախտապիտութեան եւ չնորհակալութեան առաջին խօսքը, «Սովետական Հայաստան» ամսագիրը, «Հայրենիքի Ձայն» չարաթաթերթը, «Գրական Թերթ»ը յաճախակի տպագրում են արտասահմանում ապրող մեր գրչակից եղբայրների ստեղծագործութիւնները: Կարապետ Սիտալը, Յակոբ Գուլումճեան (ԱՄՆ) եւ Դեւը (Իրան), եղան այն առաջին ծիծեռնակները, որոնք երեւացին Հայրենի երկնակամարում, յետոյ Անդրանիկ Անդրէասեանը, Վահէ Հայկը, Վահէ Վահեանը, Բենիամին Նուրիկեանը եւ բազմաթիւ ուրիշներ ունեցան իրենց հատորները: 1962 թուականին «Հայաստան» հրատարակչութիւնը սկսեց «ՍՍՀ-փիւռքահայ Գրողների Մատենաշար»ը:

Այս փաստերը ոչ միայն ամրապնդում են մեր դպրութեան ու մամուլի կապը, այլեւ ընդլայնում են գրականութեան ծիրը, կարծիքների ու ճաշակների մերձեցումը, փոխըմբռնումն ու ջերմ մթնոլորտը:

Եւ որքան գոյատեւի Հայոց Հայրենիքը՝ Սովետական Հայաստանը, այնքան պիտի առկայծեն հայ սփիւռքի քնարերգութեան ու արձակի չողերը, պիտի գոյատեւի հայ ժողովրդի տագանդը եւ հայրենիքից ներս, եւ հայրենիքից դուրս:

ՍՏԵՓԱՆ ԱԼԱՋԱՋԵԱՆ

«Սովետական Հայաստան»

ՊԵՏՐՈՍ ԱՍԼԱՆԵԱՆԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Ճաճախ, հայ թերթի թղթակիցը հայ նկարչի մը մասին գրելը տաժանակիր աշխատանք կը նկատէ, իրաւամբ: Ամէն Մասիս նկարողը դովել՝ պարտականութիւն մը կը թուի, եւ կամ ամէն քննադատութիւն ու դժգոհանք՝ պախարակելի արարք: Այս պատճառաւ ալ, գիտնալով որ իբր «Ցառագ»ի թղթակից կեղծ դովեստներ պիտի չէռայլէի, որոշ վարանումով մը գացի Կալերի Մարսէլ Պէրնհայմ, 35 լա Պոէսի փողոց, նկարիչ Պետրոս Ասլանեանի պատառներուն ցուցահանդէսին:

Շատ հաճելի անակնկալ մըն էր տեսնել՝ որ Ասլանեանի մասին ցարդ կարդացած դովեստներս, ամերիկեան հայ եւ օտար մամուլին մէջ, արդար էին: Ասլանեան, ծնունդով Ազեքսանդրիացի, հինգ տարի ապրեցաւ եւ արտադրեց Մոնրէալի մէջ (Գանատա), եւ իր ցուցահանդէսներուն մասին լաւ արտայայտուեցան անգլիատառ «Մոնրէալ Սթառ»ը, հայկական «Արմինեըն Հերըլտ», «Արմինեըն Ռիվորթըը» ու «Հայրենիք» թերթերը, եւայլն: Փարիզի մէջ ցուցադրուող 38 պատառները կուգան ցոյց տալու թէ Ասլանեան, որ ներկայիս կը բնակի Ցունաատանի մէջ, տիրապետած է իր նոր նիւթին, – ընդհանրապէս, Մէջերկրականեան բնութիւն ու տեսարան – ներ:

Կը գրեմ այն հինգ պատառներուն մասին, որոնք իսկապէս առաջնակարգ արուեստ թուեցան ինծի, – նման ընտրութիւն անշուշտ միւս պատառներու դատապարտում մը չէ: Ընդհակառակն, – Ասլանեանի ցուցահանդէսը չատ ապաւորեց զիս սա կէտով, որ հոն չկար ոչ իսկ մէկ գէշ որակի գործ. ամէն ինչ կամ միջակէն վեր էր, ըստ իս ճաշակիս ու դատումիս, եւ կամ չատ լաւ: Այն հինգ պատառները, որոնք մասնաւոր գեղարուեստական հաճոյք պատճառեցին ինծի, կը թուին նաեւ պարունակել անոր արուեստի կենսական յատկանիշները:

Առաջինը (պատառ 4, անունը՝ «Սանթօրինի» կղզիէն տեսարան), ցոյց կուտայ Ասլանեանի կարողութիւնը՝ իր անձնական մօտեցումը գուգելու դասականին հետ: Տեսարանը կը ներկայացնէ ծովը – գերեայ բարձր ժայռեր կամ խարակներ, ու անոնց մօտ բարձրադիր յունական պիւղը: Մանաւոր յաջողութեամբ իրա – գործուած է ժայռերու գանգուածը, որ Սեզանի «Մոն Սէն – Վիքթուառ»եան թեքնիքը կը գործածէ, առանց գոհելու նկարչին անձնական ոճը:

Երկրորդը (պատառ թիւ 6, Դէպի Գիւղ), ցոյց կուտայ նկարչին կարողութիւնը՝ գոյնի եւ պատառի տարածութեան տիրապետելու: Այստինքն՝ Ասլանեան այս պատառին մէջ մանաւանդ կը ցած է գիւղական բնութիւնը ներկայացնող միաւորներուն (կածան, հող, պատ, եւլն.) տալ հաւասարակշռուած չափ եւ, ինչ որ նոյնքան կարեւոր է, գոյն: Փոքր տարածք ունեցող ծանր գոյները կը միանան աւելի մեծ տարածք գրաւող, բայց աւելի թեթեւ «փաթիները»ներու, ստեղծելով կատարեալ հաւասարակշռութիւն:

Երրորդը, (պատառ 11, «Կղզիի ձմեռորդներ»), գոյներու երանգաւորման տիրապետութեան իսկական տիպարն է, – գոյներու «սիէքթր»ի կամ երանգաչարքի լուսաւոր մեղեդի մը, ուր երբ մեր աչքը կը թափառի պատառին վրայ, հանդիպումով կ'անցնի թեթեւ լուսաւոր գոյներէն մինչեւ աւելի զօրաւորներն ու մութերը, կարծես վերապրելով լոյսի պարը, ցնծագանութեան երկնքի, տուներու եւ նաւահանդիստներու մէջ:

Եթէ դրամն ունենայի, այս ցուցահանդէսէն միայն մէկ նկարի տիրելու, պիտի ուզէի ունենալ պատառ 24–ը, «Թափեր նան»: Հին յունական սրճարան մը, հաղիւ խրճիթ մը, կորսուած ծովեզերեայ ծառերու տակ: Ծառերու ճիւղերը իրարու կը հիւսուին, ճեւի ու գոյնի կատարեալ զուգումով, եւ գոյները աչքը կը տանին դէպի բնական չրջապատի բազմերանգ կանաչներն ու սրճադոյնները, մինչ թավերնայի տանիքի փոքր կարմիր – նարնջագոյնը կը հաւասարակշռէ պատառը:

Վերջապէս, պատառ 34–ը, «Գոնթր-Ժուռ» ուր Ասլանեան լիօրէն կը ցուցաբերէ լոյսի նկարչութեան տիրապետելու իր կարողութիւնը: Պատառը կարծես լոյսը կը պատապարէ ու կը պահէ, անըսպառելի ուղղութենէ մը դայն ապատարձակելու խոստումով:

Տեսարաններէ զատ, ցուցահանդէսը կը պարունակէ մէկ դիմանկար, որ յարաբերաբար տկար թուեցաւ ինծի, եւ մի քանի ճաքիւռ մորք, – սեռ մը, որուն մօտ չեմ սովորաբար, բայց որոնցմէ երկուքը (թիւ 8 եւ թիւ 9, Մադլեինան-ջեր) ինծի թուեցան չատ յաջող ու պարաւոր իրագործումներ:

Ամերիկահայ մամուլը Ասլանեանը «խոստմնալից» որակած է անցեալին: Ներստումը, իրագործուած, կարելի է տեսնել այս ցուցահանդէսին մէջ:

ՅԱԶԻԿ ԹԻՕՒԼԻՕՒԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
«ՅԱՌԱՋ»Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

ԺՈՐԺ ՍԱՆՏ, ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ. ՅԱԶԻԿԵԱՆ

Այնպէս որ 1830–ի փարիզեան յեղափոխութիւնը հոս ալ իր արձագանգը կ'ունենայ:

Օրոք Յուլիս 30ին բարեկամներու մօտ իրմէ եօթը տարու պզտիկ Լէոնար – Սիլվէն – Ժիւլ Սանդոյի (1811 – 1883) ծանօթանալով, ամուսինէն ձանձրացած տղան հաճելի դէմքին ու վարուելակերպին համակրելով անոր հոմանուհին կը դառնայ: «Փոքրիկն Ժիւլ», ինչպէս կը կոչեն երիտասարդը, հայրենակիցի մը տղան է, եւ Փարիզ ուսանող: Օրոք 1831 Յունուարի սկիզբը Փարիզ կը հասնի եւ ժամանակաւորապէս կ'իջեւանի Իպոլիտ Շատիրոնի մօտ կ'ինչնէ, 31 ռիւ Սէն – Ժէրմէն, զոր չուտով կը լքէ, եւ 21 քէ դէ Կրան – գ'Օկիւստէն կահաւորեալ յարկաբաժինէ մը եօք 25 քէ Սէն – Միշէլ (այժմու 29–ը) երկք սենեակ կը վարձէ հոմանին հետ ապրելու համար:

Օրոք Դիւտրվանի Փարիզ հաստատուած օրերուն քաղաքական, ընկերային ու գրական կեանքը 1830–ի յեղափոխութենէն եօք նոր մարած հրաբուխի մը խառնարանին կը նմանի. ցայտումները դադրած են, բայց լաւան դեռ կ'եռայ:

Գիտութեան բազմաթիւ ճիւղերուն յառաջդիմութիւնները, Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութեան ազդեցութեամբ օտար տիրապետութիւններու մէջեւ բաժնուած երկիրներու ազգային վերածնութեան գաղափարները – Աւստրօ – Հունգարիա, Լեհաստան, Գերմանիա, Իտալիա, Յունաստան, որոնց քաղաքական փախստական – կանները Փարիզ կը վխտան, եւ օդնու – թիւն կը հայցեն, – հակակրօն պայքարին, գիտութեան յառաջդիմութեան, չահադէտ ու ապիկար կղերի մը դոր – ծունէութեան պատճառաւ կրօնական ըզգացումին չքացումը եւ եկեղեցին նոր ժամանակներու հետ հաչտեցնելու ան – հրաժեշտութիւնը, ազատականութեան անունով քաղքենի դասակարգին յաղթանակը – որուն դէմ կ'ելլեն բանուորները, մանր պաշտօնեաները եւ ուսանողները, – իրարանցումներու չրջան մը բացած էին:

×

ԺՈՐԺ ՍԱՆՏ ԿՆՈՋԱԿԱՆ ՍԻՐԱՑԻՆ ՎԷՊԸ

Վիպական չրջանի գրականութեան գլխաւոր հեղինակները իրենց հռչակաւոր գործերը արդէն արտադրած էին, իսկ երկու գաւակի տէր Օրոք, մտքերը մինչեւ ուսերը կտրած, այր մարդու հանգուստով – գորշ գլխարկ, բուրդէ փող – կապ, լոդիկ ու տափատ, բաճկոնակ ու երկթապատ կրունկով մոյկ, – քսան տարեկան մանչու պէս Սէն – Միշէլի աղմկաբար երիտասարդութեան ընկերբուխեամբ արձարանները, թանգարան – ներն ու թատրոնները կը վազէ, գծագրութեան դասեր կ'առնէ, նոր փիլիսոփաներուն, նոր բանաստեղծներուն, ընկերվարական պարագլուխներուն հետ մտերմութիւն կը հաստատէ, անոնց մըչակած սկզբունքներուն համաձայն տուներին մէջ «փաղանգ» մը կը հաստատէ, եւ որովհետեւ հաչիւով ծախսելու վարժը – ւած չէ, ամուսինին ղրկած ամսական 250 ֆրանքէ հասնող գումարը չի կրնար բաւեցնել:

Ֆիզիքական գերութենէ փրկուած, օրուան կենցաղական ապատադրութեան կարգախօսին համաձայն անտեսական անկախութեան կը մխտի, եւ շահու ապրիւրներ կը փնտռէ սեղանի երեսներ, քթախոտի տուփեր ու ջրանկարներ պատկերներ գծելով, առանց շօչափելի արդիւնքի մը հասնելու:

Եւ օրին մէկը, ձեռագիր մը թեւին տակ, յանձնարարականով մը այն տեսուան Ֆիկառօ թերթին խմբագիր հայրենակից Հէնրիէթ Լատուշ (1785 - 1851) կը ներկայանայ: Լատուշ 1830 թուականի յեղափոխութեան տեսն փարիզի պատնէշները եղած հանրապետական հրապարակագիր մըն է, որուն մեծագոյն արժանիքը եղած է Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութեան զոհերէն պոլսեցի Անդրէ Շէնիէի բանաստեղծութիւնները հրատարակելը (1819) եւ Ժորժ Սանդը հանրութեան ծանօթացնելը:

(Շար. 11)

ՅԱՅՏՆՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾՆԵՐ

= ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ =

ՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԳՏՆՎՈՂ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Նրա ձայնը մեզ հետաքրքրում էր։ Ես ուզում էի իմանալ, թե ինչպես է նա ապրում, ինչ է մտածում, ինչ է ուզում։ Ես ուզում էի իմանալ, թե ինչպես է նա հասել այդ ամենին։ Ես ուզում էի իմանալ, թե ինչպես է նա հասել այդ ամենին։ Ես ուզում էի իմանալ, թե ինչպես է նա հասել այդ ամենին։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Փարիզի Մանանաճիւղի ամավերջի հանդէսը՝

ՇԱԲԱԹ, ՅՈՒՆԻՍ 20, ժամը 16–ին, Հայ Մշակոյթի Տան մէջ, 17 rue Bleue մետրօ Cadet:

VACANCES 1981

Prix au départ de Paris,
A/R à partir de:

- ○ BEYROUTH: 2.290 F.
- ○ DAMAS: 2.350 F.
- ○ ALEP: 2.450 F.
- ○ ATHENES: 1.400 F.
- ○ ISTANBUL: 1.350 F.
- ○ NEW YORK: 2.065 F.
- ○ MONTREAL: 2.100 F.
- ○ TORONTO: 2.300 F.

CHARTERS - VOLS VACANCES
TOUTES DESTINATIONS

N'ATTENDEZ PAS
LA DERNIERE MINUTE
POUR RESERVER VOS PLACES!

orientours
30, Rue Monsieur le Prince
75006 — PARIS
Tél.: 329. 49. 00

Licence A 762

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շրջանային վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի չրջանի իր մասնաճիւղերը, երեքշաբթի 23 Ցունիս երեկոյեան ժամը 8–ին Փարիզ Մշակոյթի Տան մէջ: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՍԱՄՈՒԷԼ - ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

1981–1982 Ուսումնական Տարեշրջանի Արձանագրութիւնները բացուած են

Ա.– Վարժարանս կ'ընդունի ՅԵՐԵԿՕԹԻԿ եւ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ հայ աշակերտներ, ՄԱՆՉ եւ ԱՂՋԻԿ, 6 տարեկանէն սկսեալ:

Բ.– Վարժարանս ունի՝ ՆԱԽԱԿԵՐԹԱՐԱՆԷՆ մինչեւ ՊԱՔԱԼՕՐԷԱՑ–յի աւարտական դասարան՝ Ա. Բ. Գ. Դ. բաժիններով:

Գ.– Գիշերօթիկ բաժինը վերապահուած է մանչերուն:

Դ.– Ապահովուած է ինքնաշարժի յատուկ սպասարկութիւն, ցերեկօթիկ աշակերտները հաւաքելու եւ ցրուելու համար:

Ե.– Որոշուած է թոշակի վերաբերեալ յատուկ դիւրութիւններ կատարել՝ ԱՐԺԱՆԱՒՈՐ ամէն աշակերտի արձանագրութեան համար:

Զ.– Ծրագրուած է բանալ ԱՐԴԻԱԿան ՆՈՐ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ԲԱԺԻՆ:

Հետաքրքրուող ծնողքները կը հրաւիրուին փութով յարաբերութեան մէջ մտնել վարժ. խս Տեսչութեան հետ:

26, *Rue Troyon* - 92310 *SEVRES*
Tél.: 534. 68. 28

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէսինի կապոյտ Խաչի վարչ.ը, ընկերուհի Եղսանոյշ Պառաւեանի հօր՝ Ահարոնի Համբարձումեանի մահուան առթիւ՝ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պառաւեան եւ Համբարձումեան ընտանիքներուն:

Նոյն առթիւ, Տէսինի Կապոյտ Խաչը 200 Ֆ. նուիրած է Հայ Դատի Ցանձ.ին, եւ ստացած է Այրի Տիկին Շաքէ Թաշճեանէ, փ. ծ.–ի 100 Ֆ., ինչպէս նաեւ Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Խաչերեանէ 50 Ֆ. մանչ թոռնիկով մը բախտաւորուելուն առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ս. Մեսրոպ Կրթարանի Ցանձ.ը, չը–նորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.– Հաստատութիւն Ժան Վանոտ 2.500, Տէր եւ Տիկին Նուպար Պատմաճեան 500, Տիկին Զիլէրեան 300, Տոքթ. Վ. Պուրմայեան, Տէր եւ Տիկին Գուլումճեան 200–ական, Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Փաշայեան 100 Ֆ., Արմենակ Էսէսեանի մահուան առթիւ:

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 5, կիրակի օր, ժամը 11 – 22
Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դահլիճին մէջ:

– Արեւելեան եւ եւրոպական ճաշեր՝ արագ սպասարկութեամբ:
– Վիճակահանութիւն՝ մեծ պարգեւներով:
– Զանազան հետաքրքրական խաղեր ու ժամանց:
– Ընտանեկան հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ:
– Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր՝ մասնակցութեամբ.–
Երգչուհի ՎԻՐՃԻՆԻՒ. ՓԱՓԹԻ–ի եւ Աչուղական Թոլլերի Անսամպլին:

Մուտքը ազատ է:

Մոնմորանսի երթալու համար.–
Prendre le train de la Gare du Nord, descendre à Enghien-les-Bains et puis prendre l'Autobus N° 6 et descendre à l'arrêt Groslay.

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՏ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

NEMOURS - MORET S / LOING

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի զբօսապտոյտը՝ Յուլիս 5ին: Կէսօրուան ճաշը տեղւոյն վրայ, պատրաստուած՝ Խաչուհիներու կողմէ, նը–պաստաւոր պայմաններով:

Մեկնում.–
Gare de l'Est:- 8 h. 30
Porte d'Orléans: 9 h. 00
Porte d'Italie: 9 h. 15

Երթուդարձը՝ 50 Ֆ.: Անձրեւի պատրաստին՝ սրահը ապահովուած է:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, վերադիչեալ ժամադրութիւններուն: Փոխադրակառքի ապահովութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.–
533· 06· 31 կամ 206· 42 ·50

CENTRE CULTUREL
ST. MESROB
10 bis, Rue Thouin - 75005 PARIS
Ս. ՄԵՍՐՈՊ ՄՇ. ԿԵԴՐՈՆ

Հայերէնի դասընթացքները կը շարունակուին երեքշաբթի օրերը, ժամը 20 – 21·30, սահմանուած չափահաս սկսնակներու:

×

Թատերական արուեստի վերապահուած օրը փոխուած է եւ ասկէ յետ՝ հաւաքոյթները կը կատարուին Չորեքշաբթի օրերը, ժամը 20·30–ին:

Հ. Մ. Ը. Մ.

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ

Հ.Մ.Ը.Մ.–ի Փարիզի Սկաուտական Մարհուրդի կազմակերպութեամբ բանակում մը տեղի կ'ունենայ 9–12 Յուլիսին, Մլտօնի անտառին մէջ: Այս առիթով, սիրով կ'ընդունուին Ֆրանսական սկաուտական խումբերու մաս կազմող, 8 – 15 տարեկան հայ տղաք ու աղջիկներ, ինչպէս եւ բոլոր նոյն տարիքի մէջ գտնուող նորեկ Հայեր:

Մանրամասնութեանց համար դիմել, հեռաձայնելով՝ 246· 03· 65, ամէն օր, ժամը 10 – 18: Մասնակցութեան ծախք, 4 օրուան համար նախատեսուած է 100 Ֆ:

Բանակումին դլխաւոր նպատակն է՝ հայկական մթնոլորտի մէջ սկաուտական կեանք ապրիլ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 28,
ժամը 13–էն սկսեալ
Վարժարանին մէջ:

Երգ – Պար – Արտասանութիւն
Աւանդական ճաշ – Խաղեր եւ Վաճառք

Մուտքը ազատ է:

OPTIMA Tours

ARMENIE 1981

CALENDRIER DES PROCHAIN DEPARTS

Δ 3 - 17 et 31 Juillet 1981
Δ 14 Août 1981
Δ 4 et 18 Septembre 1981

Pour chaque départ 3 formules de séjour 12 - 14 et 16 jours.

Cette année des formules originales:

1e/ *Voyages combinés en Arménie avion / bateau «LITVA».*
— *Départ par avion le 27 Juillet (séjour du 28 Juillet au 6 Août Erevan).*
— *Croisière en bateau du 7 au 14 Août arrivée Marseille.*
— *Croisière bateau du 15 au 23 Août séjour à Erevan du 23 Août au 2 Septembre et retour par avion le 3 Septembre.*

2e/ *Voyages combinés:*
— *1 semaine EREVAN / 1 semaine Lac Sevan.*
— *1 semaine EREVAN / 1 semaine Sotchi (Mer Noire)*

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS:

OPTIMA Tours
67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
75003 PARIS
Telex: 211 324 F.
Métro: Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

MARCEL UMIDIAN PRADO VOYAGES
353, *Avenue du Prado* 13008 *MARSEILLE*
Tél.: (91) 76-21-80 chaque jour de 17 à 19 h.

Pour la Région Lyonnaise:
MAISON DEL CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
Jusqu'à 16h.00: *Mme. BARAVIAN* — de 16h.00 *à* 18h.00: *Mme. ANTABLIAN*
15, Rue de 24 AVRIL, 1915 - 69150 DECINES
Tél.: 849. 42. 97

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութիւնը, կայանի տնօրէնութեան եւ վարիչները հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կամ պատրաստող երախաներու ծնողքները, Շաբաթ, Ցունիս 27, ժամը 15–ին՝
17, Rue Bleue - (Métro: Cadet)

CENTRE D'ENSEIGNEMENT UGAB
STS. SAHAK — MESROB

33, Cours Pierre-Puget;
13006 Marseille — Tél.: 37. 75. 97

339, Ave. du Prado;
13008 Marseille — Tél.: 77. 84. 70

Vacances
Enfants

du Dimanche 12
au Vendredi 31 Juillet

Le Centre Agréé de Vacances: RIVIERA accueillera vos enfants de 7 à 15 ans à ANGELLE (05) 1350 m. d'altitude, 16 km. de Gap. Les enfants seront logés en chambre de 2, 4, au 6, nourris, blanchis et encadrés par des moniteurs d'origine arménienne.

Pour tous renseignements veuillez téléphoner aux numéros suivants:
- M. M. Harounian: 40. 08. 74 et
- U. G. A. B.: 37. 75. 97

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Մանուց Միութեան 1981 – 1982 տարեշրջանի կրթաթոշակներու թեկնածու ներկայանալ փափաքող ուսանողներէն կը խնդրուի գրաւոր կերպով դիմել Միութեան Կեդրոնատեղիին:

Թեկնածուներէն կը խնդրուի գրաւոր կերպով դիմել, ստանալու համար հարցարանները՝

ՄԻՆՉեւ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 15
LES ANCIENS DU LYCEE GUETRONAGAN
32, Rue de Trévise - 75009 Paris

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԱՐԱՒԱՆԴԷՍԸ
ՆՈՅԵՄԲԵՐ 7–ԻՆ

LOTERIE

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ *կազմակերպած է վիճակահանութիւն մը, որուն հասոյթը պիտի յատկացուի Միութեան կրթաթոշակի պիտոյքին:*

Ինքնաշարժ մը՝
RENAULT 5 - GTL

Վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ Միութեան տարեկան պարահանդէսի գիշերը՝ Նոյեմբեր 7–ին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգնութեան Մարմնի ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԳԱՐԱՒԱՆԴԷՍԸ ի նպաստ՝ Հայկ. վարժարաններու ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 6–ին

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ վարչ.ը չնորհակալութեամբ ստացած է՝ Միհրան Վարդանեանի մահուան առթիւ.– Վարդանեան ընտ.ը իրենց խնամիներով եւ ազգականներով 800, Ցովհաննէս Մըսրեան 200 եւ 50 դոլրոցին, Գաբրիէլեան Դրիկեան Միսաք, Ժաք Համբարձումեան, Այրի Տիկին Բանթոսեան 100–ական, Գրապետ Կէչիքեան 50 Ֆ.:

Օր. Աստղիկ Թէրմոնճեանի մահուան առթիւ.– Թըրքեան, Մուրատեան ընտ., Անդրանիկ Զամանդեան, Հայկազ Մարտիրոսեան, Գասապալեան, Ժան–Մարգ Կիւլեան, Վաղինակ Էլմասեան, Ժան–Քլօտ Տընի, Անդրանիկ Էլմասեան, Նէթա Մըսըրլեան, Ցարութիւն Էլմասեան, Լաֆճեան ընտ., Վարդան Էլմասեան 100–ական, Մանուկ Ղազարեան 200, Բարսեղ Գամպուրեան, Ց. Շահպազեան, Ղազարոս Կիւլեան, կարօ Կոյեան 50–ական Ֆ.:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
23
MARDI
23 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՁԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.934 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 56e ANNÉE — No 14.934

ՆՈՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԸ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՐՁԱԿ ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆ

Նախկին Մեծամասնութիւն՝ Ծանր պարտութիւն
Համաձայնավար՝ Պատմական պարտութիւն

Ամենակալ չպատահեցաւ կիրակի, Յունիս 21-ին: Կ'ակնկալուէր եւ ընկերվարական յաղթանակը, նոյնիսկ իր ծաւալով չզարմացուց ոչ ոք, ոչ իսկ հաւանաբար նախկին մեծամասնութիւնը, որ իր դառնութիւնը չի կրնար ծածկել: Ինչ որ պատահեցաւ ա ս կ ա յ ն, աննախընթաց թէ՛ երկրին եւ թէ՛ մանաւանդ Ընկերվարական կուսակցութեան համար: Արդարեւ ահաւասիկ Ազգ. Ժողովին պարզած նոր պատկերը 488-ի աթոռի վրայ (ընդհ. թիւը 491 է բայց երկուշաբթի առաու դեռ կը պակսէին երեք արդիւնքներ անդրծովեան նահանգներ-ից). –

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ – ՁԱԽ. ԱՐՄԱՏ. – ՀԱՆ. – 285 (ասիկա կը նշանակէ որ 168 աթոռ կը չահին): Հ. Հ. Հ. (Շիրաք) 83 (պակաս՝ 72) ԻԻ – ՏԷ ԷՖ 65 (պակաս՝ 54) Համայնավար – 44 (պակաս՝ 42) զանազան ազ՝ 7, զանազան ձախ՝ 4:

Ասիկա կը նշանակէ որ Ընկերվարական կուսակցութիւնը, նոյնիսկ առանց արհամարհանքներուն բացարձակ մեծամասնութիւն ունի, այլ խօսքով Միթերան եւ այս նորընտիր Ժողովը իրենց ուզածը կրնան ընել: Ասիկա հետեւանք է Սահմանադրութեան, 1958-ի այն Սահմանադրութեան զոր պատրաստեց տը Կոլ, որու դէմ ելած էին Միթերան եւ իր կուսակցութիւնը եւ որմէ կ'օգտուին այսօր: Միքիան, անդարացի կերպով, կը քննադատէր Սահմանադրութիւն մը որ բացարձակ իրաւունքներ կուտայ Նախագահի մը, մանաւանդ երբ իր տրամադրութեան տակ ունի նաեւ հանգիստ մեծամասնութիւն մը: Այդ իսկ պատճառով, անհրաժեշտ է, որ չարաչար չգործածէ իրեն չնորհուած այս կացութիւնը եւ վարձութեանց չերթայ: Ասիկա նոր մեծամասնութեան համար: Կայ հին մեծամասնութիւնը, որ շատ ծանր հարուած մը կ'ուտէ եւ հիմա լայն ժամանակ ունի խորհրդածելու պարտութեան մը տուած դասին վրայ: Ընդհ. ձեւով, նախկին մեծամասնութիւնը կորսնցուցած է 126 ներկայացուցիչ եւ ինչ որ ամէնէն յատկանշական երեւոյթներէն մէկն է, այն է որ Ֆրանսայի բազմաթիւ ընտրական շրջանները, որոնք աւանդականօրէն ալ կամ դոնէ՝ կեդրոն էին, բոլորովին ջրած են միւս կողմը: Նախկին մեծամասնութեան պարտութիւնը կը չեշտուի մանաւանդ պարտութիւնը իր կարգ մը «գլուխներ» պարտութեամբ: Այսպէս չվերընտրուեցան Արդարութեան նախկին նախարար՝ Ալէն Փէյրըֆիթ, Սէն Թ'էթիէնի երեսփոխան՝ Միշել Տիւրաֆուռ, Ժ. Ֆ. Լըքա, Մոնիք Փելըթիէ, Ռոպէր Փուշա, Ժ. Ֆ. Տընիօ, Տոմինաթի եւայլն, եւայլն: Միւս կողմը, ընտրուած կամ վերընտրուած են Փիէռ Մօռուայի կաուսները, առաջին անգամ քանի թեկնածուները, առաջին անգամ ըլլալով երեսփոխան ընտրուած է կանանց դատի ծանօթ պաշտպան փաստաբան՝ Ժիզել Հալիմի:

Վերջապէս կայ գլխաւոր հարցը, որ համայնավարներու հարցն է: Ոմանց համար, օրինակ՝ Ֆելիքս Թէոն, այս ընտրութիւնը այնքան նախկին մեծամասնութեան պարտութիւնը չէ, որքան՝ Համայնավարներու պարտութիւնը, որ իսկապէս «պատմական» բնոյթ ունի: Որքան ալ քննադատուի ընտրական դրութիւնը եւ կոչ ըլլայ որ վերահաստատուի համեմատականի ձեւը, ասիկա չի բաւեր բացատրելու համար պարտութիւնը քանի որ այս նոյն դրութիւնով, 1978-ին Համայնավար կուսակցութիւնը յաջողած էր 86 երեսփոխան ունենալ: Ուրեմն: Ուրեմն, խորհուղներ կան որ Միթերանի գլխաւոր յաղթանակն է այս վիճակին բերել Համայնավարները եւ կը թուի թէ պարտութեան մատնելու համար Համայնավարները հարկ էր որ հարուածը ձախէն գար եւ ոչ՝ աջէն: Այսուհանդերձ, կարեւոր հարց մը կը նկատէ նախկին մեծամասնութիւնը Համայնավար նախարարներու հարցը կառավարութեան մէջ: Կը կրկնուի, կը կրկնուի մինչ, գոնէ այս կէտին մէջ, հարկ է ընդունիլ թէ Ընկերվարական կուսակցութիւնը յատակ էր, սկիզբէն: Պէտք է որ Համայնավար կուսակցութիւնը դիրքը փոխէ կարդ մը խնդիրներու չուրջ, արտաքին (Աֆղանիստան, Լեհաստան) եւ ներքին (ազգայնացումներ): Բանակցութիւններ կը վերսկսէին այս առընչութեամբ Երկուշաբթի օր իսկ: Կիրակի իրիկուն, Ներքին նախկին նախարարը՝ Քրիսթիան Պոնէ շատ իրար անցած էր այս առթիւ եւ նէ-ը կը գնէր Լիոնէլ Ժոսփէնը, կրկնելով ու կրկնելով՝ թէ եթէ Համայնավարները մտնեն կառավարութեան մէջ, առաջին անգամն է որ արեւմտեան երկրի մը մէջ նման բան մը կը պատահի եւ թէ վաղը՝ Ֆրանսա միակ արեւմտեան երկիրը կ'ըլլայ որ համայնավար կ'ունենայ որպէս նախարար, ինչ որ կը նշանակէ Պոնէի համար, թէ որոշ երկիր մը («որու անունը չեմ ուզեր տալ»...), օրը օրին տեղեակ կ'ըլլայ Ֆրանսական քաղաքականութեան: Կը թուի թէ Պոնէ եւ կօլիստները ընդհանրապէս, կը մոռնան որ կառավարութեան մէջ համայնավար նախարար եւ նոյնիսկ՝ փոխ – վարչապետ, առաջին բերողը ուրիշ մէկը չէր եթէ ոչ՝ զօր. տը Կոլ, ազատագրման վաղորդայնին:

Ներկայիս անհրաժեշտ է, Ընկերվարականներուն համար, որ կառավարական համախոհութիւն մը ըլլայ: Կարելի չէ, որ նոյն կառավարութեան մը մէջ, բոլոր նախարարները համաձայն չըլլան բոլոր հարցերուն չուրջ: Այս կէտին համաձայն է Ժոր Մառչէ, որ յայտարարեց թէ բոլոր պայմանները կան որպէսզի Համայնավարները մաս կազմեն կառավարութեան: Ու եթէ մոռցողներ ըլլան, Մառչէ կը յիշեցնէ թէ Ժիսքարը տուն ճամբուած չէր ըլլար առանց Գուկէս միլիոն համայնավար ձայներու: Կը խնդրուի՝ չմոռնալ...: Մնաց որ Համայնավարները պէտք չէ մոռնան թէ չատ յըստակ կերպով, Ֆրանսացի ժողովուրդը արտայատուեցաւ ոչ – համայնավար ձախ մը համար, չատ յաճախ Ա. ՀրՀանին իսկ քուէարկելով Ընկերվարական թեկնածուին եւ ոչ՝ Համայնավարին: Եթէ այս է նոր մեծամասնութեան դժուարութիւնը, հին մեծամասնութիւնն ալ դեռ հաշիւ կը մաքրէ, ու անկարելի է առնըլուդն անտեղի չգտնել Փոնթիթթովսկիի նախայայտարարութիւնը կիրակի իրիկուան հեռատեսիլի վիճաբանութեան, նախքան խօսիլը Ժան Փոփըռէնի հետ: Երեսի վրայ ձգուած բաւական ատեն է, Ժիսքարի այս հաւատարիմները (չատ չէ մնացած եւ կրկին յարգի է) ուղղակի յայտնեց թէ անխուսափելի է ժողովրդական ապատամբութիւն մը, որովհետեւ Ընկերվարականները չեն կրնար յաջողիլ (թէեւ, ըսաւ «կը մաղթեմ որ յաջողին»...): Ուրեմն «փրկութեան լաստ» մը կայ (ռբֆուտ), որ է ժիսքարտ'էսթէնն եւ նախքան այս, քանի մը անհամ ակնարկներ ալ չխնայեց ժաք Շիրաքի: Բայց բաւական ծանրացաւ այս անխուսափելի – ըստ իրեն – ձախողութեան վրայ, թաւպղոր անկումին, որու հետեւանքն է ժիսքարի (նոր տը Կոլ մը, երեւի) վերադարձը «անապատի անձ – քէն եաք»: Եւ որովհետեւ օրինաւոր եւ օրէնսդրական ձեւով չի կրնար նման բան մը պատահիլ, Փոնթիթովսկիի համաձայնութեամբ, «փողոցն» է որ պիտի խօսի...: Այս ենթադրութիւնը բաղդի դուռ բացաւ Ժան Փոփըռէնի կողմէ, որ առնուազն զարմանալի դաւ կարդ մը խօսքերը: Ժան Լըքանիէ նաեւ կը խորհի թէ իր խմբակցութիւնը (Ի – ՏԷ – ԷՖ) «փրկութեան լաստն» է (ռբֆուտ), դալով ժաք Շիրաքի բացայայտ կերպով կ'ուզէ նոր ընդդիմութեան պարագլուխն ըլլալ: Այս ամբողջէն մէկ յատակ բան կայ այն որ՝ նախկին մեծամասնութեան մօտ՝ ամէն բան կը չարունակէ յատակ չըլլալ եւ պարտութիւնն ալ միչտ որպէս դաս չի ծառայեր:

× Ըստ օրէնքին Փիէռ Մօռուա ներկայացուց իր կառավարութեան հրաժարականը: Հաւանական է սակայն որ կրկին իրեն յանձնուի նոր կառավարութեան կազմութիւնը: Գալով Ազգ. Ժողովի նախագահին, կը խօսուի Վիէնի երեսփոխան – քաղաքապետ՝ Լուի Մեռմազի մասին:

× «Մանօթ» պարտեալներու կարգին յիշենք նաեւ Մարսէյլի մէջ երկու Ընկերվարական՝ Փըզէ եւ Լօ եւ մեծամասնութեան մէջ՝ Ռոժէ Շինօ:

× Զեռնպահները, որոնք մեծ չոյն էին նախկին մեծամասնութեան այնքան չեն չարժած իրենց տեղէն (մասնակցութիւնը՝ 75,6%, այսինքն հազիւ 5%-էն քիչ մը աւելի բազդատմամբ Յունիս 14ի) եւ չարժողներն ալ յաճախ աւելի նպաստած են Ընկերվարականներուն»:

× Ընկերվարականներու կեդրոնատեղին՝ ռիւ Սոլֆեռինօ ամբողջ գիշերը շամփաները պարպած են մինչ ռիւ տը Թիլսիթ՝ այդ մասին խօսք չկար, ընդհանրապէս դառնութեան բաժակն էր մէջտեղը: Այսուհանդերձ իմաստութիւնը կը թելադրէ Ընկերվարական կուսակցութեան սա հին ասացուածքը. – «Այնպէս ըրէք, որ պարտեալները կարենան իրենք զիրենք չնորհաւորել ձեր յաղթանակով»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի Մաճլիսը (Խորհրդարան) Շաբաթ օր վիճաբանութիւն եւ քուէարկութիւն կատարեց, Նախագահ Ապուլ – Հասան Պանի – Սատրի հարցին մասին: Մինչ դուրսը 10.000 անձերէ բազկացած Իսլամ խուժանը կը սպասէր, Խորհրդարանէն ներս փաթթոցաւոր ու բաճկանոցի ամբոխը կը քուէարկէ 177 – 1, 11 ձեռնպահութիւններով, թէ Պանի Սատր անձեռնհաս է եւ անկարող՝ երկիրը կառավարելու: Երկու անձ, Սահապի եւ Մոյինֆար, կը համարձակին քննադատել, եւ Մոյինֆար կը յայտարարէ, – «դուք լիազօր չէք, ոչ ալ կարող, ձեր քաղաքական հակառակորդը հոս դատելու: Այլեւս սահմանադրութիւնը չէ որ կը կառավարէ երկիրը, այլ հեզպօլլահ – ներու խուժանը, որ կ'ոռնայ մեր դրան առջեւ»: Միջոցին, պետութեան ընդհանուր դատախազը Ալի Քոտոուսի անմիջապէս ամբաստանեց Պանի – Սատրը իրեւ դրդիչ քաղաքական հատուածներ – ու՝ որ զանոնք մղած է դիմադրութեան, Իսլամ հանրապետութեան պաշտօնական հաստատութիւններու դէմ, նաեւ՝ իբրեւ անձ մը, որ քաջալերած է բանտարկեալներու բողոքի համաւոր ծոմը, ուղղուած՝ պետութեան դէմ: Դատախազը ժողովուրդէն խնդրեց որ ձերբակալեն Պանի – Սատրը՝ ուր որ տեսնեն զինք: Սակայն ան չէ տեսնուած հանրութեան կողմէ՝ Յունիս 10-էն ի վեր: Կ'ենթադրուի թէ փախած է Թուրքիա, կա՛մ հոն ապաստան փնտռելու, եւ կամ, քանի որ Թուրքիա չուզեր իրանը բարկացնել՝ պարզապէս կ'անցնի դէպի Եւրոպա, քաղաքական ապաստան խնդրելէ առաջ: Միջոցին՝ Թեհրանի փողոցներուն մէջ ընդհարումներ, Պանի – Սատրականներուն եւ իսլամ հանրապետութեան յեղափոխական պահակազօրքին միջեւ: 24 մեռեալ կայ, եւ 200 վիրաւոր:

ԱԼԵՔՍԱՆՏՐ ՀԷյԳ, Ամերիկայի արտաքին գործոց նախարարը, հիմա Նոր Զելանտա է, ուր յայտարարած է թէ Ամերիկա Թայուանի (Ազգայնական Չինաստանի) հանդէպ իր քաղաքականութիւնը պիտի վարէ ա՛յդ երկրի պէտքերուն համեմատ, եւ անկախ՝ Չինաստանի հետ ունեցած իր կապերէն, ինչ որ կը պահանջէ նուրբ մօտեցում – մօտեցում՝ զոր ինչպէս երեւի չեն ցուցաբերած Ամերիկայի զինուորական նախարարութեան ներկայացուցիչները՝ Ճափոնի մէջ, քանի որ Ճափոնի արտաքին գործոց նախարարը դանդաղած է Հէյկին՝ իր պաշտօնակիցներու կոպիտ պնդումներուն համար, երբ անոնք պահանջած են որ Ճափոն Ամերիկայի զօրավիդ ըլլայ, իր զինուորական ալիւռճէն բարձրացնելով: Նման բացայայտ պնդում գրեթէ միջամտութիւն կը համարուի՝ ուրիշ անկախ երկրի մը ներքին պիւտճէական հարցերուն մէջ:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ աշխարհի զանազան մասերը կը ներկայացնեն անկայուն վիճակ: Եգիպտոսի մէջ, վէճ մը՝ Քրիստոնեայ Եգիպտացիներու (կամ Ղպտիներու) եկեղեցական հողի չուրջ, պատճառ կ'ըլլայ բախումներու եւ խուժանային վայրագութեան, նուազագոյնը 10 մեռեալ կայ եւ 55 վիրաւոր: 13 հոգի ձերբակալուած է, եւ 37 զէնքեր գրաւուած են: Միջոցին Մարոքի Քազապլանքա քաղաքի աղքատ աշխատաւորներու բնակած չրջանին մէջ ինքնաչարժի քարկոծում մը կը սպաննէ մէկ Ֆրանսացի, իսկ ցոյցերու եւ ոստիկանական զսպումին զոհ կ'երթան մօտ 20 անձ: Մարոքի ճայնասփիւռը կը նախընտրէ մեղադրեալ ընկերվարական սենեփքանները, ընդդիմադիր թերթի մը խմբագիրը ձերբակալուած է: Դէպի աւելի, Լիբիայի օդանաւերը կը ռմբակոծեն Զատի կեռիլլաները, եւ հրոսակային հակապայքարը կը չարունակուի:

ՊԱՊԸ կրկին փոխադրուեցաւ Ձեմելլի հիւանդանոցը: Կը թուի թէ անակնկալ բարդութիւններ ծագած են եւ Ցովհ. Պօղոս Բ. թոքաստապէ կը տառապի:

ՌՈՊԸՐ ՄԻՔՆԸՄԷՐԱ, Համաշխարհային Դրամատան նախագահը, կը դատապարտէ դինք նշանակող կառավարութիւնը (այսինքն՝ ամերիկեանը), որովհետեւ կ'անտեսէ Երրորդ Աշխարհի եղած խոտումները: Դրամատունը կը մէկտեղէ արեւմուտքի ճարտարարուեստականացած պետութիւններու չատկացումները, կը վերլուծէ աղքատ երկիրներու պէտքերը, եւ փոխ դրամ կուտայ անոնց՝ որոնք «արժանի» են, ինչ որ սովորաբար կը նշանակէ թէ կարելիութիւնը կայ՝ հոն քաղքենի դասակարգ ստեղծելու արեւմտեան տնտեսական ներդրումով, ի չահ արեւմուտքի: Սակայն ամերիկեան նոր վարչակարգը այնքա՞ն մերժող է, ըստ Մէքնըմէրայի, որ այս օգտակար գործն իսկ կը վարանի վաւերացնել:

Այժմէական լուրերու առատութեան պատճառով, Միտք – Խոքի յօդուածին չարունակութիւնը՝ յաջորդով:

ՀՈՒՅԺ ՍՍՏՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔՆԵՐԻ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Գրքից՝ Լեհ Ղ. Բ. Խնջիկյանի

Հատուկ ձեռագրերի մեծ մասը՝ բազմաթիվ թղթերը թող մնային, սակայն հեղինակը մշտապես իր ընթերցողների հետ խոսելիս ունեցել է նկատի միայն իր ընթերցասեր հայրենակիցներին, որոնց համար էլ տպագրել է տվել իր գրքերը։ Ահա թե ինչու նա «Հայ» բառի փոխարեն գրել է «Հուշ», «Ազգ» բառի փոխարեն՝ «Ազգակից», «Ազգասեր», «Ազգասիրտ», «Ազգայնասեր», «Ազգասեր հայրենակից», «Ազգասեր հայրենակից ընթերցող», «Ազգասեր հայրենակից ընթերցասեր», «Ազգասեր հայրենակից ընթերցասեր ընկերներ», «Ազգասեր հայրենակից ընթերցասեր ընկերներ և ընթերցասեր ընկերուհիներ», «Ազգասեր հայրենակից ընթերցասեր ընկերներ և ընթերցասեր ընկերուհիներ, որոնք ինձ հետ միասին ուրախանում են հայ գրքի ամեն մի նոր հրատարակության վրա»։ Ինչպես տեսնում ենք, հեղինակը ոչ միայն ընթերցասեր է, այլև ընթերցասեր ընկերներ և ընթերցասեր ընկերուհիներ ունեցող մարդ։

Հեղինակը ամենայն մանրամասնությամբ նկարագրում է իր գրքերի տպագրության պատմությունը, ինչպես նաև գրքերի տպագրության ծախսերը։ Այդ տեսակետից հետաքրքրական է «Ազգային պատմություն» գրքի տպագրության պատմությունը։ Հեղինակը գրում է, որ գիրքը տպագրվել է 1000 օրինակ տպաքանակով, որի 200 օրինակը նվիրել է հեղինակը, 100 օրինակը՝ հրատարակիչը, իսկ մնացած 700 օրինակը վաճառվել է 1 ռուբլի 50 կոպեկ գնով։ Ընդհանուր ծախսը կազմել է 1050 ռուբլի, որից 700 ռուբլին ստացվել է վաճառքից, իսկ 350 ռուբլին՝ հեղինակի գրպանից։ Ինչպես տեսնում ենք, հեղինակը ոչ միայն ընթերցասեր է, այլև ընթերցասեր ընկերներ և ընթերցասեր ընկերուհիներ ունեցող մարդ։

Հեղինակը նշում է, որ «Ազգային պատմության» առաջին հատորը տպագրվել է 1831 թվականի մարտի 3-ին, իսկ երկրորդ հատորը՝ 1832 թվականի հոկտեմբերի 17-ին։ Հեղինակը գրում է, որ գրքի տպագրության ընթացքում նա ունեցել է բազմաթիվ դժվարություններ, որոնք հաղթահարել է միայն ընթերցասեր ընկերների օգնությամբ։ Հեղինակը գրում է, որ գրքի տպագրության ընթացքում նա ունեցել է բազմաթիվ դժվարություններ, որոնք հաղթահարել է միայն ընթերցասեր ընկերների օգնությամբ։ Հեղինակը գրում է, որ գրքի տպագրության ընթացքում նա ունեցել է բազմաթիվ դժվարություններ, որոնք հաղթահարել է միայն ընթերցասեր ընկերների օգնությամբ։

ՅԱՍՎՈՎԾ ԿՈՏՎԱԾՈ

= ՀԱՏՈՒՑԱԿ =

ՍԱՆՈՒՑԱԿԱՆ ՀՈԳՆԱԿ ՎԱՂՈՒՑ

Ծերունի Ղևոնդ Վարդանյանը

Ծերունի Ղևոնդ Վարդանյանը ծնվել է 1870 թվականին Ալագյազ գյուղում։ Նա ամուսնացել է 1892 թվականին։ Ունեցել է 5 որդի և 3 դուստր։ Ծերունին մահացել է 1968 թվականին։

Ծերունի Ղևոնդ Վարդանյանը ծնվել է 1870 թվականին Ալագյազ գյուղում։ Նա ամուսնացել է 1892 թվականին։ Ունեցել է 5 որդի և 3 դուստր։ Ծերունին մահացել է 1968 թվականին։

Ծերունի Ղևոնդ Վարդանյանը

Ծերունի Ղևոնդ Վարդանյանը ծնվել է 1870 թվականին Ալագյազ գյուղում։ Նա ամուսնացել է 1892 թվականին։ Ունեցել է 5 որդի և 3 դուստր։ Ծերունին մահացել է 1968 թվականին։

ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ

Ամպամածության գոտի մը

ՅԱՂՎԱՆԿ ՂԵՎՈՆԴԵՍՆԵՐ

Ծերունի Ղևոնդ Վարդանյանը

Ծերունի Ղևոնդ Վարդանյանը ծնվել է 1870 թվականին Ալագյազ գյուղում։ Նա ամուսնացել է 1892 թվականին։ Ունեցել է 5 որդի և 3 դուստր։ Ծերունին մահացել է 1968 թվականին։

Ծերունի Ղևոնդ Վարդանյանը ծնվել է 1870 թվականին Ալագյազ գյուղում։ Նա ամուսնացել է 1892 թվականին։ Ունեցել է 5 որդի և 3 դուստր։ Ծերունին մահացել է 1968 թվականին։

ՏԱՍՆԱՄՅԱ ՅՈՒՆԻՍԻ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ

ՏԱՍՆԱՄՅԱ ՅՈՒՆԻՍԻ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ

ՊԱՏԱՐԱԳ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԱՏՈՒՅՑԻՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուցին մէջ Պատարագ կը մատուցուի՝ Շաբաթ, Յունիս 27, ժամը 10·30–ին:

Կը պատարագէ՝ Մեսրոպ Քհնյ· Ժամկոչեան:

Կը հրաւիրուին՝ Հանգստեան Տան բնակիչներու ընտանեկան պարագաներն ու բարեպաշտ հաւատացեալները:

Ecole St. Grégoire de Nareg

AVIS IMPORTANTS

— Les inscriptions à l'Ecole St. Grégoire de Nareg sont dès maintenant ouvertes pour l'Année Scolaire 1981-1982.

— Le Dimanche, 28 Juin, La Fête Champêtre Annuelle de la Paroisse Arménienne Catholique de Lyon se déroulera dans le parc de l'Ecole St. Grégoire de Nareg.

— La Colonie de vacances aura lieu en Italie, du 13 Juillet au 3 Août. Elle s'adresse aux garçons de 7 à 14 ans.

Pour tous renseignements s'adresser au Père ZABARIAN.-

38, Route de Collonges
69450 - St. Cyr au Mont d'Or
Tél.: (7) 847. 28. 65

Centre de Vacances

CROIX ROUGE ARMENIENNE
14, Sainte - Honorine - des - Pertes

Հայ Կարմիր Խաչի Նորմանտիի Մանկանց Բոյնը կը բացուի Յուլիս 4–ին: Կ'ընդունուին 6 – 18 տարեկան մանուկներ եւ պատանիներ Յուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն համար:

Արձանագրութեան համար դիմել Հայ Կարմիր Խաչի գրասենեակը՝
32, Rue de Trévise, Paris 9e
երկուշաբթի օրերը, ժամը 16 – 18 եւ կամ ժամադրութիւ, հեռաձայնելով՝
985· 36· 53

Ուշադրութիւն.– Կարմիր Խաչի 60–ամեակին առթիւ, սովորականէն աւելի մեծ թիւով կարօտ մանուկներ կ'ընդունուին ձրի եւ չափազանց նպաստաւոր պայմաններով:

Վարչութիւն
ՀԱՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ԼԻՈՆԻ ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ
ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

տեղի կ'ունենայ՝ կիրակի, Յունիս 28–ին, Նարեկան Վարժարանի զբօսայդին մէջ:

Հ. Մ. Ը. Մ.

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ

Հ·Մ·Ը·Մ·–ի Փարիզի Սկաուտական Խորհուրդի կազմակերպութեամբ բանակում մը տեղի կ'ունենայ 9–12 Յուլիսին, Մբռօնի անտառին մէջ: Այս առթիւ, սիրով կ'ընդունուին ֆրանսական սկաուտական խումբերու մաս կազմող, 8 – 15 տարեկան հայ տղաք ու աղջիկներ, ինչպէս եւ բոլոր նոյն տարիքի մէջ գտնուող նորեկ Հայեր:

Մանրամասնութեանց համար դիմել, հեռաձայնելով՝ 246· 03· 65, ամէն օր, ժամը 10 – 18: Մասնակցութեան ծախք, 4 օրուան համար նախատեսուած է 100 Ֆ:

Բանակումին դլխաւոր նպատակն է՝ հայկական մթնոլորտի մէջ սկաուտական կեանք ապրիլ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէսինի Հայ Մշակոյթի Տունը, չնորհակալութեամբ ստացած է 300 Ֆ·, Աւետիս Համբարձումեանի մահուան առթիւ, իր Թոռնիկներէն, Յովհաննէս, Սօնա, Բարունակ, Արփիկ, Իրէն, Նոէլ Պատուեանէ եւ Ռիչար եւ Սիլվի Ազնաւուրեանէ:

×

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը, չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, Զատկի առթիւ.– Տիկին Գարա – կէօզեան 100, Պ·Ս· Փափազեան, Մ· Տօնիկեան, Տիկին Քէչիչեան, Տիկին Իշխանեան, Պր· Գարասալմասեան, Այրի Տիկին Փաշայեան, Պ·Յ· Բապուճեան, Պատրիկ Զիլեան, Տէր եւ Տիկին Յ· Սարաֆեան, Պ·· Երէցեան, Քուրթճեան, Տէր եւ Տիկին Մ· Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Պասմաճեան, Տիկին Անդինէ Զիլինկիրեան, Վարուժան Կարապետեան իր հօր հոգւոյն համար, Տիկին Անժէլ Թէրզեան 50–ական Ֆ·:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԵՐԿՍԵՌ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ
ԱՂՋԿԱՆՑ ՄԻԱՆԱԿԱՐԳ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿՆԱՑ

1981 – 82 Տարեշրջանի արձանագրութիւնները բացուած են:

Վարժարանը կը կիրարկէ ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը եւ աշակերտուհիները կը պատրաստէ Պ·Ը·Փ·Մ–ի քննութեան:

Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէն ճիւղեր՝ Լեզու, Գրականութիւն եւ Պատմութիւն:

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

COLLEGE ARMÉNIEN TEBROTZASSERE

CLASSES PRIMAIRES MIXTES
CLASSES SECONDAIRES DU I° CYCLE
POUR JEUNE FILLES
INTERNAT ET EXTERNAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1981 — 82 sont ouvertes.

Application intégrale du programme des écoles françaises et préparation au B. E. P. C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes.

DIRECTION

S'adresser à: Direction de l'ECOLE TEBROTZASSERE
1, Boulevard du Nord; 93340 LE RAINCY — Tél.: 381. 01. 72

L'UNION DES COMPATRIOTES DE CESAREE ET ENVIRONS
Organise le 5 Septembre

Un VOYAGE de 16 Jours

Dont: 3 Jours à Leningrad, 12 Jours à Erévan (l'Arménie Historique et Pélérinage à Nor-Césarée), 1 jour à Moscou.
Au prix forfataire de 4.350 F.
Hôtel de 1ère Classe.
Pour les inscriptions:
Au Trésorier: SAADETIAN KEVORK;
18, Rue de Picardie - 75003 Paris
Tél.: 887. 99. 06 — 417. 34. 04
C. C. P. 3413602 — LA SOURCE

ԲԱՑՕՒՄ

Յունիս 28, կիրակի օր, ժամը 10–ին հանդիսաւոր բացում՝ ՄԻՍԱՔ ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ փողոցի էշիոլ (Իզէո) քաղաքին մէջ, ներկայութեամբ՝ տեղւոյն քաղաքապետին եւ քաղաքապետութեան անդամներուն, Փարիզի, Լիոնի, Մարսէյլի եւ Նիսի Նախկին Ռազմիկներու Մութեան ներկայացուցիչներուն, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի նախկին ռազմիկներու դանազան կազմակերպութեանց անդամներուն:

Organisé par La J. A. F.

SEJOUR TOURISTIQUE EN

ARMÉNIE

du 8 au 29 AOUT 1981 - Prix; 3.900 F.

21 JOURS, DONT 17 EN ARMENIE

Séjour: 8 Août arrivée à MOSCOU — 10 Août départ pour EREVAN
27 Août départ pour LENINGRAD — 29 Août retour à PARIS
Réservé aux jeunes de 18 à 35 ans - Date limite d'inscription 8 Juillet

RENSEIGNEMENTS et DEMANDES D'INSCRIPTION:
Dans tous les secteurs de la J. A. F.
— *PARIS:* 6, Cité Wauxhall - 75010 Paris - Tél.: 208. 76. 49
(Mardi et Jeudi soir, de 20 h. à 22 h.)
— *LYON:* 295, Rue Boileau -69003 Lyon.
— *MARSEILLE.* 65, Allées Léon-Gambetta, 13001 Marseille; Tél.: 08.10.38
Par courrier uniquement: Mme.YAZIDJIAN; 29, Av. Pasteur, 93100 Montreuil

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ
ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կապոյտ Խաչի Շրջ· Վարչութիւնը, կայանի անօրէնուհին եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան դացող երախաներու ծնողքները, Շաբաթ, Յունիս 27, ժամը 15–ին՝
17, Rue Bleue - (Métro: Cadet)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շրջանային Վարչութիւնը – միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի իր մասնաճիւղերը, երեքշաբթի 23 Յունիս երեկոյեան ժամը 8–ին Փարիզ Մշակոյթի Տան մէջ: Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Homenetménagan

Si vous aimez le tennis de table, entraînez-vous les Mardi et Jeudi, de 18 h. à 22 h. à la Maison de la Culture Arménienne.- 17, Rue Bleue - 75009 Paris; Salle du premier étage.

Si vous souhaitez apprendre le tennis de table, nos entraîneurs sont à votre disposition.

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉ

Պէյֆոնթէյնի ամառուան արձակուրդ – ները.–

ՅՈՒԼԻՍ.– Փարիզի խումբը՝ Յուլիս 4–էն Յուլիս 31:

ՅՈՒԼԻՍ.– Գաւառները՝ Յուլիս 11–էն Յուլիս 31:

ՕԳՈՍՏՈՍ.– Փարիզ եւ գաւառները մեսաին· Մեկնում՝ Օգոստոս 1:
Վերադարձ՝ Օգոստոս 29:

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԶԵՐ ԳՈՐԾԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՒԷՐ, ԹՈՒՒՑԻԿ, ՏՈՄՍ ԿԱՄ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԶԱՆԱԶԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ (ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ, ՆԱՄԱԿԻ ԹՈՒՂԹ, ՊԱՇԱՐԱՆ, ԵՒԱՅԼՆ)

FAIRE-PART DE MARIAGE, BILLETS, PROSPECTUS, DIVERS TRAVAUX DE VILLE (TÊTE-DE-LETTRE, FACTURES, ENVELOPPES, ETC.)

«ՅԱՌԱՋ — HARATCH»

83, RUE D'HAUTEVILLE - 75010 PARIS

LES APRES-MIDI,
DE 14 à 18 h. 30
SAUF SAMEDI ET DIMANCHE

ԴԻՄԵԼ ԱՄԷՆ ՕՐ,
ԺԱՄԸ 14.00 - 18.30
ԲԱՑԻ ՇԱԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ

Խնամուած աշխատանք — Travail soigné

« Le Rond - Point de la Chanson »

Madeleine Renaud et Jean-Louis Barrault rééditent l'expérience qu'ils avaient faite en Juillet 1979 au Théâtre d'Orsay et accueillant dans leur nouveau théâtre Le Théâtre du Rond - Point, chanteurs et musiciens dans les deux salles du théâtre avec tous les soirs un programme différent du 29 Juin au 14 Juillet.

Parmi les soirées:-

— HENRI TACHAN (France) le 1er et 2 Juillet.

— CHOEUR ARMENIEN SIPAN. KOMITAS (Arménie) le 10 Juillet.

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 28,
ժամը 13–էն սկսեալ
վարժարանին մէջ:

երգ – Պար – Արտասանութիւն
Աւանդական ճաշ – Խաղեր եւ վաճառք
Մուտքը ազատ է:

VIENT DE PARAITRE:

Combat pour la Diaspora

(N° 6)

Au sommaire:
IDENTITES ARMENIENNES
LETTRES de J. Ghendjian et R. Beghian et de Hamo Sakayan
Appel à l'Arménité, par Jacques Périgaud
Editions: SYROS
9, Rue Borromée - 75015 Paris

Collège Arménien Samuel-Moorat

Les Inscriptions pour l'Année Scolaire 1981 — 1982 sont ouvertes.

A.- Le Collège admet des élèves arméniens EXTERNES et INTERNES, GARCONS et FILLES à partir de 6 ans

B.- Le Collège dispense les cours depuis les classes élèmentaires jusqu'à la classe terminale du baccalauréat, section A. B. C. D.

C.- L'Internat est réservé aux garçons

D.- *Un service d'auto-car est assuré pour les transports aller - retour des élèves externes.*

E.- *Il a été décidé que des conditions spéciales de tarifs scolaires seront prévues pour tout élève MERITANT, lors de son inscription.*

F.- *L'ouverture d'une section relative à un NOUVEAU JARDIN D'ENFANTS est prévue.*

Les parents s'y intéressant sont invités à se mettre d'urgence en rapport avec la Direction du Collège.

26, Rue Troyon - 92310 SEVRES
Tél.: 534. 68. 28

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՔ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

NEMOURS - MORET S / LOING

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի զբօսապտոյտը՝ Յուլիս 5ին: Կէսօրուան ճաշը տեղւոյն վրայ, պատրաստուած՝ Խաչուհիներու կողմէ, նպաստաւոր պայմաններով:

Մեկնում.–
Gare de l'Est:- 8 h. 30
Porte d'Orléans: 9 h. 00
Porte d'Italie: 9 h. 15

Երթուդարձը՝ 50 Ֆ·: Անձրեւի պարագային՝ սրահը ապահովուած է: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, վերոյիշեալ ժամադրութիւններուն: Փոխադրակառքի ապահովութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.–
533· 06· 31 կամ 206· 42 ·50

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
24
MERCREDI
24 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.935

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.935

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

«THE MIDDLE EAST»

ԹԵՐԹԻ ՅՕԴՈՒԱԾԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՀԱԲԵԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԳՂԱԵՑ՝ ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Երիտասարդ Հայեր չատ զօրաւոր ըզ – գացումներ կը թուին ունենալ արտա – գաղթի հարցին մասին, որ, ըստ իրենց, չի կրնար լուծում մը ըլլալ իրենց դա – տին համար· զանազան համայնքներու մէջ կ'աւելնայ թիւը անոնց՝ որոնք կը բաժնեն այս կարծիքը: Սակայն Միջին Արեւելքի եւ Սովետական Հայաստանի Հայերը անցեալ երկու տասնամեակին բազմացող ճնշումներու կ'ենթարկուին, եւ արդիւնքն այն է որ Հայերու հեղեղ մը կը շարունակէ երթալ Եւրոպա եւ Ա– մերիկա: Լոնտոնի հայ գաղութին վեր – լուծումը ցոյց կուտայ այս արտագաղ – թի թափը: Ապա՝ Լոնտոն հրատարակ – ուղ ամսաթերթը կուտայ իր վիճակա – գրական վերլուծումը, – Իրանէն Հայեր, 3000 – 6000, հայ համայնքին 50 – 60 առ հարիւրը· Հնդկաստանէն՝ 1000, կամ տասը առ հարիւրը· Կիպրոսէն՝ 2000 – 2500՝ այսինքն, համայնքին 20 – 25 առ հարիւրը· Լիբանանէն՝ 1000 կամ տասը առ հարիւր: Ուրիշներ՝ 500–էն պակաս, կամ հինգ առ հարիւր: Գաղութին ընդ – հանուր թիւը՝ 9500էն 11·000: (Նշմարել, որ մեր վերջերս գրախօսած «Անգլիահայ հացէարանը», պատրաստուած Ց. Մանուկեանի կողմէ, Լոնտոն, 1981 – տես՝ «Ցարագ» Յունիս 3, 1981 – կը պա– րունակէ 3·700 անուն: Եթէ միջին հաշ – ուով երեք անձ կայ, իւրաքանչիւր անձ– անունի, զոյգի կամ ընտանիքի եռեակ, այ սկուտայ 9·600 Հայ՝ ամբողջ Անգլիոյ եւ ոչ միայն Լոնտոնի մէջ, ինչ որ բա – ւական մօտ է «Տհը Միտըլ Իսթ»ի թուին, քանի որ Լոնտոնէն դուրս ապրող Հայեր ալ կան: Ա. Թ.):

Անցեալին բարգաւաճ հայկական հա – մայնք գոյութիւն ունէր Եգիպտոսի մէջ: Բայց երբ արաբական ազգայնականու – թեան մակընթացը Նասերը բերաւ պե – տութեան ղեկին, չատեր մեկնեցան դէպի Արեւմուտք: 1974ի Թրքական ներխուժումն ալ Կիպրոսի մէջ, դաս մըն էր Հայերուն համար, քանի որ անոնցմէ չատեր՝ ի– րենց կեանքին մէջ երկրորդ անգամ ըլ – լալով մնացին անտուն եւ անպատս – պար:

Սակայն Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմը եղաւ ամէնէն մեծ հարուա– ծը, քանի որ այդ երկրին մէջ Հայերը ընակչութեան եօթը առ հարիւրը կը կազ– մէին եւ Դաշնակցական երեսփոխաններ ունէին Խորհրդարանին մէջ: Մի քանի տասնամեակ ապահով ու հանգիստ ապ – րած էին երկրին մէջ, «Ղրեական չէզոքու– թեան» քաղաքականութիւն մը վարե – լով, բայց քաղաքացիական պատերազմի մը ընթացքին նման վարուելակերպ հա – նդէս չի պատճառեր որեւէ կողմի: Հա – յոց համայնքը մասնաւոր ցնցում մը ըզ– գաց երբ Ֆրիսոնեայ Մարոնիներ, գըլ – խաւորաբար փաղանգաւորները, թշնա – մացան իրենց, հակառակ երկար դրա – ւորութեան, Պէյրութի մէջ:

Վնասով եկաք եւ ձեզ նաւերու մէջ պիտի դնենք նորէն», մէկ լիբանանցի ըրացի ըսած է հայ կնոջ մը, որուն հետ միասին մեծցած էր: 1979ին՝ Նապա (Քաղամասի) վրայ գործուած յարձա – կումը թշնամական ոգիի մակընթացը ցոյց տուաւ: Շատ Հայեր ստիպուեցան վերամուծել Լիբանանի հանդէպ զգացած իրենց հաւատարմութիւնը, եւ անոնցմէ չատեր երթալով կը զգան կապ մը՝ Պա– նդխտութեան հետ: Մէկ լաւատեղեակ պէյրութեան աղբիւր կուգայ հաստա – տելու թէ Պէյրութի Փաղանգաւորները համաձայնութիւն ունին Թուրք պետու – թեան հետ, Հայերու եւ Պաղեստինցինե–

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԱՐԱՊԵՏԸ՝ Փ. ՄՕՌՈՒԱ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ – ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐ ՀԱՑԱՋԱՑՆՈՒԹԻՒՆ

Նախագահ Միթերան կրկին փիէռ Մօռուայի կը յանձնէր Բ. կառավարու – թեան կազմութիւնը, որու, հաւանաբար մաս կազմեն համայնավար նախարարներ կամ գոնէ՝ ենթանախարարներ: Հոս հասնելու համար սակայն, հարկ եղած էր եօթը ժամուան բանակցութիւններու: Արդարեւ երկուշաբթի գիշեր ուշ, աւելի ճիշդ երեքշաբթի առաւու շատ կանուխ է, որ երկու պատուիրակութիւնները կը բաժնուէին, ստորագրելէ եառ «կառա – վարութեան քաղաքական պայմանագը – րութիւն» մը, որ երեքշաբթի օր կ'են – թարկուէր իւրաքանչիւր կուսակցութեան քաղաքական բիւրոյի վաւերացման: Հարկ է գուցէ չանտեսել որ Մոսկուա չատ համամիտ չէր համայնավար մաս – նակցութեան Ֆրանսական կառավարու – թեան, սա պարզ պատճառով, որ կը վախնար չափազանց զիջումներէ: Մոս – կուայի համար՝ «զօրավիգ կենալ առանց մասնակցութեան» լաւագոյն լուծումը կ'ըլլար, տրուած ըլլալով որ համայ – նավար զիջումներ, մանաւանդ արտաքին քաղաքականութեան մէջ, այնքան ալ հաճելի չեն կրնար ըլլալ: Նոյնը չի մտա– ծեր սակայն Համայնավար կուսակցու – թիւնը եւ Երեքշաբթի առաւու հաւանա – կան կը նկատուէր, որ նոյն իրիկունը Փիէռ Մօռուայի երկրորդ կառավարու – թիւնը ունենայ համայնավար նախա – րար: Ինչ նախարարութիւն սակայն: Ամէնէն հաւանականները հարկ է փնտռել հետեւեալներու չարքին՝ առողջապա – հութիւն, Թղթատար, աշխատանք, փո – խադրութիւն, բնակութիւն:

× «Ոչ ոք կը ճամբենք, ոչ ոք ալ վար կը դնենք», այս էր կառավարութեան դիրքը, Ձայն – հեռատեսիլի նկատմամբ: Ասոր իբրեւ առաջին հետեւանք հրաժա – րեցան Անթէն 2–ի տնօրէնը՝ Մօրիս Ուլ– բիխ եւ ռատիօ – Ֆրանսի լրատուու – թեան տնօրէնը՝ Ռոլան Ֆօռ:

×

ՍՈՒՐԻԱ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՊԻՏԻ ՅԱՆՁՆԷ ԱՆՈՐ ԿՈՂՄԷ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒԱԾ ԱՆՁԵՐԸ

Սուրիա եւ Թուրքիա համաձայնութիւն մը ստորագրած են Յունիս 15–ին Անգա – րայի մէջ, ըստ որուն եթէ մէկ պետու – թեան կողմէ հետապնդուած անձեր գըտ– նուին միւսին մօտ, այս վերջինը պարտի զանոնք յանձնել անոր պատկան մարմին– ներուն: Համաձայնութիւնը ստորագրը – ուած է երկու երկիրներու Արդարութեան նախարարներուն կողմէ: Արարողութե – նէն հետք թուրք նախարարը՝ ճէվտէթ Մէնթէշէ ըսած է· «Այն ահաբեկիչները որոնք 12 Սեպտեմբերի զինուորական նա– խաձեռնութենէն հետք Սուրիա փախան այժմ մեզի պիտի յանձնուին այս համա– ձայնութեան շնորհիւ»:

Ըստ արեւմտեան դիւանագիտական աղբիւրներու, ասիկա կը նշանակէ առա– ւել սերտացում երկու երկիրներու դոր – ծակցութեան բոլոր մարզերէն ներս: Ա– սոնք դիտել կուտան որ այս համաձայ – նութեան ստորագրութենէն քանի մը օր առաջ Սուրիոյ Արտաքին նախարարը՝ Ապտել – Հալիմ Խաատամ, պաշտօնական այցելութիւն մը տուած է Անգարա:

×

ՔՒՒՐԴԵՐԸ ՀԻՆԴ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ ՊԱՏԱՆԴ ԿԸ ԲՌՆԵՆ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Աւստրիական Տեղեկատուական Գործա– կալութիւնը (Ա. Փ. Ա.) Յունիս 15–ին հաղորդեց, թէ Քիւրտիստանի Հայրե – նասիրական Միութիւն (Փ.Ի.Մ.Ք.) կուս– ակցութեան անդամ մարտիկներ, Իրաքի հիւսիսային լեռնային մէջ՝ Քէրքիւք քա – զաքի մօտերը, հինգ դերմանացի մաս – նագէտներ պատանդ վերցուցած են: Զա– նոնք ազատ արձակելու համար, Քիւր – տերը կը պահանջեն հետեւեալը·

– Արեւմտեան Գերմանիա պէտք է դադ– րի զէնք հայթայթելէ Իրաքի·

– Պատժական միջոցի պէտք է ենթար– կուին այն անձերը, որոնք անցեալ տարի փորձած են Արեւմտեան Պերլինի մէջ քրտական համազումարի մը ժողովասը– րահը օդը հանել·

– Ազատ պէտք է արձակուին այն 27 Քիւրտերը, որոնք մահուան դատապար– տուած են Մուսուլի մէջ իրաքեան ատ– եանի մը կողմէ:

– Արեւմտեան Գերմանիա հինգ միլիոն մարքի վնասուց հատուցում մը պէտք է վճարէ Քիւրտերուն, որոնք զոհեր տը – ւած են իրաքեան բանակի դէմ, կռիւնե – րու ընթացքին ուր գերմանական զէնքեր գործածուած են:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ԻՐԱՆ իր իսկական միապետ Խոմէյ – նիի չուքին տակ կազմած է նոր եռապե– տութիւն մը, գլուեւելու համար անհետա– ցած Շահի – Սատրին տեղը: Եռապետու– թեան անդամներն են վարչապետ Մոհա– մէտ Ալի Ռաճայի, որ Իսլամ կուսակ – ցութեան աշխարհական հաւատարիմնե – րէն է· Հաշէմի Ռաֆսանճանի, որ Մաճ – լիսի կամ Խորհրդարանի առաջնորդն է, եւ Այաթոլահ Մոհամմէտ Պէհէշթի, ընդհանուր քարտուղար Իսլամ Հանրա – պետական կուսակցութեան եւ գլխաւոր դատաւոր, Բարձրագոյն Ատեանի: Այս երեքի նշանակումով իսլամ ծայրայեղա–

ԱՀԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԸՍՏ ՍԷ Ի· Ա.–Ի

ՀԱՑԿ· ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿԻ

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՊԻՏԻ ՍԱՍՏԿԱՆԱՆ 1981–ԻՆ

Ամերիկեան լրատեսական գործակալու – թիւնը (Սէ· Ի· Ա·)Յունիս 16–ին Ուա – շինկթընի մէջ ուսումնասիրութիւն մը հրատարակած է՝ 1980–ի ընթացքին տեղի ունեցած ահաբեկչական գործողութիւն– ներուն մասին աշխարհի մէջ: Ըստ այս ուսումնասիրութեան, անցնող 12 տարի – ներուն ընթացքին ոչ մէկ տեղ ահա– բեկչութիւնը այնքան սուր բնոյթ չէ ըս– տացած որքան 1980–ին: Սէ· Ի· Ա.–ն չորս գլխաւոր պատճառներ կը թուէ անց– եալ տարուան ահաբեկչութեանց համար· Ա· – Մահմետական եղբայրակցութեան արարքները ընդդէմ Սուրիոյ մէջ գործող Խորհրդային զինուորականնե – րուն: Բ· – Լիբիացի ահաբեկիչներու սպանութիւնները Եւրոպայի մէջ: Գ· – Իրաքի եւ Իրանի փոխադարձ ահաբե – կումները, եւ Դ· – Հայկական ահաբե – կումները թուրք դիւանագէտներու դէմ: Իսկ ահաբեկչութեան զոհերու ցանկին վրայ Սէ·Ի·Ա·ն առաջին տեղը կուտայ ա– մերիկացի քաղաքացիներուն, որմէ հետք կը թուէ Սովետներն ու Թուրքերը:

Առհասարակ, կ'ըսէ ամերիկեան լրա – տեսական գործակալութեան ուսումնա – սիրութիւնը, նոյն մեթոտները կը գոր– ծածուին բոլոր ահաբեկիչներուն կողմէ· թեթեւ զէնքերով յարձակումներ եւ պայ– թուցիկներ: Դիտել կուտայ ապա, թէ ահաբեկիչներու գործունէութեանց գլխ – խաւոր դեմքերը Եւրոպան եւ Միջին Արեւելքն են:

Անցնելով իր «նախատեսութիւններու» բաժնին 1981–ի համար Սէ· Ի· Ա.–ն ի մէջ այլոց հայ ահաբեկիչներու մասին կ'ըսէ·

«Հաւանական է, որ յաջորդ տարին (1981–ին) Թուրք դիւանագէտներու ըս – պանութեանց արշաւը «Հայկական Գաղտ– նի Բանակ»ին կողմէ առաւել եւս աստ– կանայ: Թուրքերէն զատ, հայ ահաբե – կիչներու թիրախ կրնան հանդիսանալ նաեւ այլ արեւմուտքցի դիւանագէտներ, մասնաւորաբար Ամերիկացիներ»:

Ուսումնասիրութիւնը չի խօսիր այլ հայկական կազմակերպութիւններու մա– սին ինչպէս «Հայկական Ցեղասպանու – թեան Արդարադատներ»ը կամ հայկա – կան նոր դիմադրութիւնը:

կանններու հատուածը կը դառնայ տիրա– պետող ուժը՝ Իրանի ամէն օրինական կառոյցի մէջ, եւ գաղտնիք մըն ալ չէ թէ ինչպէ՞ս պիտի գործածէ զայն: 23 անձ դատապարտուած են ու գնդակահար – ուած անցեալ երկու օրերուն, որոնց մէջ՝ Ալի Աչկար Ամիրանի, հրապարակագիր մը որ 1979–ին ձերբակալուած էր ար – դէն, այն օրերու «նոր» իսլամ վարչա – կարգը քննադատած ըլլալուն պատճա – ռաւ: Գնդակահարուած է նաեւ Սայիտ Սուլթանփուր, ձախակողմեան բանաս – տեղծ, որ ձերբակալուած էր պսակուած ատեն, երեք շաբաթ առաջ: Ամբաստա – նութիւնը՝ «ապականութիւն եւ պայքար՝ Աստծոյ դէմ»:

ԹՈՒՐՔ ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ իշխանութիւն– ները ձերբակալած են Հիլմէթ Չէթին – քայա, ձախակողմեան «Ճումհուրիյէթ» թերթի Իմմիրի Թղթակիցը: Ցատակ չէ թէ ի՞նչ է ամբաստանութիւնը: Նաեւ հինգ ու կէս տարուան բանտարկութեան դատապարտուած է փոքր երդչախումբի մը 13 անդամներէն իւրաքանչիւրը: Երգ– չախումբը կ'երգէր ձախ աշխատաւորա – կան կազմակերպութեան մը հաւաքոյթ – ներու ընթացքին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻԻՆ

Գրեց՝ ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

(Բ. և վերջին Մաս)

Նախ ըսել՝ որ դերին ու բեմին իշ – խեց Իշխան Ղարիբեան, Արթին Ազալ դերին մէջ: Գլխու եւ ուսերու պզտիկ ծռութեամբ մը կրնար ամբողջ ապրե – լակերպի մը կեղտին սպառնալիքը թե – լադրել· անճոռնի, ա լա ֆրանճա մար – դու մը պիչ – պիչ նայելով ու իր աչքերը դանդաղ թարթելով, ամբողջ արեւելեան ու արեւմտեան կենցաղներու բախումը կը մարմնացնէր· ու մանաւանդ իր դեր – թէ կատարեալ թրքախառն պոլսահայե – րէնով դիտցաւ օգտագործել Օտեանի ա – մենամեծ ազդիւրը կամ ոգուտքը, – այդ լեզո՛ւն, զոր կը խօսէին Պոլսահայերը, – Օգսէններն ու Մարիամ Հանըմները, Պա – րոնեանի Սամաթիայի ճկնորսներն ու Հոռոփիկ Տուտուն, լեզուն՝ զոր բնա՛ւ չկրցան օգտագործել միւս դերասաններէն ոմանք: Երբ Արթին ազա միջնորդին կը հարցնէր, մտահոգ, «աս փեսացուն մեր ընտանիքին հետ կրնա՞յ եաթըշմըշ ըլ – լալ», անկարելի էր չխնդալ, ոչ միայն հոգեվիճակին վրայ, այլ նաեւ՝ հակակշ – ռի տակ գտնուող առողանութեան: Երբ կ'ըսէր մէկուն համար որ «չըլըխտի» է, կամ ա լա ֆրանճա, վկայեալ բժիշկ Շա – ւարչին համար, որ այնքան խըչխչ մէկը չէ, նոյն ազդեցութիւնը ունէր: Տաղանդ մըն ալ այս է՝ փոքր բառերու օգտագոր – ծումը՝ իրրեւ մեծ միջոց: Երբ ուրիշ դե – րակատարի այն խօսքին, թէ մէկը «ձեռ – քէ ձեռք կը քաշեն կոր», Արթին ազա պատասխանեց, «չըտե՞ս, փարչա – փար – չա կ'ընեն կոր», խնդուքը թնդացուց սը – րահը: Ամէն դերասանի տրուած չէ նը – ման արդիւնք ստանալ՝ նման տողէ:

Գոհացուցիչ էր Տիգրան Միխիթարեան, միջնորդ Մելքոնի դերով, թէեւ երբեմն երեխայական չափազանցութիւններով անցաւ կատակերգութենէն՝ խեղկատա – կութեան կամ փարափ: Շատ գոհացուցիչ էր Կիմ Երիցեան, Ազրիբաս ազայի դե – րով: Անոնց միասին խօսակցութիւնները, ա լա թուրքա, լաւ վայրկեաններ էին ներկաներուն համար: Երբ Նարտի խալի ատեն Ազրիբաս ազա կ'ըսէր «քեզի մարս մը պ'ըտնեմ որ մինչեւ Մեծ Պահք չեմ մոռնար», եւ կամ երբ միջնորդ Մել – քոնին կ'ըսէր «ազ ազջիկը առնեմ ձէ ին – ծի պիտ՝ նախանձին, չէ մի», եւ ան կը պատասխանէր «նախանձը որն է, ճանըմ, սանկ փաթլամիշ պիտի ըլլան», ունկընդիրները նորէն խնդուքով կը թնդացնէին Միւթիւալիթէի սրահը:

Գոհացուցիչ էին Ռաֆայէլ Քոթան – ջեան, իրրեւ բժիշկ Շաւարշ, եւ Տաթե – ւիկ Ղափլանեան՝ իրրեւ Թագուհի (ըս – պասուհին): Ընդհանրապէս նկատելի էր փոքր դերեր կատարողներու բարձր որա – կը, – բոլոր անոնք, որոնք ծառաներու դեր ստանձնած էին, լաւ կը խաղային թէ՛ իրը անձ, թէ՛ ալ իրը խմբակ· յա – ճախ պարտադրուած էին իրը խմբակ չարժիլ ինչ որ չատ լաւ յղացած ու վա – րած էր բեմադիրը: Ի դէպ, նշմարեցի որ այն արդիական ոճը, որով վարուած էր սպասաւորներու խմբական չարժու – ձեւի հարցը, եւ որուն չատ հասնեցայ ես, չատ հաճելի չէր ներկաներու մեծա – մասնութեան, – կարծեմ կարեւոր է նը – շել ըմբռնումի եւ ճաշակի այս տարբե – րութիւնները, «դրսեցի» քննադատի եւ ուրիշ ներկաներու միջեւ:

Թատերախաղին մեծ վէրքն ու խոցելի կէտն էր ղէխաւոր կանացի դերերը ըս – տանձնող կին դերասանուհիներու ցած ո – րակը: Արդէն մատնանշուած սպասուհիէն անդին միակ գոհացուցիչը էր յարաբե – րաբար փոքր դեր ունեցող Վիոլետա Գէորգեանը (Նուարդ): Պէտք է նշել նաեւ որ բեմադիրը փորձած էր օգտագործել Օր· Գէորգեանի Փիզիքական ներկայու – թիւնը և ալացիկ մարմինը· բան մը՝ որ սովորաբար գովելի է: Սակայն կարելի չէ անտեղի սեռայնութիւն մը ներմուծել թատրոնի մը մէջ, որ գրուած է խորապէս պահպանողական չրջագծի մէջ: Օրինակ, երբ Մելքոն կ'ըսէ այս դերակատարի ներ – կայացուցած Նուարդին, չզարչզ վեր – ցուր որ երեսդ տեսնեմ, եւ ան, իրրեւ ամբարտաւան կամ անառակ մերժում՝ իր փէշերը կը վերցնէ, գեղեցիկ սրունք – ներ ու զիստեր ցուցադրելով, մի քանի բան կը պատահի, – ներկաները կը գայ – թակղին, կը ցնցուին կամ նոյնիսկ գեղա – դիտական եւ սեռային վաղանցիկ հաճոյք մը կը ստանան· իմ ետեւս նստող Պոլ – սեցին բարձրաձայն բողոքեց (կը նօթա – գրեմ ճշդրտօրէն) – «ասանկ բեփագէ թատրոն կնիկիս առջեւ չըլլար»: Մէկ կողմէն մտածեցի մեր ժողովուրդի տա – րօրինակութեան մասին· մարդը ան – կեղծօրէն կը պոռթկար որ իր յիսունամ – եայ կինը (որ՝ օժտուած էր մարմնոյ ստ – վորական անդամներով) ուրիշ կնոջ մը զիստերը կը տեսնէ բեմին վրայ: Ցաւել – եալ, սեռային զայթակղութեան անցնող թրթռումը կը թելադրէ որ հասուն մար – դիկ ու կիներ, Փարիզի մէջ, 1981 թուա – կանին, կը չարունակեն հաւատալ որ պզտիկները անարատ յղութեամբ կը ծը – նին:

Սակայն այս բոլորը ըսելէ ետք, ուել – ցընեմ որ ես թատերական սկզբունքնե – րու վրայ դատապարտելի գտայ արար – քը: Նախ, չեմ կրնար երեւակայել թէ Օտեանի թատրոնի ո՞ր մեկնաբանումը կ'առաջնորդէ բեմադիրը, նման արար – քի: Երկրորդ, եթէ կա՛յ սեռային մեկ – նաբանում, որ կ'արտօնէ զայն, ինչո՞ւ խափանած տեսակէտները:

Հայ – վրացական մտաւոր կապերուն մասին անդրադառնալով Դումբաձէ կը – տ, թէ այդ կապերուն արմատները դա – րերու անցեալ ունին: «Դա բնական է, քանզի Հայերը եւ Վրացիները հնագոյն կուլտուրայի տէր ժողովուրդներ են: Մեծ միասին եւ բայլել պատմութեան բառուղիներով»: Վրացիին համար մենք ոչ միայն դրացիներ ենք ֆիզիքական ի – մաստով, այլեւ նոյն ոգին, էութիւնը արձարձող ժողովուրդներ ենք: Այս ուղ – ղութեամբ կը յիշատակէ կապերը, որոնք անցեալին գոյութիւն ունէին Ակաթի Ծ – րերեթելիի եւ Գ· Սունդուկեանի, Ցովհ· Թումանեանի եւ Տիգիան Տարիձէի, կոնս – տանտինէ Գամսախուրդիայի եւ Դ· Դե – միրճեանի, Ա.· Իսահակեանի եւ Գէորգի Լէոնիձէի միջեւ: Այս կապերը կը չարու – նակուին «եղբայր՝ եղբայրովդ զօրաւոր ես»ի ըմբռնումով:

Թարգմանական աչխատութիւնները կը կատարուին Ն· Դումբաձէի հասատում – մով· մէջտեղ դրած հարցն է, թէ ժամ – նակը չէ՞ եկած, որպէսզի երկու լեզու – ներէն կատարուող թարգմանութիւնները

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԸ

ՀԱՅ – ՎՐԱՑԱԿԱՆ ԿԱՊԵՐ

Առհասարակ քիչ ուչադրութիւն կը դարձնենք մեր մօտաւոր դրացիներուն՝ Վրացիներուն, Ազերիներուն վրայ: Ա – նոնց ներքին կեանքին, անտեսութեան կամ մտաւորականութեան տեսակէտնե – րուն: Մինչդեռ անհրաժեչտ է հնարաւո – րութեան սահմաններուն մէջ հետեւիլ հոն արձանագրուած հոլովոյթներուն:

Երեւանի «Գրական Թերթ» չաբաթա – թերթին կողմէ Յարութիւն Յովնաթան, վերջերս կարգ մը հարցումներ ուղղած է Նոդար Դումբաձէի, որ Վրաստանի Գը – րողներու Միութեան վարչութեան նա – խագահն է: Հարց – պատասխանէն կը մէջբերենք լեզուին, գրականութեան եւ աոնց յարակից կէտերուն մասին նա – սիրահար զոյգի համբոյրները քօղարկել, հովանոցներու ետին: Կա՛մ մէկը, կա՛մ միւսը, բայց ո՛չ երկուքը: Այլ տեղեր, չատ հակասական ձեւով ներկայացուեցաւ Վարդուհի, Արթին Ազալի աղջիկը, որ երբեմն ամօթխած կոյս մը խաղար, եր – բեմն ալ իր սրունքները ցոյց կուտար հանդիսատեսներուն: Երկու առարկու – թիւն, – գեղագիտական գետնի վրայ (Օր· Գէորգեանի սրունքները դոնէ ... գեղեցիկ էին), եւ յետոյ՝ նկարագրի թա – տերական ըմբռնումը չի ներեր որ ամօթ – խած ու մարմրող աղջիկ մը, պոլսեցի ընտանիքէ, 20–րդ դարու սկիզբը իրր թէ, իր մարմինը գործածէ այդպէս, մինչ իր երեսը կը պահէ հովանոցներու ետեւ, երբ կը համբուրուի:

Սեռային հասկացողութեան հարցը կեն – սական է նաեւ միւս երկու դերերու իրա – կանացման մէջ, – Արթինի կինը, Եվ – փիմէ Հանըմ, (Թամարեան Մարգրեան) բռնազբօսիկ խեղկատակութիւն մը խա – ղաց, մանաւանդ իր սիրաբանութիւննե – րու ընթացքին: Նեմզար Հանըմ (Խմմա Վարդանեան) նոյնը՝ ալ աւելի խոցելի չափազանցութիւններով: Այս երկու դե – րասանուհիները կարծես նոյն թատերա – խաղին չէին մասնակցեր՝ զոր կը խաղա – յին միւսները: Նախ, երկուքն ալ չէին տիրապետած արեւմտահայերէնին. Մը – սրբեանինը այնքա՛ն խղճալի էր, որ չէր փորձեր անգամ, եւ բեմէն հեռու նստող ներկաները կը զանգատէին, որ չէին իսկ հասկնար ըսուածը· իսկ մօտը նստողնե – րը կը չփոթէին, – օրինակ, երբ կիները – գին կը հնչուի, միայն արկած չէ· օժիտի մասին է թատերախաղը, եւ ուրեմն յըս – տակ չէ թէ Օտեանական հիւմո՞ր է պա – տահածը, թէ առողանական աղէտ: «Ա – սեմ թէ չըսեմ» Նեմզար Հանըմին, կը յառաջկոչէ ժպիտ հոն՝ ուր Օտեան չէ պահանջած զայն: Երբ Տիկին Եւփիմէ իր «տակաղ»ը ուզեց, Ֆրանսահայերը չհաս – կըցան թէ «տակաւ» էր պահանջո՞ւածը, Ֆրանսական Ռ–ի հնչումով, թէ «դադ»:

Ամփոփում եւ եզրակացութիւն, ու – րեմն, ըստ մատնանչուած արժէչափե – րուն, – (Ա.) խօսք, ձայն, առոգանութիւն եւ չեչտ, ընդհանրապէս տկար, երբեմն արդահատելի, մի քանի յարգելի բա – ցառութիւններով: (Բ) Երգ եւ երաժչ – տութիւն, – ընդունելի որակ, երբեմն քիչ մը բռնազբօսիկ: (Գ) Կշռոյթ, – չատ լաւ: Երբեք չզգացի թէ երկարաձգուած է տեսարան մը, որ պէտք էր կրճատել, կամ հակառակը: (Դ եւ ե) Դերասաննե – րու ընտրութիւն, – եւ անոնց փիզիքա – կան ներկայութեան օգտագործում – ար – դէն նկարագրուած է եւ վերլուծուած: (Զ) Բեմայարդարում, – լաւ, գոյգ, հա – դուստներու պարագային՝ չատ լաւ: (է) Պոռիենկ, այսինքն դերասաններու տեղա – որում, – միայն գոհացուցիչ, ոչ աւե – լի: Նշմարեցի բոլորովին անարդարանա – լի չարժում ստեղծելու մարմաջ մը, ո – րոնց արդիւնքներէն մէկն էր դերասան – ներու ցրւում, Մխիթարիստի մեծ բեմին վրայ, երբ չատ աւելի տպաւորիչ պիտի ըլլար անոնց մօտեցումը: Մասնաւորա – բար քննադատելի էր դերասաններու դէմ – քերու դէրքը՝ երբ կը խօսէին: Թատրո – նի սկզբնական օրէնք է որ չատ քիչ ան – դամ դերասանը իրաւունք ունի իր երեսը հեռու դարձնելու հանրութենէն, երբ կը խօսի: Այս մէկը չաճախ ըրին միջակ կա – րողութեամբ օժտուած, արդէն մատնա – նըշուած դերասանները: (Ը) Մեկնաբա – նում, – արդէն վերլուծուած, սեռային հարցի բերումով:

Ընդհանուր արժեւորում, ուրեմն՝ մի – ջակ որակ, որուն բո՛ւն բնոյթը ակներե – կը դառնայ, երբ կը բաղդատենք խաղա – կան փորձեր սկսելով, կ'ուրչէ օր մը (Ար – թին ազա՝) իսկապէս տկարի մը հետ (Եւփիմէ կամ Նեմզար Հանըմ):

ԺՈՐԺ ՍԱՆՏ, ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ· ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Ժորժ Սանդ այլեւս հանրածանօթ դէմք մը կը դառնայ· գրական ամասպիր – ներու եւ հրատարակչական տուներու անօրէնները լնակութեան – Ժորժ Սանդ Հոկտեմբերին աղջկան Սոլանժի հետ 19 քէ Մալաքէ Անատոլ Ֆրանսի հօր Ֆրան – սուա Տիպոյի գրատան վրայ կը փոխա – դրուի, մինչ Մօրիս Լիսէ Հանրի Դ· դի – չերօթիկ է· – եւ ապրուստի աւելի պատ – չաճ պայմաններ կը ստեղծեն, ու Փարիզի հրապարակին չփացած մանչ – աղջիկը իր գայթակղալից գործերով ու խառնակե – ցիկ կեանքով հասարակաց կարծիքը կը դրգռէ չապիկի պէս սիրական փոխելով, մէկը միւսէն աւելի երիտասարդ, որոնք սակայն իր անհանդարտ ոգին եւ հիւրընկալ մարմինը չեն գոհացներ:

Գրագիտուհին, ինչպէս տեսանք, ար – տակարգ դիւրութեամբ կ'արտադրէ, ու – ժը սուրճին ու ծխախոտին տալով: Ջեռ – նարկած երկրին մասին բոլոր աղբիւր – ները սպառելէ ետք – մենագրութիւն, բառարան, նկար, քարտէս, եւլն·, – հացը դրնչէն սպասելով, չարաչար կ'աշ – խատի, օրական եօթը – ութ ժամ, մա – նաւանդ գիչերները, «գերիի պէս, տասն – երկու սեւամօրթի պէս, կենդանիի պէս, հնձանի ձիու պէս, Բերրիի եզան պէս», ինչպէս ըսած է զանազան առիթներով, ու գրիչը այն աստեն վար կը դնէ միայն, ինչպէս դիւղացին արօրը, երբ արտին մէջ որոշած չափով ակօսներ հերկած է:

Ժիւլ Սանդօ այդ ապրելակերպին չի դիմանար: Սիրուհին, տղուն ծուծը քա – մելէ ետք, թոքախտահար, որպէս ծոյլ եւ անկարող զայն ծոցէն ու ներկայու – թենէն կը վտարէ 1833 Մարտին, որմէ յետոյ Սանդ ստեղ մը դերասանուհի Մա – րի Դորվալի (1798 – 1845) հետ կապա – ծելի բարեկամութիւն մը կը մշակէ, ինչ – որ աննպաստ տարաձայնութիւններու տեղի կուտայ:

Ժորժ Սանդ աչքի զարնող մարդոց ըն – կերութիւնը կը փնտռէ, եւ եթէ արու հանճարներէն Վիկտոր Հիւկօ, Ալֆրէտ տը Վինյի – որուն հոմանուհին է Մարի Դորվալ, – Ալեքսանդր Դիւմա, Օնորէ տը Բալզակ իրեն հետ կը բարեկամանան, «վտանգաւոր էգ»ին մտերմութենէն կը խուսափին:

Ժորժ Սանդի գրական ու սիրային խոր – հըրդատու Սէնթ – Պէօվ պատմական վէ – պերու եւ նորավէպերու վարպետը, Պր – րոսպէր Մերիմէն (1803 – 1870) իրեն կը ներկայացնէ: Երկու գրողներու դիչեր – ուան մը ... հանդիպումը ձախողանք մը կ'ըլլայ երկուքին համար ալ:

×

ԺՈՐԺ ՍԱՆԴ, ԱԼՖՐԷԴ ՏԸ ՄԻՒՍԷ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

Սիրային այս յուսախաբութենէն ետք է որ Ժորժ Սանդ, 1833 Յուլիս 19–ին, Ռըվիւ տէ Տէօ – Մոճտի կողմէ 104 ռիւ տը Բիչըլիէօ, Լուանտիէ ճաշարանին մէջ, պարբերաթերթին աչխատակիցնե – րուն մատուցուած հացկերոյթի մը ըն – թացքին իրմէ վեց տարու պզտիկ Ալֆը – րէդ տը Միւսէի կը ծանօթանայ· ծանօ – թութիւն որ քանի մը օրէն բարեկամու – թեան, մտերմութեան ու բուռն սիրոյ կը վերածուի: Այդ հանդիպումը ճակատա – գրական անդրադարձումներ կ'ունենայ Միամիտ Միսէի եւ սատանայ Սանդի վրայ, եւ յուչերու եւ հոգեբանական բարդ վերլուծումներու առատ նիւթ կը հայթայթէ բոլոր անոնց որոնք ժամ – յիտուն տարիէ ի վեր կը զբաղին «ժո – դարու սիրային վէպ»ով, անոր ինչը եւ ինչուն պատմելու եւ բացատրելու հա – մար:

Լուի – Շառլ – Ալֆրէտ տը Միւսէ (1810 – 1857), որ Փարիզի Լիսէ Հանրի Դ·ի աչակերտներէն եղած է, վաթսարա – նին դրասեղաններուն վրայէն իսկ գրա – կան փորձեր սկսելով, կ'ուրչէ օր մը Շէյքսպիրի եւ Շիլլերի հաւասարիլ (Միւսէ ֆրանսական վերածնունդի շր – ջանի բանաստեղծ Փիէր Րոնսարի սիրու – հիմն կատարի ընտանիքէն կը սեպի):

(Շար·– 13)

ՅԱՍՈՎՔ ՀԱՏՎԱԾ

= ՀՈՒՇԱՏԵՏՐ =

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀՈՎՆՈՑ ՎԱՐԴԱՆ

ԿՅՈՒՆՔԻ ՀՈՎՆՈՑ ՎԱՐԴԱՆ

Ես ինչո՞ւ պիտի ծածկեմ ձեզմէ ինչ որ պատահեցաւ ինծի։ Ես ինքս ալ չեմ գիտեր թէ ինչո՞ւ ինծի հետ այդ բոլորը պատահեցան

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Սիւզան Վակրամի փափաքին համաձայն, ողբացեալ ամուսնոյն, Աղ – քաստախնամի Ընկերակցութեան նախկին նախագահներէն՝

ՏՈՔԹՈՐ ՎԱԿՐԱՄԻ

մահուան 10–րդ տարելիցին առթիւ, Յունիս 28, կիրակի օր, ժամը 10·30–ին, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ։

Կը հրաւիրուին Աղքատախնամի Ընկերակցութեան անդամներն ու ողբացեալ բարերարին յիշատակը յարգողները եւ բարեպաշտ հայրենակիցները։

———×———

Օր· Ժիլպէրթ Տատեան, կը ծանուցանէ որ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իր բարեկամ՝

ՄԵԼԻՔ ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին, ինչպէս նաեւ իր հօրաքրոջ եւ անոր ամուսնոյն՝

ԷԼԻԶ եւ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

եւ իր ծնողաց՝

ՄԱՐԻ եւ ԼԵՒՈՆ ՏԱՏԵԱՆԻ

յիշատակին, կիրակի, Յունիս 28–ին, Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ Եկեղեցին։

Ի պիտութիւն՝ ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Տէր եւ Տիկին Ժ· Մարգարեան (Ֆոս) 100 Ֆ· կը նուիրեն «Յառաջ»ին, իբրեւ մօր՝ Տիկին Մարի Յակոբեանի մահուան 5–րդ տարելիցին ի յիշատակ։

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 5, կիրակի օր, ժամը 11 – 22
Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանիին մէջ։

– Արեւելեան եւ եւրոպական ճաշեր՝ արագ սպասարկութեամբ։
– Վիճակահանութիւն՝ մեծ պարգեւներով։
– Զանազան հետաքրքրական խաղեր ու ժամանց։
– Ընտանեկան հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ։
– Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր՝ մասնակցութեամբ։–

Երգչուհի ՎԻՐՃԻՆԻԱ ՓԱՔԹԻ–ի եւ Աչուղական Ֆոլկլորի Անսամպլին։

Սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով – 878· 02· 99· եւ 281· 17· 80
Մոնմորանսի երթալու համար՝ – Մուտքը ազատ է։
Prendre le train de la Gare du Nord, descendre à Enghien-les-Bains et puis prendre l'Autobus N° 6 et descendre à l'arrêt Groslay.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Շաբաթ, Յունիս 27, ժամը 21–ին

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստած՝ աշակերտներու կողմէ։ Ար – տասանութիւն, երգ, հայկ· պար, ներկայացում։ Կը մասնակցի Մշակոյթի Տան «ԱՆԻ» Պարախումբը։

Կը հրաւիրուին ծնողքները, բարեկամները, ու անխտիր բոլոր Հայերը, ապրելու համար հայաթոյր երեկոյթ մը, շնորհիւ հայ մանուկներուն ու երախա – ներուն։ Մուտքը ազատ է։

« Le Rond - Point de la Chanson »

Madeleine Renaud et Jean-Louis Barrault rééditent l'expérience qu'ils avaient faite en Juillet 1979 au Théâtre d'Orsay et accueillant dans leur nouveau théâtre Le Théâtre du Rond - Point, chanteurs et musiciens dans les deux salles du théâtre avec tous les soirs un programme différent du 29 Juin au 14 Juillet.

Parmi les soirées:-
— HENRI TACHAN (France) le 1er et 2 Juillet.
— CHOEUR ARMENIEN SIPAN - KOMITAS (Arménie) le 10 Juillet.

Ս· ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ–ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ օր, Յունիս 27, Տօն է Սրբոյն Ներսիսի Մեծի Հայրապետին եւ Խաղաղ Եպիսկոպոսին։

Այս առթիւ, Փարիզի Ս· Յովհաննէս–Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ՝ ժամը 10–ին պատարագ կը մատուցուի։

ՊԱՏԱՐԱԳ

ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻԻ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՏԱՆ ՄԱՏՈՒՌԻՆ ՄԷՋ

Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան մատուռին մէջ պատարագ կը մատուցուի՝ Շաբաթ, Յունիս 27, ժամը 10·30–ին։

Կը պատարագէ՝ Մեսրոպ Քհնյ· ժամկոչեան։

Կը հրաւիրուին՝ Հանգստեան Տան բնակիչներու ընտանեկան պարագաներն ու բարեպաշտ հաւատացեալները։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, Rue de Madrid -- 94140 Alfortville
PRESENTATION et SIGNATURE du dernier ouvrage de:

VAHE KATCHA

«UN POIGNARD DANS CE JARDIN»
La Saga Arménienne
Vendredi, 26 Juin, à 21 h.
à la M. C. A.

TRANSTOURS

ORGANISE PLUSIEURS VOYAGES POUR L'ANNEE 1981
AVEC LES MEILLEURES CONDITIONS ET DES PRIX IMBATTABLES.
Hôtel COSMOS à MOSCOU et Hôtel ARMENIA à EREVAN 1e classe
De PARIS:
du 5 Août au 20 Août — Prix: 4400 F.
3 Sept. au 18 Sept. — Prix: 4400 F.
du 5 Oct. au 20 Oct. — Prix: 3800 F.
De MARSEILLE:
— 1e Voyage: du 1 Août au 14 Août
— 2e Voyage: du 5 au 18 Septembre — 3e Voyage: du 3 au 16 Octobre

○ PARIS — MR. OUNDJIAN: 25, Rue d'Argenteuil, 75001. Tél.: 261.58.28
Mercredi et Vendredi: de 14 à 18 h.
○ MARSEILLE — Z. ALEXANIAN: 11, Rue du Bassin, SAINT - JULIEN
Tél. 93. 04. 90 — (42) 83. 31. 55
○ LYON — CHEMIDIKIAN: Rue Chardonnet, N° 16, 69120 Vaulx-en-Velin
○ VALENCE — N. KASBARIAN: 9, Rue Sully; Tél.: 868. 53. 05

ARMÉNIE

Notre prochain départ de PARIS, LYON et MARSEILLE

DU 18 AU 31 JUILLET

Demandez-nous le calendrier des départs du mois d'Août, Septembre et Octobre

Renseignements et Inscriptions:

A PARIS:
LEVON BAGHDASSARIAN
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée
Imm. CIT - 7e étage
75749, Paris — Cedex 15
Tél.: (1) 538. 67. 47

A LYON:
VAROUJAN SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cours de la Liberté
69003 — LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

A MARSEILLE:
JACQUES CHELELEKIAN
WASTEELS
87, La Canebière
13001 — Marseille
Té.: (91) 95. 90. 12

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 28,
ժամը 13–էն սկսեալ
վարժարանին մէջ։

Երգ – Պար – Արտասանութիւն
Աւանդական ճաշ – Խաղեր եւ վաճառք
Մուտքը ազատ է։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան 1981 – 1982 տարեշրջանի կրթաթոշակներու թեկնածու ներկայանալ փափաքող ուսանողներէն կը խնդրուի դիմել բաւարար կերպով դիմել Միութեան կեդրոնատեղին, ստանալու համար հարցաթերթերը՝

Միշէլ Սեպտեմբեր 15
LES ANCIENS DU LYCEE GUETRONAGAN
32, Rue de Trévise - 75009 Paris

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոն։– Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի Պարահանդէսը՝ Նոյեմբեր 7–ին, Casino Charbonnière.

ԲԱՅՈՒՄ

Յունիս 28, կիրակի օր, ժամը 10–ին հանդիսաւոր բացում՝ ՄԻՍԱՔ ՄԱՆՈՒՇԵԱՆ փողոցի Էշիոլ (Իզէո) քաղաքին մէջ, ներկայութեամբ տեղւոյն քաղաքապետին եւ քաղաքապետութեան անդամներուն, Փարիզի, Լիոնի, Մարսէյլի եւ Նիսի Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ներկայացուցիչներուն, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի Նախկին ռազմիկներու դաշնային կազմակերպութեանց անդամներուն։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

Պէլֆոնթէնի ամառուան արձակուրդները։–

ՅՈՒԼԻՍ։– Փարիզի խումբը՝ Յուլիս 4–էն Յուլիս 31։
ՅՈՒԼԻՍ։– Գաւառները՝ Յուլիս 11–էն Յուլիս 31։
ՕԳՈՍՏՈՍ։– Փարիզ եւ գաւառները մինչեւ Մեկնում՝ Օգոստոս 1։
Վերադարձ՝ Օգոստոս 29։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Տիկին Մարգարեանի Հոգեհանգստեան առթիւ։– Պր· Մարգարեան, Տէր եւ Տիկին Մէքոփեան 50–ական, կարպիս Տէրիկեանի Հոգեհանգստեան առթիւ։– Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Սիլոյեան 50, Ս· Զաւակուան առթիւ։– Սյրի Տիկին Սէմէրճեան 50, Տիկին Տէրտէրեան Նուարդ, Տիկին Պետիկեան 20–ական, Տիրան Խայիկեանի Հոգեհանգստեան առթիւ։– Տիկին Թօփալեան 100 Ֆ։

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կապոյտ Խաչի Շրջ· Վարչութիւնը, կայանի անօբէնուհին եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան պացող երախաներու ծնողքները, Շաբաթ, Յունիս 27, ժամը 15–ին՝
17, Rue Bleue - (Métro: Cadet)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները, Տիկին Մարգարեանի Հոգեհանգստեան առթիւ։– Պր· Մարգարեան, Տէր եւ Տիկին Մէքոփեան 50–ական, կարպիս Տէրիկեանի Հոգեհանգստեան առթիւ։– Տէր եւ Տիկին Սամուէլ Սիլոյեան 50, Ս· Զաւակուան առթիւ։– Սյրի Տիկին Սէմէրճեան 50, Տիկին Տէրտէրեան Նուարդ, Տիկին Պետիկեան 20–ական, Տիրան Խայիկեանի Հոգեհանգստեան առթիւ։– Տիկին Թօփալեան 100 Ֆ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Շրջանային Վարչութիւնը միշամանաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի շրջանի իր մասնաճիւղերը, Երեքշաբթի 23 Յունիս երեկոյեան ժամը 8–ին Փարիզ Մշակոյթի Տան մէջ։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

CENTRE D'ENSEIGNEMENT UGAB STS. SAHAK — MESROB

33, Cours Pierre-Puget;
13006 Marseille — Tél.: 37. 75. 97
339, Ave. du Prado;
13008 Marseille — Tél.: 77. 84. 70

Vacances Enfants

du Dimanche 12
au Vendredi 31 Juillet

Le Centre Agréé de Vacances: RIVIERA accueillera vos enfants de 7 à 15 ans à ANGELLE (05) 1350 m. d'altitude, 16 km. de Gap. Les enfants seront logés en chambre de 2, 4, au 6, nourris, blanchis et encadrés par des moniteurs d'origine arménienne.

Pour tous renseignements veuillez téléphoner aux numéros suivants:
- M. M. Harounian: 40. 08. 74 et
- U. G. A. B.: 37. 75. 97

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայ Ուսանողներու եւ Երիտասարդներու Միութիւնը կը փնտռէ տրամադրելի վայր մը, իր հերթական հանդիպումներուն, մշակութային ձեռնարկներուն եւ գործունէութեանց համար։

Հեռաձայնել ամէն օր (բացի՝ Շաբաթ եւ կիրակի) Պ· Ֆիլիփի– 981· 65· 17

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

տեղի կ'ունենայ՝ կիրակի, Յունիս 28–ին, Նարեկեան վարժարանի գրօսայդին մէջ։

ԶԲՕՍԱՊՏՈՑՔ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

NEMOURS - MORET S / LOING

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչէ Փարիզի մասնաճիւղի զբօսապտոյտը՝ Յունիս 5ին։ Կէսօրուան ճաշը տեղւոյն վրայ, պատրաստած՝ Խաչուհիներու կողմէ, նպաստաւոր պայմաններով։

Մեկնում։–
Gare de l'Est:- 8 h. 30
Porte d'Orléans: 9 h. 00
Porte d'Italie: 9 h. 15

Երթուդարձը՝ 50 Ֆ։ Անձրեւի պարագային՝ սրահը ապահովուած է։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, վերյիշեալ ժամադրութիւններուն։ Փոխադրակառքի ապահովութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն։–
533· 06· 31 կամ 206· 42 ·50

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
25
JEUDI
25 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.936

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.936

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

«THE MIDDLE EAST»

ԹԵՐԹԻ ԾՕԴՈՒԱԾՔ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԿԱՌԼՈՍ ԱՒԱԶԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

Պաղեստինի մէջ ապրող փոքր հայ համայնքը ճնշումի տակ է: Հին Երուսաղէմի հայկական թաղը 8 դ. Ք. Առաջին դարէն ի վեր գոյութիւն ունեցած է (4-րդ դարէն ի վեր ըստ մեր պիտակիչներուն, – Ա. Թ.): Եւ ունի հին սրբատեղիներ եւ վէնքեր, գանձեր՝ մանաւանդ մանրանկարչութեանց: Թաղը ունեցած է հայ կական տպարան եւ երկար առենէ ի վեր եղած է կրօնական գրքերու գլխաւոր հայթայթիչ՝ Սիփլուքին:

1948-ին 9·000 Հայ կար հոն, բայց այդ տարուան առաջին Արաբ – Իսրայէլեան պատերազմէն ետք չատեր մեկնեցան Ամման: 1967-էն ետք, երբ Իսրայէլ գրաւեց Երուսաղէմի հին քաղաքը, հակայ արաւաղջի մը սկսաւ, եւ այսօր հայ բնակչութեան թիւը 1000-էն ցած է: Հայերը արհեստաւորներ եւ ոսկերիչներ էին: Երուսաղէմի հայ բժիշկ մը բացատրեց «Տէր Միսրլ Իսթ»ի թղթակիցին որ այդ արհեստաւորները չէին կրնար վճարել Իսրայէլի պարտադրած նոր տուրքերը, եւ կամ արտադրել ապրանք՝ որ կրնար հաւասարիլ իսրայէլեան նոր արժեչափին: Ցետոյ, նոր կառավարութիւնը կը ստիպէր անոնց, որ ամէն գնէին իրմէ, իր գինով, ու ապա ծուռ վճարէին: Հայերը, ըսաւ այս բժիշկը, այլեւս ապահովութիւն չունին: Իսրայէլացիք անոնց հետ կը վարուին պնպէ'ս, ինչպէս Արաբներուն հետ: 20 տարիէն միայն ափ մը Հայ պիտի մնայ Երուսաղէմի մէջ, – միաբաններ, քոյրեր եւ վանքապետականներ: Արտագաղթը ամէնօրեայ երեւոյթ է, գլխաւորաբար դէպի Գանատա կամ Աւստրալիա:

Միջերդային Միութեան մէջ ալ վիճակը շատ լաւ չէ, թէեւ Հայերը մշակութային եւ վարչական մարզերու մէջ որոշ ինքնավարութիւն մը ունին Հայկական Ս. Ս. Ռ.-ի սահմաններէն ներս: Բայց հայկական ազգայնական ոգիի որեւէ նշան՝ կը ճզմուի հոն ալ: Կան երեք սորերկրեայ կազմակերպութիւններ, Հայկական Ս. Ս. Ռ.-ի մէջ, – Հայաստանի Ազգային Միացեալ Կուսակցութիւն, հիմնուած 1969-ին, եւ Հեղափոխի Մարդկային Իրաւանց Պաշտպանութեան Հայկական Յանձնախումբ: Երկու խմբակներուն առաջնորդներն ալ բանտերու մէջ են, բայց խմբակները կը շարունակեն գործել, պահանջելով անկախ Հայաստան եւ հայկական Պետութիւն: Այս կազմակերպութիւնները ունին զուտ հակա – Մարքսական եւ ազգային բնոյթ, ու կ'ըսուի թէ Արեւմուտքէն դրամ կը ստանան:

Թէեւ հայաստանեան խմբակներու վրայ ծանր ճնշումը կը չարունակուի, Սիբիրքի ահաբեկիչները ընդհանրապէս չեն քննադատեր այդ: 1979-ին՝ 1977-ին Ցունիսյ մէջ պայթած ռումբ մը զետեղելով մեզադրուած երեք Հայեր զնդակահարուեցան, եւ այս քիչ մը չատ ծանրթացաւ Ցունիսյ դուրսը, մանաւանդ քանի որ Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.-ը հանրօրէն հաստատած է որ կը հաւատայ թէ Հայաստանը պէտք է խարիսխ մը ըլայ, Ցունիսյ դէմ մղուելիք պայքարին համար: Այս իրատես պահանջք մը չէ, այլ սկզբունքի հաստատում մըն է, որ ցոյց կուտայ թէ ահաբեկիչները կ'ուզեն ազգային օգնութիւն, կամ գոնէ այդ պետութեան չէզոքութիւնը: Նոյն – իսկ ուելի աջակողմեան Արդարութեան Յանձնաժողովները կը ձեւացնեն չտեսնել այն՝ որ կը պատահի Միջերդային Միութեան մէջ: Սակայն մէկ ձախ խմբակ, Նոր Հայկական Դիմադրութեան Շարժումը, ազգային թիրախներու վրայ չարձակեցաւ, Եւրոպայի մէջ, – Պրիւքսէլի Ազրօֆլոթի պաշտօնատեղեակին ու Փարիզի Միջերդային Դեսպանատան Տեղեկագրական պաշտօնատեղեակին մէջ ռումբեր զետեղեց 1980-ի Փետրուար ամսուան ընթացքին, 1979-ի գնդակահարութիւններու տարեդարձին: Ն. Հ. Դ. Շ.-ի նպատակն ալ ազատ եւ ընկերվարական Հայաստանի ստեղծումն է, եւ կապեր ունի Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.-ի հետ: Նոյնիսկ կայ կարելիութիւնը՝ որ ան զաղտնի ճակատ մըն է, հիմնուած Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.-ի կողմէ, որպէսզի այս կազմակերպութիւնը պէտք եղած պարագաներուն հակա – Սովետ արարքներ կատարէ:

Բոլոր այս կազմակերպութիւններու առաջնորդները պիտեն որ իսկապէս իրենց ուժը Արեւմուտքի եւ Միջերդային Միութեան դէմ պայքարիլ միեւնոյն ատեն: «Մոսկուա մեզի նեցուկ չի կանգներ՝ նիր որեւէ ձեւով» կ'ըսէ ծայրայեղական Հայ մը, «բայց պէտք է առաջնահերթութիւններ ունենալ» (այսինքն՝ նախ Արեւմուտքի դէմ պայքարիլ ըսել կ'ուզէ: – Խ. Թ.): Ծայրայեղականները զուգահեռ մը կը տեսնեն նորին՝ պաղեստինեան չարժումին հետ: Վերջինը յաճախ ստիպուած է գործակցիլ արաբ պետութիւններու հետ՝ որոնց չի համակրիր: Շատեր կը հաւատան նաեւ որ Միջերդային Միութենէն Հայերու արտագաղթը կ'օգտագործուի Արեւմտեան Պետութիւններու կողմէ, յանուն իրենց չահերուն:

(Շար. 4)

ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ՝

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՁՈՐՍ ՆԱԽԱՐԱՐ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳԻԶՈՒՄՆԵՐԷ ՉԻՈՒՍԱՓԵՑԱՒ

«Պատմական անկիւնադարձ», 37 տարի է չէր պատահած», «Մէթերանի հիմնական սխալը» եւ նման խօսքեր կ'ողջունէին Ձորեքշաբթի առտու համայնավար չորս նախարարներու մուտքը Փէյռ Մօռուայի կազմած երկրորդ կառավարութեան մէջ: Հետաքրքրական է եւ թերեւս քիչ մըն ալ հակասական նկատել թէ համայնավարները իշխանութեան կը հասնին այն առեն երբ իրենց ամէնէն չախ չախիճ պարտութիւնը կրած են ընտրութիւններու ընթացքին: Գուցէ այդ է նաեւ պատճառը, որ ստիպուեցան բանական ջուր խառնել իրենց գինիին, բազմաթիւ զիջումներ ընել եւ ընդունիլ բոլոր նախապայմանները զոր դրած էին Ընկերվարականները: Այս կացութիւնը խորագրել կուտար «Լիպերասիոն» օրաթերթին Ձորեքշաբթի առտու՝ «Համայնավար կուսակցութիւնը կառավարութեան մէջ կը մտնէ՝ ծնրադիր»: Արդարեւ, նախքան նոր կառավարութեան կազմը տալը, յիշենք թէ ինչ անցաւ դարձաւ Երկուշաբթի եւ Երեքշաբթի յանգելու համար այս եզրակացութեան: Եթէ Երեքշաբթի առտու Ընկերվարական կուսակցութիւնը արագօրէն վաւերացուցած էր, քանի մը ժամ առաջ գոյացած քաղաքական համաձայնութիւնը, Համայնավար կուսակցութեան քաղաքական Բիւրօն աւելի ժամանակ կը ղնէր, ի վերջոյ «միաձայնութեամբ» վաւերացնելու համար պայմանագրութիւնը: Այդ պայմանագրութիւնը կը հաստատէր թէ Համայնավար կուսակցութիւնը կ'ընդունի համակերպիլ կառավարութեան վարելիք քաղաքականութեան, քանի որ համաձայնութեան սկիզբն իսկ կը չեշտուէր.– «Երկու կուսակցութիւնները վճռած են ոտքի հանել այն նոր քաղաքականութիւնը զոր ընտրեցին Ֆրանսացիք Ֆ. Միթերանը բերելով Հանրապետութեան Նախագահութեան: Պիտի ընեն Ազգ. ժողովին մէջ, ստեղծուած մեծամասնութեան ծիրէն ներս, պիտի ընեն կառավարութեան մէջ առանց ճեղքի համար խոհութեամբ մը»...: Ասիկա չատ յըստակ է եւ ի յառաջագունէ Համայնավար կուսակցութիւնը կը դնէ ընկերվարական մեծամասնութեան տրամադրութեան ներքեւ: Նոյն յայտարարութեան մէջ, եւ այս անգամ՝ արտաքին քաղաքականութեան մարզին մէջ, Համայնավար կուսակցութիւնը կ'ընդունի սապէս բանաձեւ մը.– «Երկու կուսակցութիւնները կը դնեն Ֆրանսայի միջազգային գործունէութեան – իր զինակցութեանց յարգանքով – խաղաղութեան եւ յարաճուն ապազինման համար, զինուորական պլոքներու միաժամանակ լուծումին հեռանկարով, ապահովելով եւ – րոպայի եւ աշխարհի մէջ ուժերու հաւասարակշռութիւնը: Այս ոգիով, կողմնակից են որ միջազգային արագ բանակցութիւն մը սկսի Եւրոպայի զէնքերու սահմանափակումին համար: Այս բանակցութիւնը պէտք է վերաբերի մանաւանդ Խորհրդային ՍՍ – 20 հրթիռներու ներկայութեան եւ ամերիկեան Փերշինկ – 2 հրթիռներ հաստատելու որոշումին: ... Այս սկզբունքներով, կը հաստատեն ազգան ժողովուրդի իրաւունքը իր վարչակարգն ու կառավարութիւնն ընտրելու եւ կ'արտայայտուին Աֆղանիստանէն խորհրդային զօրքերու քաշուելու եւ որեւէ օտար միջամտութեան դադրումի նպաստ: ... Երկու կուսակցութիւնները ոգեկոչած են Լեհաստանի կացութեան յեղաշրջումը եւ կը մաղթեն որ այս երկիրը եւ իր ժողովուրդը իրենք տանին ղրական եղրակացութեան մը, տնտեսական, ընկերային եւ ժողովրդավար վերանորոգումը որու ձեռնարկած են»:

Այս համակերպումէն ետք, Ընկերվարականները կրնային չորս աթոռ չնոր հել, որուն մէկը նոյնիսկ «բազկաթոռ» քանի որ Միթերման պետական նախարարի տիտղոս ալ կը ստանայ, գինքը դարձընելով կառավարութեան 4-րդ անձնաւորութիւնը: Ուրեմն Փէյռ Մօռուայի այս նոր կառավարութիւնը հետեւեալն է.–

ՀԻՆԳ ՊԵՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ
Ներքին եւ Ապակեդրոնացում՝ Կ. ՏԷՖԷՌ
Արտաքին առեւտուր՝ ՄԻՇԷԼ ԺՕՊԷՌ
Փոխադրութիւն՝ Շ. ՖԻԹԷՐՄԱՆ (Հ.)
Ծրագիր՝ Մ. ՌՈՔԱՌ
Հետազօտութիւն՝ Ժ. Փ. ՇԵՎԷՆՄԱՆ

29 ՆԱԽԱՐԱՐ
Ազգ. համախոհութիւն՝ Ն. ՔԵՍԹԻՕ
Կանանց իրաւունք՝ Իվէթ ՌՈՒՏԻ
Խորհրդարանի հետ յարաբերութիւն՝ Ա. ԼԱՊՕՒՌԻՒ
Արդարութիւն Ռ. ՊԱՏԷՆԹԷՌ
Հանրային պաշտօն եւ վարչական բարեփոխում՝ Ա. ԼԸ ՓՈՐՍ (Հ.)
Արտաքին յարաբերութիւն՝ Ք. ՇԷՍՈՆ
Եւրոպական հարցեր՝ Ա. ՇԱՏԷՐՆԱԿՈՐ
Համագործակցութիւն՝ Ժ. Փ. ՔՈՓ
Պաշտպանութիւն՝ Շ. ԷՒՆԻԻ
Տնտեսութիւն՝ Ժ. ՏԼԼՈՒ
Պիւտճէ՝ Լ. ՖԱՖԻԻՍ
Լուսաւորութիւն՝ Ա. ՍԱՎԱՌԻ
Հաղագործութիւն՝ Է. ՔՐԷՍՈՆ
Ճարտարարուեստ՝ Փ. ՏՐԷՑՖԻՒՍ
Ուժանիւթ՝ Է. ԷՒՎԷ
Առեւտուր՝ Ա. ՏԼԼԵԼԻՍ
Աշխատանք՝ Ժ. ՕՒՈՒ
Առողջապահութիւն՝ Ժ. ՌԱԼԻՓ (Հ.)
Ազատ ժամանակ՝ Ա. ԱՆՐԻ

Երիտասարդութիւն եւ մարզական՝ Է. ԱՎԻՍ
Բնակութիւն՝ Ռ. ՔԻՑՕ
Շրջապատ՝ Մ. ՔՐԷՓՕ
Ծով՝ ԼԸ ՓԷՆՍԷՔ
Հաղորդակցութիւն՝ Ժ. ՖԻԼԻՈՒ
Թղթատար՝ Լ. ՄԵՔՍԱՆՏՕ
Նախկին ռազմիկ՝ Ժ. ԼՕՌԷՆ
Սպառում՝ Ք. ԼԱԼԻՄԻԷՌ
Արուեստի կազմաւորում՝ Մ. ՌԻԿՈՒ (Հ.)

ԵՆԹԱՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ
Ներգաղթ-ողներու՝ Ռ. ՔՈՒՐԻԷՌ
Ներքին՝ (Անդրծովեան նահ.)՝ Հ. ԷՄՄԱՆԻԻԷԼ
Ազգ. համախոհութիւն՝ (գաղթողներ)՝ Ֆ. ՕԹԷՆ
Տարեց՝ Ժ. ՓՐԱՆՉԵՍՔԻ
Ընտանիք՝ Ժ. ՏԻՖՈՒԱ
Հաղագործութիւն՝ Ա. ՍԵԼԱՐ
Պաշտպանութիւն՝ Ժ. ԼԸՄՈՒԱՆ
Ազատ ժամանակ՝ (զբօսաշրջիկութիւն) Ֆ. ԱՊԱՏԻ

Մօռուայի այս նոր կառավարութեան յատկանշական կէտերն են. – հինգ հոգի մեկնած են՝ Մօրիս Ֆօռ, որ Արդարութիւնը կը թողու մահապատիժի ջնջումին փաստաբան՝ մէթր Պատէնթէռի, Լուի Մեռմազ, որ պիտի անցնի Ազգ. ժողովի նախագահութեան, փ. ժոքս, Մ. Տէլարժ եւ Ալէն Պոնսար: Երկու նորեր չորս Համայնավարներէն դուրս՝ Պատէնթէռ եւ երիցագոյնը՝ փ. Տրէյֆիւս, 73 տարեկան, նախկին անօրէնն Ռընոյի, որու ներկայութիւնը ճարտարարուեստի գլուխը կը ձգտի վտահութիւն ներշնչելու ճարտարարուեստի մեծերուն եւ գործատիրութեան:

Անուշտ չեչտը շատ կը դրուի Համայնավարներու ներկայութեան, մանաւանդ անոնց կողմէ, որոնք շատ շուտ մոռցած են թէ 1944-ին զօր. տը Կոլ փոխ – վարչապետ կը դարձնէր Մօրիս Թորէզը, Մոսկուայէն ետ բերելով: 1951-ին ալ վարչապետ Ռամատիէն էր որ դուրս քշեց համայնավար նախարարները իր կառավարութենէն: Եւ ի վերջոյ իրաց ներկայ կացութեան մէջ, Համայնավարները աւելի պատասխանատուութիւն ունին քան՝ պահանջատէրերի եւ գիտակից թէ երբ երկիր մը ընկերվարական անախորժ թաց մեծամասնութիւն մը կը բերէ իշխանութեան գլուխ, միաժամանակ 86-էն 44-ի իջեցնելով համայնավար երեսփոխանները թիւը, բացայայտ կ'ըսէ թէ կողմակից է ոչ – համայնավար ձախ մը:

Հետաքրքրական է սակայն Նախագահ Միթերանի պարագան, քանի այսօր կ'օգտուի այն ամէն ինչէն, որու դէմ պայքարած է: Արդարեւ, 1946-ին մերժած էր Դ. Հարապետութեան Սահմանադրութիւնը, որու չրջանին սակայն ուժ ան – դամ նախարար եղաւ 11 տարուան ընթացքին: 1958-ի եւ 1962-ին մերժեց եւ դատապարտեց Ե. Հանրապետութիւնը եւ անոր հիմնարկները: Ատոնք են սակայն որ իրեն կուտան այսօր «անգըտանելի ժողով» մը եւ մեծամասնութիւն մը, զորս ուրիշ որեւէ դերութիւն չէր կրնար չնորհել: Բայց եւ այնպէս կացութիւնը այնքան հանգուցաւէտ չէ երբ նման մեծամասնութիւն մը կը վայելէ որեւէ կուսակցութիւն, քանի որ այդ կը նչանակէ նաեւ բացարձակ պատասխանատուութիւն: Այլեւս կարելի չէ «ուրիշին» վերագրել որեւէ ձախողութիւն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆի մէջ կը չարունակուի արիւնարբու մաքրագործութիւն մը: Այլեւս «յանցաւորներու» անուններն իսկ չեն առնուիր, ձերբակալութիւն եւ զնդակահարում արագընթաց կը կատարուին, կը բաւէ որ ոեւէ մէկը Պանի Սատրի կողմնակից ենթադրուի: Ձորեքշաբթի առտուան հաշուեկշիռն էր՝ 400 ձերբակալութիւն, 32 զնդակահարութիւն: Միշտ կը փնտռուի Պանի Սատրը, որու ապաստանի իրաւունք տուաւ Նախագահ Սատաթ:

ԻՆՉԵ՞Ր, ԻՆՉԵ՞Ր ԿԸ ՊԱՏՄԵՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ...

ԵՒ Ո՞Վ ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԱՆՈՆՑ

Շատերու նման, ես ալ ուշադրու – թեամբ հետեւեցայ «Ցառագ»ի մէջ հր – րատարակուած «Հայկական Հարց»ի ա – ռընչութեամբ տեղի ունեցող հարցազր – րոյցի մասին «Մարմարա»յէն արտատպ – ուած այն յօդուածները, որոնք կը ներ – կայացնէին, Պոլսոյ համալսարանի թուրք դասախօսներու տեսակէտները:

Աւելորդ է ըսել թէ, մեզի, Հայերուս համար ո՛չ նորութիւն մըն էին այդ ըս – ուածները եւ ո՛չ՛ալ անակնկալ մը, գիտ – նալով թուրքին տրամադրութիւնները եւ մտածելու կերպը հայկ. «հարց»ին նը – կատմամբ:

Այսուհանդերձ, ինչպէս կ'ըսէր «Ցա – ռագ», կարելի է նորութիւն մը համարիլ այն՝ որ իրենց նախաձեռնութեամբ «Հայկական Հարց»ը հարցազրոյցի պի – տակին տակ հրապարակաւ խնդրոյ նիւթ ընել ուզելով, կ'ընդունին ուրեմն՝ որ Հայկ. Հարցը կա՛յ եւ գոյութիւն ունի եւ հետեւաբար արժանի՝ վերաքննութեան ենթարկելու զայն: Ուրիշ խօսք որ անոնց վերլուծումի ձեւը իրականութեան չի համապատասխաներ:

Եթէ իսկապէս ուրեմն, անկեղծու – թեամբ եւ անվերապահութեամբ կը մօ – տենան «Հարցին», ինքնին, բաւունչան ե – րեւոյթ մը պէտք է նկատել, այդ՝ որ – քան ալ իրենց տեսակէտը խեղաթիւր – ուած ձեւով ներկայացուած ըլլայ: Զմոռնանք որ՝ 65 տարիէ ի վեր «Հայկ. Հարց գոյութիւն չունի» իրենց կողմէ արտատանուած «Ոչ»ը, մէկ օրէն միւսը լ՛ինչպէս կ'ուզէք որ յանկարծ «Այո»ի վե – րածուի: Եւ հետեւաբար, եթէ մեր այս ենթադրութեան մէջ նշոյլ մը ճշմարտու – թիւն կայ, քայլ – առ – քայլ թո՛ղ մօ – տեցուի «Հարց»ի մը, որ այնքան կնճռոտ է, քաղաքական այլ հանգամանքներով, եւ որ՝ տարիներէ ի վեր «կծկուած» կը մնայ ան, բազմապիսի հանգոյցներով այլազան: Մինչեւ որ օր մը միջազգային առեւտուրներու առջեւ բերուի «Հարց»ը:

Թուրքը, առաջին անգամ չէ՛ որ կ'ու – րանայ եւ կը խեղաթիւրէ 1915–ին տեղի ունեցող դէպքերու իրական ծալքերը եւ անհերքելի ճշմարտութիւնը:

Եւ, մեզմէ, ո՞վ է որ պիտի պատաս – խանէ, համալսարանական ահմանափակ շրջանակի մէջ արտայայտուած այդ տեսիւրանքներուն, որոնց նպատակը ու – րիշ բան չի կրնար ըլլալ, եթէ ո՛չ «Հայկ. Հարց»ին նկատմամբ իրենց տեսակէտ – ներն յայտնելով, իրենց ներկայ երիտա – սարդութեան մէջ այդ մասին միտքերը պատրաստելով, կարծիք ստեղծել: Ան – դամ մը որ թուրք ներկայ սերունդին մտքին ու հոգիին մէջ այդ անհիմն տե – սակէտը արմատանայ, առանց դէպքե – րուն բուն ծալքերուն թափանցել ուզելու (արդէն ի վիճակի ալ չեն) ի հարկէ, հա – ւատաք պիտի ընծայեն միայն իրենց վար – ժապետներուն կողմէ հիմնուած տեսա – կէտներուն՝ թէ՝ «Հայկական Ջարդ տե – ղի չէ՛ ունեցած, այլ եղածը լոկ տեղա – հանութիւնէ է միայն»: Երբ թուրքը, պատմութեան իրական տուեալները քո – ղարկելով եւ իրենց անհիմն տուեալնե – րով կ'ուզէ մօտենալ Հարցին, պէտք է անմիջապէս հակազդել հերքելով անոնց ո՛չ իրաւ տեսակէտները:

Այո, գիտենք որ հարիւրաւոր դիրքեր գրուած են, որոնք փաստերով կ'ապա – ցուցանեն, որ 1915–ին, թուրքին եաթա – ղանին դէմ դացին մէկուկէս միլիոն անմեղ Հայեր: Բայց ներկայ թուրք ե – րիտասարդութիւնը ունի՞ միթէ օտար փաստերու դիմելով աւելի լայնօրէն լու – սաբանուելու առիթ: Ի հարկէ ոչ եւ ե – թէ ունի ալ, այդ ձանձրոյթը չի կրեր, հաւատալով միայն ղրասեղաններու վը – րայ լսածներուն: Եւ եթէ անոնց տեսա – կէտներուն փաստացիօրէն հակազդող հերքում չըլլայ մեր կողմէ, նման լը – ռութիւն մը պիտի նշանակէ թէ՝ համա – ձայն ենք իրենց յայտնած վերլուծում – ներուն: Ժամանակը աւելի քան կը հրա – մայէ, որպէսզի, չարժինք, թուրքին ի ներքուստ կատարած և կատարելիք դաւե – րուն առաջքն առնելու համար: Որովհե – տեւ, իրրեւ պետութիւն ամէն միջոցի դի – մելու հնարաւորութիւնը ունի եւ կրնայ ստեղծել, ամերիկեան կանանչ տոլար – ները թո՛ղ ողջ ըլլան, ինքզինքին ճեր – մըկցնելու համար: Եւ յետոյ, սուտ խո – սելէն աւելի դիւրին բան կա՞յ ... Չէ որ վերջորս իմացանք նաեւ, որ ղրքոյկներ պատրաստելով բոլոր երկիրներու մէջ պիտի ցրուեն եղեր իրենց ի նպաստ փը – րոփականի միջոց: Պէտք չէ՛ ձգել որ մեր «դատ»ը անիրաւուի անպարկեշտ մարդոց կողմէ:

Ահա, 65 տարիներէ ի վեր թուրքը կը յամառի յանկերգելու որ՝ Օսմանեան սուլթաններու օրով պատահած դէպքերը են, ինչո՞վ մենք ենք մեղաւոր: Նման տրամաբանութեամբ խօսիլն ալ միթէ ինքնութացում չէ՞: Սուլթաններու օրով անխնայ Հայ ջարդողները միթէ Թուր – քեր չէի՞ն, որոնց զաւակներն ու թոռ – ներն ըլլալու պատիւն ունիք: Ինչպէ՛ս զաւակ մը կրնայ ուրանալ իր ծնողքը, որքան ալ դէշ ու յոռի կողմեր ունեցած ըլլայ ան: Անցեալը ուրանալ ինքնուրա – ցում է: Պատուաւոր ու դիտակից զաւակ մը պիտի փութար անվարան իր երէց – ներուն ձգած արատը սրբելու, զարմա – նելու: Քաղաքակիրթ Գերմանիոյ մէկ զաւկին ազնուական կեցո՞ւածքն ալ ձեզի օրինակ չծառայեց, որ՝ առաջին առթիւ իսկ փութաց երթալ ծնրադրելու՝ մար – տիրոսացած Հրեաներու յուշարձանին առջեւ: Ինչո՞ւ անոր վեհ օրինակին չհե – տեւեցաք, ապացուցանելու համար նաեւ որ՝ Թուրքն ալ քաղաքակրթութիւն ու – նեցող ժողովուրդ մըն է:

Ո՛չ միայն այդ չըրիք, այլ նաեւ, ա – ռիթը չէք փախցներ կրկնելու թէ, Հայ ազգ գոյութիւն չէ ունեցած եւ այսօր ալ գոյութիւն չունի:

Ձեր այդ ըսածը ո՛չ միայն մեզ չի վի – րաւորեր, այլ չէք անդրադառնալ որ՝ ա – րար աշխարհին առջեւ ինքզինքիդ ծի – ծաղելի կը դարձնէք նման արտայայտու – թիւններով: Չէ՛ք տեսներ ու կարդար օ – տարներու կողմէ ըսուած ու գրուած գը – նահատանքի այն վկայութիւնները, որոնք Հայ ազգին անցեալ ու ներկայ արժանիք – ներուն գովքը կը հիւսեն:

Մի՛ մոռնաք որ երբ զարեր առաջ հայ ազգը քաղաքակրթութիւն կը կերտէր, դուք Ասիոյ տափաստաններուն երկայն – քին որսորդութիւն կ'ընէիք:

Ահա՛, հայ ազգին գոյութեան ուրիշ մէկ անվիճելի ապացոյցը ձեր աչքին առ – ջեւ ու ձեզի սահմանակից՝ Մայր Հա – յաստանը եւ հայ ժողովուրդը, որ ձեր հայրերուն ձեռքով աւերակ դարձած ու անապատի վերածուած հողերուն վրայ յաջորդող սերունդներուն համար քաղա – քակրթութիւն կը պատրաստեն, աչխա – տանքի իրենց վերելքով, ամէ՛ն մարզի մէջ, կատարած յառաջդիմական իրենց նուաճումներով: Աւիկա ուրեմն ազգ չէ՛ հապա լ՛ինչ է ...: Այս իրողութիւնը ձե – զի բան մը ըսել չի՞ տար:

Կ'երեւի, ձեր գաղտնութեամբ, Նոր – հրդային Միութեան մաս կազմող հան – րապետութիւն մը ըլլալուն համար է որ ազգ չէք նկատեր: Այդ կը նշանակէ ու – րեմն որ՝ այն չատ մը ժողովուրդները, որոնք եւս Խորհրդային Միութեան մաս կազմող արբանեակներ, ըստ ձեր ըմբռ – նումին ազգ չեն ...:

Եւ եթէ, սա վերջին տարիներու ըն – թացքին գործադրուեցան ահաբեկչական կարգ մը արարքներ, «իբրեւ թէ Հայե – րու կողմէ» (ո՛չ մէկ ապացոյց այդ մա – սին) թո՛ղ չկարծուի թէ (ենթադրելով պահ մը որ Հայեր են) «վրէժ» լուծելու արարքներ են անոնք:

Հայը՝ դարերու ընթացքին ամէնէն խա – ղաղասէր ժողովուրդն է եղած, զէնքի դիմած է միայն այն ատեն, երբ պարա – գաներու բերմամբ հարկադրուած է զէն – քով ինքնապաշտպանուիլ: Որովհետեւ Հայը, զէնքէն աւելի հատու միջոցներ ունի իր վրէժը լուծելու համար, այ – սինքն՝ իր աշխատունակ ոգին, իր հա – ւատքը գոյատեւման, իր հաւատարմու – թիւնը ազգ. իր աւանդութիւններուն նը – կատմամբ, եւ, վերջապէս, ամէնէն գե – րազանցը՝ իր հոյակապ Մշակոյթը: Եթէ այդ ազգակները չըլլային, ի՞նչպէս վեց հարիւր տարուան Թրքական լուծին տակ ապրողը Հայը՝ պիտի տակար իր գոյու – թիւնը պահպանելու համար մղած պայ – քարին մէջ:

ՄԿՐՏԻՉ ԳԱՋԱՆՃԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈՒՔՐԷՇԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՆԻՍՏ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ

ՊՈՒՔՐԷՇ. – Կիրակի Մայիս 24–ին, Ռումանահայ թեմի առաջնորդ Տիրայր Արքեպիսկ. Մարտիկեան, Պուքրէշի Ս. Հրեշտակապետաց տաճարին մէջ, հան – դիսաւոր պատարագ մատոյց եւ կատա – կրօն քահանայ ձեռնադրեց, խարատակ – ւակութեամբ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ Զարեհ Ծ. վրդ. Պարոնեանի, էջմիածնի հոգեւոր ճեմարանի շրջանաւարտ Արա – սարկաւագ Շլուկեանը, որ անցեալ տա – րի վերադառնալով իր ծննդավայրը, կա – մովին ուխտած էր իր կեանքն ու ապա – գան գիտակից նուիրումով կապելու մեր հաւատքի եւ ժողովուրդի ծառայու – թեան:

Շարաթ երեկոյեան ժամերգութեան աւարտին կատարուած քահանայական կոչման կարգէն յետոյ, Կիրակի օր ըն – դունակուող արարողութիւնը պղպեղի տարեդարձութեան մէջ բացառիկ երեւոյթ մը ըլլալով, հաւատացեալներու, քոյր եկեղեցիներու ներկայացուցիչներու եւ գաւառի մեր միւս եկեղեցիներէն բազ – մաթիւ պատուիրակներու հոծ բազմու – թիւն մը իսկապէս տօնական օրի վերա – ծեր էին այս ձեռնադրութիւնը:

Թեմիս Առաջնորդը՝ ծնրադիր ընծայ – եալի դլխուն արտասանելէ յետոյ ձեռ – նադրութեան յատուկ աղօթքը, եւ ապ – խորհուրդի Շրդ պահուն չնորհելով պա – տարագիչ զգեստաւորման բոլոր մասերը (սաղաւարտ, փորուրար, գօտի, չուր – ջառ), անցաւ օծման հանդիսութեան, ըն – ծայեալին ճակատը և ձեռքերը օծելով սրբալոյս միւռոնով և առաջին անգամ պա – տարանելով իրեն նոր անուանակոչութիւ – նը՝ Արամայիս քհնյ.: Օծման հանդիսա – ւոր մասին աւարտման, նորընծայ Արա – մայիս քահանան տուաւ իր անդրանիկ օրհնութիւնը ժողովուրդին, ապա առա – նալով նաեւ կուսակրօնութեան խորհր – դանիշ սեւ վեղարը:

Այնուհետեւ թեմիս բարեջան առաջ – նորդ Տիրայր Արքեպիսկ. Մարտիկեանը, իր խմատալից քարոզին մէջ մեկնաբա – նելով օրուան հանդիսութեան հոգեւոր եւ հրատապ արտակարգ նշանակութիւնը մեր գաղութի կենսունակութեան համար եւ արտանց չնորհաւորելով նորընծայ ա – բեղան՝ եկեղեցական իր կոչումին գոր – ծակից նուիրումով ծառայելու մաղթան – քով, ներկայ հաւատացեալներուն յոր – դորեց միշտ կառչած մնալ իրենց նա – խորդներուն օրինակին, որ աւելի քան վեց դարեր հաւատարիմ մնացին պարտ – րու ազգային եւ կրօնական աւանդու – թիւններուն, Ռումանիոյ ասպնջական հողին վրայ հիմնելով բազմաթիւ ղպրո – ցոցներ եւ հոյակերտ տաճարներ, որոնք այսօր եւս մեր գաղութի հպարտութեան կ'արժանանան:

Պատարագի աւարտին, տեղի ունեցաւ պաշտօնական ընդունելութիւն Առաջնոր –

ԺՈՐԺ ՍԱՆԴ, ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ. ՀԱԶԻԿԵԱՆ

Լիսէն աւարտելէ ետք, ապագայ բանաս – տեղծը իրարու ետեւէ թժշկութեան, օ – րէնագիտութեան, երաժշտութեան եւ դը – ծագրութեան կը հետեւի, եւ ի վերջոյ ինքզինքը գրականութեան կը նուիրէ այրի մօրը եւ անչափահաս եղբօրը նե – ցուկ կանգնելով ու իր կրընէլ, եւ հա – զիւ քանիերեք տարեկան Ժորժ Սանդի ծանօթացած օրերուն, իր քերթուածնե – րով ու թատերգութիւններով վիպական դպրոցին մէջ առաջնարկարդ տեղ մը գրաւելով երիտասարդութեան կուռքը կը դառնայ: Աւելցընենք թէ Միւսէ ազ – նուական չուքով – դերկոմս – դեղեցիկ տղայ մըն է. «Բարեձեւ կեցուածք, յաս – պեայ լայն ճակատ, երազուն աչքեր ո – րոնցմէ կրակ կը ցայտէ, թրթռուն ռուն – գեր, նուռի նման բերան, բայրոնեան կզակ», այս է Ժորժ Սանդի սիրով վա – ռուռ դեղեցիկ ու տկարակազմ տղուն պատկերը, զոր ոմանք «Օրիորդ Բայրոն» կը կոչեն:

Ռիւ տը Րիշըլիէօյի ճաշարանին երկու տեղանակիցները իրարու կը համակրին ու կը խոստանան վերստին տեսնուիլ: Միւսէ ոտանաւորներ կը գրէ, Սանդ բա – նաստեղծը տունը ճաշի կը հրաւիրէ Ցու – լիսի վերջերը: Սիբրահարները Օդոստոսի սկիզբը չարաթ մը Ֆոնտէնըբլօ կ'անցը – նեն իրենց նոր երանութիւնը ապրելու եւ յաւերժական սիրոյ երդումներ փոխանա – կելու համար: Միւսէ ջղային տաղնապ մը կ'ունենայ անտառը պտոյտի մը ըն – թացքին, եւ կը սկսի ամէնուն ժպտող սիրուհին անցեալէն նախանձիլ եւ ապա – պայէն կասկածիլ:

Միւսէի վրայ խենթենալով մէկտեղ . երբ կրակը կը հանդարտի եւ փոքրիկ վէ – ճերու շրջանը կը սկսի, – Սանդ զգալով թէ իրենց սէրը երկար պիտի չտեւէ, – տարբեր դաստիարակութիւն, ընկերային տարբեր համոզումներ, ապրելակերպի հակառնեայ ըմբռնումներ, – ներշնչումի նոր աղբիւրներ եւ բաժանումի պատուա – բեր ելք մը գտնելու ցանկութեամբ Միւ – սէի հետ խոստովանութեան ծրագիր մը կը մշակէ:

Պէտք է ըսել թէ երկուքն ալ ծագումով ու դաստիարակութեամբ խոստաէրներ էին: Ֆրանսական Յեղափոխութիւնը քա – րացած ընկերութեան կաղապարը փըշ – րած էր, Յեղափոխութեան ու Կայսրու – թեան բանակները նստակեաց Ֆրանսա – յինները սահմաններէն տարիներով դուրս հանած էին. հեռաւոր արշաւանքներէ վերադարձողները, համոյած իրենց տե – սած երկիրներուն, եւ մանաւանդ Իտա – լիոյ հրաշակերտներէն, գրական ու դէ – դարուեստական նոր վերածնունդի մը ձեռք գարկած էին: Սանդի ծնողքը եւ Միւսէի հայրը Իտալիա ապրած էին, Միւսէ իտալացի դաստիարակ մը ունե – ցած էր, Սանդ իտալերէն սորված էր ու երգած էր. երկուքն ալ իտալական գրա – կանութեան գլուխ գործոցները թարգ – մանած էին իրենց պատանեկութեան շրջանին, եւ երկուքին ալ առաջին գոր – ծերը Իտալացիներ ունեցած էին որպէս հերոս եւ Իտալիա որպէս գործօղութեան վայր:

Սանդ, աշխատակցած հանդէսին տը – նօրէնէն գրելիք վէպի մը համար. ժամ – ահաւիր 4.000 Ֆրանք գանձելէ ետք Դեկտեմբեր 12–ին Փարիզէն նամակատար կառքով Միւսէի հետ Լիոն կը մեկնի, անկէ չոգենաւով Պուր – Սէն – դ'Ագոյէ ճամբով Ավինյոն կ'անցնի: Միւսէ եւ Սանդ ամառն 17–ին Մարսէյլ օթել Գլոբ երգահան Պականինիի նախկին սենեակը կ'ի՛յնեւանեն: Սանդ քաղաքին չի հա – կը կ'ի՛յնեւանեն: Սանդ քաղաքին չի հա – նիր եւ Մարսէյլի հին նաւահանգիստը Նոհանի Ջրակոյտին կը նմանցնէ:

Դէպի Իտալիա իրենց ճամբորդութիւնը 20–ի չարունակելով, սիրահարները Մարսէյլէն Սիւլի նաւով ձկնովա կ մեկնին, ուր Սանդ ջերմով կը ստան Առաջուընէ որոշած ըլլալով թէ իրենց պտոյտը ի՛նչ ուղղութեամբ պիտի չա – րունակեն – Հո՞մ թէ վենետիկ, – որ չումը «երես կամ եաես» բաղադրեալ կը վոտահին. վեր նետուած մանր դր – մը «վենետիկ, երես» կը ցուցնէ ան – անգամ Լիվորնօ, Բիձա, Հոլոնիա, Ֆէրարօ, Վենետիկի ճամբուն վրայ պ – րահարներու վերջին հանդրուանները կ'ըլլան, ուր տարեդէման Ս. Մարկոյ հրապարակին, լճակին ու կղզիներուն նիէլլիի Աբքայական Պանդոկը կ'իջևա – նեն:

(Շար. 14

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՊԱՐՈՒՅՐ ՍԱՐՅԱՆԻ ԾՆՆԴԱՎԱՅՐԻՆ ՀԱՐԳԱԾ ՆԱՄԱԿԸ

Ծանր ցավով տեղեկացանք մեր հարգարժան հայրենակից, հայ մեծ նկարչի՝ Պարույր Սարյանի մահվան մասին։

Հանգուցյալը ստեղծագործական հարուստ ժառանգություն է թողել հայ ժողովրդին։ Նրա գեղանկարչական գործերը, որոնք ներշնչված են հայրենի բնության գեղեցկությունից, հայ ժողովրդի կյանքից, պատմությունից, ներկայացնում են մեծ արժեք։ Նրանք միշտ կապրեն հայ ժողովրդի սրտում։

Հանգուցյալի հարազատներին, ընտանիքի անդամներին, բարեկամներին և ընկերներին խորին ցավակցություն ենք հայտնում։

ՀՀ ԱԺ նախագահ Ֆ. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀՀ կառավարության անդամներ

ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ

ՀՀ Գերագույն դատարանի նախագահ Ա. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՀՀ գլխավոր դատախազ Ա. ԳԱԼՈՅԱՆ

ՀՀ Սահմանադրական դատարանի նախագահ Գ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀՀ Կենտրոնական բանկի նախագահ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպան Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի ղեկավար Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ՀՀ Ազգային անվտանգության ծառայության տնօրեն Գ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ՀՀ Ազգային ժողովի աշխատակազմի աշխատակիցներ

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի աշխատակիցներ

ՀՀ Ազգային անվտանգության ծառայության աշխատակիցներ

ՀՀ Կենտրոնական բանկի աշխատակիցներ

ՀՀ Մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակիցներ

ՀՀ Սահմանադրական դատարանի աշխատակիցներ

ՀՀ Գերագույն դատարանի աշխատակիցներ

ՀՀ գլխավոր դատախազության աշխատակիցներ

ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների օգնականներ

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալներ

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի բաժնի պետեր

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի խորհրդատուներ

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի ավագ օգնականներ

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի օգնականներ

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի ավագ հաղորդակցության պատասխանատուներ

ՀՀ Նախագահի աշխատակազմի հաղորդակցության պատասխանատու

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ժան Գասպարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժաք Վարդանեան, Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Տէր – Եղիայեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Մարաշլեան եւ զաւակը, կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, Կիրակի, Յունիս 28ին, Պօտոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ Եկեղեցին, իրենց մօր եւ մեծ – մօր՝

Տիկին ԱՆՈՑՇ ԳԱՍՊԱՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն՝ ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՆՈՒԻԷՐ

ԷՍԱԵԱՆ – ԲԱՐԵԿԱՄԱԿԱՆ Միութիւնը իր զբօսապարտէզի հասոյթէն 1000 Ֆ. կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ.ին (առանձ. «Ծառաջ»էն)։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԿԱՑԱՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ – Փարիզ եւ զաւակները միասին. Մեկնում՝ Օգոստոս 1։
Վերադարձ՝ Օգոստոս 29։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 28,
ժամը 13–էն սկսեալ
վարժարանին մէջ։

Երգ – Պար – Արտասանութիւն
Աւանդական ճաշ – Խաղեր եւ վաճառք
Մուտքը ազատ է։

LIBERATION ARMENIENNE

Grande Fête Champêtre

BUFFET ARMENIEN
Le Dimanche, 28 Juin, à partir de 12 h.
au Parc de St. Cloud
(Plaine des 4 cèdres; Itinéraire fleché à partir de la Gare de Garches)
DANS UN CADRE UNIQUE
Venez nombreux!
MUSIQUE ARMENIENNE

Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, Յունիս 28–ին, Ս. Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ։ Քահանայ Ս. Պատարագի՝ Մատաղօրհնութիւն։

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին Եկմալեան բազմաձայն Եկեղեցւոյ Ս. Լուսաւորիչ Երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ Տօքթ. Լեւոն Մոմճեանի։

Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 9–ին, Պատարագ ժամը 10–ին։

Կը հրաւիրուի հոգեւոր հայրապետութիւնը ներկայ գտնուելու եւ իր մաղթանքը բերելու տարեկան ատեան – դական Մատաղօրհնութեան։

ԼԻՈՆԻ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

տեղի կ'ունենայ՝ Կիրակի, Յունիս 28–ին, Նարեկան վարժարանի գրօսայդիին մէջ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, Rue de Madrid -- 94140 Alfortville

PRESENTATION et SIGNATURE
du dernier ouvrage de:

VAHE KATCHA

«UN POIGNARD DANS CE JARDIN»
La Saga Arménienne

Vendredi, 26 Juin, à 21 h.
à la M. C. A.

Présentation de Vahé Katcha et de son œuvre par: ARLEN PAPAZIAN

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

Շաբաթ օր, Յունիս 27, Տօն է Սրբոյ Ներսիսի Մեծի Հայրապետին եւ Խաղաղ Եպիսկոպոսին։

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս-Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ՝ ժամը 10–ին Պատարագ կը մատուցուի։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԵՐԿՍԵՌ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ
ԱՂՋԿԱՆՑ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿՆԱՑ
1981 – 82 *Տարեշրջանի արձանագրու – թիւնները բացուած են։*

Վարժարանը կը կիրարկէ Ֆրանսական ամբողջական ծրագիրը եւ պատրաստէ Պէ. Ը. Փէ. Սէ–ի քննութեան։

Կարեւորութեամբ կ'աւանդուին նաեւ հայերէն ճիւղեր՝ Լեզու, Գրականութիւն եւ Պատմութիւն։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

S'adresser à: Direction de l'ECOLE TEBROTZASSERE
1, Boulevard du Nord; 93340 LE RAINCY — Tél.: 381. 01. 72

COLLEGE ARMÉNIEN TEBROTZASSERE

CLASSES PRIMAIRES MIXTES
CLASSES SECONDAIRES DU I° CYCLE
POUR JEUNE FILLES
INTERNAT ET EXTERNAT

Les inscriptions pour l'année scolaire 1981 — 82 sont ouvertes.

Application intégrale du programme des écoles françaises et préparation au B. E. P. C.

Enseignement de la langue et de la civilisation arméniennes.

DIRECTION

Ayez la joie de posséder une médaille symbolisant notre patrie;

le Mont Ararat

finement ciselée sur bronze
et habillée d'or 18 carats
le mont Ararat apparait en relief
dimensions de la médaille:
H. 51mm l. 39mm E. 3,5mm
prix: 550 F
Pour toute commande joindre un chèque ou mandat-carte à
M. Gérard ADJEMIAN
4, square Surcouf Parly 2
Le Chesnay 78
(délai 15 jours)
Possibilité d'effectuer cette réalisation en or massif sur commande.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Շաբաթ, Յունիս 27, ժամը 21–ին

Գեղարուեստական յայտագիր, պատրաստած՝ աշակերտներու կողմէ։ Ար – տասանութիւն, երգ, հայկ. պար, ներ – կայացում։ Կը մասնակցի Մշակոյթի Տան «Անի» Պարախումբը։

Կը հրաւիրուին ծնողքները, բարեկամները, ու անխտիր բոլոր Հայերը, ապրելու համար հայաբոյր երեկոյթ մը, շնորհիւ հայ մանուկներուն ու երախա – ներուն։ Մուտքը ազատ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շրջանային Վարչու – թիւնը միշմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի չրջանի իր մասնաճիւ – ղերը, Երեքշաբթի 23 Յունիս երեկոյեան ժամը 8–ին Փարիզ Մշակոյթի Տան մէջ։ Բոլորին ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ՝ Վարդանեան, Գասպարեան, Տէր – Եղիայեան եւ ընկ. Մարաշլեանի ընտանիքներուն, իրենց մօր եւ մեծ – մօր՝ Տիկին Անոյշ Գասպարեանի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Հայց. Առաքելական Եկեղեցւոյ Վարչութիւնը, չնորհակալութեամբ ըս – տացած է հետեւեալ նուէրները.– Կարպիս Հաւկուտիկեան, Այրի Տիկին Եաղուպեան 500–ական, Է. Կարապետեան 250, Այրի Տիկին Եաղուպեան եւ զաւակները 200 Մեծ Եղեռնի նահատակներուն յիշատա – կին, Աբրամ Գուլեան 200, Վիէնի Ազգ. Միութիւնը, Այրի Տիկին Աբշլոյա Մի – քայէլեան 150–ական, Տիկին Մարի–Արմէն Տէր – Յակոբեան, Այրի Տիկին Յով – հաննէսեան (Շասէն), Պր. Թորոսեան (Շասէն), Կարապետ Սահակեան, Պր. Մարգարեան, Տիկին Վարդուհի Օպոզ – եան, Տէր եւ Տիկին Գարապետեան, Պօղոսեան ընտ., Եղուարդ Զաքէոսեան, Տէր եւ Տիկին Էժտահարեան եւ Այրի Տիկին Հռիփսիմէ Գըլըճեան 100–ական, Երուանդ Եանըքուշ, Սէն – Մօրիսի Կապ. Խաչը, Պր. Տաւուլպէյեան, Տէր եւ Տիկին Նշան Յակոբեան, Տիկին Գրիգո – րոֆ եւ Այրի Տիկին Էժտահարեան 50–ական Ֆ.։

ՍՐԲՈՑ ՊԱՏՈՑ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

NEMOURS - MORET S / LOING

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի զբօսապարտէզը՝ Յուլիս 5ին։ Կէսօրուան ճաշը տեղւոյն վրայ, պատրաստած՝ Խաչուհիներու կողմէ, նը – պաստաւոր պայմաններով։

Մեկնում.–
Gare de l'Est:- 8 h. 30
Porte d'Orléans: 9 h. 00
Porte d'Italie: 9 h. 15

Երթուդարձը՝ 50 Ֆ.։ Անձրեւի պա – րագային՝ սրահը ապահովուած է։

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, վերադիչեալ ժամադրութիւններուն։ Փոխադ – րակառքի ապահովութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.–
533· 06· 31 կամ 206· 42 ·50

ՆՈՐ ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ՆՊԱՐԵՂԷՆԻ ՀԱՅԿ. ԽԱՆՈՒԹ ՄԸ

ALIMENTATION GENERALE
EPICERIE ORIEANTALE

M. et Mme MOURADIAN SARKIS

34 bis, Rue Flachet
69100 - Villeurbanne
Tél.: (7) 868.23.61

Հոն կը գտնէք լաւագոյն ապուխտը երշիկ, պաճիր եւ զանազան անուշեղէնեներ։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կապոյտ Խաչի Շրջ. Վարչութիւնը, կայանի տեղաքննուհին եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան պատող երախաներու ծնողքները, Շաբաթ, Յունիս 27, ժամը 15–ին՝
17, Rue Bleue - (Métro: Cadet)

Le Restaurant EREVAN

a ouvert

son magasin de TRAITEUR et de COMESTIBLES

29, RUE BERGÈRE - 75009, PARIS

RESTAURANT EREVAN
26, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél.: 770.85.81 - Fermé le Mardi
40 Sortes de Hors - d'œuvres
25 Sortes de Plats

TRAITEUR EREVAN
29, Rue Bergère, 75009 Paris
Tél.: 523.44.73
Toutes sortes de Hors-d'œuvre, Charcuterie et Spécialités Arméniennes

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ՀԱՑԿԵՐՈՑԹ

Կազմակերպութեամբ Մարսէյլի Հայ – Աբեղայրներու։ Յունիս 28–ին Կիրակի, ժամը 20–ին։

Ժընէթիէդի զովասուն եւ ծովահայեաց պարտէզին մէջ։
LA GENETIERE - Bd. Marne St. Julien

Գեղարուեստական զուարթ եւ հաճելի յայտագիր։

Կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ։

Կը նուագէ երիտասարդ դաշնակահար՝ Նարեկ Տուրեան։

Կը պարեն՝ Եւա Արզուեան եւ Հայ – արեղայրները։

Մախքերու մասնակցութիւն 75 Ֆ.։

Կը խնդրուի, նախօրօք սեղանները զբաւելու համար՝ հեռախօսել՝ Հայ – ապրենոյշ՝ 62· 11· 18

Հ. Մ. Ը. Մ.

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ

Հ.Մ.Ը.Մ.–ի Փարիզի Սկաուտական Խորհուրդի կազմակերպութեամբ բանակում մը տեղի կ'ունենայ 9–12 Յուլիսին, Մբռոնի անտառին մէջ։ Այս առիթով, սիրով կ'ընդունուին Ֆրանսական սկաուտական խումբերու մաս կազմող, 8 – 15 տարեկան հայ տղաք ու աղջիկներ, ինչպէս եւ բոլոր նոյն տարիքի մէջ գտնուող նորեկ Հայեր։

Մանրամասնութեանց համար դիմել, հեռաձայնելով՝ 246· 03· 65, ամէն օր, ժամը 10 – 18։ Մասնակցութեան ծախք, 4 օրուան համար նախատեսուած է 100 Ֆ։

Բանակումին գլխաւոր նպատակն է՝ հայկական մթնոլորտի մէջ սկաուտական կեանք ապրիլ։

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՈՒՐԲԱԹ
ՅՈՒՆԻՍ
26
VENDREDI
26 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.937

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.937

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

«THE MIDDLE EAST»

ԹԵՐԹԻ ԾՕԴՈՒԱԾՔ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Քաղեց՝ ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

(Ե. եւ վերջին Մաս)

Հ. Ա. Հ. Գ. Բ.ը եւ միւս ճախակողմեաններըը կ'ուզեն ստեղծել պետութիւն մը, որ զուտ հայկական չէ անպայման: Օրինակ՝ կը մերժեն Սիոնական շարժումի հետ որեւէ զուգահեռ, հակառակ անոր որ Մինչգրօնային Ցանձնախումբին միջոցաւ աշխատելով՝ Իսրայէլի կառավարութիւնը կ'ընդգծէ հայկական ջարդերու եւ հրէական «ողջակիզման» մէջ նմանութիւններ կամ թուրքեր իրենց հողերն չենք արտաքսած, եւ այդ պիտի ընենք», կ'ըսէ ծայրայեղական մը: «Պաղեստինցիներուն նման՝ կ'ուզենք մեր հողերը վերադառնալ եւ հոն ապրիլ Դեմոկրատական պետութեան մը մէջ, ուրիշ համայնքներու կողքին»:

Հայկական նոր խմբակներու այս շարժումը ցնցած է համայնքները: Հին կուսակցութիւնները, եւ մանաւանդ եկեղեցին, նախաճեռնարկ չեն այլեւս:

Հայոց եկեղեցին ունի երկու կաթողիկոսներ, Էջմիածնի (Խորհ. Միութիւն) եւ Անթիլիասի (Լիբանան) մէջ: Զանազան համայնքներու եկեղեցիները կապուած են մէկին կամ միւսին: Իսկ հասատուած կուսակցութիւններն են անոր օրօրն ընկերվարական հնչակեանները, Դաշնակցականները՝ որոնք ամենամեծ այլ բաւական պահպանողական կուսակցութիւն մըն են, եւ ազատական Ռամկավարները: Կան նաեւ մշակութային եւ ընկերային միութիւններ, եւ համայնքներու մեծամասնութիւնը ունի առոյգ մամուլ: Ընդհանրապէս, Սփիւռքի մէջ անտեսապէս յաջողած են Հայերը, եւ գոնէ ցարդ՝ այս յաջողութիւնը ու մշակութային եռուզեռը Փոքրաթիւ եղած են քաղաքական չարժումներու համար:

Ներկայիս, եկեղեցին հակայարձակումի դիմած է երիտասարդներու խմբակներուն դէմ (յատնի չէ թէ ինչ կ'ըսուի հոս, բառերը յստակ են, գաղափարը՝ ոչ, եւ տուեալ չկայ, — Խ. Թ.). բայց հնաւանդ ապագային նման հակադարձութիւն հաւանաբար ազդու չըլլայ, քանի որ համայնքներու մեծամասնութեան մէջ եկեղեցին հիւրընկալ պետութեանց իշխանութիւններու սերտ գործակիցն է: Շնորհք Արք. Գալուստեան, հոգեւոր առաջնորդը Թուրքիոյ Հայութեան, յայտարարած է որ ահաբեկիչները «չեն եւ չեն կրնար հայ ըլլալ», եւ վերջերս երկու վկան լիրա նուիրած է Թուրքիոյ Աթաթիւրքի հարիւրամեակի տօնակատար յանձնախումբին (Պատրիարքի արարքին յատուկ թերթին իմաստը կը թուի դէշ հասկցած ըլլալ թերթին խմբագիրը, — Խ. Թ.):

Միացեալ — Նահանգներու հայ համայնքի հոգեւոր առաջնորդներն ալ դատապարտած են ահաբեկչական արարքները: Երուսաղէմի Պատրիարքը, եղիչէ Տէրտէրեան, չատ աւելի ծանր կասկածի ենթակայ է, քանի որ հոդ ծախած է Իսրայէլի իշխանութեան, եւ չատ սերտ կապեր ունի Սիոնական կարգերուն հետ:

Երիտասարդ հայ մը կ'ըսէ, — «Մեր դիմացին միայն Թուրքիան չէ: Մեր առաջնորդներն ալ մեր թշնամին են: Մեր կրօնական ու քաղաքական հեղինակութիւնները այնքան վախցած են, որ ոչինչ չեն ըներ: Մեր համայնքներու տըներուն պայմանները բարելաւելով ըզգացած են, ու մեր մշակոյթը պահպանել կը ջանան»:

Բայց եւ այնպէս կան նշաններ, որ քաղաքական առաջնորդները սկսած են փորձել դրսկացութեան ձեւ մը գտնելու նոր իրողութեան հետ (այսինքն՝ ահաբեկչութեան, — Խ. Թ.): Եւրոպայի մէջ առուլիաներ տեղի կ'ունենան՝ դիմելով նոր եւ նման արարքներու յարուցած բարոյական խնդիրներու մասին (երկու նման առուլիաներ ալ՝ Ամերիկայի մէջ, — Խ. Թ.):

Մի ւնիսի մէջ պատահած սեպտեմբերի մը ընթացքին, Պէյրութի Լիբանանեան համալսարանի մէջ Միջազգային Օրէնքի Փրոֆէսէօր Շաարլ Թորիկեան ըսաւ, — «Վերջերս պատահող բիրտ արարքները համաշխարհային մամուլին առիթ մը հայթայթեցին՝ որ ան ակնարկէ այն անարդարութեան, որուն ենթարկուեցաւ Հայ ժողովուրդը: Մամուլը հայկական հարցին չատ աւելի ուշադրութիւն ըրաւ այս արարքներէն ետք, քան այն բոլոր տարիներու ընթացքին, երբ մենք խաղաղ միջոցներով կը հետապնդէինք մեր պատը: Արդեօք այս երեւոյթը չի՞ քաջալերեր բիրտ ուժի գործածութիւնը»:

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՆ ՈՒ ՆՈՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ՝
ՀԱԿԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ՊԻՏԻ ԿԱԶՄԷ

Համայնավար նախարարներու ներկայութիւնը բաւական հակազդեցութիւն – ներու դուռ բացած է ներքին թէ արտաքին ճակատներու վրայ: Եթէ Ֆըզան, միշտ սրամիտ, կը գոհանայ իր ծաղրանկարով (Ֆիկարօ) ուր կը տեսնուի Մառիանը (Ֆրանսա), որ աքացիով մը դուռնէն դուրս կը նետէ Մառչէնը, որ սակայն Մ.Բ.Ը.ի բացած պատուհանէն ներս կը մտնէ ,անդին չատ աւելի լուրջ են կարգ մը սենսիքաներու հաղորդակցութիւնները, որոնցմէ ամէնէն խիտն է՝ Բանուորական Ուժը (ԷՖ – Օ), որու պարագլուխը՝ Պերժըրոն բառերը չի ծամեր: «Հանդիսաւորապէս եւ պատմութեան համար, կ'ըսէ Պերժըրոն, կ'արտայայտենք մեր անհամաձայնութիւնը»: Դժգոհ են նաեւ այլ սենսիքաներ ինչպէս՝ քատրերը, ՍԷ – ԷՖ – ՏԷ – ԹԷ–ն եւ ՖԷԸը աւելի ճկուն են իրենց առաջին յայտարարութեանց մէջ, մէկ գոհ սենսիքա կայ անշուշտ՝ Աչխատանքի ընդհ. Դաշնակցութիւնը (ՍԷ – ԺԷ – ԹԷ):

Ընդդիմութիւնն ալ «մտահոգ է» եւ Ֆլօռ Լապէ, որ վերընտրուեցաւ Հ. Հ. Հ.ի խորհրդարանական խմբակցութեան նախագահ, յայտարարեց թէ հակակառավարութիւն մը պիտի կազմեն (Ընդդիմադիրները) որպէսզի քննեն ու վերլուծեն կառավարութեան տուած որոշումները:

Զորեքշաբթի, նոր կառավարութիւնը կը գումարէր իր առաջին նիստը, Ֆ. Միթերանի նախագահութեան ներքեւ, աջին ունենալով՝ Կ. Տէֆֆէռը, ձախին՝ Շ. Ֆիթերմանը...: Իր յայտարարութեան մէջ, Նախագահը չեչտեց. –

«Մեր ժողովուրդին լայն մեծամասնութեան մը անդամակցութիւնը այն քաղաքականութեան զոր սահմանեցի, եւ որ, հարկ է՞ վերյիշեցնել, կառավարական գործունէութեան ուխտը կը կազմէ, իր յաջողութեան երաշխիքն է»:

Այս «յաջողութիւնը» սակայն, միայն ժամանակի ընթացքին է որ պիտի տես – նուի և, պարզ է, դժուարութիւնները չեն անհետացած մէկ օրէն միւսը, ընդհակառակն: Եթէ Տրէյֆիւսի ներկայութիւնը ապահովութիւն կը ներշնչէ գործատէրերուն, փան լը Կառէք, որու յանձնուած է «հանրային մարզին ընդլայնումը», կը մտահոգէ «ազգայնականացուած լիքները»: Եթէ Զորեքշաբթի օր, ֆրանսական արժեթուղթերը դիմացան – տեսելով թէ համայնավար ներկայութիւնը չի վախցներ – ֆրանքը, ինք, չտոկաց օտար դրամանիշերու դիմաց, ինչպէս տոլարը կամ դերմ. մառքը:

ԹՈՒՐՔԻԱ

ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ ԵՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թրքական կիսա – պաշտօնական լրատու գործակալութիւնը՝ «Անատոլու», հաղորդած է թէ թուրք ոստիկանութիւնը 244 նոր ձերբակալութիւններ կատարած ու հազարաւոր զէնքեր գրաւած է, ներառեալ «խորհրդային հրթիռներ»: Ըստ «Անատոլու»ի, 135 Քիւրտեր ձերբակալուած են Տիարպէքիրի մէջ՝ անդամ՝ ««Քաուա» անունը (ասիկա քիւրտ յեղափոխական հերոսի մը անունն է կ'ըսեն անգլիական թերթերը) կրող կազմակերպութեան մը: Նոյն չարժումէն 21 հոգի ձերբակալուած են Անգարայի մէջ: Վերաձկէս «Մորհ. Միութեան ահմանակից չորս նահանգներու մէջ, 88 այլ ահաբեկիչներ՝ անդամ զանազան ձախակողմեան կազմակերպութիւններու» ապահովութեան ուժերու կողմէ ձերբակալուած են, կ'ըսէ «Անատոլու»:

× *Միւս կողմէ թրքական ապահովութեան խորհուրդի անդամները կը հաստատեն թէ մահուան դատապարտուած են երկու ձախ ծայրայեղներ՝ Ահմէտ Սանէր եւ Քաոիր Թանտողան, որոնք մէկ ամերիկացի սպայ եւ մէկ թուրք ծովային սպայ սպանած են: Այս վճիռով ութի կը հասնի մահապատիժներու թիւը, զինուորական իշխանութենէն ի վեր:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐՄԻՆ, Ցուլիս 24–ին պիտի ընտրէ Պանի Սատրի (դեռ անգտանելի Հինգշաբթի առտու) յաջորդը: Գլխաւոր թեկնածուն է Ռաճայի, չատ մօտ, դերզօր «իսլամական կուսակցութեան»: Միւս կողմէ գնդակահարութիւն եւ ձերբակալութիւն կը շարունակուին նոյն ծաւալով: Եղեռնափորձ մը կատարուած է Ղոմի (Խոմէյնիի ապրած Ս. քաղաքը) կայարանին դէմ, 5 հոգի մեռած է:

ՊԱՊԸ հազուագիւտ վիճուած մը կը տառապի, բայց ըստ բժիշկներուն չատ վնասակար չէ եւ Ցուլ. – Պօղոս Բ. որեւէ վտանգի տակ չէ:

ՓՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ 44–ՐԴ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

Ցունիս 24–ի մրցումներու արդիւնք – ներն են. –

Դինամօ (Կ) – Կայրաք	2 – 2
Պախտակոր – Չերնոմորեց	1 – 3
Սպարտակ – ԲԿՍԱ	3 – 0
Զենիթ – Կուբան	0 – 0
Դինամօ (Մինսկ) – Տաւրիա	2 – 0
ԲՍԱ – Դինեպր	1 – 1
Նեֆթչի – Շախտեոր	1 – 1
Դինամօ (Թ) – Արարատ	3 – 1

Երեքի այս խաղերէն ետք, դասաւորման գլուխ է Դինամօ – կիեւ 29 կէտով: Իրեն կը յաջորդեն. –

Սպարտակ	22
Դինամօ (Թ)	21
Տորպեդօ	20
Կայրաք	19
Դինամօ (Մ)	18

ԲՍԱ, Տաւրիա, Կուբան, Նեֆթչի 16–ական եւ՝ Արարատ 15 միայն...:

×

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԵԱՆ
Բ. ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ
«ԿՈՏԱՅՔ»Ի ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Խորհրդային ախոյենութեան Բ. դասակարգի մրցումներուն Աբովեան քաղաքի «Կոտայք» խումբը կը գլխաւորէ 9–րդ խմբակի դասաւորումը: Արդարեւ, 18–րդ շրջանին «Կոտայք» հանդիպում ունեցած է Սամտրեդիայի (Վրաստան) «Լոկոմոտիվ»ի հետ եւ խաղը աւարտած ոչ ոքի արդիւնքով (0 – 0): Այդ խաղէն ետք «Կոտայք» 28 կէտով կը գտնուի դասաւորման գլուխը, որուն կը յաջորդեն «Լոկոմոտիվ»ը 27 կէտով, եւ Լենինականի «Շիրակ»ը 23 կէտով: «Կոտայք»ի յաջողութիւնը (խումբը անցեալ մըցաշրջանին երկրորդ հանդիսացած էր) արդիւնքն է խումբին մարզիչին՝ Աբկարի Անդրէասեանի աշխատանքին: Ներկայիս 34 տարեկան մարզիկը տարիներ մաս կազմելով «Արարատ»ի, իր խաղարկու – թեամբ մեծ նպաստ բերած է խումբին արձանագրած յաջողութիւններուն: Երեք տարիէ ի վեր ան կը մարզէ «Կոտայք»ը, որ աւելի յարձակողական խաղարկութեան ոճ մը կը ցուցաբերէ:

×

ԾԱՆՐԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
ՕԳՍԷՆ ՄԻՐԶՈՑԵԱՆ
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՑԵԱՆ

Լիւեանօ (Իտալիա) տեղի ունեցած ծանրաբարձութեան աշխարհի եւ Եւրոպայի ախոյենութեան մրցումներուն, Եուրի Սարգսեանէն ետք, իր ծանրութեան (56 քիլօ) դասակարգին մէջ աշխարհի եւ Եւրոպայի ախոյեան հանդիսացած է նաեւ Էջմիածինէն 18–ամեայ մարզիկ Օգսէն Միրզոյեան, բարձրացնելով 267,5 քիլօ:

ԻՆՉԵ՞Ր, ԻՆՉԵ՞Ր ԿԸ ՊԱՏՄԵՆ ԹՈՒՐՔԵՐԸ...

ԵՒ Ո՞Վ ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԱՆՈՆՑ

(Ր. և Վերջին Մաս)

Թուրք դաստիօնները, խմբագիրները եւ լրագրողներ, եթէ անկեղծ էք «Հայկական Հարց»ը վերաքննութեան ենթարկելու ձեր առաջադրութիւնները, անդամ մը համար զոնէ պարկեշտու-թիւնը ունեցէք անկողմնակալ ըլլալ, անաչառօրէն դատելու, քննելու պատմութենէն ձեզի փոխանցուած դէպքերն ու դրուագները եւ սուտերով մի լեցնէք ձեր երիտասարդութեան դասկերը: Մի՛ մոռնաք ապագայ պատմագիրին նըշդրակէն անցնելիք վճիռը: Նոյնպէս եւ երբեք առիթը չէք փախցներ բարձրաձայն ըսելու՝ որ ժամանակին՝ Թուրքիոյ ամբողջ տարածքին վրայ ապրող Հայութեան հետ «եղբայրաբար» ապրած ենք, ատիկա միայն դուք է որ կ'ըսէք եւ ո՛չ թէ մենք, ո՛չ ալ պատմութիւնը: Թերե՛ւս, կրնայինք «եղբայրաբար» ապրիլ, բայց ձեր սուրն ու դաշոյնը չձգեցին որ այդ «եղբայրութիւն»ը ստեղծուէր: Եւ հայը՝ դարերու ընթացքին խոչտանգուած մը – նաց, ապրելով այսպէս ահ ու սարսափի մթնոլորտի մը մէջ: Ինքնարդարացումի նման խեղաթիւրանքներ արձակելով, դուք լուսամիտ աշխարհէն խլնեցէք:

Կ'ըսէք ու կը կրկնէք նաեւ որ՝ պետական մեծ պաշտօններու կոչուած Հայեր եղած են զանազան ասպարէզներու մէջ եւ երբեւ օրինակ կուտաք, Նորատունկեան էֆէնտին գնահատանքի արժանի անձը: Այո, անդամուհի մը համար չիտակ խօսք մը ըսիք ու համաձայն ենք ձեզի հետ: Բայց ըսեմ անմիջապէս որ՝ եթէ Նորատունկեան էֆէնտին Արտաքին գործոց նախարարի բարձր պաշտօնին է արժանացած, դիտցէք որ հայ ըլլալուն համար չէ՛ որ իրեն այդ չնորհը եղած է այլ պարզապէս, պէտք է ենթադրել թէ դինքը փոխարինող Թուրք մը չէ՛ դտնուած, եւ, իր խելացի ու նուրբ դիւանագիտի արժանիքներուն չնորհիւ է տիրացած, յիշեալ պաշտօնին: Եւ նոյնն է նաեւ այն բազմաթիւ մտաւորական Հայերուն պարագան, որոնք, իրենց հմտութեան եւ բացառիկ արժանիքներուն համար է, որ նման նախանձելի դիրքերու են տիրացած: Մէթ հարկ կա՞յ կարդ մը ուրիշ անուններու յիշատակումն ընելու այս տեղ. ի հարկէ ո՛չ, որովհետեւ, ոչ միայն կը թոյլատրէ եւ ոչ ալ դրիչս առաջ կ'երթայ, մտածելով անոնց եղերական մահուան վրայ, որոնց դանկերը զանօրէն կացինահար ջախջախուեցան ձեր հայրերուն արիւնոտ ձեռքերով...:

Մի մոռնաք նաեւ սերտել տալու ձեր նորահաս սերունդին, ոսկի տառերով գրուած այն իրողութիւնը թէ՝ Թուրքիա, իր գոյութեան ընթացքին եթէ ունեցած է փայլուն եւ բարգաւաճ շրջան մը, այն ալ հայութեան կը պարտի (առանց նկատի առնելու Պոլսոյ եւ Իզմիրի մէջ գործող յոյն եւ հրեայ վաճառականներու ներկայութիւնը) երբ, ասկէ 65 տարիներ առաջ ամբողջ Անատոլուն լեց-ուած էր հոծ հայութեամբ, որու աշխատանքին, անոր ձեռներեցութեան եւ մանաւանդ՝ հայ գիւղացիին անխոնջ բազուկին չնորհիւ է որ բարգաւաճեցաւ եւ մեղրով ու կարագով ընտանիքներու սեղանները զարդարեց...: Ո՛վ պիտի յանդգնէր ասոր հակառակը պնդելու: Եւ իրրեւ ապացոյց՝ բաղդատութեան դրէք ասկէ 65 տարի առաջուան Թուրքիոյ տնտեսական վիճակը, 1981-ի վիճակին հետ ... եւ կը տեսնէք տարբերութիւնը թէ ի՛նչ ողբերգական վիճակի է մատնուած այսօրուան Թուրքիան, հակառակ արտաքին վիթխարի օժանդակութիւններուն:

Եւ, վերջացնելէ առաջ, ահա՛ ձեր ուշադրութեան կը յանձնեմ ուրիչ իրողութիւն մը, որու մասին կ'արժէ որ Թուրքը՝ իր խորհրդածութեան նիւթ ընելով լրջօրէն խորհիդածէ:

Պիտի ընդունո՞ւի արդեօք, որ Թուրքը՝ ամբողջ իր պատմութեան մէջ քաղաքական գետնի վրայ, ամէնէ՛ն ահաւոր սխալը գործեց, Հայութիւնը արմատախիլ բնաջնջել ուզելով, 1915-ի անորա-կելի եւ ահաւոր Հայկ. Ցեղասպանու-թիւնը պատրաստելով: Եւ ի՛նչ եղաւ հետեւանքը, եւ ո՞վ տուժեց ի վերջոյ եթէ ոչ նոյնինքն Թուրքը ... որու հետեւանքներուն պատճառաւ է որ՝ կը հեծծէ ու կը հիւծի 65 տարիներ վերջն ալ: Այսպէս, տնտեսական աննախընթաց ու անդարմանելի տագնապով մը առաջնոր-դուիլ դէպի քայքայման անդունդը: Եւ հետեւաբար, Թուրքը, այս տեսանելի իրողութեան առջեւ, Թո՛ղ այլեւս չյամառի պնդելու՝ որ եղածը «տեղահանութիւն» էր եւ ո՛չ թէ «Ջարդ»: Ինքնարդարացումի համար պատմութեան ճամբան շրջել ուզելով եւ անոր տարբեր ուղղութիւն տալու ձեր ջանքերը ի զուր են: Ի՛նչպէս կրնաք ուրանալ այն ինչ որ գրուած է արդէն, Թո՛ղ չմոռցուի որ ուրացած կ'ըլլաք նաեւ ձեր պատմութիւնը որովհետեւ, առանց մէկին՝ միւսը ամբողջական պատմութիւն ըլլալէ կը դադրի, կամ առնուազն կիսկատար պատմութեան մը տպաւորութիւնը կը ձգէ:

Այսպէս է պատմութիւն զուտածը մարդոց կեանքին մէջ եւ անոր տուած վճիռը անսակարկելի: Անոր տարօրինակ խաղերուն եւ վերիվայրումներուն առջեւ պէտք է ընկրկիլ դիտնալ: Կեանքի մէջ ոմանք վեր կը մագլցին, ուրիշներ դէպի վար կը թաւալին, ոմանք ալ կ'քելով կը քայքայուին, շատեր ալ բացառիկ դիր-քերու տիրանալով կը վերընձիւղին: Այսպէս եղաւ նաեւ հայ ժողովուրդի ճակատագիրը իր վերիվայրումներով: Ջարդատեղիները իր վերիվայրումներուն, բայց ժամա-նակի ընթացքին, չնորհիւ ցեղային իր յատկութիւններուն, ինչպէս ըսինք, ո՛չ միայն իր հայրենիքը ստեղծեց, անոր ամիչ ներարկեց, այլեւ ստեղծեց նաեւ հայկական Սփիւռք մը, որու տարածքին չնչող ցիր ու ցան հայութիւնը՝ իր ինքնութիւնը պահելով, իր ապրած երկիր-ներուն մէջ չէնցաւ ու չէնցուց, հարըս-տացաւ եւ հարստացուց իր շրջապատը, զարդացաւ եւ իր իմացական արժէքնե-րէն մարդկային ընկերութիւնն ալ նպաս-տաւորեցաւ: Մէկ խօսքով, երէկուան ջարդուած հայութեան մնացորդացին զաւակներն ու թոռները՝ ո՛չ միայն ըմ-փիւռքի մէջ ալ մշակոյթ կերտեցին, այլ նաեւ՝ հայութեան պատիւ բերող միջազ-գային համբաւներու ալ տիրացան: Եւ ահա՛ այդ մնացորդացն է որ իր նահատակ երէցներէն իրեն փոխանցուած «ԿՏԱԿ»ն է որ կ'ուզէ պաշտպանել, անխրտուած հայութեան արդարութիւն պահանջե-լով:

Այս տողերուն ընդմէջէն, թո՛ղ չկարծուի՝ թէ ազգային զգացումէ տարուած՝ կուրացած ինքնագովութիւն է: Ո՛չ, որովհետեւ, հայելիին մէջ տեսնուածի պէս գոյութիւն ունեցող իրողութիւններ եւ ճշմարտութիւններ ըսելն ալ ինքնապաշտպանութեան տարբեր կերպ մըն է, երբ հարցը կը վերաբերի մեր ազգի իրաւունքները պահպանելու տեսակէտին:

Ահա՛ թէ ինչ պիտի ըսէի, եթէ խօսակից Թուրք մ'ըլլար...

×

Միջազգայինատեաններու առջեւ «Հայ Դատ»ը պաշտպանելու համար, պաշտօնական կեդրոնական Մարմինի մը գոյութեան պակասը մինչեւ չէ՛ք զգար նման պարագաներու մէջ, Ո՛վ պիտի ստանձնէ ազգ. պարտաւորութիւն նկատուող այդ ատիպողական գործին նախաձեռնութիւնը: Մէկ կողմ Թող ձգուին անձնական հաշիւներն ու հատուածական փուճ տարակարծութիւնները:

Միայն տարին անգամ մը Ապրիլ 24-ի ոգեկոչման չուրջ համախմբուիլը չի բաւեր: Հայ դատ եւ Ապրիլ 24-ի ոգին իրարմէ անբաժան բաներ են: Նորութիւն մը չէ որ կ'ըսեմ այստեղ, դի-տեմ այդ:

Թերթերու մէջ կամ բեմերու վրայ դէպի միասնականութիւն կոչ ընելն ու քարոզները չեն բաւեր, ամէն բանէ աւելի հարկաւոր է գործը:

Եւ մեր «Դատ»ը պէտք է պաշտպանուի օտար լեզուներով, առնուազն Ֆրանսերէն եւ անգլերէն:

Երիտասարդներ Հայոց Սփիւռքին, միացէք ու միացուցէք ձեր ուժերն ու ջանքերը, «զօրութիւնը միութեան մէջ է»ի նշանարանով: Ժամանակը կ'անցնի եւ վաղուան ափսոսանքը օգուտ չունի...:

ՄԿՐՏԻՉ ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Վաթսուն եւ չորս տարիներ առաջ, մականուանեալն Արաբիոյ Լորանսը եւ անոր ընկերացող Պեդուինները անդորձածելի կը դարձնեն Արաբական երկաթուղագիծը: Ասիկա, Սուլթան Համիտ կարգադրութեամբ չինուած էր գերման ճարտարագէտներու կողմէ: Նպատակն էր մահմետական ուխտաւորներն ու զբօսական զօրքերը Մէտինէ առաջնորդել: երկաթուղին 1908-ի «Հրաշալիքներէն» մին կը կ'որակուի:

Երկաթուղագիծը, Համաշխարհային Ա. պատերազմին, թիւրախ կը գտնուի արաբ յարձակումներուն: Ծանօթ է, թէ Թուրքերը այդ թուականներուն գնդապետներ էին Գերմաններուն: Եւ թրքական տիրապետութեան համար՝ Արաբ աչխարհի վրայ, երկաթուղագիծը հիմնական կարեւորութիւն կը ներկայացնէր: Այս պատճառով է, որ Արաբիոյ Լորանսը, ապստամբ Արաբները ամէն ճիգ կը թափեն երկաթուղին անգործածելի դարձընելու համար: Երկու տարի անընդհատ օղը կը հանեն գիծը, կամուրջները: Պատմաբաններու վկայութեամբ, Օսմանեան կայսրութեան քայքայումը Արաբ աչխարհին մէջ, գլխաւորաբար երկաթուղագիծին քանդումով կամ անկանոն դործունէութեամբ կը բացատրուի:

Լորանս իր «Իմաստութեան եօթը վիմերը» աշխատասիրութեան մէջ հետեւեալ բառերով կը նկարագրէ յարձակումնե-րէն մէկը. – Անկուչա մարդոց նման կը սպասենք չոգեկառքին ժամանումին... յանկարծ կ'երեւայ չոգեմեքենան, առաջ եւին կը տեսնուին տասը վագոնները: Պատուհաններէն կ'երեւան զինքրուն փողերը, իսկ վագոններուն վրայ աւազի փոքր պարկերը: Թուրքերը կռուի պատրաստ կ'ակնկալէն յարձակում... Չեռքս վեր հանեցի, նշանը տուի եւ ընդհանուր տարածութեան մէջ կը լսուի պայթուցիկներուն թնդիւնը... Իսկական արուեստ է չոգեկառքը օդը հանելու գործը...»:

Արաբական երկաթուղագիծը, որ աւելի ծանօթ է Հէճազի երկաթուղի անունով, տարիներու, տասնամեակներու ընթացքին փոշիներուն մէջ կը ծուարի, կը կորսուի: Կայարանները կը ճարճատին, գիծը աւազին տակ կը մնայ:

Մինչ պատմական գիծեր միանգամայն ընդմիշտ ընջուած կը մնան կամ՝ այլ վիճակին կը դատապարտուին, Հէճազի երկաթուղագիծը նոր կեանք կը սոսկայ: Արդարեւ, Սուրիա, Յորդանան եւ Սաուտական Արաբիա որոշած են զայն վերահաստատել՝ Դամասկոսէն մինչեւ Մետինա, Մէջքէքէն չատ հեռու:

Ըսինք վերահաստատել: Բայց իրականութեան մէջ տուեալ գիծը այսպէս կամ այնպէս երբեք «մեռած» պէտք չէ նկատուի: Ամէն անգամ որ Արաբական աշխարհի մէկ կամ միւս երկրին մէջ ազգային ոգին կը զարթնի, ինքնավարութեան կամ անկախութեան ձգտումները կը սաստկանան, Արաբական երկաթուղագիծը կը դառնայ ապստամբներու ամէնէն սիրելի նպատակակէտը: Ամէն անգամ որ Արաբական աշխարհի մէկ կամ միւս երկրին մէջ ազգային ոգին կը զարթնի, ինքնավարութեան կամ անկախութեան ձգտումները կը սաստկանան, Արաբական երկաթուղագիծը կը դառնայ ապստամբներու ամէնէն սիրելի նպատակակէտը: Ամէն անգամ որ Արաբական աշխարհի մէկ կամ միւս երկրին մէջ ազգային ոգին կը զարթնի, ինքնավարութեան կամ անկախութեան ձգտումները կը սաստկանան, Արաբական երկաթուղագիծը կը դառնայ ապստամբներու ամէնէն սիրելի նպատակակէտը:

ԺՈՐԺ ՍԱՆԴ, ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Հազիւ տեղաւորուած, Ժորժ Սանդ երկու շաբաթ արձնախառն փորձչուքի կը բռնուի եւ կը պառկի: Միւսէ Յունուար 10-ին Ս. Ղազարի Հայոց վանքը կ'այցելէ – Միւսէ Բայրոնապաշտ բանաս-տեղծ մըն է, – բայց ժամանակը ընդհանրապէս կապելանները – ուր կիպրոսի գինի կը խմէ, – հանրատուները – ուր աղջիկ կը խաղցնէ, – խաղարանները – ուր կարեւոր գումարներ կը կորսնցընէ Սանդի քսակէն – կ'անցընէ:

Ճամբորդութեան յոգնութիւնը, լճակին վատառողջ օդը, վերջին օրերու վրան ցուփ կեանքը մալարիայով կը ըզդեռնեն բանաստեղծը Յունուարի վեր-ջերը: Կացութիւնը կը վատթարանայ, Միւսէ զառանցել կը սկսի: Տիկին Սանդ Դոկտ. Պիէտրօ Պաճէլլոյի (1807 – 1898) օգնութեամբ երեք շաբաթ՛զմայլելի անձնուիրութեամբ կը խնամէ զայն, եւ Միւսէի ենթադիտակցութեան օրերուն, ճամբորդութեան ընկերը խնամելով մէկտեղ, պարտքը հատուցած մէկու մը խըղճի հանգստութեամբ, ինքզինքը ամէն կապէ ազատ համարելով, կայտառ ու հրապուրիչ բժիշկին կը յանձնուի:

Ապաքինած բանաստեղծը առեն մը եղածը չտեսնելու եւ խմացածը չլսելու կը զարնէ, բայց նախանձէ մղուած, սի-րուհիէն հաշիւ կը պահանջէ, եւ ցաւալի բացատրութեան մը ընթացքին զանի պոռնիկ կոչելով, ցաւ կը յայտնէ որ տնոր տիրացած օրը սեղանին վրայ 20 Ֆրանք դնելով չէ մեկնած:

*Վիրաւոր սիրտը եւին ձգելով, Միւսէ Մարտ 29-ին կը մեկնի, եւ Ապրիլ 19-ին Փարիզ կը հասնի «զաւաճանին» հետ նամակցելով մեկտեղ ճամբու ընթացքին: Իսկ Սանդ, ճամբորդութեան ժամանակ-կամիջոցը երկարելով, Բարեկենդանը Վենետիկ կ'անցընէ այս անգամ Դոկտ. Պաճէլլոյի հետ: Սանդ օրական հինգ-վեց ժամ կը գրէ խոստացած ձեռագիրները հասցնելու համար, Վենետիկի պի-շերներէն ու ցերեկներէն դիւթուած կնդոլով կը պտըտի, պատկերասրահները կ'այցելէ, համերգներու եւ թատերական ներկայացումներու կը վազէ, քաղաքա-կանութեամբ կը զբաղի, կարպոնարա-կան դաշտանի ընկերութեան հետ կապ կը հաստատէ, Արեւելքցիներու եւ Թուրքերու հետ կը ծանօթանայ, – կը խորհի նոյն – իսկ Պոլիս այցելել, – գրելիք յաջորդ վէպերուն համար նիւթեր կը հաւաքէ – Լէոնէ Լէոնի (1834), Խեճկոպի վար-պետները, Վերջին Ալդինին (1837), Ուսքուէֆէ (1838) եւ Մոեռիմ Համսկանին, որուն մէջ Միւսէի մասին բազմաթիւ ակնարկութիւններ կան, – Յուլիս 13-ին Ս. Ղազարու կղզիին Հայոց վանքը կ'այցելէ Դոկտ. Պաճէլլոյի հետ, եւ Յուլիս 24-ին, այլ մարդու հագուստով, հետիոտն, ջրիով կամ կառքով իտալական լիճերու եւ Զուիցերիոյ ճամբով Փարիզ կը հասնի Օգոստոս 14-ին աւելի կայտառ ու ձեռներէց քան երբեք:

Մինչ Միւսէ ճամբորդութենէն ձեռքը պարապ վերադարձած էր, Սանդ երեք վէպ – ժաֆ (1834), Անդրէ (1835), Լէոն Լէոնի (1834) կը յանձնէ հրատարակիչ – ներուն, ինչպէս նաեւ Ճամբորդի մը նամակներուն երեքը (1834 – 1836), որոնց երրորդին մէջ Մխիթարեան հայրերու կղզին ըրած պտոյտը կը պատմէ յաւելուածով ու ճոխացեալ:

Փարիզ հազիւ ոտք կոխած, նախկին սիրահարները իրարու կը դրկեն, խզուած կապը դէշ – ազէկ կը վերահաստատեն – Սանդ իբր սիրոյ նշան մազերը զոհելով իր «սիրելի Հրեշտակ»ին կը դրկէ – միեւնոյն չհեւ վերջնական խզումը 1835 Մարտին: Սանդ Միւսէի նախանձոտ բնաւորութեան ներքեւ ու վարած ցուփ կեանքին կը խորտնի ու նոհան կը մեկնի առանց հոմանիին լուր տալու:

Միւսէի Դարուս տղու մը խոստովանութիւնը (1836), Քմայք մը, Սիրոյ հետ պէտք չէ կատակել, Դուռ մը պէտք է որ բացուի կամ գոց մնայ, Գիշերները, բանաստեղծին յոյսերուն, յոյզերուն ու խոցումներուն արձագանգներն են, որոնց Սանդ կը պատասխանէ Ճամբորդի մը նամակներուն (1834 – 1836) եւ Մտերիմ նամակներուն մէջ, որոնք հանդարտած հոգիի մը խորհուրդները կ'արտայայտեն, եւ Միւսէի մահէն ետք, Նէ եւ Նա (1857) յուշագրութեամբ ուր ինքնարդարացման փորձ մը կ'ընէ, փորձ, որուն կը պատասխանեն Պօլ Միւսէ, սիրոյ եւ վէպի երդիչ եղբօրը յիշատակը պաշտպանելու համար (Նա եւ Նէ) եւ Լուիզ Կոլէն (Նա): Պօլ Միւսէ եւս 1842-ին Ս. Ղազարու վանքը այցելած էր, ուր վանականները անոր նուիրեղէններով պատուած էին եւ հիւրընկալութեան ուղիներով բայրոնի յուշերը քրքրած:

(Շար. 15)

ՄԻՒԵԼԼԱ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ ՍԵՐԻԿՐԱՖԻՆԵՐԸ ՀԱՅ ՏԱՆ ՄԷՋ

—o—

*Միշտ*ան օ. – Երեքշաբթի, Յունիս 2ին, Հայ Տան մէջ, արուեստասէր հասարակութեան մը ներկայութեան՝ բացումը կատարուեցաւ դեղանկարչուհի Միւելլա Աբրահամեանի 32 մեծաքանակ նկարներու (սերիկրաֆի) ցուցահանդէսին՝ հովանաւորութեամբ Լիբանանի ընդհ. հիւպատոս՝ Ահմէտ Իպրահիմի (Միլա – նօ): Իր ուրախութիւնն ու չնորհակալութիւնը յայտնելէ ետք, դիւանապետը վեր առաւ արուեստագիտուհիին ձիրքը, գրաւտեց Հայու աշխատասէրը, չինարար եւ ստեղծագործ ոգին, անոր հաւատարմութիւնն ու նուիրումը Լիբանանի հանդէպ. լատահեսութեամբ արտայայտուեցաւ Լիբանանի ապագային մասին՝ եւ եզրափակեց՝ յաջողութիւն մաղթելով Տիկին Աբրահամեանին: Հայ Տան օրուան խօսնակը հանդիսացաւ Տիկին Վարդուհի Բամպակեանը: Ցուցահանդէսը պիտի տեւարտեցաւ Յունիս 12–ին:

Մտորեմ՝ մեր վարած հարցազրոյցը Մ. Ա.–ի հետ:

Հ. – Կը փափաքէ՞ք հակիրճ տեղեկութիւններ տալ ձեր անձին եւ ձեր դեղարուեստական պատրաստութեան մասին:

Պ. – Ծնած եմ Պէյրութ, աւարտած եմ տեղւոյն դեղարուեստից կճառը, դի – տելիքներս խորացուցած Փրնեւի եւ Քազալլանքալի դեղարուեստից վար – ժարաններուն, ինչպէս նաեւ 1975-ին՝ Լոնտոնի արուեստի Սըր Ճոն Քաս դըպրոցին եւ ապա Նիւ – Եորքի Փռաթ Կրէֆիքս Սէնթըրի մէջ:

Հ. – Կ'ուզէի՞ք նշել սերիկրաֆիի դըպրոցաւոր յատկանիշներն ու առաւելութիւնները:

Պ. – Սերիկրաֆին՝ արդի, այժմէական արտայայտչական միջոց մըն է: Ըսա – տակութիւնը, գոյներու հնչեղութիւնը, կուռ եռանդաւորումը, մեղմ գոյները աւելի խորունկ գոյներու վրայ տպելու հնարաւորութիւնը՝ նեարդային եւ ուժ – գին ստեղծագործական խառնուածք ու – նեցող արուեստագէտներուն լաւագոյնս կը նպաստեն:

Հ. – Ի՞նչ դրդապատճառներ ձեզ մղեցին մեծաքանակութիւնը ընտրելու իբր «լեզու»:

Պ. – Երբ Լոնտոն հաստատուեցայ, Անգլիոյ ժժգոյն բնութիւնը տրամութիւն ու մելամաղձոտութիւն յառաջացուց մէջս: Ահա ասկէ է որ ծագեցաւ՝ իմ արեւաշատ եւ գունագեղ բնաշխարհի պահը հատուցանելու անհրաժեշտութիւնը. անոր նման աշխարհ մը ստեղծելու, ձեւով մը «վերարտադրելու» զայն: Ինծի համար կենսական էր վառ եւ հնչեղ գոյներով արտայայտուիլ:

Հ. – Երկու խօսք կ'ըսէ՞ք ձեր դոր – ծելակերպին մասին:

Պ. – Երբ նիւթ մը կ'ընտրեմ, (սովո – րաբար լուսանկար մը) նախ կը կազմալուծեմ զայն՝ մասեր, տարրեր, հատուածներ տեղափոխելով, գոյները կը բաղադրեմ, կ'ուսումնասիրեմ, պիծեր ու բիծեր կ'աւելցնեմ կամ կը զեղչեմ եւ այսպէս՝ յետ երկարատեւ պրպտումներու՝ կը յանգիմ իմ մտապատկերին: Բնանատիպերը կը ապագրեմ սահմանափակ թիւով՝ եւ իրենց բազմատիպերով:

Հ. – Փաստօրէն՝ ձեր ստեղծագործութիւնները յարատեւ որոնումներու եւ փորձարկումներու արդիւնքն են: Իսկ ձեր ոճը ինչպէ՞ս պիտի բնութագրէիք. տպաւորապա՞շտ, Նո՞իֆ, նկատելով որ զգալի են ձեր մօտ որոշ հակումներ դէպի այն դպրոցները:

Պ. – Գործելակերպս բնազդային է եւ ինքնաբուխ՝ եւ ոչ բնազանցական եւ եթէ այդ հոսանքներու դրոշմը նկատելի է գործերուս մէջ՝ լոկ դիպուածական պէտք է համարուի:

Հ. – Իտալիոյ մէջ ունեցած այս ձեր անդրանիկ ցուցահանդէսին առընչութեամբ ուրիշ աւելցնելիք ունի՞ք:

Պ. – Պէտք է խոստովանիմ որ ցարդ ունեցած ցուցահանդէսներուս ամենայաջողը եղաւ ասիկա: Մորին չնորհակալութիւններս կ'ուզեմ յայտնել Հայ Տան վարչութեան՝ յանձին անոր նախագահին՝ Պր. Վազգէն Բամպակեանին եւ իր տիկնոջը՝ իրենց կազմակերպչական ան – խոնջ աշխատանքին համար: Ուրախ եմ նաեւ որ այս պատեհութեամբ Միլանոյի հայ գաղութին ալ ծանօթանալու հնարաւորութիւնը ունեցայ:

ԺԱՆ ԱՆՄԸՐԼԵԱՆ – ԱՐՄԵՆՑ

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Նիս («Ցառաջ»). – Ամէն Շորեքշաբթի կանոնաւոր կերպով հայերէնի դասըն – թացքներ տեղի կ'ունենան Օշական սրահը: Աշակերտութեան թիւն է 46. մասնակիցները կը ներկայացնեն մեծամասնութիւն:

Դպրոցին ամավերջի հանդէսը տեղի ունեցաւ Կիրակի, Յունիս 7, Աբթիսթիք սրահը, ծայրէ ծայր լեցուն:

Բացումը կատարեց Տարօն Ծ. Վըրժ. Ճէրճեան, որ տեսուչի պարտականութիւնն ալ կը կատարէ: Ցոյց տուաւ հայ դպրոցին առաքելութիւնը, անոր կարեւորութիւնը ազգային ինքնագիտակցութեան զարգացումին մէջ:

Տպաւորիչ պատկեր պարզուեցաւ, երբ բեմին վրայ շարք կազմած յայտնուեցան երեսունէ աւելի փոքրիկներ: Իւրաքանչիւր աշակերտ առիթն ունեցաւ արտասանութեամբ, երգով կամ պարով ցոյց տալու իր տարիքը: Ներկայացուեցան երկու զաւեշտներ, հայկ. ժողովրդական պարեր (պարուսոյց Օր. Անգինէ Գվիրեան): Դաշնակի վրայ նուագեց յաջող մեկնաբանութեամբ Քր. Փափազեան, Մոցարթ, Շիւպէրթ, Տիւպիւսի:

Քաջալերի են բոլորն ալ, իրենց ցոյց տուած ընդունակութիւններուն համար: Պարզ է, որ թղթակցութեան մը սահմաններուն մէջ կարելի չէ թուել երկար շարքը անուններուն:

Տեսուչ վարդապետը, իր կողքին ունենալով դպրոցին երեք դասարաններուն ուսուցչուհիները՝ Տիկիններ Նատիա Պաստաճեան, Ալիս Թաշճեան եւ Հռիփ – սիմ Պոչնաքեան, մրցանակներ յանձնեց լաւագոյն նիշերը ապահոված աշակերտներուն, ամէն մէկը իր դասարանին ներկայացուցիչը:

Աշակերտութիւնը, իր կարգին ծաղկեփունջերով իր երախտագիտութիւնը յայտնեց նախ ուսուցչուհիներուն, բոլորն ալ սիրայօժար աշխատանքի լծուած, ապա՝ Նիսի Հայ Տիկնանց Միութեան վարչութեան եօթը անդամներուն, որոնց ջանքերով եւ զոհաբերութեամբ հայերէն, Հայոց պատմութիւն, երգ եւ պար կը ջամբուին չուրջ հինգ տասնեակ մանուկներու, պատանիներու:

Վարչութեան նախագահուհի՝ Տիկին Լուիզ Անտալեան, դրաւոր պարգեց դըպրոցին գործունէութիւնը:

Գաղութին կողմէ փակման խօսքը արտասանեց Ժ. Միւիճեան:

Ցերեկոյթը արձանագրեց յաջողութիւն՝ պարզելով օգտակար աշխատանքի մը պատկերը:

Գաղութին պարտքն է զօրավիգ կենալ դպրոցին, իսկ ծնողքներունը՝ առաջնորդել իրենց զաւակները հայկական դպրոց:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ ՍՊԱՐՏԱԿԻԱԴ ՕՏԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Երեւանի մէջ տեղի ունեցած է սպարտակիադ մը, մասնակցութեամբ Երեւանի բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւններու մէջ ուսանող ազգան, վիէթնամցի, էրաքցի, կիպրացի, լիբանանցի, սուրիացի եւ եթովպիացի երիտասարդներու: Բացման ներկայ եղած է կրթական նախարար Լիւդվիգ Ղարիբջանեան: Վեց օր տեւած են մրցումները՝ թեթեւ մարմնամարզ, լող, գունդի արձակում, փինկ – փոնկ, պասքէթ պոլ եւ ղլխաւոր մրցանակը չհած են Բազմարուեստից Հիմնարկի ուսանողները, երկրորդ մրցանակը՝ Բժշկական Հիմնարկը, երրորդ՝ Պետական Համալսարանը:

×

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ ԿԻԵԻ ՄԷՋ

Երեւանի Գ. Սունդուկեան թատերախումբը կիեւ գացած է երկու ներկայացում տալու համար: Խումբին մաս կը կազմեն Վարդուհի Վարդերեսեան, Սօս Սարգսեան, Էդգար Էլբակեան, Շահում Ղազարեան, Արմէն Յոսիկեան, Ժենիա Աւետիսեան, Վլադիմիր Քոչարեան եւ ուրիշներ: Լեսիա Ուկրայինկա Թատրոնին մէջ ներկայացուած է »Հայաստան» Թատերախաղը, Խորէն Աբրահամեանի բեմադրութեամբ, ըստ Նայիրի Զարեանի նոյնանուն վէպի: Նախքան ներկայացումը ողջոյնի խօսք արտասանած է Աղա Ռոզովցեւա: Թատերախումբը ներկայացուցած է նաեւ Շէյքսփիրի «Կորիոլան»ը:

ՈՒԻԼԵԱՄ ՍԱՐՈՅԵԱՆԻ ԿՏԱԿԸ...

Ուիլեամ Սարոյեանի կտակը մօտ 1 միլիոն 300 հազար տոլարի գումար եւ ապագայ եկամուտ կը ձգէ հիմնադրամային բնոյթ ունեցող հաստատութեան մը՝ որ պիտի կրէ իր անունը: Կտակը պիտի գործադրուի Գալիֆորնիոյ Ծը – րեղնօ քաղաքէն, ուր հռչակաւոր դրամդէտը մեռաւ Մայիս 18ին: Կտակը կ'ընդգրկէ նաեւ իր հազարաւոր անտիպ էջերը, հարիւրաւոր գծագրութիւններ, իր օրագիրը, Ֆիլմեր եւ ձայնագիրներ, – այս վերջինները, ըստ Սարոյեանի կտակին, պէտք է մատչելի ըլլան համալսարանական ուսումնասիրող – հետախոյզներու: Սարոյեան գումարներ ձգած է ուսումնական հաստատութիւններու, բարեգործական հիմնարկութիւններու, եւ Ֆրեզնոյի համալսարանի հայկական բաժնին, որուն վարիչն է Փրոֆ. Տիգրան Գուլումճեան:

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՇԷՅԽ ՃԷԼԱԼԻ ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՑ

– Ի՞նչ կայ, Ադամ, ի՞նչ պատահեցաւ: Կիներ ջուր բերին, ճեղքուած պլուխին արիւնը լուացին, մինչեւ որ Ադամը ուշի եկաւ:

– Մեր գործը լմնցաւ, Գասպար: Շերները կատղեր են, ճչալուն փէսին, էն չանը հետ, պչելի էս պիշեր գեղը թափուին: Ժամկոչենց Մարսուպը ծեծի տակ՝ կիսամեռ ձգեցին: Եզներու տեղ բան – տորները կը լծեն սայլերուն ու կը խաթրպանեն: Հողագործի ծոցուոր կին մը կիսաթռ ցաւէ բռնուեցաւ: Թուրք կին մը թոնիրը ձգած է պատաւ Մարանը եւ այրած է ողջ – ողջ:

Ծերունի Գասպարին չրթները դողդողացին: Այդ առաւօտ իր հարսն ալ տարած էին ծանր վիճակի մէջ: Այո՛, այո՛, ամբողջ օրը այդ բոլորին կը սպասէր կարծես, միայն թէ չուտ հասնէր Սպիտակ Ձիաւորը:

– Մեր բանը լմնցաւ, Գասպար, ըը – լուխնուս ճարը նայինք,– կը կրկնէր Կարօ Ադամը՝ ինքզինք չտկելու փորձ մը ընելով:

– Դուն էն ըսէ, Ադամ, Սպիտակ Ձիաւորի մասին խօսք կա՞ր:

– Ինտեղ խալֆա մը ունինք, որ ամպը կտաւով կը կարկտնէ: Որպէս թէ ականջը գետին դրած ու լսած է Սպիտակ Ձիաւորի ոտքերուն ձէնը:

Ի՞նչ մեղքը պահէր. Ծերունի Գասպար՝ ինքն ալ ականջը գետին դրած էր՝ հողէն դուրս եկող Տիգրան Բ.ի պղնձեայ խորհուրդին պէս, քարերէն, ղարերէն լսելու ճիաւորի ոտքին ճայնը:

– Մեր բանը լմնցաւ, Գասպար. հողդարցի բանուոր մը...

Կարօ Ադամ, կարծես տակաւին կ'ուզէր խօսիլ իր աչքով տեսածներուն մասին, սակայն, վէրքէն այնքան արիւն պացած էր, որ նուազեցաւ խօսքը բերանին մէջ: Ծերունի Գասպար գաւաթով ջուր մօտեցուց անոր չրթներուն, մինչ կինը՝ Գարանը, բուռ մը կծիկ եղած՝ կը խօսէր լալով.

– Բան չկայ, արի մարդ, դուն քեզ ժիր պահէ: Հասօն կ'ըսէ՝ բան չկայ:

Րէնճպէր Սրապ այդ երեկոյ խաչնայած պատանիի մը հետ լուր ղրկած էր տունը, որ իրեն չսպասեն ու աղօթեն: Պատանին ըսաւ նաեւ, որ տասը մէկ հոր ախոռի թակոցին տակ է: Րէնճպէր Սըրապի միակ հարատութիւնն էր այդ, որ պահած էր ճահիլ եզ մը առնելու համար:

– Տղայ, ուրիշ հի՞չ բան չըսաւ,– հարցուց Սրապի կինը:

– Խղճան, խղճան,– ըսաւ ու ծոցէն այլուխը հանելով աչքերը սրբեց:

Այդ երեկոյ մութին լճած էր երկաթէ ժանգի մը պէս: Բուխերիկներու ծուխը չէր հառաչ: Կերակուրները սեղաններուն վրայ պաղեցան: Աստղերը երեւցան: Բարակ լուսնկան տանիքներուն վրայ կէս – ցաւ, ու բանուորները դեռ չվերադարձան:

Թառնոցներուն հաւերը սկսան կանչել իրարու եռեւէ: Անծանօթ բան մը ինկած էր նաեւ գոմի կենդանիներուն մէջ, կ'ըսես ախոռներուն, փողոցներուն ու մարդոց դանկերու մթութեան մէջ, խոշոր ջղիկի թեւերուն պէս՝ թեւեր կախուած էին՝ ցուրտ ու մածուցիկ:

– Էն թալանի տարին ալ, Կարուկ,– կը խօսէր րէնճպէր մը, իր ղրացիի կիսապատէն ու եղածը զանազան երեւոյթներու, տոմարի նշաններու եւ տարիներու հետ կը կապէր.– Էն թալանի տարին ալ, արտերը մէկի տեղ 12 տուին, ոչխարները զոյգ ծնան: Թագաւորին տուինք, ձէլալին տուինք, զողին, աւազակին, երկուց թռչունին տուինք. նորէն՝ ներս – դուրս լեցուն էր: Էն տարին ջուրերը առատ էին ու աժանութիւն կար: Երէկ, երբ դաշտ դացի, կանայք – ները փրփրեր, արտերէն դուրս կը թափէին: Ջուրերը առատացեր էին: Որ տուն եկայ, ըսի. «Կնիկ, թէ որ Աստուած ուտելու խըմէթ ընէ, ներս – դուրս կը լենայ»: Կարուկ, էն տարին որ բերքը առատ է եղեր, եա մարախն է եկեր տարեր, եա՝ թալանը: Էն իրիկունն ալ, էօսրուան պէս արեւմարին հաւերը սկսած էին ճայիր – ճայիր կանչել:

(Շար. – 345)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Սիւզան Վակրամի փափաքին համաձայն, ողբացեալ ամուսնոյն, Ալ – քսանախնամի Ընկերակցութեան նախկին նախագահներէն՝

Տօքթ.

ՎԱՀՐԱՄ (Վակրամ) ՋԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆԻ

մահուան 10–րդ տարելիցին առթիւ, Ծուն–նիս 28, կիրակի օր, ժամը 10·30–ին, հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Փարիզի Ս· Յովհաննէս – Մկրտիչ եկե–ղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին Աղքատախնամի Ընկե–րակցութեան անդամներն ու ողբացեալ բարերարին յիշատակը յարգողները եւ բարեպաշտ հայրենակիցները:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴՆԵՐԸ
BELLEFONTAINE — JURA

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Շրջ· Վար–չուքիւնը, ուրախութեամբ կու գայ ծա–նուցանել բոլոր անոնց, որոնք սրտանց հետեւեցան իր մտահոգութիւններուն, որ Պէլֆոնթէնի կայանի աշխատանքները գրեթէ բոլորովին վերջացած են, եւ ըս–կըսած են արդէն բացումի պատրաստու–թիւնները:

Հետեւաբար, նախատեսուածին պէս, Յուլիս 4–էն սկսեալ մինչեւ Օգոստոս 30 կ'ընդունուին արձանագրուած երախանե–րը: Յուլիս ամիսը արդէն ամբողջացած է: Օգոստոսի համար արձանագրու–թիւնները կը շարունակուին:

Դաշտահանդէսները տեղի կ'ունենան Յուլիս 19–ին, եւ Օգոստոս 15–ին (Խա–ղողօրհնէք):

Կը խնդրուի ծնողքներէն եւ կապոյտ Խաչի բոլոր բարեկամներէն՝ ներկայ գտնուիլ եւ քաջալերել մեր մանուկնե–րու երգն ու պարը, իսկական հայկ· յատուկ–գրով եւ խնամքով պատրաստուած եւ միանգամայն, նոր Տնօրէնութեան եւ պաշտօնէութեան թափած ջանքերը գը–նահատել:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՇՐՋ· ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.– Վաստուրականի Հայր· Միութեան կեդր· Վարչութիւնը Տէսինի եւ Վիէնի իր մանուհիներով, ցաւակ–ցութիւն կը յայտնէ՝ Նշան Տէրտէրեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Սերոբ Տէրտէրեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Մանուկեանի եւ զաւակ–ներուն, Տիկին Մարիամ (Գրիգոր) Մա–նուկեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տի–կին Վարդան – Մարիժան Տէր – Կարա–պետեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարա–գաներուն, իրենց սիրելի կնոջ, մօր, մեծ – մօր, եղբօր կնոջ, եղբօր աղջկան, քրոջ, խնամիին եւ աղգականին՝ ողբ· Մարիամ Տէրտէրեանի (ծնեալ Մանուկ–եան) մահուան առթիւ:

× Այս տխուր առթիւ, Միութիւնս՝ «Ծառայ»ի բարգաւաճման համար կը նը–ւիրէ 100 Ֆ·:

×

Համախարբերդցիական Միութեան Մար–սէյլի մասնաճիւղի Վարչ·ը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ՝ հայրե–նակից Նշան Տէրտէրեանի եւ զաւակնե–րուն, Տէր եւ Տիկին Սերոբ Տէրտէրեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկին Ռուբէն Մանուկեանի եւ զաւակներուն, Զաքար – եան, Կարապետեան եւ Մանուկեան ըն–տանիքներուն բոլոր պարագաներուն, իր–րենց կնոջ, մօր, հարսին եւ քրոջ՝ Մա–րիամ Տէրտէրեանի (ծնեալ Մանուկեան) մահուան առթիւ:

* GRANDE FÊTE CHAMPÊTRE *

dans le Parc
du CENTRE ST. GREGOIRE de NAREG
Organisée par:
l'Association Paroissiale Arménienne Catholique de Lyon
Sous la Présidence d'Honneur de:
CHARLES AZNAVOUR
Invités d'Honneur:
ROSY VART - GEORGES GARVARENTZ
Dimanche, 28 Juin
- Buffet oriental - Ambiance arménienne
Jeux — Attractions
- Concours de Pétanque et Jacquet -
Adresse: 38, Route de Collonges;
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Tél.: (7) 847. 28. 65

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Շրջ· Վարչութիւնը, չը–նորհակալութեամբ ստացած է 10·000 Ֆ· Լիոնի, 10·000 Ֆ· Ալֆորվիլի և 3·000 Ֆ· Շաւիլի իր մասնաճիւղերէն:

Ս· ՊՕՂՈՍ–ՊԵՏՐՈՍ ԱԼՖՈՐՎԻԼ

ՄԱՏԱՂՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, Յունիս 28–ին, Ս· Պօղոս – Պետրոս Եկեղեցւոյ մէջ կը մատուցուի հանդիսաւոր Ս· Պատարագ: Յաւարտ Ս· Պատարագի՝ Մատաղօրհնութիւն:

Պատարագի երգեցողութիւնները կը կատարուին Եկմալեան բազմաձայն Եկե–ղեցւոյ Ս· Լուսաւորիչ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ Տօքթ· Լե – ւոն Մոմճեանի:

Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 9–ին, Պատարագ ժամը 10–ին:

Կը հրաւիրուի չքլանիս հաստատու – թիւնը ներկայ գտնուելու եւ իր մաս – նակցութիւնը բերելու տարեկան աւան – դական Մատաղօրհնութեան:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 28,
ժամը 13–էն սկսեալ
Վարժարանին մէջ:

Երգ – Պար – Արտասանութիւն
Աւանդական ճաշ – Խաղեր եւ վաճառք
Մուտքը ազատ է:

LES FONTAINES D'ANI

épicerie fine - traiteur

SPECIALITES FRANCAISES ET ETRANGERES

4, RUE BAUSSET - 75015 PARIS — (Métro: Vaugirard)
Tél.: 828. 15. 05

Ouvert tous les jours, ainsi que le Dimanche matin et tout le mois d'Août.

*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՆՊԱՐԱՏՈՒՆ

Եւրոպական և Արևելեան Ընտիր Մթերքով

Բաց է ամէն օր, նաեւ Կիրակի առաւօտ եւ ամբողջ Օգոստոսին:

*

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Կապոյտ Խաչի Շրջ· Վարչութիւնը, կայանի տնօրէնուհին եւ վարիչները, հանդիպումի մը կը հրաւիրեն կայան գացող երախաներու ծնողքները, Շա – բաթ, Յունիս 27, ժամը 15–ին՝

17, Rue Bleue - (Métro: Cadet)

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE D'ALFORTVILLE
9, Rue de Madrid -- 94140 Alfortville

PRESENTATION et SIGNATURE
du dernier ouvrage de:

VAHE KATCHA

«UN POIGNARD DANS CE JARDIN»
La Saga Arménienne
Vendredi, 26 Juin, à 21 h.
à la M. C. A.
Présentation de Vahé Katcha et de son œuvre par: ARLEN PAPAZIAN

Organisé par La J. A. F.

SEJOUR TOURISTIQUE EN

ARMÉNIE

du 8 au 29 AOUT 1981 - Prix; 3.900 F.

21 JOURS, DONT 17 EN ARMENIE
Séjour: 8 Août arrivée à MOSCOU — 10 Août départ pour EREVAN
27 Août départ pour LENINGRAD — 29 Août retour à PARIS
Réservé aux jeunes de 18 à 35 ans - Date limite d'inscription 8 Juillet

RENSEIGNEMENTS et DEMANDES D'INSCRIPTION:
Dans tous les secteurs de la J. A. F.
— *PARIS:* 6, Cité Wauxhall - 75010 Paris - Tél.: 208. 76. 49
(Mardi et Jeudi soir, de 20 h. à 22 h.)
— *LYON:* 295, Rue Boileau -69003 Lyon.
— *MARSEILLE.* 65, Allées Léon-Gambetta, 13001 Marseille; Tél.: 08.10.38
Par courrier uniquement: Mme.YAZIDJIAN; 29, Av. Pasteur, 93100 Montreuil

ԲԱՑԱՌԻԿ ՀԱՅԿԵՐՈՑԹ

Կազմակերպութեամբ Մարսէյլի Հայ – Արեւնոյշներու: Յունիս 28–ին կիրակի, ժամը 20–ին:

Թընէթիէդի զուարճալի եւ ծովահայեաց պարտէզին մէջ:

LA GENETIERE - Bd. Marne St. Julien

Գեղարուեստական զուարթ եւ հաճելի յայտագիր:

Կը խօսի՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ:

Կը նուագէ երիտասարդ դաշնակահար՝ Նարեկ Տուրեան:

Կը պարեն՝ Եւա Արզուեան եւ Հայ – արեւնոյշները:

Մախքերու մասնակցութիւն 75 Ֆ·:

Կը խնդրուի, նախօրօք սեղանները գը–րաւելու համար՝ հեռախօսել՝ Հայ – ա–րեւնոյշ՝ 62· 11· 18

ՋԲՕՍԱՊՏՈՑՔ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

NEMOURS - MORET S / LOING

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի զբօսապտոյտը՝ Յուլիս 5ին: Կէսօրուան ճաշը տեղւոյն վրայ, պատ – րաստուած՝ Խաչուհիներու կողմէ, նը – պաստաւոր պայմաններով:

Մեկնումը –
Gare de l'Est:- 8 h. 30
Porte d'Orléans: 9 h. 00
Porte d'Italie: 9 h. 15

Երթուդարձը՝ 50 Ֆ·: Անձրեւի պա – րագային՝ սրահը ապահովուած է:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, վերա – յիշեալ ժամադրութիւններուն: Փոխադ – րակառքի ապահովութեան համար հեռա–ձայնել հետեւեալ թիւերուն.–

533· 06· 31 կամ 206· 42 ·50

VOYAGES EN ARMENIE 1981

1° VOYAGES DE 12 JOURS

du 01 au 12 Août 81 — 3.990 F.
du 05 au 16 Sept. 81 — 3.990 F.

2° VOYAGES DE 14 JOURS

du 18 au 31 Juillet 81 — 4.290 F.
du 08 au 21 Août 81 — 4.290 F.
du 02 au 15 Octobre 81 — 3.490 F.

3° VOYAGE DE 16 JOURS

DU 01 AU 16 AOUT 1981 — 4.690 F.

Renseignement - inscriptions

MONDOTOURS OCIVEP

Spécialiste des Voyages
sur l'Arménie depuis 15 ans

2, rue de Sèze
75009 Paris
tél. 266 50 12
Permanence les Vendredis
de 14 à 19 h.

S'adresser à:
Elia PEHLIVANIAN
tél. domicile : 384 31 28

Les places étant limitées, veuillez nous renvoyer le coupon-réponse le plus tôt possible. Lic. A 721

Mme Elia PEHLIVANIAN
Organisation Technique Mondotours
2, rue de Sèze 75009 Paris

Nom .....
Prénom .....
Adresse .....
..... Tél. .....
Ville ..... Code postal .....

1) M'inscris au Voyage spécial Arménie du ..... au .....
ci-joint 25% d'acompte.

2) Désire recevoir une documentation sans engagement de ma part pour:
.....

Rayer les mentions inutiles

ՇԱԲԱԹ-ԿԻՐԱԿԻ
ՅՈՒՆԻՍ
27 - 28
SAMEDI-DIMANCHE
27 - 28 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՇԱՒԱՐՇ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա: Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ: 160 Ֆ.
Արտասահման: Տար. 350 Ֆ. - Հատը: 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.938

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.938

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

Երբ Ֆրանսան կը մտահոգէ Ամերիկան...

... ԵՒ ՇԷՍՈՆ ՍՊԱՍԱՒՈՐԻ ԿԸ ՎԵՐԱԾԷ ՀԱՄԱՁՆԱՎԱՐ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԸ

—o—

*Մինչ Միացեալ – Նահանգներու փոխ նախագահը աւելի «նուրբ» կամ «ճկուն» յայտարարութիւն մը կ'ընէր համայնա – վար նախարարներու ներկայութեան առ – ջիւ ֆրանսական կառավարութեան մէջ, միաժամանակ Արտաքին նախարարու – թեան հրապարակած զեկոյցը, որ առ – նուազն «անտեղի» բնոյթ կը կրէ, աւելի կը ձգտէր ֆրանքեամերիկեան մըթ – նոլորտը: Անտեղի այս միջամտութիւնը չորիչան երկրի մը ներքին գործերուն, կը յետուի Ֆրանսայի բոլոր քաղաքա – կան շրջանակներուն կողմէ եւ պարզ է որ նախանները չեն, որ կրնան չքողոքել քա – ղի, ինչպէս շատ կը յիշուի այս մէջո – ղին, որ կօրն էր ռահվիրան, ինչ կը վե – րաբերի համայնավար մասնակցութեան Ֆրանսական կառավարութեան մէջ: Ցե – սայ, ինչո՞ն կը վախնայ Ուաշինկթըն: Պարզ, ինչպէս Մոնթ դիտել կուտար Հինգշաբթի իրիկուն. – «Միացեալ – Նա – հանգներն բախտն ունին, Փարիզի մէջ, դեսպան այսօր Հանրապետութեան Նա – խագահ մը, որ համայնավարները կը համնայ անսահմանօրէն աւելի լաւ բան նկատի, որ շատ աւելի բիչ պատրաստ ու – նի ծարի. Միութեան մասին բան իր նա – խորդը եւ որ եւրօհրթիռներուն եւ Ափ – ղանիստանի մասին շատ աւելի վճռական դիրք մը կը գործածէ: Ուզելով չուզելով Պ. Մառշէի բարեկամները, կառավարութեան մէջ մտնելու համար, տրիպուեցան վաւերացնել այդ բաղաքա – կանութիւնը: Ամերիկացիք գոհունակու – թեան լուրջ պատճառաբանութիւններ պիտի է գտնեն հոդ: Ոչ մէկ շահ ունին, նեռնալով ազգ. գերիշխանութեան կեն – սական առանձնաշնորհը, յանգելու զա – նեւէ խնդրոյ առարկայ ըլլելու»:

Ահա ամէնէն առարկայական վեր – լուծումն է, ծագած (աւելորդ) հարցին առթիւ:

Այնքան աւելորդ հարց մը, որքան են նաեւ անոր հետեւանքները: Այսպէս Ար – տաքին նախարար՝ Քլօտ Շէսոն, անդ – րադառնալով այս խնդրին նախապա մէկ նախագիծի կայանէն, ի պատասխան Ինի Լըվայի հարցումին, սա առնուազն «տարօրինակ» բաղդատութիւնը ըրաւ. – Մեր կառավարութեան կառոյցը զոր – ծառնութեան մը կառոյցն է եւ գործա – նութեան մը մէջ, տղան որ Բուրսերը կ'ընէ, տեղեակ չէ գործառնութեան մա – սնակարարութենէն»: Կարելի է երեւա – կել թէ ի՞նչ կրնար ըլլալ հակազդեցու – թիւնը, անցեալին եթէ Ժ. Ֆ. Փոնէ «ծառայ» որակած ըլլար կառավարու – թեան մաս կազմող՝ առողջապահութեան, փոխադրութեանց, արհեստի կազմակեր – պութեան եւ հանրային պաշտօնի նախարար – ները ... բայց Ուրբաթ առաւու, կը թը – ւէ որ նոյնիսկ Իւմանիթէ որոշած է, նոյն համբերութեամբ կլլել այս լորտուն (ճուկօվր) ալ, առանց անմարսողութեան վրիւէ մտահոգութեան: Ուրնէ Անտրիէօ, Ուրբաթ առաւան իր խմբագրականին մէջ, դժգոհութիւն յայտնելով հանդերձ ամերիկեան այս միջամտութեան, կը զրէր սակայն. – «... Ֆրանսա գերիշ – խան երկիր մըն է, Մ. Նահանգներու զի – նակից, ամերիկեան խնամակալութեան տակ չէ: ... Միացեալ յայտարարութեան մը մէջ, Ընկերվարական Կուսակցութիւնը եւ Համայնավար Կուսակցութիւնը յանձ – նառու են զօրավիգ կենալու Ֆրանսայի միջազգային գործունէութեան – իր զի – նակցութեանց յարգանքով»: Ակէ աւելի համակերպում կարելի չէ ակնկալել: Քա – ղաքական Բիւրոյի անդամ Մաքսիմ Կրե – մեց իսկ պատասխանելով այն հարցու – մին թէ ի՞նչ կը խորհի Արտաքին նախա – րարին յայտարարութեան մասին ըսած է. – «Պ. Շէսոն իր կարծիքը ուաւ: Ցայտարարութիւններ ըրաւ, ինծի յա – տուկ խնդիր մը չի սաեղծեր: Իւրաքան – չիւր նախարար իր նախարարութիւնով կը զբաղի եւ կառավարական համախո – հութիւն կայ: Կ'ուզենք յարգել: Ցանձ – նառութիւնն է զոր առած ենք»:

×

Համայնավար այս համակերպումը եւ «անոյշ լեզուն» չի համոզեր սակայն բո – լորը եւ Ֆ. Թեսոն միշտ «մշուշ» կը տեսնէ այս վարչակարգին գործունէու – թեան մէջ:

Ամէն պարագայի մէջ, ամերիկեան կափը, ոչ ոք կրնայ ուրանալ, բայց մասնաւոր համ մը կուտայ, այս առթիւ, Մորհ. Միութեան հակազդեցութիւնը: Արդարեւ ԹԱՍ գործակալութիւնը վըր – դոված է «Ուաշինկթընի միջամուխ ըլ – լալէն Ֆրանսայի ներքին հարցերուն» ինչ որ ըսել կուտար Լիպերասիոնի Ուր – բաթ առաւու, որ Մոսկուա միշտ չատ բծախնդիր է Ֆրանսայի ազգ. անկախու – թեան նկատմամբ»...:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լիլլի Առեւտրական Դատարանը որո – շեց մէկ ամիս պայմանաժամ տալ Պու – սաք հաստատութեան, փորձելու համար վերահաստատել տնտեսութիւնը: Ցու – նիսի ամսականները, որոնք խնդրոյ ա – ռարկայ էին պիտի վճարուին՝ փոխա – ռարկայ էին պիտի վճարուին՝ փոխա – տուութեամբ – Ա. Ժ. Սէյի կողմէ (Աչ – խատավարձքերու Երաշխաւորութեան Միութիւններ):

ՊՈԼՍՈՑ Քինուորական Ատեանը 52 մահապատիժ պահանջած է Տիսբ Սեն – տիքայի 52 ղեկավարներու համար: Միւս կողմէ մահուան դատապարտուած երկու ծայրայեղ ձախերը կախաղան հանուեցան Հինգշաբթի օր իսկ:

ՊԼԵՐՈՒԹ եւ Զահլէ կրկին ռումբերու թիրախ դարձած են առջի օր: Զահլէ Ապրիլ 1–էն ի վեր կը մնայ սուրիական զօրքերու պաշարման տակ եւ ըստ Քա – թոլիկներու ձայնասփիւռին 6 մեռեալ եւ 40 վիրաւոր կայ:

ՊԱՆԻ ՍԱՏՐ «Բ. Շահ» եւ «Շանլակոտ» կ'որակուի այլեւս Իրանի մէջ: Մեծ փոս – թերներ փակցուած են պատերուն վը – րայ, զինքը ներկայացնելով եւ ուր զբր – ուած է թէ վարձատրութիւն մը կը տըր – ուի անոր որ յայտնէ Պանի Սատրի տեղը: Ինչ է տրուելիք վարձատրութիւնը՝ «տեղ մը երկնքին մէջ»...: Միւս կողմէ կախաղանը միշտ «կը բանի», եւ Ուրբաթ առաւու ուժ «հակայեղափոխական» կրկին կառափնատ հանուած էին:

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՅՈՒՆԻՍ 17 – 22)

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՖԱԴԷՅ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ԸՆԴՈՒՆԱԾ Է ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Հայաստանի վարչապետը՝ Ֆադէյ Սարգսեան, Ցունիս 17–ին ընդունած է Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը՝ Վազգէն Ա., որ իր տպաւորութիւնները փոխան – ցած է Աւստրիա, Արեւմտեան Գերմանիա ու Ֆրանսա կատարած շրջապտոյտէն: Վարչապետը տեղեկութիւններ տուած է Վազգէն Ա.ի, 11–րդ հնգամեակի Հայաս – տանի ընկերային – տնտեսական զար – գացման հեռանկարներու մասին: Հան – դիպումին ներկայ եղած են կառավարու – թեան առընթեր Հայ եկեղեցւոյ գործե – րու խորհուրդի նախագահ Ռուբէն Պար – սամեան եւ նախարարագ Մորհուրդի ար – տաքին յարաբերութիւններու բաժնի վա – րիչ Վլադիմիր Ազարեան:

×

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ՕՐ ՊԱՐՈՑՐ ՍԵՒԱԿԻ ԾՆՆԴԱՒԱՅՐԻՆ ՄԷՋ

*Զանախչի – Սովետաշէն գիւղի տան պարտէզին մէջ զտնուող Պարոյր Սեւակի հիւրիմին առջեւ Բանաստեղծութեան Օր մը տեղի ունեցած է, մասնակցութեամբ Երեւանէն եւ այլ քաղաքներէ եկած ու – սանողներու, դրողներու, արուեստա – գէտներու եւ տարաբախտ բանաստեղծին երկրպագուներու: Խօսք առնելով Հայաս – տանի Գրողներու Միութեան նախագահ Վարդգէս Պետրոսեան ըսած է. «Սովե – տաշէնը՝ Պարոյր Սեւակի հայրենի գիւ – ղը, վաղուց արդէն մտել է մեր մշակոյ – թի յաւերժական քարտէզի մէջ՝ ինչպէս Դսեղը, Ղազարապատը, Գանձան: Բոլոր ժամանակների մեծերը միայն ծննդեան թուական են ունենում, որովհետեւ նը – րանց գործը չարունակում է ապրել եւ նորից – նոր ծնւում է իւրաքանչիւր սե – րընդի հետ, Պարոյր Սեւակը նոյնպէս միայն ծննդեան թուական ունի: Գրող – ների արդէն երկրորդ համագումարն էր, որ մենք անցկացրինք առանց նրա, բայց միթէ՞ ճշմարիտ կը լինի ասել առանց նրա: Պարոյր Սեւակի պոէզիան ոչ թէ յարգալից յիշատակուել, այլ քննարկուել է այդ համագումարներում՝ իրրեւ մեր այսօրուայ եւ վաղուայ պոէզիայի մայ – րուղի: Նրա պոէզիան այսօր էլ ոչ միայն հիացմունք, այլեւ տաք վէճեր է յարու – ցում, եւ դա որեւէ գրողի կենդանու – թեան ամենավառ հաւաստումն է: Նա ե – ղաւ յետչարենցեան շրջանի ամենաչքեղ երեւոյթը մեր պոէզիայի մէջ եւ գրա – կանութեան մեր մեծերի կողքին կանգ – նեց նաեւ մարդկային իր բարձր նկարա – գրով, որովհետեւ առանց այս երկուսի միահիւսման չեն եղել եւ չեն լինելու իս – կական մեծեր: Բացի մարդկային – բա – նաստեղծական ճշգրիտ կենսագրութիւ – նից նա ունեցաւ նաեւ իր լեգենդը, որի հաւաքական հեղինակը մեր ժողովուրդն է: Եւ այդ լեգենդն աւելի հաւաստի է, քան նոյնիսկ իր իսկ ձեռքով գրած ինք – նակենսագրականը: Որդու խենթու – թեամբ եւ հօր պէս իմաստուն նա սիրում էր իր ժողովրդին, իր Հայաստան – աշ – խարհը, որի ղժուար պատմութիւնն ու հրաշք – վերածնունդը իր սեփական կեն – սագրութեան էջերն էր համարում: Նա եղաւ մեր մեծ հայրենիքի եւ երկիր – մոլորակի, մեր խռովայոյզ դարի բա – նաստեղծը, տագնապելով ոչ միայն մայր ժողովրդի, այլեւ աշխարհի բախտի հա – մար: Այսօր Պարոյր Սեւակի տունն ու այդին են եկել նրա գրչակից ընկերնե – րը, մեր բանաստեղծութեան տարբեր սերունդների ներկայացուցիչները: Ամ – րում, ազնիւ ու տաղանդաւոր պատուղ – ներ է տալիս հայ բազմազարեան պոէ – զիայի կենաց ծառը, եւ նաեւ դրա մէջ Սեւակի յաւիտենականութեան խորհուր – դը»: Ապա խօսք առած են Համօ Սահ – եան, Վահագն Դաւթեան, Հրաչեայ Ճովհաննիսեան, Լիւդվիգ Դուրեան, Ա – բրամյիս Սահակեան, որոնցմէ եօք հատուածներ արտասանուած են Պարոյր Սեւակի «Անլռելի Զանգակատուն» դիր – քէն:

×

ՊԱՐՈՑՐ ՍԵՒԱԿ ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

*Պարոյր Սեւակի մահուան 10–րդ տա – րելիցին առթիւ, իր ծննդավայր Զանախ – չի – Սովետաշէնի տան կողքին բացուած է յիշատակի թանգարան մը, ուր կը ցու – ցադրուին բանաստեղծին մանկութեան տարիներուն վերաբերող նիւթեր, աչա – կերտական տետրակներ, ընթերցանու – թեան առաջին դիրքերը, հազուագիւտ լուսանկարներ, ուսումնական վկայա – կաններ եւայլն: Ցուցափեղկերու մէջ դրուած են առաջին բանաստեղծութիւն – ներու, բանասիրական առաջին ուսում – նասիրութիւններու (Դանիէլ Վարուժանի բանաստեղծութիւնը եւայլն), իր բազ – մակողմանի հետաքրքրութիւնները վկա – յող դրուածքներու պատճէնները: Ցա – տուկ բաժին մը յատկացուած է Կոմիտա – սի եւ «Անլռելի Զանգակատուն»ի: Պա – րոյր Սեւակ ծանօթ է նաեւ իբրեւ թարգ – մանիչ: Ներկայացուած են Պուշկինէն, Լերմոնտովէն, Մայակովսկիէն, Հուն – գար եւ պուլկար բանաստեղծներէ կատա – րած իր թարգմանութիւնները եւ հրատա – րակութիւնները: Ցուցադրուած են նաեւ բանաստեղծին պարգեւներն ու մրցանակ – ները: Թանգարանը կառուցուած է ճար – տարապետ Ջիմ Թորոսեանի նախագիծով: Տնօրէնն է Գառնիկ Մարտիրոսեան:

×

ՎԱԶՔ ՄՈՎՍԻՍԵԱՆ 7,96 ՄԵԹՐ ՑԱՏԿԱԾ Է

Կիւլովոգրադի մէջ տեղի ունեցած «Ա – խատանքային Ռեզերվներ» մարզական ընկերութեան ոստումի համամիութենա – կան ախոյենութեան մրցումներուն, Ղա – փանէն Վազք Մովսէսեան 7,96 մեթր ցատքելով վստահութիւն ներշնչած է 8 մեթրի սահմանագիծին հասնելու: 23–ամեայ մարզիկը, մանկութեան շրջանին հրապուրուած է պասքէթպոլով, ոտան – դնդակով եւ մարզական այլ խաղերով, սակայն մարզիչ Արկադի Ղազարեանի ձեռքին տակ ան աւելի մասնագիտացած է մարմնամարզի մէջ, յատկապէս ոս – տումի ճիւղին ներս: Վազք Մովսէսեան շրջանաւարտ է Մարզանքի Պետական Հիմնարկէն:

×

ԳՈՀԱՐ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ ՄԷՋ

Տարիներու ընդմիջումէ ետք Մոսկուա – յի երաժշտասէրները առիթ ունեցած են ունկնդրելու Գոհար Գասպարեանը, Զայ – կովսկի սրահին մէջ տեղի ունեցած եր – գահանդէսին: Երգչուհին մեկնաբանած է հայ, ռուս եւ եւրոպացի երգահաններէն գործեր: Առաջին բաժնին Մոցարթի, Պէթհովընի, Պիզէի եւ այլոց օփերաներու արիաներու մեկնաբանութենէն ետք, Գոհար Գասպարեան երկրորդ բաժնին մէջ երգած է Տիգրան Մանսուրեանի ե – րեք ռոմանսները, դրուած՝ Նահապետ Քուչակի բանաստեղծութիւններու հիման վրայ: Երգչուհին դաշնակով ընկերակ – ցած է Ցարութիւն Փափազեան:

ՏՕՔԹՈՐԱՅԻ ԱԻԱՐՏԱՃԱՌԻ

ևր առիթով պատմական եղելութիւններու կարգ մը ճշդումներ

Գրեց՝ Ա. ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

«Ցառաջ»ի Յունիս 12 եւ 13/14 թիւերուն մէջ կարդացինք Խաչիկ Թէօլէօլեանի տպաւորութիւնները եւ իր անձնական վերլուծումները Տօքթ. Սարգիս Ա֊ֆանասեանի աւարտաճառին առիթով, որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 4֊ին:

«Ցառաջ»ի մէջ կարդացած էինք վերոյիշեալ տոքթորայի աւարտաճառին ներկայացման օրն ու ժամը յայտնող ազդը: Բայց դժբախտաբար չէինք կրցած ներկայ ըլլալ եւ անճամբ իմանալ աւարտաճառի ժիւռիին մաս կազմող պատմաբան֊փրոֆէսէօրներու քննադատութիւնները ու Ա֊ֆանասեանի պաշտպանողականը: Բարեբախտաբար Խաչիկ Թէօլէօլեան՝ որ ներկայ եղած էր, իւրայատուկ որակաւոր յօդուածի մը մէջ կը ներկայացնէ այդ օրը, եւ մենք ալ զայն կարդալով, ճիշդն ըսելու համար՝ «գացածի չափ ալ եղանք»: Թէպէտեւ Տօքթ. Ա֊ֆանասեանի աշխատասիրութիւնը չենք տեսած, բայց ինչպէս վերեւ ըսինք Խաչիկ Թէօլէօլեանի յստակ յօդուածը մեզի կը թոյլատրէ կարգ մը պատմական եղելութիւններ վերաքննելու եւ ճշդելու, որոնց մասին կը թուի թէ Տօքթ. Ա֊ֆանասեան «զգացական» ուղեգիծ մը որեգրած է:

×

Նախ կ'ուզենք յիշել թէ Ա֊ֆանասեանի ընտրած նիւթը «Հայաստան, Ազգրպէյճան եւ Վրաստան. Անկախութենէն մին֊չեւ սովետական կարգերու հաստատում 1917 – 1923», Հայ եւ Կովկասի ժողովուրդներու պատմութեան չատ հետաքրքրական, բայց ամէնէն խառնակ եւ դիւանագիտական փաստաթուղթերով լի ու նուազ ուսումնասիրուած մէկ շրջանն է: Այս շրջանին մասին լրաւ է թէ կան բազմաթիւ հրատարակութիւններ այլազան լեզուներով, – հայերէն, ռուսերէն, վրացերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն եւ ինչո՞ւ չէ, նաեւ թրքերէն: Բայց արեւմտեան պետութիւններու դիւանագիտական տուեալներու վրայ մինչեւ հիմա լոյս տեսած գլխաւոր ուսումնասիրութիւնը կը մնայ միշտ ամերիկահայ պատմաբան Ռիչարտ Ցովհաննէսեանի «Տիը Ռիիբուպլիկ օֆ Արմինիա» կամ Հայաստանի Հանրապետութիւնը» 1918 – 1919֊ի տուած բածաւալ առաջին հատորը: Որքան որ այս հատորը ցարդ լաւագոյնն է, որ լոյս տեսած է յետ պատերազմեան շրջանին, Հայաստանի պատմութեան մասին, եթէ պատմական անտիպ փաստաթուղթերու ովկիանոսը նկատի առնենք՝ պիտի տեսնենք թէ Ռիչարտ Ցովհաննէսեան եւս հնարաւորութիւն չէ ունեցած բազմաթիւ ուրիշ անտիպ աղբիւրներ տեսնելու: Կը յուսանք որ յաջորդ Բ. եւ Գ. հատորները աւելի լրիւ եւ ճոխ ըլլան:

Հետեւաբար, երբ Ա֊ֆանասեան Կովկասի եւ Հայաստանի պատմութեան 1917 – 1923 տարիներու միջեւ եղած շրջանը քանի մը հարիւր էջի մէջ կը չնայի խըտացընել, թող ներուի մեզի դիտել տալ թէ անհնար է այդ նիւթը իր ընդարձակ եւ բազմակողմանի ծաւալով, վերլուծել որուն մասին ալ իրաւամբ ժիւռիի ան֊դամներէն Մարք Ֆէյրօ անդրադարձած է: Ինչպէս արդէն վերեւ յիշեցինք առանց Ա֊ֆանասեանի ուսումնասիրութիւնը տեսնելու չենք կրնար անոր մասին արտայայտուիլ: Միայն թէ Թէօլէօլեանի յօդուածէն հետեւցնելով երկու գլխաւոր հարցերու շուրջ կրնանք մեր կարծիքը արտայայտել:

1) Փրոֆէսէօր Փորթալ դիտել տուեր է թէ «...Ա֊ֆանասեան կը սխալի երբ կը գրէ թէ Անդրկովկասեան ժողովուրդներու թիւնամութիւնը նոր երեւոյթ մըն է, արդիւնք՝ 1878֊էն յետոյ Հայերու արձանագրած տնտեսական յաջողութիւններուն՝ որոնք նախանձի եւ թշնամութեան ոգի յառաջացուցին Թուրքերու, Վրացիներու և Ազրպէյճանցիներու մօտ»: Թէօլէօլեանի յօդուածէն հետեւցնելով, Ա֊ֆանասեանի պատասխանը իրօք յատկանշական է: Ան, իբր «փաստ» դիտել կուտայ թէ «...իր հայրը իրեն պատմած է թէ մինչեւ Ժ֊Թ. դարու վերջին տարիները հայ եւ իսլամ երեւելիներ կրօնական ոճներու առիթով իրարու այցելութեան կ'երթային»:

Ինչպէս կ'եզրակացնէ արդէն Մ. Թէօլէօլեան, անտարակոյս իսլամ եւ ոչ իսլամ համայնքներու միջեւ այսպիսի փոխայցելութիւններ տեղի կ'ունենային, մանաւանդ մեծ քաղաքներու մէջ: Պարզ է թէ կարդ մը, կամ դասակարդ մը, Հայերու եւ Թուրքերու միջեւ մինչեւ որոշ աստիճան մը բարեկամական յարաբերութիւններ ալ գոյութիւն ունէին: Այս ալ կարելի չէ ժխտել: Բայց երբ տիրապետող մահմետական եւ սուլթաններու լուծին ենթարկուած ոչ մահմետական ժողովուրդներու վոխյարաբերութիւնները վերլուծել խնդրոյ առարկայ է, հարկ է այս պարագային խնդիրը իր ամբողջութեան մէջ նկատի առնել:

Եթէ Տօքթ. Ա֊ֆանասեանի վարկածը ճիշդ ըլլար, 1878֊էն առաջ՝ այսինքն մինչեւ Պերլինի վեհաժողով, Հայ – Թուրք կամ Հայ – Թաթար (ազրպէյճան – ցի) յարաբերութիւնները հարկ էին որ ջերմ ըլլային:

Մեր ձեռքը հրատարակուած կամ անտիպ բաւական վաւերագրեր ունինք, որոնք հակառակը կը փաստեն: Արդէն այս կէս թոն բեմադրարուեստի առարկաներ:

Վերջապէս, ժամը 15·30֊ին բացուեցաւ վարագոյրը: Տեսարանը կը սկսէր աստմնաբոյժի՝ Թափառնիկոսի կնոջ, Մարթայի (Էմմա Վարդանեան) նախանձի զգացումներու արտայայտութեամբ. նախանձ՝ որ հետեւանքն է ամուսնոյն ունեցած սիրային արկածախնդրութիւններուն՝ որոնք վստահութիւնը խախտած են զոյգին միջեւ: Կինը, տարիքով մեծ իր ամուսինէն, կը տառապի սորտկայութեան բարդոյթէ եւ ամէն միջոցի դիմելով կը ջանայ համակրութիւնը վերաշահիլ իր ամուսնոյն: Տան աղախինները (Թամարնա Մարեան եւ Էվելինա Շահիրեան) կեղծ զովեստներով իրենց տիրուհին տառապանքը ամոքելու փորձ կատարելով հանդերձ, աւելի կը համակրին տիրոջ:

Աստմնաբոյժ Թափառնիկոսին ընտանիքը Պոլսոյ քաղքենի դասակարդին կը պատկանի: Ունի աղջիկ մը՝ Երանուհի (Տաթեւիկ Ղափլանեան), որ սիրահարած է Լեւոնի (Լեւոն Շարաֆեան): Աղջիկը կ'ընդվզի իր ծնողքին հակառակութեան դէմ եւ զաղտնի յարաբերութիւններ կ'ունենայ իր սիրած տղուն հետ, նոյն տան Ջանալով հասկացողութեան եզր մը գտնել իր ծնողքին միջեւ: Հայրը աւելի ըրբաղած է ու տարուած իր սիրային արկածախնդրութիւններով, քան իր աղջկան զգացումներով ու ապագայով: Հոսկէ ձգտեալ կացութիւն մը՝ հօր ու աղջկան, մօր ու աղջկան, հօր ու մօր միջև, որ հետզհետէ զարգանալով լայն համեմատութիւն կը ստանայ ու կը դառնայ կատարեալ խառնիճաղանճ մը աստմնաբոյժի տան եւ աշխատավայրին մէջ, մանակցութեամբ ու մեղսակցութեամբ տան աղախիններուն, աչկերտին՝ Նիկո (Արմէն Յանդիկեան) եւ հօրս սպասաւոր֊ներուն (Վլադիմիր Մարեան, Թոփալէ Քոթանջեան, Տիգրան Մխիթարեան եւ Արթուր Ուխմազեան): Քանի հաշիւներու եւ փոխադարձ «քաղաքավարութեան» վրայ կառուցուած ընկերային յարաբերու֊

ԹԱՏՐՈՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԻՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

Երեւանի Դրամատիկ թատրոնի երկրորդ ներկայացումն էր՝ Արեւելեան աստմնաբոյժը: Նիւթը առնուած է Պոլսոյ հայկական կեանքէն: Ցակոբ Պարոնեան իր սուր դրիչով ու երգիծական ոճով տուած է առենին Պոլսոյ մեր զաղութի բարքերը, սորտակայութեան եւ պերակայութեան բարդոյթներ ունեցող դէմքեր, ամէն օր՝ քիչ մը ամէն տեղ, հոս ու հոն տիրող զանազան հոգեբանական երեւոյթներ, որոնք յաճախ ողբերգական պատկերներ կը պարզէին:

«Աստմնաբոյժն արեւելեան»ը կը ներկայացնէ ամուսնական կեանքի մէջ պատահած անհատատարմութիւնը, արկածախընդրութիւնները, ինչպէս նաեւ կեղծիքի վրայ կառուցուած յարաբերութիւնները ընկերային կեանքի մէջ: Երիւնները ընկերային կեանքի մէջ: Երիւնները ներկայացուցած կերպար֊ները ցայժմ չեն կորսնցուցած իրենց այժմէականութիւնը:

Թատերախաղը Հրաչեայ Ղափլանեանի բեմադրութեամբ ներկայացուեցաւ Յունիս 14֊ին, կէսօրէ առք, Փարիզի Միութիւնի սրահը: Միջանկեալ ըսենք, որ թատերախաղը ունեցաւ «ներածական»ի բաժին մը: Ժամը 14·30֊ին յայտարարուած ան սկսաւ 15·30֊ին, «Թէքնիք պատճառներ»ով, ինչպէս պիտի յայտարարէր կազմակերպիչ Մարմնի՝ կարմիր Խաչի քարտուղարը՝ Վահան Նաւասարդեան, որ չուրջ կէս ժամ, քանի մը երեւոյմներով, կը զբաղեցնէր հանդիսականները, քանի մը տեղեկութիւններու կարգին յայտնելով, որ Երեւանի Դրամատիկ Թատերախումբը իրեն հետ բերած է մէկուներէն ծագումով հայ՝ Իվան Լազարեֆ, կը ստիպուի խիստ ազդու ազդարարութիւններ ղրկել Էրզրումի զինուորական կառավարիչ Քիւրտ Իսմայիլ Փաշային, որպէսզի Էրզրումի նահանգին մօտ 150·000 Հայեր Կովկաս չգաղթեն: Անշուշտ բաղձալի պիտի ըլլար որ այդ Հայերը եւս Կովկաս կարենային ապաստանիլ որպէսզի յետագայի ցեղասպանութեան զոհ չերթային: Բայց Կովկասի տնտեսական միջոցներու անբաւարարութիւնը պատճառ եղած էր որ Հայոց ցանկութիւնը չիրականանար:

Հակառակ բոլոր արգելքներուն եւ դժուարութիւններուն, 1878 – 1896 տարիներուն մէջեւ, մեր պրպտումներու ընթացքին տեսած այլազան վաւերագրեր կը հաստատեն որ 40·000֊ի մօտ Հայեր Կովկասեան երկիրները ապաստանելով իրենց կեանքը փրկած են արդէն:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԺՈՐԺ ՍԱՆՏ, ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

ՄԻՇԵԼ ԴԸ ԲՈՒՐԺ, ԼԱՄԸՆՔ
ՊԻԵՐ ԼԸՐՈՒ, ՇՈՊԷՆ
ԵՒ ԻՆ
ԺՈՐԺ ՍԱՆԴԻ
ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՎԷՊԵՐԸ

Ազատութեան հետ սրտին անդորրութիւնը գտած, Սանդ յետագայ գործերուն մէջ Միշէլ դը Բուրժի, աբբայ Ֆէլիսիէն դը Լամընէի եւ Պիէր Լըրուի ազդեցութեան տակ հետզհետէ հանրային հարցերով ու քաղաքականութեամբ կը զբաղի եւ այս վերջիններուն խաղաղ միջոցներով ընկերային հարցը լուծելու տեսակէտները կը տարածէ:

Ամուսնական խնդրոյն կարգադրութեան համար Բուրժ ճամբորդութեան մը ընթացքին Սանդ փաստաբան Լուի֊Մրիսոսոմ Միշէլի (1797 – 1853) – Միշէլ դը Բուրժ – կը ծանօթանայ: Միշէլի խրոխտ նկարագիրէն ու արմատական գաղափարներէն չուտով բռնկող դրա֊գիտուհին կը համայուի, եւ անգամ մը եւս «կեանքիս վերջնական ընկերը պտայ՝ ըսելով արդէն ամուսնացած տրիբունին սիրուհին կը դառնայ:

Միշէլ դը Բուրժ ի ծնէ որբ տղայ մըն է, որուն փայտահատ հայրը արքայական գանները սպանած էին: Էքս – ան – Պրովանս ու Փարիզ ուսանելէ ետք Միշէլ Բուրժ քաղաքը հաստատուած էր – դը Բուրժ – Բուրժեցի, – եւ որպէս հանրապետական ընդդիմադիր տարրերու պաշտպան փաստաբան մեծ համբաւ կը վայելէր: Ճաղատ, վտիտ մարմինով մէկը, զոր կարելի չէր Միւսէի հետ չփոթել: Կատաղի ընկերվարական, կարբոնարական գաղտնի կազմակերպութեան անդամ, Միշէլ 1830֊ի յեղափոխութեան օրերուն պայքարի առաջին գիծերու վրայ գտնուած էր, եւ «ապականեալ ընկերութիւնը» կարգի բերելու համար կը քարոզէր թէ «պէտք է արեան հեղեղներ հոսեցնել, քաղաքները մոխրակոյտի վերածել, որոնց վրայ աղքատը կարենայ իր արօրը պտըտցնել եւ հիւղակը կանգնել»:

Սանդ, որ համակ սէր է, Միշէլի ընկերային հարցը այդպիսի կտրուկ միջոցներով կարգադրութենէն քաշուելով, նախ «Հայր» Անֆանտէնի հետ ամուսնանալով Սէն – Սիմոնի աշակերտին Մէնիլ – մոնտան հաստատած «փաղանգ»ին «Մայրը» դառնալու առաջարկը կը մերժէ, ապա, «երազային ընկերվարութեան» ծրիրին մէջ մնալով միշտ, Պիէր Լըրուի եւ աբբայ դը Լամընէի կը մօտենայ:

Պիէր Լըրու (1797 – 1871) կապելապանի մը տղան է, որ չկրնալով բարձրագոյն կրթութիւնը գլուխ հանել, առեն մը իբր գրաշար ու տպագրական փորձերու սորբագրիչ աշխատելէ ետք Կոռզ (երկրագունդ) անունով թերթ մը կը վարէ, որուն աղքատ դասակարդին վիճակով զբաղող ծանօթ դէմքեր կ'աշխատակցին: Ժորժ Սանդ Լըրուի միջոցաւ համայնավարութեան կը ծանօթանայ ու կարեւոր դումարներ կը տրամադրէ գաղափարապահպանման հանրավարական ընկերութիւններու համաձայն հիւսուածքին գործարան մը եւ տպարան մը հաստատելու համար:

Իսկ Ֆէլիսիէն – Րոբէր դը Լամընէ (1782 – 1854), որ ծանօթ է որպէս իմաստասէր ու հասարակական գործիչ, խօսքով ու գրիչով երկար առենէ ի վեր կրօնական անտարբերութեան դէմ մաքառելով, արքայական կարգերու վերահաստատումին օրերուն կ'աշխատէր եկեղեցին հանրային կարծիքին առջեւ կորուսած վարկը բարձրացնել կրօնքը իր ակերուն մօտեցնելով եւ ատոր համար կ'առաջարկէր եկեղեցին պետութենէն զատել կրօնական պաշտօնեաներու անկախութիւնը ապահովելու համար: Ուժեղ անհատականութեան տէր մէկը, որ իր դաղափարներուն յաղթանակին համար մղած պայքարներուն առթիւ Տէրութենէն բանտարկուած էր ու Գրիպորիս ԺԶ. քահանայապետէն բանադրուած: Ժորժ Սանդ, յուսալով թէ կարելի է սիրոյ միջոցաւ հակառակորդ դասակարդերը ձուլել, յարդանօք Լամընէի կը մօտենայ եւ կը փորձէ անոր սիրելի աշակերտը դառնալ, ու 1837֊ին Լամընէի էր Մոնիս (Ալխարհ) թերթին մէջ Նամակ առ Մարսի հակակղեր յօդուածը կը հրատարակէ:

(Շար. 16)

Քիւններու բախտը մը, որմէ կրնայ օգտուիլ ան՝ որ գիտէ, ինչպէս պիտի ըսէին արեւելահայ մեր եղբայրները, «գլուխ պահել» այդ թոհ ու բոհին մէջ:

Այդպէս էր, օրինակ, Նիկոյի (Արմէն Յանդիկեան) պարագան: Առամնաբոյժին աչքերը կարեւոր դեր մը կը խաղար իր կերպարի մարմնաւորումով: Անվարան կրնանք ըսել, որ լաւագոյն խաղարկու – Քիւնը ցուցաբերող դերասանը հանդիսացաւ թատերախաղին մէջ, միմախաղե – ցաւ թատերախաղին մէջ, արեւմտահայերէնի յստակ առոգանութեամբ եւ բեմական իր ներկայութեամբ: Առաջին արարին մէջ աքանչելի խաղարկութիւն մը ցուցաբերեց նաեւ ակռայի ցաւէն տառապող Մարկոսը (Գուժ Մանուկեան), որ կարճ երեւումով մը արտայայտեց դերասանական իր տաղանդը, իր կերպարը մարմնաւորելով ընականութեամբ ու անսայթաք հետեւողականութեամբ:

Երկրորդ արարը ձեւով մը դործնական նպատակի դաշտը կը դառնար առաջին բաժնին մէջ պարզուած տեսութիւնները – րան, կասկածի ու նախանձի զգացում – ներու տուն տուող առիթներու յայտնութիւնը, ամուսնական անհաւատարմութիւնը բացայայտող տեսարաններու: Այս բաժնին մէջ դերասանները աւելի ախտաժութիւն ու կենդանութիւն ցոյց տուին: Իսկական տաղանդով օժտուած է Թովմաս – Սոֆի զոյգի ծառան՝ Կիրակոս (Իշխան Ղարիպեան), որ կարճ ու երկրորդական իր դերովն իսկ յստակօրէն կը զանազանուէր միւսներէն: Պոլսեցի ծառայի հարազատ պատկերը եւ ժպտուր, միամիտ ու անկեղծ տիպարը լաւագոյն կերպով կը մարմնաւորէր: Թափանիկոս (առամնաբոյժ) այս առիթին մէջ աւելի յաջող կը մարմնաւորէր իր դերը, մանաւանդ՝ իր հոմանուհին՝ Սոֆիի (Վիոլետա Գէորգեան) հետ, երեւան հանելով կնամոլ մարդու հոգերանութիւնը, «ջրիկ» ու ծեքծեքուն յարձակումները եւ սեռային անյագ ղգացումները: Թովմաս (Կիմ Երիցեան)՝ Սոֆիի ամուսինը, յաջող էր խաբուած ամուսինի իր դերին մէջ:

Այս արարին մէջ գործողութեան մեծ մաս տեղի կ'ունենար պարահանդէսի սեսարանի մը ընթացքին: Հոս պէտք է նկատել, որ բեմայարդարումի թէքնիք պահանջութիւնները չէին նպաստեր այս տեսարանի աւելի յաջող ներկայացման: Անվերջանալի երթեւեկ մը վարագոյրներու միջեւ կողմէն միւսը, աջ ու ձախ եզերք – ները նկատի ունենալով իբրեւ ելք կամ մուտք: Զախող պահուըտուք մը, որ աւելի հաճելի ու հետաքրքրաշարժ կըլլար, եթէ երեկոյթը կազմակերպող Միութիւնը թատրոնի համար յարմար սրահ մը վարձէր ատենին, կարելիութիւն ընծայելով թատերախումբին արտայայտելու իր բոլոր միջոցները: Տղեղ էր նաեւ քուլիսներուն եռեւ կատարող երթեւեկի, ձայներիզին եւ այլ առարկաներու երեւումը:

Երեւանի Դրամատիկ թատերախումբին դերակատարները իբրեւ արուեստագէտ լաւ դերասաններ են եւ բեմադիրը տեղին

EUREKA!

Բանաերու հարցը լուծելու միտումով, Թուլուզցի չարքաշիններ պահանջեցին, տեղւոյն Ընկերվարական Կուսակցութեան կեդրոնատեղիին կարճ «գրամաֆոն» մը ընծայեցին, ամբողջական ներումն ու ազատ արձակումը Ֆրանսայի մէջ բանտարկուած քառասուն երեք հազար անձերու: Անշուշտ առանց ցեղի, դասակարդի եւ ոճիրի խորութեան:

Սքանչելի դաղափար մը՝ զոր կարելի է այլ մարդերու մէջ եւս ծաւալել: Կը բաւէ դործ տալ բոլոր դործազուրկնե – րուն՝ վերջ տալու համար դործազրկու – թեան: Արտասահմանի մէջ մեր առեւտուրը բարելաւելու համար՝ կը բաւէ արտածել աւելին: Կը բաւէ անօթիները կերակրել՝ աշխարհէն ջնջելու համար անօթութիւնը:

Եւ ապուշ ըլլալէ դադրելու համար՝ կը մնայ դառնալ խելացի:

ՊՐԻՒՆՕ ՖՐԱՓԱ

«Լը Մոնտ» (Ցունիս 21)

ընտրութիւն կատարած է դերերու բաշխումի ընթացքին: Սակայն, ինչ որ մեծ թերութիւն է եւ անընդունելի, այն է՝ որ դերասանները վարժ չեն արեւմտահայերէնի հնչիւններուն եւ առոգանութեան, յաճախ անհասկնալի դարձնելով բնադիրը: Աւելին՝ անոնք, բացառութեամբ մէկ քանիին, յաճախ խոնարհումի եւ հոլովումի սխալներ կը դործէին (կը պարիս, կ'ուզիմ, գիս ճանչցէ, ունեմ, գիշերների, սենեակում եւ այլն): Զարմացած զանցուած էին, ընդհանրապէս, կանացի ձայները, որոնք աւելի պոռչտուք էին քան պոլսեցի հայ կանանց խօսելաձեւ (Մարթա, Սոֆի): Զարմազանցութիւն – ներ նկատելի էին նաեւ կապկումներու մէջ: Թատերախաղին կցուած էր երաժշտական բաժին մը, դործ՝ Ռոբեր Ամիրխանեանի, երգերու բնագիրը՝ Արա – մայիս Սահակեանի: Երգն ու երաժշտութիւնը կը սիրուէին ձայներիզով, ինչ որ արուեստական կը դարձնէր մեկնաբանութիւնը դերակատարներու միջոցով:

Իբրեւ եզրակացութիւն, եթէ ուզենք արժեւորել Երեւանի Դրամատիկ Թատերախումբը, առարկայականօրէն պէտք է ըսել, որ լաւ դերասաններով օժտուած խումբ մըն է, Դրամատիկ Թատերդուներու ներկայացման համար պատրաստուած խումբ մը: Երանի խումբը ներկայացնէր իր Թատերասանկի Դրամատիկ երկերէն մէկը, փոխան արեւմտահայ երկու կատակերդութիւններու, որոնք հնչիւնի, առոգանութեան, լեզուական եւ թէքնիք այլ հարցերու պատճառով չատ բան կորնդնել տուին խումբին արժէքէն: Եթէ ուզենք թատերախաղի ներկայացման արժեւորումին մօտենալ բեմարուեստի անկիւնէն, կրնանք միայն միջակ նիչ մը տալ խումբին:

ՀՐԱՆԴ Ա.ՃԷՄԵԱՆ

ՍԱՀԱԿ - ՄԵՍՐՈՊ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ՀԱՄԵՐԳԸ

ՄԱՐՍԷԼ («Ցառաջ»). – Հիմնուած 1977–ին, Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբը իր երկրորդ համերգն է որ տուաւ Մարսէյլի Օփերային մէջ, Ցունիս 12ին: Առաջինը տեղի ունեցաւ, Ցունիս 1979ին, ընկերակցութեամբ «Անսամպլ Էնթրիւ – մանթալ տը Փրովանս»ի և մասնակցու – թեամբ Լուսինէ Զաքարեանի: Այս ան – դամ երգչախումբը ներկայացաւ, առանձին, իր զուտ կազմով, իր հարազատ ուժերով:

Շուրջ ութսուն մասնակցողներ դրա – ւեցին Օփերայի բեմը եւ խմբավար Խա – չիկ Եըլմազեանի դեկավարութեամբ ու դաշնակահարուհի Թիւլիէթ Եըլմազեանի ընկերակցութեամբ հրամցուցին ունկընդիրներուն ամիսներու դնահատելի աշխատանքի մը, նոյնքան դնահատելի արդիւնքը:

Ցայտադիրը բոլորովին նորոգուած էր (բացի վերջին երկու պիսերէն): Նորոգուած եւ հաւասարակշռուած: Բուական յաջող դտանք երդերու եւ երդահաններու ընտրութիւնը իրենց զանազանութեան մէջ: Կոմիտաս անշուշտ, նոյնպէս Կանաչեան, Յովհաննիսեան, Տիգրանեան, Ալթունեան, բայց նաեւ Ալեմշահ եւ Պարթեւեան եւ միջազգային անուններ Ռամօ եւ Մոցարթ:

Ցայտադրի առաջին մասը սկսաւ Կոմիտասի երկու դասական ստեղծագործու – թիւններով «Տէր Կեցո Դու զ'Հայս» եւ «Ով Մեծասքանչ Դու Լեզու»: Ապա, հնչեց Գուրգէն Ալեմշահի «Իմ հեռաւոր հայրենիքը» (խօսք՝ հայր Վահան Յով – հաննիսեանի): Բարսեղ Կանաչեանի «Հոյ նար»էն յետոյ ունկնդրեցինք Արմէն Տիդրանեանի Անոյշ Օփերային հատուածները «Ամպի տակից», «Ախսոս Անոյշ» եւ «Մառ ու ծաղիկ»: Այս առթիւ մենակատարուհի Եւա Արթինեան, սոփրանօ, ցոյց տուաւ իր ջերմ ու հաղորդական ձայնը: Առաջին մասը վերջացաւ Յովհաննիսեանի «Երեւան Իրեբունի»ով որ արժանացաւ կրկնութեան:

Երկրորդ բաժինը յայտադրին նախ մեզ տարաւ եթերներու մէջ Փ. Փ. Ռամօյի «Իմն ալա Նիւյի»ով եւ Մոցարթի «Ավե վերում»ով: Արա Պարթեւեանի «Իրիկունը» եւս մեզ պահեց դրեթէ նոյն մըթնոլորտին մէջ, սակայն յետոյ նոյն Պարթեւեանի «Հայրենիքի կենացը» խանդավառ, ուրախ եւ չէն երգը արթընցուց ունկնդիրները, որոնք պահանջեցին պիս մը: Կոմիտասի «Սարերի վրով», «Լոս դիշեր» եւ Թաթուլ Ալթունեանի «Եաման եար»ը աստիճան մը նուազեցուցին ընտեղծուած մթնոլորտը որ յետոյ վերադարձաւ իր ուժը Թաթուլ Ալթունեանի «Ցոլակ ճան»ով եւ Յովհաննիսեանի «Արփա Սեւան»ով որոնք արժանացան կրկնութեան: Երգչախումբը ընդառաջելով ծափահարութիւններուն մեկնաբանեց երկու աշխոյժ եւ ժողովրդական կտոր – ներ «Ազգ փառապանծ» Ա. Բաբաջան եանի եւ Թաթուլ Ալթունեանի «Հոյ նաղան իմ եար»ը: Երկրորդ բաժնին մէջ որպէս մենակատար նշմարեցինք Վար – դուհի Մինասեանի (ալթօ) քաղցր ու վճիտ ձայնը եւ աստիճան մը նուազ, թենոր՝ Անդրանիկ Մինասեանը:

Մէկ եզոյթէն միւսը երգչախումբը կ'արձանագրէ յառաջդիմութիւններ: Այս անդամ զայն դտանք աւելի միատարը, կարգապահ եւ աւելի ինքնավստահ: Ինչ որ կը տանի խմբավարը աւելի չափաւորութեան եւ ժուժկալութեան կը նախընտրենք: Թէպէտ տիրապետող մենակատարներու պակասը միշտ զգալի է, ինչպէս նաեւ պատերու եւ թենորնե – րու որոշ տկարութիւնները, սակայն եռիտասարդ դեկավարին Յաչիկ Եըլմազեանի նուիրումը եւ, բծախնդրութիւնը եւ երգչախումբին անդամներու լրջութիւնը հանդէպ հայ երգի հաւաքականօրէն ներդաշնակ կատարումին, Մարսէյլի հայ երաժշտասէրները կը դարձնէ լաւատես Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի ապագայի նկատմամբ:

Դաշնակի վրայ, Թիւլիէթ Եըլմազեան հաստատեց իր չնորհալի տաղանդը:

Մարսէյլի Հայ դաղութը որ միշտ խանդավառուած է խմբական երգեցո – ղութեամբ, կրնայ այսօր դոհ եւ հպարտ ըլլալ, քանի Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբը, կարելիութեան սահմաններուն մէջ, կը պատասխանէ իր ակնկալութիւններուն եւ տենչերուն:

Հայ երգը բեմերուն վրայ, հայ եւ օտար երաժշտասէրներու եւ հասարակութիւններու առջեւ, ահաւասիկ դրական կէտ մը, դնահատելի դործունէութիւն մը որուն համար պէտք է չնորհաւորել Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի անօրէն մարմինը իր դիտակցութեան եւ զոհո – ղութիւններուն համար, խմբավարը իր կարողութիւններուն եւ պատրաստակամութեան համար, անդամ – անդամուհի հիները իրենց լրջութեան եւ յարատեւութեան համար:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՎԱՐԴԳԷՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ՉԵԽԵՐԷՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

Պրահոլաւայի «Պրաւդա» հրատարակչականը չեխերէն լոյս ընծայած է Վարդգէս Պետրոսեանի «Հայկական էսքիզներ» խորագրով հատոր մը, որուն մէջ տեղ գտած են, բացի նոյնանուն վիպակէն, նաեւ «Ապրած եւ Չապրած Տարիներ», «Դեղատուն», «Անի» վիպակները, «Կէս դիշերային Զրոյց», «Մօր Տունը» պատմուածքները: Գիրքին յառաջաբանը դրած է բանաստեղծ Եգոր Իսայեւ: Թարգմանած է Ռուժենա Դուբրովովա:

երկու աշխոյժ եւ ժողովրդական կտոր – ներ «Ազգ փառապանծ» Ա. Բաբաջանեանի եւ Թաթուլ Ալթունեանի «Հոյ նաղան իմ եար»ը: Երկրորդ բաժնին մէջ որպէս մենակատար նշմարեցինք Վարդուհի Մինասեանի (ալթօ) քաղցր ու վճիտ ձայնը եւ աստիճան մը նուազ, թենոր՝ Անդրանիկ Մինասեանը:

Մէկ եզոյթէն միւսը երգչախումբը կ'արձանագրէ յառաջդիմութիւններ: Այս անդամ զայն դտանք աւելի միատարը, կարգապահ եւ աւելի ինքնավստահ: Ինչ որ կը տանի խմբավարը աւելի չափաւորութեան եւ ժուժկալութեան կը նախընտրենք: Թէպէտ տիրապետող մենակատարներու պակասը միշտ զգալի է, ինչպէս նաեւ պատերու եւ թենորնե – րու որոշ տկարութիւնները, սակայն եռիտասարդ դեկավարին Յաչիկ Եըլմազեանի նուիրումը եւ, բծախնդրութիւնը եւ երգչախումբին անդամներու լրջութիւնը հանդէպ հայ երգի հաւաքականօրէն ներդաշնակ կատարումին, Մարսէյլի հայ երաժշտասէրները կը դարձնէ լաւատես Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի ապագայի նկատմամբ:

Դաշնակի վրայ, Թիւլիէթ Եըլմազեան հաստատեց իր չնորհալի տաղանդը:

Մարսէյլի Հայ դաղութը որ միշտ խանդավառուած է խմբական երգեցո – ղութեամբ, կրնայ այսօր դոհ եւ հպարտ ըլլալ, քանի Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբը, կարելիութեան սահմաններուն մէջ, կը պատասխանէ իր ակնկալութիւններուն եւ տենչերուն:

Հայ երգը բեմերուն վրայ, հայ եւ օտար երաժշտասէրներու եւ հասարակութիւններու առջեւ, ահաւասիկ դրական կէտ մը, դնահատելի դործունէութիւն մը որուն համար պէտք է չնորհաւորել Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբի անօրէն մարմինը իր դիտակցութեան եւ զոհողութիւններուն համար, խմբավարը իր կարողութիւններուն եւ պատրաստակամութեան համար, անդամ – անդամուհի հիները իրենց լրջութեան եւ յարատեւութեան համար:

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱԽՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՆԷՅԻՆ ՁԵԼԱԼԻ ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՑ

– Մեծ պապ, մեծ պապ,– ձայն տուաւ Յարուկին փոքրիկ Թոռնիկը, որ երկիւղը աչքերուն՝ մոխիկ կ'ընէր տարեց բանիանցներուն:

Իրենց տան հաւթառէն սկսած էին կանչել հաւերը: Նոյնիսկ իմացեր էր, որ դրացի Մուսեղը հաւերու ձայնէն այն – քան ջղային եղած էր, որ Թառնոց մտեր՝ Հասիկ – հասիկ հաւերուն վզերը դարձուցեր էր:

– Մեծ պապ, մեծ պապ, ի՛նչ լաւ էր, որ Թուրքերը չգէին հաւերու ձէնը...

Միամիտ փոքրիկ պատանիին այնպէս կը Թուէր, որ հաւերն իրենց կարմիր ծէր պէս գալարուող ձայներով գիւ – ղին վրայ հրդեհ ու մոխիր կը մաղեն:

Այդ երեկոյ, պիւղէն քիչ հեռու, ծառերու մէջ կորսուած մատուռը՝ ճգնաւորի մը մոռցուած քարայրն էր դարձեր: Կոչնակ չզարնուեցաւ: Եկեղեցւոյ ճամբուն վրայ, ծերունի քահանան չէ – րեւցաւ այնպէս, ինչպէս ամէն օր կ'անցնէր դանդաղ՝ ծանր օրհնութեան մը պէս: Մշակներն ու խաչինքները վեր – ջալոյսի չուքերով տուն կը վերադառնային:

Ու ամէն օր, ծերունի քահանան, կլոր կոնակը եկեղեցւոյ բակին դարաւոր հատառուն կաղնիին կռթնցուցած, կը հանգչէր պահ մը, մինչեւ որ ժամաւորները հաւաքուէին: Հնադրակի քահանան ալ կ'ըսես, եկեղեցւոյ չինութեան թուական – նէն ու կաղնիի անկուած օրէն եկած էր: Ան կար ու կը մնար, ինչպէս Հնադրակի լուսնկան էր, ու եկեղեցւոյ հին քանդակազարդ դուռը: Ան դիտէր տալ դուռի քանդակներուն խորհրդաւոր մեկնութիւնները: Մանաւանդ, կը պատմէր, որ իր օրով դուռը երկու անդամ հրդեհ տեսած էր ու քանդակները տակաւին կը մնային հրաշքի մը պէս: Ան յաճախ կը խօսէր գիւղացիներուն, որ դուռը պէտք է փոխել, մուտքը պզտիկցնել, որով – հետեւ իր օրով չատ էր տեսեր, որ քիւրտ ու ժանտարմ իրենց ձիերը կապած էին եկեղեցիին մէջ: Ցաճախ իր ծեր օրերը կաղնիին տակ կ'անցընէր: Այնտեղ, կը մտածէր երկնքի ու աշխարհի բաներուն վրայ, կը կազմէր աւուր պատշաճի քարոզները: Կաղնիի զովութեան տակ հիւր կ'ընդունէր վանքէն վար իջնող վարդապետները: Այնտեղ կը կատարէր ամառ երեկոներու ժամասացութիւնը, ծառերու վրայ թառած թռչուններու ձայներուն հետ, երբ ներսը փսխաթներուն վրայ կը չատնային լուսերը: Կաղնիի երկաթէ դոյն տերեւներէն կ'ըսես միշտ ալ խունկի հոտ կու գար այնպէս, ինչպէս քահանային հագուստներէն: Տէր Անտոն այնքան ծեր էր, որ անոր հագուստներու խունկի հոտը քիչ մըն ալ մեռելը կը յիշեցնէր:

Այդ երեկոյ, Տէր Անտոն դիւղ չվե – րադարձաւ: Մատուռին դուռը դոցեց անօրէն աշխարհին դէմ ու հին տաճարին առջեւ աղօթքի կեցաւ: Անոր դէմքը՝ մաշած մադաղաթի մը երեսոյթն առած էր: Կուրծքը ծածկած էր Աւետարանի մեծութեամբ մօրուս մը: Աչքերը պղտոր էին եւ անոնց մէջ ամէնօրեայ երկնքի կապոյտին ու պատարագի դունաւոր խորհուրդին տեղ այդ երեկոյ տարած – ուած էր խաչափայտերու անտառ մը, մեռելներու հոտով: Ճակատի խորշոմները կ'ըսես չատցած էին՝ չարք – չարք, Աւետարանի դրերուն պէս: Մոմի լոյսին մօտ, քահանային դէմքը այլափոխուած սուրբի երեսոյթն էր առած:

Տէր Անտոն, տաճարին առջեւ դոզացող ձեռքերը այնքան լայն բացած էր, որ կ'ըսես երկինքը պիտի գրկէր: Ձայնը կը դոզար մոմի լոյսին նման ու մոմի լոյսին նման քարէ պատերու վրայ կ'այլայլէր: Եկեղեցիի մենակութեան մէջ, ձայնը կը խորունկնար, ինչպէս չղթայի զարնուած արձագանգ մը. կ'ըսես ժողովուրդն էր, որ տառապեալ ոսկորներով աղօթքի կեցած էր:

«Տէր, մի՛ զարճուցաներ զերեսս քո յինէն»...

«Սպառեցան որպէս ծուխ աւուրք իմ եւ ոսկերք իմ որպէս խոտ չորացան»:

«Հարեալ ես որպէս խոտ ու ցամա – քեցաւ սիրտ իմ. մոռացայ ուտել զհաց իմ ի ձայնի հեծութեան իմոյ»:

(Շար.– 346)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Նշան Տէրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Ռոպէր Տէրտէրեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Ստեփան Զաքրեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ՝ Մանուկեան, Տէր – Կա – րապետեան, Մերճեան եւ Տէրտէրեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակա – լութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք ծաղիկով, փոխան ծաղիկի նուէր– ներով, մամուլով, անձամբ թէ գրաւոր՝ մասնակից եղան իրենց սուգին՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ

(ծնեալ Մանուկեան)

մահուան առթիւ:

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՑ–ԱՐԵՆՈՑՇՆԵՐՈՒ, ԹԵԻԿՆԵՐՈՒ և ԳԱՅԼԻԿՆԵՐՈՒ

Բանակումը՝ Յուլիս 12 – Օգոստոս 3

իրենց սեփական «Այգեստան» Բանակավայրին մէջ:

Camp des Hay - Arénouches — Bastide des Jourdans Vaucluse; Tél. (90) 77.81.68

Ղեկավարութեամբ՝ փորձառու խմբապետուհիներու:

Աւագ Խմբապետուհիներ՝– Ք. ՇԱՔԱՐԵԱՆ եւ Խ. ԳԱՍԱՊԱԼԵԱՆ

Գործ Գայլ՝– Վ. ՃԱՌԱՃԵԱՆ –Գործ Փետուր՝– Ս. ՀՈՎՈՓԵԱՆ

Արձանագրուելու համար հեռաձայնել՝ Տիկին Մ. Շահմիրեան՝– 62· 11· 18

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Պոլսեցի հայ երիտասարդ մը, որ լաւ հայերէն դիտէ, նաեւ քիչ մը՝ անգլերէն, եւ աշխատանքի իրաւունք ունի, որուն գործ կը փնտռէ, ստիպողաբար:

Հեռաձայնել՝ Տիկին ԴԱՎՈՒՆՃՈՒՄԻ՝– 798· 28· 44

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Նիկողոս Սէմէրճեանի մահուան առթիւ Տոքթ. Վարուժան Սայրին 100 Ֆ. կը նուիրէ Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ.ին (ստանալ «Ծառաջ»էն), եւ 100 Ֆ. «Ծառաջ»ին:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արձակուրդի մեկնող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի որ, իրենց հասցէներու առժամեայ փոփոխութեան համար՝ դիմեն մեկնումի թուականէն 6 ՕՐ ԱՌԱՋ, տալով անպայման երկու հասցէները (ընթացիկը եւ նորը) եւ 12 Ֆ.–ի դրոշմաթուղթ:

Մեր այն բաժանորդները, որոնք կը– նան իրենց թաղի թղթատարին միջոցաւ կատարել տալ այս գործողութիւնը, մեծապէս դիւրացուցած կ'ըլլան արդէն ծանրաբեռնուած վարչութեան աշխատանքը:

Իտալիոյ համար հասցէի առժամեայ փոփոխութիւն չենք կրնար ընդունիլ, թղթատարական անկանոնութեանց պատճառով:

Բոլոր դիմումները պէտք է ըլլան ԳՐԱ– ԻՈՎ: Հեռաձայնով չընդունուիր:

Կը խնդրուի մեր բաժանորդներէն՝ փակել իրենց առկախ հաշիւները, ար – ձակուրդներէն առաջ:

Շնորհակալութեամբ՝

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

Շաբաթ 27 Յունիս ժամը 20–ին, դըպրոցի աշակերտութիւնը, կ'արտասանէ, կ'երգէ ու կը պարէ:

Մնողքներէն կը խնդրուի ներկայ ըլլալ եւ տեսնել իրենց զաւակներուն յառաջ – դիմութիւնները հայերէն լեզուի մէջ:

———×———

Վաղն որ Թիւրի Ս. Թադէոս Եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հովանաւորած հայկական միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Երեքշաբթի, Յունիս 30–ին, դիշեր, ժամը 20·30–ին:

Աշակերտութեան կողմէ՝ արտասանութիւններ, երգեր եւ զաւեշտ մը, դեկավարութեամբ Խաչիկ Ելմազեանի:

———×———

Սէն – Ժէռոմի Ս. Սահակ – Մեսրոպ Եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ.Բ.Ը. Միութեան հովանաւորած երկօրեայ դպրոցի Ամավերջի Հանդէսը՝ Շաբաթ, Յուլիս 4, ժամը 21–ին, Եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Երգ, պար, արտասանութիւններ եւ զաւեշտ մը աշակերտներու կողմէ, դեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի ՏԻԿԻՆ ՄԱՑՏ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ եւ ուսուցիչ ԽԱՉԻԿ ԵԼՄԱՉԵԱՆԻ:

Կը հրաւիրուին թաղեցիները եւ ծնողքները, քաջալերելու համար աշակերտութիւնը, եւ վայելելու՝ ուրախ երեկոյթ մը: Ձուլացուցիչներ՝ Տիկնանց Օժանդակ Մարմնին կողմէ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սամուէլ – Մուրատեան Վարժ.ը, չը– նորհակալութեամբ ստացած է 500 Ֆ. Յարութիւն Պասմաճեանէ՝ Արա Խոտալեանի եւ Ալէմշահ եղբայրներու յիշատակին:

ԶՔՕՍԱՊՏՈՑ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

NEMOURS - MORET S / LOING

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի գրօսապտոյտը՝ Յուլիս 5ին: Կէսօրուան ճաշը տեղւոյն վրայ, պատրաստուած՝ Խաչուհիներու կողմէ, նը – պաստաւոր պայմաններով:

Մեկնում՝–

Gare de l'Est:- 8 h. 30
Porte d'Orléans: 9 h. 00
Porte d'Italie: 9 h. 15

Երթուդարձը՝ 50 Ֆ: Անձրեւի պա – րագային՝ սրահը ապահովուած է:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, վերա – յիշեալ ժամադրութիւններուն: Փոխադ – րակառքի ապահովութեան համար հեռա– ձայնել հետեւեալ թիւերուն՝–

533· 06· 31 կամ 206· 42 ·50

* GRAND FÊTE CHAMPÊTRE *

dans le Parc
du CENTRE ST. GREGOIRE de NAREG
Organisée par:
l'Association Paroissiale Arménienne Catholique de Lyon
Sous la Présidence d'Honneur de:
CHARLES AZNAVOUR
Invités d'Honneur:
ROSY VART - GEORGES GARVARENTZ
Dimanche, 28 Juin
- Buffet oriental - Ambiance arménienne
Jeux — Attractions
- Concours de Pétanque et Jacquet -
Adresse: 38, Route de Collonges;
69450 St. Cyr au Mont d'Or
Tél.: (7) 847. 28. 65

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՏԷՍԻՆԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

15, Rue du 24 Avril — DECINES

Samedi, 4 Juillet, à partir de 17 h.

PRESENTATION et SIGNATURE
du dernier ouvrage de:

VAHE KATCHA

«UN POIGNARD DANS CE JARDIN»

La Saga Arménienne

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՐԱԿԻ, ՅՈՒՆԻՍ 28,

ժամը 13–էն սկսեալ

Վարժարանին մէջ:

Երգ – Պար – Արտասանութիւն

Աւանդական ճաշ – Խաղեր եւ Վաճառք

Մուտքը ազատ է:

VACANCES 1981

Prix au départ de Paris,
A/R à partir de:

- ○ BEYROUTH: 2.290 F.
- ○ DAMAS: 2.350 F.
- ○ ALEP: 2.450 F.
- ○ ATHENES: 1.400 F.
- ○ ISTANBUL: 1.350 F.
- ○ NEW YORK: 2.065 F.
- ○ MONTREAL: 2.100 F.
- ○ TORONTO: 2.300 F.

CHARTERS - VOLS VACANCES
TOUTES DESTINATIONS

N'ATTENDEZ PAS
LA DERNIERE MINUTE
POUR RESERVER VOS PLACES!

orientours

30, Rue Monsieur le Prince
75006 — PARIS
Tél.: 329. 49. 00

Licence A 762

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արձակուրդի մեկնող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի որ, իրենց հասցէներու առժամեայ փոփոխութեան համար՝ դիմեն մեկնումի թուականէն 6 ՕՐ ԱՌԱՋ, տալով անպայման երկու հասցէները (ընթացիկը եւ նորը) եւ 12 Ֆ.–ի դրոշմաթուղթ:

Մեր այն բաժանորդները, որոնք կը– նան իրենց թաղի թղթատարին միջոցաւ կատարել տալ այս գործողութիւնը, մեծապէս դիւրացուցած կ'ըլլան արդէն ծանրաբեռնուած վարչութեան աշխատանքը:

Իտալիոյ համար հասցէի առժամեայ փոփոխութիւն չենք կրնար ընդունիլ, թղթատարական անկանոնութեանց պատճառով:

Բոլոր դիմումները պէտք է ըլլան ԳՐԱ– ԻՈՎ: Հեռաձայնով չընդունուիր:

Կը խնդրուի մեր բաժանորդներէն՝ փակել իրենց առկախ հաշիւները, արձակուրդներէն առաջ:

Շնորհակալութեամբ՝

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

SEVAN VOYAGES

ANNONCE
L'OUVERTURE D'UN VOL DIRECT

LYON - BEYROUTH

DEPART TOUS LES SAMEDIS —
RETOUR TOUS LES SAMEDIS

Pour tous Renseignements:
Varoujan SARKISSIAN

SEVAN VOYAGES

48. Cours de la Liberté 69003 - LYON
Téléphone: (7) 860. 13. 66

ARMÉNIE
et
CAPITALES SOVIÉTIQUES

CIRCUIT DE 14 JOURS
MOSCOU — EREVAN — TBILISSI — LENINGRAD

DU 17 AU 30 AOUT

Voyage organisé par l'Union des Eglises Evangéliques ARMENIENNES de France

Sous la direction du Pasteur LEONIAN
Organisateur Technique: SEVAN Voyages

Renseignements et Inscriptions:

Pasteur LEONIAN
4, Rue Dr. Paul - Diday — 69003 LYON — Tél.: (7) 853. 54. 16

Prix: Paris / Paris 4200 F. Tout compris

Inscriptions:

Varoujan SARKISSIAN
SEVAN VOYAGES
48, Cour de la Liberté — 69003 LYON
Tél.: (7) 860. 13. 66

OPTIMA Tours

ARMENIE 1981

CALENDRIER DES PROCHAIN DEPARTS

Δ 3 - 17 et 31 Juillet 1981
Δ 14 Août 1981
Δ 4 et 18 Septembre 1981

Pour chaque départ 3 formules de séjour 12 - 14 et 16 jours.

Cette année des formules originales:

1°/ *Voyages combinés en Arménie avion / bateau «LITVA».*
— *Départ par avion le 27 Juillet (séjour du 28 Juillet au 6 Août Erevan).*
— *Croisière en bateau du 7 au 14 Août arrivée Marseille.*
— *Croisière bateau du 15 au 23 Août séjour à Erevan du 23 Août au 2 Septembre et retour par avion le 3 Septembre.*

2°/ *Voyages combinés:*
— 1 *semaine EREVAN* / 1 *semaine Lac Sevan.*
— 1 *semaine EREVAN* / 1 *semaine Sotchi (Mer Noire)*

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS:

OPTIMA Tours

67-69 rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
75003 PARIS
Telex: 211 324 F.
Métro: Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)

MARCEL UMIDIAN PRADO VOYAGES
353, *Avenue du Prado* 13008 *MARSEILLE*
Tél.: (91) 76-21-80 chaque jour de 17 à 19 h.

Pour la Région Lyonnaise:
MAISON DEL CULTURE ARMENIENNE DE DECINES
Jusqu'à 16h.00: *Mme. BARAVIAN — de* 16h.00 *à* 18h.00: *Mme. ANTABLIAN*
15, Rue de 24 AVRIL, 1915 - 69150 DECINES
Tél.: 849. 42. 97

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՅՈՒՆԻՍ
30
MARDI
30 JUIN
1981

LE NUMERO 2 F.

ՀԱՐԱՉ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE — 75010 PARIS
Directrice: ARPIK MISSAKIAN

Tél.: 770.86.60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 51027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա՝ Տար. 300 Ֆ. - Վեցամսեայ՝ 160 Ֆ.
Արտասահման՝ Տար. 350 Ֆ. - Հատը՝ 2 Ֆ.

56ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.939

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

56e ANNÉE — No 14.939

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԹԵՀՐԱՆ

ԵԼԵՒՆԱՓՈՐՁ ՄԸ
ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵԼԻՒՆ ԴԷՄ

64 ՄԵՌԵԱԼՆԵՐՈՒ ՄԷՋ՝ ԱՅԱԹՈԼԱ ՊԷՀԷԹԻ

Կիրակի իրիկուն ժամը 8ին է, որ զօ–րաւոր պայթում մը քարուքանդ ըրած է իսլամական զօրաւոր կուսակցութեան կեդրոնատեղին, երբ խուռներամ լեցուած էր եւ կը խօսէր երկրին Թիւ երկուքը, Խո–մէյնիէն ետք՝ Այաթոլա Պեհեշթի, նա–խագահ թէ կրօնական «Հանրապետական իսլամական կուսակցութեան» եւ թէ գե–րագոյն ատեանին: 25 մեռեալներու մէջ է, Պեհեշթի, մինչ միւս 24երու մէջ կան գեր երկու նախարար եւ բազմաթիւ ե–լեսխոխանները: Երկուշաբթի առտու կա–թելի չէր դեռ չատ մանրամասնութիւնները ունենալ: Ծանօթ էր միայն, որ պայթու–մը չատ զօրաւոր եղած էր, լսելի երկու քիլոմեթր հեռուէն եւ դեռ, Երկուշաբթի առտու, ոչ ոք տէր եղած էր: Ամէն պա–րագայի մէջ, պատահածը չատ մեծ տա–րողութիւն ունեցող դէպք մըն է, քանի ամենակալ այս կրօնամոլներու կուսակ–ցութեան դէմ առաջին է, ձեւով մը, այնպիսի ատեն մը երբ կրօնապաշտները եւ մանաւանդ Խոմէյնի սանձարձակ ա–պաւթեամբ կը գործէին եւ Սաւաքի անհրաժեշտ «գործունէութիւնը» սկսած էր մեղմ թուիլ ատոնց մոլեռանդութեան դէմ: Ինչ որ պատահած է ուրեմն կրնայ նախապատրաստական ըլլալ երկրին ապագա–յին համար: Նախքան այս եզեռնափոր–ձը, Շաբաթ օր ալ, ուրիշ Այաթոլա մը Մէյէտ – Ալի Խամենէ, պարագլուխ ան–դամ իսլամական կուսակցութեան վիրա–տուած էր, մզկիթին մէջ պայթածռումբէ մը:

×

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երկուշաբթի առտու, 10–ին հասած լուրերու համաձայն մեռեալներու թիւը՝ 64 էր եւ կարեւոր անճնաւորութիւններու թիւն ալ բաւական երկար: Ոչ ոք տէր եղած էր արարքին բայց կրօնականներու թերթը Ամերիկան կը մեղադրէր «որ պատութեան մեծագոյն ոճիրը գործած է»: Ազգ. սուգ հռչակուած է եւ ճայ – նապիւռէն Գուրանի տուներ կ'արտա – սանուին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ նոր վարչակարգը ունե–ցաւ իր առաջին եւ ամէնէն անսպասելի գործադուլը՝ ձիարշաւ: 68 Մայիսէն ի վեր չէր պատահած եւ երբ ութ միլիոն հոգի թիէրսէյ կը զրկուին կիրակի օր, կարելի է հաստատել թէ կացութիւնը չատ «ծանր» է: Այդ մէկ օրուան մէջ Պե–ուութիւնը կորնցուց 30 միլիոն ֆրանք եւ բաւական խաղացողներ ալ զոնէ ի–րենց խաղաթուիները չահեցան...: Գոր–ծադուլին պատճառը պաշտօնեաներուն գործազրկութիւնն է, «վերակազմակերպու–թիւն» մը իրենց կրելիք հետեւանքնե–րուն համար: Այդ պատճառով Ընկերու–թիւնն ալ որոշեց առկախել մրցումները, որոնք տեղի չունեցան նաեւ Շաբաթ եւ Երկուշաբթի:

ՄՈՍԿՈՒԱ. Հասած լուրերու համաձայն կառախումբի ծանր առկած մը պատա–հած է Վլաստան, անցեալ չաբթու: Բա–խում մը՝ ձեռնթացի մը եւ տեղական կառախումբի մը մէջեւ պատճառ եղած է 70 մեռեալի եւ 100 վիրաւորի: Երթեւեկը դադրած է քանի մը ժամ Գադրայի մօտ, Սեւ ծովի մէկ ծովափը, ուր ամառը չատ ժողովուրդ կ'երթայ:

ՅՈՒՐՏԸ բոլոր մրցանիշները կոտրեց Փարիզի մէջ, վերջին օրերը երբ ջերմա–չափը 11 – 12 աստիճանը չանցաւ ինչ որ չէր պատահած 1873–էն ի վեր:

ԻՏԱԼԻՈՑ յեսպատերազմեան 41–րդ կառավարութիւնը կազմեց, առաջին ան–գամ ըլլալով ոչ՝ դէմօ–քրիսթիանի մը, այլինքն հանրապետական վոքրիկ կու–սակցութեան (79–ի ընտրութիւններուն ձայներու 3%) պարագլուխը Ճովաննի Սփատոլինի:

ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆ

ԵԼԵՒՆԱՓՈՐՁ ԹԵՀՐԱՆԻ ՄԷՋ
ՍՈՒԻՍԷՒԻ ԴԷՄ

ՏԷՐ ԵԼԱԾ Է «ՅՈՒՆԻՍ 9» ԽՄԲԱԿԸ

Կիրակի իրիկուն, Թեհրանի մէջ, ահա–բեկչական արարք մը կատարուած է Սուիսէռի (զուիցերական օդանաւային գրասենեակ) դէմ եւ ըստ արուած լուրե–րուն նիւթական վնասները կարեւոր էին: Արարքին տէր եղած է «Ցունիս 9» խըմ–բակ մը, որ ըստ մամուլին չէ յայտնած արարքին դրդապատճառները բայց յայ–տարարած է. – «մեր գործը պիտի չա–րունակենք ամբողջ աշխարհի մէջ: Զուի–ցերացիք չատ լաւ դիտեն ինչո՞ւ:

Այդ «ինչու»ն կապ ունի հաւանաբար այն ձերբակալութեան հետ, զոր զուիցե–րական ոստիկանութիւնը կատարած էր Ժընեւ Ցունիս 9–ին իբրեւ հետեւանք Թրքական հիւպատոսարանի պաշտօնեայ Մէհմէտ Երկէօզի սպանութեան: Ձերբա–կալուողը, ըստ Զուիցերացիներուն պարսկահայ մըն էր, որ կը կոչուէր՝ Ժանօ Գրիգորեան, բայց Հայ Գաղտնի Բանակը (ԱՍԱԼԱ) կը ճշդէր թէ ան լի–բանահայ էր եւ կը կոչուէր Մարտիրոս Մկրտիչ Ժամկոչեան: Ցատուկ զեկոյցով մը կ'ըսէր թէ այդ ահաբեկչութիւնը «մաս կը կազմէ մեր պայքարի նոր հան–գրուանին, որուն ծրագրին համաձայն գործողութիւնը պիտի իրագործէին եր–կու խմբակներ գրեթէ միաժամանակ: Ա. խմբակը հրահանգ ունէր զգետնել թուրք գործակալը, իսկ երկրորդը՝ պիտի յար–ձակէր գործողութեան վայրը հաւաքուած միւս թուրք դիւանագէտներուն վրայ: Առաջին խմբակը յաջող գործելէ ետք հե–ռացաւ: Երկրորդը որուն մաս կը եազ – մէր ձերբակալուած փետայիին, ստանա – լով զէնքերը առաջին խմբակէն, հրահան–գին համաձայն հասաւ դէպիին վայրը գործողութենէն 15 վայրկեան ետք որ – պէսզի իրագործէ երկրորդ հանգրուա – նը»:

Ասկէ ետք, Հ. Գ. Բ.–ի զեկոյցը կը յայտնէ թէ երբ երկրորդ խմբակի ան–դամը հասեր է, հոն հաւաքուած տեսեր է, ոչ թէ Թուրքեր այլ Զուիցերացիներ եւ ոստիկանութիւն, Ուրեմն հրաժարեր է երկրորդ գործողութենէն՝ «զուիցերա–կան ոստիկանութեան հետ բանակցելէ յետոյ իմիզնիրը յանձնեց անոնց, խնայե–լով բաղաքացիներուն կեանքին»: Այս զե–կոյցը կը վերջանայ ապառնալիքով՝. ձերբակալուած երիտասարդին տալ՝ «քա–ղաքական բանտարկեալի հանգամանք, արտօնել մարդասիրական կազմակեր–պութեանց այցելութիւնը, ապա թէ ոչ Հ. Գ. Բ.–ը՝ պիտի հարուածէ զուիցե–րական հաստատութիւնները երկրէն ներս թէ դուրս»:

Ցունիս 18 Թուականը, ուրիշ զեկոյցով մը՝ (նախորդին Թուականն էր՝ Ցունիս 12), Հ. Գ. Բ.–ը՝ կը յայտնէ թէ Մ. Մ. Ժամկոչեան ծեծ կերած է զուիցերացի ոստիկաններէն, որ ոստիկանական չուներ զինքը խածած են, թէ չարչարանքի եւ սպառնալիքի տակ ստիպած են որ նկարը հանուի եւ ուրեմն կոչ կ'ըլլայ կարմիր Խաչին ու ասպարէզ կը կարդացուի Զը–ուիցերիոյ կառավարութեան:

ԹՈՒՐՔ ՄԱՄՈՒԼ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԴԵՍՊԱՆԸ
«ԹԷՐՃԻՒՄԱՆ» ԵՒ ԱՀԱԲԵԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրքիոյ Ֆրանսայի դեսպանը՝ էմիլ Գազիմաժու, «Թէրճիւման» օրաթերթի (Ցունիս 24) շնորհած հարցազրոյցով մը, անդրադարձած է Փարիզի Թրք. Օգային Գիծերու գրասենեակի գրաւման, ու նաեւ՝ Ֆրանսայի մէջ ցարդ պատահած հակաթուրք արարքներու: Ֆրանսայի դեսպանը, թուրք թղթակիցին այդ ա–ռընչութեամբ իրեն ուղղած հարցում – ներուն պատասխանելով, ըսած է. –

×

Հարցում. – Թուրք – ֆրանսական յա–րաբերութիւններու մէջ, վերջերս կարգ մը տարակարծութիւններ ի յայտ եկան. ըստ ձեզի՝ ի՞նչն էր դրդապատճառը:

Պատասխան. – *Թուրքիոյ Արտաքին Գործոց Նախարար՝ Իլմէր Թիւրքմէնի անցեալ Փետրուարին Ֆրանսա կատարած արդիւնաւոր այցելութեան ընթացքին, Ֆրանսայի կողմէ Թուրքիոյ ի նպաստ նիւթական օժանդակութեան գոյատեւու–մը խնդրոյ առարկայ եղաւ: Ֆրանսական կառավարութիւնը, քաղաքական առանց որեւէ պայման դնելու, այդ հարցին դր–րական կերպով պատասխանեց: Այդ օ–ժանդակութիւնը, ներկայիս ալ՝ Թուր – քիոյ համար կենսական է: Այսուհան – դերձ, Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ միջեւ, այժմ ալ՝ կարգ մը տարակարծութիւն – ներ գոյութիւն ունին: Անցեալ Մարտ ամսուն, երկու Թուրք պաշտօնեաներու դէմ կատարուած մահափորձը՝ այդ ա–ռընչութեամբ կարեւոր վտրձաքար մը եղաւ: Կարելի է մտածել, թէ այս մա – հափորձին՝ գուցէ Թիւրքմէնի արդիւ – նաւոր այցելութիւնը պատճառ եղած էր: Որովհետեւ, ոմանք դէմ են Թուրքիոյ ի պատ օժանդակութեանց: Սակայն, այս դէպքերը պէտք չէ որ Թուրք – Ֆրանսա–կան յարաբերութիւնները վտանգարացնեն: Կարեւորութեան սահմաններու մէջ, Թուր–քիոյ ի նպաստ մեր օժանդակութիւնը պի–տի շարունակենք: Բուն հարցը՝ այս է:*

Հարցում. – Երբ, Թուրքիոյ ի նպաստ օժանդակութեան դէմ եղողներ կան կ'ը–սէք, որո՞ւ կ'ակնարկէք:

Պատասխան. – *Այս՝ չատ ծանօթ բան մըն է: Ներկայիս ալ, Եւրոպայի եւ աշ – խարհի ուրիշ կողմերը, կարգ մը չար – ժումներ կան: Թուրք քաղաքացիներն իսկ՝ այս չարժումներուն մասնակից են: Եւ–րոպայի Խորհրդարանին կողմէ, հանրա–պետական վարչակարգի վերադարձի հա–մար Թուրքիոյ տրուած պայմանաժամին երկարաձգման առընչութեամբ՝ Ֆրան – սական կառավարութիւնը դիմում կա – տարած է, եւ այս տեսակէտը՝ մեծա – մասնութեան կողմէ ընդունուած է:*

Հարցում. – Թրքական հանրային կար–ծիքը, հայ ահաբեկիչներուն Ֆրանսայի կողմէ պաշտպանուած ըլլալու տպաւո – րութիւնն ունի, եւ որու հետեւանքով ալ՝ թուրք–ֆրանսական յարաբերութիւն–ներն կը վատթարանան: Դուք ինչ կըր–ծիք ըսել այդ առընչութեամբ:

Պատասխան. – *Մարդասպաններուն, Ֆրանսայի պաշտպանութիւնը վայելած ըլլալու վարկածը՝ անհիմն է: Կ'ուզեմ անդրադառնալ՝ Փարիզի Թրք. Օգային Գիծերու գրասենեակի գրաւման: Այդ դէպքին ընթացքին, 15 հոգի, իբրեւ յաճախորդ՝ գրասենեակ մտած, եւ պո – ռալ – կանչել սկսած են: Անոնք որեւէ առարկայի վնաս չեն հասցուցած, որեւէ բանի չեն դպած, եւ ոչ ոքի սպառնացած են: Ապա, ոստիկանութիւնը զանոնք ար–տաքսած է: Այս դէպքը, իսկապէս ցա – ւալի էր: Այս արարքին մասնակցողներու մէջեւ՝ թերեւս քանի մը Հայեր կային, չեմ կրնար ճշդել: Սակայն, անոնց մէջ, ՕԹԱՆ–ի եւ Թուրքիոյ վարչակարգին դէմ պոռացող – կանչողներ ալ կային: Գրա – սենեակը գրաւողները արտաքսելու հա – մար՝ գրաւոր դիմումը հարկ է: Ֆրան–սական ոստիկանութեան ուշ միջամտած ըլլալուն առընչութեամբ, տեղական թեր–թերու մէջ հրապարակուած գրութիւն – ները բոլորովին չափազանցուած էին: Ոեւէ մէկը ձերբակալելու համար, պէտք է որ ենթական յանցանք մը գործած ըլ–լայ, ինչ որ նոյն պարագան չէր այս դէպքին ընթացքին:*

Հարցում. – Թուրք դիւանագէտներու դէմ ուղղուած յարձակումներու բազմա – պատկումին առընչութեամբ, կարգ մը վարկածներ կան, ֆրանսական կառա – վարութիւնը, այս յարձակումները խա – փանելու համար՝ ինչ միջոցներու պիտի դիմէ:

Պատասխան. – *Ֆրանսական կառավա – րութիւնը, Թուրք դիւանագէտներու դէմ ուղղուած յարձակումները խափանելու համար չատ ազդեցիկ միջոցներու դիմած է: Թրք. դեսպանատան շրջակայքը ոս – տիկանական կայազօրի ձեռք ունի: Ու – րիշ յաւելեալ միջոցներ ալ ի գործ դրուած են, զորս՝ չեմ կրնար հոս յայտ–նել: Այս բոլոր նախազգուշութիւններով հանդերձ, կարգ մը յարձակումներու՝ կարելի չէ դէմ դնել: Ահաբեկչութեան դէմ պայքարիլը չատ դժուար գործ է:*

Հարցում. – Հայկ. յարձակումներու առընչութեամբ ինչ կարծիք ունիք:

Պատասխան. – *Հայկ. յարձակումներէն միչտ պժգանք զգացած եւ հակազդեցու–թիւն ցոյց տուած եմ. – Մարդասպանու–թիւնը՝ մարդս ըմբոստացնող արարք մըն է: Սակայն, այս յարձակումներու դի – մաց անտարբեր չենք մնացած եւ հակազ–դած ենք:*

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ ՅՈՒՆԻՍ 17 – 22)

ՇԱՀԵԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆ
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻՆ ՄԷՋ

*Մոսկուա լոյս տեսնող «Վեստնիկ Դը–րեւնէյ Իստորիի» («Լրաբեր Հին Պատ – մութեան») եռամսեայ պարբերաթերթի այս տարուան 2–րդ թիւին մէջ տպագըր–ուած է խորհրդային ծանօթ լեզուաբան–ներ Թենդիզ Գամկրելիձէի եւ Վասիլի Իվանովի «Հնդեւրոպական խօսուածքներ կրող ցեղերու գաղթերը» ընդարձակ յօդ–ուածը: Ուսումնասիրութեան մէջ լեզ – ուական գործօններու միջոցով տրուած է աչխարհի հնագոյն ժողովուրդներու յա–ռաջացման, ցեղերու գաղթերու եւ ա–նոնց նախահայրենիքի նոր տեսութիւ–նը, որուն չնորհիւ վերաքննութեան կ'են–թարկուին հին շրջանի պատմութեան բազմաթիւ հարցեր: Լայն տեղ տրուած է հայ ժողովուրդի ծագման պատմու – թեան: Յօդուածագիրները հնդեւրոպա – կան լեզուահամակարգի մէջ կ'առանձ – նացնեն յունա – հայկա – արիական խօս–ուածքներու ընդհանրութիւնը: Այդ խօս–ուածքներու նախահայրենիքի է փոքր Ասիան, այդ կարգին նաեւ՝ հայկական լեռնաչխարհը: Ասիկա կը նշանակէ, թէ Հայերը, Յոյները և արիական, այսինքն՝ իրանական ժողովուրդները առաջացած են Փոքր Ասիոյ մէջ: Լեզուական վեր – տերով եւ դիտական հիմքերով ցոյց տըր–ուած է, որ Յոյները պալքանեան թերա – կղզի անցած են Փոքր Ասիայէն: Կը հա–ստատացուի որ յունարէնի դորիական խօսուածքը սերած է յունա – հայկա – արիական լեզուաճիւղէն: Լեզուաբաննե – րը փաստած են, որ մարդկային հասա – րակութեան արշալոյսէն սկսեալ Հայերու հայրենիքը եղած է հայկական լեռնաչ – խարհը, յատկապէս պատմական, Հա – յասան եւ թէ Հայերը եկուոր չեն:

ՏՕՔԹՈՐԱՅԻ ԱԻԱՐՏԱՃԱՒԻ

մէկ տարիով պատմական եղելութիւններու կարգ մը ճշդումներ

Գրեց՝ Ա. ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

(Բ. և վերջին Մաս)

Օսմանեան կայսրութեան վարչակարգը դէպ դարերու ընթացքին մինչեւ Խրիմի պատերազմի վերջաւորութիւն (1856), այսինքն համբաւաւոր Թանզիմաթի հրովարտակը, հիմնուած եւ կառավարուած էր իսլամ եւ ոչ իսլամ օսմանահպատակներու «անհաւասարութեան» ըստ կըզբունքներու վրայ: Աւրդար ըլլալու համար կ'ուզենք հոս մանաւանդ յայտնել մեր կարծիքը թէ եթէ մահմետական ժողովուրդները (թուրք, քիւրտ, չէրքէզ կամ արաբ) կը ճնշէին իրենց հարեւան քրիստոնեաները, զանոնք նուաղ պէտք է քննադատել քան թէ զանոնք կառավարող վարչաձեւը: Աւրդարեւ անար դարութիւնը անհատի նախաձեռնութիւն չէ այլ երկրին օրէնքն է, եւ պաշտօնա պէս մինչեւ 1856: Ցիշե՛նք թէ ինչպէս քրիստոնեաներու վկայութիւնը դատա րաններու առջեւ՝ իսլամներու հանդէպ, կը մերժուէր· այլազան տուրքեր եւ անարդար պարտաւորութիւններ անընդհատ կը հարստահարէին ոչ իսլամները: Եթէ նոյն իրաւունքները քրիստոնեաներու տրուէին և մահմետականները ստորադաս նկատուէին դարերու ընթացքին, ի՞նչ պիտի ըլլային արդեօք քրիստոնեայ եւ իսլամ ժողովուրդներու յարաբերութիւնները: Սակայն ծանօթ է թէ մահմետականներու օրէնքները միշտ դուրանէն կը ներշնչուէին: Մինչ դուրանը արդէն «անհաւասարութիւն» կը քարոզէր:

Մեր երկրորդ դիտողութիւնը պիտի ըլլայ հետեւեալը:

Ճիշդ չէ նաեւ, ինչպէս կ'անդրադառնայ արդէն Փրոֆէսէօր Մարք Ֆէլրօ, որ Հայ եւ Ազերպայճան կուիւը «Հայոց անտեսական դերակշռութեան հետեւանքով տեղ գտած նախանձի արդիւնք» էր: Կը թուի թէ Տօքթ. Ս. Ա. Աֆանասեան թուրք պատմաբան Եուսուֆ Հիքմէթ Պայուրի ժամանակակից թուրք յեղափոխութեան նուիրեալ հատորները չէ տեսած:

Աւրդարեւ՝ Ազերպէյճանցիները, որոնք պարսկական տիրապետութեան օրով կիսանկախ եւ առանձնաշնորհումներով լի դրութիւն մը կը վայելէին, Թուրքմէնչայի դաշնագրէն (1828) յետոյ ենթար կուեցան ռուսական վարչաձեւի կանոն ներուն՝ որ յատկապէս խլեց անոնց դերակշիռ ընկերային դրութիւնը: 1878ին Պերլինի դաշնագրէն յետոյ երբ Հայերը սկսան անկախութեան ձգտիլ, այս ազատագրական շարժումը խիստ խոր եւ անընդատ արձագանգ գտաւ ոչ թէ միայն Աբեւմտահայաստանի այլ նաեւ Արեւելահայաստանի մահմետական բնակիչ ներուն մօտ: Երիտ Թուրքերու եռանդուն գործիչները՝ Նազըմ եւ Պէհաէտտին Շաքիր՝ որոնք 1895 – 1896–ի կոտորածներու տարիներուն դեռ նոր միացած էին Թուրք ազգայնական շարժումին, Ի. դարուն սկիզբը սկսան միաժամանակ դաշնօրէն հրահրել Կովկասի Թաթարներու ազգայնամոլութիւնը: Գաղտնի եւ ծածկագիր նամակներով վերոյիշեալ երիտթուրքերը՝ որոնց առաջինը մահմետականացած, սելանիկցի հրեայ ընտանիքէ մը սերած, Կովկասի իրենց կրօնակից «եղբայրներուն» թելադրեցին գործակցիլ Լեհերու եւ Հրեաներու հետ, որոնք Ռուսերու թշնամի են: Նազըմ եւ Պէհաէտտին Շաքիր անընդհատ դովաբանեցին Թաթարներու մօտ իսլամին զերազանցութիւնը եւ հրահանգեցին անխախտ հաւատքով սպասել այն երջանիկ օրուան՝ երբ մեծ Թուրանի կայսրութիւնը պիտի վերածնէր՝ իր մէջ պարփակելով Պոլսէն մինչեւ Չինական Թուրքիա տանի բոլոր իսլամ ժողովուրդներու երկիրները խալիֆայի նոյն դրօշակին տակ:

Հետեւաբար հայ – թուրք յարաբերութիւններու վատթարացումը Հայոց ազնուական դերակշռութեան պատճառաւ չէ որ տեղի ունեցաւ, ինչպէս կը կարծէ Տօքթ. Աֆանասեան: Հոս կ'ուզենք յիշել նաեւ թէ Աֆանասեան առանձին չէ նոյն վարկածը պաշտպանող: «Ցառաջ»ի ընթերցողները թերեւս յիշեն որ առջի տարի Նիւեորքարնակ դասախօսուհի Մարի Ցովհաննեան եւս նոյն կերպով արտայայտած էր Թրքական «Կիւնայտըն» թերթի խմբագիրներէն մէկուն: Սա մի անհեթեթ կարծիք է: Էականը այն է որ հայկական հարցին ծագումը թուրք կամ քիւրտ մահմետական ժողովուրդներու մօտ խարազանից անոնց անգիտցող եւ այլամերժ ազգայնական ոգին:

Անցեալ դարու 90–ական թուականներէն սկսեալ, երբ խնդրոյ առարկայ եղաւ Հայաստանի վերածնունդը, իսլամ մը հարց տալ սկսաւ թէ Ցոյներու, Սերպերու, Ռումէններու եւ Պուլկարներու մէկը միւսինետեւէն անկախութեան տիրանալէն ետք, արդեօք հայկական բարենորոգումներու պահանջները նոյնի մաստ ահազանգ մը չէի՞ն ապագայի համար: Ամբողջովին սխալ է եւ պատմական ճշմարտութեան ներհակ, երբ այսօր կարդ մը Թուրք կամ «ծախուած» օտար պատմաբաններ կը պնդեն թէ Հայերը փոքրամասնութիւն էին արեւմտեան Հայաստանի մէջ, հետեւաբար կարելի չէր որ իրենց «ինքնավար» վարչաձեւ մը տրուէր: Եթէ այդ ըլլար ինքնավար կամ անկախ պետութիւն հաստատելու սկզբունքը, ապա Օսմանեան կայսրութիւնը իրը սկզբունքի տէր եւ արդարասէր կառավարութիւն սիրայօժար ընդառաջ պէտք էր երթար եւ նոյնիսկ օգնէր յոյնական կամ պուլկարական կառավարութիւններուն՝ փոխանակ անոնց ազատագրման ճիդերը արեան ճապաղիքներու մէջ խեղդելու: Օսմանեան «բարեխնամ» կառավարութիւնը նոյնիսկ բարեկորոգումները չգործադրելու համար ամէն տեսակ միջոցներու դիմեց: 1895 – 1896–ի արհաւիրքի տարիներէն յետոյ այլեւս յստակ էր թէ տարբեր ցեղերու եւ մահառնող տարբեր կրօնքներու պատկանող ժողովուրդները այլեւս պիտի չկարենային «միասին» ապրիլ փոքր Ասիոյ արեւելեան նահանգներուն մէջ: Մէկը կամ միւսը հարկ էր որ հրաժարէր ընկերային հաւասարութեան իրաւունքներէն: Իսլամը դարերով քրիստոնեաներուն վրայ տիրած էր հուրով եւ Թուրով եւ միշտ վերջիններն էին որ տեղի տուած էին: Բայց անդամ մը որ քրիստոնեաները իրենց կրաւորական ընթացքը թողլով ոչ թէ միայն հաւասարութիւն պահանջեցին օրէնքի առջեւ, այլ նաեւ պահանջատէր ըլլալ սկսան ցոյն հողին համար: Իրը հօրենական ժառանգ, նեռը ազեղէն մեկնեցաւ: Մահմետականները այս պահանջին մէջ տեսան «լինելու եւ չլինելու, ապրելու կամ չապրելու» հարց մը: Ուրեմն ո՞վ պիտի երթար, ո՞վ պիտի մնար Արեւմտահայաստանի մէջ: Պէտք է ընդունիլ այս առթիւ թէ հայ յեղափոխականներու յառաջդիմական բայց յախուռն գործունէութիւնը և Օսմանեան կառավարութեան ոչ թէ միայն յետադիմական այլ նաեւ անբարեացակամ ընթացքը հետզհետէ աւելի բացաւ Հայերու եւ ղրացի մահմետական տարրերու միջեւ գոնուող խրամատը: Այս առթիւ Հանրային պատուոյ վարչութեան Օսմանեան ներկայացուցիչ եւ երիտթուրք առաջնորդ տաղտանցի Մուրատ Պէյի յուշերը կ'արժէ կարդալ:

Երիտթուրքերու գլխաւոր մղձաւանջը «յեղափոխութենէն» (1908) առաջ կամ վերջը՝ օսմանեան կայսրութեան ոչ թէ միայն ամբողջականութիւնը պահել, այլ ներկայացող ազգութիներէն օգտուելով չնայած նոյնիսկ դէպի մահմետական արեւելք թափանցել եղած է: Երիտթուրքերը վստահ էին թէ Կովկասի «եղբայրները» հաւատարմութեամբ իրենց մեծ երազի իրագործման պիտի գործակցին:

Այս է, մեր կարծիքով Կովկասի եւ Արեւմտահայաստանի Հայոց իրենց ղրացի ժողովուրդներու հետ յարաբերութիւններու գլխաւոր առանցքը 1878–էն ի վեր որ յաճախ ալ նոյնիսկ պատմաբաններու կողմէ լաւ չէ հասկցուած ու այլ եւ այլ կերպերով կը մեկնաբանուի:

ԺԱՆ ԿԱՐՄԻՐԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Այս ամառ, Փարիզը անսպասելի անակնկալներ ունի՝ կերպարուեստի մարզի հայկական ներթաթաժնին մէջ: Պ. Ա. Լանեանի հաճելի ցուցահանդէսին մասին դրելէ ետք («Ցառաջ», Ցունիս 20/21, 1981) իմացայ որ ուրիշ հայ նկարիչի մը՝ Ժան Կարմիրեանի գործերը կը ցուցադրուէին, էթուալի մօտ գտնուող Ա. Բ. Թիպանա Ֆրանսէ կալերիին մէջ (28 ռիւ Պոէ):

Կարմիրեանի մասին ոչինչ գիտէի, եւ հոն՝ իր ցուցահանդէսի սրահին տէրը միայն քիչ բան կրցաւ ըսել ինծի, – 54 – ամեայ Ֆրանսահայ մըն է ան, ըստ երեւոյթին՝ Շուվիլի շրջանէն: Մեծ Հայրը եղած է այդեպան, ապաստանած է Ֆր – րանսա՝ 1923–ին, հազարաւոր ուրիշներ – րու նման: Կարմիրեան ուսանած է Վերսայլի Պօ – զԱրի դպրոցին մէջ, ու կը բնակի Վ. Լրօֆիլէ: Մնացածը՝ իր նկարներն, արձանները եւ փորագրութիւն – ները ըսին ինծի· ինչ որ ըսին՝ չատ տը – պաւորիչ էր, նոյնիսկ երբեմն՝ ցնցող:

Սիմնակի մը մէջ կարելի չէ չատ բան ըսել 40–էն աւելի պատառաներու, տա – սընեակ մը արձանիկներու եւ յիսունի մօտ փորագրութեանց (լիթօ, էսքամբ) մասին: Նկարներուն կէսէն աւելին տե – սարաններ են, իսկ տասէն աւելին՝ երեք կամ չորս անձեր ցոյց տուող խորհրդա – ւոր պատառներ: Կարելի է սիմնակային տարածքին մէջ ընդհանուր ձեւով ակ – նարկել՝ Կարմիրեանի իսկապէս տպաւո – րիչ գործի յատկանշական կէտերուն, եւ ապա մանրամասնօրէն անդրադառնալ մի քանի պատառաի:

Կարմիրեանի գործը ունի որոնող եւ յանդուգն, անվախ եւ ինքնատիպ արուեստագէտի մը աշխատանքին յատկանիշները: Ցայտնօրէն նկարիչ մըն է, որ կը մաքառի իր նիւթին ու միջոցներուն հետ, կատարելագործելու համար իր արուեստը: Երբ դիտողը կը տեսնէ նոյն նիւթին կամ տեսարանին յատկացուած զանազան պատառներ, իր ուշադրու – թիւնը կը գրաւէ կատարեալին փնտրո – տուքը, – կը տեսնէ անյաջող կամ ոչ – կատարեալ նկարներ, որոնց քովը՝ ցնցիչ յաջողութիւն: Եւ ուրեմն դիտող – քննադատը ինքզինքը կը գտնէ արուեստա – գէրը միշտ հետաքրքրող հարցին առ – ջեւ, – ինչպէ՞ս կ'ըլլայ որ նկարչի վրձինին մէկ թեթեւ հարուածը, գոյնի ուղղութեան մէկ չնչին փոփոխութիւն՝ կը փոխեն ամէն ինչ, միջակը կը վերածեն ինքնատիպ կատարեալին: Այս հարցումը յաճախ հարցուցի ինքզինքիս, կարմիրեանի ցուցահանդէսին առջեւ:

Օրինակ, Կարմիրեան եօթը կամ ութ պատառաով կը ներկայացնէ «Վելիզիի մէջ անտառային ճամբայ» մը, որոնցմէ մին (պատառ 36) բաղդատութիւն կըրնայ պահանջել, համարձակօրէն, մեծ արուեստագէտներու գործին հետ, կը պատկանի անոնց չարքին: Ծառերը կանաչ ամպերու պէս կուտակուած են: Վրձինի չարժումները հոս ձգած են դէպի

ԺՈՐԺ ՍԱՆԴ, ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ

Գրեց՝ ԼԵՒՈՆ Թ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Այս երեք ուժեղ անհատականութիւն – ներուն ազդեցութեան տակ Ժանդ Մոպրա (1837), Սպիրիտոն, Ուոսկոֆէ (1839), Տաւիդին եօթը լարերը, Թուր դը Ֆրանսի ընկերակիցը (1840), Կոնսուէլօ (1842) եւ չարունակութիւնը Կոմսուսի Բուդոլշթատ (1843), Անժիրոյի ջաղացպաները, Պր· Անտուանի մեղբը (1845) վէպերը կը գրէ, որոնց մէջ խոնարհները պաշտպանելով դասակարգային ճնշումը կը քարոզէ, համաչխարհային խաղաղութեան հեռանկարներ տես – նելով մէկտեղ:

Դաշնակահար ու երգահան Շոպէնի հետ սիրային երկար կենակցութենէ մը առաջ Ժանդ ժամանակաւոր կապերով կը միանայ իր նախկին խնկարկուներէն գեղեցկուհի Շարլ Դիդիէի (1805 – 1864), թատերագիր Ժան – Պիէր – Ֆէլիսիէն Մալֆիլի (1813 – 1868), երկուքն ալ անձնական քարտուղար ու Մօրիսի դաստիարակ, եւ դերասան Պիէր – Ֆրանսուա Տիւզէյի (1797 – 1863), որոնք աստղի նման կուգան ... ու կ'երթան:

Գերմանացի նուագահան ու դաշնակահար Ֆրանց Լիսթի մէկ նուագահանդէսին է որ Ժանդ 1827–ին լեհ նուագահան ու դաշնակահար Ֆրէտէրիք – Ֆրանսուա Շոպէնի (1810 – 1849) կը ծանօթանայ: Շոպէն վարչատ հաստատուած Ֆրանսացի ուսուցիչի մը զաւակն է: Հրաշք տղան, ութը տարեկանին արտադրել կը սկսի, եւ 18–ին Լեհաստանի լաւագոյն երաժիշտը կը համարուի: 1815–ի դաշնադրութիւնները Լեհաստանը Ռուսիոյ ինամակալութեան յանձնած էին, կայսրութեան մէջ որպէս ինքնավար մարզ: 1830–ի Ֆրանսական յեղափոխութեան օրերուն Լեհաստանցիներու ապստամբութիւնը պատրուակելով Նիկոլա Ա. Ձարը ապստամբութիւնը արիւնի մէջ խեղդելէ ետք երկիրը պարզապէս Ռուսիոյ կցած էր, եւ ազատական տարրերը բանտարկած կամ աքսորած: Շոպէն չատերու նման իրը քաղաքական փախստական Փարիզ հաստատուած էր, ուր երաժշտութեան դասեր տալով կ'ապրէր:

Ժորժ Սանդէ վեց տարուս պզտիկ, Շոպէնի Միւսէի նման տաղանդաւոր, սը – կարակազմ ու գեղեցիկ երիտասարդ մըն էր· «չափաւոր ու սլացիկ հասակ, նուրբ եւ երկար մատներ, չազանակագոյնի զարնող խարտեաշ մազեր, թուխ ու կըրակոտ աչքեր, կորնթերթ քիթ, անոյշ ժպիտ ու հաճելի ձայն· ամբողջ անձին վրայ անսահմանելի բան մը որմէ ազնուականութիւն կը ցայտէ»:

Իրենց ծանօթութեան առաջին շրջանին Շոպէն Սանդի հրաւէրներէն կը խուսափի, սակայն, ի վերջոյ, 1838 Ցունիսին տեղի կուտայ: Շոպէնի ու Մօրիսի սկարտութեան պատճառաւ Սանդ կ'որոշէ 1838 – 1839–ի ձմեռը սպանական Մայորքա կղզին անցընել: Հոկտեմբերին Փարիզէն մեկնելով Մարսէյլի, Շալոնի, Լիոնի, Աւինյոնի եւ Նիմի ճամբով Սանդ, զաւակներուն եւ սպասուհիի մը ընկերակցութեամբ, Շոպէնի կը միանայ Պէրպինեան, եւ ամէնքը մէկ Պորթանդրի եւ Պարչէլոնայի ճամբով Նոյեմբերին Լա Պալմա կը հասնին: Շոպէն կը յօրինէ, Սանդ արձակուրդի յուշեր կը դրէ՝ Զմեռ մը Մայորքի (1842), Լէլիայի երկրորդ հրատարակութիւնը կը պատրաստէ (1839) եւ Սպիրիտոնը կը խմբագրէ (1839):

Թէեւ ինք ու տղաքը կղզիին օդէն ու ջուրէն կ'օգտուին, սակայն Շոպէն երկրին անձրեւէն, խոնաւութենէն ու բնակիչներուն անհրապոյր ընդունելութենէն կ'ազդուի եւ թոքախտէն արիւն կը փսխէ:

Արձակուրդը լրացած, ճամբորդները Լա Պալմայէն էլ Մայորքա նաւով չէլանա կ'անցնին, ու Ֆէնիխիէն նաւով Մարսէյլ, Դեկտեմբեր 24–ին, ուր քանի մը ամիս Օթէլ դը Լա Դարս եւ Օթէլ Պոլոկը կը հանգչին: Շոպէն Օթէլ Դիէօ հիւանդանոցին բժշկապետ Դոկտ· Կովկի կը դանդոզին բժշկապետ Դոկտ· Կովկի կը կոդութեան տակ կը կազդուրուի, իսկ Սանդ, փորձ մը ցնորքական վէպի մասին, Կապրիէլ (1840), Պալիճ (1841) վէպերը կը հրատարակէ, եւ կոգիմա կամ սիրոյ խորշաճիճը թատերդութիւնը կը գրէ:

Ամբողջ երկու չաբաթուան համար ձիով կը մեկնի, ապա Մարսէյլէն նաւով ու կառքով Աբլի, Պոն – Սէնթ – Ժորժի, Սէնթ – Էթիէնի, Մոնբրիզոնի, Կլերմոնի, Օբիւսոնի ճամբով Նոհան կը վերադառնայ Ցունիսին ու փարիզ Հոկտեմբերին, ուր Սանդ ու Շոպէն 16 ռիւ Պիկալ (այժմու 20–ը) եւ Սքուար դ'Օրլէան (այժմու 34 – 36 ռիւ Սէն – Լազար) եւ ռիւ Տէսպու) կը բնակին:

(Շար. 17)

վեր բարձրացող հետք (թրաս), որ աչքը կ'առաջնորդէ դէանէն վեր՝ դէպի երկինք իրայատուկ զալարումներ տալով ան – տառին, – զալարումներ եւ կանաչ բո – ցեր, որոնք մոտածել կուտան թէ երկիրը կ'այբի կանաչ խարոյկով մը, որուն բո – ցերն են անտառի ծառերը: Այս բոլորին մէջ ծառի մէկ կոճղ մը կ'երեւի յատակ, իր մութ արձագոյն – կարմիրով, որ նը – կարը կը խարսխէ մեր աչխարհին: Մեր ամենօրեայի:

Նոյնքան տպաւորիչ են մարդկային էակներ պարունակող տեսարաններէն ո – մանք: Օրինակ, պատառ 16 (Լը Փըթի Ռուան Թրանքիլ» կամ «փոքր ու հան – դիստ անկիւնը») որուն մէջ հոգեկան վեր – լուծումն ու անոր նկարչային մարմնա – ցումը կը միանան, – ծովափ, ու երէկ գրեթէ մերկ անձեր: Մէկ այր ու կին միասին, միւս կինը, նոտած նաւակի մը ծոծ, կռնակը դարձուցած, մինակ իր սենարէթին հետ, աւելի՛ մինակ, քանի որ միւս երկուքը միասին են: Դեղին ու նարնջագոյն երանգներով ողողուած այս պատկերը, ինչպէս ուրիշներ, ցոյց կուտան կարմիրեանի տիրապետութիւ – նը՝ լոյսի գործածութեան, ինչ որ իսկա – կան նկարչի արուեստին կենսական մաս – նին է:

Կարմիրեան ունի 9 խորհրդաւոր պատ – ատառներ, որոնք բոլորն ալ կը ներկայա – ցնեն մեծեր ու փոքրեր, միասին: Ա – ռանցմէ մէկը (թիւ 17) կը կոչուի Լա Ֆա – միլ Ան Փոռմըլնատ, «Ընտանիքը՝ պատ – ատի ելած», եւ նորէն մեզի կը հրաւիրէ խորհրդածելու թէ ինչո՞ւ այս մէկը կա – տարեալ կը թուի, իսկ ուրիշներ, որոնք անոր կը նմանին, լաւ՝ բայց ոչ նոյն – քան կատարեալ: Անբացատրելի զգա – նիք մը գիտեն կարծես այս ընտանիքի լուրջ, տխուր, քիչ մը խոժոռ անդամ – ները, որոնց տխրութիւնը ցնցիչ ուժով մը կ'ազդէ դիտողին, ինչպէս կ'ազդեն իրենց աչքերը: Պատառը ներկուած է գլխաւորաբար սրճագոյններով, կար – միրներով ու քիչ մը սեւով. – երանգա – պնակը հոս, ինչպէս ուրիշ շատ մը պատառներու մէջ ալ, կատարեալ հա – կակշռի տակ կը գտնուի:

Կար ուրիշ տեսարան մը, լ'Էթաև ամէնէժէ, «Ձիւնածածկ լճակը», որ իս – կապէս եզակի էր բնութիւնը ներկայա – ցնող պատառներու մէջ: Լճակը ար – ծաթներով եւ մոխրագոյններով կ'արտա – ցոլէ գորշ երկինքը, սակայն միաժամա – նակ կը փայլէ իր խորքէն եկող լոյսով մը՝ որ իսկապէս անսովոր եւ անծանօթ է, քանի որ ա՛լ աւելի չեչտուած կերպ – պով տեսանելի կը դառնայ, երբ պատ – կառը լուսաւորող լոյսը վերցուի:

Ընդհանրապէս արուեստի դրախօսա – կանները երկար չեն անդրադառնար փո – ղոցութեանց զանազան տեսակներուն, բայց կ'արժէ սպնդել որ Կարմիրեանի ցու – ցահանդէսին գացողը եւ անոր փորա – գրութեանց բաւական ժամանակ չյատ – կացնողը լուրջ սխալ մը կը գործէ: Ցի – տնէն աւելի այս փորագրութեանց մէջ կայ գոնէ տասնեակ մը առաջնակարգ գործ. նշեմ միայն մէկը, – Ծաղկման ծը եւ անոր մօտ, կարծես հայելիի մէջ՝ երես մը: Կրնայ ֆլիշէ թուիլ նման պա – րունակութիւն, սակայն կերպարուեստի գործը է վերջոյ նիւթ չէ, այլ նիւթին միջոցաւ իրագործուած ձեւը, – հոս եւ ուրիշ տեղ, կրկին ու նորէն, Կարմիր – եան կ'աշխատի նիւթի մը վրայ, կը գծէ զանազան տեսանկիւններէ, կը նկարէ զանազան լոյսերու տակ, կը փորձէ փո – փոխութիւններ, – դիծի, գունդուածի, գոյնի, չարժումի, եւ յանկարծ չարքի (սեռի) մը մէջ ուր կրնան հինգ – վեց պատառներ ըլլալ, կը յայտնի մէկը կա – տարեալ յայտնութեամբ՝ Կարմիրեանի ամբողջ յանդգնութեան եւ եզակի աշ – խարհայեացքի մարմնացումով:

ԽԱՉԻԿ ԹԻՕԼԻՕԼԵԱՆ

ԻՏԱԼԱՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

———×———

Աւանդութեան զօրութիւնը, նորարա – րութեան ուժը զոյդ բանաճեւերը հան – դիսացան չըլնանակը ԻՔՈՄ-ի եւ Հայ Տան նախաճեռնած հինգ չահեկան դասախօ – սութիւն (սաուլիս) – սեմինարներու ո – րոնք տեղի ունեցան Հայ Տան մէջ հետեւ – եալ խորագրերով եւ թուականներով:

1· – *Արեւելք եւ Արեւմուտք Սփիւռքի ժամանակակից իրականութեան մէջ* – (Անահիտ Տէր Մինասեան) – 22 – 23 Նո – յեմբեր 1980

2· – *Սփիւռքի քաղաքական կառոյցը* – (Պետրոս Թերզեան) – 24 – 25 Յուն· 1981 (*Տես՝* «Յառաջ» Միւռ եւ Արուեստ 10 Մայիս 1981

3· – *Իգականութիւն եւ երազ* (Սեդա Գարոյեան) 28 – 29 Փետ· 1981

4· – *Հայ երաժշտութեան զաղափարը եւ կառոյցը* – (Լուդվիկ Բազիլ) 21 – 22 Մարտ 1981

5· – *Հայ դրականութիւն եւ այլ ...* – (Գրիգոր Պըլտեան) 23 – 24 Մայիս 1981

Սփիւռքի պայմաններուն վերոյիշեալ կարեւոր երեսակները վերլուծումի են – Թարկուեցան, սփիւռքահայ ուսումնա – սէրներու կողմէ, նորօրինակ մեկնողա – բանական եւ մեթոտաբանական միջոց – ներով:

Ստորեւ՝ հիմնական զաղափարները եզ – րափակիչ Ֆրանսերէն դասախօսութեան՝ որ Գրիգոր Պըլտեան՝ (փարիզաբնակ), տուաւ Սփիւռքի դրականութեան մասին, մշակելով զայն՝ «աւանդութեան զօրու – թիւնը, նորարարութեան ուժը» զոյդ բանաճեւերու բնաբանին տակ:

Սփիւռքը կը ծնի աղէտէն եւ համա – զօր է բնաջնջումի մը փորձառութեան: Անիկա երկիր մը չէ՝ այլ ցիր ու ցան եղած, հաւաքական կեանք չունեցող ազգ մը, համայնքներու չղթայ մը· բազմա – ձեւ եւ այլատեսակ իրականութիւն մը:

Աղէտին՝ հայրերու մահէն եւս, օրէնք – քը, իշխանութիւնը եւ հօր հեղինակու – թիւնը կը կազմալուծուին, ծնողքներու դերը կը յօդազրկուի եւ արդ մայրն է՝ որ ապրեցնելու համար իր զաւակները, կը փոխարինէ հօր պաշտօնը ու անոնց կը փոխարինէ օրէնքները եւ տոհմային այն սովորութիւնները, վարդապետու – թիւնները, զաղափարները, պատմութիւ – նը եւ մանաւանդ լեզուն՝ որ կը կոչուին Աւանդութիւն: Այստեղ է յայտ կուգայ «Մայր զաղափարաբանութիւնը» իր մե – ծենական դերին մէջ: Տուեալ պարագա – ներու բերմամբ, աւանդութիւնը կը դառ – նայ աղէտի աւանդութիւն որ կը չարու – նակուի տակաւին եօթը տասնամեակներէ ի վեր, որովհետեւ մեր մեռելները ան – չիրիմ կը մնան անապատներուն մէջ:

Աւանդութիւնը որ կը հաղորդուի սե – րունդէ սերունդ, դարձած է զործիքը իշխանութեան մը որ զայն կը պարտադ – րէ իր նպատակներուն ծառայելու հա – մար:

Ի՞նչ է իշխանութիւնը:

Վարդապետութիւն եւ ծրագիր չունե – ցող ղեկավարնե՞րը, կուսակցութիւննե՞ – րը, անիշխան մամո՞ւլը, եկեղեցի՞ն, դը – րամատէր քաղքենիութի՞ւնը, սեղանա – տորներու (Պանգիէ) նոր դասակա՞րգը, հայապետական ամպլիոնե՞րը թէ՞ «յեղա – փոխականներու» խմբակները: Սխալ պի – տի ըլլար մոտածել թէ Սփիւռքի մէջ գո – յութիւն ունի «մէկ» իշխանութիւն:

Իշխանութիւնը ունի իր զաղափարա – նութիւնը որ կը կարդանք կուսակցու – թիւններու եւ «քլաններու» հնազանդող մեր հոգեորներու հրատարակութիւն – ներուն, բնախօսութիւններուն եւ քա – րոզներուն մէջ: Երբ հրատարակութիւն կ'ըսենք կը հասկնանք գիր, խօսք, գը – րականութիւն եւ անմիջապէս հարց կու – տանք, թէ ինչո՞ւ իշխանութեան եւ ա – նոր զաղափարախօսութեան ուժը կը բանի զրականութեան վրայ եւ ոչ թէ ու – րիշ մշակութային կալուածներէ ներս: Որովհետեւ նախ անիկա լեզուին կիրար – կումն է, ապա կը ծառայէ հայապահ – պանման նպատակին: Ահա ասոր համար է որ կը զործածուի իբր զէնք:

Զաղափարաբանութիւնը զործիքն է իշխանութեան՝ անոր մեքենան՝ որուն զլխաւոր նպատակն է, քարոզելով հան – դերձ հայրենասիրութիւն, «հայու հոգի» եւ այլ կեղծ յաւիտենական արժէքներ, իրականութիւնը քօղարկել: Այս արժէք – ներու դովքը հիւսող զրադէտները զը – րութիւնը կը վերածեն սպառման առար – կայի:

Սփիւռքի զրականութիւնը այլատե – սակ եւ խորապէս աւանդապաշտ զրա – կանութիւն մըն է: Իր զոյզ ձեւերով՝ իբր կարօտի եւ երեւակայական «ներկայի» կտրուած է իրականէն եւ զրեթէ քաշ – ուած ներկայէն դուրս: Իրապաշտութեան խղովակով ան կը փորձէ իրականին պատրանքը ստեղծել: Մշակութային ինք – նաբաւութեան (օթարսի) առապելին կառչելով եւ զղուշանալով անհարազա – տութեան եւ արեւմտականացման յոր – ձանքներէն՝ ան «արտաքինին» հետ կապ ու յարաբերութիւն չի հաստատեր եւ ոչ ալ նոր արտայայտչական միջոցներ կը որդեդրէ:

Եթէ կը փափաքինք մեր զրականու – թիւնը իր անշարժութենէն սթափեցնել եւ բարձրացնել ժամանակակից համաչ – խարհային յառաջադէմ զրականութեան մակարդակին՝ պայման է որ բացունք դէպի ուրիշը, օտարը՝ դիմելով փոխա – ռութիւններու, թարգմանութիւններու, պատուաստումներու եւ համահետեւում – ներու: Զմոռնանք մանաւանդ որ մեր մը – շակութային աւանդութեան հիմնական տարածքը եղած է խառնուրդը եւ ուրի – շին հետ յարաբերութիւնը:

Նորարարութիւնը անհրաժեշտ է վերջ դնելու համար մեռելապաշտութեան, ինքնակերութեան զարհուրելի ախտին եւ կազմալուծելու համար այն իշխա – նութիւնները որոնք անիբաւօրէն կը հա – կակշռեն լեզուն ու զրականութիւնը:

Նորորելը տեսնել է եւ այդ տեսնելը ապրիլ:

ԺԱՆ ԱՆՍԸՐԼԵԱՆ – ԱՐՄԵՆՑ

ԸՆԹԱՑՈՒՄ ԱՌՕՐԵԱՅ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐՆԵՐՈՒՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԳԻՐՔ ՄԸ

Ն· Ք· 782–ին հիմնադրուած Էրեբունի քաղաքի՝ Խորհ· Հայաստանի ներկայ մայ – րաքաղաք Երեւանի բնակիչներու առաջին սերունդին նուիրուած է պատմական կոնստանտին Ցովհաննիսեանի գիտական աշխատութիւնը, որ լոյս տեսած է Խորհ· Միութեան Գիտութիւններու Ակադեմիա – յի անդամ Բորիս Պիոտրովսկիի խմբագ – րութեամբ: Գիրքին մէջ վերլուծուած են երեք տասնամեակի մէջ կատարուած հը – նագիտական պեղումներու նիւթերը: Է – րեբունին եղած է Ուրարտու Պետութեան (Արարատեան Թագաւորութեան) մեծա – գոյն քաղաքներէն մէկը, Պետութիւն, որ Փոքր Ասիոյ այդ չրջանին մէջ գոյութիւն ունեցած է Ն· Ք· առաջին հազարամեա – կին:

Դուռը լինկած էր մեծ ազմուկով, եւ չամի լոյսերով, չախմախլիներով, նա – ճախներով ներս խուժեց քիւրտերու ամ – բոխ մը...

Այդ երեկոյ, Քիւրտերն ու Թուրքերը թափեցան նաեւ գիւղին վրայ: Դռները ջարդուեցան: Ցուճասի մատնուած ժո – վուրդէն մաս մը դերեզմանոցի ու Հող – դարի ճամբան բռնեց: Սանտի հրապա – րակին վրայ սպաննուեցաւ գիւղի սալի – րիչ Սւազը: Միսաքենց Մանուկը ջրա – ղացքի ճամբէն գիւղ մտած գիւղացիներէն մաս մը ինքնապաշտպանութեան տակ ա – ռաւ: Հրացանի ձայներ եկան նաեւ Հրա – նոյենց տունէն:

Քիւրտեր եւ Թուրքեր վողոցները լեց – ուած, աւելի չատ Թալանի աշխատանքի մէջ էին: Փողոցներու մէջ լծկան եզներ, քիւրտ կիներ, ճվաները չալակներուն, ցորեն կը կրէին: Սայլերու վրայ կը բեռ – ցընէին տան կահ – կարասիներ, պղնձե – ղէն, ալիւր, բարձեր: Անկողինները տա – նիքներէն վար կը ձգէին: Տուներու մէջ փեթակները կը կոտրուէին: Փողոցներու մէջ թափուած ցորեն, բամպակ կտնելու ճրճրան կոտրտուքներ, կահ – կարասի – ներ ու աւարի հասնող քիւրտերու կռիւ:

(Շար·– 347)

ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

= ՀԱՄԱՍՏԵՂ =

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՇԷՒԽ ՃԷՎԱԼԻ ՀՈՂԻՆ ՎՐԱՑ

Տէր Անտոն՝ վերացած էր աղօթքով· Իրեւ ոտքերը կորուած էին գետնէն: Ականջին մէջ բռնուած արիւնի ձայնին հետ լսեց եկեղեցիի դրան թակուիլը ու կարծեց վարժապետին ձայնն էր, որ կը պոռար·

– Տէր պապ, տէր պապ...

Ձայնը այլեւս չէ լսուեցաւ, կ'ըսես դի – տէրի անեզր մթութենէն եկող թռչունի մը ձայնն էր, որ տանիքներու քիւրտուն զարնուեցաւ:

Տէր – պապը իր մաշած ոսկորներէն թեթեւցած էր կարծես ու թեւերը լայն բացած՝ կը շարունակէր աղօթել:

« Եղէ ես որպէս բուս յաւերակի, որ չնեցայ եւ եղէ ես որպէս ճնճղուկ միայն ի տանս »:

Այդ պահուն, դուրսը ժխոր մը փրթաւ, մութին մէջ լսանոտ գայլերու արշաւ մը: Տէր Անտոն այնքան մօտ կը զգար ձիերու ոտքերուն ձայնը, որ կարծես տաճարին եւեւ ըլլային: Ցետոյ, հրա – ցանի բուռ պայթիւն մը ու պայթիւնին հետ ճիչ մը, մութի մէջ ճեղքուող աստ – ղի մը պէս կարճ: Այո՛, այո՛, քիչ առաջ «Տէր – պապ» կանչող ձայնին ճիչն էր, որ հրացանի ծուխին հետ բոց տուաւ ու անցաւ: Քահանան կարծես կը ճանչնար այդ ձայնը, լսած, տեսած էր: կարծես ինքն ալ ապրած էր կեանք մը ու կը յիշէր Հնաղրակը հեռաւոր մշուշներու մէջ թաղուած: Խունկի մշուշով բռնուած խնկաման մըն ալ իր դանկը: Այդ ճչա – ցող ձայնին հետ, կարծես Հայոց Աչ – խարհին մէջ միասին պատարագ ըրած էին: Վարժապետն էր, որ այնքան լաւ «Լոյս Զուարթ» կ'երգէր կիրակմուտքե – րուն: Գարունը որ կը բացուէր, կաղնիի ծառին տակ, աշակերտներուն հեգել կու տար Ա· Բ· Գ·–ի խմաստութիւնը:

– Տէր պապ, տէր պապ,– այդ կանչը եկեղեցիի քիւրէին, կաղնիի տերեւներու մէջէն եկաւ կարծես:

Դուրսի ժխորը հեղեղի պէս կ'ըսես ե – կեղեցիի քարերուն զարնուեցաւ, եւ նեղ պատուհաններէն ներս ինկան լոյսի կը – տորներ: Ցետոյ, դիւերու ուժերով ըս – կըսան եկեղեցիի ծանր դուռը կոտրտել, նաճախի ուժեղ հարուածներով:

Տէր Անտոն քահանայի ձայնը կարծես աւելի բարձրացաւ, քայքայուած ոսկոր – ներու ձայն մը՝ դողդղան ու աղերսող·

« Նախատեցին զիս թշնամիք իմ, զօր հանապազ...

« Զմոխիր որպէս զհաց կերայ եւ զըմ – պելին իմ արտասուք խառնեցին:

« Աւուրք իմ որպէս հովանի անցին եւ ես որպէս խոտ ցամաքեցայ:

Տէր Անտոնի ձայնը ակամայ աւելի եւ աւելի կը բարձրանար, երբ եկեղեցիին դուռը կը քակուէր երկաթէ ծխնիներէն:

« Խոնարհեցո Տէր զունկն քո եւ լուր աղօթից իմոց, զթա՛ ի վերայ Հայոց աղիս, զի ժամանակ զթալոյ հասեալ է ժամ ...»:

Դուռը լինկած էր մեծ ազմուկով, եւ չամի լոյսերով, չախմախլիներով, նա – ճախներով ներս խուժեց քիւրտերու ամ – բոխ մը...

Այդ երեկոյ, Քիւրտերն ու Թուրքերը թափեցան նաեւ գիւղին վրայ: Դռները ջարդուեցան: Ցուճասի մատնուած ժո – վուրդէն մաս մը դերեզմանոցի ու Հող – դարի ճամբան բռնեց: Սանտի հրապա – րակին վրայ սպաննուեցաւ գիւղի սալի – րիչ Սւազը: Միսաքենց Մանուկը ջրա – ղացքի ճամբէն գիւղ մտած գիւղացիներէն մաս մը ինքնապաշտպանութեան տակ ա – ռաւ: Հրացանի ձայներ եկան նաեւ Հրա – նոյենց տունէն:

Քիւրտեր եւ Թուրքեր վողոցները լեց – ուած, աւելի չատ Թալանի աշխատանքի մէջ էին: Փողոցներու մէջ լծկան եզներ, քիւրտ կիներ, ճվաները չալակներուն, ցորեն կը կրէին: Սայլերու վրայ կը բեռ – ցընէին տան կահ – կարասիներ, պղնձե – ղէն, ալիւր, բարձեր: Անկողինները տա – նիքներէն վար կը ձգէին: Տուներու մէջ փեթակները կը կոտրուէին: Փողոցներու մէջ թափուած ցորեն, բամպակ կտնելու ճրճրան կոտրտուքներ, կահ – կարասի – ներ ու աւարի հասնող քիւրտերու կռիւ:

(Շար·– 347)

Տէր եւ Տիկին Վ.Խաչէն եւ զաւակները, Տոքթ եւ Տիկին Վարուժան Պարսամեան եւ զաւակները, խոր ցաւով կը ծանուցանեն, իրենց մօր եւ մեծ – մօր՝

Ա.յրի Տիկին ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

(ծնեալ Ա.զնիւ Եաղմուրեան)

մահը, որ պատահեցաւ Յունիս 17–ին, Ամպիւլի (Հօր – Սավուա):

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Յունիս 20–ին, ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ, եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Թ'Ուէնի գերեզմանատան ընտանեկան դամբարանին մէջ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի՝ ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

2, Rue des Pénates, Genève - SUISSE
34, Rue de Maubeuge - 75009 Paris

«ՅԱՌԱՋ».– Մեր ցաւակցութիւնները՝ ղրկացեալին զաւակներուն:

CENTRE D'ENSEIGNEMENT UGAB
STS. SAHAK — MESROB

33, Cours Pierre-Puget;
13006 Marseille — Tél.: 37. 75. 97

339, Ave. du Prado;
13008 Marseille — Tél.: 77. 84. 70

Vacances Enfants

du Dimanche 12
au Vendredi 31 Juillet

Le Centre Agréé de Vacances: RIVIERA accueillera vos enfants de 7 à 15 ans à ANGELLE (05) 1350 m. d'altitude, 16 km. de Gap. Les enfants seront logés en chambre de 2, 4, au 6, nourris, blanchis et encadrés par des moniteurs d'origine arménienne.

Pour tous renseignements veuillez téléphoner aux numéros suivants:
- M. M. Harounian: 40. 08. 74 et
- U. G. A. B.: 37. 75. 97

COMMUNIQUÉ

DE L'ASSOCIATION DES ANCIENS ELEVES MOORAT - RAPHAEL

Nouvelle attribution de deux bourses d'un montant de 8.000 F. *chacune*, pour l'Année Scolaire 1981 / 1982. Les candidatures doivent parvenir avant le 14 JUILLET 1981 (le cachet de la poste faisant foi) à l'adresse suivante:-

A. A. E. MOORAT - RAPHAEL
Commission des Bourses
11 bis, Rue Marceau
92130 — Issy-les-Moulineaux

Le dossier doit comporter obligatoirement
- *Etat-civil complet de l'enfant, nombre de frères et sœurs.*
- *Adresse, numéro de téléphone et profession du père et de la mère.*
- *Bulletins scolaires des deux dernières années* (79/80 *et* 80/81).
- 2 *Photos d'identité.*
- 2 *Enveloppes timbrées (au nom des parents) pour la réponse.*

———×———

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Մուրատ – Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութիւնը երկու նոր կրթաթոշակ կը յատկացնէ, իւրաքանչիւրը՝ 8·000 Ֆ.–ի: Թեկնածուութիւնները պէտք է կատարուին մինչեւ Յուլիս 14 (թղթատարի կնիքը կը վկայէ), վերը նշանակուած հասցէին:

Թղթածրարը պէտք է պարտադրաբար բովանդակէ.–

– Երախայրին ամբողջական ինքնութիւնը, քոյրերու եւ եղբայրներու թիւը:

– Հօր ու մօր հասցէն, հեռաձայնի թիւ եւ արհեստ:

– Դպրոցական վիճակացոյց, վերջին երկու տարեշրջաններու.– 79/80 եւ 80/81

– 2 Լուսանկար:

– Դրոշմաթուղթ վակցուած երկու պահարան ծնողքին հասցէին, պատասխանի համար:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի Վարչ.ը, շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Պարիսեանէ 100 Ֆ., «Հայրերու Օրն»ին առթիւ, ի յիշատակ իր ամուսնոյն:

Շնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ դաշտահանդէսին առթիւ.– Տէր եւ Տիկին Պետրոս Մանուկեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Ա.յանեանէ 100–ական Ֆ.:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

———o———

Զեփիւռ Մաքենեան, բնիկ Տրապիզոնցի, հօրը անունը՝ Բաբիկ Թումայեան մօրը՝ Եղիսաբեթ, քրոջը՝ Գոհարիկ, եղբօրը՝ Ա.բշալոյս, փոքր եղբօրը՝ Յարութիւն, կը փնտռէ իր ողջ մնացած ազգականները: Գրել.–

ZEPUR MAKENIAN;
1600, 5th Ave. Ap. 3 Belmont
94002 - CALIFORNIA

l'UCFAF, LA JAF LA CROIX ROUGE ARMENIENNE

Présentent en version originale à Marseille

Jeudi, 2 Juillet, à 20h.45
au Cinéma ODEON - 160 La Canebière

l'Etoile de l'Espoir

d'Après le célèbre roman de:
SERO KHANZADIAN
« MEKHITAR SPARABED »
Participation aux frais: 20 *F.*

ՀԱՅ ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Յուլիս 5, կիրակի օր, ժամը 11 – 22
Մոնմորանսիի Հանգստեան Տան դարաստանին մէջ:

– Արեւելեան եւ եւրոպական ճաշեր՝ արագ սպասարկութեամբ:
– Վիճակահանութիւն՝ մեծ պարգեւներով:
– Զանազան հետաքրքրական խաղեր ու ժամանց:
– Ընտանեկան հաճելի եւ ջերմ մթնոլորտ:
– Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր՝ մանակցութեամբ.–

Երգչուհի ՎԻՐՃԻՆԻԱ. ՓԱՓՓԻ–ի եւ Աչուզական Ֆոլքլորի Անսամպլին:

Սեղանները ապահովել, հեռաձայնելով.– 878· 02· 99· եւ 281· 17· 80
Մոնմորանսի երթալու համար.– Մուտքը ազատ է:
Prendre le train de la Gare du Nord, descendre à Enghien-les-Bains et puis prendre l'Autobus N° 6 et descendre à l'arrêt Groslay.

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Պոլսեցի հայ երիտասարդ մը, որ լաւ հայերէն գիտէ, նաեւ քիչ մը՝ անգլերէն, եւ աշխատանքի իրաւունք ունի, որեւէ գործ կը փնտռէ, ստիպողաբար:

Հեռաձայնել՝ Տիկին ԳԱՎՈՒՆՃՈՒԻ.–
798· 28· 44

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Գրիգոր Մարկոսեանի *յիշատակին (մեռած՝ Ապրիլ 8–ին), Տէր եւ Տիկին Հ. Մարտիրոսեան 500 Ֆ. կը նուիրեն Ազգային Առաջնորդարանին (ստանալ «Յառաջ»էն):*

Organisé par La J. A. F.

SEJOUR TOURISTIQUE EN

ARMÉNIE

du 8 au 29 AOUT 1981 - Prix; 3.900 F.

21 JOURS, DONT 17 EN ARMENIE

Séjour: 8 Août arrivée à MOSCOU — 10 Août départ pour EREVAN
27 Août départ pour LENINGRAD — 29 Août retour à PARIS
Réservé aux jeunes de 18 *à* 35 *ans - Date limite d'inscription* 8 *Juillet*

RENSEIGNEMENTS et DEMANDES D'INSCRIPTION:
Dans tous les secteurs de la J. A. F.

— *PARIS:* 6, Cité Wauxhall - 75010 Paris - Tél.: 208. 76. 49
(Mardi et Jeudi soir, de 20 h. à 22 h.)

— *LYON:* 295, Rue Boileau -69003 Lyon.

— *MARSEILLE.* 65, Allées Léon-Gambetta, 13001 Marseille; Tél.: 08.10.38

Par courrier uniquement: Mme.YAZIDJIAN; 29, Av. Pasteur, 93100 Montreuil

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Վաղն տը Թիւխի Ս. Թադէոս Եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ Միութեան հովանաւորած Հայկական միօրեայ դպրոցի ամավերջի հանդէսը եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Երեքշաբթի, Յունիս 30–ին, դիշեր, ժամը 20·30–ին:

Աչակերտութեան կողմէ՝ արտասանութիւններ, երգեր եւ զաւեշտ մը, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Տիկին ՄԱՑՏ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ եւ ուսուցիչ ԽԱՉԻԿ ԵԼԻՄԱՉԵԱՆի:

Կը հրաւիրուին թաղեցիները եւ ծնողքները, քաջալերելու համար աշակերտութիւնը, եւ վայելելու՝ ուրախ երեկոյթ մը: Ջովացուցիչներ՝ Տիկնանց Օժանդակ Մարմնին կողմէ:

———×———

Սէն – Ժէռմէն Ս. Սահակ – Մեսրոպ Եկեղեցւոյ Թաղականութեան եւ Հ.Բ.Ը.Մ. Միութեան հովանաւորած երկօրեայ դպրոցի Ամավերջի Հանդէսը՝ Շաբաթ, Յուլիս 4, ժամը 21–ին, Եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Երգ, պար, արտասանութիւններ եւ զաւեշտ մը աշակերտներու կողմէ, ղեկավարութեամբ՝ ուսուցչուհի Տիկին ՄԱՑՏ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի եւ ուսուցիչ ԽԱՉԻԿ ԵԼԻՄԱՉԵԱՆի:

Կը հրաւիրուին թաղեցիները եւ ծնողքները, քաջալերելու համար աշակերտութիւնը, եւ վայելելու՝ ուրախ երեկոյթ մը: Ջովացուցիչներ՝ Տիկնանց Օժանդակ Մարմնին կողմէ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Իսիի մասնաճիւղը, շնորհակալութեամբ ստացած է իր դրամարկղի եւ պարի ամավերջի հանդէսին առթիւ, հետեւեալ նուէրները,– Տէր Ե. Տիգին Աւետեան, Տէր եւ Տիկին Մելքոն Գալայճեան 200–ական, Տէր եւ Տիկին Նշան Սայրին 150, Տէր եւ Տիկին Ժի – րայր Էչրտէրեան, Տէր եւ Տիկին Գաբրիէլ Յարութեան, Տէր եւ Տիկին Տէրվիշեան 100–ական, Տիկին Գասարճեան, Կալայճեան, Մարիամ Համբարեան, Դարբին – եան, Ցարութիւն Շիրվանեան եւ Տիկին Ռումէլեան 50–ական Ֆ.:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղին տարեկան դաշտահանդէսը՝ Յուլիս 5, կիրակի ամբողջ օրը, Ժէմանի դաշտը: Ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ, հայկ. ճաշեր, պատրաստուած Խաչուհիներու կողմէ: Երգ, պար, դպրոցի աշակերտութեան կողմէ:

ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԻ ՄԵԿՆՈՂ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Արձակուրդի մեկնող մեր բաժանորդներէն կը խնդրուի որ, իրենց հասցէներու առժամեայ փոփոխութեան համար՝ դիմեն մեկնումի թուականէն 6 ՕՐ ԱՌԱՋ, տալով ապագայման երկու հասցէները (ընթացիկը եւ նորը) եւ 12 Ֆ.–ի դրոշմաթուղթ:

Մեր այն բաժանորդները, որոնք կըրնան իրենց թաղի թղթատարին միջոցաւ կատարել տալ այս գործողութիւնը, մեծապէս դիւրացուցած կ'ըլլան արդէն ծանրաբեռնուած վարչութեան աշխատանքը:

Իտալիոյ համար հասցէի առժամեայ փոփոխութիւն չենք կրնար ընդունիլ, թղթատարական անկանոնութեանց պատճառով:

Բոլոր դիմումները պէտք է ըլլան ԳՐԱՒՈՐ: Հեռաձայնով չընդունուիր:

Կը խնդրուի մեր բաժանորդներէն՝ փակել իրենց առկախ հաշիւները, արձակուրդներէն առաջ:

Շնորհակալութեամբ՝

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Imprimé sur les Presses
du Journal «Haratch»
83, Rue d'Hautevillie — 75010 Paris
Commission Paritaire: N° 55935

ՏԷՍԻՆԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹ ՏՈՒՆ

15, Rue du 24 Avril — DECINES

Samedi, 4 Juillet, à partir de 17 h.
PRESENTATION et SIGNATURE
du dernier ouvrage de:

VAHE KATCHA

«UN POIGNARD DANS CE JARDIN»
La Saga Arménienne

Ecole St. Grégoire de Nareg

AVIS IMPORTANTS

— Les inscriptions à l'Ecole St. Grégoire de Nareg sont dès maintenant ouvertes pour l'Année Scolaire 1981-1982.

— La Colonie de vacances aura lieu en Italie, du 13 Juillet au 3 Août. Elle s'adresse aux garçons de 7 à 14 ans.

Pour tous renseignements s'adresser au Père ZABARIAN.-
38, Route de Collonges
69450 - St. Cyr au Mont d'Or
Tél.: (7) 847. 28. 65

« Le Rond - Point de la Chanson »

Madeleine Renaud et Jean-Louis Barrault rééditent l'expérience qu'ils avaient faite en Juillet 1979 *au Théâtre d'Orsay et accueillant dans leur nouveau théâtre Le Théâtre du Rond - Point, chanteurs et musiciens dans les deux salles du théâtre avec tous les soirs un programme différent du* 29 *Juin au* 14 *Juillet.*

Parmi les soirées:-
— *HENRI TACHAN (France) le* 1*er et* 2 *Juillet.*
— *CHOEUR ARMENIEN SIPAN - KOMITAS (Arménie) le* 10 *Juillet.*

ԶԲՕՍԱՊՏՕՑ ԵՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

NEMOURS - MORET S / LOING

Ֆրանսահայ կապոյտ Խաչէ Փարիզի մասնաճիւղի զբօսապտոյտը՝ Յուլիս 5ին, կէսօրուան ճաշը տեղւոյն վրայ, պատրաստուած՝ Խաչուհիներու կողմէ, նպաստաւոր պայմաններով:

Մեկնում.–
Gare de l'Est:- 8 h. 30
Porte d'Orléans: 9 h. 00
Porte d'Italie: 9 h. 15

Երթուդարձը՝ 50 Ֆ.: Անձրեւի պարագային՝ սրահը ապահովուած է:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, վերյիշեալ ժամադրութիւններուն: Փոխադրակառքի ապահովութեան համար հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.–
533· 06· 31 կամ 206· 42 ·50

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Գ. ՅԱՆԿ

Շարվիէօ – Փոն – տը – Շէրլի Ազգ. Միութիւնը նորակառոյց եկեղեցւոյ փոխանակ ի նպաստ, չնորհակալութեամբ ստացած է.– Զիլինկիրեան ընտ. (Փարիզ) 20·000, Իգոբարտի – Տընի Ալիս – Լոյիք 1·500, Մ. Զըտէմեան, Անաբէ Փոմըրոյ, Փ. Ղազարեան 1·000–ական, Տիկին Փանոսեան (Պոլիս), Ժաք Տաղլեան, Գաբրիելահեան, Ժ. Գարագիւլահեան, Տոքթ. Անոյշեան, Դաւիթ Եպս. Սահակեան 500–ական, Հ. Հէքիմեան 250, Յակոբ Զէրչեան (Ամերիկա), Ղազարոսեան, Ոմն (Ժընեւ), Պօղոս Փափազեան, Աչտարակցի Աղէկեան, Աղաւնի Ճերմակեան 200–ական, Կարի Պէրպէրեան 50 Ֆ.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Սրբոց Թարգմանչաց Մայր Եկեղեցւոյ Վարչ.ը, փ.ծ.փ, շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, Երուանդ Գաբրիէլեանի մահուան առթիւ, եկ. պայծառութեան համար.– Աստուր Հոլոքիկեան 200, Տիկին Մարի Մակարեան, Պր. Գաբրիէլեան, Տէր եւ Տիկին Արամ Յանոյեան 100–ական, Տիկին եւ Տիկին Կարապետ Էրտէրեան, Տիկին Եղսա Խարոյեան, Պր. Տէր – Միքայէլեան, Տէր եւ Տիկին Հոէփիկեան 50–ական, Պր. Պօղոսեան 20, Տէր եւ Տիկին Հոփփիկեան նաեւ 50 Ֆ. աղքատներու: